HELSINGIN KAUPUNGIN

VIRASTOT JA LAITOKSET

10

1974

HELSINGIN KAUPUNGIN
TILASTOKESKUKSEN JULKAISEMA

HELSINKI 1978

ISBN 951 – 771 – 044 – 5

ALKUSANAT

Käsillä oleva Helsingin kaupungin virastot ja laitokset -julkaisu on toimitettu samaan tapaan kuin edellisinäkin vuosina. Virastojen ja laitosten tilastotoimistoon lähettämiä toimintakertomuksia on jonkin verran lyhennetty, esitystapaa tiivistetty ja jäsentelyä yhdenmukaistettu.

Julkaisun toimitustyötä on johtanut aktuaari Maija Krisé.

Helsingissä kesäkuussa 1978.

Eero Holstila

SISÄLLYS LUETTELO

		sivunro	sivut
1.	Asunnonjakotoimikunta		1— 2
2.	Asuntotuotantotoimikunta		3— 8
3.	Elintarvikekeskus		9— 11
4.	Hankintakeskus		13— 19
	— hankintaneuvottelukunta, yleistä	13	
	— henkilökunta, hankintaosasto	15	
	— painatusosasto, talous	18	
5.	Henkilöasiainkeskus		21— 29
	— yleistä, organisaatio ja henkilökunta	21	
	— työvoimaosasto, työllisyyslakiasiat	22	
	— koulutustoiminta	25	
	— tutkimustoiminta, talous	27	
6.	Holhouslautakunta		31
7.	Hoitolaitosten suunnittelutoimikunta ja -toimisto		33— 42
	— suunnittelutoimikunta, toimisto	33	
	— rakennuskohteiden suunnittelu	35	
	— muu suunnittelu, talous	40	
8.	Huoltotoimi		43— 76
	— huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet, huoltoavunsaajat	44	
	— laitoshoito ja vanhusten asuintalot	46	
	— irtolaishuolto, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	58	
	— Toukolan hoitokoti, sosiaalilääkärin toiminta	64	
	— juopumuspidätykset, kodinhoitotoiminta	65	
	— opintojen tukeminen, invalidihuolto	66	
	— huoltolkn työtuvat, huoltotoimen kustannukset ja perityt kustannukset	68	
	— liitetaulut:		
	1. Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1974	73	
	2. Katsaus huoltoapua ym. varten asetettujen huoltotoimistojen sekä rekisteritoimiston toimistotyöhön v. 1974	74	
	3. Helsinkiläisten juopumuspidätykset v. 1974	75	
	4. Juopumuksesta pidätetyt Helsingissä asuvat henkilöt iän ja pidätyskertojen mukaan v. 1974	76	
9.	Kaasulaitos		77— 81
	— henkilökunta ja organisaatio	77	
	— toiminta, sivutoiminta, taloudellinen tulos	79	
10.	Kaupunginarkisto		83— 89
	— yleistä, henkilökunta	83	
	— arkistonhoidon valvonta ja ohjaus	84	
	— kirjasto, opetustoiminta, talous	86	
	— kaupunginarkiston asiakirjojen käyttö 1965—1974	87	
	— yhteenveto ruotsiksi	88	

11. Kaupunginkanslia 91–110
- yleistä, organisaatio, henkilökunta 91
- hallinnollinen osasto 92
- talous- ja suunnitteluosasto 96
- lainopillinen osasto, yleinen osasto, matkailutoimisto 103

12. Kaupunginkirjasto 111–123
- toiminnan kehitys, henkilökunta 111
- tiedotus-, kirjastotoiminta 114
- talous, kirjastoikn valvonnan alaiset yritykset 118
- taulut:
  Lainojen jakautuminen kauno- ja tietokirjallisuuteen aikuisten sekä nuorten osastoilla . . 119
  Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko 120
- yhteenvedot ruotsiksi ja englanniksi 121

13. Kaupunginmuseo 125–147
- yleistä, henkilökunta 125
- kokoelmien hoito ja luetteloinnin 128
- valokuvaus-, tutkimus- ja julkaisutoiminta 130
- tiedotustoiminta, toimitilat, talous 132
- museossa kävijät, lahjoittajaluettelo 134
- yhteenvedot ruotsiksi ja englanniksi 139

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto 149–163
- yleistä, henkilökunta, projektitoiminta 149
- toiminnansuunnittelutsto, kansliaosasto 151
- asemakaavaosasto, yleiskaavaosasto 154
- liikennesuunnitteluosasto, talous 159

15. Keskuspesula 165–170

16. Kiinteistövirasto 171–189
- yleistä, henkilökunta, toimitilat 171
- kansliaosasto, tonttiosasto 172
- kaupunkimittausosasto 177
- maatalousosasto, metsäosasto 182
- talo-osasto, viraston talous 185

17. Kotitalouslautakunta 191–195

18. Lasten päivähoitotoimi 197–231
- yleistä, organisaatio, henkilökunta 197
- hallinnollinen toiminta 198
- päivähoitotoiminta, talous 202
- yhteenveto ruotsiksi 213
- taulut:
  1. Lasten päiväkodit 216
     Kaupungin päiväkoteihin pyrkineet ja sijoitetut lapset 1.10.1974 219
  2. Toimintapäivät ja läsnäolopäivät kunnallisissa lasten päiväkodeissa 1974 220
  3. Päiväkodeissa hoidettavien lasten ikä 20.10.1974 222
  4. Päiväkodeissa hoidettavien lasten äidinkieli 20.10.1974 223
  5. Päiväkodeissa hoidettavien lasten vanhempien sosiaaliryhmä 20.10.1974 223
  6. Päiväkodeissa 20.10. olleiden lasten hoitoon ottamiseen vaikuttaneita syitä 224
  7. Kunnallisiin päiväkoteihin verrattavat yksityiset päiväkodit ja niiden hoitopaikat 31.12.1974 224

8. Toimintapäivät ja läsnäolopäivät kunnallisiin verrattavissa yksityisissä lasten päiväkodeissa 1974 225
9. Kaupungin v. 1974 avustamat yksityiset päiväkodit 225
10. Kaupungin leikkikentät ja kävijöiden lukumäärä keskim. v. 1974 kesäkuukausina . . 226
11. Lasten käyntikerrat kokovuotisilla leikkikentillä v. 1974 227
12. Päiväkodeissa esiintyneet sairaustapaukset v. 1974 228
13. Lasten päiväkodeissa sattuneet tapaturmat v. 1974 229
14. Leikkikentillä sattuneet tapaturmat 1974 230
— piirros: Lasten päivähoitotoimiston organisaatio v. 1974 231

19. Lastensuojelutoimi . . . . . 233—259
— yleistä, lk, hallinnollinen toimisto 233
— lastenhuoltotoimisto, avohuolto, sijaishuolto 235
— laitoshoito, jälkihuolto, vajaamielishuolto 240
— suojelukasvatustoimisto, sosiaalilääkärin tsto 242
— elatusaputoimisto, väestöasiaintoimisto, asumuserosovittelut 246
— lastensuojelulkn alaiset laitokset, talous 251
— yhteenveto ruotsiksi 258

20. Leski- ja orpoeläkekassa . . . . . 261—262

21. Liikennelaitos . . . . . 263—275
— yleistä, henkilökunta, suunnittelu 263
— liikenne, liikennekalusto ja kunnossapito 265
— energian kulutus, radat ja väylät 268
— rakennustoiminta ja -suunnitelmat, tiedottaminen 269
— terveydenhuolto- ja sosiaalitoiminta 270
— ammattikoulu, turvallisuustoiminta 271
— löytötavaratoimisto, palvelupisteet, talous 272
— taulut:
1. Henkilökunnan rakenne ja muutokset 1974 273
2. Liikennelaitoksen tuloslaskelma 1.1.—31.12.1974 274
3. Tulojen ja menojen suhteellinen jakautuminen tulo- ja menoryhmittäin 275

22. Metrotoimisto . . . . . 277—283
— henkilökunta, tiedotus- ja näyttelytoiminta 277
— suunnittelu- ja rakentaminen, talous 278

23. Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin toimisto . . . . . 285—288

24. Nuorisotoimisto . . . . . 289—296
— henkilökunta, toimipaikat 289
— askarteluneuvonta, avoimien ovien kerhotoiminta 290
— kunnallinen nuorisokerhotoiminta, koulutustoiminta 291
— opastus- ja tiedotustoiminta, talous 292
— taulut:
1. Avoimien ovien kerhotoiminta 293
2. Kerhokeskusten käyttö vuosina 1973 ja 1974 294
3. Moottorihalli-, askartelupaja- sekä liikennekoulutukseen liittyvä toiminta v. 1974 . . 296

25. Oikeusaputoimisto . . . . . 297—300

26. Oppisopimustoimisto . . . . . 301—302

27. Palkkalautakunnan toimisto . . . . . 303—305

28 Palolaitos 307–322
— yleiskatsaus, henkilökunta 307
— kalusto, palopostit ja vedenottopaikat, palovahingot 309
— palonehkäisytoiminta, talous ja yleinen hallinto 314
— varapalokunnat 315
— piirrokset:
1. Hälytystoiminta 1964–1974 317
2. Sairaankuljetusyksikköjen hälytykset vuosina 1964–1974 317
— taulu: Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt v. 1974 318
— yhteenvedot ruotsiksi ja englanniksi 320

29. Puutavarakeskus 323–326

30. Raittiuslautakunnan toimisto 327–329

31. Rakennustarkastusvirasto 331–353
— yleistä, organisaatio ja henkilökunta 331
— rakentaminen ja sen valvonta, lupahakemusten käsittely 332
— piirustusten tarkastaminen, työvaihetarkastelu 333
— kaupungin harjoittama rakennustoiminta 336
— rakentaminen poikkeusluvilla, muu toiminta 337
— toimikunnat, neuvontatyö ja asiantuntija-avun antaminen 340
— toimintaan vaikuttaneita tekijöitä, talous 342
— liitteet:
1. Tilastotietoja rakennustoiminnasta 1945–74 344
2. Kuva 1. Rakennustoiminta Helsingissä 1945–74 347
Kuva 2. Asuntojen rakentaminen Helsingissä 1945–74 347
Kuva 3. V. 1974 myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus milj.m^3 kuukausittain 348
Kuva 4. V. 1974 valmistuneiden rakennusten tilavuus milj.m^3 kuukausittain 348
Kuva 5. Myönnetyt luvat kpl v. 1964–74 349
Kuva 6. Pidetyt katselmukset kpl v. 1964–74 349
3. Osallistuminen rakennustarkastustoimen asiantuntijana kaupungin, valtion ja seurakuntien asettamien toimikuntien työskentelyyn 350
4. Rakennusvaltontaan liittyvien säännösten, ohjeiden ja normien muutoksia v. 1974 . 352

32. Rakennusvirasto 355–381
— yleistä, hallinnollinen osasto 355
— talousosasto, taloussuunnitteluosasto 357
— talorakennusosasto, katurakennusosasto 361
— puhtaanapito-osasto, puisto-osasto 370
— järjestelytoimisto, viraston talous 375
— taulut:
1. Puhdistamojen toiminta v. 1974 377
2. Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä v. 1974 378
3. Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät v. 1974 378
4. Jätteenkuljetuksen toimintakohtaiset suoritteet v. 1972–1974 378
5. Lumenkaatopaikkojen toiminnan vertailutilasto talvikaudelta 1973–1974 379
6. Rakennusviraston menot v. 1965–1974 380
7. Rakennusviraston tulot v. 1965–1974 381
— kuva 1. Helsingissä käsitellyt kaupunkijätemäärät 1960–1980 381

33 Revisiovirasto 383–389

34. Satamalaitos 391–400
— henkilökunta, taloudellinen kehitys 391
— alusliikenne, tavaraliikenne, matkustajaliikenne 392
— satamaliikenne-, varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta 394
— nosturiosaston toiminta, satamarakennustoiminta 395
— taloudellinen tulos 396
— taulut:
1. Yksikkötavaran tuonti ja vienti kuljetusmuodoittain 398
2. Yksikkötavaran tuonti liikennesuunnittain v. 1973 ja 1974 398
3. Tavaraliikenne 399
4. Tulot ja menot 400

35. Sähkölaitos 401–409
— yleistä, henkilökunta, organisaatio 401
— sähkön ja lämmön hankinta, sähkön myynti 403
— voimalaitokset, sähköasemat ja kaukokäyttö 404
— kiinteistöt, kaukolämmitystoiminta, talous 405
— organisaatiokaavio 31.12.1974 407
— taulut:
1. Sähkön ja kaukolämmön hankinta v. 1974 ja 1973 408
2. Sähkön myynti jakelualueelle kuluttajaryhmittäin 408
Sähkönkuluttajien lukumäärä jakelualueella kuluttajaryhmittäin 409
3. Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja 409

36. Teurastamolaitos 411–420
— yleistä, henkilökunta, yleinen teurastamo 411
— lihantarkastamo, laboratorio, käyttöosasto, syväjäädyttämö 412
— vihannes-, kalatukkukeskus 414
— taulut:
1. Teurastusosastolla v. 1974 eri kuukausina teurastetut ja tarkastetut eläinten ruhot . 415
2. Lihantarkastamossa v. 1974 eri kuukausina tarkastetut eläinten ruhot 415
3. Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kuukausittain tulleet lihamäärät v. 1974 . 416
4. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin kuukausittain säilytettäväksi tuodut elintarvike-erät v. 1974 416
5. Kalan tuonti Helsinkiin lähipaikkakunnittain v. 1974 417
6. Hylkäämiset ryhmiteltyinä syyn ja kohteiden mukaan, lihantarkastamo 418
7. Hylkäämiset ryhmiteltyinä syyn ja kohteiden mukaan, teurastusosastot 419
8. Menojen ja tulojen yhdistelmä v. 1974 420
9. Omaisuustase 31.12.1974 420
10. Tulostase 31.12.1974 420

37. Tietokeskus 421–425

38. Tilastotoimisto 427–430

39. Ulosottovirasto 431–436

40. Urheilu- ja ulkoiluvirasto 437–449
— kanslia-, ohjaustoimisto 437
— teknillinen toimisto, urheiluosasto 441
— ulkoiluosasto, matkailijapalvelu, virkistys- ja viihdytystoiminta 443
— eläintarhaosasto, talous 448

41. Vesilaitos 451–456

42. Väestönsuojelukeskus . . . . . 457—468
— henkilökunta, hallinnollinen toiminta, suunnittelutoiminta 457
— väestönsuojelumateriaali, viesti-, hälytys-, koulutustoiminta 458
— valistus-, tiedotus- ja yhteistoiminta, talous 460
— taulut:
1. Väestönsuojelukeskuksen koulutustoiminta 462
2. Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen koulutustoiminta v. 1974 463
3. Suomen Punaisen Ristin järjestämä koulutus 463
4. Talokohtaiset väestönsuojat Helsingissä 31.12.1974 464
5. Helsingin kaup. väestönsuojelulkn hallinnossa ja rakenteilla olevat yleiset ja yhteiset sekä vss-organisaation kalliosuojat 31.12.1974 466

1. Asunnonjakotoimikunta

Toimikunnan kokoonpano

Kaupunginhallitus asetti päätöksellään 11.2.1974 uuden toimikunnan, jonka puheenjohtajaksi valittiin Erkko Räsänen, varapuh.johtajaksi Väinö Lehto sekä jäseniksi Birgitta Buchert, Jouko Helin, Veikko Leander, Väinö Lehto, Erkki Leimu, Lauri Suoranta, Jorma Waronen ja Seppo Väätäinen.

Toimikunta jakaantui kolmeen jaostoon seuraavasti:
- A-jaosto: pj. Jouko Helin ja jäseninä Erkki Leimu ja Jorma Waronen;
- B-jaosto: pj. Erkko Räsänen ja jäseninä Birgitta Buchert ja Veikko Leander;
- C-jaosto: pj. Väinö Lehto ja jäseninä Lauri Suoranta ja Seppo Väätäinen.

Khn ja asuntohallituksen periaateohjeet olivat edelleen samat paitsi että asuntohallituksen ohjeissa on tulorajat määriteltävä erikseen kullekin vuodelle. Toimikunta kokoontui toimikautena 39 ja jaostot 48 kertaa.

Toiminta

Vuokra-asuntojen jako

Asunto-hakemukset

Vuokra-asuntoja kuulutettiin haettavaksi 21.2. - 31.3., jolloin hakemuksia tuli 5 696. Myöhemmin jätettiin 1 684 hakemusta, joten koko vuonna oli vuokra-asuntohakemuksia 7 380.

Kertomusvuonna jaettiin vuokra-asuntoja seuraavasti:

	kpl
– Kiinteistö Oy Liusketie 9	108
» Pelimannintie 13 - 15	421
yhteensä	529
– vanhoista kiinteistöyhtiöistä vapautuneita	505
kaikkiaan	1 034

Asuntotyypit olivat 1 h + kk – 4 h + k ja pinta-alat 29.5 m^2 – 99.5 m^2.

Asuntojen jako-perusteet

Vuokra-asunnon saajat jakatuivat asunnon saannin perusteen mukaan seuraavasti:

	Lukumäärä
– häätö tai irtisanominen	132
– talon purkaminen	3
– vailla vakinaista asuntoa	34

– perheen erillään asuminen	26
– työsuhdeasunnon menetys	54
– asunnon kehnous tai ahtaus	182
– lastensuojelu- ja huoltoviraston lausunnot	20
– asuntotuotantotmk: n varaukset kiint.yhtiöiden työsuhdeasunnoiksi	5
– ahdas tai huono kaupungin vuokra-asunto	73
yhteensä	529

Asunnon *saaneista* oli yksinäisiä 36, nuoria (v. 1950 jälkeen syntyneitä) 91 ja yli 65-vuotiaita 22, minkä lisäksi jotkut iäkkäät henkilöt saivat asunnon päävuokralaiseksi sijoitetun perheen mukana. Perheitä, joista lapset asuntovaikeuksien vuoksi oli sijoitettu lastenkotiin, oli 20 ja sijoitettujen määrä 22. Valintaratkaisuihin vaikuttivat myös vakavammat pitkäaikaiset sairaudet. Lapsiperheiden vuokranmaksukykyä arvosteltaessa otettiin huomioon perheelle maksettava asumistuki.

Vuoden aikana vapautui vanhoista kiinteistöyhtiöistä 505 asuntoa, joista 108 käytettiin Khn velvoitteiden hoitamiseen ja 397 osoitettiin muille asunnontarvitsijoille, ensisijaisesti *häädetyille.*

Omistusasuntojen jako

Asunto-hakemukset

Omistusasuntoja kuulutettiin haettavaksi kaksi kertaa, jolloin hakemuksia tuli yhteensä 2 169.

Omistusasuntoja jaettiin seuraavasti:

	kpl
Asunto Oy Kiertotähdentie 4	132
» Maamiehentie 2 (Rakennus Oy)	34
yhteensä	166

Huoneistotyypit olivat 1 h + pk – 4 h + k ja pinta-alat 31.5 m^2 – 101.5 m^2.

Osakkeen merkitsijöiden valinta

Asunto Oy Kiertotähdentie 4: n osakkeenmerkitsijöiden valinnassa olivat Khn päätöksen mukaisesti ensisijaisina asunnonsaajaryhminä kaupungin saneeraus- ja asuntotuotanto-ohjelmaan kuuluvien kiinteistöjen omistajat ja vuokramiehet sekä kaupungin palveluksessa olevat ja kaupungin kiinteistöyhtiöiden vuokralaiset sekä muut pitempään Helsingissä asuneet helsinkiläiset.

Työnjako

A-jaosto

A-jaosto käsitteli kaikki kuulutettuja omistusasuntoja koskevat hakemukset ja karsi niistä jakoohjeiden mukaisesti n. kaksinkertaisen määrän kutakin huoneistotyyppiä koskevia hakemuksia toimikunnan lopullista valintaa varten. Lisäksi A-jaosto valmisteli tärkeimpiä lausuntoja ja kuulutustekstejä.

B-jaosto

B-jaosto tutki uusien vuokra-asuntojen jakoehdotukset ja hakemukset, jotka toimikunta oli määrännyt tarkastukseen.

C-jaosto

C-jaosto käsitteli vanhoista kiinteistöyhtiöistä vapautuvien asuntojen jakamista ja mustalaisten valtionapuasuntojen jakoehdotuksia.

Toimikunta

Kaikki vuokra- ja omistusasuntohakemukset (yhteensä 9 549 kpl) käsiteltiin toimikunnan kokouksissa. Epäselvien ja puutteellisten hakemusten tiedot tarkistettiin poliisi-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaisilta tai asuntoasiaintoimiston tarkastajien kotikäynneillä.

Toimikunta antoi pyydettyjä *lausuntoja ja päätöksiä* myös muiden kuin kaupungin rakennuttamien kiinteistöyhtiöiden asunnonjakoehdotuksista sekä lausuntoja Khlle eri mietinnöistä ja aloitteista sekä kantelu- ym. asioista.

Kokouksissa käsiteltiin myös Khn toimeksiantoja sekä aravaosakeasuntojen lunastustarjouksia. Lunastustarjouksia oli 20, joista 4 keskinäistä asunnonvaihtoa.

2. Asuntotuotantotoimikunta

Toimikunnan ja sen teknillisen jaoston kokoonpano

Toimikunta

Asuntotuotantotoimikunnan puheenjohtajana toimi v. 1974 apul.kaup.joht. Veikko O. Järvinen, varapuheenjohtajana arkkit. Väinö Tuukkanen sekä jäseninä prof. Georg H. Ekelund, dipl.ins. Kaarlo E. Pettinen, dipl.ins. Esko A. K. Korhonen, arkkit. Aulis E. Salo, dipl. ins. Lasse K. Juvonen ja arkkit. Jaakko Tolonen. Sihteerinä oli varat. Jarl–Erik W. Kuhlefelt.

Teknillinen jaos

Teknillisen jaoston puheenjohtajana toimi arkkit. Väinö Tuukkanen, varapuheenjohtajana dipl. ins. Kalevi Korhonen ja jäseninä prof. Georg Hilding Ekelund, arkkit. Aulis Salo, dipl. ins. Lasse Juvonen sekä sihteerinä Lauri Rautiainen.

Toiminta

Toimistotehtävät

Toimikunnan toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset

Kertomusvuoden aikana piti asuntotuotantotoimikunta 25 sekä sen teknillinen jaosto 24 kokousta. Lisäksi toimikunnan nimeämät työmaatoimikunnat pitivät rakenteilla olevien asuntorakennusohjelmien työmailla työmaakokouksia, katselmuksia ja tarkastuksia, joista kaikista kokouksista ja tarkastuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Päätökset

Toimikunta teki kertomusvuoden aikana mm. seuraavat päätökset:
– v. 1975 rakennusohjelmiin kuuluvien As-oy Alakiventie 6-, As-oy Alakiventie 7-, Kiinteistö-oy Soittajantie 6- ja Kiinteistö-oy Alakiventie 4- nimisten yhtiöiden rakennustöiden suorittaminen hyväksyttiin kokonaisvastuu-urakoina
– valittiin »v. 1975 asuntorakennusohjelmien suunnittelijat» -toimikunta
– valittiin v. 1974 asuntorakennusohjelmien urakoitsijat ja oikeutettiin toimisto allekirjoittamaan urakkasopimukset.

Asuntorakennusohjelmiin ja -tuotantoon liittyvät tehtävät

Kertomusvuoden aikana suoritettiin erilaisia rakennusohjelmiin liittyviä tehtäviä seuraavasti:
– valvontatyö saatiin päätökseen vuosien 1972–1973 asuntorakennusohjelmaan kuuluvilla rakennuksilla, jotka ilmenevät jäljempänä olevasta *taulusta 1.*
– kertomusvuonna rakenteilla olleet v. 1972–1973 rakennustyöt, joiden valmistuminen siirtyi v: een 1975 on esitetty *taulussa 2.1.*
– asuttavaan kuntoon valmistuneiden asuinhuoneistojen luovuttaminen ao. yhtiöiden hallintaan ja hoitoon selviää *taulusta 2.2.*

– rakennustöitä käynnistettiin kertomusvuoden asuntorakennusohjelmien mukaisesti, *ks. taulu 3.*
– toimikunta johti asuntotuotantotoimikunnan vuosien 1974–1976 asuntorakennusohjelmien suunnittelua, *ks. taulu 4.1.*
– kaupungin oma, vuosille 1975–1976 vahvistettu asuntotuotanto-ohjelma selviää *taulusta 4.2.* Ohjelma toteutetaan Pohjois-Haagan, Kannelmäen, Taka-Töölön, Puistolan, Myllypuron ja Itäkeskuksen alueilla.

Rakennustöiden suorittaminen ja -työvoiman käyttö

Urakkatarjoukset Aikaisemmin omaksutun käytännön mukaisesti on rakennustyöt annettu rakennusohjelmittain asuntohallituksen antamien ohjeiden mukaan suoritetun urakkakilpailun perusteella halvimman hyväksytyn tarjouksen tehneelle urakoitsijaliikkeelle.

Työvoiman käyttö Urakkasopimuksiin on sisällytetty kaupungin vahvistamat työvoiman käyttöohjeet, joita urakoitsijat on velvoitettu noudattamaan kaikilta niiltä osin, missä ne eivät poikkea asuntohallituksen antamista vastaavista ohjeista.

Talous

Kertomusvuoden aikana kaupunginhallitus myönsi toimikunnan käyttöön 33 500 000 mk.

Rahoitus Valmiiksirakennettujen rakennusohjelmien hankintakustannusten rahoitus toteutettiin seuraavasti:

I	Valtionkonttori		
	– asuntolaina		1 985 000,–
II	Ensisijaiset lainat		
	– raha- ja vakuutuslaitokset	7 600 000,–	
	– Helsingin kaupunki	1 999 900,–	9 599 900,–
III	Omat varat		
	– osakepääoma		
	– osakkaiden rahoittama		27 629 000,–
		Yhteensä mk	39 213 900,–

Käteiskassa Pienehköjä heti maksettavia kuluja varten on asuntotuotantotoimiston hallussa kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti 2 000 markan käteiskassa, josta pidetään erillistä kassakirjaa ja laaditaan määräajoin maksetuista menoista tilitykset ja alistetaan ne asuntotuotantotoimikunnan hyväksyttäväksi.

Toimikunnan yleiskustannukset. Kertomusvuoden aikana olivat toimikunnan ja asuntotuotantotoimiston yleiskustannukset yht. 1 119 922 mk. Yleiskustannukset jaettiin tai jaetaan toimikunnan rakennuttamien rakennusohjelmien lattianeliömetrisuhteessa.

Valmiiksirakennettuja kiinteistöyhtiöitä veloitettiin yhtiöiden tarkastajien palkkaus- ym. kustannuksilla 0.03 mk/m^3.

Taulukot

Taulu 1. Kertomusvuoden aikana valmistuneet vuosien 1972–1973 asuntorakennusohjelmaan kuuluneet rakennukset, jotka valvontatyön päätyttyä luovutettiin kertomusvuonna ao. yhtiöille:

Rakennusohjelma	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Asuntohallituksen hyväksymä	
	lukumäärä	tilavuus m^3	pinta-ala m^2	lukumäärä	keskim. pinta-ala m^2	loppuhinta mmk	loppuselvityspvm.
Asunto–oy							
– Juhana Herttuantie 12	5	33 150	8 348	127	65.7	7.505	11.11.74
– Kannelmäen pientalot	31+4	61 002	16 304 (325)	191	85.4	20.460 [1]	16.11.74
– Pyynikintie 5	8	44 600	9 921 (1 156)	154	64.4	11.249	9. 7.74
yhteensä (muu paitsi asuinala yht.)	44+4	138 752	34 573 (1 481)	472	73.3	39.214	–

1) Vahvistamatta

Taulu 2:1. Rakenteilla olevat vuoden 1972–1973 rakennusohjelmat, joiden rakennustöiden valmiiksisaattaminen siirtyi v:een 1975.

Rakennusohjelma	Rakennusten		Asuinhuoneistojen			Arvioidut hankintakustannukset mmk.	Rakennustyöt aloitettu
	lukumäärä	tilavuus m^3	pinta-ala m^2	lukumäärä	keskim. pinta-ala m^2		
1. Kiinteistöyhtiöt							
Kiinteistö–oy							
– Sähköttäjänkatu 1 (lastentarha, myymälä ja toimistotilat)	4+1	68 000	12 090 (2 599)	269	44.9	16.304	29.11.72
– Pelimannintie 15 (palvelutilat)	11+3	104 260	23 779 (1 220)	421	56.5	24.815	5.10.73
– Liusketie 9 (palvelutilat)	4	26 740	6 222 (488)	108	57.6	7.250	24.10.73
– Kasöörinkatu 2 (toimistotilat, autohalli)	1	41 900	7 632 (2 700)	132	57.8	11.982	4.12.73
– Pakkamestarink. 2 (toimistotilat, päiväkoti, myymälä, autohalli)	2	61 575	11 570 (4 175)	187	61.9	18.962	15. 2.74
yhteensä (muut paitsi asuinala yht.)	22+4	302 475	61 293 (11 182)	1 117	54.9	79.313	–
2. Asunto-osakeyhtiöt							
Asunto–oy							
– Kiertotähdentie 4 (lastentarha, palvelutilat)	9	34 575	7 962 (470)	133	59.9	9.278	12.10.73
Kaikkiaan (muut paitsi as.huoneistoala yht.)	31+4	337 000	69 255 (11 652)	1 250	55.4	88.591	–

Taulu 2:2. Asuttavaan kuntoon valmistuneita asuinhuoneistoja luovutettiin ao. yhtiöiden hallitusten hallintaan ja hoitoon seuraavasti:

	asuin-huoneistoja		
Kiinteistö—oy Sähköttäjänkatu 1	269		(140 vanhusten asuntoa)
» Pelimannintie 15	166		
» Liusketie 9	42		
		477	
Asunto—oy Juhana Herttuan tie 12	34		
» Pyynikintie 5	120		
» Kannelmäen pientalot	191		
» Kiertotähdentie 4	101		
		446	
yhteensä		923	

Taulu 3. Kertomusvuoden asuntorakennusohjelmien mukaisten rakennustöiden käynnistäminen.

Rakennusohjelma	Rakennusten lukumäärä	Rakennusten tilavuus m^3	Asuinhuoneistojen pinta-ala m^2	Asuinhuoneistojen lukumäärä	Asuinhuoneistojen keskim. pinta-ala m^2	Arvioidut hankinta-kustannukset mmk	Rakennustöiden aloittamis-pvm.
1. Kiinteistöyhtiöt							
Kiint.—oy							
– Vesalan pientalot (palvelutilat)	9+1	11 834	3 799 (156)	50	76.0	6.0	9.10.74
– Lassinlaakso (lastentalo)	13+4	58 370	15 519 (1 300)	247	57.4	27.5	9. 9.74
yhteensä (muu paitsi asuinala yht.)	22+5	70 204	19 318 (1 456)	297	65.0	33.5	–
2. Asunto-osakeyhtiöt							
Asunto—oy							
– Hirsipadontie 5 (palvelutilat)	7	29 500	7 149 (195)	128	55.9	10.7	10.10.74
– Vesalan pientalot (palvelutilat)	13+1	25 935	8 454 (275)	92	91.9	12.8	9.10.74
yhteensä (muu paitsi asuinala yht.)	20+1	55 435	15 603 (470)	220	70.9	23.5	–
Kaikkiaan (muu paitsi asuinala kaikkiaan)	42+6	125 639	34 921 (1 926)	517	67.5	57.0	–

Taulu 4:1. Vuosien 1973–1974 rakennusohjelmat, joille on anottu asuntohallitukselta asuntolainaa vuosien 1974–1975 asuntorakennusmäärärahoista.

Yhtiön nimi	Rakennuksen tilavuus m^3	Asuinhuoneistojen pinta-ala m^2	Asuinhuoneistojen lukumäärä	Asuinhuoneistojen pinta-ala keskim. m^2	Arvioidut hankintakustannukset mmk	Rak.työt suunniteltu aloitettavaksi pvm
1. Kiinteistöyhtiöt						
v. 1974						
Kiinteistö–oy						
– Käsityöläisent. 9	44 020	10 731	189	56.8	16.8	1. 2.75
– Aksiisipolku 1 (vanhustentalo)	20 800	5 148	140	36.8	8.6	syksy-75
– Äyripolku	52 800	11 860	272	43.6	21.3	»
– Pukinmäki	52 530	12 345	195	63.3	20.7	1. 2.75
palvelutila		696				
– Alakivi	40 250	8 893	156	57.0	15.6	2. 1.75
palvelutila		995				
– Liusketie 3	34 900	8 178	146	56.0	13.8	syksy-75
palvelutila		805				
v. 1975						
Kiinteistö–oy						
– Jännetie 3	10 000	2 600	42	61.9	4.0	(liittyy aluerak.sop.kaup. rahoitus 6%)
– Puroniitynpolku	20 000	5 300	95	55.8	8.2	»
– Itämarja	54 685	13 947	231	60.4	23.7	1976
– Asiakkaankatu	26 800	6 450	107	61.6	11.2	lokak.-75
palvelutila		146				
– Alakiventie 4	49 880	10 858	200	54.3	18.7	lokak.-75
palvelutila		800				
– Palovartijantie 6 - 8	26 850	6 692	116	57.7	11.1	marrask.-75
– Lassinlaakso						
lastentalo ja myymälä	4 840	1 150			2.6	»
– Soittajantie 6	80 500	17 326	375	46.2	32.7	syksy-75
palvelutilat		1 930				
– Ruusulankatu 6	28 000	4 433	157	28.4	9.9	»
palvelutilat		794				
– Maapadontie 1	18 700	5 810	74	78.5	9.3	»
– Lohkopellontie	4 000	1 067	20	53.4	1.7	»
– Koskelan vanhustentalo	11 790	2 520	72	27.1	5.1	»
palvelutila		77				
– Puistolan lastentalo						
ja myymälä	4 500	1 000			2.3	»
2. Asunto-osakeyhtiöt						
v. 1974						
Asunto–oy						
– Käsityöläisentie 17	13 520	3 146	54	58.3	5.0	1. 2.75
– Palovartijantie 1 - 7	25 760	6 380	114	55.9	9.6	»
– Pukinmäki	17 400	4 115	65	63.3	7.0	1. 8.75
– Punnuspolku 8	6 400	1 600	16	100.0	3.2	syksy-75

(jatk.)						
v. 1975						
Asunto–oy						
– Asiakkaankatu	28 200	6 226	104	59.9	11.3	lokak.-75
palvelutila		808				
– Oikopolku	7 000	1 850	29	63.7	2.9	heinäk.-75
– Alakiventie 7	23 590	5 758	106	54.3	9.2	lokak.-75
– Alakiventie 6	25 640	5 429	100	54.3	9.6	»
palvelutila		550				
– Länsi-Vesalan pientalot	24 430	7 037	77	91.4	11.6	heinäk.-75
– Hirviholmantie 4	17 660	4 831	50	96.6	7.7	»
– Sepeteuksentie	13 860	3 838	40	96.0	6.2	»
yhteensä						
- kiinteistöyhtiöt	585 845	134 156	2 587		237.3	
(muu kuin asuinala)		(8 393)				
- asuntoyhtiöt	203 460	50 210	755		83.3	
(muu kuin asuinala)		(1 358)				
Kaikkiaan	789 305	184 366	3 342		320.6	
		(9 751)				

Taulu 4:2. V: lle 1975–1976 vahvistettu kaupungin oma v. 1976 rakennusohjelma:

	lukumäärä	$k - m^2$
vuokra-asuntoja	n. 800	n. 60 000
vanhusten asuntoja	» 250	» 10 000
omistusasuntoja	» 400	» 30 000
Yhteensä	n. 1 450	n. 100 000

3. Elintarvikekeskus

Henkilökunta

Lukumäärä

Henkilökunnan lukumäärä oli v:n 1974 lopussa 176 (ed. v. 178), josta ruokatehtaassa 44 (45), ruokaloissa 108 (107), kuljetuselimessä 10 (10) sekä kassa- ja tiliosastolla 14 (16) henkilöä. Vakinaisia viranhaltijoita oli 43 (49), tilapäisiä viranhaltijoita 1 (1) ja työsopimussuhteessa 132 (128) henkilöä.

Vaihtuvuus

Palvelukseen otettiin vuoden aikana 77 (63) henkilöä. Henkilökunnasta siirtyi eläkkeelle 7 (5) ja muihin kaupungin laitoksiin 7 (3) sekä kaupungin palveluksesta erosi 63 (52).

Sairaus ym. poissaolot

Henkilökunnan sairaus-, tapaturma- ja äitiyslomia oli vuoden aikana yhteensä 3 991 (3 734) päivää. Tämä vastaa keskimääräisesti laskettuna noin 11 (10) henkilön yhtäjaksoista poissaoloa työstä.

Työterveyshuolto

Henkilökunnan työterveyshuolto perustui 1.1. 1974 voimaantulleeseen *työterveyshuoltosäännöön.* Ensisijaisesti pyrittiin keskittymään sairauksia ennalta ehkäisevään työhön. Kaupungin johtava työterveydenhuoltolääkäri suoritti *työhöntulotarkastuksen* 43 henkilölle. Terveydenhoitolain perusteella kaikille työntekijöille suoritetussa salmonellatutkimuksessa ei todettu yhtään tautitapausta. Myöskään tuberkuloosilain mukaisesti suoritetuissa pienoisröntgenkuvauksissa ei löydetty tuberkuloosia. Muita terveystarkastuksia suoritettiin 141 henkilölle ja kuulotutkimuksia 50 henkilölle. Työterveyshoitajalla oli vastaanotto aamuisin klo 8—9. Sairaanhoito oli lähinnä ensiapuluonteista. Työterveyshoitaja osallistui myös työturvallisuuselimen suorittamiin *työpaikkatarkastuskäynteihin.*

Koulutus

Laitoksen henkilökunnasta osallistui kertomusvuoden aikana kaupungin omiin eri koulutustilaisuuksiin 7 henkilöä sekä osanottajia lähetettiin myös ulkopuolisten järjestämille kursseille, luentopäiville ym.

Toiminta

Elintarvikekeskuksen tehtävänä on valmistaa ruokaa kaupungin laitoksille ja hoitaa kaupungin henkilökunnalle tarkoitettuja *toimipaikkaruokaloita* sekä kaupunginhallituksen luvalla suorittaa muutakin ruuan välittämistä ja *myyntiä.*

Ruuan valmistus ja toimittaminen eri kohteisiin

Elintarvikekeskuksessa valmistettiin ja valmiita ruokia toimitettiin yhteensä 142 (ed. v. 140) paikkaan seuraavasti:

	1974 annosta		1974 annosta
Kouluruokaa			
- kansakouluille		- ammattikouluille	
keittoa	2 462 425	keittoa	286 095
eineksiä	1 074 102	eineksiä	1 662
dieettiä	1 897	- muille kouluille	
		keittoa	31 535

- lasten päiväkodeille		henkilökuntaruokaa	
keittoa	65 700	- toimipaikkaruokaloille	1 068 169
eineksiä	58 980	- huoltolautakunnan	
- leikkikentille ja		työtuville	38 538
koulupuutarhoille		- vaihetyökeskukselle	28 741
keittoa	181 850	- muille laitoksille yht.	14 605
		kaupunginhallituksen tilaisuuksiin	
		- kaupungintaloon	12 819
		- muihin tilaisuuksiin	12 093
		Yhteensä	5 339 211
			(5 398 015)

Ruokatehtaan toiminnan kehittämisessä kohdistettiin päähuomio valmistettavien tuotteiden valintaan ja valmistusmenetelmien kehittämiseen laitoksen kiinteistön sallimissa rajoissa. *Kouluruokalistan* muutos syyslukukaudella aiheutti muutoksia ruokatehtaan toiminnassa. Tehtaalla välttämättömät kehittämistoimenpiteet, *esijäähdyttämön* rakentaminen ja *3. pinnavaunu-uunin* asennus valmistuivat vasta vuoden lopulla. Vuoden aikana lisääntyivät huomattavimmin raakaraasteet, joita ruokatehtaalta toimitettiin sekä kouluille että toimipaikkaruokaloille. Tehtaan valmistuskapasiteetti oli kertomusvuoden aikana kokonaisuudessaan käytössä.

Toimipaikkaruokalat ja automaattipisteet

Elintarvikekeskuksen toimintaan kuului seuraavien kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnalle tarkoitettujen toimipaikkaruokaloiden ja automaattipisteiden hoitaminen: Herttoniemen ja Kallion virastotalojen sekä Kaupungintalon ja kaupunkisuunnitteluviraston virkamiesruokalat, Alppirinteen, viisi liikennelaitoksen, kaksi palolaitoksen, neljä rakennusviraston, seitsemän sähkölaitoksen ja kolme vesilaitoksen ruokalaa sekä lisäksi metrotoimiston, pääkirjaston ja Ilmala I:n ruoka-automaatit.

Toimipaikkaruokaloissa laskettiin käyneen kertomusvuoden aikana kaikkiaan n. 1 731 000 asiakasta. Asiakasmäärä oli kuukausittain 86 000—170 000 (heinäkuu—maaliskuu).

Toimipaikkaruokaloiden keittiöissä valmistettiin yhteensä 367 850 ruoka-annosta. Lisäksi toimipaikkaruokaloissa järjestettiin kaupungin virastojen ja laitosten tilaisuuksia.

Hinnat olivat kertomusvuoden aikana 16 (12) % kvston v. 1968 vahvistaman luontoissuoritussäännön edellyttämää hintatasoa alhaisemmat, mikä aiheutti elintarvikekeskukselle alijäämää.

Kireästä rahatilanteesta johtuva kaupungin määrärahojen supistaminen vaikeutti kertomusvuonna ruokaloiden hoitamista ja niistä oli 9 heinäkuun ajan suljettuna. Sulkemisella saavutettiin tarkistetun toimintasuunnitelman edellyttämä toiminnan pienentyminen, mutta kustannuksia ei kuitenkaan pystytty vähentämään vastaavassa määrin, koska kustannukset ovat osittain luonteeltaan kiinteitä.

»Kaupunginkellari»

Kaupungintalon keittiön toimintaan sisältyi kaupunginhallituksen edustustilaisuuksien tarjoilun ja »Kaupunginkellari» -nimisen ravintolan sekä em. Kaupungintalon henkilökunnan ruokalan hoitaminen. Henkilökuntaruokala oli heinäkuun ajan suljettuna.

Tuotekehittely

Tuotekehittely kohdistui ensisijaisesti tuotteitten valmistusohjeitten parantamiseen ja siten tuotteitten laadun parantamiseen ja tuotantokustannusten kurissapitämiseen. Kertomusvuoden aikana laadittiin yhtenäiset annosteluohjeet toimipaikkaruokaloita varten. Tuotteiden laadun parantamista ja uusien tuotteiden kehittämistä toimipaikkaruokaloita varten rajoitti hinnoittelun jälkeenjääneisyys, joka pakotti kiinnittämään tuotekehittelyssäkin päähuomion kustannuskysymyksiin.

4. Hankintakeskus

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.

Johtosääntö

Kaupunginvaltuusto perusti v. 1959 kaupungin hankintojen yleistä järjestelyä, kehittämistä ja yhtenäistämistä varten hankintaneuvottelukunnan. Kertomusvuoden alusta voimaan tulleen hankintakeskuksen uuden johtosäännön 10 §: n mukaan valitaan hankintaneuvottelukunnan jäsenet neljäksi vuodeksi kerrallaan. Kaupunginhallitus valitsi (7.1.1974 23 §) vuosiksi 1974 - 1977 hankintaneuvottelukunnan, jonka kokoonpano oli seuraava: puh.johtaja apul.kaup.johtaja Gunnar Smeds, varapuh.joht. rahoitusjoht. Erkki Linturi sekä jäsenet puutavarakeskuksen toimitusjoht. Jaakko Kivistö, satamalaitoksen työpääll. Juha Komsi, huoltolautakunnan työtupien joht. Erkki Mikonsaari, rakennusviraston hankintapääll. Leo Molander, kaasulaitoksen tstopääll. Veikko Mäenpää, liikennelaitoksen hankintapääll. Kosti Mäntylä, huoltolaitosten joht. Kauko Oittinen, vesilaitoksen os.pääll. Simo Saari, hankintakeskuksen hankintajoht. Heikki Saxén, sairaalaviraston talousjoht. Aarre Sinisalo, sähkölaitoksen hankintapääll. Martti Sokka ja elintarvikekeskuksen apul.joht. Kalevi Sorsa. Hankintaneuvottelukunnan sihteerinä toimii sen valitsema hankintakeskuksen viranhaltija tai toimihenkilö, ellei neuvottelukunta toisin päätä.

Neuvottelukunnan kokoonpano

Kokoukset

Hankintaneuvottelukunta kokoontui 14.11. Pöytäkirjassa oli yhteensä 12 pykälää, joista tärkeimmät käsittelivät seuraavia asioita:

- kaupungin yleiset hankintamääräykset verrattuna hankkijoiden toimitusehtoihin
- kaupungin virastojen ja laitosten varastoja koskeva kysely
- ehdotus kaupungin ohjeiksi konsulttipalvelujen hankinnassa
- neuvottelukunta valitsi sihteerikseen hankintakeskuksen hankintapäällikön Veijo Uotisen.

Hankintakeskus

Yleistä

Johtosääntö

Kaupunginvaltuusto hyväksyi hankintatoimistolle uuden johtosäännön 3.10.1973. Toimiston uudeksi nimeksi tuli kertomusvuoden alusta lähtien hankintakeskus, johon kuuluu hankinta- ja painatusosasto sekä toimisto.

Tehtävä

Hankintakeskus on välittömästi khn alainen kaupungin hankintatoiminnan keskuselin, joka hankkii tavaroita ja palveluksia kaupungin virastoille ja laitoksille.

Palvelumuodot

Hankintakeskuksen palvelumuotoja ovat mm. seuraavat yhteishankinnat:

- yleiset hankinnat (toimisto-, talous- ja koulualan kalusto, tarvikkeet ja välineet, sairaala- ja laitoskalusto, soittimet, puhdistus- ja siivousvälineet sekä -aineet, talousastiat ja -tarvikkeet, elintarvikkeet ja sairaalatarvikkeet)
- tekniset hankinnat (toimisto- ja talouskoneet sekä näiden huolto, sairaalakoneet

ja -kojeet, audiovisuaaliset ja teleteknilliset laitteet)
— painatushankinnat (graafisen alan hankinnat ja tähän liittyvät muut tehtävät kuten painatus-, sidonta- ja jäljennöstyöt, sanoma- ja aikakauslehdet sekä ilmoitusten ja kuulutusten julkaiseminen lehdissä).

Keskus avustaa pyydettäessä virastoja ja laitoksia, joilla ei ole omaa hankintaelintä sekä toimittaa ja jakaa kaikkien hankintaelimien hankintatiedotukset. Se huolehtii myös rutiiniluonteisten koko hallintoa koskevien lomakkeiden suunnittelusta, kaupungin sisäisen postin kuljetuksesta ja jakelusta sekä virastotalojen puhelunvälityksestä.

Toiminta-edellytykset

Hintojen nousu jatkui kesään asti ja tavaran saannissa oli huomattavia vaikeuksia kysynnän ylikuumentuessa. Lisäksi hintasäännöstely- ja hintavalvontatoimenpiteet hidastivat esim. kotimaisten paperijalosteiden tuotantoa. Ostotoimintaa työllistivät jatkuvat neuvottelut hinnanmuutoksista ja niiden perusteista. Kulutustavaroiden kiinteähintaisten hankintasopimusten teko vaikeutui, mutta näkymät paranivat vuoden loppuun mennessä. Varastoon hankittujen tavaroiden määrä ja arvo kohosivat luonnollisista syistä. Toisaalta kaupungin virastojen ja laitosten ostot hidastuivat marras- joulukuussa edellisiin vuosiin verrattuna.

Standardointi

Hankintakeskuksen vastuualueelle kuuluvien artikkeleiden standardointiin kiinnitettiin jatkuvasti huomiota ja näitä koskevia neuvotteluja käytiin kaupungin laitosten ja hankkijoiden kesken sekä hankinnat pyrittiin suorittamaan tämän mukaisesti. Toinen pääpyrkimys oli toimitusten ohjaus myyjiltä suoraan virastoille ja laitoksille niin suuressa määrin kuin se oli kaupungille edullista.

Hankinta- ja hintasopimukset

Jakeluvaraston, konekorjaamon ja offsetpainon avulla hoidetaan osa yhteishankinta-alueesta. Valtaosa hankinnoista perustui hankinta- ja hintasopimuksiin, joista tiedotettiin laitoksille ja joiden perusteella toimitukset tapahtuivat suoraan. Tiedottaminen ja puhelimitse tapahtuva ostopaikkojen ohjaus lisääntyi voimakkaasti.

Toiminnan tehostaminen

Toimintaa tehostettiin luomalla vakiomenettelyjä ja säännöllisiä neuvottelukosketuksia, joilla virastojen ja laitosten toimeksiannot voitiin etukäteen suunnitellen sijoittaa työohjelmaan. Kansakoulujen kanslian, lasten päivähoitotoimiston ja sairaalaviraston kanssa sovittiin menettelytavoista mm. seuraavien vuosien perushankinnoissa ja huomattavissa vuotuishankinnoissa.

Tarjouspyynnöt

Kertomusvuonna oli tarjouspyyntöjä 106 (ed. v. 63), toimiston omia tilauksia 5 124 (4 886) ja laskuja tarkastettiin tai käsiteltiin 61 700 (63 000).

Hankintajohtajan päätösluettelossa, jonka pykälämäärä oli 247 (252), käsiteltiin etupäässä henkilökuntaa koskevia asioita.

Yleishankintojen arvo

Vuoden 1974 talousarvion mukaan yhteishankintojen arvo hankintakeskuksen vastuualueella oli yht. 59 648 mmk, josta elintarvikkeiden hankinnan osuus oli 25 722 mmk.

Toimitilat

Hankintakeskuksen käytettävissä kertomusvuonna olleet tilat, yht. 2 072 (2 240) m^2, käsittivät 708 (708) m^2 toimistotilaa ja 1 364 (1 532) m^2 varasto-, työ- ym. tilaa.

Kiinteistön Kuortaneenkatu 5 saneeraushanke keskeytettiin liian korkeiden kustannusten vuoksi. Kiinteistön teknillinen kunto todettiin asiantuntijoiden toimesta erittäin huonoksi, joten kaupunginhallitus päätti 5.8. kiinteistölautakunnan esityksestä hankkia kaupungin omistukseen hankintakeskuksen tarvitsemat toimisto- ja teollisuustilat n. 3 300 m^2 Kiinteistö Oy Sörnäisten Rantatie 33: n rakennuttaman teollisuustalon toisesta kerroksesta. Talon lasketaan valmistuvan helmikuussa 1976.

Hankintakeskus hoiti edelleen kaikkien yhteishankintaelinten *hankintatiedotusten* toimittamisen ja jakelun. Kertomusvuoden aikana uusittiin 495 (366) hankintatiedotusten sivua.

Henkilökunta

Lukumäärä ja vaihtuvuus

Kertomusvuoden lopulla kuului henkilökuntaan 16 (ed. v. 17) vakinaista viranhaltijaa ja 74 (74) työsuhteista toimihenkilöä eli yhteensä 90 (91). Eläkkeelle siirtyi yksi henkilö, yksi kuoli ja palveluksesta erosi 40 (45).

Poissaolot

Kertomusvuonna oli työstä poissaoloja seuraavasti:

— sairauden ym. takia	1 433 työpäivää,	ed. v. 1 323
— äitiysloman takia	277 »	» » 235
— työtapaturman takia	6 »	» » 173
— palkaton virkavapaus	392 »	» » 297
	yht. 2 108 työpäivää	ed. v. 2 028

Koulutus ja virkamatkat

Henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämille kursseille osallistui henkilökunnasta yht. 17 henkilöä. Lisäksi useat henkilöt osallistuivat muiden järjestämiin kursseihin ja suorittivat virkamatkoja ulkomaille tutustuakseen oman alansa toimintoihin ja kehitykseen.

Hankintaosasto

Elintarvikkeet

Talousarvion ravintomäärärahat olivat n. 29.9 milj.mk. Kertomusvuonna *elintarvikkeiden hinnat* nousivat kuitenkin keskimäärin n. 20 %, joten määrärahoja jouduttiin ylittämään. Kirjallisia tarjouspyyntöjä lähetettiin 15 (12). Tarjouksia pyydettiin puhelimitse tuoreista elintarvikkeista, joita hankittiin kertaostoina. Elintarvikekeskuksen lautakunnan päättämiä hankintasopimuksia tehtiin 42 (57) yhteensä 26 (30) eri toimittajan kanssa. Hankintoja pyrittiin keskittämään, mistä johtui tehtyjen sopimusten ja toimittajien lukumäärän pieneneminen. Suuresta lukumäärästä ja pienistä kertaostoista johtuen tehtiin lasten päiväkoteja sekä lasten- ja nuorisonhuoltolaitoksia varten erilliset *elintarvikehankintasopimukset.* Näiden laitosten ravintomäärärahat olivat n. 4.4 milj. mk.

Kuorimattomasta *ruokaperunasta*, jonka kokonaistarve oli n. 1.2 milj. kg, pyydettiin keväällä ensimmäisen kerran tarjoukset. Tarkoitus oli tehdä sopimus suoraan viljelijöiden kanssa, mutta tarjousten vähyyden takia sopimus saatiin aikaan tukkuliikkeen kanssa ja vain 350 000 perunakilosta, josta huonon perunasadon vuoksi voitiin toimittaa kaupungille noin puolet. Ulkolaisen perunan tuonti aloitettiin marraskuussa.

Yhteisostona hankittiin *tuoreita marjoja* n. 240 000 mk: n arvosta. Teollisuuden ostoista johtuen tuoreiden marjojen saanti oli aikaisempaa vaikeampaa ja hinta korkeampi.

Hankintasopimuksiin sisältyvien elintarvikkeiden arvioitu markkamääräinen kulutus oli seuraava:

	mk
— kahvi	550 000
— vilja-, sokeri- ym. tuotteet	1 500 000
— margariini ja ruokaöljy	290 000
— lihajalosteet	900 000
— leipomotuotteet	800 000
— mallas- ja virvoitusjuomat ym.	600 000
— ruokaperuna	1 300 000
— säilykkeet	1 600 000
— pakasteet	1 100 000
— pakasteruuat	850 000
— einesruuat ulkopuolisilta hankkijoilta	1 400 000
» elintarvikekeskukselta	2 600 000
— maitotaloustuotteet	6 200 000
— tuoreet marjat	240 000
— lasten päiväkotien ym. elintarvikkeet	4 200 000

Laitokset ostivat *lihaa ja muita tuoretuotteita* päivän hinnoin. Pitkäaikaisempia hankintasopimuksia ei pystytty tekemään markkinoille tyypillisten hinta- ym. vaihtelujen takia.

Sopimuksia tehtäessä olivat käyttäjien mielipiteet laadun ja hinnan ohella ratkaisujen perustana. Laitosten emännistä muodostettu *makuneuvosto* arvosteli kahdessa kokouksessaan kahvia, hilloja ja mehuja. Lisäksi huoltolaitosten ja sairaaloiden emännät kokoontuivat hankintakeskuksen toimesta keväällä, jolloin pohdittiin ruokaperunan yhteishankintaa. Terveydellisten tutkimusten laboratoriossa ja maidontarkastamossa teetettiin vertailevia laboratoriotutkimuksia.

Kalusto- ja koneasiat

Tärkeimmistä esityksistä ja käsitellyistä asioista mainittakoon mm.:

- hankintakeskuksen monistusautomaatit
- henkilöasiainkeskuksen konekirjoitusluokan koneet
- henkilöasiainkeskuksen työterveysaseman kalusteet ja kojeet
- HESYNIN kalusteet ja koneet
- Kallion keskuspaloaseman kalusteet
- kansakoulujen koneet ja AV-laitteet
- kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston kalusteet
- kaupunginmuseon kuva-arkiston kalusteet ja koneet
- kaupunkisuunnitteluviraston kalusteet ja koneet
- kiinteistöviraston kaupunkimittaus- ja tonttiosastojen kalusteet ja koneet
- Kontulan vanhustenhuollon keskuksen kalusteet, koneet ja kojeet
- lasten päivähoitotoimiston koneet
- lasten päiväkotien kalusteet
- Loviisankadun asuntolan kalusteet
- Marian sairaalan Lauttasaaren osaston kalusteet, koneet ja kojeet
- poliisilaitoksen ja raastuvanoikeuden kalusteet
- raastuvanoikeuden asunto-oikeuden kalusteet, koneet ja teleteknilliset laitteet
- ulosottoviraston kalusteet
- veroviraston keittiölaitteet

Kaluston hankinta-määrä-rahat

Hankintakeskus antoi khn pyytämät *lausunnot* virastojen ja laitosten ehdotuksista kalustohankintamäärärahoiksi vuoden 1975 talousarvioon. Näitä oli 27 (25) kpl. Lisäksi annettiin 139 (187) kirjallista lausuntoa, jotka koskivat kalusteita, koneita ja kojeita. Näistä 65 (59) lausuntoa koski sairaaloita ja näiden hankintojen arvo oli 2.4 (2.6) mmk.

Konelainaustoimintaa jatkettiin edelleen. Lainavarastossa oli 116 (110) toimisto-, talous-, konferenssi- ym. konetta tai kojetta.

Käytettyä kalustoa ja koneita tarjottiin virastoille ja laitoksille kirjeitse ja puhelimitse.

Sairaala-tarvikkeet

Kertomusvuonna hoidettiin sairaaloiden, hoitolaitosten ja terveydenhoitoviraston käyttämien *sairaalatarvikkeiden yhteishankinnat.* Hankintoja käsittelevä työryhmä kokoontui 9 kertaa. Työryhmään kuuluivat hankintakeskuksen ja terveydenhoitoviraston edustajien lisäksi välinehuoltokeskusten osastonhoitajat kaupungin sairaaloista ja vanhainkodeista. Työryhmässä oli kertomusvuoden lopussa 16 jäsentä.

Energiapulan seurauksena etenkin muovista valmistettujen sairaalatarvikkeiden hinnat nousivat ja myös ajoittaisia saantivaikeuksia ilmeni. Nämä haitat pyrittiin välttämään ottamalla jo vuoden alussa varastoon vuoden kulutusmäärää vastaavat erät. Osastojen suljettuina pitäminen vähensi kulutusta ja antoi eräissä tapauksissa lisää varastotilaa. Tilanne selkeni syksyllä, jolloin hinnat ja tavaroiden saanti normalisoituivat.

Sairaalatarvikkeiden hankintatiedotuksia lähetettiin 281 (177).

Jakelu-varasto

Jakeluvaraston toiminta laajeni kertomusvuoden alussa, jolloin kokeilunluonteisesti terveydenhoitoviraston varasto yhdistettiin samoihin tiloihin. Nimikkeiden määrä kaksinkertaistui ja toimitusten rivimäärä lisääntyi suunnilleen saman verran. Toiminnan yhdistämisellä pyrittiin tehostamaan jakelua ja poistamaan päällekkäisorganisaatiota.

Pääosa terveydenhoitoviraston varaston henkilökunnasta siirtyi jakeluvarastoon ja yksi pakettiauto saatiin lisää. Toiminnan laajeneminen ja vilkastuminen aiheutti pullonkauloja mm. toimisto- ja tavarankäsittelyrutiineissa. Ratkaisuvaihtoehtojen kartoituksen pohjalta päädyttiin tietojenkäsittelyn parantamiseen ensimmäisenä korjaustoimenpiteenä. Tietojenkäsittelyneuvottelukunnan myöntämän määrärahan turvin suoritettiin jakeluvaraston *materiaalilaskentajärjestelmän esitutkimus.* Tarkoituksena oli selvittää ATK: n hyväksikäyttömahdollisuudet varastotoiminnoissa. Siinä päädyttiin valmissovellutusratkaisuun ulkopuolisessa palvelukeskuksessa. Perustamisvaihe ajoitettiin joulukuuhun. Tällä pyrittiin käyttämään hyväksi vuodenvaihteen varastolaskennan tuloksia lähtötietoina järjestelmässä, jonka käyttöönotto tapahtui vuodenvaihteessa.

Varasto-ostot olivat 2 813 (1 326) mmk ja laskutus 2 625 (1 422) mmk.

Jakeluvaraston toimintaa kuvaavia lukuja: varastonimikkeitä oli 1 750 (685), lähetysten määrä 20 800 (11 000), kiertoluku 4.3 (4.9) ja kiertonopeus 83 (74) päivää.

Puhelin-asiat

Kertomusvuoden aikana ostettiin 135 (72) uutta *puhelinosuustodistusta*. Vuoden päättyessä oli kaupungilla yhteensä 2 780 (2 645) Helsingin Puhelinyhdistyksen puhelinosuustodistusta, jotka jakautuivat sijaintipaikkansa mukaan seuraavasti:

	v. 1973	v. 1974
– vaihteiden sarjaliittyminä	1 211	1 299
– eri toimipaikoissa	1 358	1 408
– viran- tai toimenhaltijoiden asuntopuhelimina Plk: n päätösten mukaisesti	76	73
yhteensä	2 645	2 780

Viran- tai toimenhaltijain omistaman puhelimen käytöstä virkatehtävissä kaupunki maksoi korvausta 397 (349) puhelimesta. Puhelintyötilausten lukumäärä oli 682 (669). Vuoden lopussa oli 334 (273) yksittäisliittymässä kaukotason estolaite. Sisäisen puhelinluettelon painosmäärä oli 5 500 kpl, painatuskustannukset olivat koko vuodelta 22 224 (21 130) mk.

Puhelinvaihteita oli 89 (88), joissa yht. 1 299 (1 211) sarjaliittymää ja 10 150 (10 090) alapuhelinta. Kaukotason estolaitteet oli 69 (60) vaihteessa ja ohivalintalaitteet 19 (18) puhelinvaihteessa.

Kertomusvuoden aikana tilattiin seuraaviin kohteisiin *puhelinvaihteiden asennus- ja laajennustyöt:* Kontulan vanhustenhuolto, Satamalaitoksen Pasilan maaliikenne, Helsinginkatu 26: n ja Nilsiänkatu 6: n virastotalot.

Lisäksi kaupunki osti kertomusvuoden aikana verohallitukselta puhelinvaihteen mallia Gross–Citomat W–471 45/130 Pohjoinen Hesperiankatu 15: ssä. Tähän liittyy myös Stadionilla oleva alavaihde 5/70. Verohallitukselta ostettu puhelinvaihde hankittiin tietokeskusta, tilastotoimistoa, suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen kansliaa sekä koulusuunnittelutoimistoa varten.

Vaihteiden ja yksittäisliittymien *puhelu- ja perusmaksut* olivat seuraavat:

	1973 mk	1974 mk
– puhelumaksut	1 210 476	1 433 246
– perusmaksut	855 771	1 006 069
– vaihdevuokrat	307 672	321 342
yhteensä	2 373 919	2 760 657

Konekorjaamo Korjaamo huolsi kaupungin omistamia toimisto- ja talouskoneita. Lisätehtäviin kuuluivat erikoiskoneiden huollon järjestäminen ja huoltosopimusten tekeminen sekä ulkopuolisten yritysten huoltotyön ja laskutuksen tarkkailu. Korjaamon huoltokortistossa oli n. 11 500 toimisto- ja talouskonetta. Ulkopuolisten korjaamoiden kanssa tehtyjen huoltosopimusten piiriin kuului 2 000 konetta ja oman korjaamon valikoivan huollon piiriin n. 9 500 konetta. Työtunteja oli yhteensä 9 789 (11 619), joten vähennys ed. v: een oli 16 %.

Ulkopuolisten korjaamoiden huoltolaskutus nousi edelliseen vuoteen verrattuna 15 %. Oman korjaamon laskutus oli 310 000 mk.

Henkilöstövaikeudet Toimintaa haittasivat henkilöstön vaihtuvuus sekä poikkeuksellisen suuret poissaolot sairauden perusteella (357 päivää). Ammattitaitoinen työvoima hakeutui yksityisiin yrityksiin, koska kunnallisen palkkaushinnoittelun tasoa ei voitu ylittää. Toimien täyttäminen oli erityisen vaikeata, joten mm. talouskoneiden huolto ja korjaus hoidettiin tilapäisjärjestelyin ja pääosa töistä ohjattiin alan yritysten tehtäväksi.

Painatusosasto

Graafisen alan kustannukset nousivat kertomusvuonna tuntuvasti mm. energian ja kuituraaka-aineen hintojen nousun sekä paperin vientihintojen ja kotimaan hintojen välisen eron supistamisen takia. Niinpä paperin ja kartongin hinnankorotukset olivat laadusta riippuen 30 – 50 %.

Myös muiden raaka- ja tarveaineiden hintoihin tuli huomattavia korotuksia, mm. filmien hinnat nousivat laadusta riippuen 10 – 20 %. Kemikaalien hinnat seurasivat filmien hintoja, kuvalaattojen ja offsetlevyjen hintojen nousun ollessa 10-50 %. Painovärit kallistuivat jopa 100 % runsaan vuoden aikana.

Kustannusten nousu osui lisäksi ajankohtaan, jolloin graafisen teollisuuden kannattavuus oli heikko. Painotuotteiden hintojen korotustarvetta ilmeni jo ennen energiakriisin synnyttämää kustannusvyöryä, mutta näin nopeita kustannusten muutoksia ei voitu kokonaan siirtää tuotteisiin, koska osa alan tuotannosta oli myyty pitkäksi ajaksi eteenpäin kiinteään hintaan.

Graafinen ala on varsin suhdanneherkkä. Tuotannon nousu- ja laskusuhdanteet seuraavat bruttokansantuotteen muutoksia n. vuoden jälkikäteen.

Ostot ja oma tuotanto Painatushankintojen koko arvosta oli ulkopuolisten kirjapainojen osuus 82 %, joten hankintakeskuksen painatusosaston oman offsetpainon ja kahden monistamon laskutuksen osuus oli 18 %. Ulkopuolisten kirjapainojen ja sitomotöiden laskutuksen arvo nousi edelliseen vuoteen verrattuna 14 % ja oman tuotannon laskutus 15 %.

Hankintakeskuksen *offsetpainossa ja monistamoissa* valmistettiin edellisten vuosien tavoin pääasiallisesti virastojen ja laitosten sisäisiä lomakkeita, esityslistoja, raportteja, karttoja jne., joissa toimitusajat ovat lyhyitä ja painosmäärät pieniä.

Vuoden lopulla hankittiin kaupungintalon ja Kallion virastotalon monistamoihin *Itek monistus-*

automaatit, joiden toiminta perustuu offsettekniikkaan. *Vahasmonistuskoneet* siirretään hallintokuntiin palvelemaan pienempiä paikallisia tarpeita.

Lomakesuunnittelu

Lomakesuunnittelu korjasi vanhoja lomakkeita, suunnitteli uusia sekä yhdisti samankaltaisia lomakkeita. Yleislomakkeiden valvonta kuului lomakesuunnittelun jatkuviin tehtäviin.

Lomakkeita käsiteltiin kertomusvuonna seuraavat määrät:

	1973 kpl	1974 kpl
– korjattuja ja uusittuja	163	272
– lomakkeiden tarkistuksia	116	191
– poistettuja	2	55
– uusia	160	66

Lomakerationalisointia hoidettiin 43 lomakeyhdyshenkilön avulla, joille pidettiin yksi luentotilaisuus lomakerationalisoinnin ajankohtaisista aiheista ja lisäksi järjestettiin tilaisuus tutustua suoramonistukseen ja reprograafiseen tietojenkäsittelyyn. Kaksi viikon kestävää lomakepiirtäjäkurssia vietiin läpi lomakeasiantuntijan johdolla. Kahdessa virastossa annettiin informaatiota kaupungin uusista lomakkeista sekä niiden käytöstä.

Lehti-ilmoitukset

Lehti-ilmoituksissa noudatettiin edellisten vuosien tavoin mahdollisimman tiivistä tekstitystä. Tästä huolimatta ilmoitusten kustannukset nousivat 47 %. Tämä johtui virastojen ja laitosten ilmoittelun lisääntymisestä ja ilmoitushintojen noususta. Vuoden aikana kohosivat kaupungin käyttämien 13 sanomalehden ilmoitushinnat keskimäärin 34 %.

Painatusalan yhteishankinta- ym. lukuja:

	1973	1974
	1 000 mk	
– ulkopuolisten kirjapainojen ja sitomojen työt, nettolaskutus	4 348	4 934
– offsetpainon ja monistamon laskutus	963	1 104
– hankintakeskuksen välittämät ilmoitukset nettohinnoin	2 002	2 945
– sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut	341	383
– valojäljennöstyöt, nettolaskutus	844	1 169

Offsetpainon tekemiä offsettöitä oli 3 217 (3 447), monistamon vahasmäärä 31 028 (36 386) sekä painosmäärä A 4-koossa 3 584 (4 184).

Talous

Hankintakeskuksen *menot* olivat kertomusvuonna menoryhmittäin 2 758 018, josta

– henkilöstömenot	2 425 780 mk
– huoneistomenot	252 516 »
– tarverahat	53 646 »
– autokustannukset	2 579 »
– postikeskuksen kuljetukset	23 497 »
yht.	2 758 018 mk

Tulot olivat 1 303 000 (ed. v. 1 133 000) mk.

5. Henkilöasiainkeskus

Yleistä

Työvoimatilanne

Henkilöasiainkeskus jatkoi v. 1974 henkilöstöhallinnon useiden tehtäväalueiden kehittämistä. Henkilöstöhankintaan koskevat toimintaohjeet saatettiin laitosten ja virastojen noudatettaviksi. Työvoiman saannin turvaamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota ja khn henkilöasiainjaoston esitys toimenpiteistä työvoimatilanteen helpottamiseksi saatettiin kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Toimintamuodot

Henkilöstön perehdyttämistoimintaa, työterveydenhuoltoa sekä *sisäistä tiedotustoimintaa* kehitettiin edelleen. Kertomusvuoden lopussa hyväksyttiin työturvallisuustoiminnan uudet työsuojelun toimintaohjeet. Virastoille ja laitoksille järjestettäviä yhteisiä koulutustilaisuuksia suunniteltiin ja toteutettiin edelleen.

Henkilöstöhallinnon kehittämiselle luotiin edelleenkin pohjaa *tutkimustoiminnalla*. Eräänä tärkeänä saavutuksena mainittakoon kertomusvuonna valmistunut henkilöstöpoliittinen ohjelmaluonnos. Myös henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän kehittämistyötä jatkettiin.

Henkilöasiainkeskuksen toiminta kohdistui pääasiallisesti periaatekysymysten valmisteluun, menettelyohjeiden antamiseen sekä niiden käytäntöön soveltamisen ohjaukseen ja valvontaan. Hallintokunnat puolestaan huolehtivat henkilöasioiden varsinaisesta hoitamisesta ja periaatteiden soveltamisesta käytäntöön.

Keskuksen eri virastoille ja laitoksille antamat *lausunnot* koskivat pääasiassa työterveydenhuoltoa, sisäisen tiedotustoiminnan järjestelyä, kaupungin työntekijäin sosiaalitiloissa ilmeneviä puutteellisuuksia, toimipaikkaruokailua, työturvallisuutta, virastojen ja laitosten PTS-suunnitelmia, konekirjanpitotyön vaativuusasteen määrittelyä, oman auton käyttäoikeuden myöntämistä virka- tai työtehtävissä ja koulutuskysymyksiä.

Organisaatio ja henkilökunta

Osastojako

Henkilöasiainkeskuksessa on työvoimaosasto, koulutusosasto, tutkimusosasto ja toimisto. Osastojen ja toimiston tehtäväjaon määrää henkilöasiainpäällikkö.

Toimitilat

Henkilöasiainkeskus sijaitsi kertomusvuoden ajan Kallion virastotalossa, koulutusosaston kurssien toimisto Dagmarinkatu 3:ssa ja konekirjoitusluokka sokeain ammattikoululla.

Henkilökunnan lukumäärä ja vaihtuvuus

Henkilöasiainkeskuksen vt. henkilöasiainpäällikkönä toimi kertomusvuoden ajan Reino Tuomi.

Henkilöasiainkeskuksessa oli kertomusvuonna 8 vakinaista ja 2 tilapäistä virkaa, 34 työsopimussuhteista tointa sekä 37 työsopimussuhteessa olevaa toimistokoululaista. Keskuksen palveluksesta erosi kertomusvuoden aikana 11 henkilöä.

Kertomusvuoden päättyessä oli eri osastoilla henkilökuntaa seuraavasti:
- työvoimaosastolla vt. osastopäällikkö Arto Antman, johtava työterveydenhuoltolääkäri, työterveydenhuoltolääkäri, työvoimasuunnittelija, tiedotussuunnittelija, työsuojelupäällikkö, työturvallisuustarkastaja, työhönsijoittaja, työntutkimusteknikko, suunnittelija, 3 terveydenhoitajaa, suunnittelusihteeri, vastaanottoapulainen sekä kanslisti;
- koulutusosatolla koulutuspäällikkö Esko Posti, apulaiskoulutuspäällikkö, 3 koulutussuunnittelijaa, tutkija, koulutussihteeri, apulaiskanslisti, toimistoapulainen ja harjoittelija;
- tutkimusosastolla osastopäällikkö Martti Suhonen, 4 tutkijaa, 2 apulaistutkijaa ja tutkimussihteeri;
- toimistossa toimistoesimies, kanslisti, 2 apul.kanslistia ja vahtimestari.

Henkilökunnan koulutus

Henkilöasiainkeskuksen henkilökunta osallistui useille, lähinnä omaan toimialaansa liittyviä kysymyksiä käsitelleille, ulkopuolisten järjestämille kursseille.

Virkamatkat

Johtava työterveydenhuoltolääkäri C. G. Gröndahl osallistui VI pohjoismaiseen työlääketieteen kongressiin Tukholmassa.

Työvoimaosasto

Henkilöstöhankinta

Toimintaohjeet

Henkilöstöhankinnan *toimintaohjeita* laatinut työryhmä sai työnsä valmiiksi kertomusvuoden aikana ja kaupunginhallitus hyväksyi ohjeet noudatettaviksi (28.10. 1974 3236 §). Henkilöstöhankinnan tehostamiseksi ryhdyttiin myös toimenpiteisiin kaupungin avoimia virkoja ja toimia koskevan sanomalehti-ilmoituksen uudistamiseksi.

Työvoimatilanne

Työvoiman saannin turvaamiseksi vt. henkilöasiainpäällikkö asetti 8.1. työryhmän selvittämään työvoimapulan tämän hetkistä tilannetta sekä todennäköistä kehitystä ja keinoja työvoiman saannin helpottamiseksi sekä tekemään tarvittavat esitykset toteuttamiskelpoisten keinojen käyttöönottamiseksi. Selvitys valmistui syksyllä ja sen perusteella henkilöasiainjaosto teki kaupunginhallitukselle esitykset työvoimatilanteen helpottamiseksi tarvittavista toimenpiteista.

Uudelleensijoitus

Henkilöasiainkeskuksen avustuksella sijoitettiin uudelleen kertomusvuoden aikana 51 henkilöä. Heistä oli 42 tullut omaan työhönsä työkyvyttömiksi, mutta voivat uudessa tehtävässään toimia täysipainoisesti. Virastojen ja laitosten sisällä sijoitettiin vuoden aikana 75 henkilöä.

Toimistohenkilöstön hankinta

Toimistohenkilöstöä ja lähettejä ei saatu kaupungin palvelukseen riittävästi normaali-ilmoituksin. Kaupunginhallituksen yleisjaosto myönsi henkilöasiainkeskukselle 5 000 markkaa tällaisen henkilöstön hankkimiseksi. Määrärahalla julkaistiin ilmoitukset kolmena maanantaina Helsingissä ilmestyvissä päivälehdissä. Niiden avulla saatiin eri virastoille ja laitoksille yli 60 konekirjoittajaa, toimistoapulaista ja lähettiä. Näiden erillisilmoitusten perusteella myös muita ammattialoja edustavat henkilöt tiedustelivat sopivia vapaita työpaikkoja ja monessa tapauksessa tiedustelut johtivat työhönottoon.

Henkilöstön perehdyttäminen

Tulokaskurssit ja tehtäviin perehdyttäminen

Henkilöasiainkeskus antoi 1.8. virastoille ja laitoksille yleisohjeet palvelukseen tulevan uuden henkilön tehtäviin perehdyttämisestä sekä nimesi yhteyshenkilön avustamaan virastoja ja laitoksia tulokaskurssien suunnittelussa ja perehdyttämisen kehittämisessä. Kertomusvuoden aikana perustettiin myös työryhmä laatimaan palvelukseen tuleville jaettavaa *tulokasopasta.*

Työllisyyslakiasiat

Kertomusvuoden aikana laadittiin tarkistettu työohjelma vuodelle 1974, alustava työohjelma vuodelle 1975 sekä työsuunnitelma vuosille 1975–79. *Työohjelma*

Työmäärärahoin palkattujen työntekijäin keskimäärä vaihteli vuonna 1974 kuukausittain seuraavasti:

I	4717	V	4960	IX	4559
II	4770	VI	5061	X	4530
III	4752	VII	4273	XI	4540
IV	4722	VIII	4689	XII	4572

Henkilökunnan sairauspoissaolot

Kaupungin henkilökunnan sairauspoissaoloista vuosina 1965–1972 tehtiin tilastotoimiston keräämään aineistoon perustuva laajahko tutkimus. Sitä on tarkoitus käyttää mm. työterveydenhuollon kehittämisessä ja sairauspoissaolotodistusten tarkastusmenettelyn uudistamisessa. *Tutkimus*

Toimipaikkaruokailu

Kaupunginhallituksen v. 1973 perustaman »toimipaikkaruokailukomitean» työ valmistui 24.10. Komitean työhön osallistui työvoimaosaston ja tutkimusosaston henkilökuntaa. Kaupunginhallitus pyysi mietinnöstä myös henkilöasiainkeskuksen lausunnon, joka annettiin joulukuussa. *Komitea*

Aloitetoiminta

Aloitetoimikunta käsitteli kertomusvuonna loppuun 51 (ed. v. 42) aloitetta. Näistä palkittiin 19 (14) eli 37.3 (33.3) %. Palkkioiden yhteismäärä oli 3 550 (3 710) mk, keskimääräinen palkkio 187 (265) mk ja suurin palkkio 500 (500) mk.

Aloitetoimikunnan esittelijänä toiminut henkilöasiainkeskuksen nimeämä *aloiteasiamies* ja sihteeri valmistelivat ja esittelivät toimikunnan käsiteltäviksi tulleet asiat.

Sisäinen tiedotustoiminta

Useihin virastoihin ja laitoksiin nimettiin syyskaudella eri henkilöstöryhmiä edustava *tiedotustoimikunta,* jonka tehtäviin kuului osallistua viraston tai laitoksen sisäisen tiedotustoiminnan suunnitteluun. *Toimikunta*

Henkilöasiainkeskus valmisteli kaupungin toimikunnan käsittelemät asiat sekä avusti tarvittaessa virastoja ja laitoksia näiden tiedotustoiminnan järjestämisessä. Mm. jaettiin »Helsingin kaupungin sisäinen tiedotustoiminta» -vihkonen. Tiedotustoimintaan osallistuville järjestettiin kaksi kurssia yhteistyössä koulutusosaston kanssa. Tiedotustoiminnan merkitystä ja keinoja selvitettiin myös useilla muilla kaupungin henkilöstölleen järjestämillä kursseilla.

Sisäisen tiedotustoiminnan kartoittamiseksi tilattiin Liiketaloustieteellisetä Tutkimuslaitokselta *viestintätutkimus,* joka kohdistettiin rakennusviraston, kiinteistöviraston ja kahden sairaalan henkilökuntiin. *Viestintätutkimus*

Koko kaupungin sisäistä tiedotustoimintaa henkilöstöasioiden osalta palvelevan tiedotuslehden *»Henkilöstöhallinto»* julkaiseminen aloitettiin. Lehti jaetaan kaupunginvaltuustolle, -hallitukselle, virastojen ja laitosten johdolle, osasto- ja toimistopäälliköille, henkilöasioita hoitaville, koulutus- *Tiedotuslehti*

asiamiehille, pääluottamusmiehille sekä pyynnöstä muille.

Työterveyshuolto

Terveydenhuoltosääntö

Helsingin kaupungin henkilökunnan *terveydenhuoltosääntö* astui voimaan vuoden 1974 alusta. Sääntö perustuu työmarkkinaosapuolten sopimaan kunnallisen alan henkilökunnan terveydenhuoltosäännön malliin, joka sovellettiin Helsingin olosuhteita vastaavaksi.

Kertomusvuonna toiminta keskittyi *työpaikkojen kartoittamiseen* ja *terveystarkastusten suorittamiseen* kaupungin työsuojelutoimikunnan ja henkilöasiainkeskuksen työterveyshuollon yhteistyönä laatiman ja kaupunginhallituksen hyväksymän suunnitelman mukaan.

Määräaikaistarkastukset

Helsingin kaupungin ja *Työterveyssäätiön* v. 1972 tekemän sopimuksen mukaan suoritettiin *Työterveyslaitoksella* kaupungin henkilökunnan määräaikaistarkastukset työturvallisuuslain tarkoittamissa töissä. Työterveyslaitoksen tehtäväkentän muututtua olennaisesti vuoden 1974 aikana, siirtyivät tarkastukset kaupungin oman työterveyshuollon suoritettaviksi. *Määräaikaistarkastuksia* tehtiin kaikkiaan 865, joista oman työterveyshenkilöstön toimesta 206.

Riskiryhmille suoritettiin henkilöasiainkeskuksen sekä virastojen ja laitosten työterveyshenkilöstön toimesta 4 952 erityyppistä terveystarkastusta.

Työterveysasemat ja henkilöstö

Rakennusviraston työterveysasema aloitti toimintansa suunnitelmien mukaisesti 1.4., Koskelan sairaskodissa aloitettiin työterveyshuolto vanhusten huoltolaitosten henkilökunnalle 15.4. ja Satamalaitoksen työterveysasemalla lääkäri suoritti ensimmäisen terveystarkastuksen 26.8. Terveydenhoitoviraston henkilökunta liitettiin sairaalalaitoksen työterveyshuoltoon vuoden alusta, joten Helsingin kaupungin työterveyshenkilöstöön kuului vuoden lopussa 8 lääkäriä, 16 työterveyshoitajaa, 3 sairaanhoitajaa sekä 7 toimistoapulaista.

Terveystarkastukset

Henkilöasiainkeskuksen työterveyshuoltolääkäri aloitti rakennusviraston palvelukseen tulevien henkilöiden *työhöntulotarkastukset* viraston työterveysasemalla, samoin tarkasti henkilöasiainkeskuksen johtava työterveyshuoltolääkäri vanhusten huoltolaitoksiin, vesilaitokseen, elintarvikekeskukseen ja satamalaitokseen tulevan henkilöstön.

Ortopedinen selkätutkimus aloitettiin yhteistyössä Työterveyslaitoksen kanssa. Tutkimukseen valittiin rakennusviraston koneenhoitajia ja jätteidenkuljettajia, sairaaloiden kylvettäjiä ja satamalaitoksen nosturinkuljettajia. Tutkittavia oli yht. 469.

Kuntoutustarve

Kunnallisen eläkelaitoksen ja Työterveyssäätiön kuntoutuskeskuksen kanssa ryhdyttiin selvittämään kaupungin henkilökunnan kuntoutustarvetta. Projektin ensimmäinen vaihe, joka käsitti kyselylomakkeen lähettämisen 3 000 kaupungin palveluksessa olevalle sekä yli 300 henkilön haastattelun, saatiin päätökseen kertomusvuoden aikana.

Koulutus

Kaupungin työterveyshenkilöstön *koulutusta* varten pidettiin työterveyshuollon peruskurssi. Lisäksi avustettiin luennoin eri virastojen ja laitosten omia kursseja sekä tiedotustilaisuuksia.

Työturvallisuustoiminta

Tarkastukset, tutkimukset, mittaukset ym.

Kunnallisen alan *työturvallisuusorganisaatiot* toimivat virastoissa ja laitoksissa suorittaen työtapaturmatutkimuksia, työturvallisuustarkastuksia, työhygienisiä mittauksia ja kartoituksia sekä tekevät suunnitelmia ja esityksiä työtapaturmien ja ammatinvaarojen poistamiseksi. Keskuksen työturvallisuusyksikkö avusti työturvallisuusorganisaatioita näissä tehtävissä sekä jakoi alan kirjallisuutta, neuvoja ja ohjeita.

Koulutus

Henkilöasiainkeskuksen *työturvallisuusyksikkö* ylläpiti työturvallisuusorganisaation jäsenille sään-

nöllistä työturvallisuuskoulutusta Työsuojelun keskustoimikunnan kuntaryhmän esittämien suositusten mukaisesti. Tämän ohella se antoi luennoitsija-apua virastojen ja laitosten itse toimeenpanemille työturvallisuuskursseille sekä valistustilaisuuksiin. Edelleen kaupungin työturvallisuusorganisaation jäseniä osallistui myös henkilökuntajärjestöjen toimeenpanemille työturvallisuuskursseille.

Kaupungin *työturvallisuustoimikunta* piti kertomusvuoden aikana 6 kokousta, joista pöytäkirjaan merkittiin 41 pykälää.

Työtapaturmat

Kaupungin virastoissa ja laitoksissa sattui kertomusvuonna 2 843 (ed. v: na 2 687) korvattua *työtapaturmaa,* joista vakavia oli 1 792 (1 748). *Työmatkatapaturmat* eivät ole näissä luvuissa mukana. Korvatuista työtapaturmista aiheutuneiden sairauspäiviä oli 39 822 (36 526). Sairauspäiviä yhtä tapaturmaa kohden oli keskim. 14.0 (13.6). Virastojen ja laitosten keskimääräinen työtapaturmatiheys oli 9.7 (9.3) ja korvausten loppusumma 2 770 919 (2 147 822) mk. Korvauksia maksettiin kertomusvuonna keskim. 974,65 mk yhtä tapaturmaa kohden.

Lainsäädäntö

Kertomusvuoden alussa voimaan astunut laki ja asetus työsuojelun valvonnasta muuttavat sopimukseen perustuneen työturvallisuustoiminnan *lakisääteiseksi työsuojelutoiminnaksi.* Lain mukaan saavat kuitenkin Kunnallinen sopimusvaltuuskunta ja koko maan käsittävät kunnallisen alan henkilökuntajärjestöt sopia tästä työnantajan ja työntekijöiden välisestä yhteistoiminnasta toisinkin kuin mitä laissa on sanottu. Tämä kunnallisen alan valtakunnallinen työsuojelusopimus allekirjoitettiin kertomusvuoden lokakuun 30 päivänä ja siinä siirrettiin eräitä kysymyksiä paikallisella tasolla ratkaistaviksi.

Työsuojeluorganisaatio

Paikallisten neuvottelujen jälkeen kaupunginhallitus hyväksyi (9.12.3802 §) noudatettaviksi uudet työsuojelutoiminnan toimintaohjeet. Vasta tämän jälkeen voitiin käynnistää uuden työsuojeluorganisaation vaalit. Uuteen työsuojeluorganisaatioon kuuluu kaupungin työsuojelutoimikunta, 22 virastojen ja laitosten työsuojelutoimikuntaa, työsuojeluelimiä työsuojelutoimikuntien laatiman suunnitelman mukaan sekä kutakin työsuojelutoimikuntaa kohti työsuojelupäälliköt, esimieskunnan ja muun henkilökunnan työsuojeluvaltuutetut sekä tarpeellinen määrä ns. lisäjäseniä työnantajan, esimieskunnan ja muun henkilökunnan lakisääteisten edustussuhteiden toteuttamiseksi. Kertomusvuonna aloitetut vaalit jatkuivat seuraavalle vuodelle.

Koulutustoiminta

Kurssit ja seminaarit

Kertomusvuonna koulutustoiminta suuntautui aikaisempien vuosien tapaan virastoille ja laitoksille järjestettäviin kursseihin ja seminaareihin. Varsinaisina uusina kursseina järjestettiin kaksi konekirjoituskurssia, kaksi projektikurssia sekä työterveydenhuollon peruskurssi, mutta muutoin kurssitoiminta noudatteli entisiä linjoja.

Seminaaritoiminta oli kertomusvuonna varsin vilkasta. Merkittävä muutos oli aikaisempien vuosien osastopäällikköseminaarin ja toimistopäällikköseminaarin yhdistäminen yhdeksi keski- ja ylintä johtoa palvelevaksi *johdon seminaariksi.* Uusina seminaareina järjestettiin hanke- ja esisuunnitteluseminaari talonrakennushankkeita käsittelemään joutuville henkilöille, kokous- ja neuvottelutaidon seminaari, kaksi koulutusasiamiesten seminaaria, palvelussuhdeasiainseminaari välilliselle työnjohdolle sekä kaksi toiminta- ja taloussuunnitteluseminaaria hallintokuntien PT-suunnitelman 1976—1985 vastuuhenkilöille.

Kertomusvuonna (ja ed. v.) järjestettiin koulutustilaisuuksia seuraavasti:

	1973	1974
- kursseja	39	47
- seminaareja	8	14
- koulutustilaisuuksia yht.	47	61
- koulutuspäiviä á 6 tuntia	311	339
- osanottajia	1 381	1 628
- osanottajakoulutuspäiviä	8 523	8 948

Koulutuspäivän kustannukset olivat osanottajaa kohden keskimäärin 68.15 (47.49) mk.

Kertomusvuonna suunnattiin koulutusosaston voimavaroja entistä enemmän perinteisen kurssi- ja seminaaritoiminnan ohella virastojen ja laitosten konsultointiin. Tämä merkitsi virastojen ja laitosten auttamista niiden järjestäessä omia erityistarpeitaan palvelevaa koulutusta tai suunnitellessa ja toteuttaessa työyhteisön kehittämishankkeita.

Työyhteisöjen kehittämistoimintaa haittasi eniten asiaatuntevien Konsulttien puute. Helpottaakseen tilannetta koulutusosasto käynnisti jälleen syksyllä uudistetussa muodossa ryhmänohjaaja- ja konsulttikoulutuksen.

Silmällä pitäen virastojen ja laitosten mahdollisuuksia järjestää omiin erityistarpeisiinsa perustuvaa koulutusta, koulutusosasto jakoi omasta koulutusmäärärahastaan virastoille ja laitoksille 81 192 mk sekä avusti koulutuksen teknillisissä järjestelyissä. Koulutuksen toteutuksen virastot ja laitokset hoitivat itsenäisesti.

Kertomusvuonna toimeenpannut koulutustilaisuudet esitetään yksityiskohtaisesti seuraavassa luettelossa:

- 4 kunnallishallinnon kurssia, joista kahden kestoaika 54 t. ja kahden 30 t. Osanottajia oli ed. 121 ja jälk. 135. Kurssit oli tarkoitettu 1/2 — 10 vuotta kaupungin palveluksessa olleille
- 4 johtamistaidon peruskurssia, kunkin kestoaika 72 t. ja osanottajina 72 esimiesasemassa olevaa henkilöä
- johtamistaidon jatkokurssi, kestoaika 66 t. ja osanottajina 24 esimiesasemassa olevaa henkilöä
- 2 projektikurssia, kestoaika 24 t. ja osanottajina 58 projektityöskentelyyn osallistuvaa tai sitä johtavaa henkilöä
- 2 työnopetuskurssia, kestoaika 48 t. ja osanottajia 31 henkilöä, jotka osallistuvat työnopetustehtäviin
- 3 toimistotekniikan kurssia, kestoaika 48 t. ja osanottajia 81. Kurssi on Khn vahvistamien toimistoapulaisten ohjeluonteisten pätevyysvaatimusten osa
- 2 konekirjoituskurssia, kestoaika 40 t. ja osanottajina 24 toimistotyöntekijää
- palkanlaskijain kurssi, kestoaika 36 t. ja osanottajina 28 kuukausipalkkojen palkanlaskijaa
- kirjanpitäjien kurssi, kestoaika 30 t. ja osanottajina 26 laskenta- ja tilinpitotehtävissä toimivaa henkilöä
- 6 kokous- ja neuvottelutaidon kurssia, kestoaika 30 t. ja osanottajia 99. Kurssi oli tarkoitettu henkilöille, joiden työhön sisältyy kokouksia ja ryhmätyöskentelyä
- 4 ATK-kurssia, kestoaika 30 t. ja osanottajina 101 ATK:n kanssa tekemisiin joutuvaa henkilöä. Kurssi oli tarkoitettu erityisesti toimisto- ja jaospäälliköille
- 8 työturvallisuuskurssia, kestoaika 30 t. ja osanottajina 171 työturvallisuusorganisaation jäsentä
- tuotantokomitean jäsenten kurssi, kestoaika 12 t. ja osanottajina 25 tuotantokomiteoiden puheenjohtajaa, sihteeriä tai jäsentä
- 2 luottamusmieskurssia, kestoaika 18 t. ja osanottajina 57 pääluottamus- tai luottamusmiestä
- 2 sisäisen tiedotustoiminnan kurssia, kestoaika 12 t. ja osanottajina 40 tiedotustoimikuntien jäsentä tai muuta edustajaa

- yleisönpalvelukurssi, kestoaika 24 t. ja osanottajina 28 alan tehtävissä toimivaa henkilöä
- työterveydenhuollon peruskurssi, kestoaika 30 t. ja osanottajia 25
- 2 koulutusasiamiesten neuvottelupäivää, kestoaika 6 t. ja niihin osallistui 122 koulutusasiamiestä
- johdon seminaari, kestoaika 120 t. ja osanottajina 30 virasto-, osasto- ja toimistopäällikköä tai vastaavaa
- johdon jatkoseminaari, kestoaika 18 t. ja 34 osanottajaa, jotka olivat osallistuneet 3. osastopäällikköseminaariin tai 1. ja 2. toimistopäällikköseminaariin
- 2 johtamistaidon seminaaria, kestoaika 36 t. ja osanottajina 46 johtamistaidon peruskurssin käynyttä tai vastaavat tiedot omaavaa henkilöä
- hanke- ja esisuunnitteluseminaari, kestoaika 30 t. ja osanottajina 38 talonrakennushankkeita käsittelevää henkilöä
- ryhmätyö- ja kommunikaatioseminaari, kestoaika 30 t. ja osanottajia 23
- taloushallinnon seminaari, kestoaika 36 t. ja osanottajina 28 talouspäällikköä tai taloussuunnittelijaa
- palvelussuhdeasiain seminaari, kestoaika 18 t. ja osanottajia 20
- henkilöstöhallinnon kehittämisseminaari, kestoaika 18 t. ja osanottajina 30 alalla päätoimisesti toimivaa henkilöä
- 2 koulutusasiamiesten seminaaria, kestoaika 12 t. ja osanottajina 42 koulutusasiamiestä
- kokous- ja neuvottelutaidon seminaari, kestoaika 18 t. ja osanottajia 14
- 2 toiminta- ja taloussuunnitteluseminaaria, kestoaika 24 t. ja osanottajina 55 hallintokuntien taloussuunnitelman vastuuhenkilöä.

Toimistokoulu

Helsingin kaupungin toimistokoulussa oli kertomusvuonna käynnissä kolme kurssia. Tietopuolisen koulutuksen lisäksi oppilaat suorittivat työharjoittelua eri virastoissa ja laitoksissa. Toimistokoulun toimintaa selostetaan lähemmin »Opetuslaitokset» -nimisessä julkaisussa.

Konekirjoituskokeet

Kertomusvuoden aikana suoritettiin 122 konekirjoituskoetta, joissa saatiin seuraavanlaisia tuloksia:

				koesuorituksia
yli	11 500	nettolyöntiä	1/2 tunnissa	3
»	10 500	»	»	8
»	9 500	»	»	19
»	8 500	»	»	19
»	7 500	»	»	12
alle	7 500	»	»	30
hylättyjä				31
				yhteensä 122

Konekirjoitustodistuksia annettiin konekirjoituslisien anomista varten yhteensä 43. Hylkäämisrajana oli konekirjoitusohjeiden mukaisesti 0.75 virheprosentti.

Henkilöasiainkeskuksen käytettäväksi annetun määrärahan puitteissa palkattiin kertomusvuonna keskimäärin 1 1/2 kuukauden ajaksi sähkölaitokselle yksi, matkailutoimistoon yksi sekä kaupunkisuunnitteluvirastoon kaksi *AIESEC-harjoittelijaa,* joiden palkkamenot olivat yhteensä 8 868 mk.

Tutkimustoiminta

Tutkimustyön suorittaminen ja tehtäväkenttä

Tutkimustoiminta jatkui edellisenä toimintavuotena viitoitettua linjaa, jonka mukaan tutkimus- ja suunnittelutyötä tehdään koko henkilöasiainkeskuksen puitteissa. Yhteistoiminta muiden virasto-

jen ja laitosten kanssa tapahtui pääasiallisesti erilaisten komiteoiden, toimikuntien ja työryhmien muodossa, mutta myös erillisiä neuvotteluja ja yhteydenottoja käytettiin runsaasti.

Koko kaupungin henkilöstöhallinnon kehittämisen kannalta keskeisimpiä ja eniten suunnittelu- ja tutkimustyötä aiheuttaneita tehtäväalueita olivat henkilöstöpoliittisen ohjelman laatiminen, henkilöstöhallinnon organisaatiokysymysten selvittäminen ja henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän kehittäminen. Loppuvuodeksi ajoittui lisäksi liukuvan työajan käyttömahdollisuuksia selvittävä toimikuntatyö, jossa henkilöasiainkeskuksella oli keskeinen ja paljon työtä vaatinut osuus.

Suunnittelu- ja tutkimustyötä aiheuttaneet tehtävät

Henkilöstöpoliittinen ohjelma

Henkilöasiainkeskuksen laatima ja yhdessä palkkalautakunnan toimiston kanssa tarkistettu henkilöstöpoliittisem ohjelman luonnos saatettiin kaupunginhallituksen henkilöasiainjaoston ja palkkalautakunnan käsiteltäväksi. Asian lopullinen käsittely siirtyi seuraavaan vuoteen.

Henkilöstöhallinnon organisaatiokysymykset

Henkilöasiainkeskuksen ja palkkalautakunnan toimiston yhteinen työryhmä teki useita luonnosesityksiä kaupungin virastojen ja laitosten henkilöstöhallinnon organisaatioiden kehittämiseksi henkilöasiainkeskuksessa laaditun muistion pohjalta. Asian käsittely jatkuu edelleen.

Henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmän (HIJ) kehittäminen

HIJ:n laajin tehtäväalue oli henkilökortiston ylläpitojärjestelmän ja HIJ:n peruslomakkeiston suunnittelu, johon mm. liittyi laajamittainen virastoihin ja laitoksiin lähetetty kysely. Lisäksi pohtivat erilliset työryhmät

- viranhaltijain ja toimihenkilöiden ammattiluokitusta ja tehtävänimikkeistön koodittamista
- HIJ:n tulevien käyttäjien informointia ja koulutusta
- HIJ:ään liittyviä intimiteettikysymyksiä

Järjestelmä, jonka kehittäminen edelleen jatkuu, on tarkoitus ottaa viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden osalta käyttöön v. 1976 alkupuolella.

Muut varsinaiset tutkimustehtävät

Muina varsinaisina tutkimustehtävinä, jotka edelleen jatkuvat,mainittakoon seuraavat:

- tutkimus terveydenhoitohenkilöstön tarpeesta ja koulutuksesta
- tutkimus huoltokassatoiminnan kehittämisestä
- selvitys henkilöstöpalvelujen tarpeesta ja kehittämisestä
- kartoitus henkilöstösuunnittelun periaatteiden aikaansaamiseksi

Tutkimustyöhön liittyviä tehtäviä

Erilaisia suunnitteluun ja tutkimustoimintaan liittyviä työtehtäviä kuluneen vuoden aikana olivat

- PTS:n ja KTS:n laatiminen sekä KTS:n tasapainotusehdotus siihen liittyvine rationalisointiohjelmineen
- kartoitus mahdollisuuksista seurata kaupungin henkilökunnan vaihtuvuutta
- henkilöstöoppaan laatiminen virastoille ja laitoksille
- selvitys koko kaupunginhallinnossa käytettävistä työajoista

Lisäksi olivat vuoden vaihteessa keskeneräisinä *henkilöstöhallinnon sanaston* uusiminen ja täydentäminen sekä virastojen ja laitosten käytössä olevien *henkilöllisyystodistusten* yhtenäistäminen.

Tutkimusosaston henkilökunta osallistui lisäksi henkilöasiainkeskuksen muiden osastojen kanssa yhteistyössä tutkimuksiin ja selvityksiin, jotka koskivat kuntoutustarvetutkimusta, toimipaikkaruokailun kehittämistä, kaupungin työvoimatilannetta ja keinoja sen helpottamiseksi, virasto- ja laitoskohtaisen koulutussuunnitelman mallin laatimista ja ulkopuolisten koulutuspalvelujen koordinointia, henkilöasiainkeskuksen sisäisten perehdyttämisohjeiden laatimista sekä virastodemokratian soveltamismahdollisuuksia. Edellä mainittujen tehtävien lisäksi osa tutkimusosaston henkilökunnasta osallistui kaupungin virastoille ja laitoksille järjestämän koulutuksen toteuttamiseen koulutussuunnittelijoina ja kouluttajina.

L a u s u n n o t

Kertomusvuonna annettiin kaupunginhallituksen pyynnöstä *lausuntoja* lastensuojeluviraston työnohjaajakoulutuksesta, alkoholiongelmien aiheuttamasta työntekijöiden hoitoonohjausmenettelystä, Kaupunkiliiton julkaisusta »Kaupungin henkilöstöhallinnon johtosääntömallit», kunnallispolitiikan opiskelijoiden harjoittelusta ja työaikojen porrastuskomitean mietinnöstä.

Talous

Henkilöasiainkeskuksen menot ja tulot olivat kertomusvuonna seuraavat:

Menot		Tulot	
- henkilöstömenot	1 948 994		
- huoneistomenot	156 708		
- tarverahat	162 614		
- aloitetoiminta	4 390		
- työsuojelu- ja työturvallisuustoiminta	12 084		
- työterveydenhuolto	79 516		
- ulkopuoliset tutkimukset	10 728	- valtionavustukset - työterveydenhuolto	7 300 28 390
- henkilökunnan koulutus	327 358	- muut tulot	2 693
yhteensä	2 702 392	yhteensä	38 383
N e t t o m e n o t	2 664 942		

6. Holhouslautakunta

Kokoonpano, kokoukset ym.

Holhouslautakuntaan kuuluivat v. 1974 puheenjohtajana lääninneuvos Pehr Johansson sekä jäseninä kaup.joht. Eino Waronen, hovioik.neuvos Toimi Hankipohja ja varat. Kalevi Sadeluoto. Lautakunnan sihteerinä toimi lainop.kand. Soile Ahlström.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna 46 varsinaista ja 1 ylimääräinen kokous. Sääntömääräiset kokoukset pidettiin tiistaisin paitsi heinä- ja elokuussa kuukauden ensimmäisenä ja kolmantena tiistaina. Puheenjohtajalla oli vastaanotto torstaisin, heinä- elokuun aikana joka toinen torstai. Sen lisäksi lautakunnan toimisto oli avoinna arkipäivisin, paitsi lauantaisin, kello 9-12 asiakirjojen vastaanottoa ja asiakkaiden neuvontaa varten.

Toiminta

Lautakunnan kokouksista laadittujen pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli kertomusvuonna 1 311. Kokouksessa käsiteltyjen hakemusten ja asioiden lisäksi lautakunta antoi holhoojille ja kasvattajille *neuvoja* holhouksenalaisten asioiden hoidossa. Lautakunnan *holhouskirjaan* oli kertomusvuoden alussa merkitty 3 864 holhoojan- ja uskotun miehen tointa sekä vuoden lopussa yhteensä 3 841, mihin sisältyi 1 231 *lakimääräistä*, 2 409 *määräyksenvaraista* ja 28 sellaista holhoojantointa, joissa oli sekä lakimääräinen että määrätty holhooja sekä 173 uskotun miehen tointa. Vuoden aikana merkittiin holhouskirjaan 360 uutta holhoustointa. Holhouskirjasta poistettujen holhoojan- ja uskotun miehen tointen lisäksi poistettiin kertomusvuonna useita kymmeniä täysi-ikäiseksi tulleita henkilöitä, joiden alaikäisiä sisaruksia koskevat holhoustoimet edelleen jäivät holhouslautakunnan ja raastuvanoikeuden valvottaviksi.

Lautakunta sai vuoden aikana 1 313 kirjettä ja se lähetti 610 kirjettä. Lisäksi holhouslautakunta antoi tuomioistuimelle avio- ja asumuserojutuissa vuoden aikana 155 lausuntoa. Sihteerin viran puolesta allekirjoittamia kirjeitä lähetettiin lisäksi 612 kappaletta.

7. Hoitolaitosten suunnittelutoimikunta ja -toimisto

Suunnittelutoimikunta

Kaupunginhallitus asetti toimikunnan 16.12.1965.

Kokoonpano

Puheenjohtajana on toiminut sairaalatointa johtava apul.kaup.joht. Aarne K. Leskinen, varapuheenjohtajana henkilöasioita ja sosiaalitointa johtava apul.kaup.joht. Pentti Pusa sekä jäseninä huoltolautakunnan puh.joht. Reino Kuusi, vt., fil.kand. Irina Matvejew, rva Hellä Meltti, sosiaalineuvos Kalevi Vatanen ja hallintojoht. Ilkka Väänänen. Sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Kurt Söderholm.

Toimikunnan kokouksiin ovat osallistuneet myös sairaalatoimen toimitusjoht. Reino Oksanen, kansanterveystyön joht. lääkäri Olavi Kilpiö, huoltotoimen toimitusjoht. Usko Tiainen ja lastensuojelun toimitusjoht. Kaarina Heinonen.

Toiminta

Tehtävien määrittely

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan hoitolaitosten suunnittelutoimikunta asetettiin valmistelemaan ja laatimaan toimintasuunnitelmat ja tarvittavat toteuttamisohjelmat sairaala-, huolto- ja avohoitolaitoksia sekä 24.5.1971 alkaen myös lastensuojelulaitoksia varten kaupungin talpast suunnitelman pohjalta huomioon ottaen erityisesti näiden alojen yhteistoiminnan kehittämisen ja toteuttamisen, sekä huolehtimaan sanottujen hoitolaitosten ennakkosuunnittelusta huonetilaohjelmineen ja jatkuvasta yhteistyöstä varsinaisessa arkkitehti- ja insinöörisuunnittelu- sekä toteuttamisvaiheessa toiminnallisia näkökohtia silmälläpitäen sekä lisäksi kehittämään mahdollisuuksien mukaan yhteistyömuotoja ja -edellytyksiä ympäristökuntien kanssa erityisesti sairaalatoimen alalla.

Toimikunnan johtamassa suunnittelutyössä pyritään suunnitelmia jatkuvasti tarkistamaan saatavissa olevien uusien asiatietojen ja tapahtuneen kehityksen pohjalta sekä huomioon ottaen kulloinkin voimassa olevat valtakunnalliset suunnitelmat kansanterveystyön ja sairaanhoitolaitosten toiminnan järjestämisestä.

Toimikunta piti kertomusvuonna 6 kokousta, antoi kaupunginhallitukselle 10 toimialaansa kuuluvaa tai siihen läheisesti liittyvää lausuntoa ja jatkoi aikaisemmin aloitettujen rakennuskohteiden suunnittelutyötä niinkuin eri työkohteita koskevissa kohdissa myöhemmin esitetään.

Valmistuneet suunnitelmat

Toimikunta käsitteli ja hyväksyi kertomusvuonna omalta osaltaan seuraavat, kaupunginhallitukselle jatkotoimenpiteitä varten lähetetyt suunnitelmat:

- Marian sairaalan itäisen poliklinikan tietojenkäsittelyjärjestelmä sekä Sairauskertomus, 21.2.
- Vallilan terveysaseman perustamissuunnitelma, 21.2.
- Kouluterveydenhuolto-osaston korva- ja silmäpoliklinikan perustamissuunnitelma, 21.2.
- Malmin vanhustenhuollon keskuksen perustamissuunnitelma, 21.2.
- Jakomäen terveysaseman perustamissuunnitelma, 26.4.
- Terveyskeskuksen Suutarilan sivutoimintayksikön perustamissuunnitelma, 26.4.
- Töölön vanhusten asuintalon ja palvelukeskuksen perustamissuunnitelma, toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohje, 26.4.
- Koskelan sairaskotiin liittyvän 200-paikkaisen hoitorakennuksen toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohjelma, 18.6.
- Helsingin kaupungin lastensuojelun ja kehitysvammahuollon laitoshoitotoimintaa koskeva kokonaissuunnitelma, 30.9.
- Pukinmäen terveysaseman perustamissuunnitelma, 30.9.

Hoitolaitosten suunnittelutoimisto

Suunnittelutoimisto aloitti toimintansa hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan päätöksen mukaisesti 16.3.1966.

Henkilökunta

Suunnittelutoimiston päällikkönä toimi dipl.ins. Tuure Lehto ja hänen lisäkseen oli toimistossa v. 1973 päättyessä päätoimisina toimihenkilöinä kolme suunnittelijaa, suunnitteluinsinööri, kaksi tietojen käsittelyn suunnittelijaa ja toimistoapulainen.

Toiminta

Tehtävien määrittely ja työajan käyttö

Tehtävät

Hoitolaitosten suunnittelutoimisto suorittaa hoitolaitosten rakentamisen edellyttämää kokonaissuunnittelua, eri rakennuskohteiden suunnittelun keskinäistä koordinointia sekä avustaa eri hallintokuntia ja suunnittelukohteita varten asetettuja työryhmiä. Suunnittelutyössä pyritään käyttämään mahdollisimman tehokkaasti hyväksi mm. eri virastojen ja laitosten palveluksessa olevien ammattihenkilöiden asiantuntemusta. Samalla pyritään pitämään yhteyksiä myös muihin suunnittelijoihin kotimaassa ja ulkomailla sekä seuraamaan kirjallisuuden ja ammattilehtien avulla alan kehitystä. Suunnittelutoimiston henkilökuntaa on myös osallistunut eräisiin kotimaisiin, suunnittelua koskeviin koulutus- ja opintotilaisuuksiin.

Työajan käyttö

Suunnitteluhenkilökunnan työajasta käytettiin:

sosiaali- ja terveydenhuollon		
- yleissuunnitteluun	n. 30 %	
- tietojen käsittelyn suunnitteluun	» 22 »	52 %
eri rakennuskohteita koskevaan suunnitteluun		
- sairaalatoimen alaiset laitokset	n. 6 »	
- terveydenhuoltotoimen terveysasemat	» 7 »	
- huoltotoimen alaiset laitokset	» 9 »	
- lastensuojelutoimen alaiset laitokset	» 2 »	24 »
yleistoimintoihin (mm. lausuntojen antaminen, tiedotustoiminta, henkilökunnan oma koulutus ym.)		24 »
		100 %

Henkilökunnan osallistuminen eri rakennuskohteiden työryhmien toimintaan ilmenee toimintakertomuksen ao. kohdista. Suunnittelutoimisto avusti myös eräitä muita hallintokuntia lähinnä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevassa suunnittelutyössä, kuten mm. kaupunkisuunnitteluviraston eri projektisuunnitteluryhmiä terveydenhuollon alueellisessa suunnittelussa sekä henkilöasiainkeskusta terveydenhuoltohenkilöstön koulutusta koskevissa kysymyksissä. Toimiston edustaja oli mukana myös kaupunginhallituksen 5.2.1973 asettamassa elintarvikekeskuksen ruokatehtaan ennakkosuunnittelukomiteassa sekä kaupunginhallituksen 12.8. asettamassa Helsingin kaupungin terveyskeskuksen ja hammaslääketieteen laitoksen välistä yhteistyötä selvittävässä työryhmässä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötoimikunta

Huomattava osa sosiaali- ja terveydenhuollon yleissuunnitteluun käytetystä ajasta meni kaupunginhallituksen 3.6. asettaman sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötoimikunnan sekä sen jaostojen sihteeritehtävien hoitamiseen. Yhteistyötoimikunnan tehtävänä on suunnitella ja laatia sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat uudelleenjärjestelyt lähinnä terveydenhuollon järjestelykomitean 15.1. valmistuneessa mietinnössä esitettyjen periaatteiden pohjalta. Keskeisiä kysymyksiä po. toimikunnan työssä ovat keskitetysti valvotun yhtenäisen potilaiden sijoitustoiminnan aikaansaaminen, kaupungin omien sairaaloiden muodostaminen yhdeksi kaupunginsairaalaksi, sairaalalautakunnan ja terveyslautakunnan yhdistäminen yhdeksi lautakunnaksi, huoltolautakunnan alaisia sairaalamaisia hoitolaitoksia koskevat hallintojärjestelyt sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen aluejärjestelmän luominen.

Kertomusvuoden aikana käynnistyi myös kaupunginhallituksen 24.6. asettaman terveydenhuollon rakennusohjelmakomitean työskentely, jonka sihteeritehtävien hoidosta suunnittelutoimisto huolehtii.

Suunnittelutoimisto on ollut edustettuna myös Helsingin yliopistollisen keskussairaalaliiton liittohallituksen 21.6.1973 asettamassa Uudenmaan aluesuunnittelutoimikunnassa sekä edelleen Helsingin yliopistollisen keskussairaalapiirin sairaanhoidon alueellisen suunnittelun yhteistoimintaelimessä ja tämän työjaostossa.

Rakennuskohteiden suunnittelu

Määrättyjä rakennuskohteita varten asetettujen työryhmien tehtävänä on huolehtia hanke- ja esisuunnittelusta eli laatia ehdotukset suunniteltavana olevan laitoksen perustamissuunnitelmaksi, toiminnalliseksi suunnitelmaksi ja huonetilaohjelmaksi sekä huolehtia jatkuvasta yhteistyöstä rakennussuunnittelu- sekä rakentamistöiden toteuttamisvaiheessa toiminnallisten näkökohtien osalta. Suunnittelun sekä toteuttamisen etenemisjärjestys on seuraava:

Hankesuunnittelu
- perustamissuunnitelma

Esisuunnittelu
- toiminnallinen suunnitelma
- huonetilaohjelma

Rakennussuunnittelu
- luonnospiirustukset
- pääpiirustukset
- työpiirustukset

Toteuttaminen
- rakentamisen valmistelu
- rakentaminen
- toiminnan aloittaminen

Toteutuksen arviointi
- tarkoituksenmukaisuus
- taloudellisuus

Laitossairaanhoito

Auroran sairaalan psykiatrinen osasto

Suunnittelutoimikunta asetti 6.10.1966 työryhmän, jonka tehtävänä oli sopeuttaa lastenpsykiatrinen sairaala- ja poliklinikkatoiminta hoitolaitosten kokonaisohjelmaan sekä laatia asianmukaiset suunnitelmat Auroran sairaalan lastenpsykiatrisen sairaala- ja poliklinikkatoiminnan laajentamiseksi nykyisestään.

Sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyi 26.3.1969 lastenpsykiatrian osaston perustamissuunnitelman (liitteenä kaupungin lasten- ja nuorisopsykiatrisen sairaala- ja poliklinikkahoidon järjestämistä koskeva kokonaissuunnitelma). Lääkintöhallitus hyväksyi toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman 22.7. ja tontin 10.8.1970. Osaston luonnospiirustukset hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 13.10.1971. Rakennushallituksen annettua 20.11.1973 lopullisen lausuntonsa, rakennusviraston talosuunnitteluosasto laati sen pohjalta uudet luonnospiirustukset, jotka kertomusvuoden päättyessä olivat lääkintöhallituksen käsiteltävänä.

Työryhmän puh.johtajana toimi prof. Per Forssell sekä jäseninä fil.maist. Elli Keinänen, suunnittelutston pääll. Tuure Lehto, ylilääk. Katri Malmivaara ja lääket.lis. Sirkka Syvänne. Sihteerinä toimi suunnitt. Ingrid Hämelin. Työryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana yhden kerran.

Itäinen sairaala

Suunnittelutoimikunta asetti 23.9.1966 työryhmän Itäisen sairaalan suunnittelua varten. Sisäasiainministeriö hyväksyi sairaalan perustamissuunnitelman 20.12.1967 ja lääkintöhallitus tontin 5.2.1968.

Suunnittelutoimikunta hyväksyi sairaalan, toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman 11. 2.1971 sekä ensimmäisen vaiheen toimintojen ja huonetilojen määrittelyä koskevan raportin 15.2. 1973. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 22.5. Itäisen sairaalan laajuudeksi tässä vaiheessa n. 400 sairaansijaa ja n. 130 000 poliklinikkakäyntiä vuosittain. Samalla valtuusto päätti hyväksyä 11.2. 1971 päivätyssä toiminnallisessa suunnitelmassa ja huonetilaohjelmassa esitetyt toiminnalliset periaatteet. Kaupunginhallitus kehotti suunnittelutoimikuntaa tarkistamaan ja uusimaan sairaalan toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman valtuuston päätöksen pohjalta sekä tekemään aikanaan tarvittavat esitykset khlle.

Sairaalan suunnittelua varten asetettu työryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.

Kivelän ja Hesperian sairaaloiden modernisointi

Suunnittelutoimikunta asetti 22.10.1966 työryhmän suunnittelemaan Kivelän ja Hesperian sairaaloiden modernisointia. Kaupunginhallitus hyväksyi 25.11.1968 perustamissuunnitelman, mutta lääkintöhallitus palautti sen asettaen käsittelyn ehdoksi mm. tontin riittävyyttä koskevan selvittämisen. Selvitystyö koski tonttialueen riittävyyden toteamista ja se suoritettiin tarkistetun perustamissuunnitelman pohjalta huomioon ottaen lääkintöhallituksen tekemät huomautukset. Perustamissuunnitelman tarkistus ja arkkitehdin selvitystyö valmistuivat 15.6.1972 ja khs hyväksyi tarkistetun perustamissuunnitelman 7.5.1973. Toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman laatimista valmisteltiin vuoden 1973 loppuun asti, jolloin työ keskeytettiin ja jäätiin odottamaan lääkintöhallituksen hyväksymispäätöstä.

Sairaaloiden modernisointia varten asetettu työryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.

Koskelan sairaskodin modernisointi

Suunnittelutoimikunta asetti 18.4.1968 työryhmän suunnittelemaan Koskelan sairaskodin modernisointia ja hyväksyi 18.3.1971 työryhmän laatiman perustamissuunnitelman, josta huoltolautakunta antoi lausuntonsa 10.1.1972 esittäen, että alueelle rakennettaisiinkin tässä vaiheessa vain 200-paikkainen hoitorakennus. Kaupunginhallituksen tehtyä 12.2.1973 tämän mukaisen päätöksen ja yleisten töiden lautakunnan valittua arkkitehtityöhön Veijo Martikaisen arkkitehtuuritoimiston, pääsi käyttösuunnitelmaan niveltyvän hoitorakennuksen paikan määrittely ja hoitorakennusta koskeva esisuunnittelutyö käyntiin.

Toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohjelma alueellisine sijoittamisehdotuksineen valmistui

27.5. Suunnitelma sisältää 200 pitkäaikaissairaiden sairaansijaa ja siinä ehdotetaan lisäksi uusittaviksi Koskelan sairaskodin nykyiset, työtilojensa tai sijaintipaikkansa vuoksi uusimisen tarpeessa olevat toimitilat. Myös sairaskodin kliinisen patologian osasto, jonka toteuttaminen on ollut vireillä jo kauan, otettiin hoitorakennushankkeen ohjelmaan.

Suunnittelutoimikunta hyväksyi 200-paikkaisen hoitorakennuksen toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman 18.6. esittäen kaupunginhallitukselle, että ne hyväksyttäisiin jatkosuunnittelun pohjaksi ja hankittaisiin niistä valtion viranomaisten lausunto.

Esisuunnittelua suorittaneen työryhmän puh.johtajana toimi prof. Lars Emil Tötterman sekä jäseninä suunnitt.ins. Bertha Hanni, suunnitt.tston pääll. Tuure Lehto, joht. Kauko Oittinen, ylihoit. Gunvor Sommerschield ja ylilääk. Leo Stjernvall. Suunnitt.ins. Hanni toimi samalla työryhmän sihteerinä. Suunnittelevina arkkitehteina olivat arkkitehdit Veijo Martikainen ja Gunnar Kolinen sekä asiantuntijoina arkkit. Hely Ijäs ja ylihoit. Raili Uusitalo. Työryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana viisi kertaa.

Laakson sairaalan laajentaminen

Suunnittelutoimikunta asetti 7.6.1967 työryhmän suunnittelemaan Laakson sairaalan laajentamista. Kaupunginhallitus hyväksyi 25.11.1968 perustamissuunnitelman, jonka myös sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyi lisäneuvottelujen jälkeen 2.6.1971 ehdolla, että rakennettavat uudet sairaansijat käytetään yleislääkärijohtoisen hoidon järjestämiseen.

Kaupunginhallitus hyväksyi 10.4.1972 valmistuneen Laakson sairaalan laajentamista koskevan toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman 12.2.1973. Lääkintöhallitus hyväksyi esitystensä mukaisesti tarkistetun toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman 3.1.1974.

Laakson sairaalan laajennushankkeen varsinainen rakennussuunnittelu aloitettiin rakennusviraston talosuunnitteluosaston toimesta. Suunnittelukokouksia oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 5. Vuoden lopulla suunnittelutyö päätettiin keskeyttää siihen asti, kunnes lääkintöhallituksen hyväksymispäätös saisi valtiovarainministeriön rakennusasiain neuvottelukunnan (RANK) hyväksymisen.

Arkkit. Mikael Maijalan johdolla työskennellyt varsinainen rakennussuunnittelutyöryhmä koostui rakenne-, LVI-, sähkö- ja liikennesuunnittelun sekä geoteknillisen suunnittelun suorittajista. Rakennesuunnitelmat tilattiin insinööritoimisto Pontekilta, LVI-suunnitelmat insinööritoimisto Granlund & Oksaselta, sähkösuunnitelmat insinööritoimisto Tauno Nissiseltä, geoteknilliset suunnitelmat kaupungin kiinteistöviraston geoteknilliseltä toimistolta ja liikenteen suunnittelu sairaala-alueella kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosastolta.

Laakson sairaalan työryhmä asetti alaisuuteensa 5.8. *varustesuunnittelun työryhmän,* jonka tehtävänä oli tietojen hankkiminen eri huonetilojen ja toimintayksiköiden kiinteistä kalusteista, laitteista ja varusteista sekä irtaimistosta ja välineistä.

Työryhmä toimii suunnitt. Jukka Harkkilan johdolla ja suunnittelijat edustavat Laakson sairaalaa, sairaalavirastoa, rakennusvirastoa ja kaikkia erikoissuunnittelijoita. Po. työryhmä piti kertomusvuonna seitsemän kokousta.

Suunnittelutoimikunta asetti 29.11. Laakson sairaalan varustesuunnittelua suorittavan työryhmän alaisuuteen Laakson sairaalan *laboratoriotilojen varustesuunnittelun* suorittamista varten jaoston, jonka puheenjohtajaksi nimettiin ylilääk. Theodor Weber. Jaos ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.

Yhteydenpidon varmistajana rakennussuunnittelutyöryhmän, varustesuunnittelutyöryhmän ja Laakson sairaalan välillä toimii esisuunnittelutyön suorittanut työryhmä. Sen kokoonpano oli kertomusvuoden lopulla seuraava: puh.johtajana ylilääk. Olli Heinivaara sekä jäseninä ylilääk. Eero

Jokinen, talouspääll. Olavi Laaksonen, tstopääll. Tuure Lehto, arkkit. Mikael Maijala, ylilääk. Paavo Tani ja ylihoit. Liisa Vuorio-Leka. Pysyvänä asiantuntijana toimii suunnittelevan arkkitehtuuritoimiston edustaja arkkit. Erkki Wirta ja sihteerinä suunnitteluins. Bertha Hanni. Työryhmällä oli kertomusvuoden aikana neljä kokousta.

Röykän sairaalan keittiö

Suunnittelutoimikunta asetti 25.5.1967 työryhmän suunnittelemaan Röykän ja Auroran sairaaloiden keittiötoiminnan uudelleen järjestelyä.

Kaupunginhallitus hyväksyi Röykän sairaalan keittiön uudistamista koskevan perustamissuunnitelman 4.6.1968, luonnospiirustukset 1.6.1971 ja teki 11.5.1971 esityksen lääkintöhallitukselle sairaalan keittiön rakentamisen hyväksymisestä valtionapua koskevaan yleiseen suunnitelmaan sekä jätti täydennetyn hakemuksen 30.5.1972. Toiminnallisen suunnitelman ja huonetilaohjelman lääkintöhallitus hyväksyi jo 24.2.1970. Keittiön rakentaminen viivästyi valtionapukysymysten vuoksi.

Sairaalan keittiötä suunnitteleva työryhmä ei kokoontunut kertomusvuoden aikana.

Kansanterveystyö

Terveydenhoitoviraston alaiset toimintapisteet

Suunnittelutoimikunta asetti 30.12.1971 työryhmän terveydenhoitoviraston alaisten toimintapisteiden esisuunnittelua varten. Suunnittelutyössä otetaan huomioon liittymäkohdat myös sairaalatoimen ja huoltotoimen alaisiin toimintoihin sekä kaupunginhallituksen 11.1.1971 asettaman terveydenhuollon järjestelykomitean ehdotukset kansanterveyslain soveltamisesta kaupungin olosuhteisiin. Kansanterveyslain tultua voimaan 1.4.1972 terveydenhuollon järjestelykomitea ehdotti kaupungin jakamista noin 25 terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalvelupiiriin, jolloin piirissä sijaitseva tai siihen rakennettava terveysasema huolehtisi alueen väestön kansanterveyslain edellyttämistä palveluista.

Työryhmä sai valmiiksi em. piirijakoon nojautuvan perustamissuunnitelman Helsingin terveyskeskuksen kouluterveydenhuolto-osaston korva- ja silmäpoliklinikan sijoittamiseksi uusiin toimintatiloihin (19.1.) samoin kuin Vallilan, Pukinmäen ja Jakomäen terveysaseman sekä Suutarilan sivutoimintayksikön perustamissuunnitelmat.

Kertomusvuonna työryhmä laati myös ehdotuksen Etu-Töölön kotisairaanhoitoryhmän sijoittamiseksi Hietaniemenkatu 9: n virastotaloon ja ryhtyi selvittämään lääkinnällisen kuntoutuksen kokonaisjärjestelyä Helsingin kaupungin terveyskeskuksen puitteissa. Lisäksi työryhmä pani alulle kotisairaanhoitoon osallistuvien työntekijöiden yhteistyön kehittämistä ja tehostamista koskevan kokeiluprojektin, johon osallistuu myös huoltotoimen edustajia.

Työryhmän puh.johtajana toimi kansanterveystyön joht. lääk. Olavi Kilpiö, varapuh.johtajana terv.keskusylilääk. Martti Kauppinen ja jäseninä joht. ylihoit. Anita Brink, tutkimuspääll. Telma Koli, suunnittelutston pääll. Tuure Lehto ja vs. terv.keskusylilääk. Ritva Tierala. Pysyvinä asiantuntijoina ryhmässä toimivat terv.keskusylilääk. Anja Helve ja Kosti Myllykoski, ylihammaslääk. Paul Martinmaa, vs. ylihammaslääk. Kirsti Lind, apul.tal.pääll. Anu Marttila, apul.ylihoit. Maija Nummenmaa ja arkkit. Mikael Maijala. Sihteerinä toimi suunnitt. Ingrid Hämelin. Työryhmä kokoontui kertomusvuonna 17 kertaa.

Suunnittelutoimiston edustaja osallistui myös kouluterveydenhuoltoon kuuluvien oppilaiden erikoistutkimusten ja poliklinikkapalvelujen järjestämistä suunnittelevan komitean, terveydenhuoltohenkilöstön työnjakoa käsittelevän työryhmän sekä uusien terveysasemien perushankintojen suunnittelua kehittämään asetetun työryhmän työhön.

Vanhustenhuolto

Vh-työryhmä

Suunnittelutoimikunta asetti 27.12.1972 työryhmän Malmin vanhustenhuollon keskuksen suunnittelua varten. Toimikunta laajensi työryhmän toimeksiantoa 24.5.1973 siten, että se käsittää

kaikkien vanhustenhuollon keskusten sekä avohoidon palveluyksiköiden suunnittelun ja näiden keskinäisen koordinoinnin. Vanhustenhuoltolaitoksia, asuntoja ja avopalveluyksiköitä suunnitteleva työryhmä, Vh-työryhmä on omasta puolestaan asettanut työjaoksia valmistelemaan eri rakennushankkeiden suunnittelua.

Työryhmän puh.johtajana toimi toimitusjoht. Usko Tiainen sekä jäseninä hallintolääk. Antti Apajalahti, apul.joht. Pentti Arvo, ylihoit. Lahja Dammert, suunnitteluins. Bertha Hanni, suunnittelutston pääll. Tuure Lehto ja huoltolaitosten joht. Kauko Oittinen. Pysyväisluonteisina asiantuntijoina kuuluivat työryhmään arkkit. Hely Ijäs ja suunnitt. Antti Holamo ja muina asiantuntijoina olivat useaan otteeseen kuultavina ylilääk. Kosti Myllykoski ja joht. hoit. Anita Brink. Sihteerinä toimi ylihoit. Lahja Dammert. Työryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana 14 kertaa.

Malmin vanhustenhuollon keskus

Malmin vanhustenhuollon keskuksen työjaos valmisteli esityksen vanhustenhuollon keskuksen perustamissuunnitelmaksi. Vh-työryhmä hyväksyi perustamissuunnitelman 25.1.1974 ja hoitolaitosten suunnittelutoimikunta 21.2.1974 ottamatta kuitenkaan lopullista kantaa siihen, minkä tasoisia palveluja ko. vanhustenhuollon keskuksen laitososan edellytetään antavan. Keskuksen toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohjelma (suunnitteluohje) saatiin käytännöllisesti katsoen valmiiksi työjaoksen ja työryhmän yhteistyönä aivan kertomusvuoden lopulla.

Työjaoksen puh.johtajana toimi huoltolaitosten joht. Kauko Oittinen ja jäseninä ylihoit. Lahja Dammert, suunnitteluins. Bertha Hanni ja suunnitt. Antti Holamo. Sihteerinä toimi ylihoit. Lahja Dammert. Työjaos kokoontui kertomusvuonna kahdeksan kertaa.

Töölön vanhusten asuintalo ja palvelukeskus

Töölön vanhusten asuintalon ja palvelukeskuksen työjaoksen ja Vh-työryhmän yhteistyönä valmistui kertomusvuoden alkupuolella Töölön vanhusten asuintalon ja palvelukeskuksen yhdistetty perustamissuunnitelma, toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohjelma. Suunnitelma käsittää 150-160 vanhusten yksiöasuntoa sekä avoimien ovien periaatteella toimivan, erilaisia palveluja vanhuksille tarjoavan palvelukeskuksen (Töölönkatu 33, Ruusulankatu 6). Suunnittelutoimikunta hyväksyi suunnitelman 26.4. ja jatkosuunnittelu käynnistyi välittömästi suunnittelevana arkkitehtina Erkki Karvinen. Rakennussuunnittelun ja rakentamisen hoitaa asuntotuotantotoimikunta.

Töölön vanhusten asuintaloa ja palvelukeskusta varten asetetun työjaoksen puh.johtajana toimi apul.joht. Pentti Arvo ja jäseninä olivat ylihoit. Lahja Dammert, suunnitteluins. Bertha Hanni ja suunnitt. Antti Holamo. Suunnittelija Holamo hoiti myös työjaoksen sihteerin tehtävät. Työjaos kokoontui kertomusvuoden aikana kerran.

Hirvihaaran vanhainkotia korvaava huoltokoti

Vh-työryhmä asetti 10.12. työjaoksen suunnittelemaan Hirvihaaran vanhainkotia korvaavan kroonisten alkoholistien huoltokotia. Työjaoksen puh.johtajaksi valittiin apul.joht. Pekka Rantalainen sekä jäseniksi dipl.ins. Bertha Hanni, arkkit. Hely Ijäs, huoltolaitosten joht. Kauko Oittinen (varamieheksi apul.joht. Panu Suominen) sekä sihteeriksi suunnitt. Antti Holamo.

Kontulan vanhustenhuollon keskus

Kontulan vanhustenhuollon keskuksen suunnittelu alkoi ennen vanhustenhuoltolaitosten suunnittelua koordinoivan Vh-työryhmän asettamista ja po. keskuksen suunnittelu suoritettiin siksi vain tätä projektia varten asetetun oman työryhmän toimesta. Kontulan vanhustenhuollon keskuksen työryhmä asetettiin 15.6.1967. Toiminnallinen suunnitelma ja huonetilaohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa elokuussa 1970 ja pääpiirustukset kesäkuussa 1972. Rakennustyöt aloitettiin vanhainkodin ja palvelukeskuksen osalta elokuussa 1972 ja vanhusten asuinrakennuksen osalta joulukuussa 1973. Rakennustyöt jatkuivat koko kertomusvuoden ajan ja keskus saataneen käyttöön vuoden 1975 alkupuoliskolla. Po. työryhmä ei enää kokoontunut kertomusvuoden aikana.

Lastensuojelu

Lastensuojelu- ja kehitysvammalaitokset

Kaupunginhallitus päätti 24.5.1971 sisällyttää hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan tehtäväpiiriin myös lastensuojelutoimen suunnittelukohteet. Tämän perusteella suunnittelutoimikunta asetti 9.11.1971 työryhmän lastensuojelulaitosten kokonaissuunnitelman tarkistamista ja suunnittelua

varten.

Työryhmä sai valmiiksi 23.8. Helsingin kaupungin lastensuojelun ja kehitysvammahuollon laitoshoitotoimintaa koskevan kokonaissuunnitelman, jonka khs hyväksyi 25.11. huomioon otettavaksi lastensuojelun ja kehitysvammahuollon laitostoiminnan suunnittelutyössä. Työryhmä aloitti em. pohjalta Karviaismäen kehitysvammaisten asuntolan, hoitokodin ja suojatyöpaikan perustamissuunnitelmien laatimisen. Kertomusvuoden aikana lastensuojelulaitosten suunnitteluryhmä piti yhteisneuvottelun lastensuojelulaitosten suunnittelusta rakennusviraston talosuunnitteluosaston, kaupunginkanslian ja sosiaalihallituksen edustajien kanssa.

Lastensuojelulaitosten suunnitteluryhmän kokoonpanoa tarkistettiin 26.4. Työryhmän puh.johtajana toimii toimitusjoht. Kaarina Heinonen ja jäseninä vajaamielishuolt. Kastehelmi Haverinen, siht. Marja Kaarmo, lastenhuollon tark. Maija Kario, suunnittelutston pääll. Tuure Lehto, tark. Lea Pitkänen, nuorisonhuolt. Jyrki Ritamo ja sos.lääk. Sirkka Syvänne. Rakennusviraston talosuunnitteluosaston nimeämänä pysyvänä asiantuntijana toimii arkkit. Jaakko Suihkonen. Sihteereinä toimivat suunnitt. Sirkka-Liisa Aho ja suunnitt. Anja Stenius. Työryhmä piti kertomusvuonna 16 kokousta.

Suunnittelutoimiston edustaja on jäsenenä myös khn 12.12.1968 asettamassa Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelutoimikunnassa.

Muu suunnittelu

Erikoissuunnittelua varten asetettujen työryhmien tehtävänä on laatia kaupungin kaikkia oman alansa hoitolaitoksia koskeva kokonaissuunnitelma sekä lisäksi tarvittaessa toimia eri rakennuskohteita varten asetettujen työryhmien asiantuntijoina ja laatia näille erikoisalaansa liittyviä suunnitelmia.

Tietojenkäsittely ja arkistointi

Kokonaissuunnittelu. Suunnittelutoimikunta asetti 9.5.1967 työryhmän, jonka tehtävänä on kaupungin terveydenhuollon tietojen käsittelyn ja arkistoinnin kokonaisvaltainen suunnittelu. Kertomusvuonna työryhmän toiminta keskittyi pääasiallisesti projektityöskentelyyn.

Työryhmän kokoonpanoa ja tehtäviä on tarkistettu kaksi kertaa, viimeksi 12.12.1973, minkä jälkeen kokoonpano on seuraava: puh.joht. suunnittelutston pääll. Tuure Lehto, jäsenet suunnitt. Ingrid Hämelin, merkonomi Seppo Immonen, tutkimuspääll. Paavo Jensen, os.pääll. Reijo Koski-Lammi 18.4. alkaen, talousjoht. Aarre Sinisalo, tutkija Pertti Solavaara, os.pääll. Heikki Tähtinen (22.2. saakka) sekä sihteeri suunnitt. Pentti Kangasharju. Kertomusvuonna työryhmä kokoontui yhdeksän kertaa.

HKI–HYKS–tietojenkäsittelytoimikunta. Kaupunginhallitus asetti 24.9.1973 suunnittelutoimikunnan esityksestä yhteistyötoimikunnan kaupungin terveydenhuollon ja HYKS: n tietojenkäsittelyn suunnittelua ja koordinointia varten. Toimikunta on käsitellyt yhteistyökysymyksiä kaupungin terveydenhuollon ja HYKS: n tietojen käsittelyn kehittämisessä.

Toimikunnan puh.johtajana toimi hallintojoht. Ilkka Väänänen sekä jäseninä tutkija Lars Forsman, tutkimuspääll. Reijo Heliö, atk-pääll. Jukka Koskimies, suunnitt.tston pääll. Tuure Lehto, toimitusjoht. Juhani Luukkonen, tal.joht. Aarre Sinisalo, tutkija Pertti Solavaara ja laskentapääll. Aulis Tienpää sekä sihteerinä suunnitt. Pentti Kangasharju. Kertomusvuonna toimikunta kokoontui kaksi kertaa.

Terveyskeskuksen tietojenkäsittely. Suunnittelutoimikunta asetti 12.12.1973 työryhmän terveyskeskustoimintoihin liittyvän tietojen käsittelyn ja arkistoinnin kehittämistä varten.

Kertomusvuonna työryhmä suunnitteli jatkuvan sairauskertomuksen käyttöönottamista Hietanie-

men terveysasemalle sekä osallistui toimistotilojen sisustus- ja tilasuunnitteluun. Lisäksi työryhmä suunnitteli terveydenhuoltoon liittyvien toimintojen tietojen käsittelyä Kontulan vanhustenhuollon keskukseen sekä selvitti yhteistyössä kaupunginarkiston kanssa terveydenhoitoviraston nykyistä arkistotilannetta ja mahdollisuuksia arkistomateriaalin vähentämiseen.

Työryhmän puh.johtajana toimi tutkimuspääll. Telma Koli sekä jäseninä joht. hoit. Anita Brink, suunnitt. Pentti Kangasharju, aktuaari Anneli Pulkkinen, tal.pääll. Kalevi Saarelainen sekä sihteerinä tutkija Pertti Solavaara. Työryhmä kokoontui kertomusvuonna seitsemän kertaa.

Potilastilastoinnin kehittäminen. Suunnittelutoimikunta asetti 21.2. terveydenhuollon tietojen käsittelyä suunnittelevan ryhmän alaisuuteen hoitolaitosten potilastietojen keruuta ja tilastointia kehittävän työryhmän.

Työryhmä selvitti potilastietojen keruun ja tilastoinnin nykyjärjestelmät eri hoitolaitoksissa sekä ao. virastoissa. Esitutkimusraportti valmistui 1.8. Uuden sovellutuksen systeemiehdotusluonnos ilmestyi 15.10. ja sen sovellutuksen yhteydessä pyritään mm. siirtymään atk: n hyväksikäyttöön, yhtenäistämään sovellutukseen kuuluva lomakkeisto kaikissa laitoksissa sekä keskittämään potilastietojen käsittelyä ja tilastointia.

Työryhmän puh.johtajana toimi lask.pääll. Aulis Tienpää sekä jäseninä tutkija Lars Forsman, tal. pääll. Majlis Henriksson, suunnitt. Yrjö Karkia, aktuaari Anneli Pulkkinen, kanslianhoit. Rhea Salo 5.12. alkaen, os.lääk. Helena Simonen 1.12. asti sekä sihteerinä suunnitt. Pentti Kangasharju. Työryhmä kokoontui kertomusvuonna kuusi kertaa.

Laskentatoimi. Suunnittelutoimikunta asetti 18.6. työryhmän kehittämään sairaanhoitolaitosten laskentatointa. Työryhmä asetti lyhyen tähtäimen tavoitteekseen nykyisen kirjanpidon atk-sovellutuksen kehittämisen ja kustannuspaikkakohtaisen kustannuslaskelman suunnittelun ja toteuttamisen Laakson sairaalassa. Hallinnollisen kirjanpidon sovellutuksessa kehitettiin tilipuitteistoa sekä tositteiden kulkua ja käsittelyä. Kustannuslaskennassa on suunnitteilla kustannuspaikka- ja lajikohtainen raportti, joka tulostetaan kirjanpidon aineistosta.

Työryhmän puheenjohtajana toimi tal.joht. Aarre Sinisalo sekä jäseninä apul.tal.pääll. Majlis Henriksson, suunnitt. Pentti Kangasharju ja merkon. Seppo Immonen. Sihteerinä toimi suunnitt. Yrjö Karkia. Työryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana kolme kertaa.

Laakson sairaalan tietojen käsittely. Sairaalan laajentamisen takia suunnitellaan myös tietojen käsittelyjärjestelmää laajennettua sairaalaa varten. Tähän liittyy mm. jatkuvan sairauskertomuksen käyttöönotto sekä atk: n käyttöönottoon varautuminen.

Tylsistyneiden vanhusten hoidon järjestäminen

Suunnittelutoimikunta asetti 21.2. työryhmän selvittämään tylsistyneiden vanhusten hoitoon liittyviä kysymyksiä. Samalla toimikunta totesi, että työryhmän työssä tulee ottaa huomioon terveydenhuollon järjestelykomitean alaisuudessa työskennelleen pitkäaikaispotilaiden hoidon järjestelyä suunnitelleen jaoksen 18.4.1973 päivätty mietintö sekä hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan asettaman psykiatrisen sairaanhoidon järjestämistä selvittäneen työryhmän 22.10.1969 päivätty mietintö.

Työryhmä laati kertomusvuonna kokonaissuunnitelmaa tylsistyneiden vanhusten hoidon järjestämiseksi Helsingissä. Varsinaisen mietinnön valmistuminen siirtyi seuraavan vuoden puolelle.

Työryhmän puh.johtajana toimi suunnittelutston pääll. Tuure Lehto ja jäseninä hallintolääk. Antti Apajalahti, apul.joht. Pentti Arvo, apul.ylilääk. Asko Kahanpää, ylihoit. Pirkko Kivimäki, ylilääk. Kosti Myllykoski, ylilääk. Jouko Paloheimo, prof. Toivo Pihkanen ja ylilääk. Matti Viukari. Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimi apul.ylilääk. Maija-Liisa Vauhkonen. Työryhmän sihteerinä toimi suunnitt. Sirkka-Liisa Aho. Työryhmä kokoontui kertomusvuoden aikana 11 kertaa.

Muu yleissuunnittelu

Suunnittelutoimikunta asetti 23.2.1967 työryhmän röntgenosastojen yleissuunnittelua ja 9.3.1967 työryhmän laboratorioiden yleissuunnittelua varten. Po. työryhmät eivät kokoontuneet kertomusvuoden aikana, mutta työryhmän jäsenet ovat tarvittaessa toimineet alansa asiantuntijoina.

Talous

Hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan toiminnasta kertomusvuonna aiheutuneet kustannukset (505 074 mk) koostuivat eri menoeristä seuraavasti:

	mk
- suunnittelutoimikunnan palkkiot	3 734
- suunnittelutoimiston henkilökunnan palkkamenot	341 408
- työryhmien ja käytettyjen asiantuntijoiden palkkiot	793
- sosiaalikustannukset	111 851
- huoneistomenot	34 824
- muut menot	12 465
yhteensä	505 075

8. Huoltovirasto ja laitokset

Yleiskatsaus

Työllisyystilanteen kannalta kertomusvuosi oli parempi kuin edellinen vuosi, sillä työttömyys avuntarpeen syynä laski edelleen ja oli 0.2 % (ed. v. 1.2 %). Kotiavustusta saaneista työttömien osuus oli 0.3 %. Työttömyyden tai työriidan takia huoltoapua saaneita perheitä ja yksinäisiä henkilöitä oli yht. 32.

Huoltoaputapausten lukumäärä oli kertomusvuonna 17 455. Lasku edellisestä vuodesta oli 15.9 %. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten maaliskuussa ja vähiten heinäkuussa. Asuntojen vuokrien suuruus oli useissa tapauksissa syynä huoltoavun tarpeeseen, näin oli myös useiden kaupungin uusissa vuokra-asunnoissa asuvien kohdalla.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan kotiavustusta ja laitoshoitoa saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 18 vuoden ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna 27 141 henkilöä eli 5.4 % (ed. v. 6.3 %) henkikirjoitetusta väestöstä. Osa sai vain tilapäistä huoltoapua.

Yleisen sosiaaliturvan lisääntyessä on sosiaalihuollon tehtävien painopiste siirtynyt yhä enemmän auttamistoiminnan muille alueille, joista ovat esimerkkeinä palvelutoiminta, sopeuttaminen, kuntouttaminen, neuvonta ja ohjaus. Varsinkin kodinhoitohenkilökunnan riittämättömyys on kuitenkin jatkuvasti vaikeuttanut toiminnan kehittämistä.

Vanhusten laitospaikoista ja asunnoista oli edelleen suuri puute, vaikka avohuoltoa pyrittiin kehittämään. Tilannetta helpottivat kertomusvuonna valmistuneet Roihuvuoren ja Pasilan vanhusten asuintalot, joissa on yht. 200 yksiötä. Vuoden lopulla oli vanhuksia n. 60 500 eli 11.9 % koko väestöstä.

Huoltoapuna hoitoa saaneiden osuus kaikista Koskelan sairaskodissa hoidetuista laski edelleen. Hoitovuorokausista oli heidän osuutensa 30.1 % (33.0 %).

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä huollettujen lukumäärä nousi hieman. Asunnottomien alkoholistien tilapäisoleskelua varten oli edelleen Porkkalankatu (ent. Lauttasaarenkatu) 1:ssä ensisuoja, jossa oli enimmillään samanaikaisesti n. 360 miestä.

Kotiuttamisrahaa saaneiden määrä nousi huomattavasti. Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää sai vain kolme henkilöä. Viimeinen asumistuki maksettiin kertomusvuoden elokuussa.

Kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosa- ja asumistukikustannuksia lukuunottamatta huoltotoimen bruttomenot olivat 147.6 mmk eli 13.7 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Nettomenot olivat 121.3 mmk eli 15.7 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Kansaneläkelaitokselle suoritetut kustannusosuudet olivat tukiosien osalta 31.87 mmk ja asumistukien osalta 9.27 mmk, yht. 41.14 mmk eli 21.8 % kokonaismenoista.

Huoltotoimenpiteet ja huoltoa saaneet

1. Huoltoavunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	lukumäärä	%
– yksinäiset miehet ilman lapsia	6 736	38.6
" " lapsia huollettavana	68	0.4
" naiset ilman lapsia	6 135	35.1
" " lapsia huollettavana	1 995	11.4
– avioparit ilman lapsia	869	5.0
" lapsia huollettavana	1 652	9.5
yhteensä	17 455	100.0

Perheitä, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 3 715, jotka jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsia									yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
yksinäiset[1)]										
– miehet	38	14	11	4	1	-	-	-	-	68
– naiset	1 048	586	256	78	21	4	1	-	1	1 995
avioparit	534	602	299	145	52	17	1	2	-	1 652
yhteensä	1 620	1 202	566	227	74	21	2	2	1	3 715

[1)] naimattomat, lesket, eronneet, erossa asuvat

Näissä huoltoapua saaneissa perheissä oli yht. 7 165 lasta. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, (aviopuolisot ja lapset mukaanluettuina) oli 27 141, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin henkikirjoitetun väestön keskiväkiluvusta se oli 5.4 %. Lisäksi oli lastensuojelulautakunnan huostassa huoltoavustusta saaneiden 294 perheen lapsia yht. 468.

Avuntarpeen syy

Avuntarpeen pääsyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä), joiden osuus oli 54.3 %. Vanhuus esiintyi syynä 13.7 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 16.2 %:lla ja työttömyys 0.2 %:lla.

Huoltoavunsaajien *suhteellinen* jakautuminen avuntarpeen syyn mukaan kymmenvuotiskautena 1965–1974 ilmenee seuraavasta taulusta:

Avuntarpeen syy	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Vanhuus	15.3	14.9	14.3	13.7	14.5	16.2	14.7	14.4	15.0	13.7
Mielisairaus ja vajaamielisyys	11.9	11.3	10.1	9.5	9.4	9.6	8.7	5.8	4.2	3.5
Muu sairaus	47.1	44.1	38.0	37.1	39.6	43.6	44.9	48.3	48.7	50.3
Synnytys	0.8	0.7	0.9	0.7	0.7	0.6	0.6	0.8	0.7	0.7
Invaliditeetti	0.8	0.9	0.9	0.8	0.8	0.8	0.6	0.6	0.7	0.5
Perhesuhteet	2.5	2.7	2.7	2.8	2.8	2.8	2.8	2.8	3.0	3.4
Epäsosiaalinen elämäntapa	10.3	12.5	12.1	12.0	13.4	13.7	13.5	14.4	14.6	16.2
Työttömyys	4.7	6.0	13.7	15.1	9.9	3.0	3.5	1.4	1.2	0.2
Muu syy	6.6	6.9	7.3	8.3	8.9	9.7	10.7	11.5	11.9	11.5
Yhteensä %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Avunsaajapäämiesten *suhteellinen* jakautuminen v. 1974 avuntarpeen syyn mukaan ikäryhmittäin:

Avuntarpeen syy	Avunsaajapäämiesten ikä							
	16-17 v.	18-19 v.	20-29 v.	30-39 v.	40-49 v.	50-59 v.	60-64 v.	65- v.
Vanhuus	-	-	-	-	-	-	-	46.9
Mielisairaus ja vajaamielisyys	4.7	0.9	2.5	4.2	4.7	6.5	5.6	1.6
Muu sairaus	14.3	25.3	29.8	37.3	57.5	74.9	85.8	49.9
Synnytys	4.8	6.0	2.2	0.6	0.0	-	-	0.0
Invaliditeetti	-	0.3	0.2	0.6	0.5	1.1	0.8	0.5
Perhesuhteet	11.9	7.2	8.7	5.8	3.1	1.5	0.5	0.2
Epäsosiaalinen elämäntapa	16.7	19.8	30.3	34.2	22.9	9.4	2.1	0.2
Työttömyys	-	-	0.4	0.3	0.2	0.1	0.3	-
Muu syy	47.6	40.5	25.9	17.0	11.1	6.5	4.9	0.7
Yhteensä %	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huolto-avun muoto

Avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) jakautuivat kertomusvuonna huoltoavun muodon mukaan seuraavasti:

	päämiehiä		
	miehiä	naisia	yhteensä
- yksinomaan laitoshoito	807	2 128	2 935
» kotiavustus	6 978	4 402	11 380
- laitoshoidon lisäksi kotiavustusta	1 540	1 600	3 140
yhteensä	9 325	8 130	17 455

Ikä-jakautuma

Avunsaajapäämiehet jakautuivat kertomusvuonna eri ikäryhmiin seuraavasti:

	miehet		naiset		yhteensä	
Ikä, vuotta	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
16 - 17	16	0.2	26	0.3	42	0.2
18 - 19	168	1.8	180	2.2	348	2.0
20 - 29	1 994	21.4	1 338	16.5	3 332	19.1
30 - 39	1 743	18.7	837	10.3	2 580	14.8
40 - 49	1 969	21.1	742	9.1	2 711	15.5
50 - 59	1 403	15.1	782	9.6	2 185	12.5
60 - 64	651	7.0	523	6.5	1 174	6.7
65 - 69	552	5.9	595	7.3	1 147	6.6
70 - 79	629	6.7	1 620	19.9	2 249	12.9
80 -	200	2.1	1 487	18.3	1 687	9.7
yhteensä	9 325	100.0	8 130	100.0	17 455	100.0

Kansan-eläkkeen saajat

Huoltoavun saajat saivat kansaneläkettä seuraavasti:

- yksinäiset miehet		2 454
- yksinäiset naiset		4 945
- avioparit:		
vain päämies	312	
vain puoliso	104	
molemmat	437	853
yhteensä		8 252

Kansaneläkettä saaneita huollettavia oli yht. 8 689, joista päämiehiä 8 148.

Laitoshoito ja vanhusten asuintalot

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 5 471 päämiestä ja 849 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 6 320 (ed. v. 7 751) henkilöä.

Laitoshoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 086 564 (1 154 374) joten henkilöä kohden tuli keskim. 171.9 (148.9) hoitopäivää.

Liitetaulukosta 1 ilmenee, miten huollettavat ja huoltopäivät jakautuivat kertomusvuonna erilaisten laitosten kesken (ns. itsemaksavat ja yksityispaikoilla hoidetut eivät sisälly näihin lukuihin).

Taulukon mukaan tuli 73.9 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 64.6 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoitoloissa oli 6.8 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa (Koskelan ja Myllypuron sairaskodeissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren, Riistavuoren, Suursuon, Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa sekä Tervalammen työlaitoksessa) hoidettiin huoltoaputapauksina kaikista laitoshoitoa saaneista 575 miestä ja 1 943 naista eli yht. 2 518 (ed. v. 2 629) eri henkilöä.

Koskelan sairaskoti

Helsingin kaupungin tilastotoimiston julkaisemaan kertomukseen terveyden- ja sairaanhoidosta sisältyy myös Koskelan sairaskodin lähinnä lääketieteellistä puolta käsittelevä osa. Tämän vuoksi on seuraavassa rajoituttu lähinnä muihin tietoihin.

Hoitopaikat Kertomusvuoden päättyessä sairaskodissa oli hoitopaikkoja seuraavasti: sisätautiosasto 725, kirurgian osasto 101 ja mentaaliosasto 235 eli yht. 1 061 paikkaa. Lisäksi oli 25 paikkainen päivähoito-osasto.

Huollettavat ja hoitopäivät Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 932 henkilöä, joista miehiä 1 003 ja naisia 2 929. Näistä oli osa vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran, mutta kukin potilas on otettu tilastoon vain yhden kerran.

Huoltoaputapauksina hoidettiin yhteensä 723 eri henkilöä, joista miehiä 178 ja naisia 545. Ns. itsemaksavina hoidettiin 2 744 eri henkilöä ja yksityispotilaina 522 henkilöä, joista 57 henkilöä hoidettiin myös ns. itsemaksavina. Näillä eri ryhmillä oli kertomusvuonna hoitopäiviä seuraavasti:

	hoitopäivien lukum.	%
- huoltoaputapaukset	114 875	30.1 (33.0)
- itsemaksavat	258 094	69.9 (67.9)
- yksityispaikoilla olleet	9 050	
yht.	382 019	100.0 (100.0)

Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa ns. itsemaksavina tai lääkäreiden yksityispaikoilla hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 1 028 ja v:lle 1975 siirtyi 1 031 henkilöä. Sairaskodin työhuoneissa päivisin työskennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto

Sairaskodissa toimi kertomusvuonna edelleen ns. päivähoito-osasto, johon otettiin tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta oli katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi.

Kertomusvuoden aikana oli *päivähoidossa* 268 henkilöä, jotka kävivät yht. 4 906 kertaa päivähoito-osastossa. Suurin osa suoritti käyntinsä sairaanhoidollisista syistä ja heille annettiin fysikaalista hoitoa 715 kertaa, toimintaterapiakäyntejä oli 1 629, poliklinikkakäyntejä 276, röntgentutkimuksia- ja hoitoja 495 ja laboratoriokäyntejä 570. Päivähoito-osasto oli suljettuna lauantaisin.

Päivähoito-osastossa hoidetut saivat aterian ja kahvia, lisäksi useat kävivät kylvyssä tai saunassa. Päivittäisen kuljetuksen suorittivat laitoksen autot.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoitoa päivähoidon lisäksi.

Talous

Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot		*Tulot*	
			mk
yhteensä	41 849 081 mk	- poliklinikkatulot	56 919
		- ateriamaksut	334 588
		- luontoisedut	1 446
		- vuokrat	435 586
		- muut tulot	594 824
		yht.	1 423 363

Vuodeosastojen potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 109.55 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 105.82 mk. Kokonaiskustannukset päivähoidon osalta olivat 62.05 mk hoidettavaa ja päivää kohti. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 4.33 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Poliklinikka

Poliklinikan toiminta kohdistui lähinnä sairaskodin ulkopuolella oleviin potilaisiin. Käyntien lukumäärä oli yht. 26 461. Toiminnassa noudatettiin ajantilaus- ja lähetejärjestelmää.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä pidettiin keskusradion välityksellä keskiviikkoisin. Osastohartauksia oli 788 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 40, lisäksi ehtoollista jaettiin yksityisesti 146 potilaalle. Yksityisiä keskusteluja potilaitten kanssa oli 942.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. *sairaalakirjaston* avulla. Kirjoja lainattiin kirjastosta 12 228 kertaa ja sokeain kirjastosta lainattiin 19 ääninauhaa.

Televisio- ja keskusradio-ohjelmia seurattiin kaikilla osastoilla. Kaksi kanttiinia toimi entiseen tapaan. *Teatteri- ja kuorovierailuja* oli osastoilla 50 kertaa.

Koskelan sairaskodin huollettaville järjestettiin 22 *retkeä.* Askarruttajan johdolla toimi laitoksessa erilaisia *kerhoja,* joissa potilailla oli mahdollisuus askarrella, lukea, pelata erilaisia pelejä, kuunnella äänilevyjä yms.

Työtoiminta

Koskelan sairaskodissa työskenteli 32 työtupien huollettavaa kaikkiaan 2 810 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskim. 13 huollettavaa.

Toimintaterapiaan osallistui 1 027 eri sairasosastojen ja päivähoito-osaston potilasta. Näitä käyntejä kertyi vuoden aikana yht. 28 301. *Taideterapiakerho*, johon osallistui 208 potilasta kokoontui kahdesti viikossa 6 - 12 potilaan ryhmissä.

Fysikaalisen kuntouttamisosaston harjoituskeittiössä suoritettiin päivittäisten *toimintojen harjoittelua.* Tähän toimintaan osallistui 248 potilasta keskimäärin 4 - 5 kertaa.

Askartelu- ja kuntouttamistöinä valmistettiin erilaisia kudonta-, virkkaus- ja neuletöitä sekä lastu-, rottinki-, mosaiikki- ja emalitöitä. Askartelutöiden myynti tuotti 6 243 markkaa.

K u s t a a n k a r t a n o n v a n h a i n k o t i

Hoitopaikat, huollettavat ja hoitopäivät

Kertomusvuoden päättyessä Kustaankartanossa oli hoitopaikkoja seuraavasti: laitossairaalassa 147 ja vanhainkodissa 683 eli yht. 830 paikkaa.

Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 179 miestä ja 697 naista eli yht. 876 potilasta. Heistä oli huoltoaputapauksia 850. Vanhainkodin sairasosastolla oli 26 henkilöä lääkärien yksityispaikoilla ja 10 potilasta oli hoidossa ns. itsemaksavana, mutta he olivat osan vuotta myös yksityispotilaina.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 269 045 eli 316.5 päivää keskim. huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yht. 2 064 eli hoitopäiviä kaikkiaan 271 109. Vuodelle 1975 siirtyi 746 potilasta.

Talous

Vanhainkodin menot ja tulot olivat kertomusvuonna seuraavat:

Menot		*Tulot*	
			mk
yhteensä	14 020 907	- ateriamaksut	92 400
		- luontoisedut	4 294
		- vuokrat	179 225
		- muut tulot	215 758
			491 677

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 51.72 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 49.90 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 4.03 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito

Vanhainkodin 147 laitossairaalapaikalla oli kertomusvuonna 576 potilasta, joiden hoitopäivien määrä oli 44 837. Poliklinikalla oli lääkärin vastaanotolla käyntejä 9 858. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 28 167, lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 5 150 näytettä. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 15 095 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 4 261. Ekg—tutkimuksia oli 2 116. Kuolemantapauksia oli yht. 94. Vanhainkodin yleisten osastojen vanhusaineksessa on edelleen tapahtunut sekä fyysisen että psyykkisen kunnon huonontumista.

Kustaankartanon laitossairaalan toimintaa selostetaan tarkemmin Helsingin kaupungin tilastotoimiston »Terveyden- ja sairaanhoito» -julkaisussa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Vanhainkodin juhlasalissa pidettiin 51 suomenkielistä ja 6 ruotsinkielistä osastoille radioitua *jumalanpalvelusta,* joista osa oli ehtoollistilaisuuksia. Lisäksi oli sairasosastoilla vuoroviikkoina jumalanpalveluksia ja sairaalalehtori järjesti useita hartaushetkiä ja sielunhoidollisia keskusteluja. Myös erilaiset uskonnolliset seurat ja yhteisöt kävivät laitoksessa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen *kirjastosta* lainattiin vuoden aikana 16 487 teosta. *Sokeain kirjastosta* lainattiin 219 äänikirjaa. Jokaiselle osastolle oli tilattu päivälehdet, samoin aikakaus- ja viikkolehtiä.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi *kanttiini,* henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät *ohjelmalliset vierailut,* askartelutuotteiden *myyjäistilaisuus,* 41 elokuvanäytöstä, 31 televisiota, keskusradio, kerhotoiminta jne.

Lisäksi tehtiin *retkiä* ja vanhuksille järjestettiin kerran viikossa tilaisuus *ostosmatkojen* tekoon Suursuon ostoskeskukseen.

Työ ja askartelu

Erityistä huomiota kiinnitettiin *potilaiden aktivoimiseen.* Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiensa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä, saunojen lämmitystä sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelua ym. Askartelutöinä suoritettiin tekstiili-, muovi-, metalli- ja puutöitä, vaatteiden kunnostusta ym. Valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskuksen myymälä. Kokonaismyynti oli 89 899 mk, josta itsenäisyyspäivän myyjäisten osuus oli 34 811 mk. Laitoksen omia tarpeita varten valmistettiin erilaisia tuotteita 3 954 mk:n arvosta. Kaikista vanhuksista osallistui n. 26 % askartelu- ja työtoimintaan.

Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen

Hoitopaikat ja huollettavat

Roihuvuoren vanhainkoti on hoivatyyppinen laitos, jonka alaisena toimivat *Hirvihaaran* ja *Kulosaaren vanhainkodit.*

Kertomusvuoden päättyessä laitoksissa oli hoitopaikkoja seuraavasti:

- Roihuvuoren vanhainkoti 216 laitossairaalapaikkaa
- Hirvihaaran » 50 vanhainkotipaikkaa
- Kulosaaren » 20 »

Roihuvuoren vanhainkodissa *hoidettiin* huoltoaputapauksina kaikkiaan 271 henkilöä ja Hirvihaaran ja Kulosaaren vanhainkodeissa 95 henkilöä. Hoitopäiviä oli 99 535 eli keskim. 271.9 päivää huollettavaa kohti. Hoitovuorokausista tuli Roihuvuoren 77 304 vrk, Hirvihaaran 16 989 ja Kulosaaren vanhainkodin osalle 5 242 vrk. Roihuvuoressa oli lisäksi 1 nainen itsemaksavana 116 hoitopäivää.

Talous

Roihuvuoren vanhainkodin ja sen alaisten laitosten *menot ja tulot* jakaantuivat seuraavasti:

	menot mk	tulot mk
Roihuvuori	6 975 806	257 710
Hirvihaara	601 371	19 124
Kulosaari	304 406	3 785
	yht. 7 881 583	280 619

Tulot koostuivat seuraavista eristä:

	mk
- ateriamaksut	95 136
- luontoisedut	9 896
- vuokrat	59 848
- muut tulot	115 739
yht.	280 619

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Bruttokustannus huollettua ja vuorokautta kohden oli Roihuvuoren vanhainkodissa 90.10 mk ja *nettokustannus,* eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja 86.77 mk. Hirvihaaran vanhainkodissa vastaavat luvut olivat 35.39 mk ja 34.27 mk sekä Kulosaaren vanhainkodissa 58.07 mk ja 57.34 mk.

Huollettavien ja henkilökuntien *ruokailukustannukset* olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 4.36 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärinhoito

Roihuvuoren vanhainkodin poliklinikalla oli käyntien lukumäärä kertomusvuonna 827. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 12 007. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 1 182 näytettä. Fysioterapiahoitoa annettiin Roihuvuoressa 6 520 kertaa. Vuoden kuluessa oli eri laitoksissa 92 ryhmävoimistelutilaisuutta, joihin osallistui 1 024 henkilöä.

Roihuvuoren ja pienten vanhainkotien potilaita lähetettiin 472 kertaa Koskelan sairaskodin poliklinikoille ja toimenpideosastoille ja muille poliklinikoille 63 kertaa hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kulosaaren vanhainkodissa lääkäri kävi kolmen viikon välein ja tarvittaessa useamminkin.

Hirvihaaran vanhainkodin lääkäri kävi laitoksessa 11 kertaa.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Hartaustilaisuuksia pidettiin Roihuvuoren vanhainkodin osastoilla 125 kertaa, joista 25 oli ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten edustajien järjestämiä tilaisuuksia.

Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon vanhainkodin pappi. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Roihuvuoren vanhainkodin *kirjastosta* lainattiin 5 760 teosta. Lisäksi oli sokeita ja heikkonäköisiä varten käytettävissä kaksi nauhuria. *Äänikirjoja* lainattiin 99.

Roihuvuoren vanhainkodin *kanttiinia* hoiti edelleen Sairaalapalvelu. Useita *viihdytystilaisuuksia* oli kaikissa laitoksissa. Niitä järjestivät eri seurat ja yhteisöt. Laitoksen puolesta järjestettiin huollettaville mm. kolme *retkeä* ja neljä *elokuvaesitystä.*

Roihuvuoren vanhainkodin kaikilla osastoilla samoin kuin pienissä vanhainkodeissa oli televisiovastaanottimet.

Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yht. 89 vuosikertaa.

Työ ja askartelu

Askartelutoimintaan osallistui kertomusvuonna 156 huollettavaa. Askartelutuotteiden myynnin tuotto oli 19 268 mk.

Vanhainkotien huollettavat osallistuivat erilaisiin talous- ym. töihin, joista heille maksettiin *uutteruusrahaa .*

Hirvihaaran vanhainkodissa oli puutarha, jossa viljeltiin perunaa ja juurikasveja.

Riistavuoren vanhainkoti

Hoitopaikat ja huollettavat

Riistavuoren vanhainkodissa on 114 laitossairaalapaikkaa, 11-paikkainen vanhainkotiosasto, päiväkoti, jossa on 40 paikkaa ja 137 yksiötä käsittävä vanhusten asuintalo.

Laitossairaala ja vanhainkotipaikoilla hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 161 eri henkilöä, joista 12 miestä ja 149 naista.

Hoitopäiviä oli 45 393 eli 281.9 päivää keskim. huollettavaa kohti.

Vanhainkodin menot ja tulot olivat: *Talous*

menot	mk	*tulot*	mk
yhteensä	5 347 243	- ateriamaksut	61 289
		- luontoisedut	4 094
		- vuokrat	284 588
		- muut tulot	51 620
		yhteensä	401 591

Menot jakautuivat seuraavasti:

	mk	bruttokust. hoitopäivää kohti, mk	nettokust. hoitopäivää kohti, mk
Laitossairaala ja vanhainkotiosasto	4 634 467	102.10	97.77
Päiväkoti	182 906	30.34	28.22
Vanhusten asuintalo	529 870	10.52	6.70

Laitossairaalan ja vanhainkotiosaston potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Huollettavien ja henkilökunnan ruokailukustannukset olivat henkilöä ja päivää kohden 4.30 mk.

Lääkärinhoito

Poliklinikkakäyntejä oli 1 264, joista 574 vanhusten asuintalosta. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 6 911, joista päiväkodin osalle tuli 11 ja asuintalojen osalle 119. Lisäksi lähetettiin muualle tutkittavaksi 749 näytettä. Ekg—tutkimuksia suoritettiin 104 ja fysioterapiahoitoa annettiin 6 504 kertaa. Potilaita lähetettiin myös Koskelan sairaskodin ym. poliklinikoille ja toimenpideosastoille tarpeen mukaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Vanhainkodin sielunhoitotyöstä huolehti sairaaloiden sielunhoidon keskus. *Hartaustilaisuuksia* oli 173, joista 4 ehtoollistilaisuutta. Lisäksi oli eri seurakuntien ja uskonnollisten yhdistysten järjestämiä tilaisuuksia. Kirjastonhoidosta huolehti kaupungin *laitoskirjasto*, joka oli avoinna 2 kertaa viikossa. Kirjastosta lainattiin 3 695 teosta.

Riistavuoren vanhainkodin *kanttiini* toimi entiseen tapaan. Vanhainkodin henkilökunta, eri järjestöt ja kerhot sekä yksityiset esiintyjät järjestivät vanhuksille *viihdytystilaisuuksia,* joihin myös vanhusten asuintalon asukkaat olivat tervetulleita. Lisäksi järjestettiin *retkiä* sekä *torimatkoja* ja *teatterissakäyntejä.* Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Huollettavien käyttöön tilattiin 42 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Työ ja askartelu

Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 60 huollettavaa, joista 16 päiväosastolta. Askarrutustuotteiden kokonaismyynti oli 16 634 mk. *Myyntipäiviä* järjestettiin joka neljäs viikko torstaisin. *Myyjäiset* pidettiin 17.11. Myynti niissä oli 5 123 mk.

Päiväkoti

Päiväkoti toimi arkisin enintään henkilökunnan yhden työvuoron pituisen ajan. Hoidosta ei peritty korvausta. Päiväkodissa hoidettavat saivat yhden aterian ja kahvitarjoilun päivittäin sekä tilaisuuden kylpemiseen ja saunassa käyntiin. Lisäksi he voivat osallistua *askartelu- ja viihdytystoimintaan* ja mahdollisuuksien mukaan saada laitoksen lääkärin tarpeelliseksi katsomaa fysikaalista ym. hoitoa.

Päiväkodissa kävi yhteensä 43 eri henkilöä, joista 28 miestä ja 15 naista. Vuoden lopussa oli osaston kirjoissa 33 vanhusta. Hoitopäiviä oli vuoden aikana 6 029.

Vanhusten asuintalo

Vuoden lopussa oli asukasmäärä 138 henkilöä, joista aviopareja 1 (miehiä 13, naisia 125). Asumispäiviä oli 50 370. Vanhin asukas oli 92-vuotias ja nuorin 58-vuotias.

Sairaanhoito ja muut palvelukset

Vanhainkodin apulaisylilääkäri tarkasti kaikki asuintaloon muuttaneet. Sairaanhoitajat suorittivat 529 kotikäyntiä vanhusten asuntoihin. Suursiivous tehtiin kaikissa asunnoissa 2 kertaa vuodessa.

Askartelu

Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien vanhusten askarrutuksesta. Askarteluun osallistui 24 naista. Askartelurahaa maksettiin 3 284 mk eli keskim. 11.40 mk askartelijaa kohti kuukaudessa.

Suursuon vanhainkoti

Hoitopaikat ja huollettavat

Laitoksessa on 260 laitossairaalapaikkaa ja päiväkoti, jossa on 40 paikkaa.

Laitossairaalassa hoidettiin kertomusvuonna 323 henkilöä, joista 38 miestä ja 285 naista. Näistä oli huoltoaputapauksia 38 miestä ja 276 naista. Hoitopäiviä oli 93 408, joista tuli huoltoaputapausten osalle 90 594 eli 97.0 % ja itsemaksavien osalle 2 814 hoitopäivää eli 3.0 %.

Talous

Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

menot	mk	*tulot*	mk
yhteensä	9 538 313	- ateriamaksut	111 409
		- luontoisedut	11 987
		- vuokrat	145 350
		- muut tulot	158 513
		yhteensä	427 259

Menot ja tulot jakautuivat osastoittain seuraavasti:

	menot	tulot
- hoivaosasto	9 308 075	427 259
- päiväkoti	230 238	—

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohti oli 99.65 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 95.08 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin. Kustannukset päiväkodin osalta olivat 23.72 mk hoidettavaa ja päivää kohti.

Huollettavien ja henkilökunnan ruokailukustannukset olivat 3.81 mk henkilöä ja päivää kohti.

Lääkärinhoito

Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 2 001, joista 418 oli päiväkodista. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 9 221 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 1 639 näytettä. Ekg—tutkimuksia suoritettiin 400 ja fysioterapiahoitoa annettiin 5 772 kertaa. Kävelyharjoituksia suoritettiin 5 040, joihin osallistui 72 henkilöä. Muiden sairaaloiden poliklinikoille lähetettiin hoitoon ja tutkimuksiin yhteensä 634 potilasta sekä Kustaankartanon ja Koskelan röntgenosastoille tutkimuksiin yhteensä 519 potilasta.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Hartaustilaisuuksia oli 144 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 13. Yhteisiä seurakuntien järjestämiä juhlia oli 29, lisäksi useat kuorot vierailivat laitoksessa. Henkilökohtaista sielunhoitotyötä tehtiin *keskustelujen* muodossa. *Kirjastosta* huolehti kaupungin laitoskirjasto. Kirjastonhoitaja kiersi kerran viikossa kirjavaunun kanssa päiväkodissa sekä jokaisella osastolla. Tämän lisäksi kirjasto oli

avoinna kaksi kertaa viikossa. Kirjoja lainattiin 5 299. *Sokeain kirjastosta* lainattiin 147 äänikirjaa. Huollettavien käyttöön tilattiin 80 vuosikertaa *päivä- ja aikakauslehtiä.*

Sairaalapalvelulle vuokrattu *kanttiini* palveli huollettavia entiseen tapaan. Kaikilla osastoilla oli televisiovastaanottimet. Vanhuksille järjestettiin laitoksessa *musiikki-, teatteri- ja elokuvaesityksiä* sekä ohjelmallisia *viihdetilaisuuksia* joko yksityisten, erilaisten yhteisöjen tai henkilökunnan toimeenpanemina. Kesän aikana tehtiin *retkiä* ja vanhusten päivänä käytiin Linnanmäellä.

Työ ja askartelu

Askarrutustoimintaan osallistui kertomusvuonna 76 huollettavaa, hoivaosastoilta 44 ja päiväkodista 32. Askarteluvalmisteiden kokonaismyynti oli 27 523 mk, josta omaan käyttöön tarkoitettujen valmisteiden osuus 1 380 mk. Päiväkodin huollettavat saivat työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen itselleen *askartelurahana.* Askartelutuotteiden myynti oli kerran viikossa. Syyskuussa ja joulun tienoissa järjestettiin *myyjäiset* lähinnä potilaille ja henkilökunnalle.

Päiväkoti

Päiväkoti toimi samojen periaatteiden mukaan kuin Riistavuoren päiväkoti. Päiväkodissa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 46 henkilöä, joista 32 naista ja 14 miestä. Hoitopäiviä oli 9 708. Suurin osa päiväkodissa käyneistä oli 70 - 80 -vuotiaita.

Myllypuron sairaskoti

Hoitopaikat ja hoidettavat

Myllypuron sairaskodissa on 220 laitossairaalapaikkaa. Kertomusvuonna hoidettiin 280 henkilöä, joista miehiä 66 ja naisia 214. Hoitopäiviä oli 79 358 eli keskim. 283.4 päivää henkilöä kohden.

Talous

Sairaskodin menot ja tulot olivat:

menot		*tulot*	
	mk		mk
yhteensä	8 272 805	- ateriamaksut	75 491
		- luontoisedut	4 265
		- vuokrat	144 020
		- muut tulot	56 764
		yhteensä	280 540

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 104.25 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioonotettuina ilman hoitomaksutuloja vastaavasti 100.71 mk.

Potilasmaksut eivät sisälly tuloihin.

Huollettavien ja henkilökunnan ruokailukustannukset olivat 5.11 mk henkilöä ja päivää kohden.

Lääkärinhoito

Sairaskodin lääkäri kävi joka päivä kaikilla osastoilla ja varsinaisen lääkärikierroksen hän teki 1 - 2 kertaa viikossa. Poliklinikkakäyntien lukumäärä oli 416 ja muille poliklinikoille lähetettiin 218. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 18 160 ja muualle tutkittavaksi lähetettiin 2 637 näytettä. Ekg—tutkimuksia suoritettiin 748. Röntgentutkimuksia, joista 339 suoritettiin Kustaankartanon vanhainkodissa ja 111 Koskelan sairaskodissa, oli yhteensä 450. Fysikaalista hoitoa annettiin 1 326 kertaa. Tämän lisäksi annettiin liikunnallista kuntoutushoitoa 1 124 kertaa. Ryhmävoimistelutilaisuuksia oli 12, joihin osallistui keskimäärin kuusi henkilöä kerrallaan.

Sielunhoito ja muu henkinen huolto

Merkittävän osan sielunhoitotyöstä muodostivat henkilökohtaiset *keskustelut* vanhusten kanssa. *Hartaustilaisuuksia* oli keskusradion välityksellä 21 ja osastoilla 13 sekä 2 ehtoollisjumalanpalvelusta. Helsingin kaupunginkirjaston alainen *laitoskirjasto* oli avoinna neljänä päivänä viikossa ja lisäksi kirjastonhoitaja kiersi kirjastovaunun kanssa kerran viikossa kaikilla osastoilla. Kirjastosta lai-

nattiin kertomusvuonna 7 461 teosta. Potilaiden *kirjallisuuskerho* kokoontui 12 kertaa. Huollettavien käyttöön tilattiin 51 vuosikertaa päivä- ja aikakauslehtiä.

Sairaskodin *kanttiini* oli edelleen vuokrattuna Uudenmaan Sairaanhoitajayhdistys r.y:n Sairaalapalvelulle. Viihdytystilaisuuksista mainittakoon 3 *teatteriesitystä* sairaskodissa, 4 *elokuvaesitystä* sekä 16 *retkeä*. Henkilökunnan järjestämiä *juhlia* sekä ulkopuolisten järjestämiä *viihdetilaisuuksia* oli yht. 23.

Työ ja askartelu

Toimintaterapiaan osallistui kertomusvuonna 40 potilasta. Askartelutuotteiden myynnistä saatiin 12 412 mk.

Myllypuron vanhusten asuintalo

Asunnot ja asukkaat

Myllypuron vanhusten asuintalossa on 136 yksiötä. Talossa asui kertomusvuonna kaikkiaan 155 henkilöä, joista miehiä 17 ja naisia 138. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 143. Asumispäiviä oli 52 008. Vanhin asukas oli 90-vuotias.

Talous

Asuintalon menot olivat 528 431 ja tulot 187 224 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 10.16 mk.

Sairaanhoito

Asuintalon asukkailla ei ollut omaa lääkäriä, vaan he kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa pyydettiin asukkaan luo päivystävä lääkäri. Näitä käyntejä oli 22. Kaupungin terveydenhoitajat tekivät kotikäyntejä 20 asukkaan luo. Sairaalahoidossa kaupungin eri sairaaloissa oli 32 asukasta yhteensä 43 kertaa. Sairaalapäiviä oli 900. Helsingin *kotiaputoimiston* kautta saatiin kotiapua 37 asukkaalle.

Asuintalon henkilökunta teki *kotikäyntejä* asukkaiden luo kaikkiaan 1 731. Muita palveluksia asuintalon taholta tehtiin 1 563, joista mainittakoon *ostospalvelu*, lääkkeitten nouto apteekista, maksujen hoito, eläkkeitten nosto ja puhelinpalvelu.

Askarrutus

Työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta siten, että työtupien askarruttaja kävi asuintalossa kolmena päivänä viikossa ohjaamassa asukkaiden askartelutyötä, johon osallistui 32 naista. Työtuvat maksoivat askarrutukseen osallistuneille työainekustannusten ja myyntihinnan erotuksen *askarrutusrahana,* jota maksettiin kertomusvuonna yhteensä 9 083 mk ja sen suuruus vaihteli 2.50 - 292 mk:aan kuukaudessa osallistujaa kohti. Asukkaat ottivat myös osaa tehtäväluonteiseen askarrutukseen, johon kuului erilaisia asuintalon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tehtäväpalveluun osallistui 10 henkilöä (3 miestä ja 7 naista), heidän yhteisesti saamansa askarrutusraha oli kertomusvuonna 2 532 mk.

Viihdytystoiminta

Asuintalon asukkailla oli kertomusvuonna mahdollisuus osallistua 40 erilaiseen *viihdytys- ja toimintatilaisuuteen.* Näitä tilaisuuksia järjestivät mm. Myllypuron asuintalo ja sairaskoti, Herttoniemen ja Matteuksen seurakunnat sekä KOP:n Myllypuron konttori. Lisäksi asukkaille jaettiin *teatteri- ja oopperalippuja.* Asuintalo järjesti kaksi *autoretkeä.*

Pihlajamäen vanhusten asuintalo

Asunnot ja asukkaat

Pihlajamäen vanhusten asuintalossa on 248 yksiötä. Kertomusvuonna asui asuintalossa kaikkiaan 339 henkilöä, joista miehiä 79 ja naisia 260. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 303. Asumispäiviä oli 110 834. Talon vanhin asukas oli 91-vuotias ja nuorin 59-vuotias.

Talous

Asuintalon menot olivat 1 090 494 mk ja tulot 482 238 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 9.84 mk.

Sairaanhoito

Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskuslääkärien vastaanotoilla ja lisäksi kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Terveyskeskuslääkäri tai päivystävä lääkäri suoritti 45 kotikäyntiä. Terveydenhoita-

ja kävi 39 henkilön luona. Sairaalahoidossa oli 77 henkilöä yhteensä 115 kertaa, sairaalassaolopäiviä oli 4 672. *Kotikäyntejä* asuintalon puolesta tehtiin 3 482 ja *muita palveluksia* mm. lääkkeiden noutoa, eläkkeiden nostoa yms. 967 kertaa. Kodinhoitoapua sai 31 asukasta.

Kuntovoimistelukertoja oli 162, niihin osallistui 44 asukasta yhteensä 1 248 kertaa.

Askarrutus

Työtuvat huolehtivat asuintalossa asuvien askarrutuksesta siten, että työtupien käsityön opettaja kävi asuintalossa viitenä päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistui 34 henkilöä, 30 naista ja 4 miestä. *Askarrutusrahana* maksettiin esineen myyntihinnan ja työtarpeiden hinnan välinen erotus, yht. 9 706 mk. Asukkaat ottivat osaa myös tehtäväluonteiseen askarrutukseen, joka käsittää erilaisia talon toimintaan liittyviä tehtäviä. Tähän osallistui 6 henkilöä, joille maksettiin askarrutusrahaa kertomusvuonna yht. 2 072 mk.

Viihdytystoiminta

Kerhohuoneessa oli kerran viikossa Malmin Seurakunnan järjestämä *hartaustilaisuus* ja Markuksen seurakunnan ruotsinkielisille asukkaille järjestämää *kerhotoimintaa.* Pukinmäki-Pihlajamäki Eläkkeensaajat ry. ja Pihlajamäki-Pihlajisto Eläkeläiset ry:n kerhot ja *opintopiirit* kokoontuivat kumpikin myös kerran viikossa. Asuintalon toimesta järjestettiin useita *viihdytystilaisuuksia.* Lisäksi asukkaat saivat *alennus- ja vapaalippuja* elokuva- ja teatteriesityksiin sekä konsertteihin. Asuintalo järjesti kaksi *retkeä.*

Pukinmäen vanhusten asuintalo

Asunnot ja asukkaat

Pukinmäen vanhusten asuintalossa on 117 yksiötä, jotka on tarkoitettu yksinäisille vanhuksille ja kaksi yksiötä toimistohuoneina. Kertomusvuonna asuintalossa asui 125 henkilöä, joista naisia 117 ja miehiä kahdeksan. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 118 henkilöä. Asumispäiviä oli 42 989. Vanhin asukas oli 88-vuotias ja nuorin 60-vuotias.

Talous

Asuintalon menot olivat 620 397 mk ja tulot 226 059 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohti oli 14.43 mk.

Sairaanhoito

Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla sekä eri sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireellisissä sairaustapauksissa kävi terveyskeskus- tai päivystävä lääkäri potilaan luona 18 kertaa. Terveydenhoitajan käyntejä oli 350 ja sairaalahoidossa oli 20 henkilöä yht. 25 kertaa. *Kodinhoitoapua* sai yht. 19 henkilöä. Asuintalon henkilökunnan tekemiä *kotikäyntejä* oli 1 304 ja *muita palveluja 381.*

Askarrutus

Huoltolautakunnan työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta kolmena päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistui 18 asukasta sekä yksi ulkopuolinen. *Askarrutusrahaa* maksettiin yht. 4 498 mk. Tehtäväluonteiseen askarrutukseen osallistuneet kuusi henkilöä saivat yht. 1 394 mk.

Viihdytystoiminta

Malmin seurakunta järjesti asuintalon kerhohuoneessa kerran viikossa *hartaustilaisuuden* ja joka toinen viikko kokoontui *»Kultaisen iän kerho».* Lisäksi Pukinmäen Eläkeläiset ry. järjesti *kerhotoimintaa* kerran viikossa. Asuintalon toimesta järjestettiin useita *viihdytystilaisuuksia.* Asukkaat saivat myös *vapaa- ja alennuslippuja* elokuva-, teatteri- ja oopperaesityksiin sekä konsertteihin. Lisäksi tehtiin *retkiä* sekä asuintalon että ulkopuolisten toimesta. SVUL:n Helsingin piirin kuntourheiluosaston ohjaajat pitivät *ryhmävoimistelua* kerran viikossa.

Laajasalon vanhusten asuintalo

Asunnot ja asukkaat

Laajasalon vanhusten asuintalossa on 236 yksiötä. Kertomusvuonna asui talossa 267 henkilöä, joista naisia 225 ja miehiä 42. Kertomusvuoden lopussa oli asukkaita 253. Asumispäiviä oli 92 233. Talon vanhin asukas oli 98-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Talous

Asuintalon menot olivat 1 062 510 mk ja tulot 467 046 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää

kohti oli 11.52 mk.

Sairaanhoito Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla sekä kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireelliset sairaustapaukset lähetettiin suoraan sairaaloiden päivystyspoliklinikoille tai pyydettiin päivystävä lääkäri asukkaan luokse. Päivystävän lääkärin kotikäyntejä oli 16. Terveydenhoitaja kävi 29 asukkaan luona, ja *kodinhoitoapua* sai neljä asukasta. Sairaalahoidossa oli 51 henkilöä 71 kertaa ja sairaalassaolopäiviä oli 2 101. Henkilökunnan tekemiä *kotikäyntejä* oli 1 338 ja muita palveluja 97. Lääkintävoimistelijan ohjaamaa *ryhmävoimistelua* oli vuoden aikana 86 kertaa. Ryhmissä oli kerrallaan n. 8 asukasta. Asuintalossa tehtiin lisäksi kertomusvuonna yliopiston kansanterveystieteen laitoksen ja urheilu- ja ulkoiluviraston *tutkimusta* ohjatun liikunnan vaikutuksesta vanhusten terveyteen. Tähän liikuntaan osallistui 40 asukasta.

Askarrutus Huoltolautakunnan työtuvat huolehtivat asukkaiden askarrutuksesta viitenä päivänä viikossa. Askarrutukseen osallistuneet 37 henkilöä, 36 naista ja 1 mies saivat *askarrutusrahaa* yht. 12 247 mk. Tehtäväluonteiseen askarrutukseen osallistui yksi henkilö, jolle maksettiin 260 mk.

Viihdytystoiminta Kerhohuoneessa oli joka toinen viikko Roihuvuoren seurakunnan ja joka toinen viikko Siion-seurakunnan järjestämä *hartaustilaisuus*. Matteuksen seurakunta järjesti kerran kuukaudessa ruotsinkielisille asukkaille hartaustilaisuuden. Piispan tarkastus oli asuintalossa 16.2. *Laajasalon Eläkeläiset ry:n kerho* kokoontui joka toinen viikko. Lisäksi järjestettiin asuintalon toimesta erilaisia *viihdetilaisuuksia.* Asukkaat saivat myös *alennus- ja vapaalippuja* elokuva- ja teatteriesityksiin. Lisäksi tehtiin kaksi *retkeä.*

P a s i l a n v a n h u s t e n a s u i n t a l o

Asunnot ja asukkaat Pasilan vanhusten asuintalo luovutettiin huoltolautakunnan käyttöön kahdessa erässä: 31. 10. C-ja D-portaat, joissa on 70 yksiötä, sekä 4. 12. A- ja B-portaat, joissa on 70 yksiötä.

Ensimmäiset asukkaat muuttivat 4. 11. C- ja D-portaisiin ja 9. 12. A- ja B-portaisiin. Kertomusvuoden lopussa talossa asui yhteensä 146 asukasta, 23 miestä ja 123 naista. Asumispäiviä kertyi kertomusvuonna 4 943. Vanhin asukas oli 96- ja nuorin 60-vuotias.

Talous Asuintalon menot olivat 90 642 mk ja tulot 38 696 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohden oli 18.34 mk. Kysymyksessä oli ensimmäinen toimintavuosi, jolloin kustannukset olivat tavallista korkeammat.

Sairaanhoito Asuintalon asukkaat kävivät terveyskeskus- ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla sekä sairaaloiden poliklinikoilla. Sairaalahoidossa oli kolme asukasta yhteensä 34 sairaalassaolopäivää.

Askarrutustoimintaa ei järjestetty vielä kertomusvuonna.

Viihdytystoiminta Muiden asuintalojen kanssa järjestettiin yhteinen *teatteriretki.*

R o i h u v u o r e n v a n h u s t e n a s u i n t a l o

Asunnot ja asukkaat Roihuvuoren vanhusten asuintalo valmistui 31.7. Asuintalossa on 60 yksiötä. Ensimmäiset asukkaat muuttivat taloon elokuussa ja kaikki yksiöt olivat asuttuina 9.9. mennessä.

Kertomusvuonna talossa asui kaikkiaan 61 henkilöä, joista miehiä 12 ja naisia 49. Vuoden lopussa oli asukkaita 60. Asumispäiviä oli 8 274. Vanhin asukkaista oli 84-vuotias ja nuorin 61-vuotias.

Talous Asuintalon menot olivat 125 827 mk ja tulot 138 661 mk. Bruttokustannus asukasta ja päivää kohden oli 15.21 mk. Ensimmäisenä vajaana toimintavuotena olivat menot tuloja pienemmät. Asuinta-

lossa sijaitsee myös lasten päiväkoti ja vanhusten neuvola, joiden vuokrat sisältyvät asuintalon tuloihin.

Sairaanhoito

Asuintalon asukkailla ei ollut omaa lääkäriä, vaan he kävivät terveyskeskuksen ja yksityislääkäreiden vastaanotoilla sekä kaupungin sairaaloiden poliklinikoilla. Kiireellisissä tapauksissa muutama asukas turvautui päivystävän lääkärin apuun. Sairaalahoidossa oli neljä asukasta yhteensä 22 sairaalassaolopäivää. Asuintalon henkilökunnan taholta tehtiin 144 *kotikäyntiä.*

Askarrutustoimintaa ei kertomusvuonna ollut.

Asuintalon asukkaille järjestettiin kerhohuoneessa *viihdytystilaisuuksia* kaksi kertaa. Lisäksi asukkaat saivat *vapaalippuja* mm. elokuva- ja teatteriesityksiin.

Tervalammen työlaitos

Hoitopaikat ja huollettavat

Tervalammen työlaitoksessa on 180 paikkaa, josta 78 huoltola- ja 102 työlaitospaikkaa.

Laitoksen kirjoissa oli vuoden aikana yht. 1 297 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa, karkumatkalla tai sairaalassa.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa kirjoissa 25 henkilöä. Kirjoissa olevien määrä vuoden päättyessä oli 12.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla oli kirjoissa vuoden aikana huoltolaosastossa 1 028 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 224.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli kirjoissa 244 miestä. Näistä oli laitoksessa kertomusvuoden aikana olleita yht. 152 miestä. Kirjoissa olevien määrä oli vuoden päättyessä 190.

Hoitopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 59 762. Ne jakaantuivat seuraavasti:

	hoitopäiviä	
	v. 1974	v. 1973
- huoltoapulain nojalla hoidetut	2 817	1 523
- PAV - lain » »	49 212	48 016
- lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla hoidetut	7 733	8 115
yhteensä	59 762	57 654

Hoitopäivien luku nousi edellisestä vuodesta 2 108:lla.

Talous

Työlaitoksen bruttomenot olivat 2 063 449 mk ja bruttotulot 1 079 968 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 77 375 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 34.53 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 16.46 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 17.75 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ

Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, talous-, rakennus-, metsätalous-, verstas- ym. töissä kaikkiaan 27 210 työpäivää. Heidän laskettiin työllään korvanneen lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 46 742 markan arvosta. Huollettaville järjestettiin mahdollisuuksien mukaan ja kunkin työkyvyn huomioon ottaen työterapiaa.

Terveydenhoito

Laitoksen lääkärin vastaanotoilla oli huollettavien käyntien luku 1 750. Lisäksi oli sairaanhoitajien vastaanottoja kolme kertaa päivässä. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 1 596. Poliklinikoille

lähetettiin 745 potilasta. Hammaslääkärissä kävi 304 henkilöä. Laitoksen sairasosastolla hoidettiin 83 potilasta, joiden hoitopäivien lukumäärä oli 607. Sairaalahoitoon lähetettiin 19 henkilöä. Työtapaturmia oli 22.

Henkinen huolto

Ryhmäkeskusteluja järjestettiin sairaanhoitajan toimesta vain satunnaisesti, mutta *yksilöterapiaa* oli päivittäin. *AA-kerho* kokoontui laitoksessa kaksi kertaa viikossa. Helsingin AA-ryhmistä oli useita vierailuja.

Huollettavat harrastivat vapaa-aikanaan *urheilua* kuten lento- ja jalkapalloa sekä kesällä myös kalastusta ja marjojen poimintaa.

Viihderyhmä järjesti useita ohjelmallisia illanviettoja laitoksessa. Näissä tilaisuuksissa oli ohjelman lisäksi lopuksi tanssia. Musiikista huolehti laitoksen oma orkesteri.

Kansan raittiusapu r.y. järjesti *juhlan raittiusviikon* merkeissä. Lisäksi eri seurakunnat ja uskonnolliset yhdistykset järjestivät *hartaustilaisuuksia* laitoksessa 3 - 5 kertaa kuukaudessa.

Huollettavien käytössä oli radio, televisio, sanoma- ja aikakauslehtia, kirjasto, harrastusvälineitä ym.

3. Irtolaishuolto

Huollettujen lukumäärä

Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 472 eri henkilöä, joista 348 (ed. v. 265) miestä ja 124 (119) naista.

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran huoltoon otettuja 229 (174).

Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä.

Irtolaishuollon peruste

Irtolaishuoltoon joutuneet jakautuivat kertomusvuonna huollon *pääperusteen* mukaan seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Kuljeksiva elämä	45	12.9	32	25.8	77	16.3
Työn vieroksuminen	234	67.2	68	54.8	302	64.0
Kerjuu	11	3.2	1	0.8	12	2.5
Ammattihaureus	–	–	10	8.1	10	2.1
Muu peruste[1)]	58	16.7	13	10.5	71	15.1
Yhteensä	348	100.0	124	100.0	472	100.0

1) Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, niin kuin väkijuomien luvattomaan myyntiin tms.

Naispuolisista uusista irtolaisista oli 38.6 % joutunut huoltoon kuljeksivan elämän, 54.4 % työn vieroksumisen ja 3.5 % ammattihaureuden perusteella.

Huoltotoimenpiteet

Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukossa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa *viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):*

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Lukum.	%	Lukum.	%	Lukum.	%
Varoitus	87	25.0	34	27.4	121	25.6
Kotikuntaan lähettäminen	5	1.4	9	7.3	14	3.0
Irtolaisvalvonta	159	45.7	46	37.1	205	43.4
Työlaitos	32	9.2	12	9.7	44	9.3
Jälkivalvonta	65	18.7	23	18.5	88	18.7
Yhteensä	348	100.0	124	100.0	472	100.0

Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 4.8 %, jäi varoitusasteelle 45.9 %, valvonta-asteelle 37.1 %, työlaitoksessa oli 7.4 % ja jälkivalvonnassa 4.8 %.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 5 962, joista oli miesten osuus 4 105 ja naisten 1 857 päivää.

Irtolaisten siviilisääty ja ikäryhmitys

Siviilisäädyn mukaan irtolaiset ryhmittyivät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Naimattomia	262	75.3	84	67.7	346	73.3
Naimisissa	35	10.1	15	12.1	50	10.6
Leskiä	4	1.1	1	0.8	5	1.1
Eronneita	46	13.2	24	19.4	70	14.8
Tuntematon	1	0.3	–	–	1	0.2
Yhteensä	348	100.0	124	100.0	472	100.0

Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olleista oli seuraava[1]:

	18—20 v. %	21—29 v. %	30—39 v. %	40—49 v. %	50 v. %	Yht. %
Miehiä	10.9	38.8	20.7	23.0	6.6	100.0
Naisia	17.7	46.8	20.2	8.9	6.4	100.0

Irtolaisista oli rikoksista tuomittuja etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 320 eli 67.8 %, miehistä oli erikseen 266 eli 76.4 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 68.6 %.

1) Irtolaiskäsittelyä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Huollettujen lukumäärä

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 774 henkilöä, jotka jakaantuivat seuraavasti:

	miehiä	naisia	yhteensä
- varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletut	3 297	212	3 509
- nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletut	238	27	265
yhteensä	3 535	239	3 774

PAV-lain mukaisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjätapauksina on viime vuosina huollettu eri henkilöitä seuraavasti:

vuosi	varsinaisena väärinkäyttäjänä	nuorena väärinkäyttäjänä	yhteensä
1967	4 439	1 472	5 911
1968	3 725	1 175	4 900
1969	2 750	625	3 375
1970	2 843	708	3 551
1971	3 425	222[1)]	3 647
1972	3 592	205[2)]	3 797
1973	3 398	164[3)]	3 562
1974	3 509	265[4)]	3 774

Esitetyt luvut tarkoittavat PAV-huollossa olleita henkilöitä, eivätkä niihin siis sisälly alkoholin yms. väärinkäyttäjien määrät.

Varsinaiset väärinkäyttäjät

Lukumäärä. Kertomusvuonna varsinaisina väärinkäyttäjinä huolletuista (3 509) henkilöistä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 615 miestä ja 132 naista eli yht. 2 747 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa. Sen sijaan vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 682 (ed. v. 611) miestä ja 80 (77) naista eli kaikkiaan 762 (688) henkilöä.

1) lisäksi 1 290 epävirallista neuvontatapausta
2) » 575 » »
3) » 492 » »
4) » 629 » »

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan varsinaiset väärinkäyttäjät jakautuivat seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Vaarallisuus	14	0.4	—	—	14	0.4
Rattijuoppous	1	0.0	1	0.5	2	0.1
Häiriö tai pahennus	141	4.3	7	3.3	148	4.2
Päihtymystapaukset	1 149	34.9	74	34.9	1 223	34.8
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	4	0.1	1	0.5	5	0.1
Ansiotyön laiminlyönti	30	0.9	9	4.2	39	1.1
Rasitus	34	1.0	3	1.4	37	1.1
Huoltoavun tarve	3	0.1	—	—	3	0.1
Vapaaehtoisuus	1 921	58.3	117	55.2	2 038	58.1
Yhteensä	3 297	100.0	212	100.0	3 509	100.0

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana *viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan* käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Neuvonta ja ohjaus	365	11.0	25	11.8	390	11.1
Valvonta	342	10.4	36	17.0	378	10.8
Huoltola (päätös)	52	1.6	3	1.4	55	1.6
Huoltola (täytäntöönpano)	969	29.4	89	42.0	1 058	30.1
Sairaala- tai muu laitoshoito	521	15.8	21	9.9	542	15.4
Jälkivalvonta	218	6.6	13	6.1	231	6.6
Hoitokodit	830	25.2	25	11.8	855	24.4
Yhteensä	3 297	100.0	212	100.0	3 509	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle 34.9 %, valvontaan 8.1 %, täytäntöön pannussa huoltolahoidossa oli 26.9 %, sairaala- tai muussa laitoshoidossa 9.4 % ja hoitokotihoidossa 20.3 %.

Siviilisääty. Siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Naimattomia	1 681	51.0	76	35.9	1 757	50.1
Naimisissa	523	15.9	49	23.1	572	16.3
Leskiä	59	1.8	18	8.5	77	2.2
Eronneita	904	27.4	59	27.8	963	27.4
Erossa asuvia	114	3.4	10	4.7	124	3.5
Tuntematon	16	0.5	—	—	16	0.5
Yhteensä	3 297	100.0	212	100.0	3 509	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olleista varsinaisista väärinkäyttäjistä olivat:

	— 20 v.	21—29 v.	30—39 v.	40—49 v.	50 v. —	kaikkiaan
Lukumäärä	175	669	799	1 034	832	3 509
%	5.0	19.0	22.8	29.5	23.7	100.0

Käytetyt aineet. Useimmat PAV-lain mukaisen auttamisen kohteeksi tulleet olivat väärinkäyttäneet alkoholijuomia. Huolletuista oli korvikealkoholien, lääke- tai muiden huumaavien aineiden väärinkäyttäjiä 350, joista naisia 40. Suurin osa näistä väärinkäyttäjistä oli 25—49 vuotiaita. Morfiinin ja siihen verrattavien aineiden käyttäjiä oli 11, lääkeaineen käyttäjiä 13. Alkoholijuomien lisäksi 50 käytti lääkeainetta, 233 korvikealkoholia, kaksi tinneriä, 16 yhtä ja 25 useaa huumelajiketta.

Nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät

Lukumäärä. Huolletuista 265 henkilöstä oli 238 miestä ja 27 naista. Heistä oli 35 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena, joten uusia oli 230.

Huoltotoimenpiteet, siviilisääty. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä siviilisäädyn mukaan ryhmittyivät nuoret huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Neuvonta ja ohjaus	236	99.2	27	100.0	263	99.3
Valvonta	2	0.8	—	—	2	0.7
Yhteensä	238	100.0	27	100.0	265	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 24 naista ja 206 miestä, sovellettiin 24 naiseen sekä 205 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja yhteen mieheen valvontaa.

Siviilisääty	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	lukum.	%	lukum.	%	lukum.	%
Naimattomia	226	95.0	23	85.2	249	94.0
Naimisissa	10	4.2	3	11.1	13	4.9
Leskiä	—	—	—	—	—	—
Eronneita	1	0.4	1	3.7	2	0.7
Tuntematon	1	0.4	—	—	1	0.4
Yhteensä	238	100.0	27	100.0	265	100.0

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	— 20 v.	21—24 v.	Kaikkiaan
Luku	154	111	265
%	58.1	41.9	100.0

Uusista tapauksista alle 21-vuotiaiden osuus oli 75.2 %.

Asunnottomien alkoholistien huolto

Majoitustilat. Helsingissä oli kertomusvuonna asunnottomien henkilöiden tilapäismajoitukseen käytettävissä n. 3 650 miesten ja n. 400 naisten asuntola- ja yömajapaikkaa. Talvella majoitustilanne oli ajoittain vaikea. Kaikki voitiin kuitenkin majoittaa. Usean talven ajan on asunnottomia auttanut majoituspaikan saannissa »Majoituskeskus» -niminen elin. Se on toiminut huoltoviraston asunnottomien huoltotoimiston suojissa iltaisin ja sitä ovat yhteistoiminnassa ylläpitäneet huoltovirasto ja majoitustoiminnan harjoittajat. Raittiissa vaiheessa olleet alkoholistit ovat käyttäneet runsaasti majoituskeskuksen palveluksia.

Miesten ensisuojat. Niitä asunnottomia alkoholisteja varten, jotka ovat olleet juopottelukierteessä tai muutoin sellaisessa tilassa, ettei heitä ole otettu tavallisiin asuntoloihin, on kertomusvuonna toiminut edelleen vuonna 1967 avattu *Suoja-Pirtti* r.y:n hallinnassa oleva miesalkoholistien ensisuoja. Sinne majoitettiin päivittäin kylmänä vuodenaikana 255 - 359 miestä ja kesällä 130 - 230 miestä. Talviaikana saapui näistä miehistä päihtyneenä ensisuojaan päivittäin 50 - 80 miestä, minkä vuoksi heidät ohjattiin ensisuojassa erillisiin selviämistiloihin. Kaikkiaan asunnottomia alkoholisteja otettiin ensisuojaan 1.11.1973 - 31.10.1974 välisenä aikana 2 267 eri miestä, joista korvikepäihteitä käyttäneiksi havaittiin 485 miestä. Yleisimmät väärinkäytetyt korvikepäihteet olivat kertomusvuoden aikana useat eri kasvovesilajikkeet. Korvikepäihteiden käyttäjistä monet joutuivat kertomusvuoden aikana turvautumaan ensisuojaan useita kertoja.

PAVI-huoltotoimisto ohjasi suojan toimintaa PAVI-toimiston huoltotarkastajan valvontakäynnein ja sosiaalityöntekijäin suojassa työskentelyn avulla. Tarvittaessa ohjattiin henkilö PAVI-toimistoon saamaan tarvittavaa huoltoa.

Naisten ensisuoja (20 paikkaa) ja *hoitokoti* (18 paikkaa), jota Kovaosaisten Ystävät r.y. on ylläpitänyt 29.4.1970 lukien Pakilan kaupunginosassa Osuuskunnantie 14: ssa, jatkoi toimintaansa kertomusvuonna 15.6. asti, jolloin yhdistys luopui tästä toimintamuodosta.

Ensisuojassa autettavat saivat täysihoidon. Hoitokodin asukkaat saivat asumispalvelujen ohella tarvittaessa kodissa aterioinnin. Toimintayksikön palveluksia käytti ajanjaksona 1.11.1973 — 15.6.1974 kaikkiaan 84 naista.

Ensisuoja-hoitokodin toimintaa ohjasi PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastaja, jolla oli kolmena päivänä viikossa ensisuojassa asiakasvastaanotto. Toimintayksikkö oli kiinteässä yhteistyössä PAVI-huoltotoimiston etsintähuoltoa harjoittavan työryhmän kanssa.

Edellä mainitun toimintayksikön tilalle Suomen Pelastusarmeijan Säätiö avasi samassa kiinteistössä 1.7. *päihdeongelmaisten naisten hoitokodin,* jossa on 30 täysihoitopaikkaa. Koti tarjosi myös ensisuojatasoisia palveluja vastaanottaen erillisiin tiloihin myös päihtyneessä tilassa olevia. Toimintavuoden loppuun mennessä kodissa oli ollut sijoitettuna 66 naista.

Hoitokodin yhteistyöelimet olivat samat kuin sitä edeltäneellä toimintayksiköllä. Kodissa oli PAVI-huoltotoimiston huoltotarkastajalla asiakasvastaanotto kerran viikossa.

Etsintätoiminta. Kertomusvuonna jatkettiin joulukuussa 1969 käynnistettyä etsintätoimintaa *asunnottomien alkoholistien* keskuudessa. Kaksi PAVI-huoltotoimiston ohjaajaa liikkui päivittäin hen-

kilöpakettiautolla eri puolilla kaupunkia ko. alkoholistien oleskelupaikoilla. Aika-ajoin maastokäynneillä oli tarvittaessa mukana poliisilaitoksen huolto-osaston toimihenkilö. Auttamisen kohteena olivat vapaaehtoisesti hoitoa haluavat, avun tarpeessa olevat henkilöt. Etsintätoiminnan yhteistyöpisteinä olivat PAVI-huoltotoimiston ohella edelleen lähinnä miesten ensisuoja ja naisten ensisuoja ja hoitokoti, kaupungin sairaaloiden poliklinikat ja desifioimislaitos.

Maastossa etsintätoiminta kohdistui ensisijaisesti niin huonokuntoisiin alkoholisteihin, että heitä ei tilansa ja tapojensa vuoksi otettu yleisiin asuntoloihin ja julkisiin liikennevälineisiin. Maastossa tavatuista haastateltiin kertomusvuonna 252 tällaista henkilöä, joista naisia oli 20. Miehiä tuotiin huoltoon 1 794 ja sairaalaan 146. Naisten vastaavat luvut olivat 55 ja 10.

Talousspri i T: n myynti lopetettiin kesällä 1972. Sen jälkeen maastossa oleskelevien asunnottomien alkoholistien yleiskunto ja liikkuvuus on kohentunut. Monet näistä ulkosalla oleskelevista tulivat sittemmin omatoimisesti huoltoon ja sairaalaan saatuaan siihen etsintäautolla kulkevilta ohjaajilta kehotuksen. Etsintätoiminta asunnottomien keskuudessa oli kertomusvuoden aikana luonteeltaan keskeisesti huoltoontulovirikkeitä antavaa. Huoltoon tuotujen henkilöiden määrä lisääntyi edellisvuodesta, kun etsintätoimintaan voitiin sijoittaa kaksi työntekijää. Etsintätoimintaa on mahdollisuuksien mukaan harjoitettu myös kiireellisiksi ilmoitetuissa PAV-perhehuoltoon kuuluneissa tapauksissa.

Vapaaehtoisesti hoitoon pyrkivien yksilö- ja ryhmäterapia. PAVI-huoltotoimiston käytössä oli edelleen Hämeentie 54—talon alakerroksesta päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä varten vuokrattu 158 m^2 käsittävä *kerhohuoneisto*, joka pidettiin avoinna kaikkina päivinä, myös sunnuntaisin klo 9 - 22 välisenä aikana. Aukioloaikana huoneistoon oli vapaa pääsy jokaisella hoitoa hakevalla, päihdyttävien aineiden väärinkäytöstä kärsivällä henkilöllä.

Kerhon toiminta oli vapaaehtoisuuteen perustuvaa yksilö- ja ryhmätyötä hoitoon hakeutuvien vapauttamiseksi päihteiden väärinkäytöstä.

Huoneisto oli kertomusvuoden aikana *PAVI-huoltotoimiston* käytössä jokaisena arkipäivänä klo 9 - 10.30 ja 12.30 - 17 sekä arki-iltoina paitsi lauantaisin klo 19 - 22. Muina aukioloaikoina huoltovirasto luovutti huoneiston käyttöoikeuden maksuttomasti *Helsingin AA—kerholle.*

Huoneistossa oli valvojana vuorotellen kaksi PAVI-huoltotoimiston ohjaajaa, jotka päiväsaikaan huolehtivat huoneistoon saapuvien henkilöiden yksilöhoidosta ja iltaisin PAVI-toimiston tarpeita palvelevasta ryhmätoiminnasta. Asiakaspalveluun kuului myös yhteistoiminta muiden päihdeongelmaisia auttavien elinten kanssa.

Huoltovirasto huolehti huoneiston vuokran, puhelinkulujen ja sähkönkulutuksesta aiheutuvien menojen maksamisesta sekä lämmitys- ja vesikustannuksista.

Kertomusvuoden aikana pidettiin kerhotiloissa yhteensä 270 *kokousta,* joista 192 PAVI-huoltotoimiston sosiaalityöntekijäin valvomana. Kokouksiin osallistui 4 729 henkilöä eli keskimäärin 15 henkilöä kokousta kohti. Kerholla käyntien määrä oli 19 285. Sosiaalityöntekijät suorittivat 2 204 *henkilökohtaista keskustelua* apua hakemaan tulleiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien asioiden hoitamiseksi. Samalla he avustivat asiakkaita asunnon hankkimisessa.

Saaritoimintaa ylläpidettiin 18.5. - 31.7. välisenä aikana Läntisellä Villaluodolla sekä 1.6. lukien syksyyn asti Lill Korpholmen-saarella. Päihdeongelmaisia autettiin lähinnä päihdekierteen katkaisemis- sekä perhe- ja työsuhteiden rakentamistarkoituksessa. Myös alkoholistien perheet osallistuivat leirintään. Saarikäyntejä oli 4 475, ryhmäkokouksia pidettiin 60, joissa oli osanottajia 1 378.

Kerhotoiminnasta ja kesäaikana sitä täydentäneestä *saaritoiminnasta* saadut kokemukset olivat myönteisiä. Tämä toimintamuoto liittyi tuloksellisesti päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien kun-

touttamiseen vapaaehtoisen avohuollon linjalla.

Nuorten henkilöiden AA-kerhotoiminta

AA-nuorisoryhmä »Hagiksen Nuoret» jatkoi toimintaansa Helsingin kaupungin nuorisotoimiston PAVI-toimistolle luovuttamassa huoneistossa Hakaniemen kerhokeskuksessa, Siltasaarenkatu 12. Kerhoiltoja pidettiin kahtena iltana viikossa (maanantai ja perjantai klo 18 - 22). Lisäksi pidettiin keskiviikkoisin klo 18 - 22 kerhoiltoja Hämeentie 54: n kerhohuoneiston tiloissa. AA-nuorisoryhmä »Toive» jatkoi toimintaansa lauantaisin klo 18 - 21 Toinen linja 8: ssa, samoin AA-nuorisoryhmä »Risteys», joka kokoontui lauantaisin klo 18 - 22 Kunnalliskodintie 6 c—talon kerhotiloissa.

Kerhotoimintaan osallistuneet olivat yleensä 17—26 -vuotiaita. PAVI-huoltotoimiston osa-aikapalkkaamat sosiaalityöntekijät ohjasivat yhteensä 169 ryhmäkokousta, joihin osallistui 2 382 henkilöä. Kesän aikana tekivät nuorisoryhmät 6 viikonloppuretkeä. Retkipäiviä kertyi 16 ja retkiin osallistui 564 henkilöä.

Nuorten AA-kerhotoiminta tarjoaa nuorille vapaaehtoisuuteen perustuvan ja omakohtaiseen sekä keskinäiseen auttamiseen pyrkivän hoitomuodon, joka täydentää lakisääteistä PAV-huoltotyötä erityisesti vaikeasti yhteiskuntaan sopeutuvien nuorten parissa.

5. Toukolan hoitokoti

Hoitopaikat ja hoidettavat

Toukolan v. 1963 perustettu 22 paikkainen hoitokoti jatkoi toimintaansa entiseen tapaan. Siellä hoidettiin kertomusvuoden aikana 114 miestä. Vuoden aikana voitiin ottaa hoitokotiin vain 92 uutta asukasta. Hoitovuorokausien luku oli 7 715, joista itsemaksavien hoitovuorokausia 6 094 ja huoltolautakunnan maksamia 1 621. Bruttokustannukset asukasta ja hoitovuorokautta kohden olivat 26.38 mk ja nettokustannukset 8.03 mk.

Talous

Hoitokodin menot ja tulot olivat:

menot	mk	*tulot*	mk
yhteensä	203 511	- hoitomaksut	
		- itsemaksavat	82 614
		- huoltolautakunta	23 079
		- henkilökunnan ruokailu	2 135
		- vuokrat	2 560
		- valtionapu	28 100
		- muut tulot	3 038
		yhteensä	141 526

Nettomenot olivat 61 985 mk.

Hoitokodista poistumisen syy

Hoitokodissa hoidetut poistuivat kodista seuraavista syistä:

- kodista poistui kuntoutuneina	24
- sairaalaan toimitettiin	1
- lyhytaikaisia asukkeja	11
- järjestyssääntöjen rikkomisen takia poistettiin	56
- vuodelle 1975 jäi hoitokotiin	21
yhteensä	113

Toiminta

Hoitokodissa pidettiin kertomusvuoden aikana 111 *ryhmäkokousta,* joista 12 oli asukkaiden ja henkilökunnan yhteistä neuvottelukokousta. Kokouksiin osallistui yhteensä 1 966 henkilöä. Asukkaiden kanssa käytiin 496 *henkilökohtaista keskustelua.* Varsinainen *AA-ryhmä* on toiminut hoitokodissa joka maanantai. Lisäksi on torstai-iltaisin kokoontunut *terapiaryhmä.* Useat hoitokodista poistuneet osallistuivat myöhemminkin ryhmäkokouksiin.

Mainittakoon vielä, että hoitokodin asukkaat maksoivat kodissa ollessaan perheiden elatusmaksuja, sakkoja ja muita velkoja veronpidätysten lisäksi.

6. Sosiaalilääkärin toiminta

Sosiaalilääkärin päätehtävänä oli lakien edellyttämien *lääkärinlausuntojen* laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja huolehtiminen tarvittaessa muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luonteisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa em. henkilöille. Sosiaalilääkäri avusti myös huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta.

Kertomusvuonna tutkittiin ja hoidettiin sosiaalilääkärin toimesta 1 834 (ed. v. 1 528) huollettavaa. Näiden käyntikertojen lukumäärä oli 2 491 (2 076). Uusia huollettavia oli 591 (486).

Kirjoitettujen lääkärinlausuntojen ja toditusten luku oli 2 292, polikliinistä ensiapua annettiin 1 223 kertaa, muihin poliklinikoihin, sairaaloihin yms. lähetettiin 40 huollettavaa. Sosiaalilääkäri antoi myös neuvontaa ja ohjausta huollettaville ja heidän omaisilleen sekä osallistui henkilökunnan työpaikkakoulutukseen ja yhteistyöhön muiden viranomaisten kanssa.

7. Juopumuspidätykset

Pidätysten määrä

Ns. *juopumuspidätyskortiston* mukaan pidätettiin kertomusvuonna 18 555 eri henkilöä, joista miehiä 17 020 ja naisia 1 535 eli yht. 1 016 henkilöä enemmän kuin edellisenä vuonna. Ensi kertaa pidätettyjä oli 5 798, ja pidätyskertoja kaikkiaan 68 553. Pidätyskertoja oli vuodessa keskimäärin 3.8 miestä ja 2.6 naista kohden. Eniten pidätyksiä sattui syys- vähiten tammikuussa.

Kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity varsinaisina päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 728, nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä 785 sekä irtolaisina 1 140.

Juopumuspidätykset jakautuivat pidätettyjen *asuin- ja pidätyspaikan* mukaan seuraavasti: Helsingissä suoritettiin yht. 71 394 pidätystä, joista oli 7 354 muualla asuneiden pidätyksiä. Helsinkiläisten pidätyksiä oli yht. 68 553, joista 4 513 tapahtui Helsingin ulkopuolella.

Juopumuksesta pidätettyjen helsinkiläisten pidätysten lukumäärä kuukausittain esitetään liitetaulussa 2 sekä pidätetyt pidätyskertojen ja ikäryhmän mukaan jaoiteltuna liitetaulukossa 3.

8. Kodinhoitotoiminta

Kodinhoitoapu

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä tai yksinäisiä henkilöitä.

tammikuu	1 850	heinäkuu	1 617
helmikuu	1 867	elokuu	1 803
maaliskuu	1 963	syyskuu	1 955
huhtikuu	1 951	lokakuu	2 082
toukokuu	2 053	marraskuu	2 116
kesäkuu	1 694	joulukuu	1 935

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 7 611, joista yksinäisiä vanhuksia 3 708. Toimistoon tehtiin 13 488 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi, mutta osa pyynnöis-

tä jouduttiin hylkäämään työvoimapulan vuoksi.

Kodinhoitajat suorittivat kaikkiaan 47 707 työpäivää, kotiavustajat 9 267 työpäivää ja jalkojenhoitajat 855 työpäivää. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yht. 335 540 mk. Kodinhoitajia oli kertomusvuonna kaikkiaan 235, joista johtavia kodinhoitajia seitsemän, kotiavustajia 42 ja jalkojenhoitajia neljä.

Vuonna 1972 aloitettua kotipalveluautotoimintaa jatkettiin.

Kotipalveluautot

Kertomusvuonna *kodinhoitotoimisto* sai käyttöönsä kolmannen kotipalveluauton. Kaikki kotipalveluautot on varustettu tarkoituksenmukaisilla siivous- ja puhdistusvälineillä. Miehityksenä autoissa on kaksi kodinhoitajaa ja kaksi kotiavustajaa. Kyseessä oleva henkilökunta työskentelee työkohteissa pareittain tai yksinään riippuen tehtävien laadusta. Suoritettavat tehtävät ovat normaaleja kodinhoitajien ja kotiavustajien tehtäviä.

Kotipalveluauton avulla pyritään mm. helpottamaan niiden vanhusten ja muiden erityistä huolenpitoa tarvitsevien henkilöiden avunsaantia, jotka asuvat yleisen liikenteen kannalta katsoen hankalapääsyisillä alueilla ja jonne muuten on vaikeata saada järjestetyksi riittävässä määrin kodinhoitoapua.

9. Opintojen tukeminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha, sotilasavustus, kotiuttamisraha, vanhusten asumistuki ja vanhusten virkistystoiminta

Valtion opintotuki

Valtion opintotukea koskevien säännösten mukaisesti välitettiin opintoraha- sekä opintolainan valtion takaus- ja korkotukihakemuksia valtion opintotukikeskukselle 1 090. Lisäksi annettiin lausuntoja oppilaitosten, säätiöiden, rahalaitosten ym. välityksellä jaettavia vapaaoppilaspaikkoja, stipendejä, opintolainoja ym. taloudellisia etuuksia hakevien opiskelijoiden taloudellisesta asemasta.

Lisäksi suoritettiin kaupungin varoista *kunnallista opintoavustusta* 104 875 mk yht. 445 helsinkiläiselle opiskelijalle, joiden valtiolta saama tuki oli riittämätön tai jotka muusta syystä olivat erikoisen tuen tarpeessa opiskeluaikanaan.

Invalidihuolto

Invalidihuoltoa sai kaikkiaan 1 473 ja lääkintähuoltoa 1 363 invalidia sairaalahoitona jälkihoitoineen, muuta kuntouttamishoitoa, tekojäseniä, tukisidoksia, pyörätuoleja, kuulolaitteita yms. apuneuvoja päivittäisissä toiminnoissa tarvittavia apuvälineitä, autoja, asuntoon kuuluvia välineitä ja laitteita sekä lääkintähuollon saamiseksi tarpeellisten matkojen kustannuksia. Lääkintähuoltomenojen kokonaismäärä oli 705 124 mk.

Invalidihuoltolain mukaisia *koulutus- ja valmennusmenoja* sekä *apurahoja ja opintolainoja* maksettiin 100 invalidille yhteensä 175 082 mk.

Työvälineiden ja raaka-aineiden hankintaan, oman yrityksen perustamiseen taikka työmatkoilla välttämättömän auton rahoittamiseen sai taloudellista tukea 22 invalidia, joille maksettiin *avustuksina ja lainoina* yht. 55 524 mk.

Invalidirahan saajia oli kertomusvuoden lopussa 2 489, joista sokeita tai heikkonäköisiä oli 321.

Työhuolto

Työhuoltoon varatusta määrärahasta maksettiin 27 invalidille yht. 23 589 mk avustuksena *apuvälineiden hankintaan.*

Sokeiden asumistukea maksettiin 5 varattomalle tai vähävaraiselle sokealle yht. 3 780 mk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 5 sotaorvolle kaikkiaan 9 197 mk.

Työhuoltotoimiston tekemien esitysten ja lausuntojen sekä *opintotukihakemusten* välitysten yhteismäärä oli 5 595.

Toipilasraha

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 241 henkilölle yht. 217 835 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 188 ja reumaatikkoja 53. Toipilasrahaa maksettiin varattomalle toipilaalle 350 mk kuukaudessa, vähävaraiselle 250 mk kuukaudessa ja tyydyttävässä taloudellisessa asemassa olevalle 125 mk kuukaudessa. Toipilasraha maksetaan enintään kuuden kuukauden ajalta. Poikkeustapauksissa voidaan toipilasrahaa vielä antaa lisää kolmelta kuukaudelta.

Sotilasavustus

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla 445 tapauksessa kaikkiaan 1 293 552 mk.

Kotiuttamisraha

Kotiuttamisrahaa maksettiin kotiuttamisrahalain nojalla kertomusvuonna 538 henkilölle yhteensä 80 700 mk.

Vanhusten asumistuki

Vanhusten *väliaikaista asumistukea* maksettiin vuoden 1969 loppuun saakka. Vuoden 1970 alusta lukien tuli voimaan laki kansaneläkkeisiin liitetystä asumistuesta, jolloin alettiin maksaa vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää eräin edellytyksin henkilöille, jotka joulukuussa 1969 olivat saaneet vanhusten väliaikaista asumistukea ja joiden kansaneläkelaitokselta saama asumistuki oli pienempi kuin vanhusten väliaikainen asumistuki oli ollut tai joiden anomuksen kansaneläkelaitos oli kokonaan hylännyt. Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisää maksettiin kertomusvuonna 3 (ed. v. 35) vanhukselle yhteensä 370 mk. Viimeinen väliaikaisen asumistuen lisä maksettiin kertomusvuoden elokuussa.

Vanhusten virkistystoiminta

Kertomusvuonna jatkettiin ja kehitettiin vuonna 1970 aloitettua huoltoviraston järjestämää vanhusten virkistystoimintaa. Sen piiriin kuuluivat lähinnä 60 v. täyttäneet huoltotoimistojen ja kodinhoitotoimiston asiakkaat sekä kotisairaanhoidossa olevat potilaat, mutta toimintaan osallistui myös mm. järjestöissä ja seurakuntien vanhustenkerhoissa käyviä vanhuksia. Vanhusten asuintaloissa asuvat osallistuivat juhliin ja teatteriesityksiin.

Huoltolautakunnan 12.2.1973 tekemän päätöksen mukaisesti ei enää pidetty virkistystoimintaan osallistumisen edellytyksenä kansaneläkkeen täyden tukiosan saantia. Kuitenkin annettiin etusija taloudellista etua merkitseviä virkistyspalveluja, esimerkiksi teatterilippuja jaettaessa huoltotoimistojen asiakkaille ja muille heikossa taloudellisessa asemassa oleville.

Virkistystoiminnan *tavoitteena* on eläkeikäisten aktivoiminen monipuoliseen ja erilaisia virikkeitä antavaan toimintaan sekä luoda vanhuksille mahdollisuudet osallistua omien kykyjensä ja voimiensä mukaisiin virkistys-, harrastus- yms. toimintoihin. Erityisesti pyritään vanhusten omatoimisuuden tehostamiseen, tarkoituksena on siten osaltaan torjua vanhusten yksinäisyyttä, turvattomuutta ja sopeutumattomuutta sekä laitoshoidon tarvetta. Tämän lisäksi toiminnan tarkoituksena on koordinoida ja tukea järjestöjen harjoittamaa vanhusten virkistystoimintaa.

Kertomusvuoden merkittävin tapahtuma oli *kolmannen vanhusten virkistyskeskuksen* avaaminen Pihlajasaaressa 1.7.

Pihlajasaaren samoin kuin *Tarvon ja Meilahden virkistyskeskukset* toimivat ns. avoimien ovien periaatteella siten, että niihin pääsivät kaikki 60 vuotta täyttäneet helsinkiläiset. Meilahden virkistyskeskus oli avoinna maanantaista perjantaihin myös talvikautena sekä Tarvon virkistyskeskus kesäkautena maanantaista perjantaihin ja talvikautena vain keskiviikkoisin ja perjantaisin. Kertomusvuoden tammi- ja helmikuun ajan Tarvon virkistyskeskus oli suljettuna korjaustöiden takia. Pihlajasaaren virkistyskeskus oli kertomusvuonna avoinna kokeilunluonteisesti 1.7. - 31.8.

Meilahden ja Tarvon virkistyskeskuksissa järjestettiin osittain *ohjelmoitua toimintaa*. Ohjelmaan

kuului juhla- ja virkistystilaisuuksia, joissa vanhukset itse suorittivat ainakin osan ohjelmasta sekä retkiä, kuntovoimistelua ja muuta liikuntaa. Työtuvat järjestivät ohjattua askartelutoimintaa ja halukkaiden käytössä oli lisäksi erilaisia pelejä, sanoma- ja aikakauslehtiä yms. Tarvon virkistyskeskuksen toimintaan sisältyi myös päivätansseja, Meilahden toimintaan tanssi ei sen sijaan kuulunut.

Pihlajasaaren virkistyskeskuksen *kokeilunluonteinen* toiminta tapahtui urheilu- ja ulkoiluvirastolta vuokratussa kiinteistössä läntisessä Pihlajasaaressa. Toiminta oli suunniteltu tapahtuvaksi »tee se itse» periaatteella. Vanhukset osallituivat mm. saaressa olevan rakennuksen kunnostukseen. Lisäksi vanhuksilla oli mahdollisuus kahvin keittoon ja grillaamiseen sekä kevyen aterian valmistukseen omista raaka-aineista. Urheilu- ja ulkoiluvirasto järjesti kolmena päivänä viikossa ohjattua kuntoliikuntaa.

Kertomusvuonna järjestettiin entiseen tapaan vanhuksille mahdollisuus osallistua mm. 80 teatterinäytökseen, 20 elokuvaesitykseen, 12 konserttiin, 6 juhlaan, 23 retkeen ja 5 ruoanvalmistuskurssiin. Helsingin IV sairaanhoitajakoulun oppilaiden antamaa jalkojenhoitoa sai 313 vanhusta. Edellä mainittuihin eri tilaisuuksiin yms. jaettiin yht. 31 219 *vapaalippua.*

Uutena toimintamuotona *jaettiin lippuja* Kansallisoopperaan ja kaupungin omistamiin uimahalleihin.

Yhteistoimintaa jatkettiin virkistystoimintaa harjoittavien järjestöjen sekä kaupungin eräiden virastojen ja laitosten kanssa.

Vanhusten virkistystoimintaan käytettiin palkkausmenoja lukuun ottamatta 89 120 mk. Lisäksi avustettiin vanhusten virkistystoimintaa harjoittavia järjestöjä.

Lomatoiminta

Huoltolautakunnan tekemän päätöksen mukaisesti tehtiin Äitien Lomahuolto r.y: n kanssa sopimus huoltoviraston osoittamien 60 vuotta täyttäneiden helsinkiläisten ottamisesta Äitien Lomahuolto r.y: n jäsenjärjestön lomakoteihin. Talousarvioon varatusta määrärahasta maksettiin 172 varattoman tai vähävaraisen vanhuksen täysihoitomaksuna yhteensä 17 430 mk.

10. Huoltolautakunnan työtuvat

Työntekijät ja toiminta

Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 116 ja työsuhteessa olevia 24. Osa työtupien huoltosuhteessa olevista työntekijöistä työskenteli Koskelan sairaskodin työhuoneissa.

Varsinaisen suojatyön ja vanhusten askarrutuksen lisäksi työtuvat toimivat kaupungin tekstiilien sekä nahka- ja kumitavaroiden *yhteishankintaelimenä.* Suurimpina asiakkaina olivat keskuspesula, huoltolaitokset, sairaalat, lasten päiväkodit, kansakoulut ja terveydenhoitovirasto, joille valmistettiin mm. erilaisia liinavaatteita, henkilökunnan suojavaatteita ja verhoja. Lisäksi suoritettiin huonekalujen korjaus-, verhoilu- ja kunnostustöitä. Mattokutomossa kudottiin mattoja kaupungin omille laitoksille ja yksityisille henkilöille. Työtupien keskusvarasto välitti erilaisia tekstiilituotteita ja kankaita kaupungin virastoille ja laitoksille. Jalkineiden, vaatteiden yms. jakelu huoltoavun saajille ja vähävaraisille kansakoulujen oppilaille oli niin ikään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien *työntekijäin lukumäärä* oli suurimmillaan lokakuussa (113) ja pienimmillään (93) toukokuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 124. Työ- ja huoltopäiviä oli koko vuonna 29 338, niistä huoltosuhteessa olevien 23 193 ja työsopimussuhteessa olevien 6 145. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskim. päiväansio oli 61.70 mk ja huoltosuhteessa olevien keskim. työraha 9.51 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 6.50 mk ja 1.2. lukien 7.20 mk sekä 4.12. lukien 8.60 mk. Vapaalauantai-ilta ja arkipäivien kohdalle sattuvilta juhlapäiviltä maksettiin ruoka-avustusta 6.50 mk, 1.2. lukien 7.20 mk ja 4.12. lukien 8.60 mk.

Työtuvilla järjestettiin Khn 25.2. ja 30.9. tekemien päätösten mukaisesti *suojatyökokeilu* 1.4. - 31.10. alkoholisteista kootulle kahdelle 10 henkilön ulkotyöryhmälle. Heille maksettiin 10.75 mk/pv. *Suojatyökokeilu*

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 1 761 221 mk ja bruttotulot 1 685 552 mk, joten nettomenoiksi jäi 75 669 mk. *Talous*

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Suurimmalle osalle em. työntekijöistä työtuvat merkitsivät *suojatyöpaikkaa,* mutta usealle se oli myös *kuntouttamis-, työkokeilu- ja työhönvalmennuspaikka.* Kuntouttamistarkoituksessa otettiin työtupiin mm. Hesperian ja Nikkilän sairaaloiden jälkihuollossa olevia psykiatrisia toipilaita 50 henkilöä. Näiden kuntouttamisesta saadut kokemukset olivat myönteisiä. Yhteistoiminnassa valtion työvoimaviranomaisten kanssa pyrittiin pystyvimpiä osatyökykyisiä sijoittamaan avoimille työmarkkinoille. *Sosiaalinen merkitys*

Kertomusvuonna teetetyt työt olivat pääasiallisesti erilaisia tekstiilitöitä. Vuoden alussa oli askarrustyössä mukana 253 ja lopussa 237 vanhusta; askarrutustoiminnan jättäneitä oli vuoden aikana 71 ja uusia tuli 55. *Vanhusten askarrutustoiminta*

Työtupien askarrutusosastolta tapahtuneen ohjauksen lisäksi *ohjattiin askarrutusta* vanhusten asuintaloissa sekä Meilahden vanhusten virkistyskeskuksessa.

Kotikäyntejä tehtiin kertomusvuoden aikana 1 448 ja vanhusten käyntejä työtupien askarrutuskeskuksissa oli 5 988. *Askarrutusrahoja* maksettiin vanhuksille yht. 81 877 mk ja askarrutustuotteita myytiin 144 690 markan arvosta. Suurin yksityisen vanhuksen kertomusvuoden ajalta saama askarrutuspalkkio oli 3 056 ja pienin 3 mk.

Kertomusvuoden lopussa askarrutustyössä mukana olleitten vanhusten keski-ikä oli n. 72 vuotta, vanhin oli 91-vuotias. Vanhusten askarrutustuotteiden myynnin hoiti Fredrikink. 65:ssä sijaitseva myymälä »Aina Ilona».

Työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoa saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

Huoltotoimen kustannukset

1. Tulot ja menot

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	markkaa	
Huoltolautakunta ja -hallinto	525 166	415 155
Huoltoapu		
Korvaukset valtiolta	736 000	871 898
» vierailta kunnilta	30 000	28 770
» yksityisiltä	11 630 000	15 066 011[1)]
Kodinhoitoapu		
Valtionavustukset	1 000 000	1 103 486
Kodinhoitomaksut	221 400	335 540
Vuokrat	35 000	35 756
Muut tulot	80 000	68 683
Vanhusten asunnot	1 505 528	1 539 925
Työtuvat	1 460 000	1 685 552
Toukolan hoitokoti	104 467	141 526
Tervalammen työlaitos		
Työlaitoksen tulot	479 589	440 294
Korvaukset valtiolta	613 600	639 674
Tervalammen maatila	442 320	585 096
Koskelan sairaskoti		
Poliklinikkatulot	65 000	56 919
Ateriamaksut	340 000	334 588
Luontoisedut	14 400	1 446
Vuokrat	375 464	435 586
Muut tulot	450 400	594 824
Kustaankartanon vanhainkoti		
Ateriamaksut	102 000	92 400
Luontoisedut	3 400	4 294
Vuokrat	139 800	179 225
Muut tulot	144 300	215 758
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen		
Ateriamaksut	122 400	95 136
Luontoisedut	7 440	9 896
Vuokrat	49 097	59 848
Muut tulot	65 000	115 739
Riistavuoren vanhainkoti ja vanhusten asuintalot		
Ateriamaksut	59 000	61 289
Luontoisedut	3 371	4 094
Vuokrat	237 496	284 588
Muut tulot	28 100	51 620
Suursuon vanhainkoti		
Ateriamaksut	129 200	111 409
Luontoisedut	9 496	11 987
Vuokrat	134 187	145 350
Muut tulot	77 800	158 513
Myllypuron sairaskoti		
Ateriamaksut	83 300	75 491
Luontoisedut	5 000	4 265
Vuokrat	108 700	144 020
Muut tulot	27 250	56 764
Yhteensä	21 644 671	26 262 415

1) Tästä on Koskelan sairaskodissa sekä Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa ns. itsemaksavien ja yksityispaikoilla olleiden maksuja 2 255 897 mk.

Menot	Määrärahat	Todelliset menot tilien mukaan
	markkaa	
Huoltolautakunta ja -hallinto	13 344 890	13 482 243
Huoltoapu		
Lääkintäkustannukset	1 700 000	1 159 919
Hautauskustannukset	150 000	252 466
Kotiapumaksut	950 000	1 012 469
Muu huoltoapu	13 000 000	11 477 770
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien avohuolto	166 446	144 747
Irtolaisten avohuolto	1 000	174
Kodinhoitoapu	7 209 386	7 531 219
Muu kunnallinen sosiaalituki		
Työhuolto	141 500	128 464
Toipilasrahat	300 000	217 835
Sokeiden asumistuki	25 000	3 780
Lomatoiminta	23 000	17 769
Vanhusten väliaikaisen asumistuen lisä	9 500	370
Vanhusten virkistystoiminta	90 000	89 120
Vanhusten asunnot	3 837 281	3 518 301
Työtuvat	1 771 754	1 761 221
Toukolan hoitokoti	185 309	203 511
Tervalammen työlaitos	1 837 077	2 063 449
» maatila	685 620	662 471
Koskelan sairaskoti	38 638 273	41 849 081
Kustaankartanon vanhainkoti	12 762 547	14 020 907
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen	7 195 470	7 881 583
Riistavuoren vanhainkoti ja vanhusten asuintalot	4 899 488	5 347 243
Suursuon vanhainkoti	8 691 056	9 538 313
Myllypuron sairaskoti	7 593 697	8 272 805
Hoito sairaaloissa ja muissa laitoksissa		
Hoito sairaaloissa	2 935 000	1 338 824
Hoito muissa laitoksissa	9 520 000	11 223 854
Muut huoltotoimen menot		
Avustukset	3 686 390	3 583 096
Käyttövarat	2 756 159	814 511
Yhteensä	144 105 843	147 597 515
Osuudet Kansaneläkelaitoksen menoihin	37 496 600	41 143 478
Kaikkiaan	181 602 443	188 740 993

2. Huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin kertomusvuonna korvauksia annetusta huollosta seuraavasti:

	korvaus huoltolautakunnan antamasta huollosta	korvaus lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta	yhteensä
	mk	mk	mk
Valtiolta perityt [1]	871 898	1 053	872 951
Toisilta kunnilta perityt	28 770	126 654	155 424
Yksityisiltä perityt	12 810 114	2 761 566	15 571 680
Yhteensä	13 710 782	2 889 273	16 600 055

Pääosa yksityisiltä perityistä korvauksista kertyi kansaneläkkeistä.

1) Valtio korvasi vuosilta 1973—74 sotilasavustuksista yht. 1 155 115 mk ja kotiuttamisrahoista 55 590 mk. Nämä luvut eivät sisälly huoltolautakunnan tilinpäätökseen.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suorittivat Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Roihuvuoren ja Suursuon vanhainkodeissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 2 075 938 mk ja yksityispaikoilla olleet 179 959 mk.

Kodinhoidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Asiamiesosasto esitti toisiin kuntiin kohdistyvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 134 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 88 oli huoltolautakunnan ja 46 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Toisilta kunnilta saapui korvausvaatimuksia 342 päähenkilölle annetusta huollosta. Valtiolta haetuista korvauksista oli 52 sotasiirtolaishuoltoa, 418 mustalaisväestöä ja 13 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia koskevia hakemuksia.

Näiden lisäksi tehtiin *valtiolle tilitys* 445 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä *sotilasavustuksesta* sekä 537 henkilölle kotiuttamisrahalain nojalla myönnetystä *kotiuttamisrahasta.* PAVI-lain 35 §: n 1 momentissa mainittuja tapauksia oli 2 580. Yksityisiin avunsaajiin kohdistuvia velkomistapauksia oli vuoden lopulla 14 383. Huollettavien eläkkeitä oli hoidettavana vuoden lopussa 6 021 henkilön osalta. Eläkkeistä annettiin laitoshoidossa oleville käyttövaroja 3 785 570 mk ja eläkkeitä välitettiin 5 497 809 mk, lisäksi maksettiin ylimääräisiä käyttövaroja huollettaville heidän pankkitileiltään 634 116 mk.

3. Kassa- ja tilitoiminta

Rahatoimiston Kallion osasto vastasi huoltolautakunnan ja sen alaisten laitosten rahaliikenne- ja kirjanpitotehtävistä sekä arvo-omaisuuden hoidosta.

Huostaanotettuja pankkikirjoja oli vuoden päättyessä kaikkiaan 3 032 kpl vuoden lisäyksen ollessa 93 kpl. Pankkitalletusten yhteismäärä oli 6 958 492.62 mk. Muu osa huostaanotetusta arvo-omaisuudesta koostui pääasiassa arvoesineistä, saamamieskirjoista, osakkeista ja obligaatioista.

Huoltoviraston puolesta

Usko Tiainen
Huoltotoimen toimitusjohtaja

Helena Meskanen
Aktuaari

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1974
(Huoltoaputapausten osalta)

Liitetaulu 1

LAITOS	Hoidettuja					Huoltopäiviä	
	Päämiehiä			Perh.-jäseniä	Kaikkiaan	Kaikkiaan	Keskim. hoidettua kohti
	Miehiä	Naisia	Yht.				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	1 928	3 543	5 471	849	6 320	1 086 564	171.9
Kaupungin omat laitokset	1 306	2 513	3 819	513	4 332	803 360	185.4
Huoltolautakunnan alaiset	575	1 861	2 436	82	2 518	701 755	278.7
Koskelan sairaskoti	178	513	691	32	723	114 875	158.9
Kustaankartanon vanhainkoti	174	666	840	10	850	269 045	316.5
Roihuvuoren vanhainkoti	73	195	268	3	271	77 304	285.3
Riistavuoren vanhainkoti	12	144	156	5	161	45 393	281.9
Suursuon vanhainkoti	38	259	297	17	314	90 594	288.5
Kulosaaren ja Hirvihaaran vanhainkodit	70	24	94	1	95	22 231	234.0
Myllypuron sairaskoti	66	197	263	17	280	79 358	283.4
Tervalammen työlaitos	23	—	23	—	23	2 955	128.5
Sairaalat	452	398	850	377	1 227	34 976	28.5
Marian sairaala	181	122	303	12	315	7 274	23.1
Kivelän sairaala	86	117	203	39	242	6 411	26.5
Malmin sairaala	75	73	148	17	165	4 738	28.7
Auroran sairaala	80	64	144	314	458	10 351	22.6
Laakson sairaala	32	36	68	6	74	4 727	63.9
Toipumiskoti Ahtela	35	4	39	2	41	1 475	36.0
Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huoltolaitokset	320	312	632	59	691	66 629	96.4
Nikkilän sairaala	45	60	105	4	109	23 370	214.4
Hesperian sairaala	257	244	501	53	554	38 225	69.0
Röykän sairaala	4	3	7	—	7	1 511	215.9
Hesperian sairaalan Haagan osasto	28	21	49	6	55	3 523	64.1
Muiden omistamat laitokset	811	1 295	2 106	381	2 487	283 204	113.9
Vanhain- ja turvakodit	57	274	331	17	348	77 385	222.4
Vanhainkodit (yksityiset)	12	165	177	2	179	51 606	288.3
Muiden kuntien vanhain- ja kunnalliskodit	3	3	6	—	6	1 001	166.8
Lepokodit	33	26	59	5	64	8 378	130.9
Erilaiset invalidikodit	6	11	17	—	17	4 529	266.4
Ensi-Koti	—	40	40	6	46	3 208	69.7
Pelastusarmeijan äitikoti	—	7	7	2	9	1 121	124.6
Emmauskoti	—	18	18	1	19	4 352	229.1
Juutalainen sairaala	3	5	8	1	9	3 190	354.4
Työkodit ja siirtolat	4	2	6	—	6	438	73.0
Uudenmaan työlaitos	4	2	6	—	6	438	73.0
Sairaalat, parantolat yms.	738	1 033	1 771	357	2 128	197 635	92.9
Yleiset ja yksityiset sairaalat	594	544	1 138	334	1 472	29 363	19.9
Tuberkuloosiparantolat	9	2	11	—	11	870	79.1
Invalidisairaalat ja hoitolat	6	7	13	1	14	322	23.0
Sairaskodit	122	498	620	13	633	162 421	256.6
Sekalaiset hoitolat ja parantolat (ei sair. luett.)	—	—	—	12	12	383	31.9
Sekalaiset hoitolat ja parantolat (sair. luett.)	16	9	25	2	27	4 276	158.4
Mielisairaalat ym.	27	29	56	12	68	7 746	113.9
Kellokosken sairaala	5	7	12	1	13	3 629	279.2
Muut mielisairaalat (paitsi H: gin omat)	22	23	45	11	56	4 117	73.5

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (katkoviiva) hoidokkien luvussa niinikään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sensijaan luonnollisesti täsmäävät.

Katsaus huoltoapua ym. varten asetettujen huoltotoimistojen sekä rekisteritoimiston toimistotyöhön v. 1974 **Liitetaulu 2**

TOIMISTO	Lähetteitä huoltolautakunnan alaisiin			Maksusitoumuksia				Annettuja lääkärissä käyntikortteja	Lääke- ja sairaanhoitotarvikemääräyksiä	Suoritettuja kassamaksueriä	Annettuja todistuksia ja lausuntoja	Asiakaskäyntejä
	Hal 18 §:n mukaisiin huoltolaitoksiin	työlaitoksiin	työtupiin	sairaaloihin	muihin laitoksiin	HYKS:n polikl.	muita maksusitoumuksia					
1	–	–	–	232	–	64	446	338	2 212	7 134	1 113	13 537
2	–	–	1	288	–	92	723	374	2 051	6 152	1 247	11 220
3	–	–	1	337	–	135	1 092	701	1 806	10 585	770	13 343
4	–	–	1	547	–	357	1 604	676	2 221	12 950	1 879	15 690
5	–	–	1	368	3	123	987	756	2 007	11 601	902	10 924
6	–	24	133	1 293	7	221	6 312	1 829	5 422	51 183	3 162	49 677
7	–	–	1	378	–	92	1 286	720	1 737	12 513	1 038	11 286
8	–	–	–	348	–	83	714	727	1 638	9 210	688	10 088
9	–	–	–	258	–	138	792	634	1 615	9 858	1 186	9 765
Lht	3 376	–	–	747	370	5	802	107	9 907	650	309	9 188
Toimisto 1 - 9 – Lht	3 376	24	138	4 796	380	1 310	14 758	6 862	30 616	131 836	12 294	154 718
Rekisteritoimisto	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	490	–
Kaikkiaan	3 376	24	138	4 796	380	1 310	14 758	6 862	30 616	131 836	12 784	154 718
Kuukausi												
Tammikuu	318	1	8	455	42	128	1 316	839	3 242	12 117	1 070	14 588
Helmikuu	301	2	12	426	40	125	1 321	725	2 403	11 522	1 003	12 780
Maaliskuu	298	1	10	479	51	132	1 274	645	2 694	12 239	1 175	14 738
Huhtikuu	308	–	15	438	31	122	1 390	594	2 352	13 236	1 205	14 321
Toukokuu	313	–	20	489	34	105	1 420	566	2 991	12 150	1 265	14 021
Kesäkuu	197	–	10	370	31	103	940	423	2 770	9 645	750	10 563
Heinäkuu	185	–	4	400	24	109	701	423	2 407	10 079	969	12 235
Elokuu	286	4	13	353	16	112	965	515	2 523	9 862	921	12 067
Syyskuu	299	10	9	317	24	115	1 067	474	2 192	9 844	1 004	12 231
Lokakuu	327	5	20	376	34	100	1 500	524	2 192	10 983	1 453	13 514
Marraskuu	286	1	3	394	27	94	1 566	578	2 329	10 653	1 218	12 746
Joulukuu	258	–	14	299	26	65	1 298	556	2 521	9 506	751	10 914
Kaikkiaan	3 376	24	138	4 796	380	1 310	14 758	6 862	30 616	131 836	12 784	154 718

2. Helsinkiläisten juopumuspidätykset v. 1974 **Liitetaulu 3**

Kuukausi	Pidätysten luku		Kaikkiaan
	Miehet	Naiset	
Tammikuu	4 392	274	4 666
Helmikuu	4 860	259	5 119
Maaliskuu	5 212	362	5 574
Huhtikuu	4 756	290	5 046
Toukokuu	5 428	314	5 742
Kesäkuu	5 128	369	5 497
Heinäkuu	4 924	339	5 263
Elokuu	5 340	389	5 729
Syyskuu	8 016	436	8 452
Lokakuu	6 044	352	6 396
Marraskuu	5 464	352	5 816
Joulukuu	4 944	309	5 253
Yhteensä	64 508	4 045	68 553

Juopumuksesta pidätetyt Helsingissä asuvat henkilöt iän ja pidätyskertojen mukaan v. 1974 [1]

Liitetaulu 4

Ikä vuotta	Henkilöitä, jotka vuoden varrella pidätettiin							Kaikkiaan pidätettyjä henkilöitä	Näistä					Kaikkiaan pidätyskertoja
	1	2	3	4	5	6–9	10–		ei ennen pidätettyjä	ennen pidätettyjä, ei rekisteröityjä	nuorina rekisteröityjä [2]	muita rekisteröityjä [3]	irtolaisina rekisteröityjä	
	Kertaa													
Miehiä														
–17	376	40	16	32	16	–	–	480	376	80	4	8	–	712
18–20	704	188	68	44	28	12	8	1 052	560	140	176	172	8	1 764
21–24	1 256	228	84	56	32	80	28	1 764	840	364	248	316	76	3 424
25–29	1 504	400	192	148	80	108	112	2 544	864	676	344	616	124	6 836
30–34	1 096	312	116	92	52	116	136	1 920	524	772	–	580	96	6 144
35–39	1 000	288	172	128	80	124	164	1 956	468	636	–	812	116	7 696
40–44	876	312	200	124	84	184	212	1 992	384	660	–	912	120	9 332
45–49	840	264	160	112	64	176	268	1 884	416	440	–	1 004	88	10 704
50–54	592	212	108	72	56	132	208	1 380	232	292	–	828	108	7 776
55–59	416	120	36	32	28	52	112	796	188	160	–	440	48	3 628
60–	644	156	96	72	24	88	172	1 252	268	276	–	656	68	6 492
Yhteensä	9 304	2 520	1 248	912	544	1 072	1 420	17 020	5 120	4 496	772	6 344	852	64 508
Naisia														
–17	128	20	6	2	1	3	1	161	129	24	–	1	–	235
18–20	127	24	11	6	4	4	2	178	83	42	5	32	18	311
21–24	132	32	10	6	2	5	5	192	88	34	5	35	35	461
25–29	142	29	4	6	1	9	4	195	100	44	3	25	30	428
30–34	75	19	9	2	4	6	2	117	55	26	–	32	17	240
35–39	83	19	11	3	2	3	5	126	53	30	–	27	27	281
40–44	62	22	6	2	3	6	12	113	41	32	–	31	20	446
45–49	71	18	11	3	4	6	9	122	35	27	–	38	38	440
50–54	59	10	5	5	9	9	9	106	27	24	–	55	36	436
55–59	54	12	6	5	–	2	8	87	25	10	–	44	28	281
60–	87	15	9	9	1	6	11	138	42	25	–	64	39	486
Yhteensä	1 020	220	88	49	31	59	68	1 535	678	318	13	384	288	4 045

1) Näistä osa aikaisemmin nuorina rekisteröityjä
2) Tilapäisinä väärinkäyttäjinä
3) Varsinaisina väärinkäyttäjinä

9. Kaasulaitos

Yleistä

Vuosi 1974, kaasulaitoksen 114. toimintavuosi ja 74. vuosi Helsingin kaupungin laitoksena, oli monessa suhteessa merkityksellinen. Niinpä mm. ensimmäisen kerran kaasun tuotanto perustui koko vuoden ajan raakaöljystä saatavan nestekaasun eli butaanin käyttöön kaupunkikaasun raaka-aineena. Vaikka monimutkainen, pitkälle automatisoitu kaasunvalmistuslaitteisto vaatiikin käyttö- ja huoltohenkilökunnalta erittäin suurta valppautta ja ammattitaitoa, kyettiin kaasuntuotantoa jatkamaan häiriöttömästi ja turvallisesti uusin menetelmin.

Butaanista valmistettu kaupunkikaasu poikkeaa ominaisuuksiltaan jonkin verran aikaisemmasta hiilikaasusta joten kertomusvuoden alkupuolella ilmeni tarvetta säätää ja tarkistaa asiakkaiden kaasulaitteita. Tästä työstä vastasi kaasulaitoksen jakeluosaston henkilökunta. Vaikka työ oli varsin laaja ja se oli tehtävä mahdollisimman nopeasti muun työn lisäksi, kaasunkuluttajien palvelu kyettiin nytkin toteuttamaan kaikkien tyydytykseksi.

Kaasulaitoksen tehdasalueella *Sörnäisissä* tapahtui vuoden aikana suuria muutoksia. Kaikki hiilikaasulaitoksen lopettamisen yhteydessä tarpeettomiksi käyneet *rakennukset* ja laitteet purettiin. Laitoksen käytöstä vapautuneet *alueet* luovutettiin pääasiassa sähkölaitoksen hallintaan ja kaasulaitokselle jääneellä alueella suoritettiin kunnostustöitä, jotka jatkuvat edelleen.

Uusi kaasunvalmistuslaitteisto toimi koko vuoden ajan hyvin. *Hiilikaasulaitoksen* lopetettua toimintansa, loppuivat myös sen ympäristölleen aiheuttamat haitat, joten tuotannonmuutos merkitsi tässä mielessä suurta parannusta.

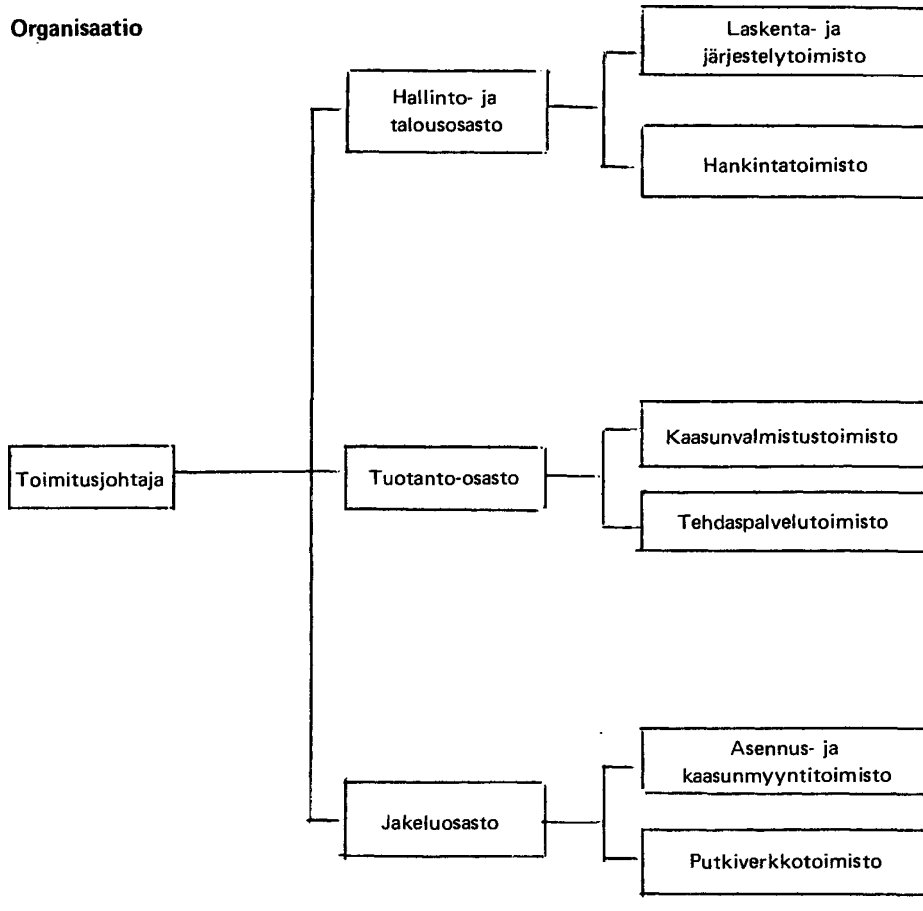
Kaasunmyynnin kehitys oli samansuuntaista kuin edellisinä vuosina. Pienkulutustariffien osalta tapahtui lievää laskua kun taas suurkulutustariffeilla ja erikoishinnalla myydyt kaasumäärät pysyivät suunnilleen ennallaan. Myydyn kaasun kokonaismäärä oli jonkin verran pienempi kuin v. 1973. Tämä johtui toisaalta siitä, että butaanissa valmistetulla kaasulla on korkeampi lämpöarvo hiilikaasuun verrattuna ja kaasua tarvittiin siis määrällisesti entistä vähemmän sekä toisaalta jatkuvasta energiansäästökampanjasta. Myös kaasumittareiden erilainen rahastusjärjetelmä aiheutti myyntilukujen näennäistä pienentymistä kertomusvuoden aikana. Kaasunjakeluverkostoa ei varsinaisesti laajennettu, mutta kaupungin muut toimenpiteet kuten mm. metron rakentaminen aiheuttivat lukuisia katuputkiverkoston siirtotöitä. Teollisuuslaitosten lautakunta teki 5.11. esityksen kotitalouksien kaasunkäyttövelvollisuuden lakkauttamisesta itäisissä kaupunginosissa, mutta kaupunginvaltuusto ei käsitellyt asiaa kertomusvuoden aikana.

Henkilökunta ja organisaatio

Toimistojen lakkauttaminen

Vuoden 1973 joulukuussa tapahtuneen tuotannonmuutoksen ja sen aiheuttamien tehtävä- ja organisaatiojärjestelyjen takia lakkautettiin kertomusvuoden aikana seuraavat toimintayksiköt: *laboratorio- ja sivutuotetoimisto, suunnittelutoimisto ja koksinmyyntitoimisto* sekä *öljynkaasutustoimisto,* jonka tehtävänä oli huolehtia uuden öljynkaasutuslaitoksen koekäytöstä. Organisaatiokaavio esitetään seuraavalla sivulla.

Organisaatio

Taulukko 1 Henkilökunta

Henkilökuntaryhmä	Henkilöitä palveluksessa 31.12.1973	Henkilökunnan muutokset						Henkilöitä palveluksessa 31.12.1974
		Kvsto tai Khs nimitti	Teolk nimitti	Toim. joht. nimitti	Eronneet	Eläkkeelle siirtyneet	Kuolleet	
Vakin. virkailijat	29	–	–	–	1	2	–	26
Tilapäiset viranhaltijat ja viransijaiset	4	–	–	–	1	–	–	3
Työsopimussuhteessa olevat kuukausi-palkkaiset	72	–	–	31	35	1	–	67
Työntekijät	97	–	–	7	18	3	–	83
Yhteensä	202	–	–	38	55	6	–	179

Kaasulaitoksen palveluksessa oli vuoden lopussa yhteensä 179 henkilöä eli 23 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Viereisellä sivulla esitetystä taulusta käy selville henkilökunnan jakautuminen työsuhteen mukaan sekä vaihtuvuus kertomusvuoden aikana. *Henkilökunta ja vaihtuvuus*

Toimintavuonna tapahtui lukuisia muutoksia kaasulaitoksen henkilökunnan piirissä eläkkeelle siirtymisten ja eroamisten takia. Mm. jakeluosaston päällikkö Suhonen erosi laitoksen palveluksesta 1.11. siirtyen työkyvyttömyyseläkkeelle, eikä virkaa ehditty täyttää kertomusvuoden aikana. Merkille pantavaa oli, että lähes puolet työsopimussuhteessa olleista kuukausipalkkaisista vaihtui kertomusvuoden aikana.

Toiminta

Kaasulaitoksen ainoa tuote oli kertomusvuoden aikana kaupunkikaasu, jota valmistettiin yksinomaan *butaania* raaka-aineena käyttäen. Sivutoimintana kaasulaitos myi kertomusvuoden aikana hiilikaasutoiminnan kaudelta varastoon jääneen *koksin* 18 186 tonnia. *Tuotteet*

Kaasulaitos luovutti 1.1. lukien sähkölaitoksen hallintaan Parrukadun pohjoispuolella olevat tuotannonmuutoksen takia kaasulaitokselle tarpeettomiksi käyneet *alueet*. Sähkölaitoksen Hanasaaren voimalaitoksen rakennustöiden takia siirrettiin satamarata kulkemaan kaasulaitoksen entisen tehdasalueen halki Kaasutehtaankadulta Sörnäisten rantatielle, joten rata on nyt kaasulaitoksen ja sähkölaitoksen alueiden rajana. *Alueluovutus*

Tuotannon raaka-aineena käytettiin kertomusvuonna Neste Oy:n Porvoon jalostamolta saatua butaania 12 292.7 tn. *Raaka-aine*

Nestekaasun (butaanin) hankinta, käyttö ja varastointi:

	kg
varasto 1.1.1974	738 504
tuotu	12 788 577
käytetty	12 292 700
varasto 31.12.1974	1 234 381

Kaasun kokonaistuotanto oli kertomusvuonna 27.67 (ed. v:na 39.03) milj. m^3. Tuotannon supistuminen johtui siitä, että hiilikaasulaitoksen lopetettua toimintansa ei koksiuunien lämmittämiseen tarvittavaa kaasua enää valmistettu. *Kaasunvalmistus*

Kaupunkikaasun valmistus ja käyttö v. 1974

	m^3
kokonaisvalmistus, josta	27 660 666
- kaasulaitoksen oma kulutus	143 871
- kaasua syötetty jakeluverkostoon	27 516 795

Vuoden aikana tarkistettiin kaasunmyyntitariffeja kahdesti. Korotettuja tariffeja sovellettiin ensimmäisen kerran 23.2 tapahtuneesta kaasumittarien luennasta lähtien ja toinen tariffien korotus toteutettiin 1.9. suoritetusta luennasta alkaen. *Kaasun myynti*

Kaasunkulutuksen jakautuminen kulutusryhmittäin: *Kaasun kulutus*

	m^3	%
- tariffit	23 396 541	84.57
- huoneiden lämmitys	970 213	3.50
- oma kulutus	143 871	0.52
- vuodot, nesteytyminen, mittauserot	3 158 072	11.41
Yht.	27 668 697	100.00

Kaasukojeiden asennus

Kertomusvuonna asennettiin kaasuliesiä 350, teollisuuskojeita 33 ja muita kojeita 14. Asennettujen kaasukojeiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 90 118 ja asennettuja kaasumittareita yht. 62 626, joista rahakemittareita 48 366 ja laskumittareita 14 260.

Kuluttajilla oli kaasukojeita vuoden päättyessä seuraavasti:

- kotitalousliesiä	68 101
- ravintolaliesiä	380
- kotitalouskeittimiä	8 791
- lämminvesikojeita	3 816
- kotitalouspaistinuuneja	691
- lämpö- ja jääkaappeja	320
- saunankiukaita	166
- pesupatoja	265
- lämpökaminoita	67
- kattiloita, keskuslämmitys	155
- kattiloita, muita	29
- elintarviketeollisuuden kojeita	810
- muita teollisuuskojeita	6 527
Yhteensä	90 118

Sivutoiminta

Koksin ja tervan myynti

V. 1973 koksin valmistuksesta varastoitua koksia myytiin kertomusvuoden aikana 18 186 tn. Tästä määrästä oli yli 20 mm:n suuruista koksia 12 165 tn, josta toimitettiin *lämmityskoksiksi* suoraan kuluttajille 2 426 tn ja helsinkiläisille koksiliikkeille 1 460 tn sekä *teollisuuskoksiksi* kotimaiselle rauta- ja terästeollisuudelle 1 691 tn, sokeriteollisuudelle 1 221 tn ja Ruotsiin 5 367 tn. *Koksimurskaa* (alle 20 mm) toimitettiin 6 021 tn, mistä määrästä myytiin Ruotsiin 2 123 tn. Kaupungin kiinteistöille toimitettiin koksia 1 881 tn.

Vuoden alussa varastossa ollut *kivihiiliterva* myytiin kertomusvuoden aikana loppuun.

Kivihiilen myynti

Kaupungin kiinteistöille myytiin kertomusvuonna lämmitystarkoitukseen kivihiiltä 1 859 tn. Lisäksi kaasulaitoksen hankintatoimisto hankki kaupungin yhteishankintaelimenä kaupungin kiinteistöille kivihiiltä 357 tn ja *antrasiittia* 114 tn.

Pysäköintimittarit

Kaasulaitos hoiti kertomusvuoden aikana pysäköintimittareiden hankinnan, asentamisen, kunnossapidon ja rahastuksen. Pysäköintimittarien kunnon valvontaan liittyvät tehtävät siirtyivät kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti 1.5. lukien kaasulaitokselta kiinteistöviraston tonttiosaston *pysäköinninvalvontatoimistolle.* Kaupunkisuunnitteluviraston liikennesuunnitteluosaston määrittämille pysäköintipaikoille asennettiin 81 (ed. v:na 61) pysäköintimittaria. Kertomusvuoden lopussa oli asennettuja pysäköintimittareita yhteensä 2 631 (2 550), joista oli 1/2 tunnin mittareita 154 (152), 1 tunnin mittareita 449 (469), 2 tunnin mittareita 1 554 (1 425) ja 4 tunnin mittareita 474 (454).

Tekniset laitteet

Tuotantoosaston laitteet

Butaania raaka-aineena käyttävä kaasuntuotantolaitteisto toimi kertomusvuoden aikana yleensä hyvin. Laitteisto vaatii kuitenkin jatkuvaa huoltoa ja mahdollisuuksien mukaan lähinnä ennakoivaa huoltotoimintaa. Hiilikaasukauden jäljiltä todettiin varsinkin sähköisissä koskettimissa ja kaapeleissa sekä mittaus- ja säätöpiireissä hapettumista ja likaantumista. Paineastioiden tarkastuksissa, joita suoritettiin määräysten edellyttämällä tavalla ei todettu vakavia vikoja.

Vaikka kaasuntuotannon häiriöttömän jatkuvuuden turvaamiseksi kaikki tuotantoyksiköt on pidettävä suurimman osan vuotta jatkuvassa käyttövalmiudessa, oli kaasunvalmistuksen keskimääräinen hyötysuhde vuoden 1974 aikana n. 83 %, mitä voidaan pitää erittäin hyvänä tuloksena.

Putkiverkosto

Kertomusvuoden aikana tehtiin pääasiassa vanhojen kaasujohtojen uusimis-, muutos- ja kunnossapitotöitä. Putkiverkostoa lisättiin ja poistettiin vuoden aikana seuraavasti:

	jakelujohdot m	liittymisjohdot kpl
Vuoden alussa	263 152	2 952
- lisäys vuoden aikana	+ 1 161	+ 6
- poistettu vuoden aikana	— 992	— 20
Vuoden lopussa	263 321	2 938

Pääjohtoverkon keskiläpimitta oli vuoden lopussa 190.9 mm ja liittymisjohtojen pituus 39 125 m.

Taloudellinen tulos

Tilinpäätöksen osoittama alijäämä oli 4 820 472 mk eli 3 503 472 mk talousarvion mukaista tulosta huonompi. Näin epäedullinen taloudellinen tulos johtui lähinnä v. 1973 loppupuolella alkaneen energiakriisin takia erittäin voimakkaasti nousseesta butaanin hinnasta, yleisen palkka- ja hintatason tuntuvasta noususta sekä toisaalta siitä, että tuotantokustannusten nousun perusteella korotettuja kaupunkikaasumaksuja saatiin soveltaa vain osan vuotta.

Taloudellinen tulos 1971—1974

	1971 mk	1972 mk	1973 mk	1974 mk
Käyttöomaisuuden arvo 31.12	14 277 760	13 468 060	14 169 280	19 392 060
Käyttötulot	25 624 508	21 585 899	19 761 984	15 824 263
Käyttömenot ilman pääomakuluja	23 475 623	22 712 362	20 697 031	19 090 827
Korot ja poistot	4 107 117	2 176 250	2 071 304	1 553 908
Kokonaiskäyttömenot	27 582 740	24 888 612	22 768 335	20 644 735
Nettoylijäämä (+) / Vajaus (—)	— 1 958 232	— 3 302 712	—3 006 352	—4 820 472

Kokonaiskäyttömenot olivat 3 839 734 mk talousarviossa esitettyä suuremmat ja *käyttötulot* 336 262 mk talousarviossa esitettyä suuremmat.

Kaasulaitoksen käyttöomaisuuden arvonlisäykset olivat kertomusvuonna 7 061 659 mk, josta 6 690 870 mk oli kaupungin käyttöomaisuuden arvojen tarkistamisesta johtunutta arvonlisäystä. Käyttöomaisuuden arvonvähennykset olivat 1 838 879 mk, josta poistosuunnitelman mukaiset poistot olivat 681 704 mk, tehdastontin aluesiirto 1 155 600 mk ja muut vähennykset 1 575 mk.

10. Kaupunginarkisto

Yleistä

Kaupunginarkiston vuoden 1974 toimintasuunnitelman toteuttamista vaikeutti eläkkeelle siirtymisen ja eroamisen vuoksi toistuvasti haettavina olleet virat sekä täyttämättömät toimet, joista varsinkin alempipalkkaisiin ei saatu pysyvää henkilökuntaa.

Mikrofilmaus

Toiminta yritettiin kaikesta huolimatta pitää mahdollisimman hyvin kaupungin koko arkistokenttää ja asiakirjahallintoa palvelevana. Heti vuoden alussa tehtiin esitys uusituiksi ohjeiksi kaupungin viranomaisissa käytettävistä papereista ja muista kirjoitustarvikkeista. Kaupunginhallitus hyväksyi ohjeet noudatettaviksi. Mahdollisen kriisiajan varalta valmisteltiin yleisohjeet virastojen ja laitosten toiminnan jatkuvuudelle välttämättömän tietoaineiston suojelusta. Mikrofilmaustoimikunnan mietintöön sisältyvän, kaupunginarkiston hoidettavaksi tulevan alan peruskoulutuksen järjestämiseksi tehtiin alustavat suunnitelmat, vaikka varsinainen koulutus järjestetään vasta v. 1975 aikana.

Rationalisointi

Kaupunginarkisto laati KTS-suunnitelmaan liittyvää yleistä rationalisointiohjelmaa varten suunnitelmansa asiakirjahallintoon kokonaisuudessaan kohdistuvista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on vähentää tietoaineiston käsittelyyn ja säilytykseen liittyviä kustannuksia sekä nopeuttaa tiedon esillesaantia.

Lausunto

Liikennelaitoksen pyydettyä lausunnon liikemerkistään, kaupunginarkisto piti aiheellisena perinteisen vaakunan ja liikemerkkien välisen suhteen selvittämistä omistusoikeuden osoittajina.

Esitys

Kaupunginvaltuuston merkityksen ja tehtävien havainnollistamiseksi kaupungin asukkaille kaupunginarkisto teki esityksen juhlanäyttelyn järjestämisestä valtuuston 100-vuotisjuhlan yhteydessä. Kaupunginhallitus hyväksyi näyttelysuunnitelman, joka toteutettiin kaupunginarkiston ja kaupunginmuseon yhteistyönä.

Henkilökunta

Muutokset

Kaupunginarkiston henkilökunnassa tapahtui seuraavat muutokset: täytettiin kaksi vakinaista arkistonhoitajan ja yksi arkistontarkastajan virka, tilapäisiin virkoihin otettiin arkistontarkastaja, arkistoneuvoja ja arkistoapulainen sekä työsuhteisiin toimiin kaksi arkistojärjestäjää. Arkiston palveluksesta erosi neljä henkilöä, joista kaksi siirtyi eläkkeelle.

Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginarkistossa yhdeksän vakinaista ja kuusi tilapäistä viranhaltijaa sekä neljä työsuhteista toimihenkilöä. Yksi arkistoapulaisen toimi oli täyttämättä.

Kaupunginarkistonhoitaja oli jäsenenä terveydenhuollon tietojenkäsittelyn ja arkistoinnin koordinointiryhmässä, sosiaalitoimen historiatoimikunnassa sekä kunnalliskertomuksen uudistamistyöryhmässä ja sen jaostossa. Hänet kutsuttiin myös opetusministeriön asettamaan arkistolainsäädännön uudistamista valmistelevan arkistotoimikunnan jäseneksi. Kaupunginarkistonhoitaja osallistui virastopäällikköpäiviin ja oli mukana muissakin vastaavanlaisissa kaupunginkanslian järjestämissä neuvottelutilaisuuksissa.

Koulutus

Arkistontarkastaja Simo Kalke oli asiantuntijana terveydenhuollon tietoaineiston käsittelyä suunnittelevan Tertia-työryhmän kokouksissa sekä osallistui PTS-seminaariin ja jatkuvan sairauskertomusjärjestelmän tiedotuspäiville.

Arkistonhoitaja Teemu Aalto oli opetusministeriön kustantamana kansainvälisen arkistoneuvoston CIA:n mikrofilmijaoston kursseilla Kööpenhaminassa. Hän toimi myös ao. jaoston Suomen kirjeenvaihtajana ja oli kaupunginhallituksen asettaman mikrofilamustoimikunnan sihteeri.

Henkilöasiainkeskuksen kursseja suoritettiin seuraavasti: johdon seminaarin yksi, kunnallishallinnon kurssin kolme, toimistotekniikan kurssin yksi, konekirjoituksen jatkokurssin yksi, sekä yleisönpalvelukurssin yksi henkilö. Edelleen oli Kodak Oy:n järjestämässä mikrofilmiseminaarissa osanottaja, joka myös suoritti yritys- ja laitoskirjastojen henkilökunnan kurssin.

Kaupunginarkiston kriisiaikaiseen toimintavalmiuteen kuuluvaa neljä henkilöä suoritti virasto- ja laitossuojelun peruskurssin ensiapuosan ja yksi palo- ja pelastusosan.

Arkistonhoidon valvonta ja ohjaus

Valvonta

Valvonta siihen liittyvine osatehtävineen muodosti pääosan kaupunginarkiston toiminnasta. Valvonnan piiriin kuului virastojen ja laitosten omassa hallinnassa oleva tietoaineisto. Tarkastustoiminta jakautui varsinaisiin tarkastuksiin, neuvontakäynteihin ja työnohjaukseen sekä virastojen ja laitosten arkistotilan ja -kalusteiden hankinnan ja käytön seuraamiseen. Tarkastustoiminnasta vastasi viisi tarkastajaa, joiden tarkastuspiiriin kuului 12-15 hallintokuntaa, joissa kussakin on useita arkistonmuodostajia. Tarkastusten osuus oli n. 60 % tarkastajien työajasta, muun ajan jakautuessa valvontaan kuuluvan koulutuksen sekä kaupunginarkistossa olevan tietoaineiston säilytykseen ja käyttöpalveluun liittyvien tehtävien kesken.

Kertomusvuonna pystyttiin vuotuisesta tarkastusten kokonaistarpeesta tyydyttämään vain n. 40 %, vaikka toistuviin neuvontakäynteihin ja ohjaukseen käytettiin kahta arkistojärjestäjää. Ilmeistä on, että tarkastusvajaus on jatkuvaa, sillä henkilöstösuunnitelmiin sisältyviä apulaistarkastajan toimia ei ole KTS:n tarkastusvaiheessa hyväksytty. Samanaikaisesti on 2-3 arkistojärjestäjää pidettävä järjestämistehtävissä niiden hallintokuntien arkistoissa, joissa ei ole päteviä arkistonhoitajia.

Tarkastusjaksojen pitenemisestä huolimatta kaupunginarkisto pitää edelleen tärkeänä seurata kiinteästi virastojen ja laitosten tietoaineiston arkistointia sekä järjestämiskaavojen ja niihin liittyvien hävittämissuunnitelmien laatimista olemalla jatkuvasti yhteydessä virastoarkistonhoitajiin. Vain näin menetellen voidaan estää samaa tai samanlaatuista tietoa sisältävän aineiston tarpeeton kasaantuminen lähes kaikkien kaupungin viranomaisten arkistoihin.

Yleisinventointi

Erikoisesti on mainittava kaikkien suomenkielisten kansakoulujen arkistojen yleisinventointi, joka suoritettiin viime syksyn kuluessa. Tarkastuksen tuloksena laadittiin koulujen arkistojen järjestämiskaava ja hävittämissuunnitelma. Järjestäminen ja seulonta on suoritettava loppuun ennen peruskouluun siirtymistä, koska kaikkien koulujen arkistot päätetään tässä yhteydessä ja siirretään kaupunginarkistoon. Suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen kanslioiden ja koulujen asiakirjojen kokonaismäärä on n. 1 400 hyllymetriä. Muodostuvan tietoaineiston arkistoinnin yhtenäistämiseksi ja käsittelyn helpottamiseksi alettiin kansakoulujen kanslioille laatia asiaryhmitykseen perustuvaa diaariointijärjestelmän mallia, joka otettaisiin käyttöön jo ennen peruskouluun siirtymistä.

Arkistotarkastukset

Arkistotarkastus suoritettiin kaasulaitoksen, kaupunginkirjaston, musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin toimiston, ruotsinkielisten kansakoulujen kanslian, tilastotoimiston, urheilu- ja ulkoiluviraston sekä väestönsuojelukeskuksen arkistoissa. Kaupungin 57 suomenkielisestä kansakoulusta tarkastettiin ja inventoitiin 44 toimivan koulun kaikki asiakirjat sekä lisäksi lakkautettiin Kylänevan, Ruskeasuon ja Hiihtäjäntien koulujen arkistot. Koulujen vastaaville arkistonhoitajille laadittiin yksityiskohtaiset asiakirjojen järjestämis- ja luettelointiohjeet, jotka monistettuna jaetaan kaikille kouluille järjestämistyön jouduttamiseksi.

Kaupunginarkiston ao. tarkastajat laativat hävittämissuunnitelmat kaupunginkirjaston, kaupunginviskaalinviraston, metron, palolaitoksen ja ruotsinkielisten kansakoulujen kanslian asiakirjoille, koska näissä ei ole arkistonhoitajaa, joka tehtävän suorittaisi. Sähkölaitoksen 3 000 hyllymetriä laajan, useita arkistonmuodostajia käsittävän arkistokokonaisuuden järjestämiskaavat ja hävittämissuunnitelmat saatiin parivuotisen työn tuloksena lopullisesti vahvistetuksi.

Terveydenhuollon asiakirja-aineiston osalta ei voitu rajoittua määräaikaistarkastuksiin kuten muualla, vaan potilaskohtaisen aineiston kasvua on seurattava jatkuvasti, jotta voidaan nopeasti suorittaa tarpeelliset asiakirjasiirrot sairaaloista keskusarkistoon. Etualalla olivat kertomusvuonna Auroran, Hesperian, Kivelän ja Marian sairaalat sekä terveydenhoitovirasto, jonka toimitilojen vaihdon yhteydessä jouduttiin ratkaisemaan useita asiakirjojen säilytykseen liittyviä peruskysymyksiä.

Järjestäminen ja luettelointi

Kaupunginarkistossa järjestettiin ja luetteloitiin seuraavien viranomaisten arkistot: ammattientarkastustoimisto, asuntojentarkastustoimisto, Haagan kauppalan taksoitus- ja tutkijalautakunnat, Kulosaaren taksoitus- ja tutkijalautakunnat sekä Oulunkylän kunnan taksoitus- ja tutkijalautakunnat, kunnallisten vaalien lautakunta, valtiollisten vaalien lautakunta, Kulosaaren suomalainen kansakoulu sekä Yrjö Harvian ja Ragnar Rosénin yksityiskokoelmat.

Virastot ja laitokset ovat asiakirjasiirtojensa yhteydessä luovuttaneet kaupunginarkistoon suuria karttoja ja rakennuspiirustuksia, joista osa on luonnosasteelle jääneitä. Pari vuotta jatkuneen koko piirustusaineiston uudelleenjärjestelyn viime vaiheena aloitettiin kertomusvuoden lopulla tämän sekalaisluonteisen aineiston läpikäynti ja erottelu, jota ei kuitenkaan saatu loppuun suoritetuksi.

Toiminta keskusarkistona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirrot

Kaupunginarkiston säilytystiloihin Kallion virastotalossa siirsivät asiakirjojaan elokuvatoimikunta, huoltovirasto, kaasulaitos, kaupunginkanslia, kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto, palkkalautakunnan toimisto, päiväkoti Onnela, raastuvanoikeus, rakennustarkastusvirasto, rakennusvirasto, ruotsinkielisten kansakoulujen kanslia, terveydenhoitovirasto ja verovirasto sekä työnsä päättäneet mikrofilmaustoimikunta, päivähoitotoimikunta II, taksikomitea ja työturvallisuustoimikunta.

Terveydenhuollon arkisto-osastoon Nilsiänk. 6 otettiin vastaan potilaskohtaista asiakirja-aineistoa kaupungin eri sairaaloilta sekä terveydenhoitoviraston alaisilta arkistonmuodostajilta.

Kertomusvuoden aikana keskusarkistoon vastaanotettujen asiakirjojen kokonaismäärä nousi 882 hyllymetriin, josta määrästä potilaskohtaisen aineiston osuus oli 532 hyllymetriä. Seulonta- ja järjestelytoimenpiteiden ansiosta saatiin viimemainitun aineiston kokonaismäärä (3 320 hm) supistettuna 171 hyllymetrillä, joten potilaskohtaisen aineiston vuotuinen nettokasvu oli 364 hyllymetriä. Nettolisäys on kuitenkin suurempi kuin viimeksi laaditussa PTS-suunnitelmassa on oletettu. Suurimpana syynä tähän poikkeamaan on terveydenhoitoviraston omien arkistotilojen riittämättömyys lähinnä terveyskeskusten osalta.

Ei-julkisen asiakirja-aineiston hävittämisen helpottamiseksi kaupunginarkistolle hankittiin Tarnator -niminen asiakirjahävittäjä. Laite on sijoitettu Kallion virastotaloon, jossa se on kaikkien virastojen ja laitoseten käytettävissä.

Asiakirjojen korjaus ja sitomotoiminta

Korjaustoiminta keskittyi pääasiallisesti edelleen maistraatin arkistoon kuuluvien, historiallisten rakennuspiirustusten konservointiin. Vuoden aikana korjattiin 260 asiakirjaa, joista karttoja ja piirustuksia oli 218 kappaletta. Muut asiakirjat olivat viottuneita maistraatin ja raastuvanoikeuden pöytäkirjalehtiä. Kaupunginvaltuuston 100-vuotis juhlanäyttelyä valmisteltaessa kaikki sinne esille tulevat piirustukset ja asemakaavat tarkastettiin ja suoritettiin tarpeelliset korjaukset. Kaupunginarkiston konservaattori kehysti seinille kiinnitettävät piirustukset, mikä osaltaan lisäsi näyttelyn yhtenäistä kokonaisvaikutelmaa.

Käyttöpalvelu

Tutkija- ja muiden asiakaskäyntien kokonaismäärä pysyi lähes muuttumattomana edelliseen vuoteen verrattuna. Koska kaupunginarkisto ei ole varsinainen tutkimuslaitos, olivat tutkijakäynnit jaksottaisia ja eri kuukausien kävijämäärien kesken oli suuria eroja. Tutkijasalin piiriin liittyvä työ on jatkuvasti lisääntynyt, sillä esille otettujen asiakirjojen määrä kasvoi 78.5 % ed. vuoteen verrattuna.

Sama suuntaus oli havaittavissa virastoille ja laitoksille toimitetuissa asiakirjalainoissa. Pelkästään terveydenhuoltoon kuuluvien asiakirjojen kokonaislainaus lisääntyi 57.7 %. Kasvu oli huomattavin röntgenkuvien osalta, joiden vuotuinen lainausten määrä kasvoi 122.6 %. Tämä johtuu lähinnä siitä, että laitokset luovuttivat terveydenhuollon arkistoon runsaasti 1970-luvulta olevaa potilasasiakirja-aineistoa.

Kaupunginarkiston käyttöpalvelutilasto v. 1974

	Keskusarkisto, virastotalo	Terveydenhuollon-arkisto Nilsiänk. 6	Yhteensä
Tutkijoita varten esille otetut asiakirjat	6 052	- [2]	6 052
Annetut asiakirjalainat	423	5 213	5 636
Tehdyt selvitykset	274	968	1 242
Annetut toimituskirjat	71	-	71
Annetut kopiot	1 100	-	1 100
Tutkijakäynnit	862[1]	56	918

1) 5 ulkomaalaista
2) sisältyvät asiakirjalainoihin

Kirjasto

Kaupunginarkiston kirjaston nidosluku lisääntyi vuoden aikana 793 yksiköllä. Pääosa kirjoista saatiin lahjoituksina aikaisempien vaihtosuhteiden perusteella. Myös useat liikelaitokset sekä yksityiset henkilöt lahjoittivat julkaisuja kaupunginarkiston kirjastoon.

Opetustoiminta

Kaupunginarkiston henkilökunta osallistui aikaisemman käytännön mukaisesti henkilöasiainkeskuksen koulutustoimintaan luennoimalla tietoaineiston käsittelystä ja hoidosta toimistotekniikan kursseilla ja toimistokoulussa sekä virastojen ja laitosten järjestämissä koulutustilaisuuksissa. Samoin jatkui koulutusyhteistyö valtionarkiston kanssa sekä kesäyliopistojen yhteydessä että valtionarkistossa pidettyjen luentojen muodossa.

Kertomusvuonna ei järjestetty toimistohenkilökunnalle tarkoitettuja arkistoalan yleiskursseja.

Lukuisten kaupunginarkistoon tehtyjen tutustumiskäyntien aikana pyrittiin osanottajille laitoksen tilaesittelyn ohessa selostamaan myös arkistotoimen keskeisiä järjestämis- ja hoitoperiaatteita.

Arkistoalan erikoiskoulutusta annettiin kuudelle virastoarkistonhoitajan tehtävissä toimivalle henkilölle. Heistä neljä suoritti arkistokurssin kokonaisuudessaan.

Talous

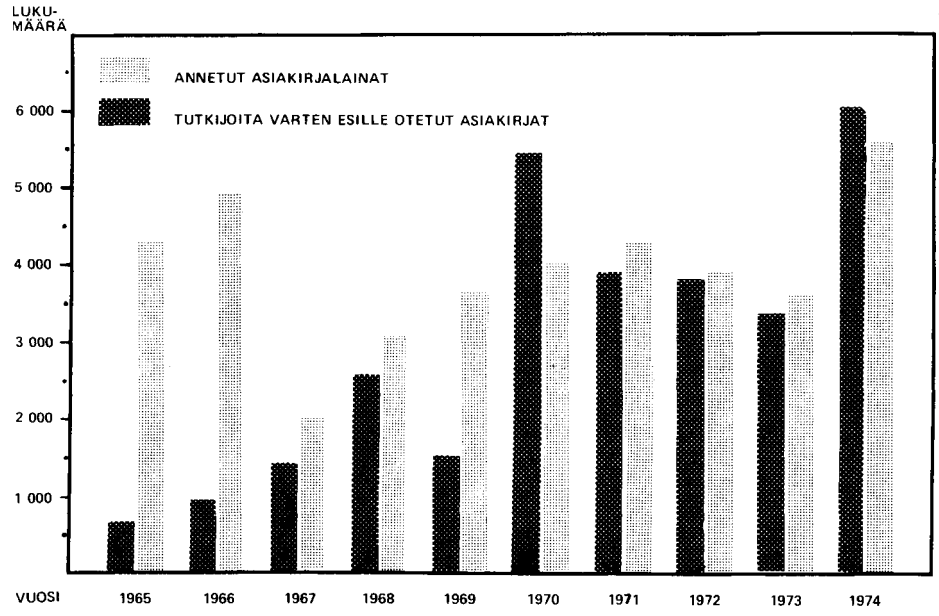
Tulot

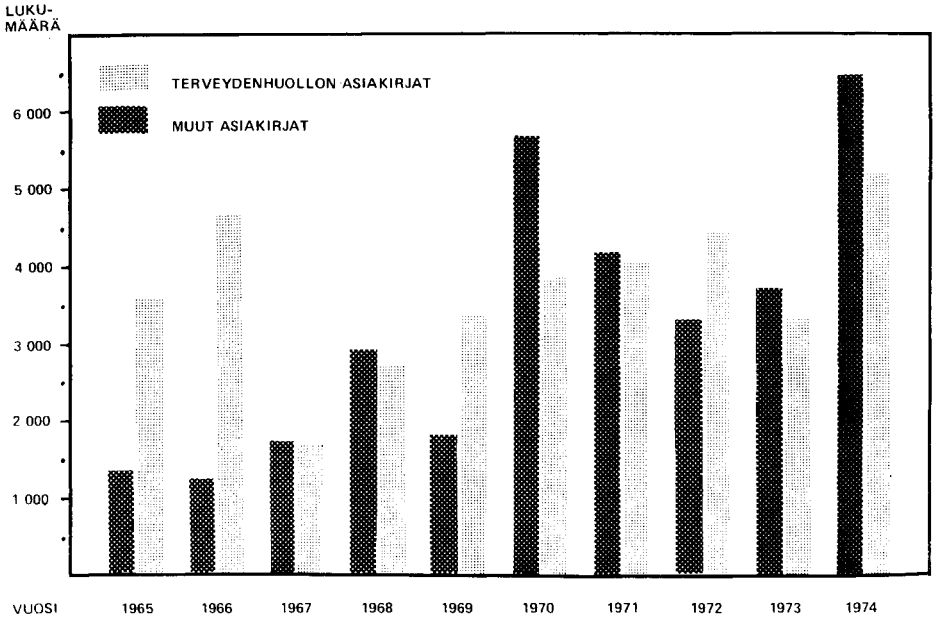
Kaupunginarkiston tulot olivat 1 425 mk, joista 401 mk oli sairausvakuutustoimistolta saatuja päiväraha- ja sosiaalivakuutusmaksukorvauksia, 58 mk Kansaneläkelaitokselta työterveydenhuollon korvauksia sekä 966 mk annetuista toimituskirjoista perittyjä lunastusmaksuja.

Menot

Kaupunginarkiston menot olivat 1 142 237 mk. Kaupunginhallitus myönsi lisäksi yleisistä käyttövaroistaan kalustohankintoja varten 16 640 mk. Arkistoaineiston siirtämistä varten Nilsiänk. 6 sijaitseviin arkistotiloihin jäi kaupunginhallituksen v. 1973 myöntämästä 26 000 mk:sta kertomusvuodelle 6 499 mk, mistä käytettiin 198 mk ja loput 6 301 mk palautettiin. Samoin tykistöluutnantti A. E. Geten v. 1763 laatiman Helsingin kartan korjaustyöhön edellisenä vuonna kaupunginhallituksen myöntämästä 5 000 mk:sta jäi 2 515 mk, mikä käytettiin kokonaan työn loppuun saattamiseksi. Arkiston menot olivat täten kaikkiaan 1 161 590 mk.

KAUPUNGINARKISTON ASIAKIRJOJEN KÄYTTÖ 1965 - 1974

Helsingfors stadsarkiv 1974

Allmänt

Stadsarkivets verksamhet har under det gångna året präglats av genomgripande förändringar bland personalen. Processen har icke underlättats av det faktum, att verksamhetens tyngdpunkt samtidigt har förflyttats ut på fältet, då uppdämmandet av ämbetsverkens administrativa pappersflod av praktiska skäl fått överta den dominerande rollen. Skötandet av de dagliga göromålen har även hämmats av ständiga vakansförflyttningar bland den ordnande personalen.

I begynnelsen av verksamhetsåret gav stadsarkivet ut närmare bestämmelser angående papper och skrivmaterial i ämbetstjänst. Senare utgavs även allmänna bestämmelser angående hanterandet av oumbärligt informationsmaterial i nationellt krisläge. Planer för förenhetligande av ämbetsverkens varierande mikrofilmpraxis samt utbildningsverksamhet i ärendet utarbetades; själva verksamheten överfördes till nästa år. I samband med stadens allmänna rationaliseringsplan framlade stadsarkivet en plan om begränsande och rationaliserande av stadens informationsmaterial. Planen gick framför allt ut på minskande av dokumentens framtagnings- och förvaringskostnader samt rationalisering av stadens registrerings- och diarieföringsbruk.

I slutet av året anordnade stadsarkivet och stadsmuseet en gemensam utställning över den kommunala representationens betydelse och historia. Utställningen öppnades den 12 januari 1975 Helsingfors stadsfullmäktiges 100-årsjubileum till ära.

Stadsarkivets personal

omfattar f.n. 20 anställda. Direktör för ämbetsverket är stadsarkivarien som har till uppgift att leda och övervaka stadens dokumentadministration och verksamheten vid centralarkivet. Själva personalen består av två arkivarier, tre arkivinspektörer, av vilka en som chef för hälsovårdens arkiv samt fjorton arkivassistenter och -ordnare m.fl. Stadsarkivet har under året varit representerat bl.a. i olika ämbetsverks och förvaltningsgrenars kommittéer för förnyande av information och dokumentation. Stadsarkivarien har varit tillkallad att representera kommunal sakkunskap vid den statliga kommitté, som tillsatts att förnya den finska arkivlagstiftningen.

Stadens dokumentskatt

består av ca 64 hyllkilometer, av vilka stadsarkivet förfogar över ca tretton. Övervakandet av ämbetsverkens dokumentvård tog under året lejonparten av stadsarkivets arbetskraft i anspråk. Inspektionerna utfördes av fem inspekterande tjänstemän. Var inspektionskrets består av 12-15 administrativa enheter, var och en omfattande flera arkivbildare. Inspektionerna med därtill hörande informering, övervakning av beordrade åtgärder, planering mm. upptog i genomsnitt 60 % av inspektörernas arbetstid; resten delades mellan skolning och vård av stadsarkivets material. Utredningsuppdrag samt informerande av forskare och ämbetsverk har även tagit sin del av tjänstetiden. En av inspektörernas säruppdrag har blivit att i görligaste mån förhindra anhopningen av identiskt material hos olika ämbetsverk.

Centralarkivet i Berghäll emottog inalles 350 hyllmeter handlingar från stadens ämbetsverk och hälsovårdens arkiv, centralarkivets underavdelning vid Nilsiägatan 6, 532 hyllmeter. Efter gallring av patienthandlingar återstod vid den sistnämnde en nettotillväxt på 364 meter. För kasserande av icke offentliga handlingar inköptes en pappersförstörare modell Tarnator, vilken även ställdes till ämbetsverkens disposition.

Under verksamhetsåret lagades å stadsarkivet 260 handlingar, av vilka 218 kartor och ritningar och resten magistratens protokoll o.d.

Både forskarnas och ämbetsverkens informationsbehov ökade avsevärt under årets lopp. Trots att stadsarkivet i första hand är ett ämbetsarkiv och icke i större grad forskningsanstalt ökade antalet framtagna handlingar för forsknings- o.dyl. bruk med 78.5 % från föregående år. Till ämbetsverken utlånades redan enbart från hälsovårdens arkiv 57.7 % flera handlingar. Störst var tillväxten bland utlånade röntgenbilder (122.6 %).

En mindre statistik:

Handlingar framtagna för forsk-ningsändamål, bägge avdelningarna	6 052	
Utlånade handlingar	5 636	
Verkställda utredningar	1 242	
Utgivna intyg o.dyl.	71	
Utgivna kopior	1 100	
Forskarbesök	918	
Biblioteket har utökats med	793	volymer.

Utbildningsverksamheten

höll ett sabbatsår vad stadsarkivets tvådagarskurser i dokumentvård beträffar. Dels hade över 200 byråföreståndare och kanslister hunnit skolas under ett par föregående år, vilket p.t. kunde anses tillräckligt; dels tog planerandet och genomförandet av kurserna mera tid och personal i anspråk än vad ett mindre ämbetsverk kunde betrakta som plausibelt. Däremot fortsatte utbildningssamarbetet med riksarkivet genom att sakkunniga och föreläsare ställdes till riksarkivets disposition vid dess egna, ämbetsverks- eller sommaruniversitetskurser. Specialutbildning gavs åt sex byråarkivarier å stadens ämbetsverk. Av dessa erlade fyra stadsarkivets arkivexamen.

Under talrika exkursioner, besök o.dyl. har besökarna delgetts information om uppordnings-, gallrings- mm. principer och -praxis.

11. Kaupunginkanslia

Yleistä

Kertomusvuonna nimitettiin kaupunginkanslian hallintopäällikön virkaan 1. 2. lukien varat. Tauno Lehtinen, joka oli hoitanut virkaa viransijaisena 11. 9. 1973 alkaen.

Kaupunginkanslian toiminnan päälinjoissa ei tapahtunut muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Uusina toimintamuotoina mainittakoon kuitenkin talous- ja suunnitteluosastolla elinkeinoasiamiehen toiminta ja kuljetustoimen kehittäminen sekä jatkuvana tehtävänä käynnistetty taloussuunnitteluun liittyvä rationalisointiohjelman laatiminen.

Organisaatio

Kaupunginkanslia on välittömästi kaupunginhallituksen alainen. Kansliapäällikkönä toimi kertomusvuonna varat. Yrjö Salo.

Toiminta-yksiköt

Kaupunginkanslia jakautui toimintayksiköiksi seuraavasti:
hallinnollinen osasto: hallintopäällikkö varat. Tauno Lehtinen
talous- ja suunnitteluosasto: rahoitusjohtaja varat. Erkki Linturi
- valmiuspäällikkö: ev.luutn., evp. ye.ups. Lauri Makkonen
- taloussuunnittelutoimisto: talousarviopäällikkö valt.maist. Erkki Kokkonen
- kuntasuunnittelutoimisto: suunnittelupäällikkö arkkit. Jaakko Tolonen
- organisaatiotoimisto: toimistopäällikkö dipl.ins. Martti Lund 4. 6. lukien

lainopillinen osasto: kaupunginlakimies varat. Jarl-Erik Kuhlefelt
yleinen osasto: osastopäällikkö varat. Harri Sormanen
- taideasiat: taideasiansihteeri fil.maist. Marja-Liisa Bell
- tiedotustoimisto: tiedotuspäällikkö Pertti Mustonen
- matkailutoimisto: matkailupäällikkö Mikko Nupponen.

Muutokset

Organisaation suunnitteluryhmä (OSR) hahmotteli talous- ja suunnitteluosastolle tarkoituksenmukaista tehtäväjakoa. Työryhmän esityksestä organisaatiotoimistosta irroitettiin 1. 9. lukien laskentatoimen kehittämistehtävät ja ATK-asiaintuntijan tehtävät sekä näistä muodostettiin erillinen laskentatoimisto. Järjestely merkitsi kuuden henkilön siirtymistä pois organisaatiotoimistosta.

Henkilökunta

Lukumäärä ja vaihtuvuus

Kaupunginkanslian palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä kaikkiaan 178 henkilöä, jotka jakautuivat palvelussuhteen mukaan eri osastoille seuraavasti:

toimintayksikkö	henkilökuntaa 31. 12.			vaihtuvuus v. 1974 lukumäärä			%		
	vs.	ts.	yht.	vs.	ts.	yht.	vs.	ts.	yht.
kansliapäällikkö	1	–	1	–	–	–	–	–	–
– hallinnoll.os.	54	29	83	6	8	14	11.1	27.6	16.9
– tal.ja suunn.os.	6	40	46	–	12	12	–	30.0	26.1
– yleinen os.	9	17	26	–	2	2	–	11.8	7.7
– lainopill.os.	20	2	22	4	1	5	20.0	50.0	22.7
yhteensä	90	88	178	10	23	33	11.2	26.1	18.5

Lainopilliseen osastoon kuului lisäksi kymmenen palkkiovirkaista kunnanasiamiestä ja kahdeksan kunnanasiamiehen varamiestä.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaolopäiviä oli kertomusvuonna osastoittain seuraavasti:

s a i r a u s p ä i v i ä	kaikkiaan	keskim./henkilö
– hallinnollinen osasto	713	8.6
– tal. ja suunn. osasto	213	4.6
– yleinen osasto	169	6.5
– lainopillinen osasto	96	4.4
yhteensä	1 191	6.7

Koulutus

Kaupunginkanslian henkilökuntaa osallistui kertomusvuonna sekä henkilöasiainkeskuksen että ulkopuolisten järjestämiin erilaisiin oman alansa koulutustilaisuuksiin. Kaupunginkanslia järjesti myös tulokaskurssin aikana 25. 10.–1. 11.

Kaupunginkanslian autot

Kaupunginkanslian käytössä oli alkuvuodesta 10 henkilöautoa ja yksi pakettiauto. Yksi henkilöauto myytiin ja kiinteistövirastosta siirrettiin kansliaan yksi henkilöauto. Lisäksi hankittiin yksi uusi henkilöauto ja kaupan yhteydessä luovutettiin vastikkeeksi vanha auto. Täten autokanta oli vuoden lopussa sama kuin alussa. – Ajokilometrien yhteismäärä oli 158 237 (170 160) eli 7 % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Toiminta

Hallinnollinen osasto

Tehtävien järjestely

Hallinnollisen osaston tehtävät olivat kertomusvuoden ajan edelleen samat kuin edellisenäkin vuonna eli kvston 25. 11. 1970 vahvistaman kaupunginkanslian johtosäännön 4 §:n mukaiset.

Työryhmät joutuivat avustamaan toisiaan lähinnä toimistotehtävien suorittamisessa. Etenkin kansliapäällikön ja hallintopäällikön työryhmät sekä tehokirjoittamo ja pöytäkirjaryhmä avustivat kaup.johtajan ja apul.kaup.johtajien työryhmiä. Lisäksi avustettiin yleistä osastoa sekä talous- ja suunnitteluosastoa näiden konekirjoitus- ja kanslistintehtävien suorittamisessa.

Kaupunginvaltuustolle esitellyt asiat

Esityslista

Kvstoa varten laadittiin kaikkiaan 23 (ed. v. 23) esityslistaa. Tähän lukuun sisältyy myös talous- ja suunnitteluosaston laatima talousarvioehdotus vuodelle 1975. Kvston käsiteltävänä oli kaikkiaan 766 (824) asiaa. Esityslistojen sivujen yhteismäärä oli talousarvioehdotusta lukuunottamatta 1 492 (1 672). Sekä asiain että sivujen määrä oli siis jonkin verran pienempi edelliseen vuoteen verrattuna.

Mietinnöt

Khn mietintöjä valmistui kaikkiaan 24 (24). Niiden sivujen yhteismäärä oli 1 007 (1 253). Mietinnöistä käsiteltiin lopullisesti kvstossa 22 ja khssa yksi.

Aloitteet

Valtuustoaloitteista laaditun rästilistan mukaan oli kertomusvuoden alussa lopullisesti käsittelemättömiä valtuustoaloitteita yht. 106 (85). Näiden lisäksi tehtiin kertomusvuoden kulussa 85 (125) uutta aloitetta.

Valtuustoaloitteiden esittelyssä kvstolle noudatettiin kertomusvuonna uutta menettelyä sikäli, että aloitteita ei esitelty entiseen tapaan kvston esityslistoilla, vaan ne koottiin erikseen esiteltyihin kahteen mietintöön, joista toinen käsiteltiin keväällä ja toinen syksyllä. Tällä tavalla käsiteltiin lopullisesti 38 (37) aloitetta. Lisäksi käsiteltiin alkuvuodesta rästilistan yhteydessä lopullisesti 17 (25) ja loppuvuodesta talousarvion käsittelyn yhteydessä 15 (42) aloitetta. Kertomusvuoden päättyessä oli täten lopullisesti käsittelemättömiä valtuustoaloitteita 121 (106).

Kaupunginhallitukselle esitellyt asiat

Esityslistat

Khn kokouksia varten valmisteltiin kaikkiaan 50 (50) esityslistaa, joiden yhteinen sivumäärä oli 6 303 (5 034) sekä liitteitä 520 (450) sivua. Esiteltyjen asioiden kokonaismäärä oli kertomusvuonna 4 036 (3 951), joista kvstolle esiteltyjä 766 (824). Vaikka esiteltyjä asioita oli vain 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna lisääntyi kirjoitettujen sivujen määrä kuitenkin n. 25 %:lla.

Esittelijät

Kaupunginhallitukselle esitellyt asiat (valtuustolle esiteltyjä lukuunottamatta) jakaantuivat kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien kesken seuraavasti:

	1972	1973	1974
Kaupunginjohtaja	611	681	423
Oj.	308	319	378
Rkj.	385	392	386
Tj.	253	271	358
Hsj.	308	372	400
Sj.	270	310	394
Kaj.	766	782	931
yhteensä	2 901	3 127	3 270

Khn toimesta käsiteltiin lopullisesti 19 (12) mietintöä, joista yksi oli painettu ja 18 (11) vahasmonistettua.

Vuoden aikana 1. 9. laaditun rästilistan mukaan oli lopullisesti käsittelemättömiä asioita kaikkiaan 690 (714).

Khn yleisjaostolle esitellyt asiat

Asioiden lukumäärä

Khn yleisjaoston toimesta käsiteltiin kertomusvuonna kaikkiaan 1 999 (1 941) asiaa ja pöytäkirjat käsittivät 930 (954) sivua. Asiain ja sivujen määrissä ei siis tapahtunut mainittavia muutoksia. Lisäksi yleisjaosto käsitteli veroasioita 322 (371) pykälän kohdalla.

Yleisjaostossa käsitellyt yleiset asiat jakaantuivat kaupunginjohtajien kesken seuraavasti:

Esittelijät

	1972		1973		1974	
Kaupunginjohtajan asiat:						
— Kansliapäällikkö	154		123		114	
— Rahoitusjohtaja	271		287		335	
— Hallintopäällikkö	122		112		103	
— Osastopäällikkö Sormanen	190		194		202	
— apulaiskaupunginsihteeri Somiska	50	787	17	733	13	767
Oj.		230		209		204
Rkj.		241		176		176

jatkuu

	1972	1973	1974
Tj.	229	251	284
Hsj.	161	161	113
Sj.	108	104	90
Kaj.	432	307	365
yhteensä	2 188	1 941	1 999

Kaupunginhallituksen muiden jaostojen toiminta

Khn eri jaostojen pöytäkirjoihin merkittiin kertomusvuonna seuraava määrä pykäliä:

	1972	1973	1974
Henkilöasiainjaosto	97	106	126
Puutavarajaosto	17	20	20
Kasvatusneuvolajaosto[1)]	129	163	106
Keskuspesulajaosto	52	47	53
Verojaosto	371	350	322
Konsertti- ja kongressitalojaosto	84	268	91
yhteensä	750	954	718

[1)] Kasvatusneuvolajaoston toiminta päättyi lokakuun lopussa ja kasvatusneuvoloiden johtokunta aloitti toimintansa marraskuussa.

Kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien päätösluettelot

Päätösluettelon puitteissa käsiteltiin asioita seuraavasti:

	1972		1973		1974	
Kaupunginjohtajan päätösluettelot:						
— yleiset asiat	279		243		289	
— henkikirjoitusasiat	127		113		63	
— virkamatkat	562		301		326	
— vieraanvaraisuus- ja edustusasiat	452		328		294	
— verotusasiat	1 243	2 663	1 194	2 179	1 067	2 039
Oj:n päätösluettelo		284		322		388
Rkj:n päätösluettelo		180		174		180
Tj:n päätösluettelo		73		57		123
Hsj:n päätösluettelo		97		119		111
Sj:n päätösluettelot:						
— yleinen päätösluettelo	127		112		116	
— valtionapuja koskeva päätösluettelo	268	395	398	510	339	455
Kaj:n päätösluettelo		308		223		219
yhteensä		4 000		3 584		3 515

Kansaliapäällikön ja osastopäälliköiden päätösluettelot

asioita

	1972	1973	1974
Kansliapäällikön päätösluettelo	65	112	119
Rahoitusjohtajan päätösluettelo	110	110	125
Hallintopäällikön päätösluettelo	148	136	171
Kaupunginlakimiehen päätösluettelo	322	382	346
Yleisen osaston päätösluettelo	73	90	69
yhteensä	718	830	830

Osaston työmäärä

Käsiteltyjen asioiden lukumäärä

Työmäärän suuruutta kertomusvuonna osoittaa se, että hallinnollisen osaston toimesta valmistettiin käsiteltäväksi yht. 6 706 (6 825) asiaa, jolloin kuitenkin saman asian kohdalla voi olla esillä useita erillisiä esityksiä sekä toisaalta sama esitys voi olla käsiteltävänä useita kertoja.

Ylityöt

Hallinnollisessa osastossa jouduttiin teettämään kaikkiaan 4 815 (5 505 v. 1973 ja 6 056 v. 1972) tuntia ylityötä. Ylityötuntien määrä on siis vähentynyt jatkuvasti. Edelliseen vuoteen verrattuna vähennys oli 12.5 %. Autonkuljettaja-vahtimestarien osuus oli ylityötunneista 2 478 (2 466), vahtimestarien 1 236 (1 613) sekä kanslianotaarien, kielenkääntäjien, kanslistien ja eräiden muiden toimistohenkilökuntaan kuuluvien 1 101 (1 426) tuntia.

Vahtimestareiden ylityötunnit aiheutuivat edelleenkin pääasiallisesti edustustilaisuuksien järjestelyyn liittyvistä tehtävistä ja kvston istuntojen vahtimestaritehtävistä. Vahtimestari-autonkuljettajien ylityöt aiheutuivat miltei kokonaisuudessaan virka-ajan ulkopuolella suoritetuista virka-ajoista sekä varsinaisten kansliatehtävien ylityöt kiireellisistä erityistehtävistä.

Työmenetelmät ja välineet

Kvston esityslistat samoin kuin osa khn mietintöjä valmistettiin, varsinaista painatusta ja sidontaa lukuun ottamatta jo neljättä vuotta kaupunginkanslian MT-Composer-tehokirjoittimilla. Composer -työryhmä toimi myös kaupunginkanslian konekirjoitustyövoiman reservinä.

Khn esityslistat valmistettiin edelleenkin pääasiassa vahasmonistusmenetelmällä. Vuoden lopulla ryhdyttiin kuitenkin osa listoista valmistamaan kaupungintalon monistamoon sijoitetulla uudella offset-koneella.

Khn ja yleisjaoston pöytäkirjat otteineen samoin kuin eräät muut pöytäkirjat ja päätösluettelot valmistettiin rahatoimiston taloon sijoitetun ns. pöytäkirjaryhmän tehokirjoittimilla. Tämän ryhmän suorituskykyä vahvistettiin maaliskuussa uudella Mt-72 tehokirjoittimella sekä elokuussa uudella magneettikortteja käyttävällä MC-82 tehokirjoittimella. Samassa yhteydessä siirrettiin kvston keskustelupöytäkirjan kirjoittaminen tälle ryhmälle, joka lisäksi toimi kaupunginkanslian konekirjoitusreservinä.

Kirjoituskonehankinnat kohdistuivat uusiin korjausnauhalla varustettuihin sähkökirjoituskoneisiin ja laskukoneiden hankinnat yksinomaan elektronisiin koneisiin. Kaupungintalon Rank-Xerox-kopiokoneen käyttö väheni jossain määrin kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston sekä osittain myös rahatoimiston siirryttyä käyttämään omia kopiokoneitaan. Kopioita otettiin yhteensä 269 559 kpl koko vuonna (294 000) eli keskimäärin 22 463 (24 500) kpl kuukaudessa.

Kertomusvuoden lopulla valmisteltiin siirtymistä asiapaperien ns. systemaattiseen konekirjoitukseen yleisjaoston 18. 12. vahvistamien, asiakirjojen ulkoasua koskevien ohjeiden mukaisesti.

Talous- ja suunnitteluosasto

Toiminnan yleispuitteet

Kertomusvuonna, eli osaston neljäntenä toimintavuonna ei toiminnan päälinjoissa tapahtunut ratkaisevia muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna. Toiminta jakautui kahteen pääryhmään: suunnittelu- ja kehittämistehtäviin sekä niiden pohjalta toteutettaviin käytännön toimenpiteisiin. Osaston tehtävät koostuivat lähinnä PTS-, KTS- ja talousarviotyöstä sekä laskentatoimen ja organisaatioiden kehittämisestä, rationalisointiin luettavista tehtävistä ja asuntotuotanto-ohjelman laatimisesta. Myös suurin osa erikoistehtävistä liittyi tavalla tai toisella em. tehtäväkokonaisuuksiin.

Elinkeinoasiamies ja kuljetustoimi

Uusia toimintamuotoja olivat elinkeinoasiamiehen tehtävät ja kuljetustoimen kehittäminen, mikä päättyi osaston osalta kertomusvuoden lopussa. Jatkuvana tehtävänä käynnistettiin taloussuunnitteluun liittyvä rationalisointiohjelman laatiminen.

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Vuoden aikana suoritettu organisaatiojärjestely ja toisaalta henkilökunnan vaihtuvuus aiheuttivat poikkeamia toimintasuunnitelmasta. SK-projektin sekä organisaatiokomitean työ eteni jossain määrin suunnitellusta aikataulusta hidastuneena. Katastrofiharjoituksen siirtyminen keväälle 1975 aiheutti keskeisen muutoksen valmiuspäällikön tehtävissä.

Uusia tehtäviä toimintasuunnitelmaan verrattuna olivat mm. asiakirjojen ulkoasua koskevien ohjeiden laatiminen, lasten päivähoitotoimiston rationalisointitutkimus sekä sosiaalitoimen palvelupiirikokeilun valmistelu.

Talousarvioon liittyvät työt

Kertomusvuoden aikana osasto valmisteli lisätalousarvion vuodelle 1974. Lisäksi käsiteltiin toimintavuoden aikana 390 talousarvion määrärahaylitysanomusta.

Kuntasuunnittelutoimisto

Tehtäväkenttä

Kertomusvuonna eli kuntasuunnittelutoimiston neljäntenä toimintavuonna toiminta voitiin varsin pitkälle perustaa laaditun toimintasuunnitelman pohjalle.

Toiminnan päälinjoissa ei tapahtunut ratkaisevia muutoksia, mutta edellisinä vuosina käynnissä olleiden tehtävien lisäksi tuli uutena toimintamuotona elinkeinoasiamiehen toiminta.

Kertomusvuodelle oli leimaa antavana tulevien vuosien toiminnan suuntaviivojen hakeminen. Lyhyellä tähtäyksellä osaston puitteissa toiminut organisaation suunnitteluryhmä (OSR) etsi tarkoituksenmukaista tehtäväjakoa ja osaston organisaatiota lähinnä vuodelle 1975.

Toimiston resursseja pyrittiin mahdollisimman suuressa määrin suuntaamaan koko vuoden jatkuneeseen suunnittelujärjestelmän kehittämistyöhön eli SK-projektiin.

Suuren osan toimiston henkilökuntaa sitoi projektimuotoisena käynnissä ollut PTS- ja KTS-työ, jota johti projektipäällikkö.

Asuntotuotanto-ohjelmalle pantiin entistä suurempi paino. Siihen liittyvä saneerausohjelma vaati oman laatijansa, joten rakentamisohjelmatoimikunnan pääsihteerin toimesta tehtiin päätoiminen.

Työryhmät

Osallistumista eri työryhmien toimintaan tarkkailtiin erityisesti. Vuoden kuluessa voitiinkin tehtäviä tältä osin jakaa henkilökunnalle entistä tasaisemmin eikä tällaiseen, osin ulkopuoliseen työsken-

telyyn käytettävän työn määrä enää entisestään kasvanut. Näin saatanee ryhmätyöskentelykin pysymään kohtuuden rajoissa.

Kuntasuunnittelun kehittäminen

Syksyllä 1973 käynnistynyt suunnittelujärjestelmän kehittämistyö (SK-projekti) jatkui kaupunginjohtajan puheenjohdolla toimineessa työryhmässä sekä sen alaisena projektiryhmässä sekä osaprojekteissa. Työn väliraportti, "Selvitys Helsingin suunnittelujärjestelmän kehittämisperusteista" valmistui keväällä. Siinä esitettyjen tavoitteiden operationalisointia jatkettiin osittain konsulttityönä kahdeksassa osaprojektissa, jotka pääosin saatiin päätökseen ennen vuoden loppua. Vuoden vaihteessa oli käynnissä yhteenvetovaihe.

Asuntotuotanto-ohjelma

Vuoden aikana laadittiin Helsingin asuntotuotanto-ohjelma vuosiksi 1975—1979, ohjeellisesti taloussuunnitelmaan liittymisen vuoksi myös vuodeksi 1980. Työ suoritettiin entistä perusteellisemmin kohdistamalla tuotannon rakennetavoitteet nyt alueisiin. Asuntotuotanto-ohjelmaan liittyvä saneerausohjelma saatettiin käytännön asteelle. Rakentamisohjelmatoimikunta sai 1. 10. päätoimisen pääsihteerin, joka valmisteli vuoden loppuun mennessä myös rakennusvirastossa sijainneen projektisihteeristön liittämisen 1. 1. 1975 lukien talous- ja suunnitteluosastoon perustettavan rakentamisohjelmatoimiston henkilökuntaan. Toimistoon kootaan koko toimikunnan tehtäviä suorittava päätoiminen henkilökunta.

Ympäristönsuojelun suunnittelu

Ympäristönsuojelutoimikunnan puitteissa ympäristönsuojelun suunnittelija suorittialansa suunnittelu- ja koordinointitehtäviä saaden 13. 3. apulaisekseen suunnittelijan. Keväällä valmistui toimikunnassa khn toimeksiannosta selvitys öljyntorjunnan organisoimisesta Helsingissä ja lausunto Itäkeskuksesta sekä puidensuojeluohjeiden ruotsinkielinen versio. Loppuvuodesta valmistuivat vielä varsin perusteellisen käsittelyn jälkeen mm. lausunnot kantakaupungin ja keskuspuiston osayleiskaavoista. Kesällä toimikunta esitti khlle kantansa ydinvoiman käyttöönotosta.

Ympäristönsuojelun suunnittelija osallistui Suomen valtuuskunnan asiantuntijana maaliskuussa Itämeren ympärisönsuojelukonferenssiin Helsingissä ja kesäkuussa maisema-arkkitehtien kongressiin Wienissä esittäen siellä valmistellun puheenvuoron Helsingin kaupungin puidensuojeluohjeista.

Toimikunta jatkoi kertomusvuoden ajan mm. ilmansuojeluohjelman ja öljyntorjuntatoimenpiteiden valmistelua.

Taloussuunnittelu

Koko vuoden ajan oli käynnissä taloussuunnitelman laatiminen taloussuunnittelutoimikunnan johdolla. Projektin luonteisesti organisoidun työn sihteeristö muodostettiin talous- ja suunnitteluosaston henkilökunnasta. Hallintokunnat tekivät PTS-esityksensä 30. 4. ja KTS-esityksensä 31. 8. mennessä. Sihteeristössä laadittiin yhteenveto PTS-esityksistä ja niiden pohjalta suuntaviivat toimintojen kehittämistavoitteiksi ja suoritettiin KTS-esitysten pohjalta alustava taspainotus, josta hallintokunnat vuoden lopussa antoivat lausuntonsa. Suunnitelma valmistuu vuoden 1975 alkupuoliskolla. Taloussuunnitelma laadittiin aikaisempaa kireämpien taloudellisten rajoitusten vallitessa. Taloussuunnitelmatyön yhteydessä kehitettiin vuoden aikana myös menetelmiä ja mm. siirryttiin laskentavaiheiden atk-käsittelyyn.

Rakennushankkeiden suunnittelun koordinointi

Vuoden aikana on jatkettu yhteistyötä talosuunnitteluosaston kanssa. Kh hyväksyi 27. 5. tilahankkeen hanke- ja esisuunnittelua koskevat ohjeet. Hanke- ja esisuunnittelun tehostamiseksi ja em. ohjeiden informoimiseksi järjestettiin yhdessä talosuunnitteluosaston ja Heken kanssa rakennusprojektien hanke- ja esisuunnitteluseminaari. Rakennushankkeiden suunnittelun koordinointia ja talousarvion laatimista varten perustettiin atk-pohjainen tilahankerekisteri, jota ryhdyttiin käyttämään.

Maa- ja vesirakennushankkeiden suunnitteluohjeiden laatimista jatkettiin yhteistyössä ao. virastojen ja laitosten kanssa.

Tutkimustoiminnan

Tutkimustoiminnan koordinointia suoritettiin kolmena osatehtävänä. Suunnitteluun liittyvän tutkimustoiminnan kehittämistä selvitettiin osana SK-projektia. Selvityksessä päädyttiin ehdotuksiin

koordinointi tutkimustoiminnan järjestämistä koskevista periaatteista sekä hallintoyksiköiden työnjaosta tutkimustoiminnassa. Toisena osatehtävänä oli keväällä osaston tutkimustarpeiden kartoittaminen. Kertyneen aineiston pohjalta laadittiin osaston v. 1975 tutkimustoiminnan puiteohjelma. Lisäksi osallistuttiin useiden osastolla suoritettujen tutkimusten käynnistämiseen ja valvontaan sekä syyskaudella Hesynin työjaoston toimintaan.

Elinkeinoasiamiehen tehtävät

Elinkeinosuunnitteluun kuuluvista asioista vastaa elinkeinoasiamies, jonka tehtäviin kuuluu:
- elinkeinopoliittisen suunnittelun kehittäminen ja koordinointi kaupungin organisaation sisällä
- yhteydenpito elinkeinoelämään sen tarpeita ja toimintaedellytyksiä silmällä pitäen
- yhteydenpito kuntaa ylemmän tason suunnitteluelimiin alaansa kuuluvissa asioissa
- alaan liittyvien tutkimustarpeiden selvittäminen ja mahdollisten pienehköjen erillisselvitysten suorittaminen sekä yleensä kansallisen ja kansainvälisen elinkeinopoliittisen kehityksen seuraaminen.

Elinkeinoasiamiehen toimi täytettiin 1. 8. Valtaosa tehtävien hoidosta käsitti em. kysymysten tarkempaa hahmotusta ja kartoitusta. Tärkeimpänä pidettiin kontaktien luomista kaupungin eri hallintokuntiin sekä kaupungin elinkeinopoliittisen suunnittelun perusteiden selvittäminen.

Yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston kanssa

Talous- ja suunnitteluosaston yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston kanssa tapahtui edelleen kuntasuunnitteluryhmän puitteissa kuntasuunnittelun yhteisjaoston johdolla. Tärkeimpiä vuoden aikana käsiteltyjä yhteistyökysymyksiä olivat sisäasiainministeriön määräyksestä laadittavan ns. yleiskaavallisen suunnitelman -80 valmistelu, esityksen tekeminen khlle Helsingin kuntasuunnittelun järjestämisestä v. 1975 sekä palvelutason yhtenäistäminen yleiskaavassa sekä taloussuunnitelmassa. Viime mainittu tehtävä on konkretisoitunut KTS:n tasapainotukseen liittyväksi alueittaiseksi palvelutasotarkasteluksi.

Kuntasuunnittelutoimiston henkilökunta hoiti sekä kuntasuunnitteluryhmän että kuntasuunnittelun yhteisjaoston sihteerin tehtävät yhdessä KSV:n edustajien kanssa.

Sivutoiminnot

Toimisto osallistui toimialansa puitteissa useihin talous- ja suunnitteluosaston *lausuntojen valmisteluun,* joista laajimmat olivat majoituskomitean ja vanhusten asuntokomitea II:n mietinnöistä annetut. Alkuvuodesta toimisto valmisteli kaupungin kannanoton valtion keskipitkän tähtäyksen investointisuunnitelmaan.

Talousarvion valmisteluun toimiston henkilökunta osallistui lähinnä investointien osalta. Muiden kuin päätehtävien hoitamiseen sisältyvien elinten työskentelyyn osallistuttiin jonkin verran aikaisempaa laajemmin. Tärkeimmät olivat eräät khn asettamat toimikunnat ja komiteat sekä YTV:n, Hesyin, Hskln ja sisäasiainministeriön asettamat työryhmät.

Toimiston henkilökunta osallistui kertomusvuoden aikana verraten runsaasti varsinkin Heken, mutta myös ulkopuolisten kuten Kaupunkiliiton ja Inskon koulutustilaisuuksiin sekä muutamiin kansainvälisiin kokouksiin, joista ulkomaisia olivat ympäristönsuojelun suunnittelijan matka maisemaarkkitehtien kongressiin Wieniin ja toimistopäällikön käynti Göteborgissa Nordisk Kommunal Data konferenssissa ja osallistuminen Pohjoismaisiin Rakennuspäiviin Bergenissä.

Toimiston johto ja suunnittelijat ovat pyynnöstä osallistuneet opetustoimintaan erityisesti henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämillä kursseilla.

Osaston sisäiset tehtävät ovat vaatineet jonkin verran aikaisempaa enemmän varsinkin toimiston johdon työpanosta, mikä johtui mm. osaston sisäisen tiedotustoiminnan tehostamisesta ja käynnissä olleesta osaston organisaation kehittämistyöstä.

Taloussuunnittelutoimisto

Tehtäväjakauma

Toimiston päätehtävänä oli talousarvioehdotuksen valmistelu siihen liittyvine toimenpiteineen. Nämä tehtävät vaativat myös keskeisen osan toimiston resurssien käytöstä samalla kun ne ensimmäi-

sen kerran jaettiin koko henkilökunnan suoritettaviksi. Vastuualueittaiset, henkilökohtaiset erikoistehtävät, joita olivat mm. toimintojen tarkoituksenmukaisuuden ja määrärahojen käytön valvonta, henkilökuntatarpeiden mitoituskysymykset, taloudellisen informaation järjestäminen sekä esittely- ja päätösluetteloasiat, hoidettiin limitettyinä talousarvion valmistelutehtävien kanssa.

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Toimiston toiminnassa voitiin noudattaa kertomusvuoden aikana melko tarkoin vahvistettua toimintasuunnitelmaa. Henkilökunnassa tapahtuneet muutokset ja etenkin se, että lähes puolet toimintavuodesta suunnittelijahenkilökunnassa oli yhden henkilön vajaus, pakotti tinkimään eräistä kehittämistavoitteista. Kuitenkin kaikki välttämättömät ja keskeiset tehtävät pystyttiin toteuttamaan suunnitelmien mukaisesti.

Talousarvion laatiminen

V. 1975 talousarvion laatiminen käynnistettiin khn 18. 2. antamien laatimisohjeiden mukaan. Talousarvioehdotuksen tasapainotus oli poikkeuksellisen työläs, sillä voimakas kustannusten nousu kohdistui eri menoryhmiin eri tavoin. Tasapainotuksessa ei ollut mahdollista noudattaa mitään yhtenäistä linjaa, vaan jokainen määrärahakohde jouduttiin käsittelemään ja selvittämään erikseen. Myöskään talousarvioehdotuksen ohjeellisena perustana ollutta taloussuunnitelmaa vuosiksi 1974—1983 ei voitu noudattaa, sillä kustannuskehitys on muuttanut kaupungin talouden rakennetta eikä tuloja kertynyt taloussuunnitelmassa edellytettyä määrää.

Tiukentuneella taloudellisella valvonnalla ja entistä tarkemmalla määrärahojen käytön seurannalla sekä pitkän tähtäyksen suunnittelulla voidaan katsoa olleen entistä tehokkaampi vaikutus hallintokuntien talousarvioesityksiin vuodelle 1975. Voimakkaasta kustannusten noususta huolimatta hallintokuntien ehdotuksia jouduttiin käyttötalouden osalta supistamaan vain 1.7 %. Valmiiksi tavallista pitemmälle tingittyinä esitysten supistaminen toteuttamiskelpoiselle tasolle oli aikaisempia vuosia vaikeampaa.

Määrärahojen käytön valvonta

Määrärahojen valvontaa suoritettiin kertomusvuonna entiseen tapaan seuraamalla tilannetta sekä rahatoimiston raporttien pohjalta että suoraan virastojen ja laitosten toimintaan tapahtuvan tarkkailun kautta. Kertomusvuoden määrärahaylitysten kokonaissumma oli 75 mmk, mitä vuoden taloudellisessa tilanteessa voidaan pitää perusteltuna siitäkin huolimatta, että jo syksyllä hyväksyttiin 245 mmk:n lisätalousarvio. Vaikka määrärahojen valvontaa pyrittiin suorittamaan koko vuoden ajan, tehtävien painopiste keskittyi vuoden loppuun.

Hallinnon tarkoituksenmukaisuuden valvonta

Keskeisinä hallinnon tarkoituksenmukaisuuden valvonnassa olivat työvoimantarveselvitykset, jotka muodostivat myös talousarvion valmistelussa laajan tehtäväkokonaisuuden. Näihin selvityksiin liittyvien tehtävien lisääntyminen edellisestä vuodesta johtui mm. siitä, että virastojen henkilökuntatarve-esitykset olivat huomattavasti suurempia kuin mitä toisaalta kaupungin taloudelliset mahdollisuudet toisaalta yleinen työvoimatilanne huomioon ottaen oli mahdollista toteuttaa. Rationalisointitoimintaan kiinnitettiin jo kertomusvuoden aikana huomiota. Toimisto osallistui rationalisointitoimintaan mm. muodostamalla rationalisointikomitean sihteeristön.

Toimitilajärjestelyt

Toimiston tehtäviin kuului myös virastojen ja laitosten toimitilojen järjestelyyn ja saneeraussuunnitteluun osallistuminen. Erityisesti verovirastolta vapautuneiden huonetilojen osoittaminen kaupungin omien virastojen ja laitosten käyttöön sekä tästä aiheutuvat seurausvaikutukset saneeraussuunnitelmineen olivat suuritöisimpiä. Myös poliisilaitoksen toimitilajärjestelyt ja niihin liittyneet korjaus- ja muutostyöt olivat merkittäviä.

Taloudellinen tiedotustoiminta

Toimisto pyrki huolehtimaan taloudellisen tilanteen ja sen kehityksen seurannasta ja tiedottamisesta siten, että kaupungin eri toimielimillä oli kokonaiskuva taloudellisesta tilanteesta. Tiedottamiseen käytettiin mm. Helsingin kaupungin taloustiedotetta, joka ilmestyi neljä kertaa. Myös muihin osaston ja toimiston valmistelemiin ohjeisiin ja selvityksiin sisältyi taloudellista tietoaineistoa. Taloustiedotteet pyrittiin ajoittamaan siten, että ne täydensivät osaston muissa yhteyksissä tuottamaa taloudellista tietoaineistoa.

Aikaisempaa tapaa noudattaen laadittiin talousarviosta erillinen esite, "rahasta kiinni 6". Julkaisu jaettiin tällä kerralla koululaisille, yrityksille sekä kaupungin palveluksessa olevalle henkilökunnalle.

Tämän lisäksi julkaisua oli saatavissa mm. kaupungin neuvontapisteistä ja kirjastoista.

PTS:n ja KTS:n valmistelu

Vuosiksi 1976—1985 laadittavan PTS:n sekä sen yhteydessä mainitun ajanjakson ensimmäistä 5-vuotiskautta koskevan KTS:n valmisteluun toimisto osallistui lähinnä rahoitusta koskevalta osin.

Rahoitusta koskevat asiat

Rahoitusta koskevista asioista päätehtävän muodosti kaupungin laina-asioiden hoito. Kireän taloudellisen tilanteen takia ei yrityksistä huolimatta onnistuttu saamaan ulkomaista lainaa. Kertomusvuoden aikana oli kuitenkin jatkuvasti vireillä lainahankkeita, jotka vaativat runsaasti valmistelutyötä.

Esittelyasiat ja päätösluettelot

Taloussuunnittelutoimiston tehtäviin kuului myös talous- ja suunnitteluosaston kansliatehtävien hoitaminen. Näistä tehtävistä olivat erityisesti kvston ja khn asioiden valmistelu keskeisiä. Samaan tehtäväkokonaisuuteen voidaan lukea osaston henkilökunta-asiat. Kaupunginjohtajan päätösluetteloon (muut asiat) merkittiin vuoden aikana yht. 289 § ja rahoitusjohtajan päätösluetteloon 125 §.

Projektit

Toimikunta-, komitea- ja työryhmätyöskentelystä voidaan mainita mm. seuraavat tehtäväkokonaisuudet, joiden työskentelyyn toimiston henkilökunta osallistui:

- Helsingin seudun yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunta (HESYN)
- Helsingin seutukaavaliitto
- Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)
- Kunnallisen laskentatoimen uudistamistoimikunta (taloussuunnitteluryhmä)
- Investointihankkeita tutkiva työryhmä
- Laskentatoimen kehittämistyöryhmä
- Helsingin julkisen liikenteen rationalisointikomitea
- Yleishyödyllisten yritysten ja laitosten avustusmäärärahojen jakokomitea
- Rationalisointikomitea
- Henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmätyöryhmä
- Laboratorio-organisaatiokomitea
- Tilitysvuokratyöryhmä
- Verotaloryhmä ja Oikeustaloryhmä.

Muut tehtävät

Muista tehtävistä voidaan mainita lausunnon antamiset, opetustoiminta sekä erillisistä toimeksiannoista suoritettavat selvitykset. Pääosa opetustoiminnasta tapahtui henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämillä kursseilla.

Laskentatoimisto

Toimiston organisointi

Organisaatiotoimiston laskentaryhmä irroitettiin erilliseksi toimistoksi 1. 9. alkaen nimellä laskentatoimisto. Laskentatoimiston tehtävänä oli huolehtia laskentatoimen kehittämisprojektiin liittyvästä kehitystyöstä.

Toimistolle kuuluivat kertomusvuonna seuraavat vastuualueet:

- laskentatoimen kehittämistyön yleisvalmistelu
- laskentatoimen kehittämistyön hankeryhmät
- laskentatoimen atk-järjestelmätyö
- kaupungin atk-toiminnan koordinointi.

Jatkuvat tehtävät

Syksyllä 1974 järjestettiin yhteistyössä henkilöasiainkeskuksen kanssa kaksi kolmipäiväistä taloushallinnon seminaaria. Näitä tilaisuuksia on tarkoitus järjestää edelleenkin.

Laskentatointa ja sen kehittämistä esiteltiin myös virastopäällikköpäivillä ja johdon seminaarissa. Rakennusvirastossa pidettiin informaatiotilaisuus.

Työryhmät ja toimikunnat

Laskentatoimiston henkilökunta osallistui vuoden aikana työryhmiin ja toimikuntiin seuraavasti:
- Kiinteistöluettelon kehittämistoimikunta, sihteeri,
- Sk-projekti: projektiryhmä, menetelmäryhmä ja hallintoryhmä, jäsen,
- HIJ-työryhmä, jäsen,
- tietosuojatyöryhmä, sihteeri,
- tietojenkäsittelyneuvottelukunta, sihteeri ja jäsen,
- pääkaupunkiseudun yhteistyöryhmä laskentatoimen kehittämistyössä, puheenjohtaja.

Laskentatoimen kehittämistyö

Laskentatoimen päätösryhmä hyväksyi ehdotuksen kehystilipuitteiksi 28. 3. Edelleen päätösryhmä hyväksyi 25. 9. ehdotuksen budjetointijärjestelmäksi, jonka pohjalta valmisteltiin budjetoinnin periaatteet 25. 11. mennessä.

Lisäksi valmisteltiin osamuistiota kirjaussuunnitelmasta sekä tilinpäätöksen ja tilisäännön kehittämisestä, aloitettiin perustililuettelon laadinta ja osallistuttiin Sk-projektin ja laskentatoimen kehittämistyön yhdentämiseen.

Laskentatoimen kehittämistyön hankeryhmä perustettiin rakennusvirastoon 24. 5. Lisäksi osallistuttiin vesilaitoksen, sairaalaviraston ja vähäisessä määrin koulutoimen laskentatoimen kehittämistyöhön.

Laskentatoimi, atk-järjestelmätyö

Laskentatoimen atk-järjestelmän kehittäminen

TK:n kanssa yhteistyössä tehtiin rekisteröintilaitetutkimus ja aloitettiin laskentatoimen raportointitutkimus. Osaraporttina valmistui laskentatoimen atk-järjestelmän periaatesuunnitelma, jota edelleen tarkennetaan.

Laskentatoimen atk-järjestelmien kehittämiseksi tutustuttiin jo käytössä oleviin järjestelmiin. Tutustumiskohteina olivat Valtiokonttori, Ovako Oy, Enso-Gutzeit Oy ja Tie- ja Vesirakennuslaitos.

Kertomusvuonna suoritettiin alustavaa työtä atk-kokonaissuunnitelman laadintamenettelyksi. Muu koordinointi tapahtui em. työryhmiin osallistumalla.

Organisaatiotoimisto

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Laskentatoimiston perustaminen merkitsi laskentatoimen kehittämis- ja ATK-asiantuntijatehtävien siirtymistä pois organisaatiotoimistosta. Toimintasuunnitelmaan verrattuna olivat puolestaan uusia tehtäviä v. 1974 asiakirjojen ulkoasua koskevien ohjeiden laatiminen, lasten päivähoitotoimiston rationalisointitutkimus sekä sosiaalitoimen palvelupiirikokeilun valmistelu. Organisaatiokomitean työ eteni jossain määrin suunnitellusta aikataulusta hidastuneena. Jatkuvaksi tehtäväksi luettava rationalisointiohjelman laatiminen puolestaan oli toimintasuunnitelmaan nähden uusi tehtävä, joka taloussuunnitelmaan liittyen käynnistettiin kertomusvuoden aikana.

Jatkuva toiminta

Toimiston viran- ja toimenhaltijat luennoivat rationalisointiin liittyvistä aiheista kaupungin järjestämissä koulutustilaisuuksissa.

Toimistossa valmisteltiin eräitä talous- ja suunnitteluosaston lausuntoja.

Vuoden aikana käynnistettiin rationalisointiohjelman 1976—1980 laatiminen. Syksyn aikana suoritettiin laatimisohjeiden valmistelu sekä virastojen ja laitosten alustavien rationalisointiohjelmien käsittely ja palautus.

Komiteat, toimikunnat, työryhmät

Organisaatiokomitean pääsihteerinä toimi toimiston joht. suunnitt. Pentti Tuominen ja valmistelijoina kaksi suunnittelijaa. Vuoden aikana laadittiin
- ehdotus henkilöstöhallinnon organissaatioksi (osamietintö 21. 1.)

- ehdotus tietopalveluorganisaatioksi (osamietintö 13. 3.)
- vapaa-aikatoimen esitutkimus (selvitys 1. 11.).

Julkisen liikenteen rationalisointikomitean sihteeristöön kuului organisaatiotoimiston suunnittelija. Vuoden loppuun mennessä oli työ edennyt mietinnön viimeistelyasteelle.

Lisäksi organisaatiotoimiston edustajat osallistuivat suunnittelujärjestelmän kehittämistyöhön, taloussuunnitelman vapaa-ajan yhteistyöryhmän työskentelyyn, lastensuojelutoimen uudelleenjärjestelyä pohtivan työryhmän työhön, julkaisutoiminnan koordinointiryhmään, kaupunginkanslian sisäiseen tiedotustoimikuntaan sekä suomenkielisten kansakoulujen ruoanjakajien työnormien tarkistamiseksi suoritettavan tutkimuksen johtoryhmään.

Projektinluonteiset tehtävät

Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen seuraavat tehtävät:
- yhdistetyn sosiaalityökokeilun arviointitutkimus
- kaupunginviskaalinviraston ja raastuvanoikeuden arkiston yhteistoiminnan kehittämistutkimus
- ammattioppilaitosten toimiston diariointijärjestelmän uusiminen
- asuntoasioiden organisaatioselvitys
- opettajien palkanmaksujärjestelmän kehittämistutkimus
- kuljetustoimen kehittämistutkimus
- asiakirjojen ulkoasua koskevien ohjeiden laatiminen
- lasten päivähoitotoimiston HR-tutkimus.

Seuraavalle vuodelle siirtyvät seuraavat tehtävät:
- lastensuojeluviraston organisaatiouudistus
- tutkimus kaupungin kassatoimintojen hoidon tarkoituksenmukaisuudesta
- tutkimus kaupungin irtaimen omaisuuden luetteloinnista
- sosiaalitoimen palvelupiirikokeilun suunnittelu.

Valmiuspäällikkö

Toimintasuunnitelman toteutuminen

Kertomuskaudelle laadittua toimintasuunnitelmaa pystyttiin pääpiirtein seuraamaan. Huomattavin muutos jouduttiin suunnitelmaan tekemään katastrofiharjoituksen osalta katastrofitoimikunnan siirtäessä sen keväällä 1975 toimeenpantavaksi.

Valmiussuunnittelun johtaminen ja koordinointi

Kaupungin virastoille ja laitoksille 3. 9. 1973 jaetun yleisohjeen virastojen ja laitosten valmisteluista poikkeusolojen varalta mukaisesti tuli virastojen ja laitosten toiminnan jatkuvuutta koskevien suunnitelmien olla valmiit 1. 10. 1974 mennessä. Valmiuspäällikkö antoi näiden laadinnassa virka-apua ja aloitti suunnitelmien tarkastus- ja koordinaatiotoiminnan vuoden lopulla. Toiminta jatkuu edelleen. Sisäasiainministeriön kihta pyytämä lausunto Kunnallishallinnon kriisitoimikunta 1972:n mietinnöstä lähetettiin 26. 8. (N:o 1665).

Lääkintähuolto

Lääkintämateriaalin ja lääkeaineiden varmuusvarastoinnin kehittämiseksi aikaisemmin laadittujen suunnitelmien mukaisesti suoritti valmiuspäällikkö syyskaudella kaupungin sairaaloiden farmasiaosastojen tarkastuksen yhdessä sairaanhoitolaitosten apteekkarin kanssa. Tarkastuksen antamien tulosten perusteella on varmuusvarastointia tarkoitus kehittää lääkkeiden ns. perusvalikoimien laadinnasta lähtien.

Polttoainehuolto

Helsinkiä koskeva polttoaineorganisaatio valmistui suunnitelmien mukaisesti vuoden alkupuolella. Työryhmä, johon kuuluivat osastopäällikkö Unto Kilpinen (phj), osastopäällikkö Antti Itkonen, kaupungin metsänhoitaja Mikko Pitkäniemi ja valmiuspäällikkö (siht.) totesi kuitenkin, ettei organisaation pohjalta kannata jatkaa suunnitelmien laadintaa ennenkuin PTS ja mahdollisesti myös YTV on antanut asiasta lausuntonsa. Tämän vuoksi organisaatiomietintö lähetettiin syksyllä PTS:lle, joka ei kuitenkaan vielä antanut siitä lausuntoaan.

Tiedotustoiminta

Pääkaupungin tiedotusorganisaatiota tutki vuoden aikana työryhmä, johon kuuluivat pääkonsuli Topi Törmä (phj), joka nimettiin Uudenmaan läänin tiedotuspäälliköksi poikkeuksellisissa oloissa, tiedotuspääll. Pertti Mustonen ja valmiuspäällikkö (siht.). Organisaatio saatiin valmiiksi vuoden loppuun mennessä ja sen tarkoituksena oli lähettää se eräiden tarkistusten jälkeen YTV:lle, koska poikkeuksellisten olojen tiedotustoiminta lienee tarkoituksenmukaisinta järjestää yhtenäisesti koko pääkaupunkiseutua koskevaksi, kuten myös ainakin kansanhuolto, polttoainehuolto ja kuljetustoiminta (vrt. ao. kohdat).

Kansanhuolto

Organisaation kehittämistä koko pääkaupunkiseutua koskevaksi tutkittiin koko vuoden ajan PTS:n yhdessä YTV:n kanssa antaman tehtävän mukaisesti PTS:n asettamassa toimikunnassa, johon valmiuspäällikkö kuului Helsingin kaupungin edustajana yhdessä toimitusjohtaja Antti Rentolan kanssa. Toimikunnan työ jatkuu.

Kuljetukset

Organisaatiota pyrittiin tarkistamaan yhteistoiminnassa HelSpE:n kanssa, mutta johtuen Valtakunnallisen kuljetusohjesäännön luonnoksen jälkeenjääneisyydestä, on tarkistustyö kesken. PTS lupasi antaa uudet tarkistusohjeet ja työtä jatketaan näiden mukaan yhteistoiminnassa HelSpE:n kanssa. Myöhemmin ratkaistaan, laajennetaanko tämäkin organisaatio koko pääkaupunkiseutua koskevaksi.

Katastrofitorjunta ja pelastuspalvelu

Katastrofitoimikunnan tehtyä 4. 6. päätöksen harjoituksen järjestämisestä keväällä 1975, alkoi suunnittelutoiminta, joka jatkui koko kertomuskauden ajan. Valmiuspäällikkö oli harjoituksen johtoryhmässä. Uudenmaan läänin pelastuspalvelun johtoryhmä, johon valmiuspäällikkö kuului kaupungin edustajana, laati lääniä varten pelastuspalvelusuunnitelman, jonka mukaan Helsinki muodostaa Pääkaupunkiseudun yhteistoiminta-alueen yhdessä Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Kirkkonummen kuntien kanssa. Johtoryhmä järjesti lento-onnettomuutta koskevan pelastusharjoituksen Seutulassa 10. 12. Katastrofitorjuntaan ja pelastuspalveluun liittyen todettakoon, että sisäasiainministeriön ehdotuksesta khs määräsi 25. 3. toimikunnan tutkimaan, miten kaupungin rakennustoimi voitaisiin sopeuttaa entistä tehokkaammin väestönsuojeluun. Valmiuspäällikkö kuului toimikuntaan, joka mietinnössään otti huomioon myöskin normaaliolojen katastrofeissa tarvittavat toimenpiteet.

Koulutus

Kertomusvuonna toimeenpantiin 1.—5. 4. Kadettikoulun tiloissa Helsinkiä koskeva alueellinen maanpuolustuskurssi, jonka valmisteluihin ja toimeenpanoon valmiuspäällikkö osallistui. Valmiuspäällikkö piti lisäksi omaan toimialaansa kuuluvat luennot mm. Uudenmaan läänin poliisipäällystöpäivillä 14.—15. 2. valtakunnallisilla maanpuolustuskursseilla (51.—54. maanpuolustuskurssit), Sotakorkeakoulun ve-opintosuunnalla 29. 11. ja 12. 12. sekä osallistui toimialansa edustajana vss-keskuksen järjestämiin koulutus- ja yhteistoimintatilaisuuksiin. Lisäksi valmiuspäällikkö osallistui 27.—29. 5. toimeenpannulle Maanpuolustuskorkeakouluyhdistyksen järjestämälle Ruotsiin suuntautuneelle opintomatkalle sekä 28.—31. 10. henkilöasiainkeskuksen järjestämälle projektikurssille.

Yhteydenpito ja yhteistoimintа

Miltei kaikki projektit vaativat yhteydenpitoa ja yhteistoimintaa kaupungin eri virastojen ja laitosten ohella myöskin ulkopuolisten viranomaisten kanssa. Kertomuskaudella yhteistoiminta oli erityisen vilkasta palolaitoksen, sähkölaitoksen ja rakennusviraston sekä ulkopuolisten osalta poliisi- ja sotilasviranomaisten sekä PTS:n kanssa.

Lainopillinen osasto

Osastolle saapuneet asiat

Kertomusvuonna saapuneiden asioiden määrä selviää asiaryhmittäin seuraavasta:

	1973	1974
— oikeudenkäynnit	628	677
— hallinnolliset valitukset	97	99
— pakkolunastukset	2	3
— perinnät	606	466
— julkiset haasteet, fuusiot, konkurssit ja pakkohuutokaupat	157	198
— kaupat	2	3
— velkakirjat	46	68
— takaukset	8	11
— sopimukset	12	15
— lausunnot	206	225
— sekalaiset asiat	156	150

Esitetyt luvut eivät kuitenkaan sinänsä anna kuvaa todellisesta työmäärästä, koska asioiden laajuus ja vaatimusaste ovat kovin vaihtelevia ja tämän vuoksi samaan ryhmäänkin kuuluvista asioista toinen vaatii huomattavasti enemmän aikaa kuin toinen. Näin on laita etenkin oikeudenkäyntiasioissa, joten lukumäärä 677 osoittaa vain kertomusvuoden aikana kirjatut uudet oikeudenkäyntiasiat, minkä lisäksi oli vanhoja asioita vireillä ja avoinna vuodesta 1964 lähtien. Samoin on hallinnollisia asioita avoinna useamman vuoden ajalta aina vuodesta 1963 lähtien. Pakkolunastuksissa oli työmäärän kannalta ratkaisevaa vireillä olevien lunastusten määrä, koska nämä asiat saattavat kestää jopa yli kymmenen vuotta. Sopimusasioissa voi laaja sopimuksen teko vaatia kuukausien neuvotteluja ja selvityksiä kun taas rutiininomaiset sopimukset voidaan hoitaa lyhyessä ajassa. Annettavista lausunnoista toisia varten oli hankittava lisäselvityksiä monelta eri taholta, toiset taas oli annettava kiireellisesti johonkin määräaikaan mennessä. Ns. sekalaisista asioista oli melkoinen määrä sellaisia, jotka toistuvat vuosittain, kuten esim. yhtiökokoukset ja katselmukset.

Kaupunginlakimiehen päätösluettelossa oli kertomusvuonna 346 (ed. v. 383) pykälää.

Kunnanasiamiehet

Kaupungin keskushallinnon organisaation uudistamisen yhteydessä kunnanasiamiehen ja apulaiskunnanasiamiehen virat siirrettiin 1. 1. 1971 lukien kaupunginkanslian lainopilliseen osastoon.

Kunnanasiamiehenä toimi kertomusvuonna edelleen varat. Antti Varhimo ja apul.kunnanasiamiehenä lainop.kand. Bengt Melander. Palkkiovirkaisina kunnanasiamiehinä toimi 12 henkilöä, joista kuusi toimi kunnanasiamiehen tehtävissä koko kertomusvuoden ajan, muut hoitivat tehtäviä vain osan vuotta.

Apul.kunnanasiamies määrättiin toimimaan myös kunnanasiamiehen varamiehenä verolautakunnan ja sen valmistelujaoston kokouksissa sekä ennakkoperintäasioissa.

Toiminta

Veroviraston verovalituskirjaamon laatiman tilaston mukaan käsiteltiin khn yleisjaostolle ja kaupunginjohtajalle kertomusvuonna tapahtuneissa esittelyissä, verotuslain 125 §:n tarkoittamia hakemuksia lukuunottamatta, yht. 9 766 asiaa, joista suurimpina ryhminä mainittakoon lääninhallitusten päätökset (8 998) sekä verovelvollisten ja eri kuntien tekemien valitusten johdosta korkeimmalle hallinto-oikeudelle annetut vastineet ja selitykset (202 kpl).

Nykyisen järjestelmän alusta (v. 1960) lähtien asioiden määrä on vaihdellut seuraavasti:

vuosi	asioita	niistä läänin-hallituksen päätöksiä	vuosi	asioita	niistä läänin-hallituksen päätöksiä
1960	1 710	1 061	1968	6 268	5 612
1962	4 126	3 630	1970	8 606	8 012
1964	5 562	4 808	1972	8 022	7 305
1966	7 393	6 548			

Toimitilat

Päävirkaisen kunnanasiamiehen työhuone siirrettiin kertomusvuoden joulukuussa Stadionilta ja apul.kunnanasiamiehen työhuone P.Hesperiankatu 15:stä veroviraston uusiin tiloihin Merihakaan. Palkkiovirkaiset kunnanasiamiehet ja heidän varamiehensä työskentelivät niissä tiloissa, joissa he hoitivat heille valtion virkamiehinä kuuluvat tehtävänsä.

Toimisto-työt ja arkistointi

Kunnanasiamiesten toimisto- ja konekirjoistustyöt hoiti verovirasto.

Helsingin kaupungille verotusasioissa kuuluvat asiakirjat säilytettiin verovirastossa lukuun ottamatta khn yleisjaoston pöytäkirjoja ja kaupunginjohtajan päätösluetteloita, jotka arkistoitiin kaupunginkanslian toimesta.

Yleinen osasto

Tiedotustoimisto

Toiminta-suunnitelman toteutuminen

Vuonna 1974 kaupunginkanslian tiedotustoimiston toimintoja ohjasi lähinnä suurehkot projektit sisältävä yksilöity talous- ja toimintasuunnitelma, joka pyrittiin mahdollisimman täydellisesti toteuttamaan tavanomaisen tiedotustoiminnan rinnalla. Tämän suunnitelman noudattamisessa onnistuttiinkin suhteellisen hyvin, sillä ainoastaan muutama merkittävämpi suunniteltu toimenpide jouduttiin siirtämään vuoden 1975 puolella toteutettavaksi.

Tehtäväkenttä

Tiedotustoimiston päätehtävänä on Helsingin kaupungin ja ensi sijaisesti sen keskushallintoon liittyvän tiedotustoiminnan hoitaminen. Perinteisesti se sisältää kvston ja khn päätöksistä tiedottamisen joukkotiedottajien välityksellä.

Ulkoiseen tiedotustoimintaan liittyy myös kaupungin eri hallintokuntien tiedotustoiminnan koordinointi, tiedotustilaisuuksien ja tiedotuskampanjoiden yhteensovittaminen sekä hallintokuntien palveluksessa olevan tiedotushenkilökunnan keskinäisten neuvottelujen ja yhteydenpidon järjestäminen.

Toimintamuotojensa puolesta ulkoinen tiedotustoiminta jakaantuu kahteen osaan:

- välittömässä tiedotustoiminnassa kunnallinen tiedottaja tiedottaa suoraan asukkaalle ilman välikäsiä tiedottamismuotoina mm. erilaisten näyttelyjen järjestäminen, tiedotteiden lähettäminen suoraan ruokakunnille, ilmoitustaulut, asukaskokoukset, neuvonta, ohjaaminen, asiakaspalvelu, lehtisten ja broshyyrien jakaminen sekä toisaalta esim. filmien lainaaminen
- välillinen tiedottaminen on kunnallisasioiden tiedottamista asukkaille joukkotiedotusvälineiden avulla.

Tiedotustoimiston tehtäviin kuului myös kaupunginkanslian sisäisen tiedotustoiminnan järjestäminen, osallistuminen kansainväliseen toimintaan kv. kaupunkinäyttelyjen järjestely- ja kirjeenvaihtoasioissa, vierailujen järjestämisessä sekä erilaisten ulkomailta tulleiden toiveiden toteuttaminen ja kyselyihin ja tiedusteluihin vastaaminen. Tämä ulkomaille suuntautuva tiedotus- ja palvelutoiminta kuuluu laajemmin katsottuna kaupungin harjoittamaan suhdetoimintatyöhön, kuten koko tiedottaminenkin.

Tiedotustoimisto osallistui myös perinteiseen suhdetoimintatyöhön, lahjojen, lahjateosten hankin-

taan ja tuottamiseen. Toimisto ylläpitää melko laajaa erilaisten broshyyrien, lahjateosten, filmien, valokuvien jne. varastoa, jota sekä yksityiset, erilaiset yhteisöt sekä kaupungin omat elimet ovat käyttäneet hyväkseen.

Toimiston tehtäviin kuului myös puheiden laatiminen ja laatimisessa avustaminen erilaisiin tilaisuuksiin.

Ulkoinen tiedotustoiminta

Välillinen tiedottaminen

Edullisin ja usein tehokkainkin tiedottamisen muoto on lehdistön, radion ja television välityksellä tapahtuva tiedonvälitys. Tiedotustoimiston tiedotteet lähetetään kaikille merkittäville tiedonvälittäjille. Kertomusvuonna vakiojakelulistaan kuului 30 eri joukkotiedottajaa, lisäksi jakelua voitiin laajentaa erilaisilla erityislehtien osoitteistoilla.

Myös kaupunkiosalehdet ja Helsinki-lehti sekä Pääkaupunki-lehti seurasivat hyvin Helsingin kunnallisasioita.

Joukkotiedottajille lähetettiin vuoden aikana 138 Helsingin kaupunki tiedottaa -uutista sekä lisäksi annettiin puhelimitse lukuisia tiedotuksia. Viikoittain khn kokouksen jälkeen tiedotettiin päätöksistä puhelimitse yhdeksälle eri joukkotiedottajalle, Helsingin Sanomille, Hufvudstadsbladetille, Uudelle Suomelle, Sosialidemokraatille, STT:lle, Alueradiolle, Suomenmaalle, Aamulehdelle ja Helsinki-lehdelle.

Kaupunginvaltuuston istuntoja seurasi säännöllisesti toistakymmentä kunnallistoimittajaa. Valtuuston kokouksissa tiedotustoimiston edustaja palveli kokousten loppuun saakka tiedotusvälineitä.

Joukkotiedottajille järjestettyjen tiedotustilaisuuksien määrä on jatkuvasti ollut suhteellisen suuri siitä huolimatta, että toimiston taholta pyrittiin tiedotustilaisuuksien järjestämisen sijasta turvautumaan pelkän tiedotteen lähettämiseen varsinkin, jos toimittajien paikalle kutsumista pidettiin turhana ajan tuhlaamisena. Tiedotustilaisuuksia ja käyntejä kaupungin eri virastoissa ja laitoksissa järjestettiin joukkotiedotusvälineiden edustajille vuoden aikana 36 kertaa.

Toimiston tavanmukaista joukkotiedottajien palvelua oli toimittajien ohjaaminen oikeille tietolähteille sekä tietojen hankkiminen ja myös tapaamisten ja haastattelutilaisuuksien järjestäminen.

Tiedotustoimiston valokuva-arkistoa kartutettiin edelleen lehdistön ja myös yksityisten tarpeita silmälläpitäen. Vuoden aikana lainattiin väridioja 197 ja mustavalkoisia kuvia 305 kappaletta.

Toimiston lehtileikepalvelu toimi totuttuun tapaan. Vuoden aikana leikkeitä leikattiin toistakymmentä tuhatta.

Välitön tiedottaminen ja suhdetoiminta

Välittömän tiedottamisen suuritöisin suoritus oli kertomusvuonna jokaiseen ruokakuntaan jaetun nk. Helsinkiläisen oppaan toimittaminen yhteistyössä STB-mainostoimiston kanssa. Opas on kuntalaisille tarkoitettu palveluopas, jonka aakkosellinen hakemisto helpottaa oikean tiedon etsimisessä.

Talousarviosta julkaisiin vanhan tavan mukaan Rahasta kiinni -lehtinen, jonka toimittamisesta ja suunnittelusta tiedotustoimisto vastasi. Julkaisu oli järjestyksessä kuudes ja se jaettiin tällä kertaa aikaisemmasta poiketen kohderyhmäjakeluna kaupungin virastoille ja laitoksille, elinkeinoelämälle ja kouluille.

Suoraa tiedotus- ja neuvontatoimintaa harjoittava tiedotustoimiston *neuvontapiste* palveli joko puhelimitse tai henkilökohtaisesti kertomusvuoden aikana 9 081 asiakasta. Neuvontapiste jakoi kuntalaisille myös erilaisten tiedotteiden ja lehtisten välityksellä runsaasti Helsinkiä koskevaa tiedotusaineistoa.

Vuoden loppupuolella saatiin myös alulle *tiedottava näyttelytoiminta.* Ensimmäisenä valmistui yhteistyössä huoltoviraston ja taideteollisen korkeakoulun graafisen linjan opiskelijoiden kanssa

"Ole lapselle hyvä" -niminen näyttely, joka kolmena näyttelykokonaisuutena edelleen vuoden 1975 aikana kiertää erilaisissa näyttelytiloissa.

Yhteistyössä Helsingin kaupunginosayhdistysten liiton kanssa välittömän tiedotustoimintojen keinoihin lisättiin myös kunnallinen tiedotustaulu.

Kokeilutarkoituksessa pystytettiin ensimmäinen taulu Katajanokalle. Toimintaa on lähivuosien kuluessa tarkoitus laajentaa siten, että kaikkiin niihin kaupunginosiin, joissa toimii aktiivinen kaupunginosayhdistys, sijoitetaan kunnallinen tiedotustaulu, jonka toimittaminen tapahtuu tiedotustoimiston vastuulla yhteistyössä kaupunginosayhdistysten kanssa.

Erilaisiin tilaisuuksiin koti- ja ulkomaille tarkoitettuja puheita ja tervehdyksiä valmistui tiedotustoimiston toimesta tai avustuksella 100 kappaletta.

Tiedotustoimistoon saapui vuoden kuluessa 193 kirjettä ja toimistosta lähetettiin 145 kirjettä. Erilaista Helsingin kaupunkia käsittelevää aineistoa vaihtelevan suuruisina kokonaisuuksina lähetettiin kotimaahan 119 ja ulkomaille 21 kappaletta.

Ystävyyskaupunkitoimintaan toimisto osallistui lähettämällä erilaista tiedotusmateriaalia Moskovan ja Prahan kaupunkien keskushallintojen käyttöön.

Tiedotustoimisto osallistui myös kaupungintalon esittelyyn kuntalaisille. Guideklubbenin ja Turistioppaiden avulla tapahtuneita opastuksia oli 22 ja tiedotustoimiston suorittamia opastuksia 30.

Vuoden aikana toimiston filmiarkiston filmejä lainattiin 64 kertaa.

Filmien lainaustoimintaa pyritään kehittämään niiden markkinointia edelleen tehostamalla.

Toimisto osallistui kertomusvuonna Oslon, Pariisin ja Moskovan kaupunkinäyttelyjen järjestelytehtäviin irrottamalla yhden tiedotussihteerin kutakin näyttelyä varten Helsinkiä edustavaksi yhteyshenkilöksi hoitamaan näyttelyyn liittyviä moninaisia järjestelytehtäviä.

Tiedotustoimisto osallistui myös "Satoja sataman vuosia" -nimisen sataman toimintaa käsittelevän näyttelyn toteuttamiseen sekä Kansanvalistusseuran 100-vuotisnäyttelyn järjestämiseen. Lisäksi toimistolla oli osasto Vanhusten viikon näyttelyssä, jota varten valmistettiin kaupungin palveluista erityisesti eläkeikäisille asukkailleen kertova diasarja ja esite.

Vuoden kuluessa valmistui myös kaupungin suhdetoimintakäyttöön tarkoitettu Seppo Saveksen, Juha Tantun ja Pekka Vuoren toimittama Helsinki-aiheinen kuvateos "Helsinki tässä ja nyt". Kuvateos ilmestyi kuudella kielellä: suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, ranskaksi, saksaksi ja venäjäksi.

Sisäinen tiedotustoiminta

Kaupunginkanslian sisäinen tiedottaminen jatkui kertomusvuonna samaan tapaan kuin edellisenä vuonna. Sisäinen tiedotuslehti Tietotuikku ilmestyi kymmenen kertaa. Lehti toimitettiin etupäässä tiedotustoimiston voimin ja toimiston määrärahojen turvin. Tavoitteena oli kuitenkin saada kaupunginkanslian henkilöstö entistä enemmän aktivoiduksi osallistumaan sisäiseen tiedottamiseen, jotta tiedotustoimiston henkilöstö voisi keskittyä päätehtäväänsä, ulkoisen tiedotustoiminnan hoitamiseen.

Matkailutoimisto

Matkailuneuvottelukunta

Matkailuneuvottelukuntaan kuuluivat v. 1974 puh.johtajana ylipormestari Teuvo Aura sekä jäse- *Kokoonpano*

ja kokoukset

ninä kansliapääll. Yrjö Salo, osastopääll. Harri Sormanen, hallinnoll.joht. Kurt Forsman 11. 2. saakka, oikeustiet.kand. Fredrik Forsberg 12. 2. lähtien, toimitusjohtajat Pentti Sulonen ja Jaakko Leppäluoto, matkatstovirk. Taimi Firon, ylikonst. Jaakko Linna ja Suomen Matkailuliiton edustajana toim.joht. Heikki Mäki.

Toiminta

Neuvottelukunta piti kertomusvuonna seitsemän kokousta, joissa käsiteltiin 36 asiaa. Vuoden aikana tutustuttiin mm. Malmin ja Helsingin lentoasemiin ja niiden toimintaan, perehdyttiin Teollisuusrahasto OY:n toimintaperiaatteisiin ja osuuteen matkailuelinkeinon kehittämisessä sekä työskentelynsä aloittaneeseen Helsingin Kongressitoimiston toimintamuotoihin ja lähiajan tavoitteisiin.

Neuvottelukunta antoi myös lausuntoja matkailupalvelua kehittävistä toimenpiteistä sekä teki lukuisia esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita:

- esitys Autoliitto ry:lle autoilijoiden ystävällisemmästä asennoitumisesta ja avuliaammasta käyttäytymisestä muita autoilijoita kohtaan (27. 11. 30 §)
- kauppatorialueen yleisökäymäläkysymyksen pikainen kunnostaminen, toinen esitys (24. 9. 25 §)
- kaupungin matkailutoimiston uudet aukioloajat (18. 12. 32 §)
- kaupungissa leirintäalueille ja pääteille ohjaavien viittojen ja kilpien koon suurentaminen sekä sijoittaminen riittävän korkealle (4. 4. 11 §)
- "Miten palvelemme" -matkailututkimuksesta seuranneet toimenpiteet ja esitykset (27. 11. 28 §)
- pysäkkiroskakorien puutteisiin ja epäkohtiin liittyvät asiat (27. 11. 29 §).

M a t k a i l u t o i m i s t o n t o i m i n t a

Asiakaspalvelu

Matkailutoimiston välityksellä palveltiin 28 988 ulkomaalaista ja 7 655 kotimaista eli yht. 36 643 kiertoajeluasiakasta sekä tilattiin 405 linja-autoa ja 981 opasta. Automaattisia puhelinohjelmia "Helsinki tänään" kuunneltiin suomenkielisenä 28 069, englanninkielisenä 15 484 ja ruotsinkielisenä 9 353 kertaa, siis kaikkiaan 52 906 kertaa eli keskim. n. 145 kertaa päivässä.

Julkaisut

Kustannusten voimakas nousu esti toimistoa toteuttamasta kokonaisuudessaan suunnittelemaansa painatus- ja postitusohjelmaa ja pakotti sen muutenkin toimimaan vaatimattomammin kuin edellisenä vuonna.

Kertomusvuonna toimitettiin erilaisia julkaisuja seuraavasti:

- Helsingin ja sen lähiympäristön nähtävyydet (nelikielisenä) 60 000 kpl sekä näiden aukioloaikaluettelot (kuusikielisenä) 51 000 kpl
- Helsingin kesäohjelmaluettelo (kolmikielisenä) 10 300 kpl
- Helsingin neljä matkailusaarta (kuusikielisenä) 12 620 kpl
- "Helsinki, Itämeren tytär" -karttaesite (kolmikielisenä) 105 150 kpl
- Helsingissä vierailleiden lomaristeilijöiden luettelo
- "Hotellit ja ravintolat" -esitettä 30 000 kpl
- lehtiökarttaa 100 000 kpl
- "Tapahtumia ja ohjelmaa Helsingissä" (kolmikielisenä) 10 000 kpl
- "Tietoja matkailijoille" (kuusikielisenä) 50 000 kpl
- "Veistokset ja muistomerkit" -esitettä (nelikielisenä) 2 000 kpl.

Matkustajaliikenne

Helsinkiin saapui kertomusvuonna enemmän matkustajia kuin ed. vuonna etenkin lentoteitse ja meritse. Lentoaseman kautta kulki kaikkiaan 2 527 657 (ed. v. 2 274 255) matkustajaa eli n. 11 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Matkustajasatamien kautta saapui maahamme 923 000 (903 000) henkilöä eli n. 3 % enemmän kuin ed. vuonna.

Majoitustilat

Majoitustilojen käyttö oli käytettävissä olevien tietojen mukaan n. 74.6 (72.9) % kokonaismäärästä, hotellien käyttö sen sijaan pysyi suunnilleen samana kuin ennen suurhotellien avaamista v. 1971.

Leirintä

Leirintäalueilla yöpymisiä oli n. 10 % vähemmän kuin edellisenä vuonna, vaikka Rastilan ja Tullisaaren kävijämäärät kasvoivatkin n. 3 %.

Nähtävyydet

Linnanmäellä oli eniten kävijöitä eli n. 1 104 375, Korkeasaaressa n. 670 000 ja Seurasaaressa n. 510 000. Temppeliaukion kirkkoon tutustui sen osittaisesta kiinniolosta huolimatta 427 404 henkilöä varsinaisten hartaustilaisuuksien lisäksi.

Suurtapahtumat

Matkailun suurtapahtumia maassamme olivat kansainväliset raittius- ja matkailualan suurkongressit, isot urheilujuhlat ja menestystä saavuttaneet messut ja suurnäyttelyt.

Loma-risteilyt

Laivavierailijoina kävi maassamme 46 lomaristeilijää, joiden joukossa oli neljä ensikertalaista sekä 42 000 brt:n Oriana, joka on suurin Suomessa vieraillut matkustaja-alus.

Talous

Toimeksiannoista kertyi toimistolle tuloja yhteensä 14 945 mk ja karttojen ym. painotuotteiden myynnistä 1 470 mk.

Taideasiat

Esitykset ja lausunnot

Kertomusvuonna taideasiainyksikkö teki esityksiä ja antoi lausuntoja ym. seuraavasti:

– khs	38 kpl
– kaupunginjohtaja	3 "
– osastopäällikkö	2 "
– kirjeenvaihto muille	78 "
– puheita muille	4 "
– lehtiartikkeleita muille	1 "

Taideteokset

Helsingin kaupungin omistamiin taideteoksiin kohdistettiin kertomusvuonna toimenpiteitä seuraavasti:

– lainapyyntöjä	10 kpl
– lainauksia	15 "
– kehystyksiä	7 "
– sijoituksia	58 "

Vuoden aikana jatkettiin edelleen v. 1972 aloitettua kaikkien Helsingin kaupungin omistuksessa olevien taideteosten inventaarion täydentämistyötä.

Toimikunta -ym. työskentely

Taideasiainsihteeri toimi kertomusvuonna Helsingin kaupungin ja Uudenmaan läänin taidetoimikunnan yhdysmiehenä sekä YTV:n kulttuurijaoston jäsenenä.

Esitelmät, selvitykset

Taideasiainsihteeri laati selvityksen Helsingin kaupungin kulttuurihallinnosta ja -toiminnasta v. 1973 sekä luennoi yliopiston järjestämillä kulttuurihallinnon kursseilla ja kaupungin nuoriso-ohjaajakursseilla kaupungin kulttuuripolitiikasta. Lisäksi hän esitelmöi Hässelby-säätiön pyynnöstä Pohjoismaisen kulttuuriviikon Suomen kustavilaisesta ajasta.

Muu toiminta

Taideasiain yksikön toimesta huolehdittiin Engel-kirjan myynnistä.

Kertomusvuonna kirjoitettiin teksiä puhtaaksi talous- ja suunnitteluosastolle n. 300 sivua.

K l u u v i n g a l l e r i a

Näyttelyanomuksia lähetettiin	23 kpl
Hyljättyjä anomuksia oli	3 "
Peruuntuneita näyttelyitä	3 "

Kertomusvuonna pidettiin 21 näyttelyä.

Gallerian nimellä ja osoitteella varustettuja yksivärijulisteita jaettiin taiteilijoiden käyttöön 350 kpl.

Kluuvin galleriasta ja gallerian näyttelyistä kertovan esitteen suunnitteleminen aloitettiin.

Galleria oli virallisia juhlapyhiä lukuunottamatta avoinna yleisölle koko vuoden ti–pe klo 11–16, su 12–16 ja ma suljettu. Galleriassa kävi noin 30 000 henkilöä.

M e i l a h d e n k a r t a n o

Kartanosta ja sen alueesta kertova historiikkimoniste käännätettiin ruotsiksi, saksaksi ja englanniksi.

Bäcksbackan lahjoituskokoelmien suomen- ja ruotsinkielisiä esittelyjä pidettiin viisi. Kävijämäärä oli 10 600 henkilöä.

K a u p u n g i n t a l o n a l a - a u l a

Kertomusvuonna järjestettiin seuraavat näyttelyt:
- Helsinki näkymiä -näyttely
- Gösta Beckerin ja Iris Roos-Hasselblattin lahjoituskokoelmien näyttely
- Satoja sataman vuosia -näyttely.

Kävijämäärä oli noin 50 000.

Kuvataidetoimikunta

Kokoonpano ja kokoukset

Toimikunnan jäseninä olivat kertomusvuonna Pentti Pusa (puh.joht.), Christoffer Schildt, Xenia Parros, Aarne I. Välikangas ja Ismo Porna. Jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä olivat Harri Sormanen (varapuh.joht.), Karl Langenskiöld, Liisa Vasama, Heli Palmio ja Martti J. Mehto.

Lisäksi oli Suomen Taideakatemiaa edustava jäsen ja varajäsen. Sihteerinä toimi taideasiainsihteeri Marja-Liisa Bell.

Kuvataidetoimikunta kokoontui vuoden aikana yhdeksän kertaa.

Esitykset ja lausunnot

Toimikunta antoi khlle yhteensä kuusi esitystä ja lausuntoa. Muita kirjelmiä laadittiin seitsemän.

Hankinnat

Toimikunta osti kertomusvuonna 48 maalausta, kaksi veistosta ja 11 grafiikan teosta ja kahdeksan taideteollista esinettä. Taideostoihin käytettiin kaikkiaan 60 000 mk.

12. Kaupunginkirjasto

Toiminnan kehitys

Kirjastosta lainattiin v. 1974 yht. 5 104 141 teosta eli noin 5 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tämä merkitsi keskimäärin 10 lainausta asukasta kohden (ed. v. 9.4). Viime vuonna kasvuvauhti on ollut jatkuvasti varsin nopeata, mitä osoittaa se, että 1 milj. lainan raja ylitettiin ensi kerran v. 1947, 2 milj. v. 1957, 3 milj. v. 1967, 4 milj. v. 1971 ja 5 milj. lainan raja siis jo kertomusvuonna.

Kirjastolaitoksen yleisten kehitysnäkymien perusteella näyttää ilmeiseltä, että lainaustoiminnan määrällinen kasvu jatkuu edelleen. Täten myös määrärahojen ja huonetilojen niukkuuden aiheuttamat työskentelyvaikeudet korostuvat monissa tapauksissa kestämättömiksi.

Rakennussuunnitelmat

Sivukirjastot

Kertomusvuonna käynnistettiin Kontulan ja Laajasalon uusien sivukirjastojen ajankohtaiset rakennushankkeet. Maansiirtotyöt toteutettiin alkukesästä ja varsinainen rakennustoiminta alkoi syksyllä. Kauan vireillä olleet kirjastoauto-osaston ja pääkirjaston sanomalehtisalin toimitilahankkeet edistyivät myös merkittävästi.

Uuden pääkirjaston suunnittelu

Uuden pääkirjaston valmistelevaa suunnittelua varten 2.11.72 asetetun työryhmän laatima perustamissuunnitelma valmistui 17.10. Ryhmän puheenjohtajana toimi kaupunginkirjaston kirjastonjohtaja ja jäseninä olivat kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusviraston sekä kaupunginkanslian edustajat. Lisäksi työryhmän työhön osallistui asiantuntijajäseninä arkkitehti rakennusvirastosta. Sihteerinä toimi vs. apul. kirjastonjohtaja.

Kirjastotoiminnan *yleistavoitteita* selvitettäessä käytettiin pohjana mm. Tukholman kaupunginkirjaston ohjelmallista kartoitusta »Bibliotek i storstad» (1972). *Kirjastoverkoston kehitystä* tarkasteltiin selvittämällä pääkirjaston, aluekirjaston, sivukirjastojen, ns. kevennettyä kirjastotoimintaa harjoittavien pienehköjen kirjastopisteiden, kirjastoautojen sekä laitoskirjastojen nykyisiä ja tulevia tehtäviä.

Alustavaa *huonetilaohjelmaa* kaavailtaessa työryhmä perehtyi sekä kansainvälisiin että kansallisiin huonetilanormituksiin.

Työryhmä totesi perustamissuunnitelmassaan, että Helsingin pääkirjaston v. 1881 valmistunut, kaikkiaan 3 482 m^2 käsittävä rakennus ei missään suhteessa täytä enää nykyaikaisen kirjastotoiminnan vaatimuksia. Kirjastolainsäädännön uudistuessa ja kirjastotoiminnan monipuolistuessa rakennuksen tilat eivät myöskään ole muunnettavissa uusien toimintamuotojen vaatimuksia vastaaviksi. Täten ryhmän käsityksen mukaan toimintaongelma voidaan ratkaista tarkoituksenmukaisesti vain rakentamalla uusi kirjastotalo.

Kaupunginhallitus varasi mm. työryhmän kannanottoon perustuen *Itä-Pasilasta* tontin numero Y 17032:1 uutta pääkirjastoa varten. Rakennuksen investointimenot arvioitiin yht. 20 000 000 mk:ksi sekä perushankinnat n. 3 000 000 mk:ksi.

Perustamissuunnitelmaan yhtyen kirjastolautakunta päätti 19.11 esittää kaupunginhallitukselle uuden pääkirjaston rakentamista khn sille varaamalle Itä-Pasilan tontille siten, että kirjaston kokonaiskerrosala kellaritilat mukaan lukien on enintään 8 600 m^2 ja että rakentaminen ajoittuu vuosiin 1978-79. Samalla edellytettiin, että hankkeen esisuunnittelussa tutkittaisiin yhteisrakentamisen pohjalta tilojen monikäyttöisyyttä sekä näin saavutettavaa rakennus- ja käyttökustannusten säästöä samoin kuin rakennuksen vaiheittaisen käyttöönoton mahdollisuutta.

Yleisten töiden lautakunnan ja kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto antoivat perustamissuunnitelmasta puoltavan lausunnon. Suunnitelman valmistuttua kirjaston henkilökunnasta muodostettiin välittömästi esisuunnitteluvaihetta varten useita osasto- ja sektorikohtaisia työryhmiä, joille annettiin tehtäväksi erikoiskysymysten valmistelu. Ryhmien puheenjohtajat kokoontuivat kirjastonjohtajan johdolla säännöllisiin raportointi- ja kontaktikokouksiin. Suunnittelua varten tarpeellista perusaineistoa pyrittiin mahdollisimman laajalti hankkimaan kaikkien valmistelutehtäviin osallistuvien käyttöön. Ryhmille järjestettiin 20.12. linja-autolla tutustumisretki Itä-Pasilaan, jolloin perehdyttiin sekä alueen silloiseen rakennusvaiheeseen että kirjastolle varattuun tonttiin.

Koska kiinteä yhteistyö suunnittelijoiden ja kaupunginkirjaston kesken on välttämätöntä uuden rakennuksen käyttöönottoon asti, työryhmät toimivat asiantuntijoina koko suunnittelun ja rakentamisen ajan.

Henkilökunta

Lukumäärä

Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 203 vakinaista ja 45 tilapäistä viranhaltijaa, työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli 12. Tuntipalkkalaisten kirjastoamanuenssien ja -apulaisten vuoden aikana suorittama työmäärä oli 175 679 t. mikä vastaa n. 106 kokopäiväisen työntekijän työmäärää.

Lisäksi kirjastossa työskenteli kaksi toimistokoulun harjoittelijaa, sekä kaksi kirjastoalan opiskelijaa, toinen Tansaniasta ja toinen Englannista, jotka työskentelivät kirjastossa kahden kuukauden ajan.

Vaihtuvuus

Uusia viranhaltijoita *valittiin* seitsemän, kirjaston sisäisiä virkanimityksiä oli neljä, eläkkeelle siirtyi neljä viranhaltijaa sekä palveluksesta erosi kahdeksan henkilöä.

Sairaus- yms. lomat

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja äitiyslomien vuoksi virkavapautta yhteensä 1 773 päivää.

Koulutus

Tampereen yliopiston kirjastotieteen ja informatiikan cum laude-arvosanaa varten vaadittavan väliharjoittelun suoritti yhdeksän henkilöä ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkintoa varten vaadittavan väliharjoittelun viisi henkilöä. Harjoittelijat tutustuivat kullekin laaditun ohjelman mukaisesti kirjaston eri toimintamuotoihin ja osallistuivat päivän mittaiseen koulutustilaisuuteen, jossa käsiteltiin kaupunginkirjaston historiaa ja organisaatiota, kirjavalintaa sekä kirjastotoiminnan erityismuotoja. Harjoittelun päätyttyä järjestettiin kritiikkitilaisuus. Harjoittelunohjaajana toimi apul. kirjastonjohtaja Sirkka-Liisa Meri.

Henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston järjestämään toiminta- ja taloussuunnitteluseminaariin sekä taloushallinnon seminaariin osallistui kaupunginkirjaston talouspäällikkö, kunnallishallinnon kurssille kolme sivukirjastonhoitajaa, kokous- ja neuvottelutaidon kurssille sivukirjastonhoitaja sekä kaksi kirjastoamanuenssia, työnopetuskurssille yksi kirjastoamanuenssi ja tiedottajien kurssille vanh.kirjastoamanuenssi sekä toimistotekniikan kurssille kaksi apulaiskanslistia Vs. apulaiskirjas-

tonjohtaja osallistui henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston yhdessä Insinöörijärjestöjen koulutuskeskuksen kanssa järjestämään rakennusprojektin hanke- ja esisuunnitteluseminaariin. Kirjaston henkilökuntaa koulutettiin myös *Helsingin kaupungin väestönsuojelukeskuksen* virasto- ja laitossuojelun kursseilla.

Kirjaston sisäinen koulutustoiminta käsitti kertomusvuonna esimiesseminaarin II ja III vaiheet, kaksi ruotsinkielen kurssia ja kolme tulokkaille järjestettyä informaatiopäivää. Esimiesseminaariin (30 t.) osallistuivat kaikki sivukirjaston- ja osastonhoitajat kolmessa vaiheessa. Luennoissa käsiteltiin mm. kaupunginkirjaston hallintoa, kirjaston eri toimintapisteitten yhteistyötä, työopetusta ja työsuunnittelua. Ruotsinkielen kurssit järjestettiin yhdessä Ruotsinkielisen työväenopiston kanssa ja niille osallistui yhteensä 30 kirjastossa työskentelevää. Tulokkaiden informaatiopäivinä esiteltiin yhteensä 70 uudelle työntekijälle kirjaston hallintoa, taloutta, sivukirjastoverkostoa, kirjavalintaa, erityistyömuotoja sekä yleisönpalvelun periaatteita.

Kirjaston sisäiset kokoukset

Sivukirjaston- ja osastonhoitajille järjestettiin kolme kokousta, joissa keskusteltiin aluekirjastosuunnittelusta, kirjallisuusmäärärahan jaosta suomen- ja ruotsinkielisen kirjallisuuden välillä ja siirtokirjakokoelmasta, esiteltiin diakuvin uusia ruotsalaisia ja tanskalaisia kirjastoja sekä tutustuttiin uutta pääkirjastoa suunnittelevan työryhmän työhön ja sen laatimaan perustamissuunnitelmaan.

Ensimmäiset aluekirjastokokoukset järjestettiin pääkirjastossa, Kalliossa ja Töölössä syyskauden aikana. *Aluekirjastojärjestelmän* toteuttamista ja kehittämistä suunnitteleva *työryhmä* aloitti toimintansa vuoden lopussa. Pääkirjastossa ja suurimmissa sivukirjastoissa pidettiin lisäksi *henkilökuntakokouksia*. Lisäksi järjestettiin virkailijavaihtoa eri osastojen kesken.

Kirjaston sisäiset toimikunnat, työryhmät

Henkilöhallinnon kehittämistoimikunta, joka perustettiin vuorovaikutuksen lisäämiseksi henkilöhallinnollisissa kysymyksissä, kokoontui 10 kertaa. Toimikunnan tehtävänä oli neuvoa antaen ja yhteistyötä edistäen tuoda esille ehdotuksia ja toivomuksia henkilöhallinnon, sisäisen tiedotustoiminnan, koulutustoiminnan ja työpaikkaviihtyvyyden edistämiseksi. Toimikunnan jäsenet valittiin henkilökunnan suorittaman äänestyksen perusteella. Henkilökunnalla oli lisäksi edustajansa seuraavissa *kirjaston sisäisissä toimikunnissa* : kirjanvalintatoimikunta, henkilökuntalehden toimituskunta ja lastenkirjastotoimikunta. Kertomusvuoden aikana kirjastossa työskenteli kotiseutuaineiston kartuttamista, luettelointia, jakelua ja säilyttämistä selvittelevä *työryhmä*, joka sai työnsä päätökseen syyskuussa sekä sitomo- ja muovitustöiden rationalisointia tutkinut *työryhmä.*

Tutustumisretket

Henkilökunnan kevätretkelle Valkeakosken kaupunginkirjastoon ja Visavuoreen osallistui 30 kirjaston virkalijaa. Kirjastolautakunnalle järjestettiin tutustumisretki Puistolan, Tapanilan, Malmin ja Pihlajamäen sivukirjastoihin. Lisäksi lautakunnalle esiteltiin pääkirjaston eri osastot.

Opintomatkat ja kokoukset

Kirjastonjohtaja Sven Hirn osallistui kirjaston edustajana uutta pääkirjastoa suunnittelevan työryhmän Tanskaan ja Ruotsiin suoritetulle opintomatkalle. Kirjastolautakunnan varapuheenjohtaja Annette Liljeström ja kirjastonjohtaja osallistuivat Espoossa järjestettyyn Suomen ja Ruotsin ystävyyskuntien kirjastotoimintaa käsitelleeseen seminaariin.

Helsingin seudun kirjastonjohtajien kokouksessa käsiteltiin Espoon, Kauniaisten, Vantaan ja Helsingin kirjastojen toimintaa ja ongelmia sekä keskusteltiin maakuntakirjastokysymyksestä ja käyttösäännöistä.

Vs. apul.kirjastonjohtaja Eila Lindqvist osallistui kaupunginhallituksen myöntämän matka-apurahan turvin Tanskassa Det Danske Selskabin järjestämään seminaariin »Public libraries in Scandinavia». Kirjaston osastonhoitaja Ulla Lehtonen tutustui Suomen kulttuurirahaston myöntämän stipendin turvin lastenkirjallisuuden tutkimuslaitoksiin ja instituutteihin Frankfurt am Mainissa, Münchenissä ja Zürichissä. Yksi kirjastoamanuenssi tutustui Helle Kannilan rahaston apurahan turvin Tampereen ja Rovaniemen kaupunginkirjastojen kotiseutukokoelmiin sekä yksi amanuenssi opetusministeriön pohjoismaisen matka-apurahan avulla tanskalaisiin lastenkirjastoihin.

Suomen kirjastoseuran järjestämälle opintomatkalle Ruotsiin osallistui 12 kirjaston virkailijaa, matkanjohtajana sivukirjastonjohtaja Kaija Salonen. Suomen kirjastoseuran järjestämälle opintomatkalle Englantiin osallistui seitsemän kirjaston virkailijaa. Suomen kirjastoseuran järjestämään kirjastorakennusseminaariin Kuopiossa osallistui viisi henkilöä. Yksi amanuensseista luennoi seminaarissa. Lisäksi osallistuttiin Suomen kirjastoseuran järjestämälle kirjastoautopäiville, kirjastonhoitajien neuvottelupäiville Espoossa, missä laitoskirjastonhoitaja Mirjam Groundstroem toimi päivien johtajana.

Edelleen lähetettiin osanottajia kirjastoalan seminaareihin ja muille alan kursseille, joita pidettiin eri yhteisöjen toimesta mm. Espoossa, Kuhmossa, Joensuussa, Porvoossa ja Tampereella.

Kirjaston eri alojen *asiantuntijat* luennoivat Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkinnon opiskelijoille sekä useiden kirjastoalan kurssien osanottajille.

Tiedotustoiminta

Lehdet, esitteet ym.

Henkilökuntalehti »Kirjaston kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme kirjastoille, ilmestyi 10 numeroa. Yleisölle jaettavasta *karttaesitteestä,* joka sisältää pääkirjaston ja sivukirjastojen osoitteet ja puhelinnumerot sekä kirjastoautojen lainauspisteet, ilmestyi uusi painos. Kirjaston monistetun venäjänkielisen esitteen toimitti vs. kirjastoamanuenssi Galina Akimov. Pääkirjastossa toimitettiin 14 valikoivaa kirjaluetteloa eri aiheista. Helsinki-päivänä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa erilaisia tilaisuuksia lapsille ja aikuisille sekä Helsinki-aiheista kirjallisuutta esittelevä näyttely.

Kirjastoviikon näyttelyt ym. tilaisuudet

Valtakunnallisella kirjastoviikolla 22.-26.4. kirjasto järjesti Sörnäisten keskusvankilassa ja Katajanokan lääninvankilassa kirjanäyttelyitä, esitelmä-, musiikki- ja keskustelutilaisuuksia. Kirjasto osallistui myös vanhusten viikon näyttelyyn 8.-13.10. ja Kansanvalistusseuran 100-vuotisjuhlan johdosta Jugend-saliin järjestettyyn näyttelyyn. Töölön kirjastoa esittelevä ohjelma Två bibliotek esitettiin TV:ssä 19.3. ja 1.7. sekä ohjelma Musiikkia kirjastossa 20.12. Pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lastenkirjastotoimintaa esiteltiin TV:ssä useita kertoja, Pääkirjaston I kerroksen aulaan sijoitettuun postilaatikkoon saapuneisiin yleisön toivomuksiin vastattiin kirjeitse tai puhelimitse.

Kunnallinen informaatio

Pääkirjastossa sekä Kallion, Töölön ja Herttoniemen sivukirjastoissa pidettiin yleisön nähtävinä kaupunginvaltuuston asiakirjat, kaupunginhallituksen ehdotukset ja mietinnöt sekä kaupunginvaltuuston päätökset suomen- ja ruotsinkielisinä.

Vierailut ja kirjaston esittelyt

Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja esiteltiin kertomusvuoden aikana useille koti- ja ulkomaisille vieraille ja vierailijaryhmille. Yksityisiä vierailijoita oli n. 70 ja koti- ja ulkomaisia arkkitehti-, opiskelija- ja kirjastonhoitajaryhmien osanottajia n. 350 henkilöä. Töölön sivukirjastossa järjestettiin lisäksi kymmenelle yhdistykselle tutustumisilta, osanottajia oli n. 300.

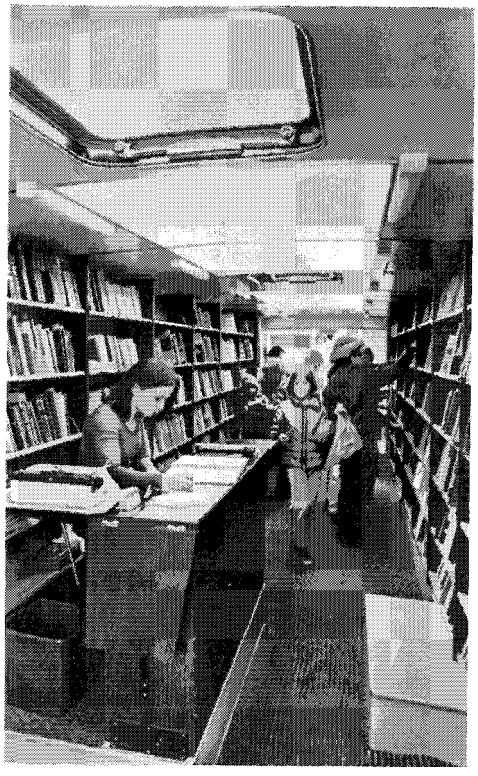
Kirjastotoiminta

Musiikkikirjastotoiminta

Äänitteitä hankittiin 879 (ed. v. 378) kpl, poistettiin 3 (10) ja vuoden lopussa äänitteiden kokonaismäärä oli Töölössä 4 707 (4 189), pääkirjastossa 1 349 (1 253) ja Kalliossa 134, yht. 6 288 (5 442).

Pääkirjastossa oli levyjen kuuntelijoita 7 509 (4 734), jotka kuuntelivat 9 933 (7 314) levyä; Töölössä 51 142 (44 988), kuunneltuja levyjä 31 002 (30 957) sekä Kalliossa 5 845, kuunneltuja levyjä 2 308. Yht. 64 496 (49 722) henkilöä kuunteli 43 243 (38 271) levyä.

Töölön sivukirjastossa järjestettiin yhdeksän musiikkiaiheista kerhotilaisuutta, osanottajia 406 ja 14 konserttia, kuuntelijoita 580. Äänilevykonsertteja oli 46 ja kuuntelijoita n. 460. Musiikkia kävi kuuntelemassa 73 koululuokkaa, 43 musiikkiterapiaryhmää, 20 päiväkotiluokkaa ja muita ryhmiä 24.

Kirjastoautojen vaihtuvaa kirjakokoelmaa täydennetään päivittäin, jotta se olisi mahdollisimman monipuolinen ja kaikkia ikäluokkia tyydyttävä.

Mikrofilmit

Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien mikrofilmien hankintaa jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 3 299 (3 256).

Kaukolainaus

Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 3 860 (2 704), joista voitiin lähettää 1 958 (1 479), näistä 195 (124) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 120 (82) kaukolainapyyntöjä, joista saatiin 109 (72) kirjaa, näistä 18 (5) ulkomailta. Jäljennepalvelusta huolehtivat pääkirjastoon ja Töölöön sijoitetut jäljenneautomaatit.

Kirjastoautotoiminta

Kirjastoautojen aikataulut ja reitit säilytettiin ennallaan. Lainaus pysytteli entisissä, huolestuttavan korkeissa lukemissa. Neljännen kirjastoauton luovutus ja käyttöönotto siirtyivät yli vuodenvaihteen.

Lastenkirjastotoiminta

Kirjaston sisäinen, koordinoivaa toimintaa harjoittava lastenkirjastotoimikunta toimitti yleisölle jaettavaksi esitteet kevät- ja syyskauden lasten elokuvaesityksistä sekä lasten piirustusten ja kirjoitusten pohjalta laaditun lastenlehti Basiliskon. Lastenkirjastotoiminta vilkastui kertomusvuonna erityisesti filmiesitysten ja päiväkotiluokkien kirjastokäyntien osalta.

Kirjaston lastenosastoilla pidettyjä *satutunteja* oli 321 (343) ja kuulijoita 4 292 (4 762), nukketeatteriesityksiä oli 194 (152) ja katsojia 5 579 (6 523), filmiesityksiä oli 79 (53) ja katsojia 5 561 (2 241), tapahtumailtoja oli 6 (9) ja osallistujia 586 (779) sekä tietokilpailuja 45 (45), joihin otti osaa 1 718 (1 539) kilpailijaa. Lisäksi tilaisuuksissa kävi 175 koululuokkaa (4637 oppilasta) ja 164 päiväkotiluokkaa (4005 oppilasta).

Väestövuoden merkeissä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa Somaliaa ja sen oloja käsittelevän filmin esitys. Samalla lapsille kerrottiin kehitysmaista ja niiden oloista.

Helsinki-päivänä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa lapsille nukketaeatteri- ja filmiesityksiä sekä lastentapahtuma Töölössä.

Kallion sivukirjaston *nukketeatterikerho* kokoontui 43 kertaa, osallistujia yht. 195. Kerhossa äänitettiin 12 näytelmää ja esitettiin lasten dramatisointinäytelmiä ja sketsejä yht. 70 kertaa. Lisäksi valmistettiin nukkeja ja lavasteita. Lauantaisoittoja järjestettiin 12 ja äänilevysatutunteja 10. Malmin sivukirjastossa järjestettiin *Piirrä ja Kirjoita -kilpailu,* johon jätettiin 720 piirustusta ja 10 kirjoitusta. *Kirja-arvostelukilpailuun* vastasi 93 lasta. Töölön sivukirjaston nukketeatterikerho kokoontui 37 kertaa ja osanottajia oli 619. Luova teatteri kokoontui 56 kertaa. Töölön musiikinkuuntelulukuihin sisältyivät myös lastenosaston 15 329 kuuntelijaa. Lasten lauantaisoittoja järjestettiin 35.

Satutunneilla ja luokkakäyntien yhteydessä esitettiin myös satudioja, Kalliossa lisäksi dioja kirjaston toiminnasta ja nukketeatterinäytelmistä. Satutunneilla on myös kuunneltu musiikkia, piirretty ja muovailtu.

Laitoskirjastotoiminta

Sairaaloissa ja huoltolaitoksissa oli kertomusvuonna jatkuvasti suuri määrä osastoja suljettuna hoitohenkilökunnan puutteen vuoksi. Esimerkiksi HYKS:n klinikoilla oli keskimäärin n. 20 % hoitopaikoista käyttämättä. Tilanne vaikutti laitoskirjastojen toimintaan vuosilainausta alentavasti.

Laitoskirjastojen ja laitosten välistä yhteistyötä jatkettiin entiseen tapaan. Hesperian ja Nikkilän kirjastonhoitajat osallistuivat sairaaloissaan sisäisten toimikuntien työskentelyyn ja Meilahden sairaala-alueen klinikoilla neuvoteltiin kirjastojen ja klinikoiden yhteisistä ongelmista.

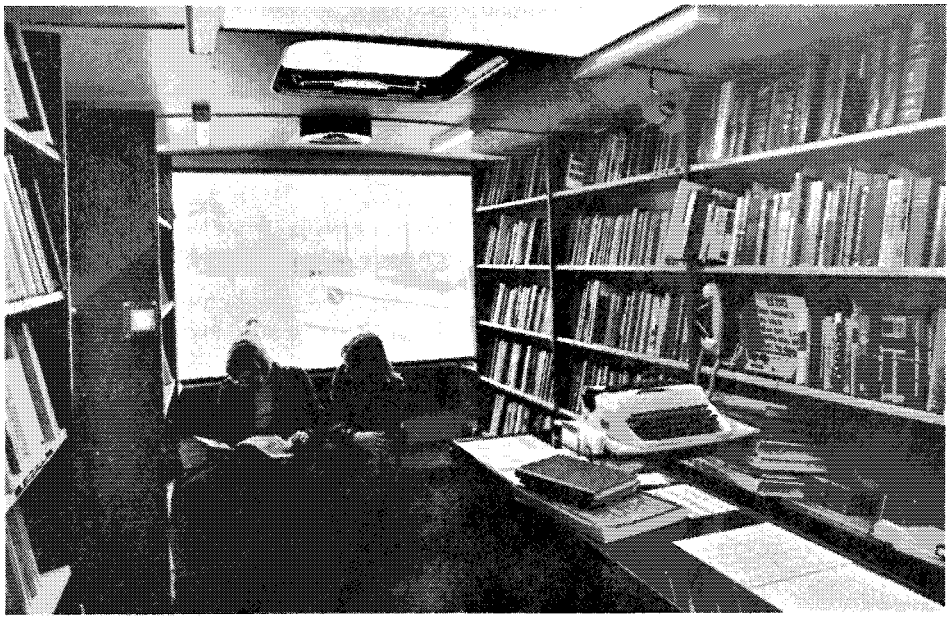
Meilahden laitoskirjastossa järjestettiin lapsipotilaille *musiikkihetkiä,* joiden aikana lapset saivat myös piirtää. Svenska Barnteaterföreningen järjesti edelleen kerran viikossa leikkitunteja Lastenklinikan psykiatrisen osaston lapsille. Syksyllä toiminta siirtyi kirjastosta Lastenklinikan omiin tiloihin. Lastenosastoille luettiin säännöllisesti satuja lainauskierrosten yhteydessä. Myös Psykiatrian klinikan lastenosaston potilaille järjestettiin klinikan kirjastossa musiikki- ja leikkihetkiä.

Nikkilän laitoskirjastossa järjestettiin yhdeksän *kirjastokonserttia,* joissa kävi keskimäärin 28 kuuntelijaa. *Kirjallisuuskerho* kokoontui 10 kertaa ja kerhoilloissa kävi keskimäärin yhdeksän henkilöä. Kirjallisuuskerhon marraskuun keskustelu esitettiin näytteenä Suomen mielenterveysseuran järjestämässä Kirjallisuus ja mielenterveys -seminaarissa. Nikkilässä järjestettiin myös *kirjoituskilpailu,* jonka aiheena oli »Miten minä käytän kirjastoa». Osanottajia oli viisi ja palkinnot jaettiin kirjallisessa matineassa. *Psykiatrian klinikan kirjastokerho* kokoontui joka toinen viikko, osanottajia 5-20 kerralla. Kerhossa käsiteltiin sekä musiikkia että kirjallisuutta. Suursuon vanhainkodin kirjastokerho kokoontui kuusi kertaa, osanottajia 3-5. Kerhossa kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä ja katseltiin matkoilta otettuja dia- ja valokuvia. Myllypuron sairaskodin kirjastokerho kokoontui 12 kertaa, osanottajia 5-30. Kirjallisten aiheiden lisäksi ohjelmassa oli matkakuvauksia ja retki Hvitträskiin.

Sokeain kirjastosta välitettiin 2 087 äänikirjalainaa Silmäklinikan potilaille ja muilla klinikoilla hoidettaville näkövammaisille. Muissa laitoskirjastoissa, pääasiallisesti vanhainkodeissa, oli äänikirjalainoja 802 ja lainaajia 24. Lainatuista äänikirjoista saatiin 190 Ruotsin Sokeain yhdistyksen kirjastosta.

Kerhotoiminta, näyttelyt ym. yleisötilaisuudet

Herttoniemen sivukirjastossa järjestettiin kolme *kirjallista iltaa,* osanottajia oli yht. 116. Kaupunginmuseon kuva-arkiston järjestämä Helsinki-aiheisten *vanhojen kuvien näyttely* »Terveisiä Helsingistä» oli esillä Herttoniemessä 9.2.-16.3. Lainauslukujen perusteella arvioiden näyttelyn näki n. 6000 kävijää. Näyttelyn yhteydessä oli kerhohuoneeseen järjestetty diavisioesitys, jota kävi katsomassa 449 henkilöä. Kaarelan sivukirjastossa järjestettiin yksi *kirjallinen ilta* ja Töölön sivukirjastossa neljä kirjallista iltaa. Töölössä järjestettiin lisäksi neljä muuta tilaisuutta yhdessä eri järjestöjen kanssa.

Autoihin on asennettu radiopuhelimet, joilla saadaan yhteys kirjastoauto-osastolle ja sen kortistoihin.

Kirjastoautoissa lainaus sujuu nopeasti autonkuljettajan suorittaessa lainojen rekisteröinnin kameralla.

Töölön sivukirjastossa aloitettiin kertomusvuoden aikana *elokuvaesitysten* järjestäminen myös aikuisille. Esityksiä oli 12 ja katsojia yhteensä 759. Töölön sivukirjastossa järjestettiin kahdeksan *näyttelyä* seuraavasti: Puola valokuvin, lasten piirustuksia Tchekkoslovakiasta, valokuvia Kanadasta, Italian kirja- ja kuvitustaiteen näyttely ja American Comic Strips 1894-1974. Valokuvauksen opetusnäyttelyssä joulukuussa oli esillä Suomen pakolaisavun järjestämän lasten piirustuskilpailun töitä ja ranskalaisia lastenkirjoja. Näyttelyt järjestettiin yhteistyössä lähetystöjen, eri järjestöjen ja instituuttien kanssa.

Kaupunkisuunnitteluviraston järjestämä *saneerausnäyttely* oli esillä useissa sivukirjastoissa. Vuosaaren sivukirjastossa oli lehtori Kari Soverin järjestämä *luonnonkuvien näyttely* 21.-25.10.

Kirjavarasto

Kirjastoon *hankittiin* ja luetteloitiin 106 146 uutta kirjaa, joista lahjoja 3 072 ja kokoelmista *poistettiin* 51 465 teosta. Kirjakokoelma *kasvoi* vuoden aikana 54 681 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 308 077.

Kirjastoon *tilattiin* tai *saatiin* vapaakappaleita 848 eri aikakauslehteä yhteensä 3 565 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 050 edustaen 133 lehteä.

Aukioloajat

Kirjaston aukioloajat olivat samat kuin aikaisemmin, paitsi että kirjasto päätettiin pitää suljettuna myös uudenvuodenpäivänä, pitkänäperjantaina ja pääsiäislauantaina. Kirjastoautot eivät kiertäneet aikana 24.6.-20.7.

Talous

Tulot

Kaupunginkirjaston *tulot* nousivat kertomusvuonna 4 119 991 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 3 655 600 mk ja muita tuloja yhteensä 464 391 mk.

Menot

Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston *menoja* varten merkitty 14 088 178 mk, lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta saatiin 724 051 mk, v:lta 1973 siirtyi 113 623 mk, joten käytettävissä oli yht. 14 925 852 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 14 489 217 mk:aan, v:een 1975 siirtyi 344 392 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 9 644 009 mk (66.6 %), kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilausmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 2 482 248 mk (17.1 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 1 795 883 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 548 685 mk. (10.7 %) sekä painatus-, toimisto-, kuljetus- ym. kustannukset 814 275 mk (5.6 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset

Kirjastolautakunta valvoi seuraavien laitosten ja yhdistysten saamien avustusten käyttöä: Yhdistys Kirjoja Sokeille ja Helsingin Kirjailijat r.y. sekä seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Bragen leikekokoelma ja Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö.

Lainojen jakautuminen kauno- ja tietokirjallisuuden aikuisten sekä nuorten ja lasten lainausosastoilla

Lainaus-piste	Aikuisten kirjalainat			Lasten ja nuorten kirjalainat			Kirjalainat kaikkiaan				
	Kaunokir-jallisuus	Tietokir-jallisuus	Yhteensä	Kaunokir-jallisuus	Tietokir-jallisuus	Yhteensä	Kaunokir-jallisuus	%	Tietokir-jallisuus	%	Yhteensä
Pääkirjasto	381 136	303 368	684 504	127 294	16 398	143 692	508 430	61.4	319 766	38.6	828 196
Sivukirjastot											
Eteläinen	55 212	29 556	84 768	38 276	5 180	43 456	93 488	72.9	34 736	27.1	128 224
Haaga	88 673	43 917	132 590	63 370	3 755	67 125	152 043	76.1	47 672	23.9	199 715
Herttoniemi	84 159	42 040	126 199	64 003	6 065	70 068	148 162	75.5	48 105	24.5	196 267
Kaarela	35 857	14 048	49 905	30 713	2 751	33 464	66 570	79.8	16 799	20.2	83 369
Kallio	217 246	124 366	341 612	119 054	17 848	136 902	336 300	70.3	142 214	29.7	478 514
Kulosaari	26 080	13 014	39 094	24 207	2 391	26 598	50 287	76.5	15 405	23.5	65 692
Käpylä	59 711	36 900	96 611	50 384	4 172	54 556	110 095	72.8	41 072	27.2	151 167
Lauttasaari	76 858	42 433	119 291	44 710	6 001	50 711	121 568	71.5	48 434	28.5	170 002
Malmi	23 106	10 670	33 776	23 000	1 853	24 853	46 106	78.6	12 523	21.4	58 629
Maunula	57 076	22 467	79 543	58 525	3 948	62 473	115 601	81.4	26 415	18.6	142 016
Munkkiniemi	58 112	34 039	92 151	39 526	4 480	44 006	97 638	71.7	38 519	28.3	136 157
Oulunkylä	49 227	19 506	68 733	65 406	3 907	69 313	114 633	83.0	23 413	17.0	138 046
Pakila	28 652	8 650	37 302	18 683	2 181	20 864	47 335	81.4	10 831	18.6	58 166
Pihlajamäki	66 187	26 993	93 180	53 925	4 284	58 209	120 112	79.3	31 277	20.7	151 389
Pitäjänmäki	42 655	17 069	59 724	41 990	3 842	45 832	84 645	80.2	20 911	19.8	105 556
Porolahti	48 118	20 451	68 569	41 808	5 822	47 630	89 926	77.4	26 273	22.6	116 199
Puistola	26 421	20 263	46 684	45 478	3 601	49 079	71 899	75.1	23 864	24.9	95 763
Suomenlinna	7 554	2 195	9 749	6 133	1 098	7 231	13 687	80.6	3 293	19.4	16 980
Tapanila	15 320	4 216	19 536	16 221	943	17 164	31 541	85.9	5 159	14.1	36 700
Toukola	14 578	5 773	20 351	8 120	845	8 965	22 698	77.4	6 618	22.6	29 316
Töölö	230 651	151 679	382 330	107 884	10 874	118 758	338 535	67.6	162 553	32.4	501 088
Vallila	74 783	38 025	112 808	35 188	2 897	38 085	109 971	72.9	40 922	27.1	150 893
Vallisaari	901	243	1 144	567	160	727	1 468	78.5	403	21.5	1 871
Vartiokylä	47 166	23 626	70 792	66 341	5 535	71 876	113 507	79.6	29 161	20.4	142 668
Vuosaari	61 450	27 190	88 640	70 131	5 316	75 447	131 581	80.2	32 506	19.8	164 087
Kirjastoauto-os.	190 082	58 392	248 474	308 980	29 402	338 382	499 062	85.0	87 794	15.0	586 856
Laitoskirjasto	108 240	40 587	148 827	20 175	1 613	21 788	128 415	75.3	42 200	24.7	170 615
Yhteensä	2 175 211	1 181 676	3 356 887	1 590 092	157 162	1 747 254	3 765 303	73.8	1 338 838	26.2	5 104 141

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko

Lainaus-piste	Suomenkielinen kirjallisuus	%	Skandinaavinen kirjallisuus	%	Muunkielinen kirjallisuus	%	K a i k k i a a n	%
Pääkirjasto	593 071	71.6	165 473	19.9	69 652	8.5	828 196	16.2
Sivukirjastot:								
Eteläinen	115 927	90.4	10 925	8.5	1 372	1.1	128 224	2.5
Haaga	183 199	91.7	12 542	6.3	3 974	2.0	199 715	3.9
Herttoniemi	179 467	91.4	13 836	7.0	2 964	1.6	196 267	3.8
Kaarela	74 766	89.7	7 261	8.7	1 342	1.6	83 369	1.6
Kallio	458 177	95.7	16 843	3.5	3 494	0.8	478 514	9.4
Kulosaari	49 867	75.9	13 066	19.9	2 759	4.2	65 692	1.3
Käpylä	137 910	91.2	9 916	6.6	3 341	2.2	151 167	3.0
Lauttasaari	129 049	75.9	35 343	20.8	5 610	3.3	170 002	3.3
Malmi	55 902	95.3	2 199	3.8	528	0.9	58 629	1.1
Maunula	136 421	96.1	4 146	2.9	1 449	1.0	142 016	2.8
Munkkiniemi	104 011	76.4	27 626	20.3	4 520	3.3	136 157	2.7
Oulunkylä	131 019	94.9	5 922	4.3	1 105	0.8	138 046	2.7
Pakila	56 718	97.5	1 152	2.0	296	0.5	58 166	1.1
Pihlajamäki	145 182	95.9	4 769	3.2	1 438	0.9	151 389	3.0
Pitäjänmäki	98 221	93.0	5 520	5.2	1 815	1.8	105 556	2.1
Porolahti	111 272	95.7	4 009	3.5	918	0.8	116 199	2.3
Puistola	92 296	96.4	2 556	2.7	911	0.9	95 763	1.9
Suomenlinna	16 915	99.6	55	0.3	10	0.1	16 980	0.3
Tapanila	36 454	99.3	163	0.4	83	0.3	36 700	0.7
Toukola	28 145	96.0	1 049	3.6	122	0.4	29 316	0.6
Töölö	414 600	82.7	59 429	11.8	27 059	5.4	501 088	9.8
Vallila	144 586	95.7	5 115	3.4	1 192	0.8	150 893	3.0
Vallisaari	1 871	100.0	-	-	-	-	1 871	0.1
Vartiokylä	135 463	94.9	6 391	4.5	814	0.6	142 668	2.8
Vuosaari	155 308	94.6	7 385	4.5	1 394	0.9	164 087	3.2
Kirjastoauto-os.	529 637	90.2	48 357	8.2	8 862	1.6	586 856	11.5
Laitoskirjasto	155 025	90.9	13 886	8.2	1 704	1.0	170 615	3.3
Yhteensä	4 470 479	87.6	484 934	9.5	148 728	2.9	5 104 141	100.0
1 9 7 3	4 241 867	87.4	476 833	9.8	135 970	2.8	4 854 670	100.0

Sammandrag

Helsingfors stadsbiblioteks utlåning steg 1974 till 5 104 141 band motsvarande nästan exakt 10 volymer per invånare. Ökningen i jämförelse med föregående år var c. 250 000 band eller 5 %. Utlåningsvolymens tillväxt har fortgått i jämn och relativt rask takt.

Biblioteksorganisationen förblev till det yttre oförändrad omfattande huvudbibliotek, 25 filialer, 15 anstaltsbibliotek vid sjukhus och åldringshem samt tre bokbussar med 32 hållplatser på olika håll i staden. Anskaffandet av den fjärde bokbussen förbereddes med sikte på leverans och ibruktagande från början av 1975. Den mycket påfallande överbelastningen av bokbussverksamheten - 586 856 lån 1974 - kan härigenom pareras. Samtidigt övervägdes biblioteksnätets indelning i tre regioner och systemet började experimentellt tillämpas. Som regionbibliotek fungerade utöver huvudbiblioteket Berghälls och Tölö filialbibliotek.

Bibliotekets utgifter utgjorde 14 489 316 mk motsvarande 28.4 mk per invånare. Av bibliotekets totala utgifter täcks c. 25 % av statsbidrag i enlighet med bibliotekslagens bestämmelser. Utgifterna för personal utgjorde 9 644 108 mk (66.6 %), för böcker, inbindning, tidskrifter och avmedia 2 482 248 mk (17.1 %), varav enbart till bokanskaffning (106 146 katalogiserade volymer) begagnades 1 795 883 mk. Utgifterna för fastigheter, lokaler och inventarier steg till 1 548 685 mk (10.7 %) medan transportkostnader, expenser och övriga utgifter utgjorde 814 275 mk (5.6 %).

Bokbeståndet omfattade 1 308 077 katalogiserade volymer motsvarande 2.6 band per invånare. Under året mottogs 3 860 fjärrlånsbeställningar, av vilka 1958 kunde expedieras. Till andra bibliotek sändes 120 bokbeställningar, varav 109 erhölls. Biblioteket prenumererade på eller erhöll som gåva sammalgt 4 615 tidnings- och tidskriftsårgångar, som fördelade sig på 848 olika tidskrifter och 133 tidningar. Skivornas och ljudbandens antal uppgick vid årets slut till 6 288. De spelades 43 243 gånger för 64 496 personer.

Verksamheten för barn och ungdomar var av betydande omfattning. Regelbundna klassbesök arrangerades i samråd med skolmyndigheterna och i dem deltog 4 637 elever. Daghemmens biblioteksbesök genomfördes med deltagande av 4 005 barn. Bibliotekets sagotimmar besöktes av 4 292 barn och dockteaterföreställningarna, varav flertalet försiggick i bibliotekets egen regi, lockade 5 579 åskådare. Filmföreställningarna, som arrangerades både för vuxna och barn, besöktes av 5 561 personer.

Byggnadsarbetena inleddes för två nya filialers vidkommande: Gårdsbacka och Degerö. Lokaliteterna kalkyleras i betydande utsträckning förbättra den bristfälliga biblioteksservicen i de östra stadsdelarna. Den arbetsgrupp som stadsdirektören 2.11.1972 tillsatt för den förberedande planeringen av det nya huvudbiblioteket kunde 17.10. framlägga sitt förslag. Dimensioneringen av planerade utrymmen tog sikte på högst 8600 m^2 total våningsyta inklusive källarutrymmen. Platsen fixerades i enlighet med Stadsstyrelsens beslut 10.6. till tomt Y 170 321 i Östra Böle. Tidpunkten för byggnadsarbetena borde i enlighet med ekonomiplanens riktlinjer förläggas till 1978-79.

Planerna omfattades av biblioteksnämnden och utlåtanden införskaffades av nämnden för allmänna arbeten jämte stadskansliets ekonomi- och planeringsavdelning. Samtidigt inleddes formulerandet av planeringsdirektiv och utarbetandet av ett detaljerat rumsprogram genom tillsättandet av ett flertal arbetsgrupper med personalrepresentanter.

Till stadsbibliotekets personal hörde 248 tjänsteinnehavare, varav 134 med bibliotekarieutbildning. Den timavlönade arbetskraften motsvarade i genomsnitt 106 heltidsanställda tjänstemän. För bibliotekarier i förmansställning arrangerades ett seminarieprogram omfattande inalles 30 timmar föreläsningar och grupparbete. Tillika anordnades ett flertal informationsmöten och diskussionstillfällen inom ramen för regionbiblioteksfunktionerna eller övrig verksamhet. Utflykter företogs till det nya huvudbibliotekets tomt och Valkeakoski stadsbibliotek.

Summary

Issues from the Helsinki City Library in 1974 rose to 5 104 141 volymes. This corresponds to almost exact 10 volymes per capita. The increase in the number of issues compared with the previous year was about 250 000 volymes or 5 %. The growth of circulation has continued evenly and at a relatively brisk pace.

The Library organization remained unchanged externally comprising the Main Library, 25 branch libraries, 15 institutions libraries in hospitals and old people's homes and three mobile libraries with 32 stops in various parts of the city. Preparations were made for the acquisition of the fourth mobile library, which was expected to be delivered in time to operate from the beginning of 1975. The striking overloading of the mobile library services - 586 856 loans in 1974 - will thus be parried. At the same time the division of the library net into three regions was considered, and the system was put into practice experimentally. In addition to the Main Library, Kallio and Töölö Branch Libraries function as regional libraries.

The Library's expenditure came to 14 489 316 marks, which corresponds to 28.4 marks per capita. About 25 % of the Library's total expenditure was covered by the State in accordance with the regulations of the Libraries Act. Staff expenditure was 9 644 108 marks (66.6 %), expenditure on books, binding, periodicals and audivisual materials 2 482 248 marks (17.1 %), of which 1 795 883 went merely to book acquisitions (106 146 catalogued volumes). Expenditure on rent estate, premises and inventories rose to 1 548 685 marks (10.7 %), while transport costs and other expenses were 814 275 marks (5.6 %).

The bookstock numbered 1 308 077 catalogued volumes, which corresponds to 2.6 volumes per capita. During the year 3 860 interloan requests were handled, of which 1958 could be forwarded. 120 loan requests were forwarded to other libraries, which could dispatch 109 of them. The Library subscribed to or received as gifts in all 4 615 annual volumes of publication, representing 848 periodicals and 133 newspapers. At the end of the year there were 6 288 records and tapes. They were played 43 243 times to 64 496 persons.

There was quite a wide range of activities for children and young people. In collaboration with school authorities class visits to the Library were arranged regularly; in all 4 637 pupils participated. 4 005 pre-school children from day nurseries visited the Library. The story hours were attended by 4 292 children, and the puppet shows, of which most were produced by the staff, attracted 5 579 spectators. Film performances which were arranged for adults as well as children were attended by 5 561 persons.

The construction of two new branch libraries, i.e. those of Kontula and Laajasalo, started. These premises are expected greatly to improve poor library service in the eastern parts of the city. The Working Group appointed on November 2, 1972 by the City Manager for the preliminary planning of the new Main Library building was able to submit its proposal on October 17. As far as dimensions are concerned, 8 600 m^2 including basement areas are aimed at for the premises planned.

According to the decision of the City Council on June 6, the location was fixed to site Y 170 321 at East Pasila. In concordance with the guidelines of the economic plan the building should be constructed in 1978-79.

The plans were supported by the Library Board, and the Public Works Committee as well as the Finance and Planning Department of the City Office were also consulted. At the same time the formulating of the planning directions and the drawing up of a detailed space programme began through the establishment of several working groups composed of staff representatives.

The Library staff consisted of 248 employes, of whom 134 were trained librarians. The average number of staff paid per hour corresponds to 106 full-time employees. A seminar programme including in all 30 lectures and group work was arranged for branch librarians and heads of departments. Also, several information meetings and discussions were held within the scope of regional library functions or other activities. Excursions were made to the site of the new Main Library building and to Valkeakoski Public Library.

13. Kaupunginmuseo

Yleistä

Näyttelyt

Pääosasto, *Hakasalmen huvila,* oli v. 1974 näyttelynsä osalta suljettu yleisöltä elokuuhun saakka, jolloin sisäpuolinen korjaus- ja kunnostustyö uusine valaisimineen valmistui. Korjaustyön yhteydessä tarjoutui tilaisuus uusia perusnäyttely. Pyrkimyksenä oli modernein, havainnollisin keinoin valottaa näyttelyn teemaa - Helsingin kehittymistä nykyiseksi suurkaupungiksi. Näyttely, »Helsinki, millainen olit?» onkin saanut yleisön taholta positiivisen vastaanoton.

Kuva-arkisto

Kuva-arkiston uudet toimitilat Fabianinkatu 9-11 otettiin käyttöön vuoden alkupuoliskolla. Kuva-arkiston irroittaminen pääosaston yhteydestä merkitsi asiakaspalvelun tehostumista ja samalla mahdollisuutta järjestää entistä systemaattisemmin viime aikoina yhä nopeammin kasvavat valokuvakokoelmat. Väljemmät tilat olivat tarpeen, sillä tutkija- ja asiakaskäynnit lisääntyivät tuntuvasti. Kuva-arkiston kokoelmien autenttista materiaalia käytetään yhä enemmän tutkimuksissa, tieteellisissä ohjelmissa ja opetuksessa. Niinpä kuva-arkisto tarjosi kertomusvuonna materiaalia ja apuaan mm. eräiden huomattavien Helsingin ja samalla koko maan yhteiskuntaelämän muuttumista esittävien elokuvien laatimisessa.

Palvelut

Näyttelytoiminnan yhteydessä saatettiin jälleen kuluneena vuonnakin kiinnittää huomiota nuoriin museossakävijöihin. Lasten- ja nuortenelokuvayhdistys ry:n kanssa yhteistoiminnassa järjestettiin Helsingin Juhlaviikkojen aikana kansainvälisesti kuuluisien belgialaisten lasten ja aikuisten animaatioelokuvien viikko. Syyskuun aikana oli lisäksi sunnuntaisin lapsille tarkoitettua ohjelmaa.

Uudistetusta perusnäyttelystään huolimatta kaupunginmuseo ei nykyisissä toimitiloissaan pysty esittämään Helsingin kehittymisen ja sen asukkaiden ja yhteiskuntaelämän muutosten vaiheita siinä laajuudessa, mitä teema edellyttäisi ja mihin museon tähän mennessä karttuneet kokoelmat tarjoaisivat mahdollisuuksia. Helsinkiläisiä ja Helsingin turisteja monipuolisesti ja modernein vaatimuksin palvelevan toiminnan tavoitteena onkin jo pitkään ollut ajanmukaisen toimitalon saaminen pääosaston läheisyyteen, jolloin Hakasalmen huvilan tilat vapautuisivat sille luontevaan käyttöön kodinsisustusta esitteleväksi museorakennukseksi.

Henkilökunta

Kertomusvuonna oli museon palveluksessa kahdeksan vakinaista viranhaltijaa: museonjohtaja, kaksi museoamanuenssia, kaksi museoassistenttia, arkistonjärjestäjä, kassanhoitaja ja apulaiskanslisti. Lisäksi oli tp. vahtimestari. Työsuhteisissa toimissa oli 11 henkilöä: viisi tutkimusapulaista, talonmies-varastonhoitaja ja viisi museonvartija-siivoojaa.

Lisäksi henkilökuntaan kuului tuntipalkkainen pääosaston opastaja sekä projektiluontoisissa ym. määräaikaistehtävissä tutkimus-, apulais- ym. tehtävissä toiminutta työvoimaa yht. 44 henkilöä.

Edustus erilaisissa toimikunnissa, työryhmissä ym.

Museonjohtaja Peltonen oli kaupunginmuseon edustajana rakennuskulttuuritoimikunnassa, elokuvatoimikunnassa ja kaupunginhallituksen asettamassa työryhmässä julkisten rakennusten ja merkittävien nähtävyyskohteiden merkitsemiseksi kilvin sekä lisäksi jäsenenä Suomen Museoliiton keskushallituksessa, Skandinaavisen museoliiton Suomen osaston työvaliokunnassa, ICOMin (Conseil International des Musées) Suomen osaston puheenjohtajana ja jäsenenä Rautatiemuseosäätiön valtuuskunnassa, Tekniikan museosäätiön hallituksessa ja Suomen merimuseoyhdistys ry:n johtokunnassa.

Koulutusasiamiehenä toimi museoamanuenssi Marja-Liisa Lampinen. Yhdyshenkilönä Malmi-Tapanila-Pukinmäki-Puistola -projektissa oli museoamanuenssi Leena Arkio, joka myös oli kaupunginmuseon edustajana Tuomarinkylän kartanon alueen maankäyttöä suunnittelevassa työryhmässä ja kulttuurihistoriallisen suojelun yhdentämistä valvovassa työryhmässä.

Kokoukset, opinto- ym. matkat

Suomen museoliiton 51. vuosikokoukseen Lappeenrannassa 24.-26.5. sekä museopäiville osallistuivat kaupunginmuseon edustajina museolautakunnan jäsen Kilpinen, museonjohtaja Peltonen sekä museoassistentti Vainio. Taidemuseopäiville Joensuussa 16.-17.11 osallistui kaupunginmuseon edustajana museoassistentti Vainio.

Koulutustoiminta

Henkilökunnalle järjestettiin valokuvauskurssi yhteistoiminnassa Suomenkielisen työväenopiston kanssa keväällä. Kurssi käsitti 16 tuntia, osallistujia oli 10.

Museonjohtaja osallistui virastopäällikköpäiville syyskuussa ja johdon jatkoseminaariin 11.-13.12. sekä Helsingin Yliopiston arkeologian, kansatieteen ja taidehistorian laitosten museokurssiin. Khn myöntämällä matka-apurahalla teki 8 museoammatillista viranhaltijaa ja toimihenkilöä opintomatkan Tukholmaan. Toimistoteknilliselle kurssille osallistui kaksi ja tiedottajien kursseille yksi henkilö.

Museonjohtaja Peltonen osallistui ICOMin (Conseil International des Musées) yleiskokoukseen ja -kongressiin sekä museoarkkitehtuuria käsittelevän kansainvälisen toimikunnan työkokouksiin Tanskassa 3.-15.6. Museonjohtaja sekä kaksi museoamanuenssia osallistuivat Skandinaavisen museoliiton yleiskokoukseen Helsingissä sekä tämän jälkeen tehtyihin opintoretkiin. Helsingin Yliopiston kansatieteenlaitoksen järjestämille museoalalla toimiville tarkoitettuun jatkokoulutusseminaariin osallistui neljä ja valokuvien säilytys- ja konservointikurssiin yksi henkilö.

Esinekokoelmiin saatiin kertomusvuonna lisäystä seuraavasti:

- kirjoja	312	- taloustavaraa	664
- karttoja ja merikortteja	11	- nautintovälineitä	37
- rakennus- ja asemapiirroksia	8	- aseita	-
- postikortteja	671	- virkapukuja ja kunniamerkkejä	25
- maalauksia, piirroksia, grafiikkaa	34	- tekstiilejä	978
- veistoksia, korkokuvia	-	- pikkuesineitä	188
- pienoismalleja	14	- leikkikaluja	514
- leimasimia, leimoja, sinettejä	80	- koneita, kojeita, työkaluja	212
- merkkejä, säännöstelykortteja	100	- maalöytöjä	71
- mitaleja ja rahoja	20	- rakennusten osia	15
- huonekaluja	157	- arkistoaineistoa	1975
- kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineitä	225	- apteekkiesineistöä	58
		Yhteensä	6369

Eri-ikäisiä pakkauksia 1900-luvulta.
Förpackningar av olika ålder från 1900-talet.
Foto Erkki Salmela 1975

Kuva-arkiston kokoelmiin numeroitiin materiaalia seuraavasti:

valokuvakopioita ja negatiivejä	24 290
väridiapositiiveja	117
reproduktionegatiiveja	545
elokuvia	2
Yhteensä	24 954

Esineistön hankintaeriä oli 423, joista yli puolet lahjoituksia.

Kertomusvuoden aikana karttuneesta esineistöstä mainittakoon
- *kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineet:* helsinkiläisten kulta- ja hopeaseppien tuotantoa esittelevään kokoelmaan hankittiin täydennyksenä mm. Gustaf Grönholmin valmistama hopeapikari kaiverruksin »Mine af resan till Hfors 1828», erilaisia hopealusikoita, joiden tekijöinä ovat mm. helsinkiläismestarit Henrik Johan Sohlberg, Fredrik Strömsten, Gustaf Lindroos ja Wiktor Tertullianus Talén ja lasikokoelmaa täydennettiin 1700-ja 1800-lukujen käyttöesineistöllä sekä lisäksi saatiin museon Arabian posliinitehtaan tuotantoon liittyvään kokoelmaan tehtaan lahjoituksena esimerkkejä eri aikojen mallistoista.

- *tekstiilit:* suurimmat lahjoituksina tallennetut erät sisälsivät pääasiassa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun käyttötekstiilejä ja asusteita, yhä harvinaisemmaksi käyvästä 1940-luvun tuotannosta saatiin lahjoituksena kävelypuku vuodelta 1941, sota-ajan ns. lumppukankaasta valmistetut hiihtohousut ja rippipuku vuodelta 1946 sekä lahjoituksena laaja valikoima 1950- ja 1960-lukujen naisten, miesten ja lasten asusteita ja kenkiä, ja lisäksi nykyhetken asusteita edustavia näytteitä hankittiin mm. eri vaatetusliikkeiden alennusmyynneistä.

- *huonekalut, kellot, soittimet:* Esplanadikappelin yhteydessä tallennettiin laaja valikoima ravintolan kalusteita mm. rokokootyylisten huonekalujen kokoelmaan täydennyksenä pöytä, nojatuoli, pikkutuoleja sekä ns. puuterituoli, minkä lisäksi hankittiin kaksi kustavilaista pikkutuolia, biedermeiertyylinen pähkinäpuinen, ristipistoin ommeltu uuninsuojus, 1860-luvun kattovalaisin sekä uusrenessanssityylinen seinäkello. Lisäksi mainittakoon matkakello 1700-luvun alkupuoliskolta, empiretyylinen Sebastian Erardin Lontoossa valmistama harppu sekä A. Apostolin liikkeen tuottama gramofoni sekä uudemmasta esineistöstä Kalliossa asuneen perheen vuonna 1926 Kaisaniemessa olleesta huonekaluliikkeestä ostama koivuinen, tummaksi petsattu kamarin kalusto (senkki, pöytä ja tuolit). Bore Westerlundin huonekaluliikkeestä 1930 ostetut kirjoituspöytä ja kirjakaappi sekä Werner Westin suunnittelema v. 1943 valmistettu ruokasalin pöytä.

- *taloustavarat:* taloustavaroista, joita tallennettiin yli kuusinkertainen määrä edelliseen vuoteen verrattuna, mainittakoon Sokeain Ystävät ry:ltä saadut leivontavälineet sekä suuret talous- ja käyttöesinekokonaisuudet kolmesta helsinkiläiskodista.

-*lelut:* lelukokoelmiin saatiin lisäyksenä Ingrid Krohnin lahjoituksena 1850-luvulta peräisin oleva nukke »Crinoline Montagne» laajoine, n. 50 erilaista asustetta käsittävine pukukokoelmineen. Nukke on alunperin kuulunut Sanni ja Jenny Florinille. Isa Jansson lahjoitti Pietarista v. 1920 ostetun nuken vaatteineen ja Anna Gröndahlin lahjoituksena saatiin veturinkuljettaja ja kaupunginvaltuutettu F. Gröndahlin lapsilleen 1910- ja 1920-luvuilla valmistamia leluja mm. raitiovaunu. Nukketalon kaikkine varusteineen lahjoitti lasten päiväkoti 3. linja 8 ja 1940-60 -lukujen paperinukkeja saatiin Kristiina Montellin sekä Tuula ja Tanja Jänicken lahjoituksina.

-*kulkuneuvot:* hankinnoista merkittävin oli Chevrolet-merkkinen henkilöauto vuosimallia 1932, joka on laatuaan ensimmäinen museon kokoelmissa.

- *puretusta huvilasta* Meilahti 20 tallennettiin ulkoportaiden kaide, parvekkeen kaide, katonharjan päätykoriste ja ullakon ikkuna, sekä lukkoja ja koristeosia tallennettiin korjaustyön alaisista Kemian laitoksen, Pihlflycktin ja Standerskjöldin taloista. Bostadsaktiebolaget Olofsborg lahjoitti kaksi purettua kaakeliuunia.

- *maalaukset, piirrokset ja grafiikka:* Helsingin kaupunkikuvaa esittävistä maalauksista mainittakoon U. Oinilan Töölön sokeritehdas 1931, Thelma Salon Pasila 1973, Saimi Seppolan Vallila- ja Hermanni -aiheet vuosilta 1946-1957, Pirkko Nukarin Itä-Pasila nousee 1974, Ragni Cannelin-Hakolan keskustan katunäkymät.

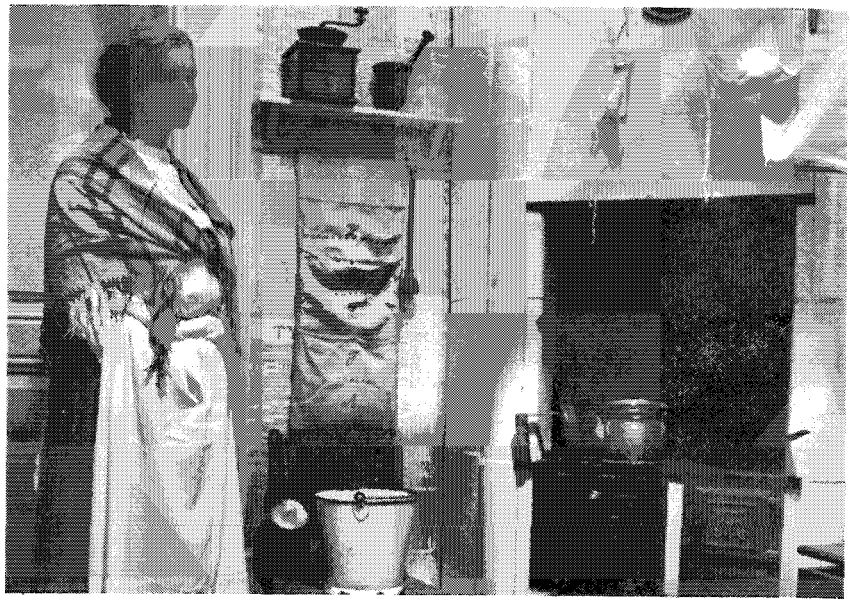
Kertomusvuoden aikana kokoelmiin tallennettu esineistö sisälsi aikaisempaa laajemmin esimerkkejä viime vuosikymmenien helsinkiläisten asumisesta. Museon toiveena on edelleenkin, että helsinkiläiset nykyistä runsaammin kiinnittäisivät huomiota myös aivan viime aikojen yleistä kehitystä kuvaavan materiaalin – esineiden ja valokuvien – tallentamiseen museon kokoelmiin.

Kokoelmien hoito ja luettelointi

Konservointi Esineistön konservointiin käytettiin oman henkilökunnan lisäksi ulkopuolista työvoimaa. Erityistä huomiota kiinnitettiin mm. tekstiilien, taideteosten sekä erilaisten piirustusten hoitoon. Muuta esineistöä konservoitiin kiireellisyysjärjestyksessä.

Perusnäyttelyn uusimisen yhteydessä osa näytteillä olleista huonekaluista verhoiltiin uudelleen.

Lehtileikearkisto Lehtileikearkisto Tuomarinkylän museossa sisälsi kertomusvuoden lopussa 87 351 numeroitua ja hakusanoitettua lehtileikettä. Tämän lisäksi luetteloitiin kaupunginkanslian lehtileikekokoelma.

Kaupunginmuseon uusittu pysyväisnäyttely. Työläisasunto 1900-luvun alusta.
Stadsmuseets förnyade utställning. Arbetarbostad från början av 1900-talet.
Foto László Lelkes 1974

Kaupunginmuseon uusi pysyväisnäyttely. Makuuhuoneen nurkkaus 1850-luvulta.
Stadsmuseets förnyade permanenta utställning. En del av ett sovrum från 1850-talet.
Foto László Lelkes 1974

Esineistön luettelointi

Esineistön luetteloinnissa täydennettiin vanhan esineistön luettelointia sekä pyrittiin luetteloimaan uushankinnat välittömästi. Esineistöä kuvattiin tärkeysjärjestyksessä, samoin laadittiin mittapiirroksia.

Esineelliseen tallennustoimintaan liittyen museo on tarkastanut huoltoviraston hallussa olevan esineistön, joka huutokaupataan kaupungin antamien huoltokustannusten peittämiseksi. Kokoelmien kannalta merkittävistä esineistä esitettiin hintatarjous.

Kuva-arkisto

Kuva-arkiston negatiiveja numeroitiin 4 427, kadunnimirekisteriin merkittiin 689 kuvaa, aiheenmukaiseen rekisteriin 544. Kuva-arkisto toimitti asiakkaille tilauksena 1 221 valokuvakopiota. Julkaisuoikeudesta maksettiin 94 kuvasta.

Kokoelmien inventointi

Museo jatkoi v. 1972 aloitettua Uudenmaanläänin paikallismuseoitten kokoelmien inventointia keskuskortistoa varten Suomen Museoliiton myöntämällä 3 000 markan suuruisella apurahalla. Inventointi jatkui Helsingin pitäjän kotiseutumuseossa Vantaalla.

Esineiden lainaaminen

Esineistöä ja valokuvia luovutettiin lainana näyttelyiden yms. laatimista varten seuraaville: Satamalaitoksen näyttely »Satoja sataman vuosia», Oy Yleisradio Ab/TV-1, Valtionarkisto, Fennada-Filmi Oy, Filmiryhmä Oy, Avotakka, Oy Stockmann Ab ja Oy Tillander Ab.

Valokuvaustoiminta

Kaupunkikuvaus

Kaupunkikuvaus oli toiminnassa keskeisellä sijalla ja ensisijaisena kohteena oli muutoksen alaiseksi joutuva rakennuskanta. Kuvausohjelmaa toteutettiin eri valokuvaajien ja oman henkilökunnan avulla koko kaupunkialueella. Kaupunkikuvaukseen sisällytettiin edelleen kaupunkilaisten arkielämään ja juhlapäiviin liittyviä aiheita. Kokoelmiin hankitusta esineistöstä pyrittiin valokuvaamaan merkittävimmät. Kuvausohjelmaa ovat toteuttaneet mm. valokuvaajat Kari Hakli ja Patrick Oras.

Tutkimus- ja julkaisutoiminta

Tutkimukset

Kertomusvuonna jatkettiin v. 1973 aloitettua *Vaasankatu-tutkimusta*, jonka kohteena oli 39 ruokakuntaa ja 21 toimipaikkaa. Tutkimukseen kuului edellcen laajamittainen asumiseen ja elintapoihin liittyvä haastattelu sekä sisustuksen ja irtaimiston inventointi mittapiirroksin ja valokuvauksin. Tämän lisäksi haastateltiin mm. Helsingin vanhoja satamatyöläisiä.

Vanhan kaupunginosan kaupungin omistamien kiinteistöjen *rakennushistoriallinen inventointi* aloitettiin. Kaupungintalokorttelin pohjoissivun rakennusten rakennusosien mittapiirtäminen jatkui.

Julkaisut ym.

Kertomusvuoden aikana laadittiin museon toimesta seuraavat julkaisut yms.:
- Toimintakertomus vuodelta 1973 (ruotsin- ja englanninkielinen referaatti), painosmäärä 500 kpl.
- postikortteja (kuusi aihetta värillisenä ja seitsemän mustavalkoisena), kopiomäärä á' 5 000 kpl.
- »Kauppatori silloin», näyttelyesite

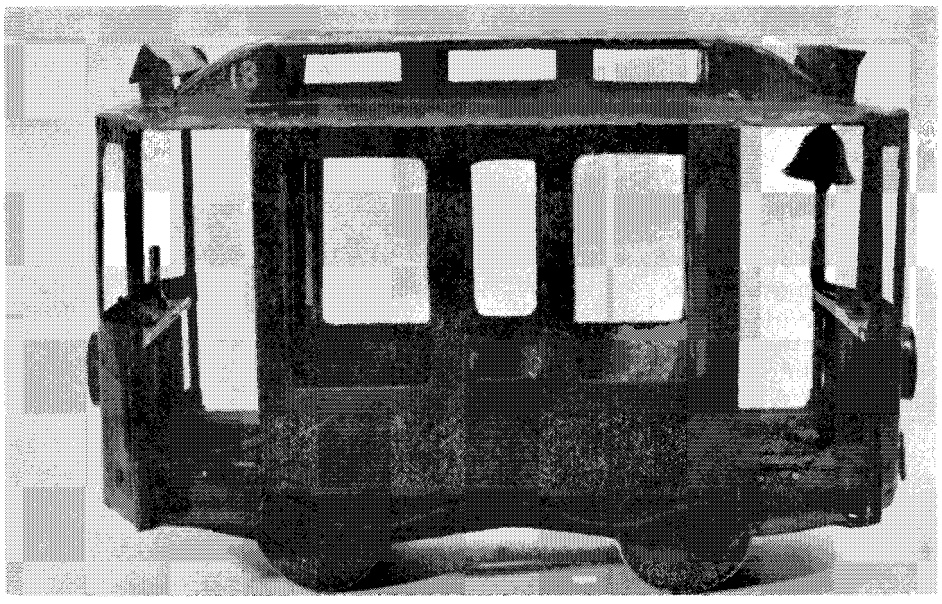
Myynnissä oli omien opaskirjojen ja postikorttien lisäksi Helsingin kaupungin ja Helsinki-Seura r.y:n julkaisuja.

Näyttelytoiminta

Perusnäyttelyt

Molempien osastojen perusnäyttelyt olivat avoinna klo 12-16, torstaisin klo 12-20, lauantaisin suljettuina. *Pääsymaksu* oli aikuisilta 1 mk, lapsilta, eläkeläisiltä, varusmiehiltä ja ryhmien jäseniltä 50 p. Torstaisin pääsy oli edelleen ilmainen. Pääsymaksua ei ole peritty koululais- yms. opintoryhmiltä, opiskelijoilta eikä tutkijoilta.

Pääosaston, Hakasalmen huvilan, uusittu perusnäyttely »Helsinki millainen olit?» avattiin yleisölle 11.9.

Raitiovaunu, tehnyt veturinkuljettaja Frans Gröndahl pojalleen 1910-luvulla »oikean raitiovaunun» mallin mukaan.
Spårvagn, gjord av lokförare Frans Gröndahl åt sonen på a 1910-talet efter »en riktig spårvagn»
Foto Erkki Salmela 1975

Erikois-näyttelyt

Kertomusvuonna järjestettiin seuraavat erikoisnäyttelyt:

1. »Kauppatori silloin»
   Näyttely kuvasi valokuvin ja esinein Kauppatorin kehitystä sekä torin merkitystä ja elämää vuosisadan vaihteen Helsingissä. (3.-9.1., Oy Stockmann Ab:n Helsingin tavaratalon näyttelyhalli)
2. »Terveisiä Helsingistä»
   Näyttelyissä oli esillä lähes 70-vuosisadan alun Helsinki-aiheista postikorttia, joiden näkymät oli kuvattu uudelleen 1973. (Näyttely, joka v. 1973 oli esillä Jugend-salissa, oli nyt kiertonäyttelynä Herttoniemen sivukirjastossa ja Ruotsinkielisellä työväenopistolla)
3. Uushankintoja
   Kaupunginmuseon v. 1973 kokoelmiin karttunutta esineistöä ja valokuvia (Tuomarinkylän museo)
5. Joulun maisema
   Jouluaiheisia kuvituksia 1920- ja 1940-luvuilta (Tuomarinkylän museo)
6. Kaupunginmuseon osasto Kansanvalistusseuran 100-vuotisnäyttelyssä Jugend-salissa.

Muut ti-laisuudet

Lisäksi Kaupunginmuseo järjesti seuraavat tilaisuudet:

- Belgialaisten lasten ja aikuisten animaatioelokuvien viikko, järj. Lasten- ja nuorten elokuvayhdistys ry, Helsingin Juhlaviikkojen ohjelmistoa (30.8.-5.9., pääosasto)
- näytelmä-, laulu- ja leikkitilaisuuksia lapsille syyskuussa 4 kertaa, Ylioppilasteatteri, Martti Inkinen ja Tilateatteri (pääosasto)
- Tapaninpäivä tiernapoikineen (sivuosasto)
- lehdistötilaisuuksia 3 kertaa ja avajaiset 2 kertaa.

Opastus

Molemmissa osastoissa järjestettiin opastettuja yleisökierroksia torstaisin klo 18.30 (suom.) sekä sunnuntaisin klo 14. (suom.) ja klo 15.00 (ruots.). Opastusta järjestettiin lisäksi erilaisille ryhmille, joista huomattavimpana olivat kansa- ja oppikoululuokat.

Kävijämäärä

Perusnäyttelyihin ja erikoisnäyttelyihin tutustui 33 684 kävijää. Pääosastossa, joka oli avoinna 30.8. lähtien, oli kävijöitä 7 707 ja sivuosastossa, Tuomarinkylän museossa, 9 897. Ryhmäkäyntejä tehtiin 140 (3 668 henk.), joista valtaosan muodostivat kansa- ja oppikoululaiset. Tuomarinkylän osalta erottuivat lukuisimpina ryhminä myös päiväkotien ja eläkeläisten ryhmät. Pääosaston aukiolopäivistä merkittävin oli sunnuntai (n. 30 % kävijöistä), samoin sivuosastossa. Lauantaisin museon perusnäyttelyt olivat edelleenkin suljettuina.

Tiedotustoiminta

Tiedotus

Lehdistötilaisuuksia järjestettiin erikoisnäyttelyiden, v. 1973 uushankintojen ja pääosaston perusnäyttelyn avaamisen johdosta. Yleisötilaisuuksia ja erikoisnäyttelyitä mainostettiin tärkeimmissä päivälehdissä. Molempia osastoja mainostettiin lisäksi turisteille tarkoitetuissa julkaisuissa mm. Helsinki This Week. Helsingin liikennelaitos luovutti tilaa mm. kaupunginmuseota esittelevälle yhteismainokselle. Museon julistetta jaettiin Helsingin kaupungin virastoihin ja laitoksiin, suurimpiin kouluihin ja museoihin sekä yksityisiin liikkeisiin.

Helsingin kaupungin matkailutoimisto luovutti näyteikkunoitaan museon näyttelyiden esittelylle. Useat päivälehdet ovat aktiivisesti julkaisseet tietoja museon toiminnasta mm. tapahtumia ja näyttelyitä esittävillä palstoillaan.

Toimitilat

Kuva-arkisto

Kertomusvuoden alusta saatiin kunnostettuna käyttöön edellisenä vuonna kuva-arkistolle vuokratut 376 m2:n suuruiset toimitilat talossa Fabianinkatu 9-11. Tiloihin voitiin sijoittaa viisi työpaikkaa ja neljä asiakaspaikkaa. Valokuvakopioiden säilyttämiseksi saatiin asianmukainen liukuhyllystö ja negatiiveille päivänvaloton varastotila. Kuva-arkisto tarjoaa tilat myös *maalausten ja piirustusten varastoinnille* sekä *valokuvalaboratoriolle* .

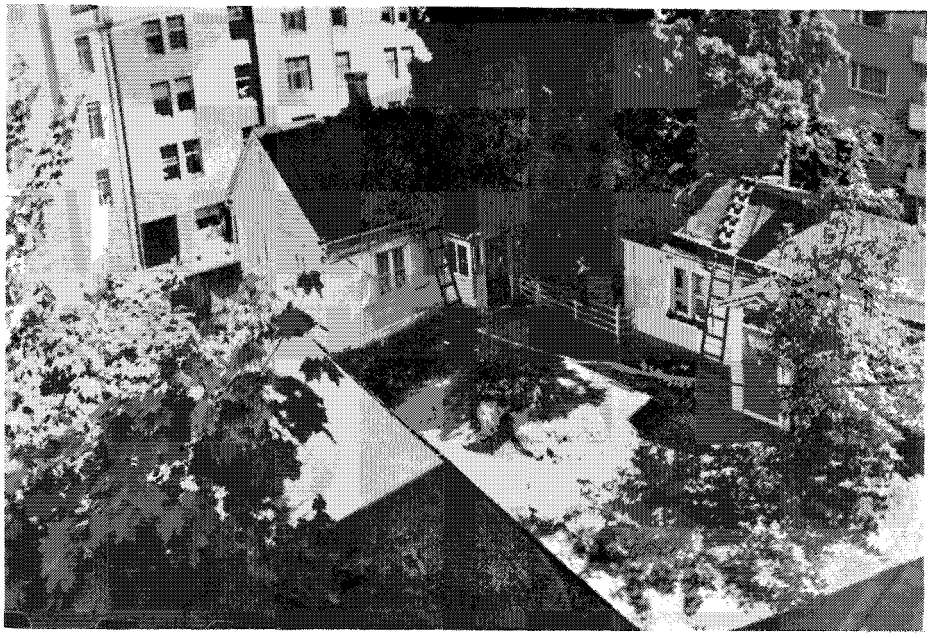
Pääosasto

Pääosaston, Hakasalmen huvilan, sisäpuolinen korjaustyö, joka oli alkanut vuoden 1973 marraskuussa, valmistui kesän lopulla. Työn yhteydessä ajanmukaistettiin toimisto- ja näyttelytilojen valaistus. Maalaustyön yhteydessä uusittiin mm. kolmen interiöörinäyttelyhuoneen seinien värit, jotka valittiin eräistä helsinkiläistaloista löytyneiden, 1840-luvulle ajottuvien mallien mukaisiksi. Näihin huoneisiin suunniteltiin myös uudet tyylinmukaiset ikkunaverhoasetelmat, jotka valmisti Helsingin kaupungin huoltolautakunnan työkeskus. Useimpiin näyttelyhuoneisiin hankittiin lisäksi uusi näyttelypanelisto, jonka avulla on entistä paremmat mahdollisuudet toteuttaa havainnollistavia näyttelyitä alunperin asuintaloksi suunnitellussa rakennuksessa.

Hälytyslaitteet ym.

Molemmissa osastoissa on murtohälytin- ja palohälytinlaitteisto, joille järjestettiin vuosittainen huolto. Pääosastossa uusittiin ja täydennettiin murtohälytinlaitteistoa toisen kerroksen huoneitten osalta. Pääosaston toisen kerroksen näyttelyhuoneisiin hankittiin suuritehoiset Defensor-merkkiset ilmankostutuslaitteet.

Yksi pääosaston näyttelyhuoneista varustettiin pimennysverhoilla, minkä vuoksi huonetta nyt voidaan tarvittaessa käyttää myös luentosalina. Pääosastoon saatiin myös automaattinen diakuvien katselulaite.

Helsingin kaupunki osti Kristianinkatu 12:n tontin rakennuksineen 1974 museolautakunnan esityksestä. Rakennukset ovat Helsingin vanhimmat säilyneet puurakennukset; valmistuneet vuosina 1824 ja 1825.
Helsingfors stad köpte år 1974 på museinämdens framställning tomten Kristiansgatan 12 jämte byggnader. Byggnaderna är de äldsta bevarade träbyggnaderna i Helsingfors, uppförda åren 1824 och 1825.
Foto Erkki Salmela 1975

Talous

Tuloja oli pääsylipuista, opaskirjojen ja postikorttien myynnistä sekä kuva-arkiston toimittamista valokuvakopioista perittävistä julkaisumaksuista seuraavasti: *Tulot*

pääsyliput, postikortit, opaskirjat	932
luontoisedut	3 096
muut tulot	3 053
Yht.	16 081

Menoja oli kertomusvuonna yhteensä 1 363 899 mk. *Menot*

Lahjoitukset

Kertomusvuoden aikana ovat museon toimintaan mm. kokoelmien kartuttamisessa myötävaikuttaneet lukuisat helsinkiläiset yksityishenkilöt, toiminimet ja yhteisöt sekä monet Helsingin kaupungin omat virastot ja laitokset.

Helsingin kaupunginmuseossa kävijät v. 1974
Besökare på Helsingfors stadsmuseum år 1974
Visitors to the Helsinki City Museum in 1974

P ä ä o s a s t o : Hakasalmen huvila
H u v u d a v d e l n i n g : villa Hagasund
M a i n s e c t i o n : Villa Hakasalmi

Kuukausi: Månad: Month:		
IX	3571	
X	1985	
XI	1329	
XII	822	
Yhteensä	7707	7707

S i v u o s a s t o : Tuomarinkylän museo
U n d e r a v d e l n i n g : Domarby museum
B r a n c h : Tuomarinkylä Museum

I	388	
II	369	
III	873	
IV	772	
V	1648	
VI	990	
VII	860	
VIII	809	
IX	1450	
X	796	
XI	292	
XII	650	
Yhteensä	9897	9897

Erikoisnäyttelyt ulkopuolisissa tiloissa: Specialutställningar i andra utställningsutrymmen: Special exhibitions, outdoor premises:		
»Kauppatori silloin» »Salutorget en gång» »The Market Square once»	10 201	10 201
»Terveisiä Helsingistä» »Hälsingar från Helsingfors» »Greetings from Helsinki»	5 879	
	16 080	16 080

Kävijät Besökarna Visitors	Yhteensä Sammanlagt Total	33684

Helsingin kaupunginmuseon kokoelmiin ovat v:n 1974 aikana tehneet lahjoituksia seuraavat

Helsingfors stadsmuseums samlingar har under år 1974 fått mottaga donationer enligt följande

The following have donated gifts to the Helsinki City Museum in 1974

Yksityiset:
Privata personer:
Private persons:

Liisa Ahola
Alex. Aminoffin perikunta
Olof Andersson
Hellä Arkio
Leena Arkio
Dolly Blomqvist
Susanne Bonge
Terttu Borg
Saara Brummer
Nicolaus Bühler
Hilja ja Per-Gösta Bäckström
Bert Carpelan
Märtha Collin
Imy Douillard
Mary-Ann Elfving
M. af Enehjelm
Lars Finnilä
Else Flander
Anni ja Juuso Fontell
Wilma Forssell
Harry Franck
Gunnar Fransman
Kirsti Gallen-Kallela
Holger von Glan
Viktor Gluschkoff
Ingrid Graae
Anna Gröndahl
Kai Hakkarainen
Leena Hakli
Anita Heikel-Pettersson
Elvi Hein
Eino Heinonen
Aune ja Mirjam Helen
Helmi Helminen-Nordberg
Linnea Henriksson
Mary Hildén
Martta Hyvärinen
Hilding Hästesko
Väinö Ikonen
Kaarina Inkinen
Isa Jansson
Tuula ja Tanja Jänicke
Katri Kaartti
Eeva Kankkunen
O. Karttunen
V. Kauhanen
Tapio Koljonen
Ingrid Krohn
Anna-Kaarina Kuulas
Martta Kuusela
Salme Kuutti
Margit Laakso
Mirjam Laine-Juva
Taina Laine
Hanna Lappalainen
Anneli Lehtimaa
Marja-Liisa Lehto
Taina Lehto
Anna-Maija Leikkari
Maij-Britt Leopold
Taimi Likander
Kaino ja Lauri Liljeblad
Toivo Lindfors
Kai Linnilä
Liisu Luvela
Karl Gunnar Löfström
Aili Merjankari
Toini Miettinen
Kristina Montell
Taimi Montell
Tuire Myyrinmaa
Jukka L. Mäkelä
Erik Möller
Orvokki Nikander
Lyyli Niskanen
Lena Nygrén
V. F. Nygrén
Laila Olamo
Kirsti Pajunen
Veikko Pakkanen
Ora Patoharju
Betty Peltonen
Kaarina ja Jarno Peltonen
Mikko Perkko
Esko Puumalainen
Inkeri Pääkkönen
Heikki Raitovuo
Helena Rajas
Orma Rautio
Annikki Rönkkö
Erkki Salomaa
Nils Schauman
Nadja von Schoultz
Sakari Siitonen
Elsa Siltanen
Håkan Sonkin
Liddy Stockmann
Valborg Stockmann-Lindholm
Anneli Strandström
Saima Suon testamenttilahjoitus
Aulis Sundell
Liisa Syväri

Väinö Tapanila
Rosina Tengen
Kaisu Tikkala
Birgitta Tikkanen
Emmi Tuominen
Urho Turunen
Sirkka Uusivuori
Eeva Vainikainen
Mai-Rit Waltimo
Lars Wernbom
Carola Wessman
Kerttuli Wessman
Arthur von Wetter-Rosenthal
Gertrud Wichmann
Nanny Winter
Maija ja Kersti Vuorjoki
Onni Väisänen

Helsingin kaupungin virastot ja laitokset:

Helsingrors stads ämbetsverk och inrättningar:

Helsinki City offices and institutions:

Huoltolautakunnan työtuvat/
Vårdnämndens arbetsstugor

Kaupunkisuunnitteluvirasto/
Stadsplaneringskontoret

Kiinteistövirasto/
Fastighetskontoret

Lasten päivähoitotoimisto/
Barndagvårdsbyrån

Liikennelaitos/Trafikverket

Metrotoimisto/Metrobyrån

Rakennustarkastusvirasto/
Byggnadsinspektionskontoret

Rakennusvirasto/
Byggnadskontoret

Satamalaitos/Hamnverket

Tilastotoimisto/
Statistiska byrån

Ulosottovirasto/Exekutionsverket

Toiminimet ja yhteisöt:
Firmor och sammanslutningar:
Firms and corporations:

Antique Art
Oy Autonovo Ab
Bostadsaktiebolaget Olofsborg
Oy Cinema International Corporation Ab
Eläkeläiset ry.
Flemingin apteekki
Geologinen tutkimuslaitos
Helsingin eläinsuojeluyhdistys
Helsingin yliopiston kemian laitos
Hotel Inter-Continental
Hämeen museo
Joutsen apteekki
Jääkiekon MM-kisojen järjestelytoimikunta
Kansanvalistusseura
Katajanokan apteekki
Kenkäkauppa Jokinen, Vammala
Kotoinen ky.
Käsityöliike Käsityötaide
Lauttasaaren apteekki
Oy Maan Auto Ab
Malmin apteekki
Meilahden apteekki
Myllypuron apteekki
Nikkilän sairaalan museotoimikunta
Osuusliike Elanto/Elanto Andelsaffär
Salon Strindberg
Sokeain Ystävät ry.
Stockmannin museo
Suomen Pankki
Suomen Sokeri
Taloudellinen tiedotustoimisto
Oy Tillander Ab
Wärtsilä Oy Ab/Arabia
Yleinen huutokauppakamari
Oy Yleisradio Ab

Julkaisuja ovat lähettäneet:

Publikationer har museet fått mottaga av:

Publications have been sent by:

Belgian suurlähetystö
Cincinnati Art Museum
Ekonom Föreningen Niord r.f.
Emil Cedercreutzin museo
Finska läkaresällskapet
Fredrikshavn museumförening
Oy Gaudeamus Ab
Göteborgs historiska museum
Helsingin yliopiston kansatieteenlaitos/
Etnologiska institutionen
Helsingin yliopiston taidehistorian laitos/
Konsthistoriska institutionen
Helsinki-Seura/Helsingfors-Samfundet
Hässelby kulturcentrum
International Counsil of Museums
Insinööriliitto
Joensuun kaupungin museot
Keskinäinen Yhtiö Teollisuusvakuutus/
Ömsesidiga Bolaget Industriförsäkring
Keski-Suomen museo
Kotkan kaupungin museolautakunta
Kunsthalle zu Kiel
Kuopion museo
København bymuseum
Lahden museo
Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys
Malmö Museum
Museovirasto/Museiverket
Muzeum hlavniho mesta Prahy
Nefa ry.
Norsk kulturråd
Oslo bymuseum
Nationalmuseet København
Nordiska museet
Riihimäen museot
Römisch-Germanisches Museum, Köln
Satakunnan museo
Sjöhistoriska museet, Stockholm
Skånes konstnärliga yrkesarbetares
samarbetsorganisation
Sotahistoriallinen seura
Suomen Kotiseutuliitto
Suomen kultaseppien liitto
Suomen kulttuurirahasto
Suomen muoviyhdistys ry.
Suomen museoliitto
Suomen teknillinen seura
Suomen valokuvataiteen museon säätiö
Tampereen kaupungin museolautakunta
Tekniikan museon säätiö
Träskända-toimikunta
Turkansaaren säätiö
Turun taideyhdistys
Turun yliopiston kansatieteen laitos
Ulkoasiainministeriö
Vaasan Höyrymylly Oy
Valtionarkisto
Varbergs museum
Ålands fornminnesförbund

Allmänt

Samlingarna i villa Hagasund har varit stängda för allmänheten ända till augusti då reparations- och moderniseringsarbetena med nya belysningsanordningar blev färdiga. Tack vare reparationerna gavs möjlighet att förnya den permanenta utställningen. Museets intention har varit att med moderna, åskådliga medel belysa temat - Helsingfors utveckling till modern storstad. »Mitt Helsingfors, hurudant var Du?» har också fått ett positivt mottagande av publiken.

Från början av året tog bildarkivets nya byråutrymmen i användning. Bildarkivets förflyttning från administrationsbyggnaden har inneburit en förbättrad kunservice och samtidigt möjliggjort ort' ett mer systematiskt ordnande av de i allt' snabbare takt växande fotosamlingarna. Större utrymmen var av nöden då forskar- och kundbesök kontinuerligt ökat. Bildarkivets autentiska material används allt mer vid forskning, i sambad med vetenskapliga program samt vid undervisning. Sålunda ställde bildarkivet material och sitt bistånd till i förfogande bl. a. vid producerandet av en del uppmärksammade filmer om de sociala förändringarna i Helsingfors och i hela landet.

I samband med utställningsaktiviteterna har museet åter varit i tillfälle att beakta unga museibesökare. I samarbete med Föreningen för barn- och ungdomsfilm r.f. ordnades under Helsingfors Festpel under en veckas tid visningar av internationellt uppmärksammade belgiska animationsfilmer för barn och vuxna.

Oaktat den nyordnade permanenta utställningen kan stadsmuseet i sina nuvarande utrymmen inte presentera Helsingfors utveckling och förändringarna i det sociala livet i den omfattning som temat förutsätter och till vilken museets samlingar av i dag ger möjlighet. Ett önskemål för museet som på ett mångsidigt och modernt sätt betjänar Helsingfors invånare och dess turister har länge varit en tidsenlig museibyggnad, belägen i närheten av administrationshuset. Då kunde villa Hagasund frigöras för en för dess karaktär självklar användning ett museum för interiörer.

Museinämnden

Under verksamhetsåret har museinämnden bestått av följande medlemmar: fil.mag. Anni Voipio, fil.stud. Mats Kockberg, fil.mag. Bengt von Bonsdorff, arbetsledare Raimo Kilpinen och redaktör Kai Linnilä. Verksamhetsledare Usko Ruuskanen har varit stadsstyrelsens representant i museinämnden. Utsedd av stadförvaltningen har fil.mag. Anni Voipio verkat som ordförande, utsedd av museinämnden fil.mag. Bengt von Bonsdorff som viceordförande och som ex officio sekreterare museichef Jarno Peltonen.

Nämnden har sammanträtt 10 gånger under verksamhetsåret. Till protokoll har antecknats 189 paragrafer.

Personalen

Ordinarie tjänster:
Museichef, två museiamanuenser, arkivassistent, kassör samt biträdande kanslist.

Tillfällig tjänst:
Vaktmästare

I arbetsavtals förhållande:
Fem forskningsassistenter, gårds-lagerkarl, fem museivakt-städerskor.

Dessutom fanns i villa Hagasund en timavlönad guide. Med särskilda projekt och vissa tidsfastställda uppgifter arbetade forskningsassistenter och övrig personal om sammanlagt 44 personer.

Samlingarna 1974

Nyförvärv

Böcker	312
Kartor och sjökort	11
Byggnads- och planritningar	8
Postkort	671
Målningar, teckningar, grafik	34
Skulpturer, reliefer	-
Stämplar, stanser, sigill	80
Märken, ransoneringskort	100
Miniatyrmodeller	14
Medaljer och mynt	20
Möbler	157
Guld-, silver-, tenn-, glas- och porslinsföremål	225
Husgeråd	664
Njutningsmedel	37
Vapen	-
Uniformer och utmärkelsetecken	25
Textilier	978
Prydnadsföremål och småsaker	188
Leksaker och instrument	514
Maskiner, apparater, verktyg	212
Jordfynd	71
Byggnadsdetaljer	15
Arkivalier	1975
Apoteksföremål	58
Sammanlagt	6369

Fotografier:

Fotokopior och negativ	24290
Färgdiapositiv	117
Reproduktionsnegativ	545
Filmer	2
Sammanlagt	24 954

Antalet poster för nyförvärv var 413, varav hälften donationer.

Föremålsbeståndet

För konservering av föremålsbeståndet har förutom den egna personalen även använts utomstående arbetskraft. Speciell uppmärksamhet har fortsättningsvis ägnats bl. a. vården av textilier, konstverk samt speciella teckningar. Övriga föremål har konserverats i den ordning det blivit aktuellt

Samlingen av tidningsklipp

Samlingen av tidningsklipp i Domarby museum omfattade i slutet av verksamhetsåret 87 351 numrerade och i ämnesföljd ordnade klipp. Stadskansliets samling av tidningsklipp har även katalogiserats.

Bildarkivet

Bildarkivet har numrerat 4 427 negativ, antecknat 689 bilder i gaturegistret, 544 i ämnesregistret. Bildarkivet har under året för kunder ombesörjt 1221 fotokopiebeställningar. Publicitetsrätt har betalats för 39 bilder. Arkivassistent Taimi Montell har svarat för bildarkivets verksamhet och kundservice.

Centralkatalogisering av hembygdsmuseerna

Med ett bidrag om 3 000:- mk från Finlands museiförbund fortsatte museet den år 1972 för centralkartoteket påbörjade inventeringen av hembygdsmuseerna i Nylands län. Inventeringen av Helsinge hembygdsmuseum i Vanda fortsattes.

Fotografering

Stadsfotografering har stått i centrum. I första hand har motiven varit byggnader som kommer att förändras. Flere fotografer och den egna personalen har varit med om att realisera fotograferingsprogrammet. Objekt för stadsfotografering har fortsättningsvis varit motiv ur stadsbornas vardag och helg. Mer betydande föremål som införlivats med samlingarna har även fotograferats. Bland andra har fotograferna Kari Hakli och Patrick Oras arbetat för museet.

Forskning

Stadsetnografisk forskning

Inventering av Vasagatan som inletts redan 1973 fortsattes. 39 matlag och 21 arbetsplatser undersöktes. Till undersökningen hörde fortsättningsvis omfattande intervjuer om boende och levnadssätt samt inventering av inredning och lösöre med skisser i skala och fotografering. Gamla hamnarbetare i Helsingfors intervjuades.

Byggnadshistorisk inventering

En byggnadshistorisk inventering av stadens fastigheter i Gammelstaden inleddes. Uppritningen i skala av byggnaderna på norra sidan av stadshuskvarteret fortsattes.

Utställningar

De permanenta utställningarna

De permanenta utställningarna har varit öppna kl 12-16, torsdagar kl 12-20,, lördagar stängt. Inträdesavgiften har varit 1,- mk för vuxna, för barn, pensionärer, beväringar och gruppmedlemmar 50 pen. Torsdagen har fortsättningsvis varit avgiftsfri. Inträde har inte uppburits av skolm.fl.d. studiegrupper, studerande och forskare.

Den nyordnade permanenta utställningen i villa Hagasund »Mitt Helsingfors, hurudant var Du?» öppnades för allmänheten den. 11.9.

Specialutställningar

Under verksamhetsåret ordnades följande specialutställningar:

1. »Salutorget en gång»
   Utställningen visade Salutorgets utveckling och dess betydelse för Helsingfors vid sekelskiftet. (3.-9.1. Oy Stockmann Ab, Helsingfors varuhusets utställningshall)

2. »Hälsningar från Helsingfors»
   I det närmaste 70 postkort med Helsingforsmotiv från seklets början hade ställts ut jämnsides med samma vyer återfotograferade 1973. (Utställningen som 1973 förevisades i Jugendsalen gick nu som vandringsutställning till Hertonäs filialbibliotek och Svenska arbetarinstitutet)

3. Nyförvärv
   Stadsmuseets nyförvärv till samlingarna 1973. Föremål och fotografier. (Domarby museum)

4. »Livet på en lantgård vid sekelskiftet»
   Fotoutställning över Domarby gårds ägare vid början av 1900-talet. (Domarby museum)

5. Julens landskap
   Julillustrationer från 1920 och 1940-talet. (Domarby museum)

6. Stadsmuseets avdelning på »Kansanvalistusseuran 100-vuotisnäyttely» i Jugendsalen

Övriga evenemang:

— Under en vecka visningar av belgiska animationsfilmer för barn och vuxna. Arrangör: Föreningen för barn- och ungdomsfilm r.f. Program under Helsingfors Festpel, (30.8.-5.9., villa Hagasund)

— Skådespel-, sång- och lektillfällen för barn fyra söndagar i september. Ylioppilasteatteri, Raimo Inkinen och Tilateatteri

— Stjärngossar på Stefanidag (Domarby museum)

Dessutom ordnades tre pressinformationer och två vernissager

I vartdera museet har ordnats visningar för allmänheten, torsdagar kl 18.30 (fi) samt söndagar kl 14.00 (fi) och kl 15.00 (sv). Visningar har dessutom ordnats för speciella besöksgrupper av vilka folkskole- och läroverkselever utgjort flertalet.

Antalet besökare uppgick totalt till 31 494 personer. Villa Hagasund som var öppen från den 30.8. hade 7 707 besökare och Domarby museum 9 897. Gruppbesökens antal var 140 (3 668 personer), varav de flesta folkskole- och läroverkselever. För Domarbys del var daghems- och pensionärsgrupper i majoritet. Söndagen hade högsta besöksfrekvensen (omkr. 30%). De permanenta utställningarna har varit stängda om lördag.

Inkomster och utgifter

Inkomster härledde sig från inträdesbiljetter, försäljning av guideböcker och postkort samt från avgifter för publiceringsrätt till fotografier ur bildarkivet

Inkomster:

Inträdesbiljetter, postkort, guideböcker		9 931,90
Naturaförmåner		3 096,01
Övriga inkomster		3 052,79
	Sammanlagt	16 080,70 mk

Utgifter:

Verksamhetsårets utgifter,	Sammanlagt	1363898,75 mk
Disponibla medel		1462433,11 mk

Report of the Activity of the Helsinki City Museum in 1973

The exhibitions in the main section, Villa Hakasalmi, were closed to the public until August, when the repairs and restoration inside the building, including the installation of new lighting fixtures, were completed. It was possible to renew the basic exhibition at the same time as the repairs. The goal was to illustrate the theme of the exhibition - the developement of Helsinki into a large up-to-date city - through modern visual means. The exhibition »Helsinki - what were you like?» was given a positive reception by the audience.

The new premises of the photography archives at Fabianinkatu 9-11 were taken over at the beginning of the year. The separation of the photography archives from the Main Section has meant more effective service and also privided the opportunity of arranging the photography collection, which has grown more and more rapidly in recent times, more systematically. Larger premises were necessary since there has been a considerable increase in visits by researchers and clients. More of the authentic material in the archive collection was used in research, scientific programmes and teaching. Thus, in the year under review the archives offered material and aid in the preparation of, for instance, important films depicting social changes in Helsinki and throughout the whole country.

In chosing the exhibitions, attention was again paid to young visitors to the museum. In cooperation with the Children's and Young People's Film Society, the museum arranged a week of internationally significant Belgian animated films for children and adults during the Helsinki Festival. In addition, entertainment for children was arranged on Sundays during September.

In spite of the renewed basic exhibition, the City is not able, in its present premises, to show Helsinki's development and the changes experienced by its people and society on the scale the theme requires or to the extent that the collections obtained by the Museum so far would actually permit. In services for Helsinki people and tourists the goal has long been the construction of modern premises in the vicinity of the Main Section. This would free the Villa Hakasalmi for use as a museum of home interiors.

The museum Board

During the year under review the Museum Board included the following members: Anni Voipio. Mats Kockberg, Bengt von Bonsdorff, Raimo Kilpinen and Kai Linnilä. Usko Ruuskanen represented the City Board.

The chairman, chosen by the City Council, was Mrs Anni Voipio. Bengt von Bonsdorff served as vice chairman and was chosen by the Board. Jarno Peltonen served as secretary, acting in his official capacity. The Board met 10 times during the year under review and 189 entries were recorded in the minutes.

Staff

Permanent posts: director, two curators, two museum assistants, an archivist, a cashier and an office assistant.

Temporary positions: custodian.

Contracted personnel: five reseach assistants, a caretaker/store manager and 5 guard/cleaners.

In addition, the main section employd 44 persons: a guide on an hourly basis and research assistants and and other staff involved in special projects on a short-term basis.

Collections in 1974

Increases

Books	312
Maps and navigational charts	11
Building and site plans	8
Post cards	671
Paintings, drawings, graphics	34
Sculptures. reliefs	-
Miniature models	14
Stamps, seals	80
Stamps, ration cards	100
Medals and money	20
Furniture	157
Gold, silver, pewter, glass and porcelain objects	225
Household items	664
Utensils	37
Weapons	-
Uniforms and medals	25
Textiles	978
Small items	188
Toys and musical instruments	514
Machines, instruments and tools	212
Archaeological finds	71
Parts of buildings	15
Archive materials	1975
Pharmacy goods	58
total	6369

Photographs:

Photograph prints and negatives	24290
Colour slides	117
Reproduction negatives	545
Films	2
total	24954

The objects were received in 413 batches, over half of them as donations.

Collections Outside personnel, in addition to the museum's own staff, were used for conservation. Special attention is still paid to the care of, for instance textiles, works of art and various kinds of drawings, though the collections are conserved in the order in which this is most urgently needed.

The periodicals clipping archives at Tuomarinkylä Museum contained 87 351 numbered and and indexed clippings at the end of the year under review. In addition, the clipping collection of the Helsinki City Office was also indexed.

Picture archives. 4427 negatives in the picture archives were numbered, 689 pictures were listed in the street bame register, and 544 in the subject register. The picture archives supplied 1221 photo prints to clients on order. Publication royalties were paid for 94 pictures. Taimi Montell was responsible for the work and services of the picture archives.

Central cataloguing for local museums. The Museum continued the inventory for a central catalogue of local museums in the province of Uusimaa begun in 1972 on the 3000 mark grant given by the Finnish Museums Association. Inventory work continued in the Helsinki Parish Local History Museum in Vantaa.

Photography. Photographing the city has been of central importance. Emphasis was placed on buildings undergoing change. Photographs were taken by various photographers and the staff throughout the whole city area. Photography of the city also included the daily life and festivities of Helsinki people. The most important items in the collection were also photographed. Most of the photography programme was carried out by Kari Hakli and Patrick Oras

Research and publications.

Urban ethnological studies. Research again concentrated on Vaasankatu, a study begun in 1973 on 39 family units and 21 businesses. The study again comprised an a extensive interview on housing and ways of life, and inventories of interior decorations and furnishing using both dimension drawings and photographs. In addition, elderly Helsinki dock workers were interviewed.

Architectural history survey. An architectural history survey of the property owned by the City of Helsinki in the old section of town was begun. The dimension drawings of the sections of buildings north of the City Hall continued.

Exhibitions

Basic exhibitions. The basic exhibitions at both sections were open daily from 12-16, on Thursdays from 12-20 and closed on Saturdays. The entrance fees were 1 mk for adults and 50 pennies for children, pensioners, conscripts and members of groups. Entrance remained free on Thursdays. No entrance fee was charged for school field trips, students and researchers.

»Helsinki - what were you like?», the renewed basic exhibitions at the Main Branch, Villa Hakasalmi, was opened to the public on 11.9.

Special exhibitions. During the year under review the following special exhibitions were arranged:

1. »The Market Square Once»
   The exhibitions described the development of the Market Square and its importance and life at the turn of the century in Helsinki through photos and objects. (3-9.1., exhibition hall of Oy Stockmann Ab's Helsinki department store)

2. »Greetings from Helsinki»
   The exhibition displayd nearly 70 post cards of Helsinki from the turn of the century. The sights on the cards were photographed again in 1973. (The exhibition, which was on display in the Jugend Room in 1973, was now a circulating exhibition at the Herttoniemi branch library and the Swedish-language workers' institute)

3. New acquisitions
   New objects and photos acquired by the City Museum in 1973 (Tuomarinkylä Museum)

4. Manor life at the turn of the century
   Photograph exhibition of the owners of Tuomarinkylä Manor at the beginning of the 20th century (Tuomarinkylä Museum)

5. Christmas landscape
   Christmas drawings from the '20s and '40s (Tuomarinkylä Museum)

6. The City Museum's stand at the Society for Popular Culture's centenary exhibition in the Jugend Room.

Other events:
Animated film week with Belgian films for adults and children, arranged by the Children's and Young People's Film Society, Helsinki Festival programme. (30.8.-5.9. Main section)

Plays, music and play for children 4 times in September, Student Theatre, Raimo Inkinen and Tilateatteri (Main section)

Boxing day and »Star Boys» (Branch section)
In addition, there were 3 press conferences and 2 openings.

Guided tours for the public were held in both sections on Thursday at 18.30 (in Finnish) and on Sundays at 14.00 (in Finnish) and at 15.00 (in Swedish). Other groups were guided - school children were among the most frequent.

A total of 31,494 people visited the basic and special exhibitions of the City Museum. 7,707 visited the main section, which was open as of 30.8., and 8,809 the branch section, Tuomarinkylä Museum. 140 group tours for a total of 3,668 people were made. The majority were pupils at elementary schools and secondary schools. Play school pupils and pensioners were the largest group at the Tuomarinkylä Museum. Sunday was the busiest day at the main section (30 % of the visitors attended on Sunday) and at the branch section. The Museum's basic exhibitions were closed on Saturdays, as in the past.

Income:

Entrance fees, post cards, guide books		9 931 90
Emoluments in kind		3 096 01
Other income		3 052 79
	total	16 080 70

Expenditure:

Expenditure in 1974 totalled 1 363 898.75 marks
1 462 433.11 marks were available in grants.

14. Kaupunkisuunnitteluvirasto

Yleistä

Vuosi 1974 oli kaupunkisuunnitteluviraston kymmenes täysi toimintavuosi. Virastopäällikkönä toimi arkkit. Lars Hedman ja hallintopäällikkönä lainop. ja hallinto-op. kand. Matti Sauria.

Yleiskaavat

Kertomusvuonna saatiin kantakaupungin yleiskaavaehdotuksen käsittely viraston osalta päätökseen ja lautakunnan hyväksyttyä ehdotuksen 20. 6. se lähetettiin lausuntokierrokselle. Lisäksi työskenneltiin tiiviisti mm. esikaupunkialueiden yleiskaavan ja Itäkeskus-projektin parissa. Yhteistyössä valtionrautateiden kanssa laadittiin suunnitelma pää- ja rantaradan liikenteellisen palvelukyvyn parantamiseksi.

Tiedotus- ja koulutustoiminta

Henkilöstöhallintoon liittyvää tiedotusjärjestelmää samoin kuin ATK:n käyttömahdollisuuksia suunnittelutyössä kehitettiin edelleen. Viraston henkilökunnan koulutusta lisättiin mm. laajentamalla viraston sisäistä koulutustoimintaa. Myös viraston sisäistä ja ulospäin suuntautuvaa tiedotustoimintaa tehostettiin. Kaupungin asukkaille järjestettiin mm. tiedotustilaisuuksia ja suunnittelunäyttelyjä sekä eri asukastoimikunnille annettiin näiden tarvitsemaa tietoa.

Virastopäällikön asiat

Virastopäällikön kaupunkisuunnittelulautakunnalle esittelemistä asioista mainittakoon mm. keskuspuiston osayleiskaavaa, kantakaupungin yleiskaavaa sekä Itäkeskusta koskevat esitykset. Lautakunnan lausunnoiksi esitetyt ehdotukset koskivat mm. Myllypuron urheilupuiston käyttösuunnitelmaa ja lukuisia metroon liittyviä asioita sekä monia valtuustoaloitteita.

Käsiteltyjen asioiden lukumäärä

Virastokokouksia pidettiin kertomusvuonna 62 ja virastopäällikön päätösluetteloon kertyi 979 pykälää.

Seuraavat luvut osoittavat viraston eri osastojen toimialaan kuuluneiden asioiden lukumääriä eri vuosina viraston ensimmäisestä täydestä toimintavuodesta lähtien:

	v. 1964	v. 1969	v. 1973	v. 1974
– virastopäällikön asioita	261	692	1 124	1 075
– kansliaosaston "	18	95	219	164
– asemakaavaosaston "	442	657	838	915
– yleiskaavaosaston "	15	47	127	98
– liikennesuunnitteluosaston "	468	522	636	615
yhteensä	1 204	2 013	2 944	2 867

Henkilökunta

Virastossa oli kertomusvuoden päättyessä henkilökuntaa eri osastoilla seuraavasti:

Osastot	Virkasuhde vakinaisia	tilapäisiä	Työsopimussuhde	yhteensä	Muutos edell. v. verrattuna
Virastopäällikkö	1	–	–	1	–
Hallintopäällikkö	–	1	–	1	–
Kansliaosasto	3	3	28	34	+1
Asemakaavaosasto	17	–	92	109	
Yleiskaavaosasto	5	–	69	74	
Liikennesuunn.osasto	13	–	63	76	
Toiminnansuunn.toimisto	–	–	12	12	
Koko henkilökunta	39	4	264	307	

Projektitoiminta

Henkilökunta

Projektijohtajana toimi kertomusvuonna oman toimensa ohella toiminnansuunnittelutston pääll. dipl.ins. Seppo Pietiläinen. Vuoden lopussa työskenteli virastopäällikön alaisissa projekteissa, Itäkeskus-projektissa ja Malmin aluekeskus-projektissa yhteensä 10 henkilöä.

Huoneisto

Projektitoiminta tapahtui Itäkeskus-projektin osalta Unioninkatu 43:ssa ja Malmin aluekeskus-projektin osalta kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa talossa Katariinankatu 3.

Toiminta

Projektiryhmien kertomusvuonna suorittamista tehtävistä mainittakoon:

- kantakaupungin yleiskaavatyö, joka siirtyi yleiskaavaosaston linjatehtäväksi työn edettyä lausuntovaiheeseen
- Itäkeskus-projektissa laadittiin valtuuston kesäkuussa hyväksymän osayleiskaavaan sisältyvän asuntokorttelin asemakaavaehdotus ja keskustan alueella suoritettiin jatkoselvityksiä tarkemmanasteisen kaavoituksen pohjaksi
- Myllypuron ja Puotinharjun väliselle alueelle sekä Myllypuron eteläpuolelle tulevalle asuntoalueelle laadittiin asemakaavaehdotukset
- Malmin aluekeskuksen suunnittelu käynnistettiin virastopäällikön alaisena projektina huhtikuussa
- Malmin ns. MKT-alueelle laadittiin alustava asemakaavaluonnos ja eräitä pohjoisen asuntoalueen osia käsittävä asemakaavamuutoksen periaatteita koskeva selvitys. Keskustan osalta suoritettiin asemakaavan muutosluonnoksen pohjaksi kaavarungon mukaisen ratkaisun edellytyksiä ja seurauksia kartoittavaa työtä.

Toiminnansuunnittelutoimisto

Henkilökunta

Toiminnansuunnittelutoimiston päällikkönä toimi kertomusvuonna dipl.ins. Seppo Pietiläinen. Toimiston palveluksessa oli vuoden lopulla 12 henkilöä.

Huoneisto

Toimisto sijaitsi Katariinankatu 1—3:ssa sekä Nilsiänkatu 6:ssa olevissa kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa.

Toiminta

Toiminta-suunnitelmat

Toimisto laati kertomusvuoden aikana viraston v:n 1974 toimintasuunnitelman, sen tarkistuksen ja alustavan toimintasuunnitelman v:lle 1975 ja keskipitkän tähtäyksen toimintasuunnitelman vuosiksi 1976—1980 sekä yhteistyössä rakennusviraston kanssa kaavoitus- ja liikennesuunnittelun yhteistyöohjelman v:lle 1974—1980. Lisäksi se osallistui suunnittelujärjestelmän kehittämisprojektiin sekä huolehti viraston huonetilojen suunnittelusta. Henkilöstöhallintoon liittyvää tiedotusjärjestelmää kehitettiin edelleen aikaisemmin hyväksyttyjen suuntaviivojen mukaisesti. ATK:n käyttöedellytysten lisäämiseksi järjestettiin kaupunkisuunnitteluviraston koulutustoiminnan puitteissa keväällä ATK-päivä viraston henkilökunnalle.

Kirjasto-toimi

Viraston kirjastotoiminnan kehittämiseksi ryhdyttiin alustaviin toimenpiteisiin. Kirjaston kirjamäärä kasvoi kertomusvuonna runsaalla kolmella hyllymetrillä ja kirjasto välitti 136 kaukolainaa. Lisäksi julkaistiin uutuushankinnoista uutuustiedotetta sekä toimitettiin kirjasto- ja kirjallisuuskatsauksia.

Kansliaosasto

Henkilökunta

Kertomusvuonna toimi kansliaosaston os.päällikkönä varat. Timo Lundqvist 15. 9. asti ja 1. 10. alkaen oikeust.kand. Mikko Lehtonen.

Vuoden lopussa osaston palveluksessa oli 34 henkilöä: osastopäällikkö, kaksi jaostopäällikköä, kaksi sihteeriä, suunnittelutiedottaja, os.sihteeri, tiedotussihteeri, kaksi tstosihteeriä, tstoesimies, tstonhoitaja, henk.as.hoitaja, näyttelyhuoneistonhoitaja, apul.kirjanpitäjä, kanslisti, apul.kanslisti, kirjaaja, apul.kirjaaja, kaksi tstoapulaista, arkistonjärjestäjä, autonkuljettaja-ylivahtimestari, kolme vahtimestaria, kaksi puh.vaihteenhoitajaa, arkistoharjoittelija ja viisi lähettiä.

Huoneisto

Osasto toimi kertomusvuoden aikana Katariinankatu 1—3:ssa sijaitsevassa rakennuksessa.

Toiminta

Yleinen toimisto

Toimistotyöt ym.

Toimisto suoritti erilaisia toimistotehtäviä mm. laati tilastoja ja luetteloita, huolehti kaupunkisuunnittelulautakunnalle ja -virastolle osoitetun postin sekä tehtyjen päätösten kirjaamisesta, yleisönpalvelusta, viraston konekirjoitustyöstä ja arkistoinnista. Lisäksi se valmisteli lautakunnalle esiteltävät ilmoitusasiat.

Laskentatoimi

Laskentatoimen tehtävät käsittivät kirjanpito- ja henkilökunta-asioita. Se ilmoitti osastoille kuukausittain tiliasemat, laati joka toinen kuukausi rahatoimistolle talousarvion toteutumisraportin ja rahantarvelaskelmat sekä raportoi neljännesvuosittain lautakunnalle tiliaseman ja tehdyt ylityöt. Lisäksi se hoiti rahatoimiston alitilittäjänä palkkalaskennan, huolehti henkilökortiston pidosta, ikälisä-, eläke-, virkavapaus- ja tapaturma-anomuksista sekä sairausvakuutukseen ja sairauslomaasioihin liittyvistä toimenpiteistä.

Jakelu- ja kuljetustehtävät, monistustyöt ym.

Vahtimestarit ja lähetit huolehtivat mm. postin jakelusta, viraston auton kuljettamisesta ja muista kuljetustehtävistä, erilaisista kopiointi- ja monistustöistä, yleisön opastamisesta, kaupunkisuunnittelulautakunnan salin hoidosta sekä pienehköistä korjaus- ja huoltotöistä. Kaupunkisuunnitteluviraston Nilsiänkatu 6:ssa sijaitsevassa kiinteistössä toimi kaksi puhelinvaihteenhoitajaa.

Sihteeristö- ja tiedotustoimisto

Tehtävät

Kansliaosaston sihteeristö- ja tiedotustoimisto huolehti viraston eräistä hallinnollisista sekä koulutus- ja tiedotustoimintaan liittyvistä tehtävistä.

Sihteeristöjaos

Esitysten, lausuntojen ym. valmistelu

Jaos valmisteli lautakunnan esityslistoille tulevia virastopäällikön ja kansliaosaston osastopäällikön esittelyn piiriin kuuluvia asioita sekä asemakaavaosaston esitysten pohjalta kaupunkisuunnitteluviraston poikkeuslupahakemuksista antamia lausuntoja 206 kpl. Lisäksi se suoritti virastopäällikön päätösluettelon ja kotimaisen kirjeenvaihdon valmistelutyön, laati kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelot, suoritti käännöstehtäviä sekä huolehti lautakunnan ja viraston vuosikertomusten toimitustyöstä.

Koulutuksen suunnittelu

Jaoksen tehtäväpiiriin kuuluivat myös osastojen kanssa yhteistyössä sekä työryhmätyöskentelyn puitteissa tapahtunut viraston henkilökunnan koulutuksen suunnittelu ja koulutukseen liittyvät käytännön tehtävät. Virastossa toimi kertomusvuonna kaksi koulutusta palvelevaa pysyvää työryhmää, *koulutuspolitiikkatyöryhmä* ja *koulutustyöryhmä*. Viraston koulutustoiminta perustui koulutuksen toimintasuunnitelmaan. Vuoden 1975 osalta tämä saatettiin viimeistelyvaiheeseen kertomusvuoden lopulla.

Osallistuminen erilaisiin koulutustilaisuuksiin

Viraston henkilökuntaa osallistui sekä kaupungin järjestämiin kursseihin että ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin. Viraston toimesta järjestettiin kaksi tulokaskurssia, kaksi yhdyskuntasuunnittelunlainsäädäntökurssia, kaksi joukkoliikennekurssia, liikenneturvallisuuskurssi, kevyen liikenteen kurssi ja ATK-päivä.

Työryhmätyöskentely

Jaos osallistui Puu-Vallilan ja Länsi-Pasilan saneerausta tutkivan työryhmän työhön. Ryhmä koostui kaupunkisuunnitteluviraston, kiinteistöviraston ja rakennusviraston edustajista. Se sai kertomusvuonna valmiiksi loppuraporttinsa Länsi-Pasilan osalta.

Tiedotusjaos

Näyttelyt

Kertomusvuoden aikana saatiin viraston käyttöön näyttelytiloja rakennusviraston Pohjoinen Maka-

siinikatu 9:ssä sijaitsevasta kiinteistöstä. Tämä ns. *Kasarmitorin näyttelyhalli* luovutettiin tiedotusjaoksen hallintaan ja käytännön tehtävien suorittamiseksi jaokseen palkattiin maaliskuussa näyttelyhuoneiston hoitaja. Näin lisätyillä resursseilla kyettiin laajentamaan tiedotustoiminnan sektoria.

Näyttelyhallissa järjestettiin "Saneeraus Helsingissä — Sanering i Helsingfors" -niminen näyttely, "Väri kaupunkikuvassa" -niminen näyttely ja "Kantakaupunkinäyttely". *Saneerausnäyttely* oli yleisön nähtävänä myös eri puolilla kaupunkia. Tätä sekä "Kantakaupunkinäyttelyä" varten painettiin lisäksi suomen ja ruotsinkieliset esitteet.

Kasarmitorin näyttelyhallissa avattiin 12. 6. ns. *pysyvät näyttelyosastot*, joissa esitellään vireillä olevia suunnitelmia yleisölle. Näyttelyhallissa kävi vuoden aikana n. 5 500 henkilöä tutustumassa esillä olleeseen aineistoon.

Viraston toinen näyttelyhuoneisto sijaitsee kiinteistössä Nilsiänkatu 6. Täällä oli esillä kertomusvuoden aikana uusintana "Autoton ydinkeskusta" -niminen näyttely. Lisäksi näissä tiloissa pidettiin näytteillä kaupungin eri alueita koskevia yleiskaavoja.

Tiedotustoiminta yleisölle

Yleisöä varten toimitettiin monisteina "Suunnittelijoiden luettelo", "Julkaisuluettelo" ja "Asukastoimikuntien ja kaupunginosayhdistysten luettelo". Lisäksi painettiin suomen, ruotsin, englannin ja saksan kielisenä tietokortti "Tietoja Helsingin liikenteestä". Yleisölle järjestettiin myös mahdollisuus tutustua Kasarmitorin näyttelyhallissa kaupunkisuunnittelulautakunnan esityslistoihin ja viraston loppujulkaisuihin, joiden myynti aloitettiin kertomusvuoden aikana.

Lehdistölle jaettiin kaupunkisuunnittelulautakunnan esityslistojen ohella myös piirroksia mm. liikennesuunnitelmista. Lehdissä esitettyihin kysymyksiin laadittiin 68 vastinetta.

Sisäinen tiedotustoiminta

Tiedotusjaos toimitti viraston sisäistä koko henkilökunnalle jaettavaa tiedotuslehteä "Kvs-uutisia" ja lehtikatsausta "Lehdistä leikattua". Se järjesti viraston henkilökunnalle 28. 12. Alankomaita esittelevän tiedotustilaisuuden. Lisäksi jaos suoritti osan vuotta viraston kirjahankinnat sekä laati uutuusluettelot ja viraston julkaisuluettelot.

Koti- ja ulkomaisia vieraita varten toimitettiin suomen, ruotsin ja englannin kielisenä kirjanen "Helsingin kaupunkisuunnittelu".

Vierailut

Jaos avusti myös yhdessä osastojen kanssa virastopäällikköä ulkomaisten asiantuntijavierailujen ohjelman järjestelyssä ja koordinoinnissa.

Kansliaosaston kertomusvuoden toimintaa valaisevaa tilastoa

Yleistä

- avoimia toimia ja virkoja kuulutettiin haettavaksi 102 kertaa, hakijoita oli yht. 255
- virastoon tilattiin 64 aikakauslehteä
- pöytäkirjojen otteita lähetettiin 2 426 ja päätösluetteloiden otteita 4 466
- kirjaamossa valvottiin 124 määräaikaa
- ilmoitusasioita lautakunnalle oli 768.

Koulutus

- kaupunkisuunnitteluvirasto järjesti 9 kurssia, osanottajia yht. 386
- henkilöasiainkeskuksen järjestämiin 45 kurssiin osallistui yht. 92 henkilöä
- ulkopuolisten järjestämiin kursseihin sekä virkamatkoihin (yht. 90 tilaisuutta) osallistui 163 viraston ja lautakunnan edustajaa.

Sisäinen tiedotustoiminta

- henkilökunnalle järjestettiin yksi tiedotustilaisuus
- lehtikatsauksia laadittiin 179 numeroa

– viraston sisäistä tiedotuslehteä laadittiin 24 numeroa
– erilaisia julkaisuja toimitettiin 5.

Ulospäin suuntautuva tiedotustoiminta

– asukkaille järjestettiin 31 tiedotustilaisuutta
– yleisölle järjestettiin 3 näyttelyä
– pidettiin tiedotustilaisuuksia ja annettiin muuta tarpeellista tietoa 18 asukastoimikunnalle
– lehdissä esitettyihin kysymyksiin laadittiin 68 vastausta.

Vierailijoiden opastaminen

Kertomusvuonna oli tilastoituja opastuskertoja yht. 90. Vierailijoita saapui 25 valtiosta yht. 1 076 henkilöä, joista oli Euroopan ulkopuolelta 92. Eniten oli vierailijoita Saksan liittotasavallasta (262). Ranskasta (185) ja Ruotsista (183).

Asemakaavaosasto

Henkilökunta

Kertomusvuonna toimi osaston päällikkönä arkkit. Olavi Terho 31. 5. saakka, jolloin hän siirtyi eläkkeelle. I asemakaava-arkkitehti Pirkko Vitikainen hoiti asemakaavapäällikön tehtäviä viransijaisena aikana 1. 6.–30. 11. ja vakinaisena 1. 12. alkaen. Osaston palveluksessa oli lisäksi II asemakaava-arkkitehti, kuusi tstopäällikköä, 13 jaospäällikköä, 23 arkkitehtiä, maisema-arkkitehti, kolme maisemasuunnittelijaa, neljä insinööriä, kaksi asemakaavasihteeriä, asemakaavatutkija, kolme asemakaavateknikkoa, mittausteknikko, neljä suunnitteluavustajaa, kaksi projektisihteeriä, 18 piirtäjää, toimistonhoitaja, kaksi kanslistia, kaksi apul.kanslistia, kaksi tstoapulaista ja 19 opiskelijaa.

Huoneisto

Osasto toimi Katariinankatu 1–3:ssa, Aleksanterinkatu 16–18:ssa, Pohjoisesplanadi 5:ssä, Helenankatu 2:ssa ja Eläintarhantie 7:ssä sijaitsevissa kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa.

Toiminta

Yleinen toimisto

Yleinen toimisto jakautui kunnallistekniseen jaokseen ja satamajaokseen. Se valmisteli mm. lausuntoja katupiirustuksista, siltasuunnitelmista, teknisen huollon verkoista, autohuoltoasemaverkosta, väestönsuojista ym.

Kunnallistekninen jaos

Tonttikorkeudet

Jaoksen tehtäviin kuului tonttikorkeuksien määrittäminen, tonttikorkeusilmoitusten antaminen yleisölle (kertomusvuonna 541 ilmoitusta) ja niiden välittäminen asemakaava- ja korttelikaavatasoiseen suunnitteluun.

Satamajaos

Asemakaavoitus

Tehtäviin kuului satama- ja ranta-alueiden sekä niihin liittyvien teollisuus- ja varastoalueiden asemakaavoitus sekä lausuntojen ja esitysten antaminen em. alueilta. Kertomusvuoden aikana valmistui mm. Oy Wärtsilä Ab:n Helsingin telakan asemakaavan muutos.

Keskustatoimisto

Toimisto jakautui kolmeen jaokseen, joista itäjaoksen vastuualueena oli Kluuvi, Kruununhaka ja Kaartinkaupunki, länsijaoksen Kampin kaupunginosa sekä yleisjaoksen yleiset, etupäässä metrosuunnitteluun liittyvät asiat.

Länsijaos

Yleiskaavaluonnos

Kampin projektialueen kaavarunkosuunnittelun tuloksena valmistui alueelle yleiskaavaluonnos, jonka päätöskäsittely siirtyi kuitenkin vuoden 1975 puolelle. *Kampin alueelle* suunnitellun hotellin tonttivaraus muutettiin koskemaan yleiskaavaluonnoksen mukaista korttelia n:o 212, jota rajoittavat Olavinkatu, Salomonkatu, Annankatu ja Eteläinen Rautatienkatu. Yleiskaavaluonnoksessa alunperin hotellille varatun korttelin n:o 461 (Runeberginkatu, Malminkatu, Salomonkadun jatke) maankäyttöä tutkittiin uudelleen konsulttityönä.

Itäjaos

Asemakaavan muutokset, korttelisuunnitelmat

Itäjaoksessa laadittiin asemakaavan muutosehdotukset kortteleita n:o 32, 33 ja 36 varten. Korttelin n:o 34 korttelijärjestelyn ratkaisemiseksi keskustatoimisto osallistui po. korttelia koskevan kutsukilpailun järjestämiseen. *Kruununhaan* osalta laadittiin korttelisuunnitelmat kortteleille n:o 11, 12 ja 13.

Yleisjaos

Metroaseman asemakaavan muutos

Kaivokadun metroaseman asemakaavan muutoksen laatimista varten käynnistettiin suunnittelutyö korttelien n:o 96 ja 54 huolto- ja paikoitusliikenteen ratkaisemiseksi.

Kantakaupunkitoimisto

Asemakaavojen uusiminen

Toimiston tärkeimpiä tehtäviä oli rakennuskiellossa olevien keskeisten kaupunginosien asemakaavojen uusiminen. Asuntoalueiden turvaamiseksi käyttötarkoituksen määrittely suoritettiin ns. tavoitekaavoituksena tai rakennushankkeisiin liittyvänä kaavoituksena.

Poikkeusluvat, asemakaavojen muutokset

Koko kaupungin alueelle haettiin runsaasti poikkeuslupia ja asemakaavan muutoksia. Keskeisimpiä erillistehtäviä olivat Eiran, Punavuoren, Ullanlinnan, Etu-Töölön, Töölön raitiotievaunuhallien, Sörnäisten teollisuusalueen korttelin n:o 294, Siltasaaren ja Alppiharjun asemakaavan muutokset, Munkkisaaren maankäytön vaihtoehtojen selvitys ja Katajanokan asemakaavatyö.

Korttelisuunnitelmat, rakennusten inventointi, kaavarunkotyö ym.

Lisäksi tehtäviin kuului korttelisuunnitelmien laatiminen, vanhan rakennuskannan inventointi, Pienen Huopalahden ja Kumpulan alueiden rakentamismahdollisuuksien alustava selvitys sekä Toukolan—Vanhankaupungin kaavarunkotyö. Pasilan alueella suoritettiin Itä-Pasilan korttelisuunnitelmien viimeistely, laadittiin Pohjois-Pasilan asemakaavaluonnos sekä aloitettiin Länsi-Pasilan asemakaavoitus ja Keski-Pasilan alustava suunnittelu.

Läntinen esikaupunkitoimisto

Asemakaavan muutokset, kaavoitus, ym.

Toimiston keskeisimpänä tehtävänä oli Pitäjänmäen teollisuusalueen asemakaavan muutoksen valmistelu. Lisäksi käsiteltiin Reimarlan länsiosan kaavasta tehdyt muistutukset ja ministeriön alueen itäosan kaavaa koskeva lausuntopyyntö, suoritettiin Munkkiniemen kaavarunkotason perusselvitykset, Talin urheilupuiston asemakaavan laatimiseen liittyvä tietojen inventointi sekä Lauttasaaren julkisia palveluja koskeva selvitys. Oulunkylän ja Pakilan osalta työ käsitti po. alueen kaavojen muutosten suunnittelun. Haaga—Vantaa-projektissa jatkettiin Pohjois-Haagan ja Kannelmäen uusien alueiden kaavoitusta. Suunnittelutyö ulotettiin koskemaan myös Malminkartanoa, joka on projektin kolmas, Martinlaakson rataan liittyvä osa-alue. Kertomusvuonna valmistui Etelä-Kaarelaan kuuluvan Maunnevan alueen asemakaavaehdotus. Kyseinen asemakaava on ensimmäinen

vanhalle omakotialueelle laadittu kaava, jossa on sovellettu täydentävän saneerauksen periaatetta.

Itäinen esikaupunkitoimisto

Kaavarunko ja asemakaavatyö

Toimiston suunnittelualue käsitti lähes puolet kaupungin maapinta-alasta. Vuoden aikana valmisteltiin Suutarilan, Tapanilan ja Vartioharjun kaavarunkoja sekä laadittiin asemakaavat Savelan aloituskorttelille, Pukinmäen keskeisille kortteleille ja asemaseudulle, Siltamäen pientaloalueelle, Puistolan kerrostaloalueelle, Heikinlaakson pohjoisosan alueelle, Rastilan omakotialueelle, metron varikkoalueelle ja koeradalle sekä Hiihtäjäntien metroasemalle. Lisäksi laadittiin asemakaavaluonnokset koko Savèlaa, Suutarilan teollisuusaluetta, ns. Arttolan- ja Takalantien alueita sekä Sarvastoa varten. Toimiston suorittamista selvityksistä mainittakoon mm. Jakomäen keskustan asemakaavan muutos- ja palveluselvitys ja Viikin ampumarataselvitys.

Maisematoimisto

Maisema-, virkistys- ja vihersuunnitelmat ym.

Maisematoimiston tehtäviin kuului kaavoitukseen liittyvien maisema-, virkistys- ja vihersuunnitelmien laatiminen. Toimisto osallistui Suutarilan, Tapanilan ja Vartioharjun kaavarunkojen sekä Malmin, Savelan, Puistolan ja Myllypuron urheilupuiston kaavojen laadintaan. Lisäksi jatkettiin Longinojan laakson suunnittelua sekä valvottiin Tuomarinkylän kartanon alueen asemakaavatyötä. Kaavarunkoja ja asemakaavoja varten tehtiin *maisema- ja kasvillisuusselvityksiä.* Maisemarakennustekniikan osalta laadittiin täyttöaluesuunnitelmia Paloheinään, Iso-Sarvaston lahdelle, Suutarilaan, Alppikylään, Malminkartanoon sekä Tapaninkylään.

Yleiskaavaosasto

Henkilökunta

Kertomusvuonna toimi yleiskaavaosaston päällikön sijaisena arkkitehti Juha Vikkula. Kertomusvuoden lopussa osaston palveluksessa oli yht. 74 henkilöä: yleiskaavapäällikkö, 1 yleiskaava-arkkitehti, 4 tstopäällikköä , 10 jaospäällikköä , 8 arkkitehtiä, 4 insinööriä, 13 tutkijaa, osastosihteeri, 2 suunnitteluavustajaa, 6 piirtäjää, 4 tutkimusapulaista, 3 laskuapulaista, toimistonhoitaja, 2 kanslistia, 4 toimistoapulaista ja 10 opiskelijaa. Yleiskaavaosaston toimintaa vaikeutti henkilökunnan suuri vaihtuvuus, joka oli kertomusvuonna 24 % henkilökunnasta.

Huoneisto

Osasto toimi Nilsiänkatu 6:ssa sijaitsevissa kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa.

Yleinen toimisto

Organisaation muutos

Kertomusvuoden aikana osastolla suoritetun organisaatiotarkistuksen yhteydessä yleiseen toimistoon kuuluvan yleiskaavajaoksen nimi muutettiin *yleisjaokseksi* ja toimistoon perustettiin uusi jaos, *saneerausjaos*, mikä mahdollisti aikaisemmin eri toimistoille kuuluneiden rakennetun ympäristön suojelutehtävien keskitetyn hoitamisen.

Jaosten yhteiset tehtävät

Tomiston tärkeimmät tehtävät, joihin kaikki jaokset osallistuivat, olivat esikaupunkialueiden yleiskaavan laadinta sekä loppuvuonna aloitettu *yleiskaavallista suunnitelmaa v. 1980* koskeva työ.

Yleisjaos

Työryhmät

Jaos osallistui lisäksi Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) työvaliokunnan asetta-

man *kuntasuunnittelun tietorekisterin asiantuntijaryhmän* työskentelyyn sekä mm. seuraaviin tehtäviin:

Raportit, selvitykset ym.

- Herttoniemen teollisuus- ja satama-alueen kaavarunkotyö. Inventointivaiheen raportti valmistui kesäkuussa
- selvitystyö operaatiotutkimuksen menetelmien käytöstä yleiskaavatyössä
- kantakaupungin suunnittelu- ja seurantamallin kehittäminen
- suunnitetiedostojen kehittäminen tietokeskuksen kanssa
- kuntasuunnittelurekisterin käytön kehittäminen
- "Maankäyttö 1972" -kartan valmistamisen valvonta.

Tekninen jaos

Eri asteinen kaavoitustyö

Jaos palveli eriasteisia kaavatasoja yhdyskuntateknisen huollon ja kaavatalouden osalta. Näistä tehtävistä mainittakoon:

- kantakaupungin yleiskaava
- Pohjois-Pasilaa ja Keskuspuiston osaa koskeva asemakaava
- Länsi-Pasilaa ja Keskuspuiston osaa koskeva asemakaava, minkä yhteydessä laadittiin maaston jyrkkäpiirteisyyden vuoksi tarkka maastomallitiedosto alueen massataloussuunnittelua varten
- Tapanilan kaavarunko
- Suutarilan kaavarunko
- Malmin aluekeskus, ydinalue
- Myllypuron ja Puotinharjun välisen alueen asemakaavan muutos
- Vartioharjun kaavarunko
- Herttoniemen teollisuus- ja satama-alueen kaavarunkotyö.

Tiedostojen kehittäminen ja ylläpito

Lisäksi aloitettiin rakentamisen investointien yksikkökustannustiedoston järjestelmällinen kehittäminen sekä yhdessä geoteknillisen toimiston kanssa järjestelmällinen maa- ja kallioperätiedoston ylläpito.

Edustus viraston ulkopuolisiin tutkimustehtäviin

Jaoksen edustaja osallistui myös sisäasiainministeriön toimesta aloitettuun "Detaljikaavan taloudellisuutta" koskevan tutkimustyön valvontaan sekä toimi sihteerinä ympäristönsuojelutoimikunnan ilmantarkkailun työjaoksessa, joka on valmistellut mm. *ilmantarkkailun tutkimusohjelmaa.*

Saneerausjaos

Kaavarunkotyöt, näyttelyt

Jaoksen edustajat osallistuivat useihin eri kaavarunkotöihin sekä näyttely- ja julkaisutoimintaan. "Saneeraus Helsingissä — Sanering i Helsingfors" -näyttely oli esillä kaupunkisuunnitteluviraston näyttelyhuoneistossa ja sen jälkeen se kiersi nähtävänä esikaupunkialueiden ja kantakaupungin kirjastoissa ja työväentaloilla.

Julkaisut

Saneerausjaoksessa valmistuivat kertomusvuonna seuraavat omina tai valvottuina konsulttitöinä tehdyt julkaisut:

- Saneeraus Helsingissä — asuinympäristön parantamisen tavoitteita ja kehitysnäkymiä (suomen- ja ruotsinkielisenä)
- asuntojen purkaminen ja korvaava uudisrakentaminen Helsingin esikaupunkialueilla vuonna 1970—1972 (ksv, yleiskaavaosasto, toiminnallisia selvityksiä 27).

Tutkimustoimisto

Yleiskaavan valmistelutyö

Toimiston päätehtävänä oli esikaupunkialueiden yleiskaavan valmistelutyö. Tilanvaraussuunnitelman laatiminen aloitettiin huhtikuussa tilankäyttösuunnitteiden hyväksymisen jälkeen. Tutkimustoimisto osallistui tähän tehtävään erityisesti asumisen, työpaikkojen, palvelujen ja virkistyksen suunnittelun osalta.

Osallistuminen

Virastossa käynnissä olleista laajoista projekteista, joissa tutkimustoimiston henkilökuntaa oli mukana, mainittakoon:

projekteihin ja työryhmien työskentelyyn

- Kantakaupungin yleiskaava
- Keskuspuiston osayleiskaava
- Itäkeskusprojekti
- Viikki—Kivikko -yleissuunnitelma
- Herttoniemen teollisuus- ja satama-alueen kaavarunko.

Lisäksi toimisto osallistui sisäasiainministeriön pyytämän yleiskaavallisen suunnitelman laatimiseen sekä mm. seuraavien työryhmien työskentelyyn:

viraston sisäiset työryhmät

- ulkoilureittisuunnitelma
- suunnittelun kehittämisprojekti
- kaavoituksen kehittämisryhmä
- tutkimustoiminnan kehittämisryhmä
- Pitäjänmäen teollisuusalueen asemakaavamuutos
- Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola alueen (MaTaPuPu) väestö- ja työpaikkaselvitys

viraston ulkopuoliset työryhmät

- kuntasuunnitteluryhmä
- asumisväljyystutkimuksen työryhmä
- vapaa-aika-alue, terveydenhuollon, sosiaalitoimen ja opetustoimen PTS-yhteistyöryhmät
- terveydenhuollon järjestelykomitean perustyöryhmä
- koulusuunnittelutoimikunnan materiaalisen suunnittelun jaosto
- Helsingfors stads skolplaneringskomission, sektionen för svenskspråkig utbildning
- Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) kaupallisten palvelujen jaos ja elinkeinopoliittinen jaos
- Helsingin seudun yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunnan (HESYN) työjaosto, palvelutasotutkimusta valmisteleva työryhmä (PATA), osayleiskaavatarkkuudella suunniteltujen alueiden ajoitus- ja vertailumenetelmää valmisteleva työryhmä (OTAVA) sekä pääkaupunkiseudun asuntomarkkinatutkimusta valmisteleva työryhmä (PASMA)
- asunto-ohjelmasihteeristön asuntopolitiikkatyöryhmä ja asuntotuotantotyöryhmä.

Tutkimukset Tutkimustoimistossa aloitettiin kertomusvuonna teollisuusalueiden käyttötutkimus, kuntasuunnittelurekisterin käytön kehittäminen (yleiskaavaosaston tulostukset kuntasuunnittelurekisteristä 1971—1974) sekä tulotasotulostuksen analyysi.

Kantakaupunkitoimisto

Kantakaupungin yleiskaavatyö Kertomusvuoden toiminta liittyi edelleen pääasiallisesti kantakaupungin yleiskaavatyöhön. Yleiskaavaehdotuksen käsittely saatiin viraston osalta päätökseen vuoden alkupuolella ja kaupunkisuunnittelulautakunta hyväksyi sen 20. 6. Yleiskaavaehdotuksen oltua virallisella lausuntokierroksella aloitettiin vastineiden valmistelu siitä annettuihin lausuntoihin ja muistutuksiin sekä ryhdyttiin tarkistamaan sitä valtuustokäsittelyä varten. Kantakaupungin yleiskaavatyöhön liittyvän kantakaupungin kaavoitussuunnitelman ja virkistysalueiden kunnostussuunnitelman valmistelua jatkettiin. Huomattavaa työmäärää vaativat kertomusvuonna kantakaupungin yleiskaavan suunnitteiden tarkistamistyö ja suunnitetiedoston kehittäminen.

Yleiskaavan seurantamalli Vuoden lopulla valmistui yleiskaavan seurantamalli. Sen perusteella ryhdyttiin valmistelemaan vuosia 1970—1974 koskevaa raportointia. Edellä mainittujen lisäksi toimisto osallistui seurantatyöryhmän työskentelyyn sekä suunnittelun kehittämisprojektiin, yleiskaavalliseen suunnitelmaan 1980, esikaupunkialueiden yleiskaavatyöhön ja asemakaavatasoisiin suunnitelmiin erityisesti kantakaupungin pohjoisosassa.

Esikaupunkitoimisto

Esikaupunkialueiden Toimiston toiminnan pääpaino oli esikaupunkialueiden yleiskaavan laadinnassa, josta toimiston vastuulla oli suunnitteiden raportointi alkuvuodesta sekä tilanvaraussuunnitelmakarttaluonnoksen

eli *pääkarttaluonnoksen* laadinta määräyksineen ja määritelmineen. Luonnos valmistui kesäkuussa ja oli heinäkuussa lausunnolla asemakaavaosastolla ja liikennesuunnitteluosastolla. Elokuussa valmisteltiin vastineet lausuntoihin. Tilanvarauskarttaluonnoksen ja määräysten käsittely virastokokouksessa alkoi syyskuussa ja ne hyväksyttiin lopullisesti joulukuussa. *yleiskaava*

Toimisto valmisteli myös useita *lausuntoja*, osallistui viraston ajankohtaisia suunnitelmia valmistelevien työryhmien työskentelyyn sekä edusti yleiskaavaosastoa alkuvuoden ajan Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola -alueen (MaTaPuPu) suunnittelun johtoryhmässä, Itäkeskus-johtoryhmässä ja viraston pysäköintiryhmässä. *Osallistuminen, työryhmien työskentelyyn*

Liikennesuunnitteluosasto

Henkilökunta

Kertomusvuonna toimi liikennesuunnittelupäällikkönä dipl.ins. Heikki Salmivaara. Vuoden lopussa osaston palveluksessa oli 76 henkilöä: os.päällikkö, I apul.os.päällikkö, II apul.os.päällikkö, 4 tstopäällikköä, 10 jaostopäällikköä, 20 insinööriä, 2 tutkijaa, os.sihteeri, 3 rak.mestaria, 7 liik.teknikkoa, liik.valoteknikko, 3 suunnitteluavustajaa, sähköyliasentaja, sähköasentaja, 8 piirtäjää, 2 tilastoapulaista, tstosihteeri, tstonhoitaja, 2 kanslistia, 4 tstoapulaista sekä 2 opiskelijaa, joista toinen hoiti insinöörin tointa. Osaston palveluksessa oli lisäksi tilapäistyövoimaa liikennelaskentatehtävissä. *Lukumäärä*

Osaston toimintaa vaikeutti edelleen henkilökunnan nopea vaihtuvuus, jonka seurauksena monet suunnittelukohteet jouduttiin siirtämään tai niitä ei ehditty riittävästi selvittää ennen lopullista päätöksentekoa. *Vaihtuvuus*

Huoneisto

Osasto toimi kertomusvuonna Nilsiänkatu 6:ssa sijaitsevissa kaupunkisuunnitteluviraston tiloissa.

Toiminta

Liikennesuunnitteluosasto laati Helsingin kulkulaitosjärjestelmän kehittämissuunnitelmia, suoritti liikenteen yleis- ja yksityiskohtaista suunnittelua tie- ja katuverkon, joukkoliikenteen, jalankulku- ja pyöräliikenteen väylien sekä pysäköinnin osalta, teki tutkimuksia kaupungin kuljetustarpeista, laati selvityksiä liikenneoloista ja huolehti liikenteen ohjauksen suunnittelusta. Kertomusvuonna esiteltiin kaupunkisuunnittelulautakunnalle 530 ja liikennejaostolle 35 asiaa. Kirjeitä osasto lähetti 650 kpl. Liikennesuunnitteluosaston julkaisusarjassa ilmestyi 25 julkaisua, minkä lisäksi osastolla laadittiin lukuisia muita raportteja ja selvityksiä.

K u l k u l a i t o s t o i m i s t o

Kulkulaitostoimistossa jatkettiin esikaupunkialueiden yleiskaavaan liittyvää liikennesuunnittelutyötä. *Yleiskaavaan liittyvä suunnittelutyö*

Ohjevuodelle 1985 laaditut yleiskaavan liikennesektorin tilankäyttösuunnitteet valmistuivat kertomusvuonna. Toimisto osallistui kiinteästi yleiskaavan tilavarauskartan eli ns. pääkartan ja yleiskaavamääräysten laadintaan. Yleiskaavatyöhön liittyvänä erillisselvityksenä suoritettiin mm. Lahdentien itäpuolisen tieverkon vaihtoehtoja koskeva tutkimus sekä yhteistyössä eri osastojen kanssa

huolto- ja jakeluasemaselvitys.

Joukkoliikenteen vaihtoehtojen vertailu

Yhteistyössä liikennelaitoksen kanssa saatiin päätökseen "Kantakaupungin joukkoliikennevaihtoehtojen vertailu" -niminen projekti sekä aloitettiin joukkoliikennelinjaston kehittämissuunnitelman laatiminen.

ATK:n käytön kehitt.

ATK-systeemin kehittäminen sekä lähtö- ja ennustetietojen tuottaminen yleis- ja asemakaavatasoista liikennessuunnittelua varten sitoi runsaasti toimiston voimavaroja. Suurimmista ATK-tehtävistä mainittakoon yleiskaavaa, kantakaupungin katuverkon jäsentelyn toteuttamisen suunnittelua ja kulkulaitosjärjestelmän toteuttamisohjelman laadintaa varten suoritetut ATK-ajot. Eri suunnittelutehtäviä varten kehitettiin kertomusvuoden aikana *liikennevirtamatriisit* v:lle 1976, 1980 ja 1985. Helsingin kaupunkiseudun liikennesuunnittelun koordinointitoimiston (HELKO) ja liikennelaitoksen kanssa aloitettiin liikennesuunnitteluohjelmien kehittämispaketti ns. LSO-projekti.

Liikennesuunnitteluym. ohjeet

Toimiston tehtäväkenttään kuuluvan liikennesuunnitteluohjeiden kehittämistyön yhteydessä tarkistettiin raportit "Kevyen liikenteen suunnitteluohjeet" ja "Tie- ja katupoikkileikkaukset" sekä valmisteltiin rakennusaikaisia liikennejärjestelyjä, huoltoliikennettä ja pysäköintiä koskevia suunnitteluohjeita.

Tutkimustoimisto

Hämeentien liikennettä koskeva tutkimus

Tutkimustoimiston toimesta suoritettiin kertomusvuonna Hämeentien liikennettä koskeva tutkimus. Tähän liittyivät laajat selvitykset joukkoliikenteen matka-ajoista ja viivytyksiä aiheuttavista tekijöistä, linja-autopysäkkien toiminnasta, jalankulkijoiden määristä, liikenneonnettomuuksista yms. Tutkimus suuntautui pääasiassa Helsinginkadun/Hämeentien (kortteli 358) liikenteellisen ratkaisun vaatiman tietomateriaalin hankintaan. Samalla se tarjosi vertailuaineistoa suoritettua joukkoliikennekokeilua varten.

Joukkoliikennekokeiluun liittyvät tutkimukset

Toimisto osallistui myös joukkoliikennekokeilun vaatimiin tutkimuksiin. Tätä tarkoitusta varten suoritettiin kesällä ja syksyllä laajoja vertailevia liikennelaskentoja liikennelaskentakehillä ja useissa risteyksissä, joihin eri kokeiluvaiheiden oletettiin vaikuttavan. Mannerheimintien liikennevalokokeilun tutkimukset toimisto suoritti lähes kokonaan yksin. Kyseisten tutkimusten raportointi siirtyi vuoden 1975 puolelle. Joukkoliikennekokeilun vaatimat tutkimukset rajoitettiin Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan (YTV) rahoista.

Liikennelaskennat

Lisäksi suoritettiin pienehköjä eri suunnitteluvaiheissa tarvittavia liikennelaskentoja. Kertomusvuonna hankittiin kaksi uutta liikennelaskentakonetta, joita ei kuitenkaan saatu käyttöön kertomusvuoden aikana asennustöiden viivästymisen vuoksi.

Osallistuminen erilaisiin tehtäviin

Toimisto osallistui myös kaavoitusta ja liikennesuunnittelua varten tarkoitetun liikenneturvallisuuden tarkistuslistan laadintaan, ulkopuolisen konsultin suorittamiin liikenneonnettomuuksien edustavuutta koskeviin tutkimuksiin ja liittymien konfliktien simulointimallien tekemiseen sekä Pakilan ja Haagan alueiden nopeusrajoitustutkimusten suorittamiseen. Viimeksi mainittujen alueiden nopeusrajoituskokeilu jatkuu vielä vuoden 1975 aikana. Lisäksi aloitettiin jakeluliikennetutkimuksen ohjelmointityö.

Liikenneonnettomuusraportti, ym. julkaisut

Kertomusvuoden aikana julkaistiin perinteinen raportti edellisen vuoden liikenneonnettomuuksista. Tämän raportin yhteydessä painettiin 400 kpl liikenneonnettomuuksien tapahtumapaikkoja kuvaavia pistekarttoja, joita lähetettiin eri kouluille, yhteisöille, laitoksille yms. Vastaavaa yleisöön suuntautuvaa toimintaa on harjoitettu edellisinäkin vuosina. Tämän lisäksi julkaistiin seuraavat raportit: "Liikennekuolemat Helsingissä (vv. 1964–1973)", "Raitiovaunuonnettomuudet Helsingissä vv. 1964–73", "Liikennevalojärjestelyjen vaikutus liikenneonnettomuuksiin Helsingissä" sekä liikenteen ympäristöhaittaselvityksiin liittyvät raportit "Liikenteen melun taajuusjakautumista ja ikkunoiden äänen eristävyydestä" ja "Melunsuojarakenteiden perustamistapaselvitys".

Yleinen toimisto

Yleinen jaos

Liikennemerkit, ajoratamerkinnät ym.

Yleisessä jaoksessa laadittiin suunnitelmia lukuisista liikennemerkein ja ajoratamerkinnöin suoritettavista sekä yksityiskohtaisista pienehköistä liikennejärjestelyistä sekä valmistettiin lausuntoja ja selvityksiä linja-auto- ja muuhun ammattiliikenteeseen liittyvistä asioista. Yksityisinä työkohteina voidaan mainita Rautatientorin linja-autoliikenteen keventämiseen liittyvät järjestelyt ja linjojen siirtämismahdollisuuksien selvittely, osallistuminen joukkoliikennekokeilua koskevien asioiden valmisteluun sekä asuntoalueiden kautta-ajoliikenteen rajoittamiseen tähtäävät yksityiskohtaiset suunnitelmat, mm. Käpylän länsiosassa, Meilahdessa ja Myllypurossa.

Taksiruutujärjestelmä

Lisäksi toimisto osallistui lämpöjohtotöihin ja metron rakentamiseen liittyviin liikennejärjestelyihin sekä laati taksiasemien sijoitus- ja tarveselvityksen ja keskustan taksiruutujärjestelmän laajentamista ja pysäköintimittareiden sijoitusta koskevia suunnitelmia. Pysäköintimittareita oli vuoden lopussa käytössä yhteensä 2 631 kpl. Mittareista aiheutuneet kustannukset olivat kertomusvuonna 1 387 260 mk ja niistä saadut tulot 3 771 568 mk.

Liikennejaos

Liikennevalot; suunnitelmat, asennus ym.

Jaoksen tehtäviin kuului liikennevalosuunnitelmien laatiminen, asennusten valvonta, laitteiden huolto ja liikennevalojärjestelmien kehittäminen. Kertomusvuonna jaos osallistui myös joukkoliikennekokeilun toteuttamiseen.

Uudet liikennevalot asennettiin 12 risteykseen tai jalankulkuylitykseen. Lisäksi kytkettiin 9 jo aiemmin liikennevaloilla varustettua risteystä tietokoneohjaukseen. Vuoden lopussa oli Helsingissä 161 liikennevalo-ohjattua risteystä, joista 107 oli kytketty tietokoneeseen.

Suunnittelutoimisto

Tehtävät

Suunnittelutoimiston tehtäviin kuului asemakaava- ja kaavarunkotasoinen liikennesuunnittelu sekä esikaupunkialueiden liikenneväylien yleissuunnittelu. Pääpaino oli kuitenkin selvästi kaavoitukseen liittyvässä liikennesuunnittelussa. Suurimmat uudisrakentamiseen tähtäävät kohteet olivat edelleen Haaga—Vantaan alue, Puistola ja Itäkeskus. Uudelleen kaavoitukseen sisältyi useita laajoja alueita, joiden asuntoalueet pyrittiin katuverkon jäsentelyllä rauhoittamaan läpikulkuliikenteeltä. Jalankulku- ja pyöräteiden suunnittelu jatkui entiseen tapaan.

Tärkeimmät suunnittelukohteet

Tärkeimmät yleissuunnitteluvaiheessa olleista pääväylistä olivat Vihdintie, Latokartanontie ja Länsimäentie. Lisäksi selvitettiin poikittaisväyläkysymystä Malmi—Tapanila—Pukinmäki—Puistola -alueella (MaTaPuPu) ja annettiin lausuntoja valtakunnallista merkitystä omaavien, valtion ylläpitämien pääväylien parantamista ja rakentamista koskevista yleissuunnitelmista.

Pää- ja rantaradan liikenneturvallisuuden ja palvelutason parantamiseen tähtäävä suunnittelutyö jatkui yhteistyössä valtionrautateiden kanssa. Vuoden aikana valmistuivat Käpylän ja Ilmalan seisakkeiden yleissuunnitelmat sekä päätettiin lopullisesti Valimon (ent. Strömbergin) seisakkeen järjestelyistä. Samoin valmistui pää- ja rantaradan poikki kulkevia siltoja koskeva selvitys.

Kantakaupunkiprojekti

Tehtävät

Kantakaupunkiprojekti perustettiin osastolle vuonna 1971 ja sen tehtäviin kuuluivat kantakaupungin yleiskaavaan, kaavarunkoon ja asemakaavoitukseen sekä metron suunnitteluun liittyvät liikennesuunnittelu- ja suurehkot liikennejärjestelysuunnitelmat.

Yleiskaavaehdotus

Kantakaupungin yleiskaavaehdotus saatiin valmiiksi ja lähetettiin lausuntokierrokselle kertomusvuoden aikana. Yleiskaavaan sisältyvän liikenteen toimenpide- ja toteuttamissuunnitelman osalta

käynnistyi ns. kantakaupungin katuverkon jäsentelysuunnitelma.

Valmistuneet ja käynnissä olevat suunnitelmat

Keskustan kaavarunkotehtäviin liittyen saatiin valmiiksi Kampin yleiskaavaluonnoksen liikenne- ja Kampin linja-autoterminaalin perustamissuunnitelma sekä tarkennettiin Kampin länsisuunnan joukkoliikennekatusuunnitelmaa ja käynnistettiin sen toteuttamiseen tähtäävä rakennesuunnittelu. Kantakaupungin muista kaavarunkoon ja asemakaavoitukseen sisältyvistä tehtävistä valmistuivat Kumpula—Toukola alueen sekä Pikku-Huopalahden alueen liikenteelliset yleissuunnitelmat sekä Katajanokan kanavaseudun liikennejärjestelysuunnitelma. Lisäksi osallistuttiin asemakaavoitukseen liittyvään liikennesuunnitteluun mm. Itä-Pasilan, Katajanokan ja Munkkisaaren osalta.

Erillisinä liikennesuunnitelmina ja -selvityksinä valmistuivat mm. kantakaupungin pohjoisosan poikittaisyhteyksien selvitys, Sörnäisten rantatien ja Ruoholahden alueen liikenteellisten yleissuunnitelmien tarkistukset sekä Hakaniemen liikenne- ja torijärjestelysuunnitelmat.

Joukko- ja kevyen liikenteen jaos

Tehtävät

Kantakaupunkiprojektin päättyessä kertomusvuoden aikana pidettiin tarpeellisena perustaa suunnittelutoimistoon pääasiassa po. projektista vapautuvista henkilöistä joukko- ja kevyen liikenteen jaos. Sen tehtävänä on hoitaa keskitetysti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen suunnitteluun liittyvät työt kuten esim. joukkoliikennelinjaston yleissuunnittelu, joukkoliikennekatujen ja -kaistojen sekä jalankulku- ja pyöräteiden suunnittelu ja linjalupakysymyksiä koskevien lausuntojen laatiminen.

Talous

Yhteenveto viraston tuloista ja menoista.

Tulot	mk
Julkaisujen myynti	3 962
Asemakaavan muutoskarttojen l-a-laatimispalkkiot	16 190
Valokopiokarttojen myynti	1 578
Maksut pysäköintipaikkojen käytöstä	3 771 568
Muut tulot	131 468
	3 924 766

Menot	mk
Palkkiot, palkkamenot sekä sosiaalimaksut	13 549 052
Yleiskaava 1972	47 884
ATO-yhteistyö	50 640
Kamppi-Terassitorin suunnittelu	216 396
Keskustan kehäväylä	100 068
Etelä-Kaarelan suunnittelu	284 896
Oulunkylän suunnittelu	50 661
Tuomarinkylän suunnittelu	51 137
MaTaPuPu:n suunnittelu	599 101
Itäkeskuksen suunnittelu	232 242
Muut projektit	1 538 835
Geoteknilliset suunnittelu- ja tutkimustyöt	542 141

jatkuu

Pysäköintimittarien hankinta, asennus, huolto, rahastus ym.	1 387 260
Liikennevalojen asentaminen	1 722 659
Muut menot	917 954
	21 290 926

Muut menot	21.5 %
Konsulttimenot	14.9 %
Palkkakustannukset	63.6 %

15. Keskuspesula

Yleistä

Vuonna 1974 eli keskuspesulan viidentenätoista toimintavuotena pestyn pyykin määrä oli 4 900 tn, mikä oli 5.5 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vähennys johtui lähinnä asiakaslaitosten hoitopäivien määrän vähentymisestä.

Pesukonekantaa täydennettiin kuivapesukoneella, jonka kertatäyttö on 28 kg. Lisäksi hankittiin edellisenä vuonna käyttöön otetun 7-yksikköisen rivipesukoneen yhteyteen pyykin jakohihna sekä yksi kuivaus- ja aukilyöntikone. Toiseksi kuivaajaksi tähän automaattiseen pesulinjaan siirrettiin yksi vanhemmista kuivaus- ja aukilyöntikoneista.

Liinavaatteistoa rationalisoitiin supistamalla lajikkeiden ja kokojen määrää. Tämän toimenpiteen ansiosta voitiin parantaa jakeluvaraston tilankäyttöä. Samalla vapautui käytöstä hyllyvaunuja.

Lämpökeskuksesta toimitettiin lämpöenergiaa keskuspesulan oman tarpeen lisäksi Koskelan sairaskodille 15 220 Gcal sekä Ruutimäen asuntoalueelle 16 174 Gcal.

Organisaatio ja henkilökunta

Keskuspesulajaosto

Jaoston kokoonpano, kokoukset

Keskuspesulajaostoon kuuluivat puheenjohtajana teollisuustointa johtava apul.kaup.joht. Gunnar Smeds sekä jäseninä kaupunginhallituksen jäsenet Terttu Raveala, Usko Ruuskanen ja Esko Nieminen sekä kotital.opett. Maija Leena Seuna. Jaoston sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Olavi Kaattari. Jaosto kokoontui kahdeksan kertaa ja sen kokouksiin osallistui myös keskuspesulan johtaja.

Tuotantokomitea

Komitean kokoukset ja kokoonpano

Keskuspesulan tuotantokomitea kokoontui neljä kertaa ja sen puheenjohtajana toimi Raili Hämäläinen. *Työntekijäin edustajina* osallistuivat kokouksiin Erkki Ahlberg, Laura Gullström, Sirkka Puranen, Urho Nykänen, Kristiina Skogberg, Tyyne Murtonen ja Kyllikki Suominen, *toimihenkilöiden edustajina* Taimi Elo, Reino Tavi ja Pirjo Pietiäinen sekä *työnantajan edustajina* Raili Hämäläinen, Pauli Iittiläinen, Osmo Miettinen, Esko Vanhala ja Maire Ukkonen. Sihteerin tehtävät hoiti Urho Nykänen.

Keskuspesula

Henkilökunnan lukumäärä

Keskuspesulan johtajana toimi kertomusvuonna Raili Hämäläinen. Pesulan palveluksessa oli yht. 168 (ed. v. 175) henkilöä, jotka jakautuivat eri osastoille seuraavasti: toimistossa viisi, laboratoriossa yksi, liinavaateosastossa 17, pesulaosastossa 126, teknillisessä osastossa 19.

Toimitilat ja tekniset laitteet

Tontti, rakennukset ja laitteet

Keskuspesulan tontin pinta-ala oli edelleen 15 511 m^2 sekä pesularakennuksen tilavuus 40 000 ja lämpökeskuksen 6 200 m^3. Kattilalaitos käsitti kaksi vesiputkihöyrykattilaa apulaitteineen. Lisäksi lämpökeskusrakennuksessa sijaitsi korjaamo ja sähkömuuntamo. Pesularakennuksen kellarikerroksen autotallitiloista oli 25 m^2 vuokrattuna alkuvuoden ajan rakennusviraston puhtaanapito-osastolle.

Konekanta

Keskuspesulaan hankittiin vuoden aikana kuivapesukone sekä kuivaus- ja aukilyöntikone. Pesulan käytöstä poistettiin 14 prässiä. Konekanta käsitti vuoden lopussa:

- *valkopesulassa* 9 pesukonetta, 7 linkoa, 12 rumpukuivaajaa, 3 mankelia, levityskoneen, 4 taittokonetta, 14 prässiä ja 2 kabinettiprässiä
- *kemiallisessa pesulassa* 2 kuivapesukonetta, rumpukuivaajan, höyrytyslaudan, prässin ja tahranpoistopöydän
- *vaatekorjaamossa* 20 ompelukonetta, 2 sukanparsimiskonetta, nappikoneen, 2 trikoosaumauskonetta ja kuumapaikkauskoneen.

Toiminta

Toimisto

Toimisto huolehti laitoksen toimintaan liittyvistä toimistotöistä ja tilitoimistolle kuuluvista tehtävistä.

Laboratorio

Laboratorio tutki pesu- ja huuhteluvesistä, kattiloiden syöttövedestä, eri pesulakokeiden toiminnasta sekä valmiista pyykistä päivittäin tai viikottain otettujen näytteiden laatua. Lisäksi laboratorio huolehti pesussa jääneiden tahrojen poistamisesta ja avusti pesu- ja huuhtelumenetelmien kehittämisessä sekä suoritti tekstiilien pesunkestoa koskevia tutkimuksia.

Liinavaateosasto

Poistot

Osasto osallistui sairaaloiden ja huoltolaitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön laitosvaatteiston kehittämiseksi. Työn kohteena olivat erityisesti henkilökunnan vaatteet. Keskuspesulan liinavaatteistosta poistettiin vainajan paidat ja lakanat, vaate- ja lautasliinapussit, rulla- ja pöytäpyyhkeet sekä loput naisten kankaisista alusvaatteista ja hoitajien huntupäähineistä. Poistetuista korvataan osa kertakäyttötavaroilla ja osa keskuspesulan muilla vakiovaatteilla. Potilasvaatteiden, mm. yöpukujen ja aamutakkien kokojen määrää vähennettiin.

Hankinnat

Liinavaatteiden varastohankintoja suoritettiin 1 014 923 (ed. v. 543 627) mk:n ja käyttöön otettiin vaatekappaleita 930 000 (515 000) mk:n arvosta. Varmuusvaraston arvo vuoden lopussa oli 479 675 (394 751) mk. Keskuspesulan käyttöön siirrettiin asiakaslaitoksista 2 587 kpl erilaisia liinavaatteita. Nämä merkittiin kaupunginhallituksen päätöksellä keskuspesulan kirjanpitoon 7 914 mk:n arvoisina.

Vaate-

Suoritetun inventoinnin mukaan keskuspesulan käytössä oli vuoden päättyessä 626 454 (578 334)

vaatekappaletta arvoltaan 2 197 540 (2 354 540) mk. Inventoinnin osoittama vajaus oli 3.5 (3.2) % inventoinnin kohteina olleiden vaatekappaleiden lukumäärästä ja vastaavasti n. 3.0 (2.2) % niiden arvosta. *varaston inventointi*

Kaupungin sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien kokonaispyykkimäärästä oli keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 77.2 (76.7) %, muu osa oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistamia. Vaatekorjaamossa korjattiin erilaisia vaatekappaleita 38 878 (45 216) kg, mikä vastasi 0.9 (1.0) % po. laitosten tarvitsemasta kokonaispyykkimäärästä. Korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 47 486 (37 243) vaatekappaletta. *Vaatteiden korjaus*

Pesulaosasto

Osasto käsitteli kertomusvuoden aikana yht. 4 899 649 (5 181 946) kg pyykkiä sekä lisäksi Auroran sairaalassa pestyä 8 921 (28 843) kg ns. infektiopyykkiä. Pyykin kokonaismäärästä mankeloitiin 70.2 (73.1) %, prässättiin 8.9 (8.9) %, pelkästään kuivattiin 19.6 (16.8) % ja kemiallisesti pestiin 1.3 (1.2) %. *Pyykin kokonaismäärä*

Pyykin kokonaismäärästä oli kaupungin laitosten pyykkiä 90.9 (91.3) %, ulkopuolisten laitosten 8.5 (8.1) %, oman henkilökunnan 0.1 (0.1) % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 0.5 (0.4) %. Ulkopuolisina asiakaslaitoksina olivat kertomusvuonna Kätilöopisto, SPR:n Veripalvelu ja Plastiikkasairaala.

Kaupungin laitosten kokonaispyykkimäärä 4 899 649 (5 181 946) kg jakautui eri laitosten kesken seuraavasti: *Kaupungin laitosten pyykki*

	%		%
Auroran sairaala	6.7	Kustaankartanon vanhainkoti	3.5
Hesperian »	5.8	Riistavuoren »	1.8
Kivelän »	9.6	Roihuvuoren »	
Laakson »	5.7	+ laitokset	3.1
Malmin »	3.7	Suursuon »	4.9
Marian »	6.7	Sofianlehdon vastaanottokoti	3.3
Röykän »	1.6	Muut laitokset	3.2
Koskelan sairaskoti	27.6	Ulkopuoliset asiakkaat	8.5
Myllypuron »	3.7	Uudis- ja henkilökunnan pyykki	0.6
			100.0

Keskuspesula huolehti kertomusvuonna yllä mainittujen sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien sekä Yrjönkadun uimahallin pyykin kuljetuksesta.

Teknillinen osasto

Osasto huolehti keskuspesulan tontin, rakennusten, koneiden ja laitteiden sekä sähkö- ja putkiverkostojen korjaus-, huolto- ja ylläpitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteiden tarpeisiin.

Lämpökeskus toimitti kertomusvuonna pesularakennukseen, Koskelan sairaskodin alueelle sekä Ruutimäen asuntoalueelle lämpöenergiaa höyrynä ja lämpimänä vetenä nettoperiaatteen mukaan laskettuna yhteensä 39 692 (43 408) milj. kilokaloria, josta pesulan osalle tuli 20.9 (19.7) % ja muille 79.1 (80.3) %. *Lämpökeskuksen toiminta*

Talous

Laskutus

Keskuspesula laskutti kaupungin laitoksia tavanomaisesta laitospyykistä tammi–helmikuussa 92 (77), maalis–toukokuussa 102 (77) p. ja kesäkuun alusta lukien 110 (88) p. pyykkikilolta. Vaatteiden korjauksesta laskutettiin edellä mainituilta ajoilta 6 (6), 7 (6) ja 8(6) p. korjauksen alaisilta pyykkikiloilta sekä keskuspesulan omistamien vaatteiden vuokrauksesta 22 (21.5), 23 (21.5) ja 25 (21.5) p. kilolta. Vaatteiden kuljetuksesta laskutettiin kuljetuksiin käytetyn ajan ja kuljetusmatkan pituuden mukaan keskimäärin 11.6 (7.4) p. pyykkikilolta.

Menot ja tulot

Kertomusvuoden käyttömenot olivat 8 755 034 (6 808 081) mk, käyttötulot 8 756 908 (6 839 806) mk ja ylijäämä 1 874 (31 725) mk.

Pääomamenot olivat 1 188 057 (1 242 239) ja pääomatulot 879 140 (806 930) mk.

Keskuspesulan tuloserittely vuodelta 1974

KULUT			TUOTOT		
Hallinto ja muut yht. kust.			**Pesulatoiminta**		
Palkkiot	4 040		Vaatteiden pesu, mankelointi, prässäys ja pakkaus	5 201 975	
Varsinaiset palkkamenot	354 004		Vaatteiden korjaus	310 427	
Muut palkkamenot	12 780		Vaatteiden kuljetus	503 651	
Sosiaaliturvamaksut	29 664		Vaatteiden vuokraus	779 024	6 795 07
Työttömyysvakuutusmaksut	14 046				
Tapaturmavakuutusmaksut	8 240		**Sivutoiminta**		
Eläkekustannukset	837 800		Lämpöenergian toimitus	1 875 275	
Huoneistomenot	3 361		Vuokrat	280	1 875 55
Kalusto	5 644				
Tarverahat	37 134		**Muut tulot**		
Konttokuranttivelan korot	47 287	1 354 000	Sairausvakuutuspäivärahat	42 085	
			Satunnaiset tulot	44 189	86 27
Pesulatoiminta					
Varsinaiset palkkamenot	53 486				
Työntekijäin palkkamenot	3 032 047				
Sosiaaliturvamaksut	246 010				
Sähkönkulutus	88 179				
Vedenkulutus	69 918				
Pesuaineet	222 537				
Kuljetukset	277 430				
Kateaineet ja ompelutarv.	33 346				
Käyttöomaisuuden korot	352 620				
Käyttöomaisuuden poistot	800 190				
Vakuutusrahastomaksut	9 945	5 185 708			
Sivutoiminta					
Työntekijäin palkkamenot	266 170				
Sosiaaliturvamaksut	21 307				
Sähkönkulutus	44 188				
Vedenkulutus	5 388				
Polttoaineet	1 652 404				
Kiinteistön hoito	92 536				
Käyttöomaisuuden korot	53 020				
Käyttöomaisuuden poistot	78 950				
Vakuutusrahastomaksut	1 360	2 215 323			
		8 755 031			
Tilivuoden voitto		1 874			
	mk	8 756 905		mk	8 756 9(

Keskuspesulassa vuonna 1974 pesty pyykkimäärä (kg)

	Helsingin kaupungin laitokset									
Kuukausi	Auroran sairaala	Hesperian sairaala	Kivelän sairaala	Laakson sairaala Tub.tsto Sair.hoito-opp.	Malmin sairaala	Marian sairaala	Röykän sairaala	Koskelan sairaskoti	Myllypuron sairaskoti	Kustaankartanon vanhainkoti
I	30 708 (1 405)	27 431	47 404	22 123	17 065	31 332	8 235	117 476	17 447	15 858
II	27 295 (901)	22 973	40 510	22 476	14 894	31 241	5 755	104 582	13 223	12 753
III	30 252 (757)	24 433	37 780	24 254	13 285	31 412	5 828	105 921	13 062	13 396
IV	30 297 (923)	26 275	46 271	24 258	15 333	31 204	6 538	113 934	16 514	14 966
V	30 598 (780)	25 296	43 392	25 484	15 963	33 411	7 845	110 131	15 235	14 329
VI	23 642 (504)	22 545	22 466	19 624	12 626	23 943	5 317	99 159	11 769	12 840
VII	24 061 (706)	21 651	52 882	23 230	16 461	27 927	5 987	122 956	17 161	17 180
VIII	22 829 (546)	22 064	36 878	22 314	15 565	23 391	7 438	111 735	14 952	14 335
IX	27 436 (539)	19 974	37 792	20 822	15 939	23 893	6 719	112 791	14 536	14 949
X	28 906 (722)	26 466	40 541	26 324	15 902	26 856	6 443	124 892	16 345	14 115
XI	28 256 (569)	22 617	33 578	24 632	14 239	22 390	6 166	109 939	15 800	14 445
XII	25 703 (569)	23 337	31 397	21 684	14 721	23 077	5 338	117 236	13 569	13 745
Yht. [1]	329 983 (8 921)	285 062	470 891	277 225	181 993	330 077	77 609	1 350 752	179 613	172 911
%	6.73	5.82	9.61	5.66	3.71	6.74	1.58	27.57	3.67	3.53

1) Infektiopyykkiä

Taulu: Keskuspesulassa vuonna 1974 pesty pyykkimäärä (kg)

Riista-vuoren vanhain-koti	Roihu-vuoren vanhain-koti laitoks.	Suur-suon vanhain-koti	Sofian-lehdon vast.otto-koti	Muut kaup. laitokset	Yhteensä	Ulko-puoliset laitok-set yhteensä	Keskuspesula		Kaikki yhteensä
							Uudis-pyykki	Henkilö kunnan pyykki	
6 212	13 276	20 545	13 897	14 424	403 433	40 307	–	507	444 247
6 358	11 938	18 043	13 132	13 059	358 232	36 147	–	470	394 849
7 974	11 821	20 402	13 983	13 506	367 309	35 608	5 813	611	409 341
6 532	11 459	20 160	14 552	13 975	392 268	40 812	917	571	434 568
7 356	15 368	20 981	13 768	15 956	395 113	36 983	529	373	432 998
6 290	12 071	16 727	12 117	9 447	310 583	28 408	–	357	339 348
8 973	14 697	24 001	14 998	6 694	398 859	30 520	1 648	582	431 609
6 916	13 249	19 658	13 190	7 994	352 508	30 234	3 940	321	387 003
6 652	12 524	20 265	13 026	12 777	360 095	31 129	–	559	391 783
8 636	14 583	19 743	12 322	17 143	399 217	39 438	2 545	400	441 600
7 286	11 471	20 439	11 671	16 816	359 745	33 321	4 281	387	397 734
7 335	10 039	19 368	12 990	16 420	355 959	33 444	4 514	652	394 569
86 520	152 496	240 332	159 646	158 211	4 453 321	416 351	24 187	5 790	4 899 649
1.77	3.11	4.90	3.26	3.23	90.89	8.50	0.49	0.12	100.00

16. Kiinteistövirasto

Yleistä

Kiinteistövirasto toimii kiinteistölautakunnan alaisena. Viraston päällikkönä oli v. 1974 edelleen varat. Pentti Lehto.

Organisaatio

Virasto jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoihin. Erillisinä toimistoina toimivat geoteknillinen toimisto ja asuntotuotantotoimisto.

Käsiteltyjen asioiden lukumäärä

Viraston diariin merkittiin kertomusvuonna 4 913 (ed. v. 5 255) asiaa, joista oli virastopäällikön asioita 392 (410), kansliaosaston 835 (839), tonttiosaston 2 781 (3 075), maatalousosaston 23 (24), metsäosaston 25 (19), kaupunkimittausosaston 407 (402) ja talo-osaston 450 (486). Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 264 (1 288). Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 233 (264) ja kansliaosaston osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 112 (96).

Henkilökunta

Vaihtuvuus

Viraston henkilökunnan vaihtuminen kertomusvuonna käy selville osastoittain seuraavasta taulukosta:

	palvelukseen otettiin	palveluksesta erosi
- kansliaosasto	4	5
- kaupunkimittausosasto	18	13
- tonttiosasto	22	11
- talo-osasto	6	4
- maatalousosasto	1	2
- metsäosasto	1	1
yhteensä	52	36

Toimitilat

Viraston eri osastot ja toimistot olivat sijoittuneet kaupungin omistamiin taloihin ja huoneistoihin seuraavasti:

- virastopäällikkö ja kansliaosasto Katariinankatu 1
- tonttiosasto Katariinankatu 1 ja 3
- pysäköinninvalvontatoimisto Liisankatu 16, siirtyi taloon Mariankatu 3
- metsäosasto Katariinanaktu 3, siirtyi taloon Ratakatu 10

- talo-osasto Pohj. Esplanadi 5
- asuntoas.tsto Hämeentie 10
- maatalousosaston toimisto Tuomarinkylän kartano
- asuntotuotantotsto Toinen linja 7
- geoteknillinen tsto Yrjönkatu 21 b
- kaupunkimittausosasto Eteläranta 10

Kansliaosasto

Henkilökunta

Osastopäällikkönä toimi kertomusvuonna varat. Allon Svanljung.

Vaihtuvuus

Osaston palveluksesta erosi vuoden aikana tstoapul., apul.kiinteistöluettelon hoitaja, arkistojärjestäjä, apul.kanslisti ja autonkulj.-vahtimestari eli yht. viisi henkilöä. Osaston palvelukseen otettiin neljä henkilöä: piirtäjä, tstoapul., arkistojärjestäjä ja apul.kanslisti.

Toiminta

Tehtävämäärittely

Osaston tehtäviin kuuluvat lautakunnan ja sen jaostojen pöytäkirjojen laatiminen, kirjeenvaihto ja muut kansliatyöt sekä lautakunnan lainopillista laatua olevat tehtävät, kuten kauppakirjojen ja vuokra- ym. sopimusten laatiminen, lainhuudatukset ja kiinnitykset sekä kiinteistötuomarin suostumuksen hankkiminen tontin ja yleisten alueiden muodostamiseen. Lisäksi osasto huolehtii viraston henkilökunnan palkkojen laskemisesta ja palkkakirjanpidosta.

Käsitellyt asiat

Osaston toimintaa valaisevat seuraavat numerotiedot:

	v. 1973	v. 1974
- kauppa- ja vaihtokirjoja sekä esisopimuksia	188	132
- maanvuokrasopimuksia	243	205
- maanvuokrasopimuksiin tehtyjä muutoksia	121	364
- huoneenvuokrasopimuksia	21	14
- muita sopimuksia (katu- ja viemärirakennuskorv. ym.)	65	32
- muita toimeksiantoja, jotka eivät ole johtaneet sopimukseen	150	88
- vuokraoikeuden siirtoja	90	94
- asiakkaille annettuja hallintaoikeustodistuksia ym. todistuksia	619	775
- asiakkaille annettuja vuokrasopimusjäljennöksiä ym. jäljennöksiä	153	158
- lainhuudatus- ja kiinnitysasioita	460	429
- suoritettu rakennuslain mukaisia korvauksia (Rak.L 74 § 1)	90	128
- kertomusvuonna lähetettiin kirjeitä	811	654

Kiinteistöluettelo

Kiinteistöluetteloon suoritettiin kertomusvuonna seuraavat kantaomaisuuden kirjanpidolliset sekä kartastolliset muutokset: kiinteistöjen ja rakennusten ostoja 66 (joista 2 luovutuksia), vaihtoja 16 ja myyntejä 26. Näiden johdosta kaupungin maa-alueet lisääntyivät 248.7 ha (kaup.alueella 50.9 ha ja ulkokunnissa 197.8 ha) ja vähentyivät vastaavasti 11.6 ha (kaup.alueella 10.7 ha ja ulkokunnissa 0.9 ha). Vesialueiden vastaava lisäys oli 128.2 ha (ulkokunnissa) ja niitä täytettiin 3.5 ha.

Vuokrauksia kirjattiin n. 100 ja ryhmäsiirtoja n. 300. Ostot ja vaihdot lisäsivät rakennuskantaa 67 rakennuksella ja toisaalta se supistui myyntien ja purkamisten takia 113 rakennuksella.

Rakennuskustannuksia kirjattiin tilivuonna 88.8 mmk (Rakv/Tro) ja 5.4 mmk (Rakv/Ktro) sekä lisäksi eri hallinto- ja johtokuntien omassa käytössä olevia perusparannusluonteisia määrärahoja kirjattiin 6.9 mmk.

Edellä esitetyt luvut sisältyvät kertomusvuoden kantaomaisuuden tilinpäätökseen ja ovat pohjana v. 1976 talousarvion laadinnassa eri hallinto- ja johtokunnille. Kiinteistöluettelon automatisointityö oli tarkistusvaiheessaan. Kertomusvuoden tilinpäätös jouduttiin vielä toteuttamaan manuaalisesti, mutta talousarvion laadinta voidaan osittain tehdä ATK-menetelmin. Kiinteistöluettelon uudelleenorganisointi oli khn käsiteltävänä.

Tonttiosasto

Henkilökunta

Lukumäärä ja vaihtuvuus

Tonttiosaston palveluksessa oli kertomusvuonna 33 viranhaltijaa sekä 11 toimihenkilöä ja tuntipalkkaista työntekijää lyhytaikaisissa työsuhteissa. Tilapäisen toimistohenkilökunnan käyttö johtui työvoimapulan aiheuttamasta vaikeudesta täyttää avoimeksi tulleita virkoja.

Osastopäällikkönä toimi dipl.ins. Kalevi Korhonen.

Osaston palveluksesta *erosi* kertomusvuonna 11 henkilöä: kuusi valvonta-apulaista, kanslisti, tstonhoit., tstoesimies, tstoapul. ja omakotipuutarhaneuvoja. *Palvelukseen otettiin* tutkija, kuusi tstoapulaista, kaksi kanslistia, 12 valvonta-apulaista ja apul.pysäköinninvalvoja eli yht. 22 henkilöä.

Toiminta

Tonttien luovuttaminen

Vuokraus

Tonttien ja alueiden pääasiallinen luovutusmuoto oli vuokraus. Pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla vuokrattiin 18 asuntotonttia, joiden yhteenlaskettu rakennusoikeus on 2 340 huoneyksikköä. Edelliseen vuoteen verrattuna väheni vuokrattujen asuntotonttien määrä n. 20 %. Huoneyksikkömäärä laski lähes 51 %, mikä johtui lähinnä siitä, että kertomusvuonna vuokratut Itä-Pasilan ja Kannelmäen tontit olivat v. 1973 vuokrattuja pienempiä.

Kuviosta liite 1 ilmenee vuosina 1964 - 1974 asuntotarkoitukseen vuokrattujen tonttien lukumäärän ja rakennusoikeuden kehitys.

Asuntotontteja vuokrattiin väliaikaisilla vuokrasopimuksilla 6 (ed. v. 11), joiden rakennusoikeus oli yht. 899 (1 852) huoneyksikköä.

Teollisuus-, pienteollisuus- ja varastoalueiden tontteja esitettiin luovutettavaksi 40 (39). Kertomusvuoden aikana vuokratut tontit sijaitsevat pääasiassa Kivikon teollisuusalueella. Isoille tonteille sijoittuu autoalan palveluliikkeitä ja pikkutonteille muita tonttia tarvinneita palveluliikkeitä. Vaikka *Kivikon alue* ei ole vielä kunnallistekniikaltaan valmis, noin kymmenen tonttia on jo rakennettu. Alueen viemärit saataneen kuntoon kesään 1975 mennessä. Muut vuokratut pienteollisuus- ja varastotontit olivat sijainniltaan hajanaisia yksittäistapauksia sekä vapautuneiden tonttien uudelleen vuokraamisia.

Tattarisuon teollisuusalueen laajentaminen ja *Oulunkylän Niittylän teollisuusalueen* tiivistäminen olivat edelleen vireillä ja *Malmin teollisuusalueet* rakennuskiellossa asemakaavasuunnitelmien keskeneräisyyden vuoksi.

Varasto- ja pienteollisuustonttien puute vaikeutti vanhojen varastoalueiden tyhjentämistä uusien asemakaavojen toteuttamista varten. Tämän vuoksi jouduttiin esim. Tattarisuolta vuokraamaan sellaisia tontteja ja alueita, jotka eivät olleet luovutuskunnossa. *Uudenpellon alueella* on uudelleen sijoitettavia pienyrittäjiä vielä n. 30.

Muihin tarkoituksiin tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi seuraavasti (ed. v.):

- liike- ja toimitalotontit	16 (5)	- opiskelija-asuntola-tontit	3 (1)
- huoltoasema- ja jakelu-paikkatontit	4 (2)	- yleisten rakennusten tontit	2 (1)
- autopaikkatontit ja -alueet	4 (5)		

Varaaminen Muita tontteja ja alueita esitettiin luovutettavaksi eri tarkoituksiin kuten *työmaa-alueiksi, esittely- ja myyntitarkoituksiin, pienoisgolfkentiksi jne.* 43 (51). Mahdollisia myöhempiä luovutuksia varten esitettiin varattavaksi 31 (87) tonttia tai aluetta. Varauksia esitettiin jatkettavaksi 27 (9).

Myynti Myytäväksi esitettiin 29 (39) määräalaa ja 6 (2) tonttia.

Aluevaihdot Aluevaihtoja esitettiin suoritettavaksi 25 (15).

Alueiden ja rakennusten ostaminen

Kaupungille esitettiin ostettavaksi 68 (85) tilaa, tonttia ja määräalaa. Kolme myyntitarjousta esitettiin hylättäväksi. Kuviosta 2 liite 1 ilmenee vuosina 1969-74 ostettavaksi esitettyjen tonttien, tilojen ja määräalojen lukumääräinen kehitys. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä esitettiin ostettavaksi 15 (21) rakennusta.

Muut asiat

Vuokraoikeuksia ehdotettiin *jatkettavaksi* 51 (46) ja *irtisanottavaksi* 29 (19) tontin tai alueen osalta. Kaupungin omistaman maan käyttämistä koskevia lupia esiteltiin 89 (120).

Rakennuslain 74.1 §:n *mukaisia korvauksia* suoritettiin 130 (96) ja rakennuslain 71.2 §:n mukaisia korvauksia 18 (22) maanomistajalle.

Yleisen alueen mittauksia pantiin vireille 52 (72). Kaupungin virastoille ja laitoksille suoritettiin 7 (7) *kiinteistön arviointia.*

Kolmivuotiskatselmus suoritettiin läntisellä alueella, jolla oli n. 1 200 kohdetta. Edelleen valvottiin kaupungin alueiden käyttämistä, rakennus- ja aitaamisvelvollisuuden täyttämistä ja asukkaiden asumista huoneistoissaan.

Esiteltiin vuokraoikeuden siirtoja, rakennuspiirustuksia, velkakirjojen tallettamista ja vuokramaksujen lykkäyksiä sekä *annettiin lausuntoja* kaupunginhallitukselle. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työ- ja haltuunottolupia hankittiin 216 (169). RakA 92 §:n mukaisia ilmoituksia katualueen haltuunottamisesta lähetettiin 2 (8). Kaupunki kuului kertomusvuoden aikana 103 (103) tiekuntaan.

Romuautoja vietiin osaston toimesta Tattarisuolle 452 (438). Autoja lunastettiin takaisin 217, johon sisältyvät myös HKR:n puhtaanapito-osaston Tattarisuolle siirrättämien autojen lunastukset.

Osallistuminen projektityöhön

Tonttiosaston edustajat osallistuivat kertomusvuoden aikana useisiin kaupungin suunnitteluprojekteihin ja niiden toteuttamiseen. Erityisesti Pasila-, MaTaPuPu-, Itäkeskus- ja HaVa -projektit

vaativat osaston henkilökunnalta suuren työpanoksen.

Tonttiosaston päällikön päätösluettelo

Päätösluettelossa hyväksyttiin 7 (7) muutospiirustusta, esiteltiin 46 (52) tilapäisalueen vuokrausta ja 12 (12) irtisanomista koskevaa asiaa. Vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 94 (85), henkilöasioita esiteltiin 38 (46) ja juhannuskokkolupia myönnettiin 19 (22).

Asuntolainatoimisto

Toiminta

Toimiston toiminta jakautui lainoitusmuotojen mukaisesti kolmeen sektoriin seuraavasti:

Talokohtaiset lainat

Kertomusvuonna myönnettiin talokohtaisia asuntolainoja n. 32 mmk. Eräitä lainavarauksia oli voimassa, mutta lainojen myöntäminen jäi niiden osalta tuonnemmaksi. Myönnetyt lainat jakaantuivat kahdeksalle eri hankkeelle, joista seitsemän vuokrataloa ja yksi osaketalo. Edelliseen vuoteen verrattuna myönnettyjen lainojen määrä jonkin verran aleni. Rakennuskustannusten korkeus yhdessä ensisijaislainoituksen kiristymisen kanssa aiheutti useitten hankkeitten hylkäämisen tai lykkääntymisen. Syksyllä jätettiin 45 uutta talokohtaista lainahakemusta, joissa anottiin lainoja yht. n. 235 mmk yli 5 000 asunnon rakentamista varten.

Osakelainat

Asunto- ja lisälainoja osakkeitten ostamiseksi ilman talokohtaista lainaa rakennettavista taloista myönnettiin 120 hakijalle yht. 2 855 600 mk. Erillisiä lisälainoja osakkeitten ostamiseksi talokohtaisen asuntolainan turvin rakennettuihin taloihin myönnettiin 76 hakijalle 855 600 mk. Lainojen yhteismäärä oli siten 3 711 200 mk.

Omakotilainat

V. 1973 hakemusten perusteella myönnettiin 13 hakijalle asunto- ja lisälainoja yht. 441 000 (258 000) mk. Uusia lainahakemuksia tuli kaikkiaan 13, joiden perusteella ehdotettiin myönnettäväksi asunto- ja lisälainoja yht. 547 500 mk.

Vuoden aikana suoritettiin n. 500 *omakotilainatarkastusta.* Edelleen käsiteltiin *lainansiirtohakemuksia ja muutospiirustuksia,* tehtiin rakennustilasto ja annettiin erilaista neuvontaa.

Muut tehtävät

Toimiston henkilökunta osallistui asuntotuotanto-ohjelman laatimiseen, omakotialueiden valvontaan sekä kiinteistöjen myyntitarjousten ja lunastusten yhteydessä hankittavien rakennusten ja laitteiden arviointiin. Lisäksi huolehdittiin *valtionavustusten* hankkimisesta *mustalaisten asuntoolojen* parantamiseksi varatusta määrärahasta.

Siirtolapuutarhatoimisto

Toiminta

Neuvontatyö

Toimiston siirtolapuutarha- ja omakotialueilla suoritettu oma neuvontatyö käsitti palsta- ja tonttikohtaisen neuvonnan lisäksi neuvontaa siirtolapuutarhayhdistysten järjestämissä tilaisuuksissa pidettyjen, puutarhaviljelyksen eri aloja koskevien alustuksien pohjalta. Lisäksi pidettiin huhtikuussa kolmena iltana puutarhaneuvontatilaisuus Mäkelän kansakoulussa. Tilaisuuksiin otti osaa noin 60 siirtolapuutarhapalstan ja omakotitontin vuokraajaa.

Muut tehtävät

Siirtolapuutarhoissa valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Puutarhojen tiet ja kentät hoidettiin normaalein kunnossapitotöin. Istutuksia uusittiin Oulunkylässä perennaryhmien kohdalla ja Vallilassa sekä Kumpulassa ruusuryhmien kohdalla, joihin istutettiin 150 kpl uusia ryhmäruusuja. Kumpulan puutarhan ympärysaidan loppuosa maalattiin, ja pääsisäänkäynnin portti uusittiin.

Myös Vallilan siirtolapuutarhaan hankittiin kertomusvuotena uusi portti ja uusi ilmoitustaulu. Marjaniemessä käymälä- sekä varastorakennusten katot korjattiin ja Talisssa suoritettiin mainittujen rakennusten ulko- ja sisämaalaukset välttämättömine katto- ym. korjauksineen. Salaojakaivojen puhdistus tehtiin Marjaniemen ja Pakilan siirtolapuutarhoissa.

Viljelyspalstojen vuokraus

Viljelyspalstoja vuokrattiin 3 046 kpl yhteispinta-alaltaan n. 37 ha, joista oli uusia palstoja 77 pinta-alaltaan n. 0.8 ha. Palstat tulivat Länsi-Pakilaan.

Palstojen vuokraus ja hoito

Siirtolapuutarhapalstojen vuokraoikeuden siirtoja merkittiin 158, mikä on n. 9 % palstoista. Siirtolapuutarhamajojen piirustuksista perittiin 115 mk ja istutussuunnitelmista 15 mk. Puutarhapalstojen vuokrat tuottivat 241 249 mk ja viljelyspalstojen 17 528 mk. Siirtolapuutarhurin luontaisedut olivat 1 678 mk. Kesäkauden aikana oli puutarhoissa 15 työntekijää, joille maksetut palkat olivat 74 395 mk. Vesijohtoverkoston ja varasto- sekä käymälärakennusten korjaustyöt suoritettiin laskutustöinä.

Pysäköinninvalvontatoimisto

Henkilökunta

Toimintavuoden aikana nostettiin varsinaisten valvonta-apulaisten lukumäärä 26:sta 30:een. Lisäksi toimistoon liitettiin 1.5. pysäköintimittareitten valvontatoimi. Sitä varten kaasulaitokselta siirrettiin kuusi virkaa, joiden tehtäviin liitettiin myös pysäköinninvalvontaa.

Toiminta

Valvonta

Pysäköinninvalvontaa alettiin toimintavuoden aikana jonkin verran suorittaa myös ilta- ja sunnuntaityönä. Valvonta tapahtui tällöin lähinnä autopartioin suuntautuen tiettyihin kohteisiin. Varsinaisen työajan ulkopuolella tehtiin toimiston työvoimin kaikkiaan 1 372 työtuntia ja annettiin 7 023 maksukehotusta.

Pysäköintimittarit ja niiden huolto

Pysäköintimittareita oli vuoden päättyessä 2 642 kpl. Mittareitten sijainnin perusteella kaupunki on jaettu kuuteen tarkastuspiiriin. Kunkin piirin mittarit pyrittiin tarkastamaan säännöllisin väliajoin. Mittareitten korjauksia tehtiin aikana 1.5. – 31.12. toimiston voimin itse paikalla. Ilmeneistä suuremmista vioista tehtiin ilmoitus mittarikorjaamoon. Näistä alettiin pitää tilastoa vasta 7.11. alkaen, minkä jälkeen vuoden loppuun mennessä tehtiin 238 vikailmoitusta.

Pysäköintivirhemaksu oli edelleen 20 mk toistuvista sisäasiainministeriölle tehdyistä korotusesityksistä huolimatta.

Kertomusvuoden ja kahden sitä edeltäneen vuoden toimintaa kuvaavat seuraavat luvut:

	v. 1972 kpl	v. 1973 kpl	v. 1974 kpl
Maksukehotuksia	91 026	100 027	118 039
- poliisin antamia	7 114	9 147	11 081
- valvonta-apulaisten antamia	83 912	90 880	106 958
Maksumääräyksiä	32 411	28 989	35 413
Ulosottoon lähetettyjä maksumääräyksiä	6 191	11 168	9 902
Vastalauseita	4 998	3 561	2 947
- hyväksyttyjä	1 779	1 045	1 001
- hylättyjä	2 735	2 054	1 583
- tutkimatta jätettyjä	102	74	52
- huomautuksia	382	388	311
Siirtoja	..	72	114
- kaukosiirtoja	32	31	38
- lähisiirtoja	..	41	76
Hylättyjä ajoneuvoja ilmoitettiin varastoalueiden tarkastajalle	..	40	70

Pysäköinninvalvontatoimiston toiminnan taloudellinen tulos vuosina 1972 – 1974: *Taloudellinen tulos*

	v. 1972 mk	v. 1973 mk	v. 1974 mk
käyttötulot	1 696 237	1 955 070	2 267 542
käyttömenot	787 436	964 250	1 393 524
nettotulot	908 801	990 820	874 018

Kaupunkimittausosasto

Yleistä

Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna 528 (ed. v. 585) uudisrakennukselle. Välittömästi rakennustoimintaan liittyvien palvelusten kysyntä väheni samassa suhteessa ed. vuoteen verrattuna, mutta muissa toimintamuodoissa ei palvelusten kysynnässä tapahtunut muutoksia. Kysyntä saatiin tyydytetyksi öljytuotteiden hintojen ja muusta kustannustason noususta huolimatta kuljetuskustannusten ja kartografisten töiden tileille myönnettyjen lisämäärärahojen avulla.

Henkilökunta

Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 127 henkilöä, joista 64 viranhaltijaa ja 63 toimihenkilöä. Näiden lisäksi osastolla oli tuntipalkkaisia mittausetumiehiä, mittausmiehiä ja autonkuljettajia vuodenajasta riippuen 30—40. Palveluksesta eronneiden tilalle jouduttiin kouluttamaan 11 uutta mittausmiestä. *Lukumäärä*

Osaston palveluksesta *erosi* kertomusvuonna 13 henkilöä: Kartanpiirustuspääll., kaksi piirtäjää, haastemies, katukorv.ins., piiri-ins., ins., arkistojärjestäjä, kaksi karttapalvelun hoit., apul.tonttikirjanhoit., vahtimest. ja mittausteknikko. Palvelukseen *otettiin* vuoden aikana 18 henkilöä: yhdeksän piirtäjää, kaksi kartoittajaa, kartanpiirustuspääll., katukorv.ins., ins., kaksi karttapalv.-hoitajaa, apul.tonttikirjanhoit. ja arkistojärjestäjä. *Vaihtuvuus*

Kuukausipalkkaisen henkilökunnan vaihtuvuus oli kertomusvuonna 12.5 %.

Tekniset välineet

Perushankintoja supritettiin kertomusvuonna seuraavasti: *Hankinnat*
- valolatomakone karttatekstien tekemiseen
- kaksi kevyttä moottoriporakonetta kiintomerkkien ja rajapyykkien rakentamiseen ja hakemiseen
- maastotyöryhmien käyttöön viisi elektronista pienoislaskinta

Vuotuishankinnat:
- kaksi autoa
- vaaituskoje (yksi v. 1940 hankittu koje poistettiin loppuun kuluneena)
- pistevalotuslaite (vanha hiilikaarilamppu jäi varalaitteeksi).

Toiminta

Toiminnan kehittäminen ja taloudellisuuden parantaminen

Kertomusvuonna pyrittiin kehittämään toimintaa ja sen taloudellisuutta mm. seuraavasti:
- suoritettiin koetyönä neljän kuukauden aikana geodeettistä laskentaa etäispäätteen avulla
- perustettiin kolmas maastotyöryhmien aluekskus Kannelmäkeen
- osasto osallistuu yhdessä tietokeskuksen ja johtoja rakentavien laitosten kanssa kiinteistöviras-

ton aloitteesta perustetun johtotietojärjestelmän kehittämistyöryhmän työhön
- 11.3. vahvistettiin uusi rakennusvalvontataksa, jolloin osaston tulot lisääntyivät.

Toimintamuodot

Kiintopiste-verkosto

Kertomusvuonna rakennettiin, mitattiin ja laskettiin mm. Länsi-Pasilan, Kannelmäen, Malmin keskustan, Paloheinän ja MaTaPuPu:n alueille yksi kolmiopiste sekä monikulmiopisteitä 508 ja korkeuskiintopisteitä. 32.

Karttojen valmistaminen ym.

Kartoitukset ja ilmakuvaukset. Kartaston ajantasalla pitämiseksi suoritettiin maastomittauksia uudisrakennusten ja uusien katujen osalta koko kaupungin alueella.

Uudelleen kartoitusta varten suoritettiin ilmakuvauksia kaavassa 1 : 4 000 seuraavasti:
Pasilassa 200, Laajasalontien alueella 300, Malmin alueella 20 ja Puistolassa 90 ha eli yht. 610 ha.

Kantakarttaa 1: 500 valmistettiin ilmakuvauksista stereokartoituksena Nurmijärventien alueelta 170, Pasilasta 60 ja Laajasalontien alueelta 120 ha eli uudelleen kartoitusta yht. 350 ha.

Eri laitosten tarvitseman ilmakuvamateriaalin hankkimiseksi kuvattiin koko kaupungin alue kaavassa 1: 10 000.

Kartografiset työt

Erilaisia karttoja valmistettiin kertomusvuonna seuraavasti:

	mittakaava		
kantakartta	1 : 500 kpl	1 : 1 000 kpl	1 : 2 000 kpl
- uusia ja uusittuja lehtiä yhteensä	30	468	689
- kokonaistäydennys	564		

Asemakaavan pohjakartat alueittain 14 kpl (n. 1 306 ha)
Asemakaavan muutosten pohjakartat 146 kpl (n. 1 964 ha)

Maanalaisten johtojen yhdistelmäkartta mittakaavassa 1 : 500:
- maanpäälliset laitteet konstruoitu 17 lehdelle
- täydennetty johtotiedoilla 24 lehteä
- valmistunut ajantasallapitooon 5 lehteä
- ajantasallapidossa yhteensä 111 lehteä
- maanalaisia tunneleita erill. lehdille 7.5 km

Virastokartta 1 : 4 000 (Vi 4/68):
- piirretty aluejakoelementti 40 lehteä

maankäyttö, 1972-kartta, osallistuttu valmistukseen 11 x 18 elem.

Karto- ja diagrammeja valmistettiin	75 kpl
Paino-originaaleja valmistettiin khn luvalla yksityisille	44 kpl

Karttojen painatukset:

- matkailukartta 1 : 10 000 keskusta/1 : 40 000 yleiskarttaa (Os 10 K/Y 40)	15 300 kpl
- osoitekarttaa 1 : 10 000	221 100 »
- yleiskarttaa 1 : 40 000, aluejako	1 100 »
- yleiskartta 1 : 75 000	800 »
- kuvakartta 1 : 4 000	10 000 »

Karttajäljennösten valmistus:

Karttapalvelu

	Omaan käyttöön	Muille	Yhteensä
	kpl	kpl	kpl
- valo-, kuultovalo- ja siirtokopioita	25 135	17 680	42 815
- xerox-kopioita	35 150	857	36 007
- muovikopioita	531	659	1 190
- valokuvauksia, valokuvakopioita	3 485	1 525	5 010

	kpl
Karttapalvelussa myytiin karttalehtiä	125 884
näistä:	
- opaskarttoja (s. 20)	35 409
- matkailukarttoja (Os 10 K/Y 40)	12 474
- kuvakarttoja	2 990
karttakirjoja (Os, Vi, Ki)	1 553
Seinäkarttoja valmistettiin	255

Kiinteistönmuodostustoiminta ja tonttikirjanpito

Kertomusvuonna suoritettiin kiinteistönmuodostamiseen liittyviä tehtäviä ja rekisteröintiä seuraavasti:

	kpl
- tonttiehdotuksia	158
- tontinmittauksia	267
- yleisen alueen mittauksia	123
- rasitetoimituksia	11
- lohkomisia	21
- rajankäyntiä	4
- tilansiirtoja tonttirekisteriin	62

Rakennustoiminnan välitön palvelu

Toiminnan pääosa kohdistui Itä-Pasilan, Kannelmäen, Pohjois-Haagan, maaliikennekeskuksen ja MaTaPuPu:n aluerakennuskohteisiin.

Toimintaa kuvaavat seuraavat numerotiedot:

	kpl		kpl
- rakennuspaikan merkitsemisiä	681	- korkeusaseman näyttöjä	279
- sijaintikatselmuksia	696	- täydennettyjä tonttikarttoja	1 421
- muita kuin tonttikarttoja	1 306	- pöytäkirjajäljennöksiä	1 867
- rajanäyttöjä	65	- tonttikirjaotteita	3 073

Maanmittausalan muut tehtävät

Rakenteiden ja maan liikkumisen toteamiseksi suoritettiin toistuvia tarkkailumittauksia seuraavasti:
- metron rakennusalueella (390 tarkkailupistettä)
- Kyläsaaren puhdistuslaitoksella
- Konalantien sillalla
- Martinlaakson radan sillalla ja
- Vuosaaren kansakoululla.

Katukorvausasiat

Rakennuslain mukaisia kadun rakentamiskorvauksia esitettiin perittäväksi 4 974 481 mk, mikä jakaantui 299 tontinomistajan kesken. Kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia pantiin maksuun 6 525 592 mk, johon sisältyi myös aikaisempina vuosina määrättyjen korvausten vuotuismaksuja. Korvauksia maksettiin kaupungille 6 245 795 mk. Kertomusvuoden ylijäämä oli 279 797 mk.

Asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ja rakennuslain 75 §:n mukaisia katualuekorvauk-

sia esitettiin perittäväksi 155 maanomistajalta yht. 235 662 mk. Kyseisiä korvauksia pantiin maksuun 315 093 mk, johon sisältyi myös aikaisempina vuosina määrättyjä korvauksia. Korvauksia maksettiin kaupungille 245 870 mk, joten kertomusvuoden ylijäämä oli 70 003 mk.

Rakennusviraston katurakennusosaston toimeksiannosta laadittiin esityksiä *yleiseen käyttöön luovutettavista kaduista* sekä luetteloita näiden varsilla olevista tonteista ja alueista. Osasto edusti myös kaupunkia niissä maistraatin katselmuksissa ja istunnoissa, joissa käsiteltiin edellä mainittuja esityksiä.

Kertomusvuoden alusta voimaan tulleen jätevesimaksulain johdosta selvitettiin osastolla, mitkä kiinteistöt jätevesimaksulain 16 §:n mukaan suorittavat vain puolet jätevesimaksun käyttömaksusta. Selvityksen kohteena oli n. 8 000 kiinteistöä.

Talous

Määrärahojen käytön kehitys:

vuosi	käyttömenot mk	käyttötulot mk	tulot menoista %:na
1970	3 812 086	548 480	14.4
1971	4 062 188	633 487	15.6
1972	4 530 370	716 055	15.8
1973	5 211 664	877 792	16.8
1974	6 168 244	1 256 841	20.4

Katukorvaustoiminta tuotti kertomusvuonna kaupungille pääomatuloja yht. 6 491 665 mk.

Geoteknillinen toimisto

Henkilökunta

Lukumäärä

Henkilöstön määrän kehitys näkyy liitteessä 2 olevasta kuviosta 1.

Geoteknillisen toimiston päällikkönä toimivan geoteknillisen asiantuntijan lisäksi toimistossa oli kertomusvuoden lopussa henkilökuntaa seuraavasti: geotekn. ap.asiantuntija, geotekn. insinööri, 2 geologia, 2 suunn.insinööriä, suunn.teknikko, kenttätyöpäällikkö, tstosihteeri, 3 käsittelyteknikkoa, 3 tutk.teknikkoa, 8 piirtäjää, kanslisti-sihteeri, kirjanpitäjä, ap.kanslisti, 2 maalaboranttia, varast.hoitaja, preparaattori ja vahtimestari. Kenttähenkilökuntaa oli vuoden lopussa 20 kairausetu- ja kairausmiestä.

Edellisenä vuonna vallinneen työvoimapulan takia oli vuoden päättyessä avoinna geoteknikkoinsinöörin ja kaksi piirtäjän tointa sekä kenttähenkilökuntaa oli 3 – 5 henkilöä vähemmän kuin edellisinä vuosina. Piirtäjien vaihtuvuus oli suuri: neljä piirtäjää erosi ja tilalle saatiin vain kolme.

Toiminta

Luonteenomaista toiminnalle oli geoteknillisten suunnittelutehtävien lisääntyminen ja kenttätutkimustöiden väheneminen.

Liitteessä 2 esitetyistä kuvioista 2 – 4 ilmenee töiden lukumäärän kehitys vuonna 1969 – 1974.

Tehtävien tilaajat

Kertomusvuonna suoritetuista töistä laskutettiin yht. 2 378 000 mk, mikä jakautui eri toimeksiantajien kesken seuraavasti:

- kaupunkisuunnitteluvirasto	20.6 %	- sähkölaitos	10.3 %
- rakennusvirasto, katurakennusos.	23.4 »	- vesilaitos	2.2 »
- » talosuunnitteluos.	10.5 »	- urheilu- ja ulkoiluvirasto	0.5 »
- metrotoimisto	21.8 »	- väestönsuojelukeskus	0.4 »
- asuntotuotantotoimisto	10.3 »		100.0 %

Työkohteet

Kertomusvuoden aikana tilattiin 153 työtä. Huomattavimpia työkohteita olivat mm. Hanasaaren B-voimalaitoksen ja Kyläsaaren vesiensuojelulaboratorion pohjarakennustöiden suunnittelu ja valvonta. Itäisen ydinvoimalan kaukolämpöjohtolinjojen esisuunnittelu, Länsi-Pasilan alueen pohjatutkimukset sekä Martinlaakson radan siltojen ja asemien pohja- ja kalliorakennustöiden valvonta. Itäkeskuksen alueella käynnistettiin yhdessä VTT:n geotekniikan laboratorion, katurakennusosaston ja Itäkeskusprojektin kanssa kunnallistekniikan perustamistapojen selvitys pehmeillä savialueilla. Tutkimukseen osallistui myös ruotsalaisia ja neuvostoliittolaisia asiantuntijoita.

Koulutustoiminta

Kaupungin kunnallistekniikan suunnittelijoille järjestettiin geoteknillisen suunnittelun koulutustilaisuudet. Suunnittelijoiden käyttöön laadittiin kolme monistetta: »Kunnallistekniikan geoteknillinen tutkimus ja suunnittelu», »Täyttömäkien rakentaminen kaupunkialueella» sekä »Melunsuojarakenteiden perustamistapaselvitys».

Organisaatio

Toimiston sisäisen organisaation kehittämiseksi laadittiin henkilöiden tehtäväkuvaukset ja siirryttiin suunnitteluryhmien toiminnan suunnittelussa tavoitejohtamiseen. Kenttämiesten palkkauksessa siirryttiin syksyllä kokonaistuntipalkkausjärjestelmään.

Kenttäkalusto

Toimiston kenttäkalustoa kehitettiin merkittävästi hankkimalla uusi raskas tutkimusporausyksikkö vanhan käytöstä poistetun sijaan. Kaksi vanhaa kompressoria vaihdettiin äänieristettyihin Tamrock'in kompressoreihin ja kolmanteen rakennettiin myös äänenvaimennus. Toimiston kompressoreiden melu on nyt alle 85 dB ja myös porakoneiden melua voitiin hankittujen uusien äänenvaimennuslaitteiden avulla merkittävästi alentaa.

Talous

Toimintakustannukset

Geoteknillisen toimiston varsinaiset toimintakustannukset olivat 2 579 817 mk ja koostuivat seuraavasti:
- eri virastojen ja laitosten toimeksiannosta suoritettavat työt 2 491 311 mk
- yleiskäyttöiset selvitykset ja muut ilman toimeksiantoa suoritettavat työt 81 132 mk
- kiinteistöhallinnon toimeksiannosta suoritettavat työt 2 437 mk
- geoteknillisten karttojen näyttö yleisölle ja karttajäljennösten myynnin kustannukset 4 936 mk

Toimiston kaluston perushankinnat olivat 37 740 mk.

Tulot

Toimiston laskutus kaupungin muille laitoksille oli 2 378 863 mk, tulot geoteknillisten karttojen ja karttajäljennösten myynnistä 3 501 mk sekä muut tulot 29 437 mk eli yht. 2 411 801 mk.

Omakustannusperiaate

Geoteknillinen toimisto toimii omakustannusperiaatteella kaupungin sisäisenä insinööritoimistona, jolloin suoritetut tehtävät laskutetaan tilaajilta syntyneiden kustannusten mukaan. Kaupungin nettotaloutta on rasittanut toimiston budjetista aikaisempina vuosina n. 4 – 5 %:n osuus ja vuonna 1974 n. 8 %:n osuus.

Koko kaupunkia palveleva geotekniikkaan liittyvä hallinnollinen toiminta samoinkuin pohjatutkimusaineiston esittäminen yleisölle on jatkuvasti lisääntynyt. Tämän vuoksi on geoteknillinen

toimisto esittänyt PTS- ja KTS-suunnitelmissa, että laskuttamatta jäävää osuutta toimiston budjetista voitaisiin lisätä, jolloin toimiston kilpailukyky hintatasossa säilyy yksityisiin insinööritoimistoihin verrattuna.

Maatalousosasto

Henkilökunta

Lukumäärä

Kertomusvuoden päättyessä kuului maatalousosaston henkilökuntaan 21 henkilöä, joista virkasuhteessa oli 7 ja työsuhteessa 14. Tuntityöntekijöistä oli osa talvikauden rakennusviraston puhtaanapito-osaston tehtävissä.

Toiminta

Osallistuminen työryhmiin

Osasto oli edustettuna alunperin PTS 1976 – 85:n valmistelua varten muodostetussa viher- ja virkistysaluesuunnitelmia koordinoivassa ns. vapaa-alueiden yhteistyöryhmässä sekä Tuomarinkylän kartanon alueen maankäyttösuunnitelmaa laativassa työryhmässä.

Maa-alueiden hoito

Toimintavuonna oli osaston hoidossa yhteensä 1 056 ha maa-alueita, joista oli maataloustuotannosta poistettua pellonvaraussopimuksiin sisältyvää peltoa 64 ha. Helsingin kaupungin alueella oli peltoa 826 ha ja muiden kuntien alueilla yhteensä 230 ha. Etäisimmät alueet olivat Mäntsälässä 8 ha, Kirkkonummella 87 ha ja Lohjan maalaiskunnassa 18 ha. Uutena alueena osaston hoitoon määrättiin n. 8.50 ha:n peltoalue Suutarilasta. Maa-alueet vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 34 ha, mikä johtui lähinnä viljelysmaan käyttämisestä rakennusmaaksi.

Oma viljely

Omassa viljelyksessä olivat Fallkullan, Haltialan, Pukinmäen ja Tuomarinkylän maatilat. MaTaPuPu-alueella sijaitsevien Fallkullan ja Pukinmäen tilojen hoito oli yhdistetty samaan työnjohtajapiiriin.

Peltoalan käyttö oli seuraava:

	v. 1974		v. 1973	
	ha	%	ha	%
- ruis	92	14	101	15
- ohra	411	62	392	58
- kaura	58	9	73	11
- kevätrapsi	29	4	17	2
- niittonurmi	32	5	34	5
- kesanto	38	6	63	9
oma viljely yhteensä	660	100	680	100

Peltoalueiden hoito perustui pääosin viljanviljelyyn. Kesantomaille levitettiin asumajätelietettä 34 ha:lle. Viljelykasveille, jotka eivät saaneet lietelannoitusta, annettiin super Y-lannoitteita 228.4 tn ja salpietaria 13.7 tn. Rikkakasvien hävittämistä suoritettiin erilaisilla kemiallisilla torjunta-aineilla. Runsaan lietelannoituksen saaneilla alueilla viljan korren vahvistamiseksi käytettiin CCC-kasvuhormoonivalmistetta.

Viljelyskasvien kokonaissadot ja keskimääräiset hehtaarisadot vuosina 1974 ja 1973 olivat seuraavat (ohran luvut perustuvat varastossa olevan tavaran osalta arvioon):

	v.1974		v. 1973	
	sato, tn	keskim. kg/ha	sato, tn	keskim. kg/ha
- ruis	297	3 238	295	2 933
- ohra	1 282	3 117	1 178	3 004
- kaura	40	–	104	1 425
- kevätrapsi	83	2 815	37	2 125
yhteensä	1 702		1 614	

Kalusto

Kertomusvuoden päättyessä kuului maatalousosaston käyttökalustoon henkilöauto, kolme kuormaautoa, viisi leikkuupuimuria ja 22 traktoria.

HKR:n konevarikolta vuokrattiin kiireisenä aikana lisäksi 3 - 4 traktoria ja sadonkorjuutöissä oli apuna vuokrapuimuri sekä heinänkorjuun tehostamiseksi hankittu heinän murskauspöyhin.

Vuokratalous

Viljelysmaiden ja kiinteistöjen vuokralleanto

Vuokralle oli annettu viljelysmaita eri viljelijöille yht. 332 ha. Suurin osa niistä perustui klk:n tekemiin vuosisopimuksiin ja lisäksi kaup.agronomin päätöksellä vuokrattiin eräitä pieniä alueita kasvukaudeksi 1974. Osaston hoidossa olevista rakennuksista oli vuokrattuna 64 huoneistoa. Tuomarinkylän kartanon entisissä karjarakennuksissa toimi kaksi yksityistä ratsastuskoulua ja omasta viljelyksestä vapautuneita varastotiloja oli vuokrattu sekä kaupungin laitoksille että yksityisille yrittäjille.

Talous

Taloudellinen tulos kertomusvuodelta muodostui seuraavaksi:

	v. 1974	v. 1973
- peltoviljelytulot	1 102 104	1 014 600
- maanvuokrat ja pellonvarauskorvaukset	85 328	82 600
- rakennusten vuokrat	145 512	116 300
- muut tulot	20 778	60 400
tulot yhteensä mk	1 353 722	1 273 900
menot yhteensä mk	1 232 671	1 089 925
ylijäämä mk	121 051	183 975

Kertomusvuoden kokonaistulot eivät nousseet samassa suhteessa kuin menot sadonkorjuutappioiden noustua melkoisiksi epävakaisten sääolosuhteiden takia. Menoista muodostivat henkilökunnan palkat ja sosiaalimaksut yht. 60 %, pääomakustannukset 10 % sekä muut menot 30 %.

Metsäosasto

Osaston hoidossa olleet alueet

Kaupungin metsät

Kertomusvuoden aikana kaupunki hankki uusia metsäalueita 195 ha. Helsingissä sijaitsevia metsiä siirtyi muuhun käyttöön n. 40 ha.

Metsäpinta-ala oli vuoden lopussa seuraava:

	ha
- lähimetsät (Helsinki, Laajalahti)	3 200
- Itäalueet (Sipoo, Vantaa)	1 080
- ulkoilualueet	4 590
- Tervalampi	550
- muut alueet	680
yhteensä	10 100

Kertomusvuonna ei tapahtunut merkittävää muutosta niiden vuokratonttien määrässä (2 000 ha), joiden luonnonvarainen puusto oli osaston hoidossa. Samoin oli laita myös vesialueiden (4 000ha) kohdalla.

Toiminta

Erilaisia metsäluonnon hoitotoimenpiteitä suoritettiin 1 150 ha:n alalla ja istutettiin kaikkiaan 118 020 eri puulajin tainta. Työhenkilöstöä oli keskim. 45, määrän vaihdellessa 30 — 60 välillä.

Lähimetsät Toimenpiteitä metsäluonnon säilyttämiseksi, kehittämiseksi ja siistimiseksi suoritettiin 50 kohteessa yht. 380 ha:n alalla. Tonttipuustoja hoidettiin 95 eri paikassa ja rakennustöiden takia puustoa poistettiin 100 kohteessa. Ainakin maastokatselmukseen johtaneita, osaston ulkopuolelta tulleita toimenpidepyyntöjä käsiteltiin 360.

Taimikoiden hoitotoimenpiteitä sekä alikasvoksen käsittelyä turvallisuus- ja viihtyisyysnäkökohtien puitteissa suoritettiin 127 ha:n alalla. Mm. alkoholisteista muodostettuja ns. suojatyöryhmiä käyttäen siivottiin 60 ha ja talkoilla kerättyjen roskien poiskuljetusta suoritettiin määrärahojen puitteissa.

Metsäluonnon elinvoimaisuuden lisäämiseen tähtääviä typpilannoituksia suoritettiin Seurasaaressa ja Patolassa n. 15 ha:n alalla sekä aloitettiin kokeilumielessä laajojen virkistysalueiden peruskunnostustyöt Vantaanlaaksossa ja MaTaPuPu-alueella istuttamalla yht. 7 850 koivun, kuusen, tervalepän, lehtikuusen ja pajun tainta. Suunnittelu tapahtui yhteistyönä asemakaavaosaston maisematoimiston kanssa.

Keskuspuiston eteläosassa jatkettiin yhdessä puisto-osaston kanssa puiston kunnon vahvistamistoimenpiteitä. Metsäosasto suoritti tarvittavat hakkuut ja taimikonhoitotyöt sekä puisto-osasto siivoukset ja istutukset. Keskuspuiston osayleiskaavassa edellytetty ulkoilumetsän hoitotoimenpiteiden yksityiskohtainen suunnittelu käynnistettiin. Samoin suoritettiin hoitotoimenpiteitä mm. Seurasaaressa, Mustikkamaalla, Rastilassa, Uutelassa, Vuosaaren pohjoisosassa, Paloheinässä, Pakilassa ja Lauttasaaressa sekä hajanaisesti koko kaupungin alueella.

Itäalueet Puustonhoidollisia toimenpiteitä suoritettiin omalla työvoimalla Talosaaren, Länsimaan ja Ringbergan alueilla. Pystykauppojen pohjalta työt jatkuivat Bisaträskin ja Fiskträskin alueilla ja uusia pystykauppoja tehtiin tilojen Kuras ja Strandtorp kohdalla, kun taas Fiskträskin alueella toimenpiteet saatiin loppuun suoritetuiksi.

Toimenpiteiden alaisena oli yht. 110 ha. Metsäsuunnitelman kenttätyöt alueilla jatkuvat edelleen.

Ulkoilualueet Hoitotoimenpiteitä suoritettiin karjakaivon, Luukkaan ja Pirttimäen alueilla. Pystykaupan pohjalta olivat käynnissä Elisaaressa ja pystykaupat tehtiin Kauhalan sekä Karjakaivon eteläosan kohdalla, mutta töiden käynnistyminen siirtyi v. 1975 puolelle.

Istutuksia suoritettiin seuraavasti:

	tainta
- Karjakaivo	2 800
- Kauhala	4 600
- Luukkaa	22 670
- Nuuksionpää	7 000
- Pirttimäki	4 050
- Salmi	14 650
yhteensä	55 770

Taimikonhoitotöitä suoritettiin 214 ha alalla ja suuri työkohde oli Elisaari.

Toimenpiteiden alaisena oli kaikkiaan 520 ha. Metsäsuunnitelman kenttätöitä suoritettiin ensisijaisesti Pirttimäessä.

Tervalammella, Bondarbyssä, Hirvihaarassa ym. alueilla suoritettiin harvennushakkuuta, istutettiin 40 100 tainta ja tehtiin erilaisia metsänhoitoon kuuluvia töitä yht. 119 ha alalla. *Muut alueet*

Konsultointi ja tiedotustoiminta

Metsäosaston erikoisalaan asiantuntemuksen hyväksikäyttö erilaisissa kaupungin työryhmissä lisääntyi edelleen. Helsingin luontoa koskevaa aineistoa toimitettiin kaupunkisuunnittelun käytettäväksi mm. yleiskaavan virkistyksen tilanvaraussuunnittelua sekä asemakaavan kaavarunkotyötä varten. Osasto oli mukana mm. Länsi-Pasilan maankäyttöjaoksen työskentelyssä. *Edustus työryhmissä ym.*

Kaupunkimetsien ja ulkoilumetsien hoitoa käsitteleviä retkeilyjä järjestettiin sekä luentoja pidettiin mm. TKK:n arkkitehtiosastolle, Lepaan puutarhaoppilaille, Yliopiston metsänhoitotieteen jatkokurssilaisille, Ruotsin metsäkorkeakoulun ylioppilaille sekä USA:n metsäyhdistyksen (American society of Foresters) jäsenille. *Metsänhoidollinen valistus- ja tiedotustoiminta*

Metsäluonnon hoitotoimenpiteitä tiedotettiin myös mm. työkohteisiin pystytetyillä tauluilla, joissa selvitettiin toimenpiteiden tarpeellisuutta ja niiden biologista taustaa.

Value — ryhmä

Vuosien 1976 — 1985 taloussuunnitelman laatimista varten muodostettiin ensimmäisen kerran ns. *vapaa-alueiden yhteistyöryhmä.* Tämä viher- ja virkistysalueiden suunnittelun ja toteuttamisen parissa työskentelevien hallintokuntien edustajista kokoonpantu elin nimitti itsensä Value-ryhmäksi. Puheenjohtajaksi määrättiin kaup.metsänhoitaja.

Talous

Tilinpäätös muodostui seuraavaksi:

	mk
- tulot	2 140 802
- menot	1 620 463
ylijäämä	520 339

Toimintavuoden edullisten puutavaran hintojen puitteissa edistettiin tulojen kertymistä siten, että työpanosta ohjattiin myyntikelpoista puutavaraa tuottaviin töihin. Ostajille luovutettiin puutavaralajeja yht. 21 777 m^3 kuoretonta puuta, siitä noin 35 % pystykaupoilla.

Vuoden lopussa kääntyi syksyllä 1973 alkanut puutavaran hintojen nousu laskuksi. Nousu oli menettämässä merkitystään myös kustannustason nousun vuoksi.

Talo-osasto

Henkilökunta

Talo-osaston koko henkilöstön lukumäärä oli kertomusvuoden lopussa 494, josta virkasuhteessa oli 57 (ed. v. 57) sekä työsopimussuhteessa 405 kuukausipalkalla ja 32 tuntipalkalla. Avoinna olleita insinöörin ja tstoisännöitsijän virkoja hoidettiin työsopimussuhteisina. *Lukumäärä*

Talo-osaston hoidossa olevat kiinteistöt

Osaston hoidossa oli viimeksi kuluneena viitenä vuotena kiinteistöjä seuraavasti (yhteispinta-ala ja -tilavuus):

	tilavuus m^3	pinta-ala m^2
1970	1 887 000	385 000
1971	1 901 000	402 000
1972	1 774 000	401 000
1973	1 859 000	417 000
1974	2 018 000	445 000

Uudet kiinteistöt

Talo-osaston hoitoon määrättiin kertomusvuoden aikana 32 kiinteistöä, joista suurin osa on vanhoja puutaloja. Tähän lukuun ei ole laskettu kiinteistöjä, jotka purettiin välittömästi niiden kaupungin hoitoon siirtymisen jälkeen. Huomattavimmat vuoden aikana talo-osaston hoitoon siirtyneet kiinteistöt olivat Veroviraston talo Merihaassa sekä Valmet Oy:ltä ostettu Katajanokan entinen varustehalli.

Toiminta

Perusparannustyöt

Huomattavimmista perusparannustöistä mainittakoon
- Esplanadikappelin korjaustöiden aloittaminen
- Mäkelänkatu 37 - 43, talon varustaminen keskuslämmityslaitteilla, liittäminen kaukolämpöverkostoon ja sähköliesien asentaminen asuntoihin
- Unioninkatu 27, rikospoliisille vapautuneiden tilojen kunnostaminen
- talojen Vironkatu 2 ja Tenholantie 3 - 5 liittäminen kaukolämpöverkostoon
- Hämeentie 63, talon vesikaton uusiminen

Kunnostus- ja korjaustyöt

Talo-osaston kertomusvuonna suorittamista kunnostus- ja korjaustöistä mainittakoon
- Kaupunginmuseon sisäpuolen kunnostaminen
- talosta Vironkatu 2 ulosottovirastolle vapautuneiden tilojen kunnostaminen
- Fredrikinkatu 65, ulkomaalauksen suorittaminen
- B-messuhallista asunto-oikeudelle ja perhepäivähoitotoimistolle vapautuneiden tilojen kunnostaminen
- talosta Ratakatu 10 metsäosastolle, poliisilääkärille ja kaupunkimittausosaston katukorvausosastolle luovutettujen tilojen kunnostaminen.

Puretut kiinteistöt

Talo-osasto hoiti kertomusvuonna 48 (ed. v. 40) kiinteistön purkutehtävät.

Korjausmäärärahat

Rakennusten korjauksiin käytettiin kertomusvuonna ja ed. v. määrärahoja seuraavasti:

	v. 1974 mk	v. 1973 mk
- vuosikorjaukset	3 991 696	3 468 854
- perusparannusluonteiset korjaukset	4 025 641	821 446
yhteensä	8 017 337	4 290 300

Isännöitsijähallinto

Kaup.johtajan asettama työryhmä antoi 10.6. mietintönsä kaupungin toimistotilojen isännöinnin uudelleen järjestämiseksi. Asian käsittely jatkuu edelleen.

Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötointa johtava apul.kaup.johtaja asetti 6.11. työryhmän selvittämään, olisiko asuntolainoitetut vuokratalot Karhulinna (Susitie 2 - 6) ja Käärmetalo (Mäkelänkatu 86 - 96) sekä mahdollisesti eräät muutkin talot muutettava kiinteistöosakeyhtiöiksi.

Asuntoasiat

Vuokra-asunnot. Vapautuneita asuntoja voitiin osoittaa kertomusvuonna asunnonhakijoille yht. 397. Lisäksi siirrettiin purkutalojen vuokralaisia ja hoidettiin muita khn velvoitteita osoittamalla asunnot 108 ruokakunnalle. Täten oli vuoden aikana käyttöön vapautunut yht. 505 asuntoa. Uustuotannosta jaettiin 529 asuntoa. Vuokra-asunnon hakijoita oli kaikkiaan 7 380.

Aravaosakkeet. Vuoden kuluessa välitettiin 16 asuntoa ja hyväksyttiin neljän osakkeenomistajan kes-

kinäinen vaihtokauppa. Henkilökohtaisilla lainoilla saatavia osakeasuntoja oli haettavana kahdessa yhtiössä yhteensä 166 asuntoa, jotka jaettiin asunnonjakotoimikunnan päätöksillä. Niitä haki yht. 2 169 perhettä.

Asumistuki. Vuoden aikana jätettiin uusia ja vanhojen hakemusten jatkohakemuksia yht. 5 103. Vuoden lopussa oli asumistukea saavia perheitä yht. 3 407, joille kullekin oli tullut keskimäärin 3 erillistä muutos- tai lisäpäätöstä.

Siivoustoiminta

Talo-osaston siivottava pinta-ala oli kertomusvuoden päättyessä 162 000 (ed. v. 15 900) m^2. Keskimääräinen siivousala oli kuitenkin n. 7 000 m^2 suurempi kuin ed. vuonna, mikä johtui poliisin vuoden vaihteessa saamista lisätiloista.

Toimintaa haittasi työntekijöiden saannin vaikeus. Vakituisten siivoojien lukumäärä lisääntyi vain yhdellä, ollen vuoden vaihteessa 266. Työvoimavajaus on pitänyt täyttää pääasiassa tilapäisellä työvoimalla, joten lyhytaikaisessa työsuhteessa eri pituisin palvelusajoin oli vuoden aikana yht. 255 henkilöä.

Eläkeiän perusteella siirtyi eläkkeelle kuusi ja sairaseläkkeelle lisäksi viisi siivoojaa (keski-ikä n. 56 v.) sekä kevyempään työhön sijoitettiin kaksi siivoojaa.

Siivoustoiminnan kehittämiseksi järjestettiin kurssimuotoinen 47 tunnin koulutus 60 siivoojalle.

Vaikeasta työvoimatilanteesta johtuvaa työvoiman puutetta ja nopeaa vaihtuvuutta pyrittiin edelleen korjaamaan muuttamalla perinteistä iltatyötä aamu- ja päivätyöksi sekä parantamalla mahdollisuuksien mukaan siivoojien työolosuhteita.

Vuokrien periminen

Käteisvuokralla olevia asuntoja oli (20 kesähuvilaa mukaanluettuna) vuoden lopussa 2 522 (2 620) ja liikehuoneistoja, varastoja ja autopaikkoja 502 (558) eli yht. 3 024 (3 178).

Mainontapaikat

Vakinaisista mainontapaikoista saatiin tuloja yht. 485 309 (464 658) mk sekä tilapäisistä mainontapaikoista 26 246 (25 870) mk.

Talous

Kertomusvuoden ja ed. vuoden taloudellinen tulos ilmenee seuraavasta tilinpäätöksen menojen ja tulojen yhdistelmästä:

Talo-osasto:

		v. 1974 mk	v. 1973 mk
T u l o t			
- käteisvuokrat		9 314 725	7 954 057
- tilitysvuokrat		26 126 539	23 938 443
- muut tulot		268 208	193 149
	yhteensä	35 709 472	32 085 649
M e n o t			
- käyttömenot		20 928 944	19 533 458
- pääomamenot		16 936 588	12 251 802
	yhteensä	37 865 532	31 785 260
Tulojen ja menojen erotus		−2 156 060	300 389

Kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta

Tulot		v. 1974 mk	v. 1973 mk
- käteisvuokrat		2 331 760	2 160 154
- tilitysvuokrat		20 952	20 940
- muut tulot		–	8 530
	yhteensä	2 352 712	2 189 624
Menot			
- käyttömenot		897 593	702 038
- pääomamenot		289 882	278 690
	yhteensä	1 187 475	980 728
Tulojen ja menojen erotus		1 165 237	1 208 896

Asuntotuotantotoimisto

Henkilökunta

Kertomusvuoden lopussa oli toimiston palveluksessa kuukausipalkkaisessa työsopimussuhteessa toimiston päällikkönä dipl.ins. Matti Loukola ja rakennuspäällikkönä dipl.ins. Lauri Rautiainen sekä lisäksi talouspäällikkö, kolme tstoinsinööriä, tstoisännöitsijä, tstosihteeri, kirjanpitäjä, ap.kanslisti, kaksi tstoapulaista, viisi työmaavalvojaa sekä kolme kiinteistöyhtiön tarkastajaa.

Toiminta

Toimistotyöt

Kertomusvuoden aikana saapui toimistoon ja toimikuntaan n. 2 000 kirjettä sekä lähti yht. 308 kirjettä ja lausuntoa. Pöytäkirjoja kirjoitettiin asuntotuotantotoimikunnnalle 25 (yht. 552 §:ää), tekn. jaostolle 24 (yht. 283 §:ää) ja yleisjaostolle yksi (2 §:ää).

Lisäksi kirjoitettiin puhtaaksi ja monistettiin työmaakokousten vastaanotto-, loppu- ja vuositakuutarkastusten pöytäkirjat sekä maksettiin rahatoimiston välityksellä 1 676 toimikunnan hyväksymää laskua.

Asuntotuotannosta laaditut erilaiset taulukot ja muu siihen liittyvä toiminta sisältyvät tässä teoksessa julkaistuun vuosikertomukseen 2. Asuntotuotantotoimikunnat.

Viraston talous

Varsinaiset menot ja tulot

Varsinaisia menoja varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarvioon merkitty 53 019 769 mk. Lisäksi myönnettiin lisämäärärahoja tai ylitysoikeuksia 250 398 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 53 270 167 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 57 136 257 mk, joten ylitys oli 3 866 090 mk.

Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 71 693 944 mk. Tilien mukaan tulot olivat 78 145 825 mk.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden myynnistä saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista.

Talousarvioon oli merkitty kiinteistölautakunnan osalta *pääomatuloja* kaikkiaan 22 010 000 mk, josta summasta 12 000 000 mk oli arvioitu saatavan maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 27 518 892 mk. Sekalaisissa pääomatuloissa oli merkitty 6 500 000 mk kertyväksi korvauksena katumaasta sekä kadun ja viemärin rakennuskustannuksista. Näitä tuloja kertyi kertomusvuonna 8 193 386 mk.

Pääomamenot. Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistölautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoa varten oli talousarvioon merkitty yht. 21 450 000 mk sekä muita pääomamenoja varten 3 624 200 mk. Tilien mukaan käytettiin kiinteistöjen ostoihin yht. 7 863 579 mk ja muihin pääomamenoihin 2 791 599 mk.

Pääomatulot ja menot

17. Kotitalouslautakunnan toimisto

Yleistä

Lautakunnan toiminta käsitti kertomusvuonna ruokatalouden, käsitöiden ja kodinhoidon neuvontaa, jota annettiin 1—8 kertaisilla kursseilla havintoesityksinä, puhelinpalveluna sekä esitelmiä pitäen.

Toiminnan piirissä oli vuoden aikana kaikkiaan 18 355 henkilöä, joista 3 069 osallistui lautakunnan kursseihin, 6 619 muuhun toimintaan (havaintoesitykset, esitelmät, leikkuupalvelu, kudonta) sekä 8 667 sai neuvontaa henkilökohtaisesti tai puhelimitse.

Henkilökunta

Lukumäärä

Kotitalousneuvonnan tarkastajana toimi kertomusvuonna maat.ja metsät.kand. Sirkka Taipale. Lisäksi oli palveluksessa vakinaisesti kuusi talousopettajaa, neljä käsityönopettajaa, kolme käsityöneuvojaa ja kotital.neuvoja sekä 13 tuntiopettajaa ja kuusi siivoojaa eli yhteensä 34 henkilöä.

Koulutus

Lautakunnan neljä talousopettajaa osallistui ravitsemusneuvonnan kursseihin 2.—5. 4. ja yksi talousopettaja Sähkölaitosyhdistyksen kursseihin 30.—31. 10.

Lautakunnan opettajat ja neuvojat osallistuivat Kotitalous- ja kuluttaja-asiain tutkimuskeskuksen luentopäiviin 18.—19. 9.

Toimitilat

Omat toimipaikat

Lautakunnan toimisto, jossa annettiin myös opetusta ja neuvontaa, sijaitsi talossa Fabianinkatu 32.

Muut toimipaikat sijaitsivat seuraavasti: Dagmarinkatu 3, Fredrikinkatu 16, Helsinginkatu 26, Hiihtäjäntie 1, Koskelantie 27, Mäkelänkatu 45 ja Rajametsäntie 32.

Ruotsinkielinen opetus keskitettiin ruotsinkielisessä työväenopistossa sijaitsevaan opetuskeittiöön Dagmarinkatu 3.

Toimitiloja luovutettiin kertomusvuonna muuhun käyttöön seuraavasti:
- Mäkelänkatu 45:n kerhohuoneet olivat koko vuoden ajan nuorisotoimiston hallussa

- Koskelantie 27:n opetuskeittiö oli Käpylän yhteiskoulun käytössä kolmena ja käsityöluokka Käpylän eläkkeensaajien käytössä yhtenä päivänä viikossa
- Helsinginkatu 26:n opetuskeittiö oli Lihavuuden vastustamisyhdistyksen käytössä yhtenä iltana sekä Hiihtäjäntie 1:n opetuskeittiö Herttoniemen kansakoulun käytössä kahtena päivänä viikossa.

Kansakoulut

Lautakunta järjesti kurssitoimintaa myös Etelä-Haagan Kylänevan, Kannelmäen, Lauttasaaren Myllykallion, Munkkiniemen, Pitäjänmäen, Pohjois-Haagan Tolarin, Puotinharjun, Vesalan, Vuosaaren ja Yliskylän kansakouluissa.

Toiminta

Ruokatalousneuvonta

Kurssit

Kertomusvuonna järjestettiin kursseja seuraavasti:
- ruuanvalmistuskurssit, kutsu- ja jouluruokakurssit
- voileipä- ja pikkulämmin- ja leipomiskurssit
- laihdutuskurssit
- ruuanvalmistuskurssit seuraaville ryhmille: eläkeläiset, koululaiset, miehet, nuorisokerholaiset, näkövammaiset, diabeetikot
- havaintokurssit sairaaloiden toimintaterapeuteille.

Esitykset

Esityksiä järjestettiin raskausajan ruokavaliosta äitiyskurssilaisille sekä lasten ravitsemuksesta perhepäivähoitajille.

Havaintoesityksiä annettiin mm. seuraavista aiheista:
- pakastaminen ja pakasteiden käyttö, teollisuuden valmiit ja puolivalmiit ruuat, eläkeiän ravinto, kevyt ruokavalio, terveysruokaa sisäelimistä, joulun ruokia sekä vaivattomia uuniruokia, kesämökin ruokia, salaatteja, rautaisia ruokia ja monenlaista jauhelihasta.

Kahdessa opetuskeittiössä pidettiin havaintoesityksiä säännöllisesti kerran viikossa. Näissä tilaisuuksissa annettiin ajankohtaisia ruoka- ja leivontaohjeita ja esiteltiin markkinoilla olevien valmiiden ja puolivalmiiden tuotteiden käyttöä.

Kodinhoidonneuvonta

Kodinhoidonneuvontaa annettiin puhelimitse sitä tarvitseville.

Käsityöneuvonta

Kurssit

Kertomusvuonna järjestettiin
- pukuompelukurssit, joilla opetettiin ompelemaan uutta ja korjaamaan vanhaa sekä käyttämään kaavoja
- hattukurssit, joilla opetettiin valmistamaan hattuja sekä vanhasta että uudesta materiaalista.

Muu toiminta

Vuoden aikana annettiin myös leikkuu- ja ompelupalvelua, johon liittyi sovitus.

Lisäksi harjoitettiin kangaspuiden lainaustoimintaa sekä siihen liittyvää käytön neuvontaa. Vuoden aikana kudottiin seuraavat työt: 74 matkahuopaa, 14 ponchoa, 38 raanua ja 559 m mattoa.

Näyttelytoiminta

Lautakunta järjesti yhteistyössä Kunnallisten kotitalouslautakuntien keskuksen ja Espoon ja

Vantaan kotitalouslautakuntien kanssa näyttelyn "Tule ja tutustu kotitalouslautakuntien työhön" syyskuussa Helsinginkatu 26:n opetushuoneistossa. Näyttely liittyi pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan kampanjaan "Kilot alas, kunto ylös." Näyttelyssä oli esillä kuntoiluvälineitä, sieniä, näytteitä terveellisistä aterioista sekä käsitöitä. Näyttelyssä kävi 1 007 henkilöä.

Puhelinneuvonta

Puhelinneuvontaa annettiin toimistossa ja jonkin verran myös opetuskeittiöissä. Toimistoon tuli vuoden aikana 4 667 kyselyä ja opetuskeittiöihin noin 4 000 kyselyä.

Puhelimitse annettu kuluttajanvalistus käsitti sekä ruokatalouteen että kodinhoitoon liittyviä asioita, kuten lattianhoito-, vaatteiden pesu- ja tahranpoisto-ohjeita, dieettiohjeita, säilöntää, erityisesti pakastamista ja kodin koneiden hankintaan ja huoltoon liittyviä asioita. Runsaasti tuli kyselyjä myös erilaisten valistusasioiden hoitamisesta.

Kerhot

Kotitalouslautakunnalle oli kolme omaa kerhoa, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 119. Vallilan äiti-kerho toimi Mäkelänkatu 45:ssä ja sitä ohjasi Martta Peltonen, jäseniä 40. Torstai-kerho kokoontui Helsinginkatu 26:ssa, jäseniä 42, ohjaajana Tuulikki Leino. Käpylän kotitalouskerho toimi Koskelantie 27:ssä, jäseniä 37 ja ohjaajana Lempi Virki.

Muu toiminta

Kotitalouslautakunnan kaksi työntekijää osallistui khn 20. 8. 1973 asettaman toimipaikka-ruokailukomitean työhön.

Lautakunnan puheenjohtaja Taina Kangas ja tarkastaja Sirkka Taipale kuuluivat Helsingin edustajina Kunnallisten kotitalouslautakuntien keskus ry:n hallitukseen.

Tarkastaja Sirkka Taipale (varalla puh.joht. Taina Kangas) kuului kotitalouslautakuntien edustajana Kotitalous- ja kuluttaja-asiain tutkimuskeskuksen hallitukseen.

Taulu 1. Kotitalouskurssit ja esitykset v. 1974.

Toimipaikka	Ruuanvalm. kurssit		Voileipä-kurssit		Leipoma-kurssit		Miesten kurssit		Muut kurssit		Kurssit yhteensä		Havaintoes. Esitelmät		Kaikki yhteensä
	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	opp.
Dagmarink. 3	6	64	7	71	9	52	2	21	13	167	37	375	15	427	802
Fredrikink. 16	9	95	11	80	1	5	–	–	–	–	21	180	22	261	441
Helsingink. 26	5	65	9	119	–	–	–	–	8	117	22	301	20	408	709
Hiihtäjänt. 1	2	22	2	22	–	–	–	–	1	8	5	52	14	132	184
Koskelant. 27	10	124	2	23	14	69	8	90	1	11	35	317	3	41	358
Mäkelänk. 45	14	137	5	50	5	28	–	–	–	–	24	215	3	87	302
Rajametsänt. 32	3	32	1	10	1	5	–	–	–	–	5	47	11	146	193
Pitäjänmäki kk	1	12	–	–	–	–	–	–	–	–	1	12			12
Muualla pidetyt	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	32	1 642	1 642
yhteensä	50	551	37	375	30	159	10	111	23	303	150	1 499	120	3 144	4 643

Muualla pidetyt: Vuosaari, Lauttasaari, Paavalin srk.sali, Kannelmäki, Kulosaari, Munkkiniemi, Vartiokylä, Sokeain koulu, Maunula, Herttoniemi, Pihlajamäki, Malmi, Haaga, Kruununhaka ja Vallilan amm.k.

Taulu 2. Käsityökurssit v. 1974

Toimipaikka	Ompelukurssit		Hattukurssit		Kurssit yht.		Leikk. palv.	Kudonta	Yht.
	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	kpl	opp.	opp.
Dagmarink. 3	25	294			25	294	255		549
Fabianink. 32	4	38	10	80	14	118	489	297	904
Fredrikink. 16	9	89			9	89	621		710
Helsingink. 26	10	125			10	125	672		797
Koskelant. 27	7	76	8	70	15	146	459		605
Mäkelänk. 45	15	189			15	189	144		333
Rajametsänt. 32	15	170			15	170	430		600
Etelä-Haaga kansak.	2	20			2	20			20
Kannelmäki "	1	13			1	13	42		55
Lauttasaari "	4	41			4	41			41
Munkkiniemi "	7	93			7	93	66		159
Pitäjänmäki "	4	46			4	46			46
Pohjois-Haaga "	5	57			5	57			57
Puotinharju "	3	33			3	33			33
Vesala "	4	49			4	49			49
Vuosaari "	4	49			4	49			49
Yliskylä "	4	38			4	38			38
Yht.	123	1 420	18	150	141	1 570	3 178	297	5 045

18. Lasten päivähoitotoimisto

Yleistä

Hallinto

Lasten päivähoitolain 11 § mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Helsingissä näistä tehtävistä huolehtii lasten päivähoitolautakunta ja sen toimeenpanevana elimenä lasten päivähoitotoimisto.

Tarkempia määräyksiä päivähoidon hallinnon järjestämisestä annetaan Helsingin kaupungin päivähoito-ohjesäännössä. Lasten päivähoitolain edellyttämä uusi ohjesääntö hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa, mutta lääninhallituksen vahvistus ja siten myös uuden ohjesäännön voimaan astuminen siirtyivät v. 1975 puolelle.

Organisaatio

Lasten päivähoitotoimiston organisaatio selviää sivulla 00 esitetystä kaaviosta.

Henkilökunta

Kertomusvuoden alkupuolen avoinna olleeseen lastentarhan tarkastajan virkaan valittiin valt.kand. Eeva-Maija Pikkanen, joka otti viran vastaan 17. 6. ja toimi siitä lähtien lasten päivähoitotoimiston päällikkönä.

Kunnallisen lasten päivähoitotoimen palveluksessa oli kertomusvuoden päättyessä henkilökuntaa seuraavasti:

	lukumäärä
– toimistossa hallinnollisissa ym. tehtävissä	58
– päiväkodeissa	1 421
– perhepäiväkodeissa	125
– leikkikentillä	95
yhteensä	1 699

Muutokset

Edelliseen vuoteen verrattuna toimiston henkilökunta kasvoi kertomusvuonna 13 ja päiväkotien henkilökunta 88 henkilöllä. Kaikki 98 perhepäivähoitajaa palkattiin vuoden aikana sekä perhepäivähoidon ohjaajia saatiin yhdeksän lisää (yht. 27). Lastentarhanopettajan virkoja oli vuoden päättyessä henkilöstöpulan vuoksi täyttämättä 17.

Koulutus

Henkilökunta osallistui kertomusvuonna erilaisiin koulutustilaisuuksiin seuraavasti:

kaupungin järjestämä koulutus

– henkilöasiainkeskuksen järjestämiin johdon seminaariin, johtamistaidon seminaariin ja peruskurssiin, hanke- ja esisuunnitteluseminaariin, toiminta- ja taloussuunnittelukurssiin, kokous- ja neuvottelutaidon kurssiin, ATK-peruskurssiin sekä konekirjoituksen jatkokurssiin osallistui kuhunkin yksi henkilö, kunnallishallinnon kurssiin kolme ja toimistotekniikan kurssiin viisi henkilöä eli kaikkiaan 16 henkilöä

- tietokeskuksen sosiaalitoimen ATK-suunnittelupäiviin osallistui päivähoitotoimistosta kaksi henkilöä.

Lasten päivähoitoalan henkilöstölle järjestettiin koulutusta seuraavasti:
- askartelu-puutyökurssi järjestettiin syksyllä kahdella leikkikentällä ja siihen voivat osallistua kaikkien leikkikenttien henkilökunnat
- leikkikenttien kesätyöntekijöille pidettiin opastuskurssi 3.–4. 6., johon sisältyi myös ensiapu-
- kurssi sekä osanottajina oli myös kokovuotisten leikkikenttien työntekijöitä
- perhepäivähoidon ohjaajille järjestettiin kaksi opintopäivää
- perhepäivähoitajien kouluttamiseksi järjestettiin kolme 50-tuntista peruskurssia
- päiväkodin hoitajille järjestettiin täydennyskurssi, johon osallistui 46 päiväkodin johtajaa
- päiväkodin keittäjille pidettiin kahdeksan kaksi tuntia kestänyttä koulutustilaisuutta
- päiväkotiapulaisille järjestettiin kolme tuntia kestänyt koulutustilaisuus
- siivoustyötä koskeneet koulutustilaisuudet järjestettiin apulaisleikinohjaajille ja tuntipalkkaisille

ulkopuolisten järjestämät koulutustilaisuudet
- lastentarhain tarkastaja osallistui Suomen Kaupunkiliiton koulutusneuvoston toimeenpanemaan sosiaalitoimen johdon kurssiin ja vs. lastentarhain tarkastaja Helsingin rationalisointiyhdistyksen järjestämään hallinnon kehittämisseminaariin
- kolme lastentarhanopettajaa osallistui kouluhallituksen järjestämään esikoulukokeilun koulutustilaisuuteen ja yksi erityislastentarhanopettaja kävi kuurojen viittomakielen kurssin sekä 10 lastentarhanopettajaa ja viisi puheterapeuttia osallistui alansa täydennyskursseihin
- päivähoitotoimistosta osallistui kolme henkilöä Uud.lhn sosiaali- ja terveysosaston Mannerheimin Lastensuojeluliiton ym. kanssa yhteisesti järjestämään "kasvatusneuvonta lastenneuvola- ja päiväkotitoiminnassa" -seminaariin
- ruokahuollon ohjaaja osallistui Pakasteyhdistys ry:n suurtalousalalla toimiville henkilöille järjestämiin luentopäiviin.

Toiminta

Hallinnollinen toiminta

Toimisto

Lasten päivähoitotoimiston diaariin merkittiin vuoden aikana 3 778 saapunutta kirjelmää. Tarkastajan päätösluettelon pykälien määrä oli 235.

Päivähoidon ohjaus ja valvonta

Päivähoidon ohjaus ja valvonta sisältää sekä työnohjausta että hallinnollista toimintaa, joka kohdistuu kunnalliseen ja yksityiseen päivähoitoon.

Ohjauksen ja valvonnan suorittaminen

Päivähoidon ohjausta ja valvontaa suorittivat lasten päivähoitotoimistossa päiväkotien apulaistarkastajat laitostarkastajan johdolla, perhepäivähoidon johtavat ohjaajat perhepäivähoidon tarkastajan johdolla sekä leikkikenttien tarkastaja yhdessä vastaavan leikinohjaajan kanssa.

Päivähoitotoimistosta annettiin ohjausta ja informaatiota päiväkoteihin, perhepäivähoitotoimistoihin ja leikkikentille kiertokirjeiden välityksellä, joihin on sisällytetty kertavaikutteisia ohjeita sekä uutisluonteisia asioita. Kiertokirjeitä lähetettiin toimistosta kertomusvuonna 28.

Kaupungin päiväkodit

Kaupungin päiväkotien toiminnan ohjaukseen sisältyi kertomusvuonna päiväkotien johtajille järjestettyjä yhteisiä informaatio- ja ohjaustilaisuuksia, joissa käsiteltiin päiväkotien toimintaan liittyviä ajankohtaisia kysymyksiä. Keväällä pidettiin lasten valintaan ja kesätyökysymyksiin liittyviä

alueittaisia yhteisiä neuvottelutilaisuuksia.

Laitos- ja apulaistarkastajien toimesta suoritettiin kertomusvuonna päiväkoteihin n. 150 tarkastuskäyntiä, jolloin annettiin sekä lasten hoitoon ja kasvatukseen että päiväkodin hallinnollisiin kysymyksiin liittyvää ohjausta.

Lisäksi tarkastajat suorittivat puhelimitse yhteydenpitoa päiväkoteihin.

Pysyväismääräyskäsikirja

Kertomusvuonna alettiin laatia päiväkotien pysyväismääräyskokoelmaa (käsikirjaa), johon kootaan kirjalliseen muotoon periaatteita ja menettelytapaohjeita koskevat ohjeet.

Yksityiset päiväkodit

Yksityisistä päiväkodeista pidettiin kortistoa ja niitä pyydettiin sanomalehtikuulutuksella ilmoittautumaan päivähoitosuunnitelmaan, johon sisältyminen on yksityisen päiväkodin valtionosuuden saamisen ehtona. Osa yksityisistä päiväkodeista toimitti toimintakertomuksensa v. 1974 osalta lasten päivähoitotoimistoon. Yksityisiin päiväkoteihin tehtiin tarvittaessa tarkastuskäyntejä.

Yksityisten päiväkotien toiminnan ohjausta ja valvontaa haittasi kertomusvuonna henkilökuntaresurssien riittämättömyys, mikä tuli erityisesti ilmi vaikeutena antaa riittävää neuvonta- ja suunnitteluapua uusien yksityisten päiväkotien perustajille. Tämän epäkohdan korjaamiseksi lautakunta teki 21. 11. khlle esityksen kolmen henkilön palkkaamiseksi v:ksi 1975 lasten päivähoitotoimistoon suorittamaan yksityisten päiväkotien toiminnan ohjauksen ja valvonnan suunnittelu- ja kehittämistyötä jatkona v. 1973 suoritetulle laitoskohtaiselle yksityisen päiväkotitoiminnan kartoitustyölle (ks. vuoden 1973 toimintakertomus, s. 32). Valmistunut muistio merkittiin lautakunnan tiedoksi 21. 2.

Perhepäivähoito

Perhepäivähoidon ohjaus- ja valvontatoiminta kohdistui sekä kertomusvuonna kaksi kuukautta käynnissä olleeseen kaupungin (ohjattuun) perhepäivähoitoon että yksityiseen (valvottuun) perhepäivähoitoon, jonka harjoittajista pidetään kortistoa, ja johon mahdollisuuksien mukaan ohjataan hoitopaikkaa hakevia lapsia.

Perhepäivähoidon ohjaajille annettiin työnohjausta noin kerran kuussa pidetyissä yhteisissä kokouksissa. Lisäksi perhepäivähoidon ohjaajien ja perhepäivähoidon tarkastajan ja johtavien ohjaajien välillä tapahtui jatkuvaa tapauskohtaista konsultaatiota joko henkilökohtaisten tapaamisten yhteydessä tai puhelimitse. Keskustoimiston edustajat tekivät toiminnan ohjaukseen ja valvontaan liittyviä käyntejä aluetoimistoihin.

Kertomusvuonna tarkistettiin hoitosopimukseen sisällytettävät asiat ja uudistettiin hoitosopimuslomake. Hoitosopimus tehdään perhepäivähoitajan ja lapsen huoltajan välillä perhepäivähoidon ohjaajan toimiessa todistajana.

Perhepäivähoidon ohjaajat järjestivät alueillaan 38 teemailtaa perhepäivähoitajille. Illoissa keskusteltiin ajankohtaisista asioista joko ohjaajan tai ulkopuolisen alustajan johdolla.

Perhepäivähoidon ohjaajat suorittivat kertomusvuoden aikana yht. 6 464 kotikäyntiä. Asiakaskäyntejä heidän luokseen tehtiin 2 958.

Perhepäivähoidon työnohjauksessa käytettiin hyväksi myös kasvatusneuvoloiden asiantuntija-apua. Perhepäivähoidon ohjaajat saivat työnohjaukseen liittyvää konsultaatiota Yleisessä ja Itäisessä kasvatusneuvolassa kahdessa ryhmässä, jotka kokoontuivat kahden viikon välein.

Kaupungin leikkikentät

Kaupungin leikkikenttien leikinohjaajille annettiin kevätlukukaudella työpaikkakoulutusta kahdessa ryhmässä kerran kuukaudessa kaksi ja puoli tuntia kerrallaan. Ohjelmassa oli esitelmiä ja alustuksia lastenhoidon ja kasvatuksen alalta sekä toimintaohjelmien suunnittelua.

Lisäksi leikinohjaajat kokoontuivat viikoittain neuvottelutilaisuuteen, joissa käsiteltiin leikkikenttä-

toimintaan liittyviä ajankohtaisia asioita.

Leikkikenttien tarkastaja ja vastaava leikinohjaaja tekivät käyntejä sekä antoivat puhelinkonsultaatiota leikkikentille näiden toiminnan järjestelyyn liittyvissä kysymyksissä.

Yksityiset puistotädit

Yksityisiä puistotätejä kehotettiin elokuussa ilmoittautumaan lain edellyttämän valvonnan suorittamista varten.

Puistotätien toimintapaikoille tehtiin tarvittaessa tarkastuskäyntejä.

Leikkikenttien tarkastaja osallistui puistotätien kuukausittain pitämään kokoukseen.

Tiedotustoiminta

Sanomalehtikuulutukset

Kertomusvuonna julkaistiin sanomalehdissä seuraavat kuulutukset:
- yksityisten lasten päiväkotien ilmoittamisesta 1975—1979 päivähoitosuunnitelmaan 26. 3.
- ilmoittautumisesta lasten päiväkoteihin 25. 4. ja jälki-ilmoittautumisesta 8. 8.
- yksityisten perhepäivähoidon harjoittajien ilmoittautumisesta 23. 5.
- kaupungin leikkikenttien toiminnasta kesällä 1974 (23. 5.).

Esitteet

Leikkikenttien kesätoimintaa koskevia esitteitä jaettiin päivähoitotoimiston toimipaikkoihin, lastenneuvoloihin ja kansakouluihin.

Päivähoitotoimen yleisesitettä ryhdyttiin laatimaan, mutta sen valmistuminen siirtyi seuraavalle vuodelle.

Joukkotiedotus

Joukkotiedotusvälineille lähetettiin lautakunnan esityslistojen lisäksi vuoden aikana 13 erilaista päivähoitotoimintaa koskevaa uutisaineistoa. Lisäksi lehdistölle, radiolle ja televisiolle annettiin pyydettäessä tietoja.

Päivähoitohenkilökunta jakaa päivittäin yleisölle informaatiota päivähoitopalveluista puhelimen välityksellä.

Päivähoidon suunnittelu

Suunnittelijat

Helsingin kaupungissa päivähoitolain velvoittamasta hoitopaikkojen määrällisestä lisäämisestä ja tilojen laadullisesta kehittämisestä vastaavat ensisijaisesti lasten päivähoitotoimiston suunnittelijat, jotka toimivat yhteistyössä kaupungin eri hallintokuntien ja varsinaisten rakentajien ja rakennuttajien kanssa.

Suunnitelmat

Kertomusvuoden aikana toimistossa laadittiin seuraavat päivähoidon suunnitteluun liittyvät laajat asiakirjat:
- lasten päivähoitosuunnitelma 1975—1979 (päivähoitolain, jonka lautakunta hyväksyi 19. 9. ja kvsto 30. 10.)
- lautakunnan taloussuunnitelmaesitys vuosiksi 1976—1985
- lautakunnan esitys kaupungin keskipitkän tähtäimen suunnitelmaan 1975—1980.

Vahvistettaessa 20. 6. Helsingin kaupungin lasten päivähoitosuunnitelman 1973—1978 sosiaalihallitus oikeutti kaupungin perustamaan kertomusvuonna 1 497 uutta valtionosuuteen oikeutettua kunnallista päiväkotipaikkaa ja 200 ohjattua perhepäivähoitopaikkaa.

Uusien päiväkotien ym. perustaminen

Lääninhallitus hyväksyi vuoden aikana käyttöön 11 uutta kunnallista päiväkotia yhteispaikkamäärältään 755 hoitopaikkaa. Vuoden loppuun mennessä oli perustettuja käytössä 150 ohjatun perhepäivähoidon paikkaa.

Kertomusvuoden aikana lautakunta teki khlle 25 uuden päiväkodin perustamisesityksen. Näissä oli yht. 1 600 kokopäiväistä ja 100 puolipäiväistä hoitopaikkaa 0—6-vuotiaille. Koululaisten päiväkotipaikkoja oli yht. 100 kpl 7—10-vuotiaille. Lisäksi esitettiin perustettavaksi yksi uusi leikkikenttä.

Lasten päivähoitolautakunta antoi vuoden aikana yht. 17 lausuntoa päiväkotihankkeiden pää- ja luonnospiirustuksista sekä yht. 49 muuta lausuntoa, esitystä tai selvitystä, jotka koskivat päivähoitopaikkojen määrällistä lisäämistä.

Toimitilojen suunnittelu

Päiväkodin toimitilojen suunnitteluun vaikuttaa pitkällä tähtäimellä ratkaisevasti sosiaalihallituksen 17. 6. antama yleiskirje A 2/1974, jossa on tarkat, entistä tiukemmat ohjeet päiväkodeissa erilaisten hoitoryhmien käytössä olevien sisä- ja ulkotilojen suuruuksista ja varustetasoista.

Hallinnon kehittäminen

Kertomusvuonna päivähoitotoimen hallinnon kehittäminen oli voimakkaan kehitysprosessin alainen. Useita kehittämisprojekteja pantiin käyntiin, joskin osan niistä päättäminen ja käytännön toteuttaminen siirtyi v. 1975 puolelle.

Uusi ohjesääntö

Merkittävin saavutus oli uusi ohjesääntö, jonka kvsto hyväksyi 11. 12., mutta sen vahvistaminen ja toimeenpano siirtyivät v. 1975 puolelle.

HR-tutkimus

Lasten päivähoitotoimen nopea laajentuminen aiheutti siinä määrin kasvuhäiriöitä, että toimisto pyysi 14. 8. kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosastolta asiantuntija- ja työvoima-apua rationalisointiselvityksen ja siihen perustuvien toimenpiteiden käynnistämiseksi. Toisaalta myös parhaillaan käsiteltävänä ollut ohjesäännön uudistaminen vaatisi organisaation parantamista. Ns. HR-tutkimus suoritettiinkin toimistossa elo—lokakuun aikana.

Tutkimuksen tarkoitus oli
- etsiä nopeasti vaikuttavia "lääkkeitä" rutiinitasolla esiintyviin ongelmiin (ylityöt yms.)
- selvittää esiintyvien ongelmien perussyyt koko toimiston toiminta huomioon ottaen
- suorittaa mahdollisen organisaatiouudistuksen toteuttamisen edellyttämät toimenpiteet.

HR-tutkimusraportti valmistui 17. 12. Parannusesitykset koskivat työhönoton keskittämistä, lautakunnan esityslistan valmistelun rationalisointia, toimenkuvausten laadintaa, systemaattisen konekirjoituksen ja asiakirjastandardin käyttöönottoa, uusia monistus-, kopiointi-, kirjaus- ja arkistointimenetelmiä, lomakehuollon kehittämistä, hankintojen keskittämistä, ATK:n hyväksikäytön laajentamista palkanlaskennassa, pysyväismääräysten keräämistä käsikirjaksi päivähoidon eri sektoreilla sekä asiakaspalvelun tehostamista.

Suunnittelujärjestelmän kehittäminen

Lasten päivähoidon suunnittelujärjestelmän kehittämistä pohtimaan asetettiin syyskuussa työryhmä, johon kuuluivat kaupunginkanslian, lasten päivähoitotoimiston, kaupunkisuunnitteluviraston, rakennusviraston, kiinteistöviraston talo-osaston sekä asuntotuotantotoimiston edustajat. Työryhmä jätti 30. 10. ehdotuksensa, jonka mukaan lasten päivähoitotoimistoon tulisi palkata siellä työskentelevän kahden suunnittelijan sekä v. 1975 talousarvioon sisältyvän yhden suunnitteluhenkilön lisäksi kuusi uutta henkilöä. Lisäksi ehdotuksessa edellytettiin päivähoitopaikkojen rakentamiseen ja hankintaan osallistuvien hallintokuntien yhteistyön tehostamista.

Ehdotuksen pohjalta khs myönsi 30. 12. määrärahat neljän lisähenkilön palkkaamiseen päivähoitotoimiston suunnittelutehtäviin v. 1975 alusta alkaen.

Sosiaalitoimen ATK-selvitys

Lasten päivähoitotoimiston, huoltoviraston, lastensuojeluviraston, hoitolaitosten suunnittelutoimiston sekä tietokeskuksen päälliköt asettivat 13. 2. projektiorganisaation, jonka tehtävänä on suorittaa esitutkimus ATK-menetelmien käyttömahdollisuuksista huoltoviraston, lasten päivähoitotoimiston sekä lastensuojeluviraston tietojen käsittelyssä.

Palvelupiirikokeilu

Palvelupiirikokeilu, jonka suunnitteluun lasten päivähoitotoimisto osallistui syksystä alkaen, liittyy aluehallinnon yhtenäistämiseen ja palvelujen tehostamiseen sosiaalitoimen alalla.

Yhteistyö muiden yhteisöjen kanssa

Kaupungin muut hallintokunnat

Sosiaaliohjesäännön 5 §:n mukainen huolto-, lastensuojelu- ja lasten päivähoitolautakuntien yhteinen kokous pidettiin 27. 8. Tervalammen työlaitoksessa Vihdissä. Aiheena oli lasten elatusturvan kehittyminen.

Toimiston edustaja oli puheenjohtajana khn 24. 9. 73 asettamassa sairaan lapsen päivähoidon erityisongelmien ratkaisua pohtivassa työryhmässä (muina jäseninä terveydenhoitoviraston, kaupunginkanslian ja huoltoviraston edustajat), joka jätti mietintönsä 27. 2.

Päiväkotien ja perhepäivähoidon edustajat osallistuivat ns. Jakomäki-teamiin, jonka muina jäseninä ovat alueen terveydenhoito-, lastensuojelu- ja huoltoviranomaiset sekä koulukuraattori. Kokouksia oli noin kerran kuussa ja niissä käytiin tapauskohtaisia neuvotteluja.

Muut yhteisöt

Kertomusvuoden aikana lasten päivähoitotoimisto osallistui pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan järjestämään toimintaan seuraavasti:

- tilastoselvityksen laadintaan YTV:n jäsenkuntien päivähoitosuunnitelmista vuosille 1973–78, valmistui vuoden lopussa
- neuvotteluihin Opiskelijoiden Lastenhoitosäätiön päiväkotien toiminnan turvaamisesta avustuksin v. 1974 ja niiden kunnallistamisesta v. 1975 alusta lukien YTV:n jäsenkunnissa (edustettuina olivat Helsingin, Espoon ja Vantaan päivähoidosta vastaavat viranomaiset, sosiaalihallitus, Uudenmaan lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosasto, Opiskelijoiden Lastenhoitosäätiö, Suomen ylioppilaskuntien liitto ja Helsingin Seudun Opiskelija-asuntosäätiö). YTV:n hallitus hyväksyi neuvottelujen tuloksena syntyneen ehdotuksen 31. 10.
- työryhmään, jonka YTV:n hallitus asetti lasten päivähoitotoimiston esityksestä 30. 11. laatimaan ehdotusta lasten päivähoidosta perittävien korvausten määrittelyperusteiden yhdenmukaistamiseksi YTV:n jäsenkunnissa.

Päivähoitotoiminta

Kaupungin päiväkodit

Hoitopaikat

Kertomusvuoden lopussa Helsingissä toimi 127 lasten päiväkotia, joista oli suomenkielisiä 114, ruotsinkielisiä 10 ja kaksikielisiä kolme. Koululaisten päiväkotina toimi 11 päiväkotia. Erityistoimintaa oli yhdeksässä päiväkodissa ja kokeilutoimintaa samoin yhdeksässä päiväkodissa.

Toimintansa aloittivat kertomusvuoden aikana seuraavat lasten päiväkodit: Inari 19. 3., Kankare 1. 9., Pajalahti 16. 9., Pilvikki 22. 1., Porolahti 16. 9., Pyynikki 1. 9., Reimarla 1. 6., Tahvonlahti 11. 3. ja Talvikki 7. 10.

Kertomusvuoden lopussa toimineissa päiväkodeissa oli yht. 10 335 hoitopaikkaa, joista kokopäiväpaikkoja 4 957, puolipäiväpaikkoja 4 978 (425 puolipäiväpaikan toiminta oli tilapäisesti lakkautettu henkilökuntapulan tai puutteellisten toimitilojen vuoksi) ja koululaisten päiväkotipaikkoja 400. Paikoista oli erityispaikkoja 126. Lisäystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 614 kokopäiväpaikkaa, 233 puolipäiväpaikkaa ja 95 koululaisten päiväkotipaikkaa.

Päiväkotipaikkojen alueellinen jakautuminen suurpalvelupiireittäin 31.12. ja suhde alueen lapsimäärään (1974 henkikirjoitustietojen mukaan) selviää seuraavasta asetelmasta.

suurpalvelupiiri (ks. sivu 00)	kokopäiväpaikkoja		puolipäiväpaikkoja		koululaisten päiväpaikkoja	
	lukumäärä	% 0–6 vuotiaiden määrästä	lukumäärä	% 3–6 vuotiaiden määrästä	lukumäärä	% 7–10 vuotiaiden määrästä
1	685	8.5	1 040	23.7	65	1.6
2	881	12.8	845	22.1	–	0.0
3	1 477	15.9	1 403	26.7	165	3.1
4	775	14.7	515	15.7	50	1.4
5	1 139	10.2	1 175	16.5	120	1.4
koko Helsinki	4 957	12.2	4 978	20.9	400	1.6

Taulusta 1 A, sivut 216–218 esitetään lasten päiväkodin ja niiden hoitopaikat 31.12. palvelupiireittäin ja kaupunginosittain.

H o i d e t u t l a p s e t

Lukumäärä

Kertomusvuoden aikana lasten päiväkodeissa hoidettiin yht. 16 577 lasta. Vuoden aikana poistui kouluun 5 362 ja muualle 3 248 lasta. Vuoden lopussa oli kirjoissa 9 409 lasta, joista kokopäiväryhmissä 4 742, puolipäiväryhmissä 4 309 ja koululaisten päiväkotiryhmissä 358.

Sukupuoli

Päiväkodeissa kertomusvuoden lokakuussa hoidetuista lapsista (9 297) oli poikia 51 % ja tyttöjä 49 %.

Ikä

Hoidettujen lasten ikä selviää taulusta 3, sivu 222. Suurin osa lapsista, 74.7 % oli 4–6-vuotiaita. Alle vuoden ikäisiä oli 1.4 % hoidetuista lapsista. Liitteestä 4 havaitaan myös, että 0–2-vuotiaiden ryhmissä hoidetuista lapsista 33.7 % oli kolme vuotta täyttäneitä.

Äidinkieli

Suomenkielisiä lapsia oli päiväkodeissa lokakuussa 8 572 (92.2 %), ruotsinkielisiä 699 (7.5 %) ja muun kielisiä 26 (0.3 %), ks. taulu 4, sivu 223.

Erityishoidon tarve

Hoidetuista lapsista päiväkotien henkilökunta katsoi 334 eli 3.6 %:n olevan erityishoidon tarpeessa. Näistä 126 lasta hoidettiin varsinaisilla erityispaikoilla ja 142 lasta päiväkotien lääkäri oli todennut n.s. kahta lasta vastaaviksi erityislapsiksi.

Vanhempien sosiaaliryhmä

Päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhempien sosiaaliryhmitys selviää taulusta 5, sivu 223. Suomenkielisissä päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhemmista kuului noin puolet kolmanteen ja 11.5 % ensimmäiseen sosiaaliryhmään. Ruotsinkielisissä päiväkodeissa hoidettujen lasten vanhemmat sijoittuivat yleisimmin I sosiaaliryhmään.

Hoitoon ottamisen peruste

Kodin ulkopuolella työskenteli 8.1 % päiväkodissa hoidettujen lasten äideistä. Vain yksi työkykyinen huoltaja oli 2 965 lapsella (31.8 %), ks. taulu 6, sivu 224.

P ä i v ä k o t i e n t o i m i n t a

Toimintakaudet ja -päivät

Kertomusvuonna kevättoimintakausi alkoi päiväkodeissa 2. 1. ja päättyi 31. 5. Kesätoimintakausi ajoittui ajalle 1. 6.–18. 8. ja syystoimintakausi ajalle 19. 8.–31. 12.

Toimintapäiviä oli kokopäiväryhmissä keskimäärin 216 ja puolipäiväryhmissä keskimäärin 189. Läsnäolopäiviä oli koko- ja puolipäiväryhmissä lasta kohden keskimäärin 160 (ks. taulu 2, sivu 220-222). Poissaolopäivistä n. 44% johtui sairaudesta. Lastentarhanopettajilla oli työnseisaus 2.4.

Ilmoittautuminen päivähoitoon

Ilmoittautuminen lasten päiväkoteihin tapahtuu toimintavuodeksi kerrallaan. Lasten päivähoitolautakunnan päätöksen mukaan ilmoittautumispäivät syksyllä alkavaa toimintakautta varten olivat 6.–7. 5. ja jälki-ilmoittautuminen 15. 8.

Päivähoitopalveluiden riittämättömyyden vuoksi jouduttiin lapsia hoitoon otettaessa suorittamaan valintaa. Sosiaalihallituksen yleiskirjeen ohjeiden mukaisesti palvelut on ensisijaisesti pyrittävä tarjoamaan niille lapsiryhmille, jotka eniten tarvitsevat hoidollista ja kasvatuksellista tukea. Lisäksi päivähoitopalvelut on järjestettävä siten, että eri ikäluokkien tarpeet tulevat tasapuolisesti huonioonotetuiksi.

Lasten päiväkoteihin pyrki 1. 10. mennessä toimintavuodeksi 1973—1974 yht. 12 279 lasta, joista voitiin sijoittaa 9 374. Taulusta 1 B sivu 219 selviävät päiväkodeista hoitopaikkaa hakeneet lapset ja näiden sijoittuminen alueittain syksyllä 1974. Sivulla 224 olevassa taulussa 6 esitetään eräitä lasten hoitoon ottamisen syitä.

Tavoitteet

Lasten päiväkotitoiminnan tarkoituksena on tukea kodin hoito- ja kasvatustyötä yhteistoiminnassa vanhempien kanssa. Päiväkotien toiminnan tavoitteena on luoda suotuisat olosuhteet lapsen kokonaiskehitykselle fyysisen, motorisen, kielellisen ja sosiaalisen kehityksen osalta sekä edistää oppimisvalmiuksia. Toiminnan suunnittelussa otetaan huomioon lapsen yksilöllinen kehitystaso ja viriketarpeet.

Toiminta-muodot

Ohjelmaan kuului sekä yksilöllistä että ryhmässä tapahtuvaa luovaa toimintaa, musiikki-, liikunta- ja rytmikasvatusta. Tietopuoliseen kehitykseen pyrittiin vaikuttamaan käsittelemällä eri aiheita havainnollistaen niitä esim. kuvamateriaalin, keskustelujen, filmien, retkien ym. avulla.

Alle kouluikäisten päivähoito

Alle kouluikäisten lasten päiväkodit on tarkoitettu 1/2—6-vuotiaille lapsille. Päiväkoti Haavikossa hoidetaan kuitenkin lapsia 3 kuukauden iästä alkaen. Päiväkodeissa on sekä koko- että puolipäivätoimintaa. Puolipäiväryhmät toimivat 4 tuntia päivässä joko aamu- tai iltapäivällä. Kokopäiväryhmissä olevat lapset pyritään hoitamaan päiväkodissa vanhempien työajat huomioonottaen. Ensimmäiset lapset tulevat päiväkoteihin klo 6.30 ja viimeiset lähtevät klo 17. Viidessä päiväkodissa kokeiltiin kertomusvuonna pidennettyä aukioloaikaa klo 19.00 asti. Lain mukaan hoitoaika päiväkodissa ei saisi ylittää 10 tuntia vuorokaudessa.

Lapset pyrittiin päiväkodeissa jakamaan päivähoitoasetuksen mukaisiin ryhmiin seuraavasti:

kokopäiväryhmä	
alle 1-vuotiaita enintään	6
1—2-vuotiaita enintään	12
yli 3-vuotiaita enintään	20
puolipäiväryhmä enintään	25

Osassa ennen päivähoitolakia toimineista päiväkodeista käytettiin kertomusvuonna vanhaa ryhmäjakoa, jonka mukaan kokopäiväryhmissä saa olla alle 1-vuotiaita 8, 1-vuotiaita 10, 2-vuotiaita 12 ja yli 3-vuotiaita 25.

Koululaisten päiväkodit

Koululaisten päiväkodit on tarkoitettu pääasiassa 7—10-vuotiaille koululaisille vapaa-ajan kodiksi ennen tai jälkeen kouluajan. Näissä päiväkodeissa toimi kertomusvuonna olosuhteista riippuen yksi tai kaksi vuoroa joko vain iltapäivävuorona tai ilta- ja aamupäivävuorona. Aukioloajat olivat klo 7.00—17.00.

Lasten toimintaan sisältyi vapaata luovaa toimintaa, liikuntaa ja ulkoilua. Päiväkodin tiloihin järjestettiin rauhallisia soppia läksyjen ja muiden kirjojen lukemista sekä muuta rauhallista ja keskittymistä vaativaa työskentelyä varten.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Lasten kasvatuksessa on kodin ja lasten päiväkodin yhteistyö välttämätöntä. Lisäksi on tärkeää, että vanhemmat tuntevat päiväkodin toimintaa. Tämän edistämiseksi järjestettiin päiväkodeissa:

Päiväkodeissa:
- vanhempien iltoja, joissa annettiin tietoja päiväkodin kasvatustavoitteista ja tutustuttiin päiväkotiin ja sen henkilökuntaan
- "avoimien ovien päivä", jolloin vanhemmilla oli tilaisuus tutustua päiväkodin toimintaan
- vastaanottoaikoja, jolloin vanhemmat keskustelivat kahden kesken opettajan tai/ja johtajan kanssa
- , lapsille ja vanhemmille yhteisiä retkiä ja juhlia.

Lisäksi opettajat suorittivat kotikäyntejä vanhempien kutsusta.

Kuluneena vuonna kävi runsaasti kotimaisia ja ulkomaisia vieraita ja vierailuryhmiä tutustumassa lasten päiväkoteihin.

Eräitten oppilaitosten opiskelijat (yht. 503) suorittivat kurssiinsa kuuluvia lyhyehköjä harjoittelujaksoja lasten päiväkodeissa.

Erityis- ja kokeilutoiminta

Erityis-päivä-kodit

Tunne-elämältään poikkeaville lapsille oli kertomusvuonna erityistoimintaa kahdessa päiväkodissa (Vanamo, Tapaninvainio, 33 paikkaa). Lapset sijoitettiin näihin päiväkoteihin kasvatusneuvolan kautta perusteellisen lastenpsykiatrisen tutkimuksen jälkeen. Päiväkodit olivat jatkuvassa yhteistyössä kasvatusneuvolan kanssa. Viikottain järjestettiin tapausneuvotteluja, joissa päiväkodin henkilökunnan lisäksi olivat läsnä lastenpsykiatri ja lapsen ollessa terapiassa myös hänen hoitoonsa osallistuneet terapeutit. Päiväkodeissa on pienet lapsiryhmät opettajaa kohden, jotta opettaja saisi henkilökohtaisen kontaktin jokaiseen lapseen. Opettajat ovat saaneet erityislastentarhanopettajan koulutuksen.

Kuulovammaisille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kolme (Hakaniemi, Puotila, Vironniemi, 39 paikkaa). Kuulovammaisten erityisopetukseen sisältyi mm. äänenkäytön ja artikulaation alkeet, kuulon harjoittaminen, vibraatioaistin kehittäminen ja hyväksikäyttö erikoisesti musiikin ja rytmiharjoitusten avulla, puhekieli, sen ymmärtäminen ja tuottaminen sekä erilaisten käsitteiden hallinnan lisääminen.

Opetus tapahtui leikin muodossa tätä tarkoitusta varten hankitun materiaalin avulla yksilöllisesti tai pienissä ryhmissä. Vanhempien ohjaukseen sekä yhteistyöhön heidän kanssaan pyrittiin jokaisesta opetushetkestä annetun selostuksen ja kotiopetusohjeiden lisäksi kotikäyntien ja päiväkodeissa pidettyjen informaatiotilaisuuksien avulla.

Kuulovammaisten lasten ohjauksesta huolehtivat erityiskoulutuksen saaneet opettajat.

Päiväkodit saivat konsultaatioapua psykologilta, päiväkotien lääkäriltä sekä kuulonhuoltoliitosta.

Puhehäiriöisille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kaksi (Kallio, Solhälla, 24 paikkaa). Lapset tulivat näihin ryhmiin lääkäreiden suosituksesta. Usea lapsi oli monivammainen ja tehtyjen diagnoosien mukaan lapsilla esiintyi erilaisia aivovaurioita, kuulovammoja, myöhästynyttä puheenkehitystä sekä erilaisia äännevirheitä.

Puhehäiriölapset osallistuivat normaaliryhmissä kaikkeen toimintaan. Tämän lisäksi heille järjestettiin terapeuttista erityisohjausta. Erityisopetukseen kuului olennaisesti konsultointi eri asiantuntijoiden kanssa. Säännöllisimmät yhteydet olivat foniatriin sekä kasvatusneuvolaan. Vanhempien informointi ja tukeminen kuului myös kiinteästi työhön.

Kertomusvuoden kuluessa lasten päiväkotien puhehäiriöpoliklinikan puheenopettajat tutkivat yht. 3 719 6-vuotiasta ja 346 sitä nuorempaa lasta. Tarkastuskäyntejä tehtiin päiväkoteihin 111 kertaa.

Tutkituista 6-vuotiaista todettiin puhehäiriöisiksi 1 107 lasta (30 %). Heistä oli tyttöjä 452 (41 %)

ja poikia 655 (59 %).

Puheterapiaa sai yht. 453 lasta, joista 330 kävi opetuksessa puheen opettajien vastaanotolla ja 123 sai hoitoa omassa päiväkodissaan. Hoitokertoja oli yht. 3 852.

Puheopetusta antoivat kolme puheterapeuttia, yksi Helsingin yliopiston fonetiikan opiskelija, konsultoiva foniatri sekä konsultoiva psykiatri.

Oppivelvollisuudesta vuodeksi lykkäystä saaneille lapsille tarkoitettuja erityisryhmiä toimi kertomusvuoden aikana kahdessa koululaisten päiväkodissa. (Kotivara, Väinölä, 30 paikkaa). Lisäksi joitain lapsia sijoitettiin päiväkotien puolipäiväosastoille. Pienryhmissä tapahtuva toiminta sisälsi runsaasti kouluvalmiuteen tähtääviä harjoituksia.

Esikoulukokeilu

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti suoritettiin kertomusvuonna varsinaista esikoulukokeilua lasten päiväkoti Munkkivuoressa sekä soveltavaa esikoulukokeilua kahdeksassa päiväkodissa. Kokeilutoiminta ei aiheuttanut muutoksia päiväkotiin ottamisen valintaperusteisiin eikä laitosten toiminnan järjestelyihin.

Kokeiluun osallistui päiväkodeissa yksitoista 6-vuotiaiden lasten ryhmää sekä kaksi koululaisten päiväkodeissa toimivaa oppivelvollisuudesta vuodeksi lykkäystä saaneiden lasten ryhmää, yht. 272 lasta.

Opetussuunnitelmana kokeilutoiminnassa käytettiin valtion esikoulukomitean keväällä 1972 hyväksymää esikoulun kokeiluopetussuunnitelmaa.

Päiväkotien aukioloaika

Pidennettyä aukioloaikaa (klo 6.30—19.00) kokeiltiin 16. 4.—31. 5. lasten päiväkodeissa Jakomäki, Lapinmäki, Meritähti, Siltamäki ja Tahvonlahti. Näissä päiväkodeissa sai kertomusvuonna 29 lasta hoidon klo 17 jälkeen.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot

Valvonta

Lasten päivähoitolain mukaan yksityisten päiväkotien, leikkikoulujen ja kerhojen valvonta kuuluu lasten päivähoitolautakunnalle.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot voidaan jakaa neljään ryhmään:
- kunnallisiin verrattavat yksityiset päiväkodit, jotka ovat luovuttaneet lasten valintaoikeuden lasten päivähoitolautakunnalle ja jotka noudattavat samoja perusteita hoitokorvausten perinnästä kuin kunnalliset päiväkodit sekä saavat korotettua valtionosuutta (35 %)
- muut valtionosuutta (30 %) saavat yksityiset päiväkodit
- muut yksityiset päiväkodit
- yksityiset osapäiväisest tai osaviikkoiset leikkikoulut ja kerhot.

Yksityiset päiväkodit, leikkikoulut ja kerhot ja niiden hoitopaikat 31. 12. 1974.

päiväkodit	lukumäärä	hoitopaikkoja		
		kokopäivä	puolipäivä	yht.
-- kunnallisiin verrattavat	16	521	12	533
— muut valtionosuutta saavat	18	404	355	759,
- muut yksityiset	42	1 040	140	1 180
leikkikoulut, kerhot	106		hoidossa lapsia	4 141

Edelliseen vuoteen verrattuna valtionosuutta saavien yksityisten päiväkotien lukumäärä väheni kahdella ja muiden yksityisten päiväkotien lukumäärä lisääntyi kahdella. Vuoden aikana aloitti toimintansa 9 uutta leikkikoulua tai kerhoa.

Taulussa 7, sivu 224 esitetään luettelo kunnallisiin verrattavista yksityisistä päiväkodeista ja niiden hoitopaikoista 31. 12. 74.

Kunnallisiin verrattavissa yksityisissä päiväkodeissa oli vuoden lopussa kirjoissa 520 lasta, joista oli alle vuoden ikäisiä 7.7 %, 1—2-vuotiaita 46.7 % ja 3—6-vuotiaita 45.6 %.

Kunnallisiin verrattavien yksityisten päiväkotien toiminta ja läsnäolopäivät selviävät taulusta 8, sivu 225.

Päiväkodit toimivat kertomusvuonna keskimäärin 227 päivää. Lapset olivat päiväkodeissa keskimäärin 179 päivänä.

Kertomusvuonna kaupunki avusti 23 yhdistyksen tai säätiön ylläpitämää yksityistä päiväkotia. Taulusta 9, sivu 225 ilmenevät kaupungin avustamat yksityiset päiväkodit ja niiden kertomusvuonna saamat avustukset.

Päiväkotien lääkäri suoritti 38 ja terveydenhoitajat 56 tarkastuskäyntiä yksityisiin päiväkoteihin ja päiväkerhoihin.

Terveyslautakunta hyväksyi 22 uutta päiväkotihuoneistoa ja terveysinsinööri kävi kahdessa päiväkodissa.

Yksityisten päiväkotien astioista otettiin 97 hygienianäytettä (35 näytteessä oli bakteereja yli sallitun määrän).

Perhepäivähoito

Ohjattu perhepäivähoito

Toiminnan aloittaminen

Kertomusvuoden aikana aloitettiin aikaisemman kokeilupohjaisen (ks. vuoden 1973 toimintakertomus sivut 26—28) toiminnan perusteella kaupungin järjestämä ohjattu perhepäivähoito. Tarkoituksena oli pyrkiä luomaan ohjatusta perhepäivähoitotoiminnasta kaupungin päiväkotiverkostoa täydentävä ja alueelliseen paikkatarpeeseen kytkeytyvä palvelujärjestelmä.

Lasten päivähoitolautakunta päätti 17. 1. ohjatun perhepäivähoidon aloittamisesta ja khlta määrärahan anomisesta toimintaa varten ajalle 1. 2.—30. 6.

Suunnitelman täytäntöönpaneminen viivästyi kuitenkin, kun sosiaalihallitus vahvisti päivähoitosuunnitelman vasta 20. 6. siten, että 31. 12. mennessä saatiin perustaa 200 ohjattua perhepäivähoitopaikkaa. Tämän perusteella lautakunta katsoi tarkoituksenmukaiseksi aloittaa ohjattu perhepäivähoito palkkaamalla 80—100 perhepäivähoitajaa ajaksi 1. 11.—31. 12.

Hoitajien ja lasten valitseminen

Perhepäivähoitajien valinnan suoritti lasten päivähoitotoimiston päällikkö kuultuaan asiantuntijoina perhepäivähoidon henkilökuntaa.

Lasten valinnan perhepäivähoitokoteihin suoritti lasten päivähoitolautakunta perhepäivähoidon tarkastajan ja perhepäivähoidon ohjaajien esityksestä.

Lasten sijoituksessa otettiin huomioon khn päätös, jonka mukaan valvottuun perhepäivähoitoon lastensuojelullisista syistä sijoitetut lapset olisi pyrittävä sijoittamaan ohjattuun perhepäivähoitoon. Valinnassa otettiin huomioon myös ne lapset, jotka perhepäivähoidon aluetoimistojen tai päiväkotien tiedon mukaan jonottivat hoitopaikkaa. Etusija annettiin sosiaalisista ja kasvatuksellisista syis-

tä päivähoitoa tarvitseville.

Perhepäivähoitopaikat

Marras- ja joulukuun aikana palkattiin yhteensä 98 perhepäivähoitajaa ja perustettiin 150 ohjattua perhepäivähoitopaikkaa. Yhden perhepäivähoitajan hoitoon tuli 1—2 lasta. Ilta- ja yöhoitoa antoi 11 kotia.

	lapsia	%		lapsia	%
alle 1-vuotiaita	24	16.0	5-vuotiaita	23	15.3
1-vuotiaita	21	14.0	6-vuotiaita	5	3.3
2-vuotiaita	35	23.4	7-vuotiaita	5	3.3
3-vuotiaita	16	10.7			
4-vuotiaita	21	14.0		150	100.0

Lasten läsnäolopäiviä oli marras- ja joulukuun aikana yhteensä 3 226. Poissaolopäiviä oli 504, joista sairauspäiviä 144 (30 %).

Yksityinen perhepäivähoito

Yksityisiä kaupungin valvomia perhepäivähoitokoteja oli kertomusvuoden lopussa 2 531. Näistä antoi ilta- ja yöhoitoa 22 kotia.

Perhepäivähoitokodeissa hoidettiin 31. 12. 4 135 lasta, joiden ikäjakauma oli seuraava:

	lapsia	%		lapsia	%
alle 1-vuotiaita	392	9.5	5-vuotiaita	472	11.4
1-vuotiaita	693	16.8	6-vuotiaita	407	9.8
2-vuotiaita	732	17.7	7-vuotiaita	172	4.2
3-vuotiaita	703	17.0			
4-vuotiaita	564	13.6	yhteensä	4 135	100.0

Hoitopaikkaa odotti vuoden lopussa 488 lasta.

Leikkikentät

Kaupungin leikkikentät

Kaupungin leikkikenttätoiminnan tarkoituksena on järjestää ja kehittää lasten ulkoilu- ja leikkikenttätoimintaa kaupungin alueella.

Lapsille ja nuorille pyritään järjestämään mahdollisuus vapaavalintaisiin leikkeihin, johdettuun ryhmätoimintaan ja urheiluun valvotuilla leikkialueilla.

Kertomusvuonna oli neljä vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille ja nuorille tarkoitettua leikkikenttätoimintaa 12 kesä- ja 25 kokovuotisella leikkikentällä. Uusi kokovuotinen leikkikenttä aloitti toimintansa Yliskylässä Kiiltomatopolun ja Ilomäentien risteyksessä.

Kesäleikkikenttien toiminta-aika 6. 6.—15. 8. ajoittui koulujen kesäloman ajaksi. Kentät olivat avoinna muina arkipäivinä paitsi lauantaina klo 9—15.

Ohjelmaan kuuluivat vapaat ja ohjatut leikit, retkeilyt ja uintimatkat.

Lasten keskimääräinen lukumäärä puolen päivän aikaan laskettuna oli korkeimmillaan kesäkentillä yli 70 ja kaikilla kesäkentillä keskimäärin 44. (ks. taulu 10, sivu 226).

Kokovuotisten leikkikenttien aukioloaika oli 1. 1.—31. 5. maanantaina klo 10—16, lauantaina klo 9—15 ja muina viikonpäivinä klo 9—18. Kentillä siirryttiin 1. 6. alkaen viisipäiväiseen toimintaviikkoon, aukioloajan ollessa klo 9—18. Toimintapäiviä oli kertomusvuonna 271.

Kokovuotisilla kentillä oli kesäkuukausina puolen päivän aikaan keskimäärin 90 lasta ja vilkkaimmilla kentillä keskim. lähes 200 (ks. taulu 10, s. 226).

Kertomusvuoden aikana kokovuotisille leikkikentille tehtiin keskimäärin 5 517 käyntiä päivässä. Taulusta 11, sivu 227 selviää, että vilkkaimmille kentille tehtiin päivittäin n. 500 käyntiä keskimääräisen käyntimäärän ollessa 226 kenttää kohti.

Leikkikentillä käyneistä lapsista oli 4—11-vuotiaita n. 60 %, alle 4-vuotiaita n. 20 % ja yli 12-vuotiaita n. 20 %.

Kesäkuukausina, yht. 44 päivänä jaettiin sekä kokovuotisilla että kesäleikkikentillä lapsille kerran päivässä *ilmainen lämmin ateria,* yhteensä 108 036 ruoka-annosta. Ruokailijoita oli kokovuotisilla kentillä keskimäärin 80 ja kesäkentillä keskimäärin 37 päivässä.

Leikkikentillä sattui kertomusvuonna 854 *tapaturmaa,* joista hoitoon vietiin 42 lasta. Suurin osa tapaturmista oli pieniä naarmuja ja ruhjevammoja, jotka tarvitsivat hoidoksi vain kentällä annetun ensiavun. Hoitoon viedystä 42 lapsesta kahdeksalla oli luunmurtuma ja kahdella aivotärähdys. (ks. taulu 14, sivu 230).

Leikkikenttien telineissä sattui yhteensä 175 tapaturmaa. 25 tapaturmaa sattui keinussa, 24 rattaiden kanssa, 22 liukumäessä ja 20 kiipeilytelineissä.

Päiväkotien lääkäri ja terveydentarkastajat suorittivat leikkikentille 10 tarkastuskäyntiä.

Terveydellisten tutkimusten laboratorio otti näytteitä 16 leikkikentän kahluualtaan vedestä, neljän leikkikentän hiekkalaatikosta sekä yhden kesäleikkikentän juomavedestä.

Yksityiset puistotädit

Yksityisinä toimivia ja lasten päivähoitotoimiston valvomia pienten lasten ulkoiluttajia ns. »puistotätejä" oli noin 75. Puistotätien kysyntä oli etenkin uusilla asutusalueilla vilkasta, mutta työntekijöiden saanti oli vaikeaa.

Puistotätien tavallisin päivittäinen toiminta-aika oli kertomusvuonna 9.00—11.30 ja klo 14.30—16.30.

Päivähoitotoimintaa tukevat toiminnat

Terveydenhuolto

Päiväkotien lääkärinä toimi kertomusvuonna lääket.lis. Soili Ilmonen ja terveydenhoitajina Mirja Heijari (27. 2. saakka) ja Eira Salminen.

Lasten terveydenhoito

Jokaisen päivähoitopaikan saaneen lapsen oli esitettävä lastenneuvolan tai yksityislääkärin antama terveystodistus toimikauden alussa.

Lastenneuvoloiden lääkärit pitivät päiväkotilapsille yhteensä 229 vastaanottoa ja tarkastivat näistä 3 050 lasta.

Päiväkotien lääkäri huolehti erityispäiväkotien lasten terveystarkastuksista sekä lisäksi hoiti poikkeuksellisesti muutamien muiden päiväkotien lasten terveystarkastukset pitäen yht. 21 vastaanottoa. Lisätutkimuksiin lähetettiin 83 lasta sekä ns. erityislapsiksi todettiin 142 lasta.

Päiväkotien lasten hammashoidosta huolehti hammashuolto-osasto kansanterveyslain toimintaperiaatteiden mukaan.

Yleinen kasvatusneuvola ja Itäinen kasvatusneuvola antoivat konsultti- tai hoitoapua päiväkodeissa olevien emotionaalisesti häiriintyneiden lasten ongelmissa.

Lasten sairaudet ja tapaturmat

Kertomusvuonna oli Helsingin kaupungin päiväkodeissa 31 916 sairastapausta. Eniten esiintyi tavallista nuhakuumetta (18 133 tapausta).

Vuoden alussa oli Helsingissä liikkeellä tuhkarokkoepidemia ja sitä esiintyi päiväkodeissakin tavallista enemmän, yht. 3 770 tapausta. Päiväkoti Onnelassa oli marraskuussa sitkeä tulirokkoepidemia. Laitosta ei kuitenkaan jouduttu sulkemaan epidemian takia. Märkäistä aivokalvontulehdusta oli päivähoitolaisten joukossa kaksi tapausta joulukuussa (ks. taulu 12, sivu 228).

Päiväkotien lääkäri ja terveydenhoitajat tarkastivat sairauden takia 559 lasta. Epidemian tähden lapsista otettiin 91 ulostusnäytettä ja 10 hinkuyskänäytettä.

Lasten päiväkodeissa sattui vuoden aikana yht. 494 tapaturmaa. Näistä 60 % oli pieniä tapaturmia, jotka vaativat hoidokseen vain pienen ensiaputoimenpiteen päiväkodissa. 200 tapausta vietiin hoitoon sairaalan poliklinikalle. Näistäkin suurin osa oli pieniä vammoja, kuten pieniä, kuitenkin ompelua vaativia haavoja. 18 lapsella oli luunmurtuma ja 11 lapsella aivotärähdys. Hammastapaturmia oli 4 (ks. taulu 13, sivu 229).

Tapaturmiin osallisena oli 75:ssä tapauksessa leikkiväline tai leikkiin tarkoitettu teline. Keinussa sattui 18, liukumäessä 13 ja kiipeilytelineissä 12 tapaturmaa. Pulkat ja potkukelkat aiheuttivat yhteensä 19 tapaturmaa.

Henkilökunnan terveydenhoito

Päiväkotien lääkäri on suorittanut tulotarkastukset päiväkotien keittiöhenkilökunnalle, harjoittelijoille tilapäisessä työsuhteessa olevalle henkilökunnalle sekä viransijaisille opettajien viransijaisia lukuunottamatta. 57 vastaanotolla on tulotarkastuksessa käynyt 443 henkilöä. Lisäksi päiväkotien lääkärin tarkastuksessa on ollut poikkeustapauksissa muuta henkilökuntaa, yht. 55 henkeä. 69 henkilöä on lähetetty lisätutkimuksiin.

Terveydenhoitajien tarkastuksessa on käynyt 73 henkilöä. Tulotarkastusten ja epidemiatilanteiden yhteydessä henkilökunnalta on otettu nielu- ja ulostusnäytteitä.

Terveydellisten olosuhteiden valvonta

Päiväkotien lääkäri suoritti 95 ja terveydenhoitajat 97 tarkastuskäyntiä päiväkoteihin.

Terveydellisten tutkimusten laboratorio otti näytteitä ruokailuvälineistä 93 kertaa (32 näytteessä oli bakteereja yli sallitun määrän). Yhden päiväkodin hiekkalaatikosta tehtiin tutkimuksia heinä-, elo- ja syyskuussa.

Terveysinsinööri kävi päiväkotien lääkärin pyynnöstä tarkastuskäynnillä neljä kertaa.

Muuta toimintaa

WHO:n poliotutkimusta varten on terveydenhoitovirasto 9. 8. 1972 alkaen käynyt ottamassa päiväkotien 0—2-vuotiaiden osastoilta viikottain ulostusnäytteitä. Tutkimus loppuu tammikuussa 1975.

Terveydenhoitoviraston ja päivähoitotoimiston yhteisellä työryhmällä on valmistumassa terveyskasvatusohjelma puhtaudesta.

R u o k a h u o l t o

Päiväkotiruokailun tavoitteena oli lasten yksilölliset ravintovaatimukset täyttävän, terveellisen, lasten maku- ja ruokailutottumuksia kehittävän ruoan tarjoaminen. Ruokahuolto pohjautui yhtenäisen, kuuden viikon pituisen, kiertävän ruokalistan mukaan valmistettuihin aterioihin. Ruokalistat laadittiin erikseen alle 1-vuotiaille, 1—6-vuotiaille ja koululaisten päiväkodeille sekä erikseen talvi- ja kesätoimintakaudeksi. Erikoisruokavaliota tarvitseville lapsille laadittiin omat sovellutukset päiväkodin ruokalistoista.

Ateriat

Päiväkodeissa olevat lapset söivät 1—3 ateriaa päivittäin 3—3.5 tunnin välein. Kokopäiväryhmissä

olevat lapset saivat 2/3 ja puolipäiväryhmissä olevat 1/3 päivän ravinnon tarpeestaan päiväkodissa ollessaan.

päiväkodeissa

Ruoanvalmistus tapahtui päiväkodeissa lukuunottamatta muutamia päiväkoteja, joihin heikkojen ruoanvalmistusolosuhteiden vuoksi tuotiin lounaan pääruoka elintarvikekeskuksesta.

Ruuan valmistus ja hankinnat

Päiväkodissa tapahtuvasta ruoanvalmistuksesta johtuen ruoka oli korkealuokkaista ja toiminta voitiin sopeuttaa päiväkodin olosuhteisiin.

Elintarvikehankinnat suoritettiin keskitetysti hankintakeskuksen nimeämistä hankintapaikoista.

Päiväkodin keittiössä on 1–2 työntekijää, jotka huolehtivat ruoanvalmistuksesta ja siihen liittyvistä tehtävistä yhtenäisten ohjeiden mukaan.

Talous

Tulot ja menot

Menot ja tulot jakautuivat eri toimintamuotojen kesken seuraavasti:

	Menot kmk	%	Tulot kmk	%
Lasten päivähoitolautakunta ja hallinto	1 944	3.7	28	0.16
Lasten päiväkodit	44 686	84.1	17 061	99.71
Perhepäivähoito	948	1.8	4	0.02
Lasten leikkikenttätoiminta	2 545	4.8	19	0.11
Avustukset	1 489	2.8	–	
Käyttövarat	1 486	2.8	–	
Yhteensä	53 098	100.0	17 112	100.0

Vuoteen 1973 verrattuna menot olivat lisääntyneet 23.8 % ja tulot 57.9 %. Tulojen osuus menoista oli lisääntynyt 25.3 %:sta 32.2 %:iin. Menojen prosentuaalinen lisäys vuoteen 1973 verrattuna oli suurinta lasten päivähoitolautakunnan ja hallinnon kohdalla ja pienintä avustusten ja käyttövarojen määrän kohdalla. Lasten päiväkotien ja leikkikenttätoiminnan menot kasvoivat runsaalla 20 %:lla.

Lasten päivähoidosta perittävät korvaukset

Lasten päivähoidosta (kaupungin päiväkodit, ohjattu perhepäivähoito, kunnallisiin verrattavat yksityiset päiväkodit) perittävät korvaukset olivat kertomusvuoden aikana kokopäivähoidosta 0 mk, 2 mk, 4 mk ja 6 mk ja puolipäivähoidosta 0 mk, 1 mk, 2 mk tai 3 mk hoitopäivältä huoltajan maksukyvystä riipuen.

Huoltajan maksukykyä määriteltäessä perheen kuukauden bruttotulot laskettiin yhteen, tästä vähennettiin asumiskustannukset sekä opintolainan korot yhtä kuukautta kohden ja jäännös jaettiin perheen jäsenten lukumäärällä.

Maksuluokkien tulorajat olivat seuraavat:

Tulot perheenjäsentä kohden mk/kk

Maksu-luokka	2-henkinen perhe	3-henkinen perhe	4-henkinen perhe	5 tai useampi jäseninen perhe	kokopäivämaksu	puolipäivämaksu
IV	–330	–300	–270	–240	0	0
III	331–440	301–370	271–340	241–310	2,–	1,–
II	401–500	371–480	341–450	311–420	4,–	2,–
I	501–	481–	451–	421–	6,–	3,–

Lastentarhain tarkastaja oli oikeutettu alentamaan maksua yhdellä tai useammalla maksuluokalla sellaisille lasten huoltajille, jotka anoivat maksun alentamista taloudellisen asemansa tilapäisen heikentymisen vuoksi ja esittivät tästä luotettavan selvityksen.

Kertomusvuonna lasten päiväkodeissa hoidetut lapset (tilanne lokakuussa) jakautuivat eri hoitomaksuluokkiin seuraavasti:

kokopäivä			puolipäivä[1]			kaikki		
	lapsia			lapsia			lapsia	
hoitomaksu mk/pv	lukumäärä	%	hoitomaksu mk/pv	lukumäärä	%	hoitomaksuluokka	lukumäärä	%
0	733	15.7	0	366	7.9	IV	1 099	11.8
2	448	9.6	1	284	6.1	III	732	7.9
4	824	17.7	2	562	12.1	II	1 386	14.9
6	2 650	57.0	3	3 430	73.9	I	6 080	65.4
yht.	4 655	100.0	yht.	4 642	100.0	yht.	9 297	100.0

Taulukosta havaitaan, että suurin osa sijoittuu korkeimpaan maksuluokkaan. Sosiaalihallitus tarkisti korvausperusteita ja lisäsi maksuluokkia kahdella vuoden 1975 alusta alkaen (lautakunta merkitsi tiedoksi 31. 10. 686 §).

[1] myös koululaisten päiväkodit.

Sammandrag

Enligt § 11 i barndagsvårdslagen skall kommun sörja för att av kommunen anordnad eller övervakad barndagvård står till buds i den omfattning och med sådana verksamhetsformer som behovet därav inom kommunen förutsätter. I Helsingfors ombesörjes denna uppgift av barndagsvårdsnämnden.

Till barndagsvårdsnämnden hörde under berättelseåret nio av stadsfullmäktige för åren 1973—76 valda medlemmar, av vilka en var medlem också i barnskyddsnämnden och en i vårdnämnden. Föredragande vid nämndens möten var inspektorn för barnträdgårdarna. Nämnden sammanträdde under året 23 gånger. De behandlade paragrafernas antal var 807.

Barndagsvårdsnämndens beredande och berkställande organ är barndagsvårdsbyrån, vars chef är inspektorn för barnträdgårdarna.

Enligt givna föreskrifter angående barndagsvården leder och övervakar barndagsvårdsbyrån såväl stadens egen barndagsvård som den privata barndagsvårdsverksamheten. I ledningen och övervakningen av stadens dagsvård har ingått informations- och rådplägningstillfällen, som hållits för daghemmens, familjedagvårdens och lekplanernas personal, besök på fältet, varvid arbetsledning samt information i frågor, som berör förvaltningen givits samt per telefon försigående kontakt mellan centralbyrån och fältet. Bristen på arbetskraft har varit till förfång för ledningen och övervakningen av den privata barndagvården.

I barndagvårdsväsendets tjänst var under berättelseårets slut 1 699 personer. Av dem arbetade 58 på centralbyrån i administrativa och övriga uppgifter, 1 421 i barndaghemmen, 125 i familjedagvården och 95 på lekplanerna.

I olika skolningstillfällen har under året deltagit 24 personer får centralbyrån. För barndaghemmens föreståndare anordnades en kompletteringskurs vari deltog 46 föreståndare. Barnträdgårdslärare och övrig personal i barndaghemmen har varit med om kompletteringskurser och olika specialkurser som berört deras arbete. Två studiedagar har anordnats för familjedagvårdens handledare och för familjedagvårdare har ordnats tre 40 timmars grundkurser, från vilka 117 familjedagvårdare erhöll betyg. För lekplanernas personal har ordnats kortvariga skolningstillfällen, som berört någon specialfråga.

Barndagvårdsväsendets informationsverksamhet har under året bestått av publicering av kungörelser i dagspressen, utdelning av brochyrer angående barndagvård, samt till massmedia och allmänhet given information om barndagvårdsservice.

Barndagvårdsplaneringen har som uppgift att ombesörja vårdplatsernas kvantitativa och vårdutrymmenas kvalitativa utveckling i samarbete med stadens olika förvaltningsorgan samt med dem som bygger och ansvarar för byggena. Under året uppgjordes barndagvårdsplanen för åren 1975—1979, barndagvårdsnämndens ekonomiplanerings förslag för åren 1976—1985 samt barndagvårdsnämndens framställning till stadens ekonomiplanering för perioden 1975—1980. Under året gjordes en framställning till stadsstyrelsen om grundandet av 25 nya barndaghem med gemensamt vårdplatsantal 1800, samt grundandet av en ny lekplan.

Utvecklingen av barndagvårdsväsendets administration har under berättelseåret genomgått en stark utvecklingsprocess. Många administrationen berörande utvecklingsprojekt har satts i gång, fastän för en del av dem besluten och det praktiska verkställandet har överförts till följande år. Under år 1974 slutfördes en undersökning om administrationens rationalisering som tillsammans med det av stadsfullmäktige 11.12 godkända nya reglementet lägger grunden för den organisationsförnyelse som igångsättes under år 1975. En arbetsgrupp har utrett barndagvårdens planeringsorgan och på

dess förslag fattade stadsstyrelsen beslut om utökande av planeringsprsonalen. Likaså igångsattes en undersökning angående ADB metodernas tillämpningsmöjlighet vid behandling av barndagvårdsväsendets uppgifter samt planeringen av ett försök som berör regionalt sammangående och effektivering av servicen inom socialvårdens skilda serviceområden.

Under berättelseåret har det reglementsenliga gemensamma mötet med vårdämnden, barnskyddsnämnden och barndagvårdsnämnden hållits. Dessutom har barndagvårdsbyrån deltagit i av Huvudstadsregionens sammarbetsdelegation för medlemskommunerna arrangerad samverksamhet samt i olika arbetsgrupper och rådplägningstillfällen för stadens olika förvaltningsorgan.

I slutet av år 1974 fanns i Helsingfors 127 kommunala barndaghem. Av dem var 114 finskspråkiga, 10 svenskspråkiga och 3 barndaghem, i vilka fanns såväl finsk- som svenskspråkiga varngrupper. Det fanns 11 daghem för skolbarn. Vårdsplatsernas antal var allt som allt 10 335 av vilka heldagsplatser 4 957 (ung. 12 % av stadens samtliga barn i åldern 0–6 år) och halvdagsplatser 4 978 ung. 20 % av barnen i åldern 3–6 år) och platser i daghem för skolbarn 400 (1.6 % av barnen i åldern 7–10 år). I nio barndaghem fanns det inalles 126 vårdplatser för till sitt känsloliv avvikande, eller hörselskadade barn samt barn med talrubbningar eller sådana barn, som erhållit uppskov med påbörjandet av skolgången. I nio barndaghem pågick förskoleförsök och i 5 barndaghem hade man försök med förlängd öppenhållningstid.

I stadens barndaghem var heldaggruppernas verksamhetsdagar i genomsnitt 216 och halvdaggruppernas 189. För vardera grupperna var antalet närvarodagar per barn i genomsnitt 160.

Vid årets slut var i de kommunala barndaghemmen inskrivna 9 409 barn, av vilka 4 742 i heldagsgrupper, 4 309 i halvdagsgrupper och 358 i daghem för skolbarn (1–2 års barn 10.5 %, 3–6 års 83.5 % och 7–10 års 4.6 %. Under ett år gamla var 1.4 %). De i daghemmen vårdade finskspåkiga barnens föräldrar hörde mestadels till socialgrupp III och de svenskspåkiga barnens föräldrar mestadels till socialgrupp I, (socialgruppsindelning I–IV). Utanför hemmet arbetade 81.1 % av de i barndaghemmen vårdare barnens mödrar. 31.8 % av barnen hade endast en arbetsför försörjare.

För de i barndaghemmen vårdare barnens hälsovård har svarat barndaghemmens läkare och rådgivningsbyråerna för barn. Sjukdomsfallen var under året 31 916. Sammanlagt 494 olycksfall inträffade, i 240 av dessa måste barnet föras för vård.

Barndaghemmens matförsörjning har grundat sig på måltider som förfärdigats enligt en matlista, vilken återkommit efter 6 veckors intervaller. Tillredningen av maten har skett i barndaghemmen.

Av staden övervakade privata daghem, som är jämförbara med de kommunala och erhåller förhöjd statsandel (35 %), fanns i slutet av år 1974 16 stycken med gemensamt 533 vårdplatser. Inskrivna var 520 barn av vilka 7.7 % var under ett år, 46.7 % 1–2 år och 45.5 % 3–6 år. I de med de kommunala barndaghemmen jämförbara privata barndaghemmen var vårddagarna i genomsnitt 227. Närvarodagar per barn var 179. Övriga privata barndaghem som erhåller statsandel var 18 (759 vårdplatser) och övriga privata barndaghem 42 (1 180 vårdplatser). Privata lekskolor och klubbar, som öppenhålles några timmar om dagen eller några dagar i veckan var 106 och i dem vårdades 4 141 barn. Stadens understödde under berättelseåret 19 privata av förening eller stiftelse upprätthållet barndaghem.

Av staden ordnad ledd familjedagvård påbörjades i början av november. I slutet av året hade 98 familjedagvårdare avlönats och 150 ledda familjedagvårdsplatser grundats. Av de vid årets slut i vård varande barnen var en avmärkningsvärt stor del, 16.0 % under ett år, 1–2 år var 37.4 % och över 3 år 46.6 %.

Privara av staden övervakade familjedaghem var vid årets slut 2 531 och i dessa vårdades 4 135 barn av vilka 9.5 % var under ett år, 1–2 år var 34.5 % och över 3 år 56.0 %.

Avsikten med stadens lekplansverksamhet är att anordna och utveckla barnens utomhusvistelse och lekverksamhet inom stadens område. Under berättelseåret fanns det 25 lekplaner som öppenhålles hela året och 12 sommarlekplaner. Under året gjordes i genomsnitt 5 517 besök per dag på under hela året verksamma lekplaner, vilket blir 226 besök per lekplan per dag. Under året inträffade på lekplanerna 854 olycksfall, av vilka 42 fall fördes för vård.

Barndagsvårdsväsendets utgifter var under år 1974 50.098.642 mk och inkomster 17.112.622 mk. Jämfört med år 1973 hade utgifterna stigit med 23.8 % och inkomsterna med 57.9 %. Största delen av utgifterna hänför sig till barndaghemsverksamheten (84.1 %) från vilken också nästan alla inkomster kom (99.7 %). Centralförvaltningens del av utgifterna var 3.7 %.

Den för dagvården uppburna ersättningen var under berättelseåret för heldagsvård 0—6 mark och för halvdagsvård 0—3 mark beroende av försörjarens betalningsförmåga.

För 65.4 % av barnen i dagvård erlades betalning enligt högsta betalningsklassen och för 11.8 % erlades ingen avgift.

Taulu 1. Lasten päiväkodit

A. Hoitopaikkojen lukumäärä 31. 12. 1974 kp = kokopäiväryhmä, pp = puolipäiväryhmä, kpk = koululaisten päiväkotiryhmä

Palvelupiir. n:o	Kaupunginosa	Päiväkoti	Toiminta 1)	Hoitopaikat 2)				Yht.
				kp		pp	kpk	
				ikä, vuotta				
				0–2	3–6	3–6	7–10	
11.	14. Taka-Töölö	B-M-Hemmet	R,K	–	37	100	–	137
		Päiväpirtti	S	–	25	75	–	100
		Rauhala	S	–	25	50 3)	–	75
		Topelius	S	30	25	50	–	105
12.	13 Etu-Töölö	Leppäsuo	S	36	25	50	–	111
		Väinölä	S,E,K	–	–	–	40	40
13.	1 Kruununhaka	Virkkula	S	–	45	50 3)	–	95
		Vironniemi	S,E	–	20	40	–	60
	8 Katajanokka	Katajanokka	S	–	25	50 3)	–	75
14.	4 Kamppi	Pienola	S	–	25	50	–	75
		Ruoholahti	S	–	20	50	–	70
	5 Punavuori	Meripirtti	S	25	25	50	–	100
		Solhem	R	–	25	25	–	50
		Vuokko	S	–	25	50	–	75
15.	6 Eira	Eira	S	28	20	50	–	98
	7 Ullanlinna	Fylgia	R	–	25	50	–	75
		Onnela	S	–	25	50	–	75
		Toimela	S	–	–	25	25	50
	52 Suomenlinna	Suomenlinna	S	–	20	25	–	45
16.	31 Lauttasaari	Kotkankallio	S R	–	–	75	–	75
		Melkko	S	15	25	–	–	40
		Myllykallio	S	–	25	25	–	50
		Pajalahti	S	24	40	50 3)	–	114
21.	15 Meilahti	Pihlaja	S	30	25	75	–	130
	17 Länsi-Pasila	Kyllikki	S	20	–	–	–	20
		Pasila	S	–	20	20	–	40
22.	16 Ruskeasuo	Ruskeasuo	S	30	25	75 3)	–	130
	29:1 Etelä-Haaga	Kyläneva	S	30	25	75 3)	–	130
		Lapinmäki	S	45	60	40	–	145
23.	29:3 Pohj-Haaga	Jotuni	S	–	25	25	–	50
		Kanerva	S	25	25	50	–	100
		Männistö	S	–	25	75	–	100
		Pakkala	S	30	25	25	–	80
24.	30 Munkkiniemi	Elka	S, R	22	–	60	–	82
		Kaartintorp.	S	–	25	75	–	100
		Munkkivuori	S,K	30	40	75 3)	–	145
25.	32 Konala	Hilapelto	S	–	25 2)	–	–	25
	46 Pitäjänmäki	Pajamäki	S	30	25	50	–	105
		Pitäjänmäki	S	–	25	50	–	75
		Marttila	S	–	25	–	–	25
		Reimarla	S	24	–	–	–	24
26.	33 Et-Kaarela	Kaarela	S	–	25 2)	–	–	25
		Kannelmäki	S	30	25	50	–	105

Palvelupiir. n:o	Kaupunginosa	Päiväkoti	Toiminta 1)	Hoitopaikat 2)				Yht.
				kp		pp	kpk	
				ikä, vuotta				
				0–2	3–6	3–6	7–10	
		Vanhainen	S	15	50	25	–	90
31.	23 Toukola	Annala	S	–	25	50	–	75
		Toukola	S	30	–	–	–	30
	24 Kumpula	Marjala	S	–	25	50	–	75
	25 Käpylä	Alku	S	–	25	75	–	100
		Käpylinna	S	42	25	25	–	92
		Malva	R	–	20	25	–	45
52.	26 Koskela	Koskela	S	–	25	25	–	50
		Koskelanrin.	S	–	20	20	–	40
32.	28:4 Patola	Oulunkylä	S	–	25	75 3)	–	100
		Pilvikki	S	15	40	25	–	80
	28:5 Veräjämäki	Veräjämäki	S	30	50	50	–	130
33.	28:2 Maunula	Haavikko	S	30	–	–	–	30
		Kuusikko	S	15	25	50	–	90
		Maunula	S	40	25	75 3)	–	140
		Maunulanmäki	S	–	–	–	25	25
		Pirjo	S	15	25	25	–	65
		Suursuo	S	30	50	50	–	130
	34:1 Länsi-Pakila	Pakila	S	–	25	75	–	100
	35:1 Paloheinä	Paloheinä	S	–	25	25	–	50
34.	21 Hermanni	Hermanni	S	36	–	–	–	36
		Kotikallio	S	–	70	50	50	170
		Kotivara	S,E,K	–	–	–	40	40
		Pääskylä	S	–	25	25	–	50
		Vanamo	S,E	–	16	9	–	25
	22 Vallila	Hemgård	R	–	25	25	–	50
		Päijänne	S	16	25	75	–	116
		Sammatti	S	16	–	–	–	16
		Sirkkula	S	15	25	50	–	90
		Vallila	S	12	25	25	–	62
	17 Itä-Pasila	Talvikki	S	15	20	25	–	60
35.	11 Kallio	Ahtola	S	–	–	25	50	75
		Alppimaja	S	–	45	25	–	70
		Hakaniemi	S,E	25	25	50	–	100
		Kallio	S,E	–	20	37	–	57
		Solhälla	R,E	–	20	37	–	57
		Taru	S	30	–	–	–	30
		Terhi	S	–	25	25	–	50
		Touhula	S	12	20	–	–	32
36.	12 Alppiharju	Ebeneser	S	30	25	100	–	155
		Hanna Rothm.	R	–	25	25 3)	–	50
		Kalliorinne	S	–	20	50	–	70
		Päivärinne	S	30	–	–	–	30
		Tapio	S	–	45	–	–	45
		Valkama	S	12	25	25	–	62
41.	38:1 Ylä-Malmi	Ylä-Malmi	S	30	50	50	–	130
	39 Tapaninkylä	Tapaninvain.	S,E	30	33	50	–	113
		Tapanila	S	30	50	50 3)	–	130
42.	37 Pukinmäki	Pukinmäki	S	–	25	25	–	50
	38:3 Pihlajamäki	Aulanko	S	30	25	50 3)	–	105
		Louhikko	S	15	50	50	–	115
		Pihlajamäki	S	30	50	50	–	130
		Pyynikki	S	15	20	25	–	60
43.	40 Suutarila	Siltamäki	S	30	60	40	–	130

Palve-lupiir. n:o	Kaupunginosa	Päiväkoti	Toiminta 1)	Hoitopaikat 2)				Yht.
				kp		pp	kpk	
				ikä, vuotta				
				0–2	3–6	3–6	7–10	
	41:1 Puistola	Puistola	S	–	25	–	–	25
44.	41:1 Jakomäki	Jukola	S	–	–	–	50	50
		Jakomäki	S	30	50	75	–	155
		Kankare	S	12	20	–	–	32
		Suurmetsä	S	15	50	50 3)	–	115
51.	42 Kulosaari	Domus	R	–	–	50	–	50
		Kulosaari	S	30	25	75 3)	–	130
	43 Herttoniemi	Herttoniemi	S	30	25	75 3)	–	130
		Porolahti	S	12	40	25	25	102
		Roihuvuori	S,K	30	50	75 3)	–	155
		Siilitie	S,K	30	50	50	–	130
52.	49 Laajasalo	Kasperi	S	–	–	–	25	25
		Tahvonlahti	S	30	60	50 3)	–	140
		Yliskylä	S	30	25	75	–	130
	51 Santahamina	Santahamina	S	–	25	25	–	50
53.	45 Vartiokylä	Barnabo	R	–	25	25	–	50
		Myllypuro	S	30	50	50	–	130
		Puotila	S,E	20	50	50	–	120
		Puotinharju	S	30	50	50	–	130
		Sampola	S	–	–	–	20	20
		Vartiokylä	S	30	25	50	–	105
54.	47 Mellunkylä	Inari	S	12	20	25	–	57
		Keinu	S	–	25	–	–	25
		Kontula	S,K	30	50	100	–	180
		Leikkitupa	S,R	–	–	50	–	50
		Naapuri	S,K	–	25	75	–	100
		Rintinpolku	S	–	–	–	50	50
		Sakara	S,K	30	50	75	–	155
55.	54 Vuosaari	Sjöboden	R	–	–	50	–	50
		Meritähti	S	45	50	75	–	170
				1 701	3 256	4 978	–	10 335

1) S = suomi
R = ruotsi
SR = suomi, ruotsi
E = erityistoimintaa
K = kokeilutoimintaa (esikoulu)
2) Käytännössä sekaryhmä, jossa 20 kp paikkaa ja 5 pp paikkaa.
3) Yksi puolipäiväryhmä (25 paikkaa) ollut toimimatta henkilökuntapulan tai puutteellisten toimitilojen vuoksi.

Taulu 1B. Kaupungin päiväkoteihin pyrkineet ja sijoitetut lapset 1. 10. 1974

Kaupunginosa	Hakemuksen jätti	Sijoitettu alueen päiväkotiin	Sijoitettu muualle tai poistettu jonosta	Odottaa paikkaa
Kruununhaka				
Katajanokka				
Suomenlinna	263	218	8	37
Meilahti				
Ruskeasuo	276	224	13	39
Taka-Töölö	324	246	12	66
Kamppi				
Etu-Töölö	299	240	4	55
Punavuori				
Eira	497	412	3	82
Konala				
Pitäjänmäki	355	249	7	99
Lauttasaari	298	229	18	51
Pohjois-Haaga	366	307	20	39
Munkkiniemi				
Huopalahti	594	453	15	26
Etelä-Kaarela	338	215	6	7
Pakila				
Paloheinä	156	146	9	1
Maunula	546	436	50	60
Oulunkylä				
Patola	207	153	8	46
Veräjämäki				
Koskela	354	288	29	37
Käpylä	219	189	11	19
Jakomäki				
Puistola	481	324	20	137
Pihlajamäki	502	424	1	77
Siltamäki				
Tapanila				
Ylä-Malmi				
Pukinmäki	788	509	108	171
Kontula	799	558	29	212
Puotila				
Myllypuro				
Vuosaari	905	664	50	191
Santahamina				
Laajasalo	491	314	10	167
Herttoniemi				
Kulosaari	410	332		78
Roihuvuori	279	165	21	93
Vallila				
Hermanni	507	430	45	32
Sörnäinen	494	343	100	51
Itä-Pasila	70	32	8	30
Länsi-Pasila				
Alppiharju	277	221	16	40
Kallio				
Hakaniemi	407	369	25	13
Ruotsinkiel. Läntiset kaup.os.				
Eteläiset kaup.os.	399	351	18	30
Keski-Helsinki	170	166	4	
Itäiset kaup.os.	208	167	24	17
Yhteensä	12 279	9 374	692	2 213

Taulu 2. Toimintapäivät ja läsnäolopäivät kunnallisissa lasten päiväkodeissa 1974.
kp = kokopäiväryhmä, pp = puolipäiväryhmä

Päiväkoti	Toimintapäivät		Läsnäolopäivät		
	kp	pp	kp	pp[1)]	yht.
Ahtola	–	201	–	7 040	7 040
Alku	204	199	3 956	11 720	15 676
Alppimaja	205	200	6 328	3 595	9 923
Annala	205	200	3 526	6 406	9 932
Aulanko	254	199	9 799	5 765	10 564
Barnabo	205	200	4 291	3 399	7 690
Bertha-M-H	217	200	6 291	13 757	20 048
Domus	–	200	–	7 156	7 156
Ebeneser	257	199	10 983	15 647	26 630
Eira	252	106	6 571	8 770	15 341
Elka	231	200	3 372	9 539	12 911
Fylgia	205	194	3 942	7 953	11 895
Haavikko	284	–	5 245	–	5 245
Hakaniemi	253	199	7 732	5 932	13 664
Hanna Rothman	213	106	3 470	1 462	4 932
Hemgård	205	200	3 721	3 713	7 434
Hermanni	254	–	6 057	–	6 057
Herttoniemi	254	199	9 316	10 019	19 335
Hilapelto	204	–	4 156	–	4 156
Inari	175	90	3 943	1 893	5 836
Jakomäki	253	200	13 584	11 378	24 962
Jotuni	204	195	3 888	3 836	7 624
Jukola	–	200	–	4 740	4 740
Kaarela	204	–	2 939	741[2)]	3 680
Kaartintorppa	254	200	4 536	10 702	15 238
Kallio	205	196	6 827	5 545	12 372
Kalliorinne	204	199	3 629	7 682	11 311
Kanerva	254	199	8 481	6 800	15 281
Kankare	84	–	1 625	–	1 625
Kannelmäki	253	199	10 093	7 356	17 449
Kasperi	–	200	–	4 103	4 103
Katajanokka	205	199	3 582	3 677	7 264
Keinu	205	–	4 220	–	4 220
Kontula	285	199	13 223	13 640	26 863
Koskela	205	200	3 607	3 874	7 481
Koskelanrinne	205	200	3 151	3 169	6 320
Kotikallio	254	201	10 182	13 117	23 299
Kotivara	–	201	–	6 242	6 242
Kotkankallio	–	200	–	11 136	11 136
Kulosaari	254	199	3 467	9 990	13 457
Kuusikko	211	200	6 022	8 017	14 039
Kyllikki	217	–	3 106	–	3 106
Kyläneva	254	196	8 427	9 303	17 730
Käpylinna	265	105	10 993	3 824	14 817
Lapinmäki	249	200	18 632	6 136	24 768
Leikkitupa	–	198	–	7 237	7 237
Leppäsuo	297	200	11 081	7 986	19 067
Louhikko	253	199	10 390	7 347	17 737
Malva	205	199	2 890	2 975	5 865
Marjala	204	199	4 219	7 719	11 938
Marttila	205	–	3 355	–	3 355
Maunula	254	195	10 836	8 445	19 281
Maunulanmäki	–	200	–	2 982	2 982

Päiväkoti	Toimintapäivät		Läsnäolopäivät		
	kp	pp	kp	pp[1)]	yht.
Melkko	205	–	6 605	–	6 605
Meripirtti	221	196	7 177	7 185	14 362
Meritähti	253	199	13 480	12 129	25 609
Munkkivuori	205	200	10 855	9 370	20 225
Myllykallio	205	196	3 881	2 893	7 774
Myllypuro	254	196	12 530	8 411	20 941
Männistö	205	200	3 428	11 037	14 465
Naapuri	204	199	3 951	11 338	15 289
Onnela	204	175	3 718	8 519	12 237
Oulunkylä	204	199	3 785	11 702	15 487
Pajalahti	79	63	3 570	1 381	4 951
Pajamäki	229	201	8 419	7 330	15 749
Pakila	204	199	3 987	12 204	16 191
Pakkala	254	199	10 489	3 852	14 341
Paloheinä	205	200	3 227	3 838	7 065
Pasila	204	195	3 167	2 005	5 172
Pienola	205	200	3 897	7 109	10 916
Pihlaja	205	199	7 246	11 808	19 054
Pihlajamäki	205	200	14 442	7 615	22 057
Pilvikki	210	172	7 935	3 350	11 285
Pirjo	205	199	5 805	3 729	9 534
Pitäjänmäki	205	196	3 902	7 827	11 729
Porolahti	136	58	1 669	1 135	2 804
Puistola	205	–	3 604	–	3 604
Pukinmäki	205	200	3 747	4 203	7 950
Puotila	254	195	12 591	7 134	19 725
Puotinharju	204	198	12 546	7 853	20 399
Pyynikki	84	–	2 527	–	2 527
Päijänne	204	195	6 004	10 195	16 199
Päiväpirtti	254	84	5 011	10 224	15 235
Päivärinne	254	–	5 768	–	5 768
Pääskylä	205	200	3 522	3 497	7 019
Rauhala	205	200	3 211	7 743	10 954
Reimarla	154	–	2 739	–	2 739
Rintinpolku	–	200	–	7 724	7 724
Roihuvuori	205	199	11 820	8 457	20 277
Ruoholahti	205	200	3 376	6 840	10 216
Ruskeasuo	254	195	9 955	9 898	19 853
Sakara	253	199	14 499	10 031	24 530
Sammatti	205	–	2 172	–	2 172
Sampola	–	200	–	4 327	4 327
Santahamina	204	199	3 467	5 624	9 091
Siilitie	295	199	14 911	6 783	21 694
Siltamäki	253	199	13 762	6 078	19 840
Sirkkula	205	195	6 283	6 958	13 241
Sjöboden	–	200	–	8 407	8 407
Solhem	205	197	3 731	3 778	7 509
Solhälla	205	200	2 938	4 005	6 943
Suomenlinna	192	199	2 916	3 621	6 537
Suurmetsä	229	200	9 714	3 889	13 603
Suursuo	270	196	13 898	7 143	21 041
Tahvonlahti	205	136	11 037	2 599	13 636
Talvikki	59	–	1 311	–	1 311

Päiväkoti	Toimintapäivät		Läsnäolopäivät		
	kp	pp	kp	pp[1]	yht.
Tapanila	205	200	11 586	5 587	17 173
Tapaninvainio	229	200	10 456	7 243	17 699
Tapio	298	105	4 943	3 719	8 662
Taru	260	–	5 462	–	5 462
Terhi	205	200	3 668	3 494	7 162
Toimela	–	200	–	5 488	5 488
Topelius	205	200	8 221	5 771	13 992
Touhula	205	106	3 752	3 425	7 177
Toukola	254	–	5 095	–	5 095
Valkama	204	199	5 948	4 168	10 116
Vallila	205	200	6 059	3 925	9 984
Vanamo	205	200	2 476	969	3 445
Vanhainen	205	195	10 150	4 096	14 246
Vartiokylä	204	195	8 821	7 482	16 303
Veräjämäki	254	195	12 017	7 643	19 660
Virkkula	205	198	7 838	6 017	13 855
Vironniemi	205	200	2 562	6 251	8 813
Vuokko	204	205	3 289	7 747	11 039
Väinölä	–	202	–	5 112	5 112
Yliskylä	195	196	8 674	11 260	19 934
Ylä-Malmi	254	199	13 105	6 805	19 910
Yht.	24 593	20 790	75 8036	743 255	1 501 291
keskimäärin	216[3]	189[3]	160[4]	159[4]	160[4]

1) myös koululaisten päiväkotiryhmät
2) kokopäiväryhmässä 5 puolipäivälasta
3) päiväkotia kohden
4) 31.12.74 kirjoissa ollutta lasta kohden.

Taulu 3. Päiväkodeissa hoidettavien lasten ikä 20. 10. 1974

Lasten ikä	Hoitoryhmä					
	kp		pp	kpk		
	0–2v.	3–6v.	3–6v.	7–10 v.	Yhteensä	%
0	134	–	–	–	134	1.4
1	369	–	–	–	369	4.0
2	601	1	–	–	602	6.5
3	523	204	95	–	822	8.8
4	38	896	409	–	1 343	14.4
5	–	957	985	–	1 942	20.9
6	–	927	2 731	2	3 660	39.4
7	–	5	77	179	261	2.8
8	–	–	–	106	106	1.1
9	–	–	–	35	35	0.4
10	–	–	–	23	23	0.3
Yhteensä	1 665	2 990	4 297	345	9 297	100.0

Taulu 4. Päiväkodeissa hoidettavien lasten äidinkieli 20. 10. 1974

Hoito-ryhmä ikä v.	Päiväkoti														
	suomenkielinen				ruotsinkielinen				kaksikielinen				yhteensä		
	lapsen äidinkieli				lapsen äidinkieli				lapsen äidinkieli				lapsen äidinkieli		
	s	r	muu	yht.	s	r	muu	yht.	s	r	muu	yht.	s	r	muu
0–2	1 600	41	2	1 643	–	–	–	–	18	3	1	22	1 618	44	3
3–6	6 481	56	18	6 555	59	484	5	548	77	107	–	184	6 617	647	23
7–10	337	8	–	345	–	–	–	–	–	–	–	–	337	8	–
yht.	8 418	105	20	8 543	59	484	5	548	95	110	1	206	8 572	699	26

s = suomi, r = ruotsi

Taulu 5. Päiväkodeissa hoidettavien lasten vanhempien sosiaaliryhmitys 20.10.1974

pp = puolipäiväryhmä, kpk = koululaisten päiväkotiryhmä, kp = kokopäiväryhmä

Lasten sosiaali-ryhmitys	suomenkieliset päiväkodit					ruotsinkieliset päiväkodit					kaksikieliset päiväkodit					yhteensä
	pp	kpk	kp		yhteensä	pp	kpk	kp		yhteensä	pp	kpk	kp		yhteensä	
	ikä, vuotta					ikä, vuotta					ikä, vuotta					
	3-6	7-10	0-2	3-6		3-6	7-10	0-2	3-6		3-6	7-10	0-2	3-6		
I	819	12	64	91	986	195	–	–	39	234	84	–	3	–	87	1 307
II	1 036	437	515	1 949	114	–	–	58	172	37	–	7	–	–	44	2 165
III	1 517	211	889	1 632	4 249	–	–	81	125	59	–	9	–	–	68	4 442
IV	380	71	343	565	1 359	8	–	–	9	17	4	–	3	–	7	1 383
Yhteensä	3 752	345	1 643	2 803	8 543	361	–	–	187	548	184	–	22	–	206	9 297

Taulu 6. Päiväkodeissa 20. 10. olleiden lasten hoitoon ottamiseen vaikuttaneita syitä

pp = puolipäiväryhmä, kpk = koululaisten päiväkotiryhmiä , kp = kokopäiväryhmä

	pp	kpk	kp		
	ikä, vuotta				
	3–6	7–10	0–2	3–6	Yhteensä
Lapsella oli vain yksi työkykyinen huoltaja	392	198	741	1 634	2 965
Lapsella molemmat huoltajat, mutta perhe erityisen tuen tarpeessa	726	38	765	987	2 516
Lapsi tarvitsee kasvatuksellista ja hoidollista tukea	303	76	124	401	904
Sosiaali- tai terveydenhoitoviranomaisten suositus	274	36	87	249	646
Äiti ansiotyössä	3 057	317	1 563	2 791	7 541
Hoidossa olevia lapsia kaikkiaan	4 297	345	1 665	2 990	9 297

Samalla lapsella saattaa olla useita taulukossa mainituista syistä.

Taulu 7. Kunnallisiin päiväkoteihin verrattavat yksityiset päiväkodit ja niiden hoitopaikat 31. 12. 1974

Palvelupiirin numero[1]	Kaupungin osan numero	Kaupunginosa	Päiväkoti	kp	pp 3–6v.	yht.
11	14	Taka-Töölö	Tölö-barnträdgård	25	–	25
			Tölö-daghem	40	–	40
12	13	Etu-Töölö	OLS:n Domuksen päiväkoti	27	–	27
13	1	Kruununhaka	MLL:n H:gin os. päiväkoti	30	–	30
14	4	Kamppi	Arbets Vänners Daghem	25	–	25
	5	Punavuori	B.E. von Schantz barnkrubba	25	–	25
16	31	Lauttasaari	Lauttasaaren yksit. päiväkoti	33	–	33
22	16	Ruskeasuo	Vajaaliikkeisten Kunto ry:n erit. päiväkoti	–	12	12
23	29:3	P-Haaga	OLS:n P-Haagan päiväkoti	30	–	30
32	28:4	Patola	Patolan päiväkoti	15	–	15
34	10	Sörnäinen	H:gin srk:n lasten päiväkoti	40	–	40
	22	Vallila	Sophie Mannerheimin päiväkoti	36	–	36
35	11	Kallio	Pelastusarmeijan Hgin päiväkoti	90	–	90
			B.M. Renlunds barnkrubba	40	–	40
41	38:2	Ala-Malmi	MII:n Malmin os. Lasten ystävät	35	–	35
			Pelastusarmeijan Malmin päiväkoti	30	–	30
			yhteensä	521	12	533

[1] Ks. kuvio 2, sivu 00.

Taulu 8. Toimintapäivät ja läsnäolopäivät kunnallisiin verrattavissa yksityisissä lasten päiväkodeissa 1974

kp = kokopäiväpaikat, pp = puolipäiväpaikat

Päiväkoti	Toimintapäiviä		Läsnäolopäiviä		
	kp	pp	kp	pp	yht.
Arbets vänners daghem	230	–	4 389	–	4 389
B.E. von Schantz barnkrubba	233	–	4 272	–	4 272
B.E. Renlunds barnkrubba	231	–	6 756	–	6 756
Hgin srk:n lasten päiväkoti	227	–	7 949	–	7 949
Lauttasaaren yksit. päiväkoti	243	–	6 782	–	6 782
MII:n Hgin os. päiväkoti	230	–	5 673	–	5 673
MII:n Malmin os. Lasten yst.	229	–	6 402	–	6 402
Sophie Mannerheimin päiväkoti	231	–	7 464	–	7 464
OLS:n Domuksen päiväkoti	..	–	..	–	..
OSL:n P-Haagan päiväkoti	222	–	5 255	–	5 255
Patolan päiväkoti	224	–	2 718	–	2 718
Pelastusarmeijan Hgin päiväk.	234	–	17 572	–	17 572
" Malmin päiväkoti	234	–	5 450	–	5 450
Tölö barnträdgård	212	–	4 142	–	4 142
Tölö daghem	231	–	7 368	–	7 368
Vajaaliikkeisten Kunto ry:n erit. päiväkoti	–	197	–	1 291	1 291
Yht.	3 211	197	92 192	1 291	93 483
Keskim.	229 1)	197 1)	190 2)	129 2)	179 2)

1) päiväkotia kohden 2) 31. 12. 74 kirjoissa ollutta lasta kohden.

Taulu 9. Kaupungin vuonna 1974 avustamat yksityiset päiväkodit

Päiväkoti	Avustuksien määrä
Barnavardstoreningen i Finland r.f.	472 000
Haga Privata svenska Barnträdgårds Garantiförening r.f.	12 000
Helsingin Ensi Koti r.y:n lastenseimi	100 000
Helsingin Kaupunkilähetys r.y.	13 500
Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys r.y. Satuperho	5 000
Helsingin Suomalais Venäläisen koulun Kannatusyhdistys r.y:n lastentarha	60 000
Hertonäs Svenska Barnträdgård	4 325
Invalidisäätiö	20 000
Kenraali Mannerheimin Lastensuojeluliiton Malmin alaosasto	85 000
Lauttasaaren Yksityisen Päiväkodin Kannatusyhdistys r.y.	75 000
Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin osasto	170 000
Opiskelijoiden Lastenhoitosäätiö	87 000
Patolan Päiväkodin Kannatusyhdistys r.y.	10 000
Suomen Pelastusarmeijan Helsingin lastenseimi	57 500
Suomen Pelastusarmeijan Malmin lastenseimi	33 500
Suomen Puheopiston Kannatusyhdistys r.y.	38 500
Yhdistys Töölön Lastenseimi	105 000
Vajaaliikkeisten Kunto ry	126 052
Vapaan kokeilukoulun kannatusyhdistys r.y.	15 000
yhteensä	1 489 377

Taulu 10. Kaupungin leikkikentät ja kävijöiden lukumäärä keskimäärin v. 1974 kesäkuukausina

Lapsia keskimäärin klo 12

Kenttä	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	yhteensä	keskim./kk
Kesäleikkikentät					
Herttoniemi	41	24	31	96	32
Kaivopuisto	79	53	80	212	71
Mellunmäki	55	38	61	154	51
Munkkiniemi	50	31	52	133	44
Munkkivuori	55	27	57	136	45
Paloheinä	30	20	41	91	30
Patola	59	42	46	147	49
Pitäjänmäki	61	33	46	140	47
Puotila	76	39	50	165	55
Tapanila	37	20	24	81	27
Topelius	29	22	20	71	24
yhteensä	626	374	568	1 568	522
keskimäärin kenttää kohti	52	31	47	131	44
Kokovuotiset leikkikentät					
Brahe	146	80	113	339	113
Etelä-Haaga	90	54	84	228	76
Hesperia	85	38	77	200	67
Jakomäki	121	68	92	281	94
Kannelmäki	162	108	154	424	141
Kimmo	98	66	82	246	82
Konala	97	156	77	330	110
Kontula	150	109	123	382	127
Laajasalo	74	237	70	381	127
Lauttasaari	100	48	68	216	72
Malmi	48	24	38	110	37
Maunula	204	154	232	587	196
Pihlajamäki	167	86	93	346	115
Pohjois-Haaga	137	87	108	332	111
Puotinharju	74	42	60	176	59
Roihuvuori	120	62	100	282	94
Sepänpuisto	108	76	114	298	99
Siilitie	84	55	71	210	70
Toinen linja	94	47	91	232	77
Toukola	70	52	70	192	64
Tullinpuomi	68	45	60	173	58
Vallila	76	60	72	208	69
Vesala	63	47	52	162	54
Vuosaari	125	69	106	300	100
Yliskylä	49	35	51	135	45
yhteensä	2 610	1 902	2 258	6 770	2 257
keskimäärin kenttää kohti	104	76	90	271	90

Taulu 11. Lasten käyntikerrat kokovuotisilla leikkikentillä v. 1974

Kenttä	Lasten käyntikertoja keskimäärin päivässä												Yhteensä	Keskim./kk
	tammik.	helmik.	maalisk.	huhtik.	toukok.	kesäk.	heinäk.	elok.	syysk.	lokak.	marrask.	jouluk.		
Brahe	499	463	528	571	411	479	267	417	349	259	276	285	4 804	400
Etelä-Haaga	346	189	280	243	276	283	146	261	260	196	167	127	2 774	231
Hesperia	439	215	360	443	464	342	160	447	455	331	304	305	4 265	355
Jakomäki	178	157	204	153	142	208	141	152	113	79	101	83	1 711	143
Kannelmäki	213	160	172	173	225	528	384	353	322	231	242	249	3 252	271
Kimmo	345	212	247	252	281	398	313	346	254	207	231	196	3 292	274
Konala	105	84	97	90	100	196	156	180	98	82	85	77	1 050	143
Kontula	106	139	142	78	89	250	236	301	105	83	84	78	1 691	141
Laajasalo	50	108	111	87	110	195	237	180	66	55	68	49	1 316	110
Lauttasaari	122	105	177	160	308	402	128	290	245	182	199	116	2 434	203
Malmi	28	31	30	50	65	195	113	106	39	27	20	25	729	61
Maunula	462	437	438	433	493	734	513	545	458	400	408	292	5 613	468
Pihlajamäki	277	270	226	210	154	447	271	242	136	114	178	131	2 656	221
Pohjois-Haaga	433	254	375	357	325	393	289	287	266	191	282	205	3 657	365
Puotinharju	155	152	176	160	173	265	150	217	146	135	141	134	2 004	167
Roihuvuori	160	118	162	82	137	370	216	199	91	78	81	70	1 764	147
Sepänpuisto	562	403	492	515	516	501	513	626	628	580	480	371	6 187	515
Siilitie	124	90	136	173	229	353	243	259	166	150	199	165	2 287	191
Siltamäki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toinen linja	414	193	341	367	330	338	234	417	333	302	303	207	3 779	315
Toukola	134	112	124	135	133	289	212	128	85	88	81	104	1 625	135
Tullinpuomi	166	108	174	151	175	222	128	175	142	126	117	120	1 804	150
Vallila	238	230	277	207	180	318	144	300	198	179	144	140	2 555	243
Vesala	227	186	184	143	214	330	250	203	200	158	191	164	2 450	264
Vuosaari	173	106	115	143	139	263	69	198	95	78	74	95	1 548	129
Yliskylä	—	—	—	—	—	117	167	172	94	—	—	—	603	126
Yhteensä	5 956	4 522	5 568	5 376	5 669	8 416	5 680	7 001	5 344	4 311	4 456	3 788	66 140	5 517
Keskim. kenttää kohden	248	188	232	224	238	336	227	280	214	180	186	158	2 707	226

Taulu 12. Päiväkodeissa esiintyneet sairaustapaukset v. 1974

Taudin laatu	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yhteensä
Tulirokko	25	27	19	22	19	5	–	3	23	30	46	24	243
Hinkuyskä	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Aivokalvontulehdus	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	2
Viruksen aiheuttama	6	5	–	1	2	–	–	1	2	7	2	1	27
Aivokuume	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	2
Tuhkarokko	313	252	280	453	315	46	5	1	9	4	11	6	1 695
Vihurirokko	16	33	23	56	84	14	3	9	42	37	37	36	390
Vesirokko	205	141	103	82	92	12	5	5	20	35	57	64	821
Sikotauti	110	94	77	85	70	5	2	3	11	28	60	47	592
Keltatauti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nielutulehdus	81	84	70	74	94	14	6	32	136	140	123	86	940
Infectio acuta	2 093	2 462	1 727	1 602	1 729	201	121	506	1 973	2 506	2 022	1 191	18 133
Korvatulehdus	160	166	135	117	164	47	31	35	138	212	177	113	1 495
Silmätulehdus	–	–	–	–	3	–	2	–	19	28	47	22	121
Influensa	196	350	114	128	33	7	–	6	43	73	47	36	1 033
Keuhkoputkentulehdus, Keuhkokuume Keuhkokatarri	36	35	36	39	37	15	3	7	12	45	37	26	328
Ripuli, oksentelu	582	405	361	231	301	52	43	100	371	453	524	347	3 770
Oireeton salmonella-tartunta	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1
Salmonella	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	1	3
Aivotärähdys	–	–	–	–	4	1	–	1	–	1	2	2	11
Täitä, satiaisia	–	4	1	1	–	1	–	1	1	4	3	2	18
Syyhy	3	1	3	2	–	–	–	1	3	4	6	8	31
Märkärupi	2	7	7	6	4	4	1	5	21	26	11		102
Rokotusreaktio	2	1	1	3	3	–	–	2	11	4	23	5	55
Leikkaukset	69	48	53	67	57	12	2	20	44	66	62	38	538
Muut taudit	148	126	148	137	152	40	23	66	98	122	147	92	1 299
Tapaturmat	61	16	26	23	26	7	6	4	28	22	38	9	266
Yhteensä	4 108	4 258	3 185	3 129	3 189	483	253	808	3 005	3 849	3 483	2 158	31 916
Lapsia kaikkiaan (päiväkodin kuukausi-ilmoituksen mukaan)	9 097	9 362	9 452	9 433	9 357	2 818	1 627	8 255	8 990	9 162	9 187	9 166	

Taulu 13. Lasten päiväkodeissa sattuneet tapatur nat 1974

	3–12 kk		1–2 v		3–4 v		5–7 v		
	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt	Pojat	yhteensä
Tammikuu	1	–	4	4	6	11	21	14	61
Helmikuu	–	–	2	3	3	12	8	10	38
Maaliskuu	–	–	5	7	12	13	10	16	63
Huhtikuu	1	–	2	4	6	7	7	21	48
Toukokuu	–	–	1	1	7	9	13	28	59
Kesäkuu				3	3	3	2	3	14
Heinäkuu				–	1		2	2	5
Elokuu			3	2	6	9	5	8	33
Syyskuu			6	3	3	15	8	9	44
Lokakuu		1	2	9	4	5	4	15	40
Marraskuu	–	–	3	8	6	12	7	16	52
Joulukuu			4	1	7	19	4	4	39
yhteensä	2	1	32	45	64	115	91	146	496

joista hoitoon vietyjä

								yhteensä		
								tytöt	pojat	
Haavat (kir. korjaus)	–	–	5	24	16	35	19	49	40	108
Nyrjähdykset	–	–	3	1	1	4	1	9	5	14
Venähdykset	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ruhjevammat	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Murtumat	–	–	1	1	5	8	5	9	11	18
Silmätapaturmat	–	–	3	–	2	3	2	6	7	9
Korva-, nenä- ja kurkkutapat.	–	–	–	1	1	1	2	1	3	3
Aivotärähdykset	–	–	–	–	3	2	2	9	5	11
Hammastapat.	–	–	1	1	2	2	–	1	3	4
Liikennetapat.	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Muut	1	–	1	1	6	15	10	17	18	33
yhteensä	1	–	14	29	36	70	41	101	92	200

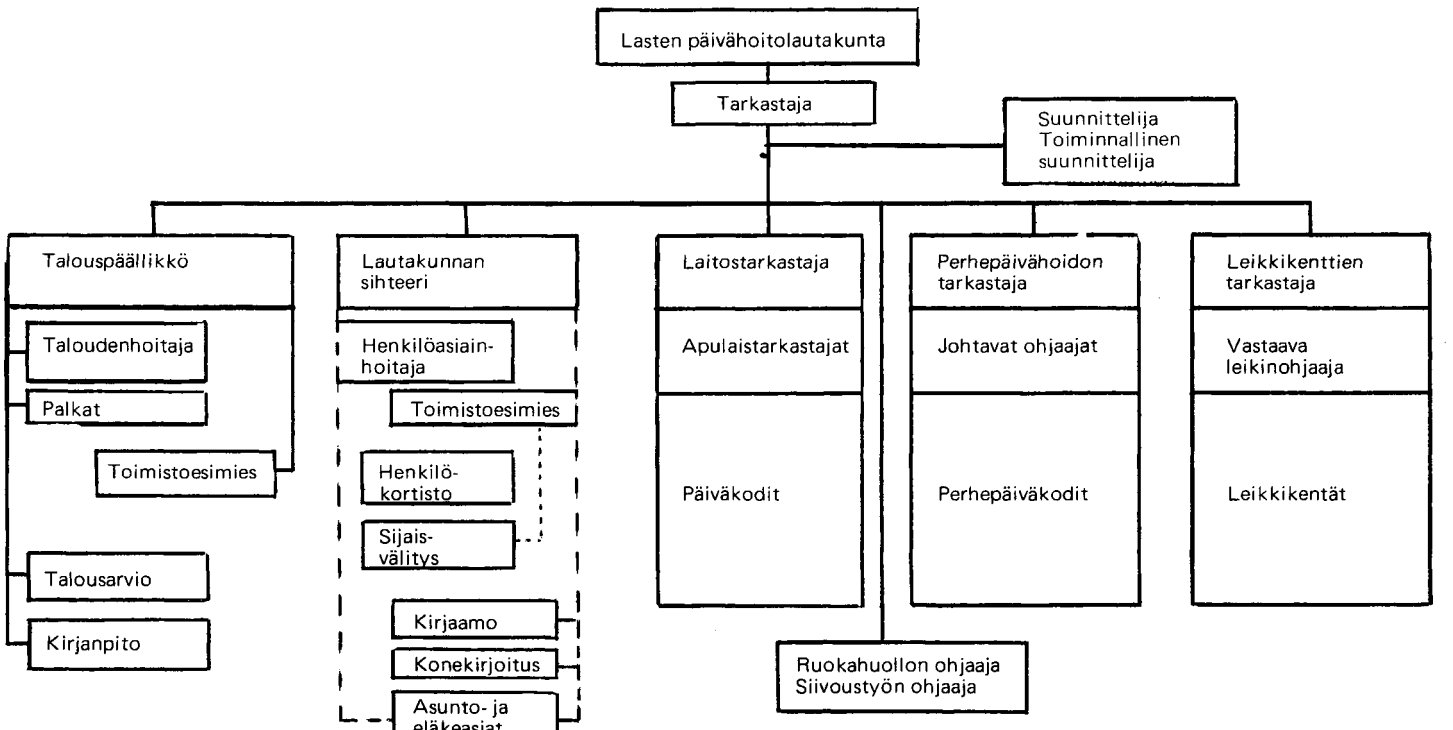
Taulu 14. Leikkikentillä sattuneet tapaturmat 1974

	alle 4 v	4–6v	7–14v	yli 14v	ulkopuol.	yhteensä
Tammikuu	8	8	3	–	–	19
Helmikuu	5	5	8	–	–	18
Maaliskuu	1	9	5	–	–	15
Huhtikuu	–	5	14	–	–	19
Toukokuu	3	28	26	1	2	60
Kesäkuu	14	121	133	–	1	269
Heinäkuu	12	119	124	1		256
Elokuu	7	57	58	–	–	122
Syyskuu	2	17	11	–	–	30
Lokakuu	2	5	15	–	–	22
Marraskuu	–	4	10	–	–	14
Joulukuu	–	6	4	–	–	10
yhteensä	54	384	411	2	3	854

joista hoitoon vietyjä

	alle 4 v		4–6 v			yhteensä			
	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat	tytöt	pojat	kaikkiaan
Haavat	1	1	1	7	–	6	2	14	16
Nyrjähdykset, venähdykset	–	–	–	1	1	–	1	1	2
Murtumat	–	–	–	1	3	4	3	5	8
Silmätapaturmat	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Korva-, nenä-, kurkkutapaturmat	–	–	–	–	–	1		1	1
Aivotärähdykset	–	–	1	1	–	–	1	1	2
Hammastapaturmat	–	–	–	–	–	–	–	–	-
Liikennetapaturmat	–	–	–	–	–	–	–	–	-
Muut	–	–	3	2	2	6	5	8	13
yhteensä	1	1	5	12	6	17	12	30	42

Piirros 1. Lasten päivähoitotoimiston organisaatio vuonna 1974

19. Lastensuojelutoimi

1. Yleistä

Organisaatiokysymykset

V. 1974 aikana tapahtui lastensuojelutoimen organisaatiossa muutos kasvatusneuvoloiden hallintojärjestelmän muuttuessa. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti 30.7. Helsingin kaupungin *kasvatusneuvoloiden ohjesäännön*, minkä jälkeen aikaisemmin lastensuojelulautakunnan alaisuuteen kuulunut sosiaalilääkärin toimisto siirtyi kasvatusneuvoloiden johtokunnan alaisuuteen. Uuden ohjesäännön mukaan kasvatusneuvoloiden johtokunta tekee esityksen talousarviostaan ja toimintasuunnitelmistaan lastensuojelulautakunnalle, muista asioista suoraan kaupunginhallitukselle sekä johtokunnan sihteerin- ja kansliatehtävistä huolehtii lastensuojeluviraston hallinnollinen toimisto. Sosiaaliohjesäännön (47 §) mukaan lastensuojeluviraston tehtävänä on avustaa kasvatusneuvoloita hallinto- ja talousasioissa.

Kasvatusneuvoloiden johtokunta päätti muuttaa sosiaalilääkärin toimiston nimen *lastensuojelutoimen kasvatusneuvolaksi.*

Kertomusvuoden aikana jatkettiin lastensuojelutoimen organisaatiokyselyn tulosten käsittelyä. Apulaiskaupunginjohtaja Pusan johdolla toimiva organisaatioryhmä jatkoi myös toimintaansa. Syksyllä ryhdyttiin suunnittelemaan ns. sosiaalitoimen palvelupiirikokeilua, jonka tarkoituksena on selvittää yhdistetyn sosiaalityön mahdollisuudet Helsingissä.

Henkilökunnan vaihtuvuus

Jo edellisenä vuonna ongelmia aiheuttanut viraston ja laitosten henkilökunnan suuri vaihtuvuus jatkui eikä päteviä työntekijöitä ollut riittävästi saatavissa. Tästä syystä jouduttiin eräiden laitosten osastoja tilapäisesti sulkemaan. Koska henkilökunnan alhainen palkkaustaso on eräs vaihtuvuuden syistä, uudisti lastensuojelulautakunta esityksensä laitoshenkilökunnan ja lastensuojeluviraston sosiaalityöntekijöiden palkkauksen tarkistamisesta. Helmikuussa lautakunta hyväksyi lastensuojelutoimen henkilökuntakoulutuksessa noudatettavat periaatteet.

Pts. ym. suunnitelmat

Koko kaupungin suunnittelujärjestelmään liittyen valmistettiin virastossa vuosien 1976–1985 pitkän tähtäyksen suunnitelma sekä 1976–1980 keskipitkän tähtäyksen suunnitelma. Lokakuussa valmistui hoitolaitosten suunnittelutoimikunnan asettaman lastensuojelulaitosten suunnitteluryhmän laatima lastensuojelun- ja kehitysvammahuollon laitoshoitotoimintaa koskeva kokonaissuunnitelma.

Väliaikainen keskuslaitos

Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen v. 1972 vireille pantu Helsingin väliaikaisen keskuslaitoksen perustamishanke sosiaali- ja terveysministeriön annettua laitokselle perustamisluvan.

Väliaikaisessa keskuslaitoksessa on yhteensä 228 hoitopaikkaa ja se käsittää seitsemän jo aikaisemminkin vajaamielisiä hoitanutta laitosta: Koskelan nuorisokoti, Kotkankadun asuntola, Laajasalon nuorisokoti, Nukarin lastenkoti, Päivölän lastenkoti, Sofianlehdon vastaanottokodin vajaamielisosastot ja Taivallahden nuorisokodin asuntolaosasto.

Väliaikainen keskuslaitos muodostettiin jo olemassaolevista laitoksista eikä päätös näin ollen lisää käytettävissä olevia vajaamielishuollon hoitopaikkoja, mutta hoitopaikat saatiin aikaisempaa laajemmassa mittakaavassa valtionavun piiriin. Jo kauan vireillä olleet Killinmäen *keskuslaitoksen* suunnittelutyöt jatkuivat kertomusvuoden aikana ja vuoden lopulla sosiaali- ja terveysministeriö antoi perustamisluvan Killinmäen keskuslaitoksen 148 paikkaiselle ensimmäiselle rakennusvaiheelle.

Perhelisä- ja erityislapsilisä

Perhelisä- ja erityislapsilisälait kumottiin suurelta osin 1.1. lukien ja lopullisesti 1.7. 1974 lukien.

2. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1974 seuraava:
Puh.joht. Sirkka-Liisa Nieminen, varapuh.joht. Tapani Mäntysaari, jäsenet Margareta Aminoff, Anna-Liisa Aro, Pirkko Kevätsalo, Rakel Lehtokoski, Kerttu Louhivuori, Tauno Marjala ja Kerttu Vainio.

Lautakunnan jaostojen ja laitosten johtokuntien kokoonpanot on esitetty kunnalliskalenterissa sekä kokouksien tärkeimmät päätökset, esitykset ja lausunnot julkaisussa »Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta».

3. Hallinnollinen toimisto

Tehtävät

Hallinnollisen toimiston tehtäviin kuuluu mm. asioiden valmistelu ja esittely lastensuojelulautakunnan sekä lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunnan kokouksissa ja näiden kokousten päätösten täytäntöönpano. Kertomusvuonna piti lastensuojelulautakunta kaikkiaan 15 (17) kokousta ja sen pöytäkirjaan merkittiin 496 (493) pykälää. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta piti 15 (15) kokousta ja sen pöytäkirjaan merkittiin 254 (250) pykälää.

Hallinnollinen toimisto suoritti myös mm. lastensuojelutoimen hallinnollista yleisvalvontaa, huolehti hallintokunnan taloushallinnosta, henkilöstöhallinnosta ja toimintasuunnittelun koordinoinnista. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin 338 (320) asiaa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 416 (6 156) saapunutta kirjelmää.

Henkilökunta

Lukumäärä

Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 496 (477) vakinaista ja 224 (152) tilapäistä viranhaltijaa sekä 302 (277) työsopimuksin palkattua henkilöä eli yhteensä 1 022 (906).

Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 167 (149) vakinaista ja 70 (48) tilapäistä sekä 21 (10) työsuhteista eli yhteensä 258 (207) ja loput 764 henkilöä laitosten palveluksessa.

Henkilökunnan koulutus

Osa henkilökunnan koulutuksesta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan liittyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti koulutusasiamies oman toimensa ohella henkilökunnan keskuudessa muodostetun koulutustoimikunnan avustamana. *Koulutusasiamiehelle* aiheutui lisätehtäviä henkilökunnan entistä suuremmasta osallistumisesta ulkopuolisiin koulutustilaisuuksiin sekä lastensuojeluviraston *omien koulutustilaisuuksien* järjestämisestä. Niinpä koulutustoimikunta esitti, että virastoon perustettaisiin päätoimisen *koulutussihteerin* vakanssi. Koska koulutusasiamiehen mahdollisuudet irrottaa aikaansa koulutuskysymysten hoitoon ovat erittäin rajoittuneet, on lastensuojeluviraston omien koulutustilaisuuksien valmistelu suoritettu yleensä vapaaehtoisin voimin.

Kertomusvuonna järjestettiin viraston ja laitosten työntekijöille kaksi *luentosarjaa,* jotka sisälsivät kaikkiaan 9 luento- ja keskustelutilaisuutta. Kevään luentosarjassa käsiteltiin *päihdeongelmia* ja syksyn luennolla *suomenkielen* suullista ja kirjallista käyttöä. Näihin tilaisuuksiin osallistui 20-60 henkeä kuhunkin. Tämän lisäksi järjestettiin kaksi erillistä kaksipäiväistä *lähikasvattajaseminaaria* yhteensä 90 osanottajalle ja kaksipäiväinen *lastenhuoltotoimiston seminaari* 50 osanottajalle, *suojelukasvatustoimiston* seminaari 50 osanottajalle sekä niin ikään kaksipäiväinen *työyhteisön kehittämisseminaari* viraston ja laitosten 50 osanottajalle.

Tulokaskursseja järjestettiin kolme yhteensä 120 osanottajalle. Kukin kurssi sisälsi noin 30 opetustuntia.

Lisäksi järjestettiin 8 iltapäivää kestänyt viraston ja laitosten 15 osanottajalle *kokous- ja neuvottelutaidon* kurssi, joka suoritettiin henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston laatiman ohjelman mukaisesti.

Henkilökunnan koulutukseen oli käytettävissä 39 000 mk, josta oli varattu 9 000 mk koulutustoimikunnan suunnittelemaan yhteiseen koulutukseen ja 30 000 mk jaettiin toimistojen ja laitosten kesken. Lisäksi virasto sai henkilöasiainjaostolta 7 300 mk:n määrärahan henkilökunnan koulutusta varten.

4. Lastenhuoltotoimisto

Toimiston tutkittaviksi ja hoidettaviksi ilmoitettiin kertomusvuonna alaikäisen väestönosan vähenemisestä johtuen jonkin verran vähemmän tapauksia kuin aikaisempina vuosina, ne näyttivät kuitenkin vaikeutuneen. Erityisesti perheitten sisäiset vaikeudet ja perheenjäsenten alkoholiongelmat näyttivät huolestuttavasti lisääntyneen ja heikentäneen lasten turvallisuutta. Myös asuntotilanne oli edelleenkin ongelmallinen. Etenkin yksinhuoltajaperheet olivat äärimmäisen epäedullisessa asemassa asuntojen saannissa. Runsaasti lasten laitossijoituksia olisi voitu välttää, jos vuokra-asuntoja yleensä, ja varsinkin pienasuntoja, olisi ollut saatavissa.

Lastenhuoltotoimiston sosiaalityöntekijöiden työtä pyrittiin tukemaan ja tehostamaan jatkamalla edellisinä vuosina aloitettua työnohjausta. Työhönohjaajina toimivat lastensuojeluviraston ulkopuoliset asiantuntijat.

Laitoshoito

Laitospaikkojen tarve vaihteli kertomusvuonna eri ikäryhmien kohdalla suuresti. Samaan aikaan kun kouluikäisten paikoista oli puutetta, pikkulasten paikkoja oli ajoittain vajaakäytössä.

Laitossijoituksissa oli huolestuttavaa sellaisten sijoitusten silmiinpistävä lisääntyminen, joissa huollontarpeen aiheutti vanhempien raju alkoholin käyttö. Tässä yhteydessä huomio kiintyi myös äitien lisääntyneeseen alkoholinkäyttöön ja siitä seuranneeseen lasten hoidon laiminlyöntiin.

Avohuolto

Kaupunkialueella toimi edelleen 20 huoltotarkastajaa neljän johtavan huoltotarkastajan johtamina. Lakisääteisessä valvonnassa oli kullakin huoltotarkastajalla keskimäärin 37.8 (39.5) lasta. Näiden lisäksi oli huoltotarkastajilla keskimäärin 8.2 (9.6) tutkimus- ja neuvontatapausta kuukaudessa.

Au-lasten huolto

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten huollosta vastasi kolme huoltotarkastajaa johtavan huoltotarkastajan johdolla. Toiminta perustui pääasiassa äitien vapaaehtoiseen yhteydenottoon. Au-äitien olojen kohentaminen ja huoltotarkastajan laatimien kuntoutussuunnitelmien toteutuminen kariutuivat usein äitien heikkoon ammatilliseen asemaan ja siitä johtuviin taloudellisiin vaikeuksiin, asunnon puutteeseen ja päivähuoltomahdollisuuksien riittämättömyyteen. Lastenvalvojan luettelossa oli kertomusvuoden aikana 4 791 (4 624) avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta. Huolimatta yleisestä syntyvyyden laskusta, kohosi avioliiton ulkopuolisen syntyvyyden määrä sekä suhteellisesti että absoluuttisesti.

Mustalais-huolto

Mustalaisten huoltoa varten toimistolla on yksi huoltotarkastaja. Helsingissä asuvaan n. 300 mustalaisruokakuntaan kuuluu yht. n. 800 henkilöä (yli 10 % maan mustalaisväestöstä), joista n. puolet oli alle 16 vuotiaita. Kertomusvuonna oli työn kohteena 112 perhettä, joissa lapsia 174. Kodin ulkopuolella kasvatettaviksi sijoitettiin 27 (33) lasta. Sijoitusten syinä olivat etupäässä vanhempien sairaus, asuntovaikeudet ja kyvyttömyys hoitaa lasta. Lisäksi työpisteessä asioi runsaslukuisesti asiakkaita, joille annettiin neuvoa ja opastusta heidän pyrkimyksissään oman asemansa parantamiseksi. Kertomusvuotta edeltänyt myönteinen kehitys asunto-oloissa tyrehtyi, koska valtio ei varannut määrärahoja mustalaisten asuntotuotantoon, kuten oli tapahtunut vv. 1970—73. Helsingin kaupungin vuokra-asunnoissa asui vajaat 200 perhettä, joista kerrostaloasunnoissa 63.

Perheenneuvontatyö

Perheenneuvontatyötä suoritti lastenhuoltotoimistossa neljän huoltotarkastajan, johtavan huoltotarkastajan ja toimistoapulaisen muodostama työryhmä.

Edelliseltä vuodelta siirtyneitä ja kertomusvuoden aikana asiakkaiksi tulleita perheitä oli yht. 396 ja vuoden lopussa asiakasperheitä oli 210, joista ehjiä perheitä 80 %, avioeroperheitä 11 % sekä loput muita yksinhuoltajaperheitä.
Aloitteentekijänä hoitoon tuloon oli vaimo, mies tai muu perheenjäsen 91 %:ssa, viranomainen 5 %:ssa ja joku muu 3 %:ssa tapauksista.

Asiakasperheistä, joilla oli yht. 700 lasta, kuului 26.5 % suurimpaan eli 5—10 vuotta avioliitossa olleiden ryhmään.

Perheet jakautuivat eri sosiaaliryhmiin seuraavasti:

I	sosiaaliryhmä	10 %	III	sosiaaliryhmä	53 %
II	»	23 »	IV	»	14 »

Perheneuvonnan asiakasperheistä oli varsin huomattava osa sellaisia, joihin kuului terveydellisesti tavalla tai toisella vammautunut jäsen:

- psykiatrisen sairauden takia polikliinisessa hoidossa ollut jäsen oli 10 %:lla perheistä
- psykiatrisessa sairaalahoidossa oli joku perheenjäsen 9 %:lla perheistä
- psyykkisesti poikkeava perheenjäsen oli 5 %:lla perheistä
- vakava fyysinen sairaus tai vamma oli jollakin perheenjäsenellä 6 %:lla perheistä

Perheet olivat tarvinneet muuta huoltoa seuraavasti:

	perheistä
- sosiaaliavustuksen tai -vakuutuksen perusteella	9 %
- lastensuojeluviraston muita kuin perheenneuvontapalveluja	15 %
- Pavi, A-klinikka -palvelua	6 %
- kasvatusneuvolatutkimuksia	8 %
- asuntoasiaintoimiston apua	9 %
- muita toimenpiteitä	3 %

Perheillä oli avioliitto-ongelmia pääryhmittäin seuraavasti:

	perheistä
- alkoholiongelmat	30 %
- lapsiongelmat	28 %
- uskottomuus- ja seksuaalielämän ongelmat	29 %
- avioliittoon sopeutumisen häiriöt	44 %
- luonne- ja temperamentti häiriöt	14 %
- muut häiriöt	25 %

Perheenneuvontatyöryhmän työntekijät suorittivat kaikkiaan 2 013 haastattelua, joista 409 yhteishaastattelua ja 130 kotikäynneillä tapahtunutta. Ryhmä kävi konsultaatiossa kertomusvuoden aikana tri Heino Salmisen luona.

Lastenhuoltotoimiston aloitteesta alkanut yhteistyö kaupungissa toimivien muiden perheenhoitoa harjoittavien elinten kanssa johti koulutuksen suunnitteluun. Tammikuussa 1975 alkaa vuoden mittainen kokeilunluonteinen helsinkiläisten perhetyöntekijäin koulutus. Lastenhuoltotoimistosta koulutukseen osallistuu neljä huoltotarkastajaa.

Asumus- ja avioerolausunnot

Asumus- ja avioerolausuntoja varten oli kaupunkipiirien huoltotarkastajien tehtävänä tutkia ja selvittää eroa hakevien aviopuolisoiden olosuhteet ja mahdollisuudet lapsen/lasten huollon ja kasvatuksen järjestämiseen silloin, kun aviopuolisot eivät päässeet keskenään sopimukseen siitä, kumman huoltoon heidän alaikäiset lapsensa eron jälkeen jäisivät. Näissä tutkimuksissa huoltotarkastajien työtä ohjasi johtava huoltotarkastaja, joka myös käsitteli asumus- ja avioerolasten tapaamisoikeudesta vanhempien kesken syntyneitä erimielisyyksiä.

Toimisto antoi kertomusvuonna 132 (120) lausuntoa lasten huollosta asumus- ja avioerotapauksissa.

Kesävirkistystoiminta

Lasten kesävirkistystoimintaan käytettiin 711 413 (600 000) mk. Tästä käytettiin hoitomaksuihin 696 290 (602 566) mk, matkakuluihin 13 068 (12 508) mk ja lasten sairastumisista aiheutuneisiin menoihin 2 054 (3 694) mk.

Kesäsijoitus järjestettiin kaikkiaan 1 976 (1 807) lapselle. Valtaosa heistä eli 1 594 sijoitettiin maaseudulle yksityisperheisiin ja muut yhdistysten, järjestöjen ym. siirtoloihin ja leireille (esim. Lasten Kesä ry, Mannerheimliitto, Pelastusarmeija, Pojista Miehiä ry, Partaharjun leiri jne.) Lapsista suurin osa oli kouluikäisiä, etupäässä 7–12 vuotiaita. Yli 12–vuotiaiden sijoitus tuotti nyt niinkuin aikaisempinakin kesinä ylivoimaisia vaikeuksia.

Kesäsijoitusten hoitopäivät sijoituspaikan mukaan:

Sijoituspaikka	*pojat* päiviä kaikkiaan	pojat päiviä keskim. poikaa kohti	*tytöt* päiviä kaikkiaan	tytöt päiviä keskim. tyttöä kohti	yhteensä päiviä	päiviä keskim. lasta kohti
perhesijoitukset	42 081	64.4	53 226	64.1	95 307	64.3
siirtolasijoitukset	8 079	36.7	5 523	37.6	13 602	37.1
yhteensä	50 160	56.5	58 749	59.2	108 909	57.9

Sosiaalinen tausta

Lähes kaikki lapset olivat vaikeista olosuhteista ja huomattava osa tuli vajaista tai rikkoutuneista kodeista. Yli puolet lapsista oli yksinhuoltajaperheistä ja n. 2/3 lapsista huoltoapua saavista perheistä. Samoin huomattava osa lapsista oli aikaisemmin ollut muiden lastensuojelutoimenpiteiden kohteina. Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkoti myös joukolle kaupungin lastenhuoltolaitosten lapsia. Kasteleville, sairaille ja häiriintyneille lapsille pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hankkimaan heidän erityisvaikeuksiaan ymmärtävät kodit. Kesälapsista perheille maksettavat *hoitokorvaukset* noudattivat kasvattilasten hoitomaksuja ja vaihtelivat 230-300 mk/kk (200-270 mk/kk) lapsen iästä ja hoitoisuusasteesta riippuen. Siirtoloissa hoitomaksut vaihtelivat 3-12 mk/vrk. Lasten vanhemmat osallistuivat hoitomaksuihin tulojensa mukaan.

Toimisto valvoi myös 37 (35) *yksityisen järjestön* tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseen Helsingin kaupunki on myöntänyt yhteensä 177 000 (160 000) markan määrärahan.

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	poikia	*tyttöjä*	*kaikkiaan*
- v:lta 1973 siirtyi	82	93	175
- v. 1974 valvontaan tulleita	16	18	34
yhteensä	98	111	209
- poistettiin valvonnasta 1974	22	27	49
- vuoteen 1975 jääneitä	76	84	160

Lakisääteisessä valvonnassa olleista oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 38.1 %.

Muiden kuntien huostassa olevien lasten valvonta

	lapsia
- v:lta 1973 siirtyi	58
- v. 1974 valvontaan tulleita	14
yhteensä	72
- v. 1974 poistettiin valvonnasta	6
- vuoteen 1975 jääneitä	66

	poikia	*tyttöjä*	*kaikkiaan*
- aviolapsia	22	15	37
- au-lapsia	11	18	29
yhteensä	33	33	66

Suojeluvalvonta

Vuoden aikana oli suojeluvalvonnassa 155 poikaa ja 164 tyttöä, eli yhteensä 319 lasta.

Nuorten kotiapulaisten valvonta

Nuorten kotiapulaisten valvontaa koskevat säännökset ovat ilmeisesti käyneet tehottomiksi. Tämä johtunee osaksi siitä, että säädös on tuntematon useimmille kotiapulaisia palkkaaville perheille. Toisaalta myös kotiapulaisten määrä on yleensä vähentynyt sekä koulutusajan pidentymisen takia alle 16-vuotias on harvoin kokopäiväisessä ansiotyössä.

Kertomusvuoden aikana olikin lain edellyttämässä valvonnassa vain yksi nuori kotiapulainen.

Ottolapsitoiminta

Ottolapsitoimintaa hoiti lastenhuoltotoimistossa muun työn ohella kaksi johtavaa huoltotarkastajaa, jotka käyttivät apunaan maaseutupiireissä toimivia perhehoidontarkastajia ja kaupunkipiirien tarkastajia.

Lastenhuoltotoimisto hoiti kertomusvuonna yhteensä 61 (77) helsinkiläislapsen adoption, näistä poikia 29 (39) ja tyttöjä 30 (38). Pelastakaa Lapset ry:n hoitamia helsinkiläislasten adoptioita käsiteltiin 28 (19). Adoptioryhmä antoi sosiaalihallituksen pyynnöstä lausuntoja myös ulkomaille tapahtuvista adoptioista.

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin ilmoituksia, kanteluita ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 2 177 (1 660) alaikäistä lasta (lukuun eivät sisälly valvonnassa olevat lapset). Ilmoitetuista lapsista sijoitettiin 517 (626) eli 24 (38) % eri pituisiksi ajoiksi kodin ulkopuolelle kasvatettaviksi ja hoidettaviksi.

Avohuollon toimenpiteet lastenhuoltotoimistossa

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta										Kaikkiaan		
	— 6v.		7 — 12v.		13 — 15v.		16v. —		Ikä tuntematon				
	poikia	tyttöjä	poikia	tyttöjä	poikia	tyttöjä	poikia	tyttöjä	poikia	tyttöjä	poikia	tyttöjä	Yht.
Tutkimus, neuvonta, ohjaus	325	256	267	274	60	75	31	32	6	3	689	640	1 329
Suojeluvalvontaan asettaminen	51	61	75	76	28	27	1	—	—	—	155	164	319
Taloudellinen avustaminen	94	70	10	17	3	9	19	19	—	—	126	115	241
Annettu lausunto viraston ulkop.	68	52	56	46	22	9	11	12	—	1	157	120	277
Muu toimenpide	17	19	18	9	8	5	4	2	—	1	47	36	83
Toimenpiteitä yhteensä	555	458	426	422	121	125	66	65	6	5	1 174	1 075	2 249
Huollettavia yhteensä	512	426	419	414	119	119	62	61	6	4	1 118	1 024	2 142

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoittaminen

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuoden päättyessä 1 371 (1 391). Näistä maaseudun kodeissa 1 117 (1 155) ja Helsingissä 254 (236). Sijoitus perhehoitoon muodostaa eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Juridisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset elävät, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään.

Perhehoitoa varten toimistolla oli käytettävissään kolme johtavaa huoltotarkastajaa ja 16 perhehoidontarkastajaa, jotka toimivat maaseutupiireissä alueellisen jaon pohjalla. Helsingin kaupungin alueella perhehoidon valvonnasta huolehtivat ao. piirin huoltotarkastajat. Kaksi perhehoitotyössä olevista tarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä ja heistä toinen tämän ohella perhehoidon ja osittain muunkin lastenhuoltotoimiston työn tiedotus- ja suhdetoimintatehtäviä.

Sijaisvanhemmat

Vuoden aikana julkaistiin kaupunginhallituksen myöntämän määrärahan turvin sijoituskodeille ja asiamiehille tarkoitettua »Me yhdessä»-lehtistä. Sijaisvanhemmille järjestettiin kertomusvuonna eri puolella Suomea virkistys- ja neuvottelutilaisuuksia kaupunginhallituksen erikseen tähän tarkoitukseen varatulla määrärahalla. Osanotto tilaisuuksiin oli varsin runsasta ja innostunutta.

Perhehoidon valvonta

Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 86.5 (96) lasta valvottavanaan. Huolimatta viime vuosien työvoimalisäyksestä oli valvottavien määrä tehokasta työtä ajatellen edelleen ainakin kaksi kertaa liian suuri.

Perhesijoitustyöntekijöillä oli tukenaan kerran viikossa apulaislastenhuollontarkastajan johdolla kokoontuva erityinen työryhmä, jossa valmisteltiin yksityiskohtaisesti kukin sijoitus perhehoitoon.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään palkattuja paikallisasiamiehiä 45 kunnassa. Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana yksi kokous, jossa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellisista ja hoidollisista kysymyksistä.

Laitoshoito

Huoltohenkilökunta

Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja, apul.lastenhuollontarkastaja, tarkastaja ja vajaamielishuoltaja. Apul.lastenhuollontarkastajalla ja tarkastajalla oli apunaan tässä tehtävässä kummallakin yksi huoltotarkastaja sekä erikseen nuorisokoteja varten kaksi huoltotarkastajaa.

Laitokset

Kertomusvuoden aikana sijoitettiin Siltavuoren nuorisokotiin vajaamielisiä nuoria, Taivallahden nuorisokodin tiloissa hoidettiin edelleen leikki-ikäisten vastaanottotoimintaa ja vuoden aikana valmistui Mellunmäen päivähuoltola.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 63 laitokseen. Näistä 18 oli kaupungin omia, seitsemän toisten kuntien omistamia ja loput eri yhdistysten, järjestöjen ja säätiöiden omistamia laitoksia (lukuihin eivät sisälly vajaamielisiä hoitavat laitokset). Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Kysymys *lapsikroonikoiden laitoshoidosta* oli edelleen ratkaisematta. Lastenhuoltolaitoksissa jouduttiin hoitamaan useita lapsia ja nuoria, joiden oikea sijoituspaikka olisi ollut sairaala.

Jälkihuolto

Kertomusvuoden lopussa oli jälkihuoltoa saavia yhteensä 370 (292) nuorta ja heidän lisäkseen annettiin useille nuorille tilapäistä lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavista oli laitoshoidossa 116 (119), perhehoidossa 230 (169) ja itsenäisesti asuvia 24 (4). Heistä jatkoi koulunkäyntiä 270 (235), työssä kävi 82 (42), 15 (11) ei ollut työssä eikä koulussa ja 3 (4) oli sairaalahoidossa.

Jälkihuoltotyötä hoiti toimistossa yksi huoltotarkastaja apunaan kaupunki- ja maaseutupiirien tarkastajat ja laitosten sosiaalityöntekijät.

Vajaamielishuolto

Väliaikainen keskuslaitos

Kertomusvuoden aikana saatiin päätökseen v. 1972 vireille pantu Helsingin väliaikaisen keskuslaitoksen perustamishanke. Väliaikaiseen keskuslaitokseen kuuluvat Nukarin lastenkoti ja sen asuntolaosastot, Taivallahden nuorisokoti ja Kotkankadun asuntola, Päivölän lastenkoti, Sofianlehdon vastaanottokodin vajaamielisosastot, Koskelan nuorisokoti ja Laajasalon nuorisokoti, joissa on yhteensä 228 hoitopaikkaa. Väliaikaisen keskuslaitoksen perustamisen yhteydessä siirtyivät em. vajaamielisiä hoitaneet lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset hallinnollisesti vajaamielishuollon piiriin, mutta muutoin ei keskuslaitoksen perustaminen tuonut helpotusta kireään laitospaikkapulaan. *Killinmäen keskuslaitoksen* suunnittelutyöt jatkuivat, ja laitoksen I rakennusvaiheelle saatiin perustamislupa.

Asuntolat

Uusista toimintapisteistä Kehitysvammatuki 57 yhdistykseltä kaupungin hallintaan siirtynyt 12-paikkainen Kotkankadun asuntola aloitti toimintansa helmikuussa. Vuoden loppupuolella Siltavuoren nuorisokodin käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä saatiin kehitysvammaisten käyttöön 10 asuntolapaikkaa. Pasilan kehitysvammaisten asuntolan ja Pasilan päivähuoltolan rakennustyöt jatkuivat ja laitokset voinevat aloittaa toimintansa vuoden 1975 loppupuolella.

Päivähuoltolat

Mellunmäen 45-paikkainen päivähuoltola aloitti toimintansa tammikuussa. Kaupungilla on näin ollen 370 omaa päivähuoltolapaikkaa. Hoitopedagogisen Rudof Steiner-koulun Kannatusyhdistyksen ylläpitämä 15-paikkainen *Marjatta-koulu* aloitti syksyllä toimintansa laajennustöiden jälkeen 32-paikkaisena. Ruotsinkielisille kehitysvammaisille tarkoitettu *Tallbo-daghem* siirtyi vuoden alussa *Kårkullan keskuslaitoksen* hallintaan. Yksityisiin päivähuoltolohin oli sijoitettuna 85 huollettavaa.

Suojatyöpaikat

Suojatyöpaikkojen ja erityisesti työsuorituksiltaan heikompitasoisille kehitysvammaisille tarkoitettujen suojatyöpaikkojen lisääminen olisi välttämätöntä samoin kuin päiväkotityyppisen toiminnan järjestäminen sellaisille kotihoidossa oleville *kehitysvammaisille*, jotka eivät pysty työtoimintaan. Tilanteen korjaamiseksi on *Vaihetyökeskuksen* laajennushanke ollut vireillä, mutta sopivia toimitiloja ei ole vielä onnistuttu saamaan.

Kesävirkistystoiminta

Alalla toimivat yhdistykset järjestivät monipuolista kesävirkistystoimintaa, kuten virike-, musiikki- ja työleirejä. Kertomusvuoden aikana otettiin käyttöön Kehitysvammatuki 57:n *Kankurinmäen* uusi leirialue, missä on mm. sisämajoitustiloja 30 hengelle. Kuluneena kesänä saattoi lastensuojeluvirasto sijoittaa 210 kehitysvammaista siirtoloihin ja leireille. Kevättalvella pidetylle hiihtoleirille osallstui 11 kehitysvammaista.

Yhteistyö alan yhdistysten ja Helsingin seurakuntien kanssa oli tiivistä. Yhdistysten harjoittama päivähuoltola- ja asuntolatoiminta tukivat osaltaan kaupungin vajaamielishuoltoa. Yhdistysten ja seurakuntien järjestämä kerho- ja muu vapaa-ajan toiminta oli vilkasta.

Alan henkilöstö osallistui aktiivisesti erilaisiin neuvottelu- ja koulutustilaisuuksiin.

Vajaamieliset 31. 12. 1974 iän, sukupuolen, älykkyyden ja syntyperän mukaan

Vajaamieliset 31.12. 1974 iän, sukupuolen älykkyyden ja syntyperän mukaan	Ikäryhmä ja sukupuoli						Älykkyys ja sukupuoli										Syntyperä ja sukupuoli				Yhteensä
	0 — 6v.		7 — 15v.		16v. —		Syvästi vajaamieliset Äo=alle 20		Vaikeasti vajaamieliset Äo=20-35		Keskitasoisesti vajaamieliset Äo=36-51		Lievästi vajaamieliset Äo=52-67		Tarkemmin määrittelemätön vajaamielisyys		Aviollisia		Aviottomia		
	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	p.	t.	
Kotihoidossa olevat	26	17	94	55	233	215	-	2	20	23	107	105	161	114	72	36	346	268	14	12	1)640
- vajaamielisvalvonnassa	-	-	1	-	10	6	-	-	1	1	3	-	7	5	-	-	9	5	2	1	17
- päivähuoltoloissa	12	8	91	54	141	110	-	2	11	8	70	67	93	61	70	34	233	164	11	8	416
- kaupungin omistamissa	9	8	77	43	112	82	-	2	10	4	49	48	82	52	57	27	189	126	9	7	331
- yksityisissä	3	-	14	11	29	28	-	-	1	4	21	19	11	9	13	7	44	38	2	1	85
Vajaamielislaitoksissa	10	4	82	55	264	194	44	34	106	84	87	71	63	29	56	35	311	220	45	33	609
- Helsingin kaup. lait.	8	4	42	24	86	65	23	18	34	29	32	19	21	12	26	15	111	82	25	11	229
- valtion laitoksissa	-	-	1	2	11	5	-	-	1	-	6	2	5	2	-	3	10	4	2	3	19
- kuntainliiton lait.	-	-	4	4	23	14	3	1	9	7	6	5	6	3	3	2	24	16	3	2	45
- säätiöiden ja yhdistysten laitoksissa	2	-	35	25	144	110	10	15	62	48	43	45	31	12	27	15	166	118	15	17	316
Lastenhuoltolaitoksissa	11	4	8	8	7	15	1	1	-	2	5	7	7	12	13	5	16	22	10	5	53
- Hgin kaup. omist. lait.	4	1	6	6	7	7	-	-	-	2	5	6	7	4	5	2	12	12	5	2	31
- yksit. lastenhuoltolait.	7	3	2	2	-	8	1	1	-	-	-	1	-	8	8	3	4	10	5	3	22
Sairaaloissa ja parantoloissa	6	6	1	-	95	90	4	2	22	19	32	34	31	35	13	6	89	82	13	14	198
Perhehoidossa	-	-	-	1	3	2	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	2	3	1	-	6
Yhteensä	53	31	185	119	602	516	49	39	148	128	232	218	264	192	154	82	764	595	83	64	1 506

1) Tähän sisältyy 207 pelkästään kotihoidossa ollutta.

5. Suojelukasvatustoimisto

Toimistoon saapuneet ilmoitukset

Toimiston tutkittavana oli kertomusvuonna 2 320 (ed. v. 2 135) henkilöä. Lukuun eivät sisälly koulukuraattorien hoitamat tapaukset.

Kertomusvuonna suojelukasvatustoimistoon saapuneet ilmoitukset jakautuivat ilmoittajan (A) ja ilmoittamisen aiheen (B) mukaan seuraavasti:

A Ilmoittajana

	Ilmoituksia pojista	tytöistä	yhteensä
- vanhemmat	122	124	246
- muu omainen	12	8	20
- huollettava itse	11	40	51
- muu yksit. henkilö	39	9	48
- lastensuoj.viranom.	37	52	89
- muu huoltoviranom.	9	2	11
- kasvatusneuvola	3	0	3
- muu terveydenhoito-viranomainen	7	4	11
- kouluviranomainen	121	71	192
- poliisi »	2 197	568	2 765
- oikeus »	265	58	323
- muu	9	0	9
Yhteensä	2 832	936	3 768

B Ilmoittamisen aihe

	Ilmoituksia pojat	tytöt	yhteensä
- rikos, laatu epäselvä	32	5	37
- varkaus, murto, törkeä varkaus, näpistäminen	726	174	900
- moott.ajoneuvon anastus	279	14	293
- muu omaisuusrikos	75	37	112
- väkivaltarikos	184	22	206
- väkijuomalakirikos	82	37	119
- moott.ajoneuvo, liikennerikos	83	3	86
- muu liikennerikos	4	1	5
- muu rikos	92	32	124
- tavattu alkoholista päihtyneenä	706	207	913
- tavattu muusta päiht.	69	6	75
- kerjääminen	3	2	5
- karkaaminen, kuljesk.	118	180	298
- kestämättöm., toimettomuus	7	11	18
- väkivaltaisuus	17	5	22
- koulun laiminlyönti	112	78	190
- muu kouluvaikeus	13	4	17
- kasvatusvaikeudet	48	50	98
- hakee työlupaa, passia	2	0	2
- huumeet	89	32	121
- muut syyt	91	36	127
Yhteensä	2 832	936	3 768

Toimistolle ilmoitettiin 629 tyttöä ja 1 684 poikaa eli keskimäärin tehtiin 1.5 ilmoitusta tyttöä ja 1.7 ilmoitusta poikaa kohden.

Ilmoitettujen aiheiden perusteella näyttää varsinaisten huumeiden käyttö olevan lievästi vähentymässä. Sen sijaan nuorten alkoholinkäyttö ja kouluvaikeudet ovat ilmoitusten aiheena lisääntyneet. Poliisin osuus ilmoittajana on hivenen vähentynyt. Kuvattu kehityssuunta ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, sillä toimiston asiakkaista useimmat nuoret ovat moniongelmaisia, mutta ilmoituksista ilmenee vain pääasiallinen aihe.

Koulukuraattorit

Yhteistyö kouluviranomaisten kanssa laajentui ja syventyi kertomusvuonna ensisijaisesti koulukuraattoritoiminnan kehittymisen myötä. Myös kouluviranomaisten tekemien ilmoitusten määrän lisääntyminen johtunee osaksi siitä, että koulukuraattoritoiminnan tehostuttua asiakkaita ohjattiin entistä herkemmin lastensuojeluvirastoon. Toisaalta taas koulukuraattorit hoitivat osan sellaisistakin tapauksista, jotka aikaisemmin tulivat suojelukasvatustoimiston hoidettaviksi. Tavoitteena on kuitenkin, että koulutoimi mahdollisimman suuressa määrin hoitaisi itse koulunkäyntiin liittyvät ongelmat ja lastensuojeluvirasto pyrkisi ratkaisemaan vain sellaiset sosiaaliset ongelmat, jotka ovat tehokkaan ja säännöllisen koulunkäynnin esteenä. Mikäli koulunkäynti kohtasi voittamattomia esteitä, se pyrittiin turvaamaan yksityisopetuksella. Suojelukasvatustoimisto maksoi kertomusvuonna 97 (87) oppilaan yksityisopetuksen, josta aiheutui kustannuksia n. 124 600 mk. Täten voitiin rajoittaa asiakkaiden sijoittamista sijaishuoltoon ja välttää vielä tätäkin suuremmat kustannukset.

Päihdehuolto

Yhteistyö päihdehuoltoa suorittavien järjestöjen kanssa jatkui entisessä laajuudessaan. Kaupunki avusti taloudellisesti eräitä päihdehuollon toimintoja, joista *Arkadian nuorisoklinikan* ja *A-klinikkasäätiön nuorisoaseman* osuus oli huomattavin. Kaupunki nimesi niiden johtokuntiin edustajansa ja näin voitiin edes jossakin määrin säädellä toimintojen niveltymistä toisiinsa. Tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden saavuttamiseksi nuorten päihdehuollossa olisi kuitenkin erityisen tärkeää perustaa jo useaan otteeseen esitetty päihdehuollon johtajan virka. Päihdehuollon kipeästi tarvitsemaa *selviämisaseman* toimintaa ei kertomusvuoden aikana ole voitu aloittaa.

Nuoret lainrikkojat

Kriminaalipolitiikkaan liittyvät tehtävät pysyivät edellisen vuoden tasolla. Raastuvanoikeudessa käsiteltiin nuorten lainrikkojien asioita kolmella tähän tehtävään erikoistuneella osastolla. Kaupungin tuki on Kriminaalihuolto r.y:lle siten mitoitettu, että järjestö on voinut palkata kolme oikeusedustajaa lastensuojelulautakunnan antamiin tehtäviin. Lainvastaisten tekojen osuus suojelukasvatustoimistoon saapuneiden ilmoitusten aiheena pysyi edellisen vuoden tasolla. Ilahduttavana seikkana voitiin kuitenkin todeta, että nuorten väkivaltarikollisuudessa oli havaittavissa lievää laskua.

Tukihenkilötoiminta

V. 1973 aloitettu uusi *avohuollon* työmuoto, ns. tukihenkilötoiminta, jatkui kertomusvuonna entisestään laajentuneena. Tukihenkilöitä, joita koulutettiin Helsingin työväenopiston ohjelman puitteissa, oli n. 50. Tarve oli huomattavasti suurempi, mutta rajoitetut mahdollisuudet tukihenkilöiden työnohjaukseen estivät toiminnan laajentamista nykyisestään. Kokemukset tukihenkilötoiminnasta olivat lähes kauttaaltaan myönteisiä.

Mustalaisnuoret

Mustalaisnuorten osuus suojelukasvatustoimiston asiakkaina pysyi edellisen vuoden tasolla. Varsinkin Helsinkiin muuttaneiden mustalaisperheiden lapset olivat koulunkäynnissään siinä määrin viivästyneet, että heidän koulunkäyntiään jouduttiin tukemaan yksityisopetuksen tai internaattikoulun avulla. Valtion osuus oli mustalaisväestöön kuuluvien asiakkaiden osalta merkittävä.

Avohuolto

Vastaanottoryhmä

Toimistoon saapuneiden ilmoitusten määrä oli kertomusvuonna 3 768 (4 236). Lukuun eivät sisälly koulukuraattorien hoitamat tapaukset. Ilmoituksista hoidettiin lähes puolet viikonvaihteina sekä eri juhlapäivien aattoina. Ensihuollon yhteyteen toiminnallisesti kuuluvaa *etsivää nuorisonhuoltoa* voitiin työvoiman puutteen takia suorittaa vain vähäisessä määrin. Mahdollisuuksien mu-

kaan pyrittiin lisäämään poliisikuulustelujen seuraamista. Tällöin kuulustelua seuraava sosiaalityöntekijä saattoi arvioida, mikä merkitys lainvastaisella teolla oli nuoren huollollisessa kokonaistilanteessa ja ryhtyä asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Avohuollon toimenpiteet suojelukasvatuksessa kertomusvuonna selviävät seuraavasta tilastoasetelmasta:

Toimenpide

	Tapauksia		
	pojat	tytöt	yhteensä
- ei avohuollon toimenpiteitä	418	127	545
- tutkimus	175	95	270
- neuvonta ja ohjaus	216	143	359
- hoito, perheenneuvonta	1	1	2
- suojeluvalvonta, tukihenkilö aik.	94	25	119
- suojeluvalvontaan asettaminen, tukihenkilö	110	54	164
- suojeluvalvonnan lopettaminen, tukihenkilötoiminnan päättyminen	35	21	56
- varoitus			
- toimittaminen kasvatusneuvolaan, lääkärille	73	45	118
- yksityisopetuksen järjestäminen	35	11	46
- koulunkäynnin järjestäminen	46	31	77
- taloudellinen avustaminen	309	173	482
- lausunto viraston ulkopuolelle	17	5	22
- toimittaminen kotikuntaan	61	49	110
- kesäsijoitus	18	4	22
- kasvattilapsen valvonta	1	0	1
- muu avohuollon toimenpide	532	158	690
yhteensä	2 141	942	3 083
Asiakkaiden lukumäärä	1 645	675	2 320

Aluekuraattorit

Herttoniemen sivutoimistossa työskenteli kolme huoltotarkastajaa. Heidän työohjauksestaan huolehtivat apulaisnuorisonhuoltaja ja johtava huoltotarkastaja Herttoniemen sivutoimistossa suoritettujen käyntien yhteydessä.

Aluekuraattorien työ painottui yhä selvemmin perhekeskeiseen työskentelyyn, ja he kantoivat myös päävastuun tukihenkilöiden ohjauksesta. Yhtä huoltotarkastajaa kohti oli kuukaudessa keskimäärin 52 ja vuodessa 615 asiakasta. Toimiston asiakkaiden huolto ja hoito edellytti useimmissa tapauksissa varsin pitkäjännitteistä työskentelyä, joten asiakkaiden määrä huoltotarkastajaa kohti oli aivan liian suuri.

Sijaishuolto

Laitoskuraattorit

Sijaishuollon osuus väheni kertomusvuoden aikana edelliseen vuoteen verrattuna käsittäen 71 212 (73 989) hoitopäivää. Kaupungin omissa laitoksissa kertyi 31 955, valtion koulukodeissa 9 794 ja perhehoidossa 20 220 hoitopäivää. Erityisesti perhehoidon osalta oli jatkuvasti tarvetta toiminnan laajentamiseen, mutta työvoiman puutteen takia ei sijoituksia voitu riittävästi lisätä, vaikka sopivia perheitäkin olisi ollut tarjolla. Laitoskuraattorit suorittivat sosiaalityöntekijän tehtävät sellaisissa laitoksissa, joissa ei ollut omia sosiaalityöntekijöitä sekä niissä vieraissa laitoksissa, joihin kaupunki oli nuoria sijoittanut. Osan laitoskuraattorien tehtävistä suorittivat aluekuraattorit, mutta laitoshuollosta poistuneiden jälkihuollosta vastasivat lähinnä laitoskuraattorit. Tämä asiakasryhmä osoittautui varsin paljon työtä ja erilaisia auttamistoimenpiteitä tarvitsevaksi.

Kutsuntalautakunnassa toimi Helsingin kaupungin edustajana edelleen suojelukasvatustoimiston johtava huoltotarkastaja.

Toimistotyö

Työn painottuminen avohuollon suuntaan ja valtionavun mahdollisuuksien lisääntyminen lisäsi toimistotyötä siinä määrin, että töiden suorittaminen osoittautui käytettävissä olevin työvoimin erittäin vaikeaksi. Etenkin perhehoidon maksuasiat ja suoritetut avustukset sekä laitoshuollon hoitoaikojen lyhenemisen aiheuttamat siirrot ja sijoitukset lisäsivät työpainetta. Osa toimistotyöstä jäi huoltotarkastajien hoidettavaksi, mikä osaltaan vähensi heidän mahdollisuuttaan suorittaa varsinaista tehtäväänsä. Osa määräaikaistehtävistä jouduttiin suorittamaan käyttämällä ruuhka-aputyövoimaa.

6. Sosiaalilääkärin toimisto

Organisaation muutos

Helsingin kaupungin kasvatusneuvoloiden organisaation yhtenäistyminen tapahtui kertomusvuoden loppupuolella. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvisti 30. 7. kaupunginvaltuuston 13. 12. 1972 hyväksymän ja 3. 10. 1973 sekä 22. 5. 1974 muuttaman Helsingin kasvatusneuvoloiden ohjesäännön, minkä jälkeen aikaisemmin Helsingin lastensuojelulautakunnan alaisuuteen kuulunut sosiaalilääkärin toimisto siirtyi neljän muun kaupungin kasvatusneuvolan kanssa kasvatusneuvoloiden johtokunnan alaisuuteen. Kasvatusneuvoloiden johtokunta määräsi kokouksessaan 19.11. sosiaalilääkärin toimiston lastensuojelutoimen kasvatusneuvolaksi.

Kehitysvammahuollon osalta siirrettiin 1. 7. lukien yksi lääkärin ja yksi psykologin virka Sosiaalilääkärin toimistosta Helsingin väliaikaisen keskuslaitoksen viroiksi samalla kun ko. palvelujen antaminen siirtyi kokonaan väliaikaisen keskuslaitoksen huolehdittavaksi.

Sosiaalilääkärin toimisto tuli toimineeksi kertomusvuonna kaksikymmentä vuotta. Yleisenä piirteenä oli havaittavissa ilmoitettujen tapausten ja tutkimuskäyntien väheneminen ja toisaalta neuvottelukontaktin ja konsultaatiotoiminnan lisääntyminen.

Asiakkaat

Kertomusvuonna asiakkaat jakaantuivat ilmoittajan mukaan seuraavasti:

- sosiaaliviranomaiset	868
- holhooja (koti)	46
- kouluviranomaiset	39
- lapsi tai nuori itse	7
- terveydenhoitoviranomaiset	3
- muu ilmoittaja	7
yhteensä	970

Ilmoittamisen pääasiallisina syinä olivat sopeutumattomuusoireet, hermostolliset herkkyysoireet, erilaiset tutkimukset ja tarve keskustella ongelmista.

Erilaiset palvelut

Tutkimus-, ohjaus- ja neuvontakäyntejä oli yhteensä 1 874, terapiakäyntejä 1 620, kotikäyntejä 45 ja koulukäyntejä 3. Asiakkaita koskevia neuvotteluja eri viranomaisten kanssa oli 5 443 ja heitä koskevia lausuntoja tai muita suosituksia annettiin yhteensä 2 449.

Sosiaalilääkärin toimiston työntekijät antoivat *mielenterveyspalveluja* 32 lastensuojelulautakunnan alaiselle ja 13 yksityiselle lasten- ja nuorisonhuoltolaitokselle. *Lääkäripalveluita* annettiin kaikille lastensuojelulaitoksille ja *psykologipalveluita* niille laitoksille, joilla ei ole omaa psykologia. Laitoskäyntien määrä oli 816.

Koulutusneuvola toiminta

Sosiaalilääkärin toimisto toimi Helsingin yleisen kasvatusneuvolan kanssa kasvatusneuvolalain 1 §:n toisessa momentissa tarkoitettuna koulutusneuvolana. Helsingin kaupunginvaltuusto teki 5. 6. päätöksen pysyväisluonteisen koulutusneuvolatoiminnan aloittamisesta 1. 6. lähtien. Ensimmäinen neljän koulutettavan työntekijän ryhmä sai todistuksensa 31.5. ja uudet koulutettavat valittiin kesäkuussa. Kaupunginhallituksen asettama koulutusneuvolatoimintaa seuraava *asiantuntijatyöryhmä* piti kertomusvuonna kaikkiaan 7 kokousta.

7. Elatusaputoimisto

Elatusavun ennakosta annettu laki

Kertomusvuoden aikana sävytti toimiston työtä elatusavun ennakosta annettuun lakiin tehty muutos, jonka perusteella ryhdyttiin maksamaan vuoden alusta elatustukea määrätyille avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille.

Elastuavun ennakosta annetun lain voimaantulosta tuli kertomusvuonna kuluneeksi kymmenen vuotta. Lastensuojelulautakunnan perittäväksi tämän lain nojalla siirtyneiden elatusapusaatavien kymmenen vuoden vanhentumisaika alkoi myös täyttyä ns. toivottomien tapausten kohdalla. Kaupunginhallitus päätti 12. 6., että näiden saatavien vanhentumisen katkaisuun tähtäävistä toimenpiteistä saadaan luopua, mikäli kaupunginhallitus asianmukaisen poistoesityksen jälkeen antaa luvan. Poistoesitysten teko ja elatuslakiasioiden hoito lisäsivät toimiston tehtäviä kertomusvuoden aikana tuntuvasti, eivätkä lastensuojelulautakunnan aloitteet toimiston työvoimapulan poistamiseksi tälläkään kertaa johtaneet toivottuun tulokseen.

Lastenvalvojan luetteloon merkittyjen alle seitsemäntoistavuotiaiden avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten lukumäärä kasvoi toista sataa, mikä johtunee avoliittojen yleistymisestä. Elatusavun ennakkoa saaneiden lasten lukumäärä kasvoi lähes kolmellasadalla, mikä taas ainakin osittain johtuu elatusmaksujen laiminlyönnin yleistymisestä.

Au-lasten luettelo

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 879 (683) ja poistettiin 712 (751) lasta, Kun ed. vuodelta siirtyi 4 624 (4 692) tapausta, oli vuoden lopussa 4 791 (4 624) lasta luettelossa, lisäys 167 lasta eli 3.6 %.

Ottolapset ja tunnustetut lapset

Ottolapsiksi otettiin 59 (74) lastenvalvojan luettelossa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta. *Tunnustettuja lapsia* oli 1 110 (926).

Elatusvelvollisuus

Elatusvelvollisuus selvitettiin sopimuksella 266 (284) ja tuomioistuimen päätöksellä 66 (73) tapauksessa, joista neljässä kanne hylättiin. *Selvittämättä jätettiin* elatusapujaoston päätöksellä 225 (165) tapausta, joista 162 (85) tapausta äidin vastustuksen vuoksi ja 63 (80) tapausta todisteiden puutteessa.

Oikeudenkäynti

Oikeudessa esiinnyttiin 187 (204) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi toisten kuntien lastenvalvojien puolesta oikeudessa 3 (2) kertaa.

Maksutonta oikeudenkäyntiä kantajana esiintyneen äidin puolesta haettiin 45 (23) tapauksessa. Hakemuksista hyväksyttiin 43 (22) ja hylättiin 2 (1).

Virka-apu

Virka-apua muille sosiaaliviranomaisille lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä annettiin 89 (114) tapauksessa, joissa kussakin saattoi olla useita neuvotteluja.

Työlaitosesitykset

Työlaitosesityksiä tehtiin avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 52 (40) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 118 (118) tapauksessa, siis yht. 170. Lääninhallituksen päätös saatiin 262 (183) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 14 (27) ja tehdyistä esityksistä on 246 tapauksessa päätös vielä saamatta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 24 (34), joista 13 (14) oli hylkääviä. Välipäätöksiä käsiteltiin yhteensä 126 (128), joista korkeimmalle hallinto-oikeudelle 37 (41) ja lääninhallitukselle 89 (87). Maastapoistumiskieltopäätöksiä saatiin 3, joista 1 oli hylkäävä.

Työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten työloma-anomuksia käsiteltiin 138 (89) kpl. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano raukesi 126 tapauksessa ja siirrettiin toiselle sosiaalilautakunnalle 23 tapauksessa.

Elatusavun ennakon maksaminen

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon vuoden aikana 781 (783), joista elatusapujaosto hylkäsi 53 (64) sekä lakkautti ennakon suorittamisen 649 (497) tapauksessa ja hakijat peruivat hakemuksensa 7 (23) tapauksessa.

Ennakkoa suoritettiin 5 291 (5 118) avioliitossa syntyneestä lapsesta 3 635 (3 097) nostajalle yht. 2 739 158 (2 421 761) mk. Ennakon korvausta perittiin 1 453 (1 329) elatusvelvolliselta 704 830 (566 134) mk.

Ennakkoa maksettiin 1 473 (1 369) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta 1 436 (1 334) huoltajalle yht. 720 352 (622 728) mk. Suoritetun ennakon korvaukseksi perittiin 742 (691) elatusvelvolliselta yhteensä 265 532 (201 116) mk.

Ennakkoa suoritettiin kaikkiaan 5 071 (4 417) nostajalle 6 764 (6 473) lapsesta yht. 3 459 510 (3 044 489) mk. Ennakon korvausta perittiin yht. 970 362 (767 250) mk, eli 28 (25.2) % suoritettujen ennakoiden määrästä. Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään kertomusvuonna tekemillään päätöksillä määrännyt, että 130 (192) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritetusta ennakosta jättää perimättä eli yhteensä 308 737 (433 504) mk. Lääninhallitus hylkäsi 10 (5) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Toimisto antoi vuoden kuluessa 174 (143) tapauksessa lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle, kahdessa tapauksessa Hämeen lääninhallitukselle ja kahdessa tapauksessa Vaasan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskevat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Ennakon korvaamisesta vapautumisen perusteet:

	tapauksia		tapauksia
elatusvelvollisen		elatusvelvollinen	
- sairaus	36	- saa työkyvyttömyyseläkettä	9
- kuolinpesän varattomuus	35	- on koululainen	1
- työkyvyttömyys	25	- suorittaa asevelvollisuutta	1
- varattomuus	11	- vaarantaa mahdollisuuden itsensä ja omaistensa elättämiseen	12
		yhteensä	130

Elatustuki

Elatustukea maksettiin kertomusvuoden aikana 745 lapsesta 486 400 mk. Elatusapujaosto hyväksyi vuoden aikana 728 ja hylkäsi 349 hakemusta, lakkautti tuen suorittamisen 59 sekä keskeytti 16 tapauksessa. Hakijat peruivat hakemuksen 3 tapauksessa ja muille kunnille lähetettiin 4 hakemusta. Uudenmaan lääninhallitukselle annettiin seitsemän vastinetta elatustukea koskeviin valituksiin.

Elatusmaksujen perintä

Elatusmaksuja perittiin avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille 2 494 066 mk ja aviolapsille 2 322 845 mk eli yht. 4 816 911 mk. Tästä summasta käytettiin elatusavun ennakoiden korvaamiseen avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille 275 510 mk ja aviolapsille 728 592 mk ja lastenhoitokustannusten korvaamiseen kaupungille avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 422 258 mk ja aviolasten osalta 22 742 mk. Lisäksi perittiin vielä oikeus- ja ulosottokuluja avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tapauksissa 13 476 mk ja aviolasten tapauksissa 2 472 mk.

Maksukehotuksia lähetettiin kuukausittain n. 2400.

Tapauksissa, joissa maksukehotukset ja ulosottotoimenpiteet osoittautuivat tehottomiksi perittiin työlaitospäätösten avulla 670 174 mk, josta summasta 148 047 mk kertyi Tervalammen työlaitoksen kautta.

Elatusavut elatuspäätöksen tekemisajankohdan mukaan.

Elatusapu[1]	Elatusapupäätös tehty vuonna							Yhteensä	
mk/kk	1974	1973	1972	1971	1970	1969	1958-68	lapsia	%
99	17	25	44	43	68	80	1 178	1 455	52
100-149	34	79	71	89	79	93	227	672	24
150-199	96	80	74	49	38	16	42	395	14
200-249	73	41	22	15	8	8	10	177	6
250-299	31	9	4	2	2	1	5	54	2
300-349	26	9	5	–	3	1	2	46	2
350-399	5	2	1	–	–	–	–	8	–
400-499	6	1	1	2	–	–	–	10	–
500-	7	–	1	–	–	–	–	8	–
Yhteensä	295	246	223	200	198	199	1 464	2 825	100
Päätöksistä tuomioita %	20	20	16	28	22	26	32	27	

1) Pienin elatusapu 15 mk/kk, suurin 800 mk/kk.

Toimiston koko rahaliikenne oli 16 344 007 mk.

8. Väestöasiaintoimisto

Perhelisät

Väestöasiaintoimiston toiminnassa tapahtui kertomusvuonna huomattavia muutoksia. Perhelisä- *ja erityislapsilisälait kumottiin suurelta osin 1. 1. lukien. Vain tapauksissa, joissa oli kysymys* perhelisälain 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuista perheistä (toiselle tai molemmille vanhemmista suoritettiin kansaneläkelain mukaista kansaneläkettä ja perheessä oli vähintäin 2 lasta) voitiin myöntää perhelisä. Laki oli voimassa 1. 1. – 30. 6. välisen ajan ja perhelisä suoritettiin vain ensimmäiseltä vuosipuoliskolta.

Perhelisää haki yhteensä 379 perheenhuoltajaa, joista 271 oli työkyvyttömyyseläkettä nauttivia ja joille perhelisä myönnettiin. Suurperheisten hakemuksia hylättiin lain kumoutumisen takia 100 ja muusta syystä 8. Ensimmäisen vuosipuoliskon perhelisän määrä oli 70 mk lisään oikeutettua lasta kohti. Perhelisä myönnettiin harkinnan perusteella veroylityksestä huolimatta 85 perheelle.

Perhelisää saaneilla perheillä (271) oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 725, joista 650 alle 16-vuotiaita ja koulunkäynnin perusteella lisään oikeutettuja 16 vuotta täyttäneitä lapsia 75.

Perheet jakautuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	perheitä
2	156
3	65
4	37
5	8
6	5
yht.	271

Kertomusvuonna suoritetun perhelisän määrä oli 31 745 mk. Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin vuoteiden ja vuodevaatteiden hankintaan 11 440 mk, huonekaluihin ja sisustukseen 4 705 mk, vaatetukseen 10 745 mk sekä astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 4 855 mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien suorittamista varten ennakkoa 16 000 mk.

Äitiysavustukset

Äitiysavustusten lukumäärä kasvoi jonkin verran, mikä johtunee syntyvyyden alkavasta kasvusta. Avustuksen määrä nostettiin vuoden alusta lukien 80 mk:sta 100mk:aan. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 32 neuvolaa, joista osa jakoi myönnetyt *äitiysavustuspakkaukset* (3 517 kpl) ja väestöasiaintoimisto jakoi muutamien neuvoloidenkin pakkaukset (yht. 1 418 kpl). Valitettavasti virastossa ei ole ollut pakkauksille varastotilaa, vaan toimistohuoneita on ollut pakko käyttää pakkausten varastointiin, mikä varsinkin kesäaikana on ollut hankalaa.

Jaoston käsiteltävänä oli yht. 6 236 (ed. v. 6 080) *äitiysavustushakemusta*, joista hylättiin 31 (20).

Avustus myönnettiin 5 994 (5 892) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 211 (168) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Seuraava asetelma osoittaa, miten hakijat ovat noudattaneet äitiysavustuslain määräämää tarkastuksessa käyntivelvollisuutta:

	v. 1974	v. 1973
IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen	6 030	5 901
V » »	62	47
VI » »	64	50
VII » »	31	19
VIII » »	26	32
IX » »	8	14
X » »	7	3
ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä	8	14
Yhteensä	6 236	6 080

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta siirtyneitä ja vuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 644 860 (484 160) mk. Näistä oli *äitiysavustuspakkauksia* 469 940 (326 960) mk:n arvosta ja *raha-avustuksia* 174 920 (157 200) mk eli yht. 644 860 (484 160) mk.

Sosiaalihallitus myönsi ennakkoa v. 1974 äitiysavustusten maksamiseen rahassa 130 000 (100 000) mk. Äitiysavustuspakkaukset eivät ole lainkaan kaupungin tileissä, vaan toimiston kanslisti hoitaa niiden tilaukset ja kirjanpidon neuvoloidenkin osalta sekä suorittaa kaikki rahassa maksettavat avustukset rahatoimiston välityksellä. Noin 75 % hakijoista otti avustuksen ns. äitiyspakkauksen muodossa.

Erityislapsilisä

Erityislapsilisää on maksettu vuodesta 1961 lukien erinäisille taloudellisen tuen tarpeessa oleville lapsiryhmille. Tämäkin laki kumottiin ns. lapsipakettilakien mukana 1. 1. lukien muilta osin, paitsi kansaneläkettä saavien huoltajien kohdalta, joille erityislapsilisää suoritettiin 30. 6. 1974 saakka. Lisän määrä oli 66.70 mk vuosineljänneksessä. Uusia hakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana yhteensä 248. Erityislapsilisiä myönnettiin 57 tapauksessa harkinnan perusteella veroäyriylityksestä

huolimatta. Hakemus joko hylättiin tai suoritus lopetettiin laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia 113 tapauksessa. Kertomusvuonna suoritettiin erityislapsilisää yhteensä 154 770 mk.

Kansaneläkkeen lapsikorotus

Erityislapsilisää huoltajansa kansaneläkkeen saannin perusteella saaneet lapset siirrettiin 1. 7. lukien kansaneläkelain piiriin. Tällöin kansaneläkelakia muutettiin siten, että vanhuus- ja työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen ja vanhuuden tukeen kuuluu erillinen *lapsikorotusosa.* Niinikään kansaneläkkeen tukiosaan tähän saakka sisältyneet lapsikorotukset muunnettiin uusitun lain mukaisiksi 1. 7. lukien. Lapsikorotus kuuluu kuitenkin henkilökohtaisesti eläkkeen saajan eläkkeeseen ja maksetaan vain hänelle eikä todelliselle lapsen huoltajalle, kuten erityislapsilisä. Tämä on aiheuttanut paljon tyytymättömyyttä perheenäitien keskuudessa.

Kuten perhelisäavustustenkin kohdalla, jouduttiin lopullinen tilitys tekemään sosiaalihallitukselle vasta seuraavan vuoden puolella eräiden kansaneläkepäätösten viipymisen takia.

Lapsilisä

Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna ensimmäiseltä ja toiselta vuosineljännekseltä yhdestä lapsesta 82:—, toisesta 95:—, kolmannesta 110:— ja sitä seuraavista lapsista 145:—. Kolmannelta ja neljänneltä vuosineljännekseltä oli lapsilisän määrä yhdestä lapsesta 105:—, toisesta 122:—, kolmannesta 142:— ja sitä seuraavista 181:— sekä lisäksi suoritettiin 1. 7. 1973 voimaan tulleen lainmuutoksen perusteella lapsilisää kolmea vuotta nuoremmasta lapsesta korotettuna 35 markalla vuosineljänneksessä. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 775 (5 175) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 2 874 (2 448).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 340 (1 439) lapsilisää koskevaa asiaa. Väestöasiainjaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 8 649 (7 623) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilisälain 3 §:n 1 momentissa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 42 355 357 (31 073 866) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisiä 3 055 (5 911) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 67 892 (69 533) mk.

Kertomusvuonna oli lapsilisän nostajia vuosineljänneksittäin seuraavasti:

vuosineljännes	nostajia	lapsilisään oikeutettuja lapsia
I	64 507 (65 946)	100 238 (103 822)
II	63 867 (65 118)	98 916 (102 423)
III	63 682 (65 185)	98 228 (101 873)
IV	63 991 (65 039)	98 130 (101 362)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 000 tapausta, joista lapsilisä maksettiin kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittyivät lapsiluvun mukaan vuoden kolmannen neljänneksen aikana seuraavasti (suluissa ed. v:n luvut):

lapsilisää nostettiin	nostajia	lapsia yht.
1 lapsesta	35 596 (35 695)	35 596 (35 695)
2 »	21 289 (21 806)	42 578 (43 612)
3 »	4 825 (5 345)	14 475 (16 035)
4 »	878 (1 007)	3 512 (4 028)
5 »	160 (201)	800 (1 005)
6 »	31 (35)	186 (210)
7 »	8 (7)	56 (49)
8 »	6 (5)	48 (40)
9 »	1 (1)	9 (9)
yhteensä	62 794 (64 102)	97 260 (100 683)

Alle 3–vuotiaita lapsia, joille lapsilisä maksettiin 35 markalla korotettuna, oli eri vuosineljänneksinä n. 16 000. Kertomusvuoden viimeiseltä neljännekseltä suoritettiin alle 3–vuotiaille aikaisemman 35 markan asemesta 50 markan lisämaksu. Valtioneuvosto päätti 12. 12., että jokaisesta lapsilisään oikeutetusta, aikana 1. 10. 1973–30. 9. 1974 syntyneestä lapsesta suoritetaan ylimääräistä lapsiavustusta 16 markkaa. Tämä maksu suoritettiin ohjeen mukaan vuoden 1975 ensimmäiseltä neljännekseltä suoritettavan lapsilisän yhteydessä.

9. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan valitsemina toimi viisi lastensuojeluviraston työntekijää oman toimensa ohella *asumuserosovittelijoina*. Yhteensä 304 (322) avioparia sai päättyneen sovittelun jälkeen todistuksen, 9 (24) jatkui seuraavan vuoden puolelle ja 52 (58) sovittelua ei viety loppuun saakka (ei todistusta). Sovittelussa käyneistä aviopareista oli 107 (116) eli 29 % (36) lapsettomia, muilla oli yhteensä 367 (385) lasta. Sovittelijoilla oli vuoden aikana kaikkiaan 954 (982) neuvottelukertaa eli keskimäärin 191 (196) neuvottelukertaa sovittelijaa kohti.

Päättyneet sovittelut

			%	
A. Aviopulisojen uskontokunta				
– ev.lut. seurakunta	390	(392)	64	(61)
– muut uskontokunnat	5	(11)	1	(2)
– väestörekisteri	210	(238)	35	(37)
– ei tietoa	3	(3)	–	(–)
B. Avioliiton kesto				
– 0-1 vuotta	13	(9)	4	(3)
– 2-5 »	106	(108)	35	(34)
– 6-10 »	72	(85)	24	(26)
– yli 10 vuotta	113	(120)	37	(37)
C. Aviomiehen sosiaaliryhmä				
– I	84	(45)	28	(14)
– II	76	(81)	25	(25)
– III	122	(157)	40	(43)
– IV	18	(38)	6	(12)
– tuntematon	4	(1)	1	(–)

10. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Laitosten hallinto ja terveydenhuolto

Laitosten henkilökunta, ks. kunnalliskalenteri

Hallinto

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista valvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Lemmilän, Outamon, Tutkinta-aseman, Naulakallion, Mellunmäen osastojen, Jakomäen nuorisokodin ja Nuorten työkodin osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja.

Opetus

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Terveyden ja sairaanhoito

Kaksi lastenlääkäriä hoiti lastensuojeluvirastossa toimivan päivittäisen poliklinikkavastaanoton sekä laitosten terveydenhuollon. Lisäksi käytettävänä oli konsultoiva gynekologi. Virastossa lastenlääkäreiden vastaanotolla oli 1 706 (1 490) ja gynekologin vastaanotolla 136 (108) eli yhteensä 1 842 (1 598) käyntiä.

Laitoksissa hoidettiin kertomusvuoden aikana 1 081 (1 559) akuuttia sairastapausta, sairaanhoitoon lähetettiin 70 (89) ja poliklinikkakäyntejä oli 547 (599). Lisäksi pienoisröntgentarkastuksessa kävi 236 (142). Kuolemantapauksia sattui 4 (3).

Sofianlehdon *laboratoriossa* suoritettiin 6 218 (5 336) *tutkimusta* ja hammashoitolassa suoritettiin 2 546 (2 437) hoitotoimenpidettä.

Laitoksissa sai *lääkintävoimistelua* 89 (89) lasta yht. 3 842 (4 410) hoitokertaa, *erikoisjalkineiden* huoltoa sai 10 lasta yht. 242 kertaa sekä *kävelyharjoituksia* 30 lasta 1 619 kertaa. *Puheterapiaa* annettiin 168 lapselle ja lisäksi *foniatrisessa tutkimuksessa* kävi 63 lasta.

Laitosten hoitopaikat

Lastensuojelutoimen omien laitosten hoitopaikat tyydyttivät vain osan sijoitustarpeesta. *Lastenhuoltojaoston* sijoituksista tapahtui kertomusvuonna runsas kaksi kolmasosaa yksityisperheisiin sekä vajaa kolmasosa laitoksiin, joista n. puolet kaupungin omiin laitoksiin. Lastenhuoltojaosto sijoitti lapsia useisiin kymmeniin muiden kuntien tai järjestöjen ylläpitämiin laitoksiin. *Suojelukasvatusjaoston* sijoituksista lähes kaksi kolmasosaa tapahtui kaupungin omiin laitoksiin, vajaa viidesosa muihin laitoksiin ja noin neljäsosa yksityisperheisiin. *Vajaamielishuollossa* kaupungin omat hoitopaikat tyydyttivät vain vajaan kolmanneksen sijoitustarpeesta. Vajaamielisten päivähuoltolasijoituksista sen sijaan yli 80 % tapahtui kaupungin omiin laitoksiin.

Vastaanottokodit

Sosiaalista turvaa antavat vastaanottokodit:

- *Herttoniemen vastaanottokoti* on yhtenä osastona toimiva, 14-paikkainen leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos
- *Naulakallion vastaanottokodin* kolme osastoa (yht. 35 hoitopaikkaa, joista 23 poikia ja 12 tyttöjä varten) toimii kouluikäisten, turvattomien lasten vastaanotto- ja hoitolaitoksena.
- *Oulunkylän erityislastenkodin* neljä osastoa, yht. 32 hoitopaikkaa, toimii kouluikäisten vastaanottokotina.
- *Sofianlehdon vastaanottokodin* neljä osastoa, yht. 77 hoitopaikkaa, toimii vauvaikäisten ja leikki-ikäisten vastaanottolaitoksena. Yksi leikki-ikäisten osasto (16 hoitopaikkaa) oli tilapäisesti sijoitettuna Taivallahden nuorisokodin tiloihin.

Suojelukasvatukselliset vastaanottokodit ja ensihuoltolaitos:

- *Lemmilän vastaanottokoti* Hyvinkään Ridasjärvellä on 15-paikkainen, yhtenä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun III-VI luokilla oleville pojille. Laitoksessa on oma koulu.
- *Naulakallion vastaanottokodin* kolme ns. Mellunmäen osastoa, yhteensä 26 hoitopaikkaa, toimivat suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen vastaanotto- ja hoitolaitoksena. Osastoilla on oma koulu.
- *Outamon vastaanottokoti* on 42-paikkainen, neljänä osastona toimiva suojelukasvatuksellinen vastaanotto- ja hoitolaitos kansakoulun VI-VIII luokilla oleville tai oppivelvollisuutensa sivuuttaneille pojille. Laitoksessa on oma koulu.
- *Tutkinta-asema* on 20-paikkainen (7 paikkaa tytöille ja 13 pojille) ensihuoltolaitos kouluikäisten ja sitä vanhempien sosiaaliseen ristiriitaan joutuneiden nuorten tilapäistä sijoitusta varten.

Lastenkodit

Sosiaalista turvaa antavat lastenkodit:

- *Hyvösen lastenkoti* on kouluikäisten erityislastenkoti, jossa on kolmella sekaosastolla 24 lastenkotipaikkaa sekä lisäksi 8-paikkainen pojille tarkoitettu nuoriso-osasto.
- *Riihenkulman lastenkoti* toimii 4-osastoisena, 32-paikkaisena monivammaisten, pitkäaikaista hoitoa tarvitsevien lasten erityislastenkotina.
- *Oppilaskoti Toivola* on 76-paikkainen kuutena osastona toimiva apukoulutasoisten, kouluikäisten lasten erityislastenkoti. Laitoksella on oma koulu.

Perheryhmäkodit

- *Kontulan perhekoti* on 7-paikkainen erityislastenkoti.
- *Malmin perhekoti* on 6-paikkainen erityislastenkoti.

Lastenpsykiatriset hoitokodit

- *Hoitokoti Teinilä* on 16-paikkainen, kahtena osastona toimiva psyykkisesti häiriintyneiden lasten hoitokoti. Laitoksessa on oma koulu.

Nuorisokodit

Sosiaalista turvaa antavat nuorisokodit:

- *Kaarelan nuorisokoti,* 12 hoitopaikkaa pojille.
- *Koskentuvan nuorisokoti,* 16 hoitopaikkaa pojille.
- *Maunulan nuorisokoti,* 14 hoitopaikkaa pojille.
- *Pohjois-Haagan nuorisokoti,* 12 hoitopaikkaa tytöille.
- *Taivallahden nuorisokodin* tilat väliaikaisesti Sofianlehdon leikki-ikäisten osaston käytössä.
- *Töölön nuorisokoti,* 12 hoitopaikkaa tytöille.
- *Usvatien nuorisokoti,* 14 hoitopaikkaa pojille.

Lisäksi *Hyvösen lastenkodin* 8 nuorisopaikkaa pojille.

Suojelukasvatukselliset nuorisokodit ja kuntoutuslaitokset:

- *Jakomäen nuorisokoti,* 12 hoitopaikkaa 16-19 vuotiaille tytöille.
- *Nuorten työkoti* on työongelmaisten nuorten kuntoutuslaitos, jossa on 9-paikkainen tyttöjen ja 9-paikkainen poikien nuorisokotiosasto.

Vajaamielisten hoito- ja kuntoutuslaitokset

Väliaikainen vajaamielisten keskuslaitos:

- *Koskelan nuorisokoti,* 12-paikkainen vajaamielisten asuntola.
- *Kotkankadun asuntola,* 12 hoitopaikkaa.
- *Laajasalon nuorisokoti,* 15-paikkainen vajaamielisten asuntola.
- *Nukarin lastenkoti,* 30-paikkainen vajaamielislaitos Nurmijärven Nukarissa.
- *Päivölän lastenkoti,* 16-paikkainen vajaamielislaitos Kallbäckissä.
- *Sofianlehdon vastaanottokodin* 8 vajaamielisosastoa, joilla yhteensä 137 hoitopaikkaa.
- *Taivallahden asuntola,* 6 hoitopaikkaa.

Vajaamielisten päivähuoltolat:

- *Mellunmäen päivähuoltola,* 45 paikkaa.
- *Päivähuoltola Tyynelä,* 68 paikkaa.
- *Päivähuoltola Vantaala,* 42 paikkaa.
- *Solakallion erityiskoulu,* 80 paikkaa.
- *Vaihetyökeskus,* 135 suojatyöpaikkaa.

Kertomuksen lopussa olevasta taulusta käyvät selville eri lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot kertomusvuonna lasta kohden päivässä.

11. Talous

Lastensuojelutoimen bruttomenot

	mk
Lastensuojelulautakunta ja -hallinto	3 013 552
Lasten avohuolto	13 160 386
- palkkausmenot	3 570 007
- turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkistys	7 069 997
- suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	862 539
- elatusavun ennakkojen poistot	1 064 646
- muut menot	593 197
Lastenhuoltolaitokset	13 593 906
Nuorisonhuoltolaitokset	4 730 395
Kehitysvammaisten avohuolto	654 482
Kehitysvammaisten huoltolaitokset	10 627 095
Kasvatusneuvolat	3 092 172
Muut lastensuojelutoimen menot	15 223 965
- turvattomien alaikäisten sijoitus vieraisiin laitoksiin	8 832 729
- suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraisiin laitoksiin	420 762
- kehitysvammaisten sijoitus	4 924 983
- A-klinikkasäätiö	275 313
- avustukset järjestöille	497 047
- käyttövarat	273 131
yhteensä	64 095 953

Lastensuojelutoimen tulot

	mk
Lastensuojelulautakunta ja -hallinto	89 650
lasten avohuolto	3 252 770
- korvaukset valtiolta	364 550
- vierailta kunnilta	126 654
- yksityisiltä	2 761 566
Lastenhuoltolaitokset	570 804
- valtionavustukset	260 170
- ateriakorvaukset	80 922
- vuokrat	151 117
- muut tulot	78 595
Nuorisonhuoltolaitokset	408 360
- valtionavustukset	285 700
- ateriakorvaukset	23 410
- vuokrat	55 989
- muut tulot	43 261
Kehitysvammaisten avohuolto, valtionavustukset	32 176
Kehitysvammaisten huoltolaitokset	2 148 190
- valtionavustukset	1 793 149
- ateriamaksut	46 500
- vuokrat	53 864
- muut tulot	254 677
Kasvatusneuvolat	1 050 719
- valtionavustukset	1 044 807
- muut tulot	5 912
yhteensä	7 552 669

Lisäksi oli tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten *perusparannuskustannuksia* seuraavasti:

	mk		*mk*
Hyvösen lastenkoti	8 345	Vastaanottokoti Lemmilä	23 474
Kesäkoti Hyvölä	2 447	Nuorten työkoti	11 053
Koskentuvan nuorisokoti	6 136	Outamon vastaanottokoti	5 333
Sofianlehdon vastaanottokoti	304 048	Nukarin lastenkoti	27 526
Taivallahden nuorisokoti	4 540	Solakallion erityiskoulu	403
Hoitokoti Teinilä	30 273	Päivähuoltola Vantaala	18 293
Oppilaskoti Toivola	120 723	*yhteensä*	562 594

Kun tulot vähennetään bruttomenoista, jää kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi 56 543 284 mk eli 11 869 697 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Avustukset

Avustuksina jaettiin kertomusvuonna (ks. Menot) lastensuojelujärjestöille yhteensä 497 047 mk, josta Mannerheimin Lastensuojeluliitto sai 210 000 mk, Kriminaalihuolto r.y. 92 000 mk, Kehitysvammatuki 57 r.y. 5 100 mk, Suomen Valkonauhaliitto 13 500 mk sekä kesävirkistystä helsinkiläisille lapsille järjestäneet järjestöt 176 447 mk.

Lisäksi suoritettiin osuutena Kårkulla Centralanstalt-nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 45 000 mk ja Rinnekoti-Säätiölle 172 579 mk.

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat kertomusvuoden lopussa olivat 5 089 mk ja käytettävissä olevat korkovarat 1 396 mk.

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden vuonna 1974

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolo-päivät	Hoitopäivien määrä	Käyttö-prosentti	Bruttomenot, mk							Tulot, mk					Nettomenot
					Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatetus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneisto-tulot	Ateria-korvaukset	Muut tulot	Yhteensä	
Lastenhuolto-laitokset																	
Herttoniemi	14	3 936	3 163	80.36	98.77	7.25	-,62	5.38	1.44	1.53	114.98	1.13	1.68	1.63	-,16	4.60	110.38
Hyvönen	32	11 680	9 847	84.31	81.18	31.13	-,54	9.05	2.10	5.33	129.34	2.30	2.07	-,45	-,15	4.97	124.37
Kaarela	12	4 380	2 963	67.65	72.55	10.27	1.14	8.25	1.51	2.93	96.65	2.33	1.09	—	-,16	3.58	93.07
Kontula	7	2 338	2 221	95.00	45.14	8.77	-,62	6.92	1.29	1.99	64.73	2.85	2.14	-,74	-,01	5.74	58.99
Koskentupa	16	5 840	4 453	76.25	47.14	7.74	-,56	6.39	1.53	2.75	66.11	2.67	-,96	-,19	-,01	3.83	62.28
Maunula	14	5 110	3 602	70.49	59.71	14.41	-,64	8.34	2.18	4.21	89.49	3.50	3.38	-,24	-,03	7.15	82.34
Naulakallio	35	9 499	6 916	72.81	118.32	29.27	-,73	6.29	1.76	5.80	162.17	9.52	1.14	-,91	1.17	12.74	149.43
Oulunkylä	32	11 184	8 187	73.20	90.93	32.25	-,23	6.94	1.78	3.81	135.95	2.91	-,99	-,80	-,98	5.68	130.27
Perhekoti	6	2 004	2 272	113.37	42.66	11.26	-,81	10.72	1.33	2.04	68.81	2.49	1.71	-,58	-,29	5.07	63.74
Pohjois-Haaga	12	4 380	2 990	68.26	67.40	12.26	-,18	7.57	2.01	3.37	92.79	1.11	1.51	-,25	1.54	4.41	88.38
Riihenkulma	32	11 264	10 094	89.61	90.12	14,-	-,93	6.66	1.55	3.02	102.42	2.48	-,71	-,54	1.10	4.83	97.59
Siltavuori	12	2 544	1 054	41.43	160.42	27.72	3.46	12.48	3.55	6.74	214.36	1.32	—	-,70	1.35	3.36	210.99
Sofianlehto	61	22 681	22 885	100.90	66.90	10.91	-,61	5.98	2.94	2.58	89.92	2.40	-,15	1.01	-,66	4.23	85.70
Taivallahti	16	5 991	3 688	61.56	142.89	11.62	-,73	5.73	1.86	2.35	165.19	2.24	1.06	-,80	-,91	5.01	160.18
Teinilä	16	5 344	2 011	37.63	211.17	90.88	3.39	13.75	3.09	8.82	331.09	4.63	—	1.17	1.51	7.30	323.78
Toivola	76	27 420	19 119	69.73	104.14	30.85	2.90	9.39	2.61	3.65	153.54	2.74	2.59	-,83	-,87	7.03	146.50
Töölö	12	4 380	3 551	81.07	50.31	8.34	1.25	6.10	1.92	3.19	71.12	2.47	1.74	-,53	-,63	5.37	65.75
Usvatie	14	5 110	3 043	59.55	70.99	13.04	-,59	8.19	2.36	3.45	98.61	1.05	2,-	-,22	-,52	3.80	94.81
Yhteensä ja keskimäärin	419	145 085	112 059	77.24 %	86.25 (71.2)	20.52 (17.0)	1.11 (0.9)	7.53 (6.2)	2.20 (1.8)	3.56 (2.9)	121.17 (100.0)	2.91	1.35	-,72	-,70	5.68	115.49
Nuorisonhuolto-laitokset																	
Jakomäki	12	4 380	3 208	73.24	83.14	13.58	-,61	8.30	1.56	4.40	111.59	7.27	2.15	-,24	-,72	10.38	101.21
Lemmilä	15	5 475	4 039	73.77	126.93	18.16	2.79	8.67	2.16	7.46	166.17	9.63	-,42	-,84	4.32	15.22	150.95
Naulakallio	26	9 218	5 421	58.81	136.50	30.45	-,97	8.98	2.22	5.84	184.96	6.99	1.59	1.43	-,34	10.34	174.62
Nuorten työkoti	18	6 570	4 585	69.79	83.78	24.53	2.73	7.32	-,82	6.13	125.32	5.60	-,77	-,30	3.08	9.75	115.57
Outamo	42	12 171	7 934	65.19	128.17	37.47	3.14	11.27	2.43	7.80	190.28	8.35	4.37	1,-	-,61	14.32	175.96
Tutkinta-asema	20	5 449	3 080	56.52	155.69	22.73	1.32	11.80	-,78	8.78	201.11	12.99	-,19	-,71	-,89	14.77	186.33
Yhteensä ja keskimäärin	133	43 263	28 267	65.34 %	120.97 (71.7)	26.95 (16.1)	2.12 (1.3)	9.54 (5.7)	1.81 (1.1)	6.83 (4.1)	167.53 (100.0)	8.21	1.98	-,83	1.53	12.55	154.98

Kehitysvamma-huoltolaitokset																	
Koskela	12	4 380	3 639	83.08	56.47	13.03	-,15	7.11	1.40	2.98	81.15	—	1.02	-,56	-,01	1.59	79.56
Laajasalo	15	5 475	5 016	91.62	43.76	8.44	-,80	5.37	-,90	1.80	61.06	—	1.39	-,43	—	1.82	59.24
Nukari	30	10 950	11 296	103.16	54.45	5.06	-,16	3.94	1.19	1.34	66.15	30.89	-,60	-,19	-,41	32.08	34.07
Kotkankatu	12	4 380	3 138	71.64	40.75	8.79	2.44	8.47	-,84	1.32	62.62	—	—	-,03	-,09	-,12	62.50
Päivölä	16	5 840	6 328	108.36	65.65	8.32	1.11	5.98	2.68	2.32	86.07	-,72	-,35	-,59	-,64	2.30	83.77
Sofianlehto	137	50 005	42 874	85.74	103.81	10.49	-,61	7.35	4.51	3.04	129.81	—	-,67	-,73	-,79	2.19	127.61
Taivallahti	6	2 190	1 817	82.97	43.81	5.45	-,08	6.23	1.23	1.42	58.22	—	—	—	-,03	-,03	58.18
Yhteensä ja keskimäärin	228	83 220	74 108	89.05 %	82.50 (78.77)	9.27 (8.85)	-,64 (0.61)	6.59 (6.29)	3.21 (3.07)	2.52 (2.41)	104.73 (100.0)	4.77	-,66	-,56	-,58	6.56	98.16
Mellunmäki	45	10 391	5 784	55.66	44.55	10.77	-,01	3.70	-,25	7.06	66.34	32.30	—	-,12	-,10	32.53	33.82
Solakallio	80	15 680	13 204	84.21	36.64	13.88	-,38	2.80	3.45	5.76	62.91	28.78	-,41	-,15	-,10	29.43	30.06
Tyynelä	68	15 708	8 095	51.53	49.54	3.43	-,34	4.10	-,28	5.12	62.81	30.96	-,03	—	-,18	31.17	31.64
Vaihetyökeskus	135	34 290	32 177	93.84	15.86	1.26	-,38	3.14	-,06	3.82	24.52	13.32	—	-,06	6.34	19.72	4.80
Vantaala	42	10 668	7 215	67.63	42.71	4.66	-,35	2.70	-,18	4.74	55.35	25.16	—	-,09	-,58	25.82	29.53
Yhteensä ja keskimäärin	370	86 737	66 475	76.64 %	29.50 (68.4)	5.23 (12.1)	-,34 (0.8)	3.19 (7.4)	-,11 (0.3)	4.75 (11.0)	43.11 (100.0)	21.47	-,08	-,08	3.18	24.82	18.30
Yhteensä ja keskimäärin	1 150	358 305	280 909	78.40 %	75.24 (73.0)	14.58 (14.1)	-,91 (0.9)	6.46 (6.3)	1.93 (1.9)	3.89 (3.8)	103.01 (100.0)	8.33	-,93	-,54	1.34	11.14	91.87
Prosenttinen nousu vuoden 1973 keskim. luvusta	6.7%	2.1%	0.7%	2.8%	22.4%	21.3%	8.3%	13.5%	19.9%	17.5%	21.3%	25.3%	14.8%	22.7%	44.1%	26.2%	20.7%

12. Sammandrag

Under redogörelseåret inträffade inom barnskyddväsendets organisation en förändring då förvaltningssystemet för Helsingfors stads rådgivningsbyråer ändrades. Stadens alla rådgivningsbyråer för uppfostringsfrågor underställdes samma direktion. Enligt det nya reglementet för rådgivningsbyråerna för uppfostringsfrågor och det ändrade socialreglementet har barnskyddsverkets förvaltningsavdelning till uppgift att ombesörja direktionens för rådgivningsbyråerna sekreterar- och kansligöromål samt biträda rådgivningsbyråerna i förvaltnings- och ekonomiska frågor.

Den stora omsättningen bland verkets och anstalternas personal, som redan under det föregående året förorsakade problem, fortsatte och det fanns inte tillräckligt med kompetent arbetskraft. Den arbetsgrupp som bereder förnyandet av barnskyddsorganisationen fortsatte sin verksamhet. På hösten började man planera ett s.k. servicedistriktsexperiment inom socialväsendet i syfte att utreda möjligheterna till kombinerat socialarbete i Helsingfors. I slutet av året färdigställdes den totalplan som uppgjorts av den av kommissionen för planering av vårdanstalter tillsatta planeringsgruppen för barnskyddsanstalter och som gällde anstaltsvårdsverksamheten för barnskyddet och vården av utvecklingsstörda.

De fall som anmälts till barnavårdsbyrån förefaller att ha blivit svårare. Särskilt svårigheter inom familjen och familjemedlemmarnas alkoholproblem förefaller att ha tilltagit i oroväckande grad och minskar barnens trygghet. Även bostadssituationen har alltjämt varit problematisk. Behovet av anstaltsplatser för olika åldersgrupper har i hög grad varierat under redogörelseåret. Oroväckande var den iögonenfallande ökningen av de placeringar där vårdbehovet förorsakades av föräldrarnas svåra begivenhet på alkohol. Härvid fäste man sig vid mödrarnas ökade användning av alkohol med därav följande försummelse av barnen.

Arbetsgruppen för familjerådgivning hade under året som klienter sammanlagt 396 familjer. Barnavårdsbyrån avgav under redogörelseåret 132 utlåtanden om barnavård i hemskillnads- och äktenskapsskillnadsfall. Byråns zigenarkurators arbete gällde under redogörelseåret 112 familjer med sammanlagt 174 barn. För vården av barn utom äktenskapet svarade tre vårdinspektörer under ledning av en ledande vårdinspektör. Under verksamhetsåret stod sammanlagt 319 barn under skyddsövervakning. Dessutom omfattade övervakningen 160 fosterbarn och 72 barn från andra kommuner som var placerade i familjevård inom Helsingfors stads område. Barnavårdsbyrån ombesörjde under redogörelseåret adoption av sammanlagt 61 helsingforsbarn.

Antalet av barnavårdsbyrån i familjevård placerade barn uppgick vid redogörelseårets utgång till 1371, varav 19 % i Helsingfors. Barnavårdsbyrån placerade under redogörelseåret barn och ungdomar på sammanlagt 63 anstalter. Av dessa var 18 stadens anstalter. I slutet av redogörelseåret fanns det sammanlagt 370 som erhöll eftervård efter fyllda 16 år.

Byrån för skyddsuppfostran undersökte under redogörelseåret 2320 fall. Med stöd av de anmälningar som inkommit till byrån kan man sluta sig till att användningen av s.k. egentliga rusmedel har stannat vid den uppnådda nivån eller håller på att minska något. Däremot har användningen av alkohol och skolsvårigheterna ökat bland ungdomen, vilket föranlett anmälningar. Skyddsuppfostringsbyrån bekostade under redogörelseåret 97 elevers privatundervisning. Kontaktpersonverksamheten fortgick under året i tidigare omfattning. Kontaktpersonal utbildades inom ramen för Helsingfors arbetarinstituts program. Vård utom hemmet vid skyddsuppfostran förekom under redogörelseåret mindre än under det föregående året.

Under redogörelseåret anordnades sommarplacering för sammanlagt 1976 barn. Största delen av de placerade barnen var i skolåldern och en stor del kom från hem med en försörjare eller från splittrade hem. Två tredjedelar av sommarbarnen placerades i familjer på landsbygden och en tredjedel på

läger eller kolonier, Barnavårdsbyrån övervakade även 37 privata organisationers eller andra sammanslutningars sommarplaceringsverksamhet.

Under redogörelseåret slutfördes projektet för inrättande av Helsingfors interimistiska centralanstalt. Vid anstalten finns sammanlagt 228 vårdplatser och då den omfattar 7 anstalter som tidigare haft hand om psykiskt efterblivna, ökar beslutet icke vårdplatserna för psykiskt efterblivna. Bristen på anstaltsplatser för psykiskt efterblivna har alltjämt varit stor. Även flera skyddade arbetsplatser och särskilt sådana för utvecklingsstörda med sämre arbetsprestationer skulle behövas. Förteckningen över psykiskt efterblivna upptog vid årets slut sammanlagt 1506 personer.

Socialläkarbyråns namn ändrades under redogörelseåret till barnskyddverkets rådgivningsbyrå för uppfostringsfrågor. Rådgivningsbyrån mottog under året sammanlagt 970 klienter. De vanligaste orsakerna var anpassningssvårigheter, symtom på nervös känslighet, olika undersökningar samt behovet att samtala om problemen.

Byrån för underhållsbidrag utredde underhållsskyldigheten i 266 fall genom avtal mellan parterna och i 66 fall genom domstolsbeslut. Barnatillsyningsmannen uppträdde i rätten 187 gånger. Framställning om arbetsinrättning gjordes under året i sammanlagt 170 fall. Länsstyrelsens beslut erhölls i 262 fall. I förteckningen över utom äktenskapet födda barn upptogs under året 879 barn och förteckningen omfattade vid slutet av år 1974 sammanlagt 4791 barn. Ökningen jämfört med det föregående året var 3.6 %.

Förskott på underhållsbidrag erlades för 5291 inom äktenskapet födda barn och för 1473 utom äktenskapet födda barn till ett belopp av sammanlagt ca 3.5 milj. mark.

Som ersättning för det erlagda förskottet uppbars inemot en miljon mark, dvs. 28 % av förskottsbeloppet. Genom länsstyrelsens beslut befriades 130 ersättningsskyldiga från att betala ersättning.

Lagarna om familjebidrag och specialbarnbidrag upphävdes till stor del från 1. 1. 1974 och slutligt från 1. 7. 1974. Under redogörelseåret godkändes 6 205 moderskapsunderstöd. Barnbidrag utbetalades till ett belopp av något över 42 000 000 mk. Under tredje kvartalet erlades barnbidrag för sammanlagt 98 228 barn.

Fem av de anställda vid barnskyddsverket, som förordnats av barnskyddsnämnden, arbetade vid sidan av sin egen befattning som medlare vid hemskillnadsmål. Sammanlagt 304 äkta par erhöll intyg efter avslutad medling.

Enligt bokslutet uppgick barnskyddets utgifter år 1974 till ca 64 000 000 mk. I understöd till barnskyddsorganisationer utdelades inemot 500 000 mk.

20. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallitus

Vuonna 1974 kassan 37. toimintavuotena kuuluivat sen hallitukseen kaup.joht. Eino Waronen hallituksen puh.johtajana sekä jäseninä kanslianeuvos Gunnar Modeen ja väestöas.hoit. Selma Hiisivaara-Mörk kaupunginvaltuuston valitsemina sekä tstopääll. Yrjö W. R. Lehmus, os.pääll. Väinö Stenman ja kaupunkineuvos L. O. Johanson kassan jäsenistön valitsemina.

Eläkkeet

Lisäeläkkeet

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämille peruseläkkeille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Lisäeläkkeiden tarkistus

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti oli lisäeläkkeiden tarkistus sidottu yleisen ansiotason kehitykseen kuitenkin niin, että vanhan tarkistusjärjestelmän valinneiden eläkkeet tarkistettiin palkkojen yleistarkistuksen mukaan, ja tästä johtuen korotettiin ansiotasoindeksiin perustuvat eläkkeet vuoden alusta n. 14.96 % ja palkkojen yleistarkistukseen perustuvat eläkkeet vuoden loppuun mennessä yhteensä 8.9 –17.9 %.

Edellä mainittujen korotusten ja sääntöjen muutosten jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden perus-eläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

eläkeluokka	peruseläke	palkkojen yleistarkistukseen perustuva eläke	ansiotasoindeksiin perustuva eläke
I	4,–	241,40	229,10
II	5,–	297,90	301,40
III	6,–	346,–	372,80
IV	8,–	454,80	520,–
V	10,–	488,30	609,10

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kuluneen toimintavuoden aikana yht. 2 154 332,32 mk:aan.

Rahasto-osuudet

Eläkekassan hallitus hyväksyi kunkin vuosineljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen sekä päätti maksettavaksi kunnallisen eläkelain mukaista perhe-eläkettä saaneille eläketapahtuman jälkeen heidän rahasto-osuutensa.

Kertomusvuoden aikana hyväksyttiin rahasto-osuuksina suoritettavaksi kaikkiaan 5 351 mk, mikä jakautui seuraavasti: 37 kuolleen jäsenen osalta kaupungille 4 256 mk ja kunnallisen eläkelain mukaista perhe-eläkettä saaneen 15 kuolleen osalta yht. 1 095 mk.

Kassan anomuksen perusteella oli sosiaaliministeriö ilmoittanut suostuneensa vakuutusteknillisen tutkimuksen lykkäämiseen korkeintaan 31.12.1976 saakka.

Kassan jäsenistö

Kertomusvuoden alussa kuului kassaan 2 682 jäsentä, joista naisia 105. Vuoden aikana *kuoli* 97

jäsentä ja näistä oli 19 sellaisia, joiden jälkeen kassa maksoi eläkettä. Vuoden lopussa oli jäseniä 2 585, joista naisia 104, ja *19 kuolleen* jälkeen kassa maksoi eläkettä.

Kassan sääntöjen uuden 16 a §:n perusteella eivät jäsenet ole enää oikeutettuja siirtymään ylempään eläkeluokkaan eikä kassa ole oikeutettu perimään jäsenmaksuja.

Kertomusvuoden alkaessa ja päättyessä olleet eläkkeet

eläke-	leskiä		eläke mk/kk		lapsia		eläke mk/kk		yhteensä mk/kk	
luokka	1.1	31.12	1.1	31.12	1.1	31.12	1.1	31.12	1.1	31.12
I	132	126	528	504	6	7	10,67	12,27	538,67	516,27
II	108	108	540	540	8	7	17,34	15,34	557,34	555,34
III	68	66	408	396	1	1	2,40	2,40	410,40	398,40
IV	91	94	728	752	8	8	26,14	26,14	754,14	778,14
V	68	70	680	700	3	3	14,67	14,67	694,67	714,67
	467	464	2 884	2 892	26	26	71,22	70,82	2 955,22	2 962,82

Kertomusvuonna myönnetyt eläkkeet

eläkeluokka	leskiä	eläke mk/kk:ssa	lapsia	eläke mk/kk:ssa	yhteensä mk
I	3	12,–	2	3,–	15,–
II	4	20,–	–	–	20,–
III	2	12,–	–	–	12,–
IV	5	40,–	–	–	40,–
V	5	50,–	–	–	50,–
	19	134,–	2	3,–	137,–

Eläkettä nauttivia leskiä kuoli vuoden aikana 21, avioliittoon vihittiin yksi ja kaksi lasten eläkettä päättyi.

Talous

Kassan tulot olivat 220 311 mk ja menot 47 996 mk, joten tilivuoden ylijäämä oli 172 315 mk.

21. Liikennelaitos

Yleistä

Kertomusvuonna ei liikennelaitoksen palvelutasoa voitu myönnettyjen määrärahojen puitteissa mainittavasti parantaa, mutta palveluksia pyrittiin tarjoamaan tasapuolisesti kysynnän mukaan. Yhteistariffiliikenteen kokonaismatkustajamäärä nousi 3.4 miljoonaan. Kuljettajapula vaikeutti liikenteenhoitoa pitkin vuotta ja sen vuoksi aikataulujen mukaisesta liikenteestä jäi vuoroja ajamatta.

Tariffimuutokset

Tariffit muuttuivat kertomusvuonna seuraavasti:

- 1.2. nousivat muiden paitsi kertalippujen sekä lasten 10-matkan sarjalippujen ja alennussarjalippujen hinnat
- 1.5. Korkeasaaren matkalippujen hinnat nousivat ja tariffirakenteessa tapahtui muutoksia Mustikkamaan sillan valmistumisen johdosta
- 1.6. nousivat niiden lippujen hinnat, jotka jäivät ennalleen helmikuun alussa
- 1.11. Suomenlinnan Liikenne Oy irtosi osittain yhteistariffista, minkä jälkeen HKL:n kerta-, matkailija- eivätkä kongressiliput enää kelvanneet Suomenlinnan liikenteessä.

Liikemerkki

Lautakunta hyväksyi 5.11. liikennelaitoksen liikemerkin, joka on osa liikennelaitoksen fyysistä yhtiökuvaa.

Liikenneonnettomuudet

Syyskaudella tapahtui useita liikenneonnettomuuksia, joissa liikennelaitoksen linja-autot ja raitiovaunut olivat osallisina. Liikennelaitoksen asettama työryhmä, jossa oli myös kaupunkisuunnitteluviraston ja poliisin edustajia, ryhtyi selvittelemään onnettomuuksiin johtaneita syitä sekä toisaalta esittämään toimenpiteitä onnettomuuksien välttämiseksi. Ensimmäinen osaraportti valmistui joulukuun puolivälissä.

Liikennelaitoksen kolaritilaston mukaan sattui kertomusvuonna ja edellisenä vuonna onnettomuuksia seuraavasti:

	autoliikenne		raitioliikenne	
	v. 1974	v. 1973	v. 1974	v. 1973
yhteenajot	960	1 114	994	1 065
henkilön kumoonajot	50	49	118	136
ovitapaturmat	78	94	123	154
muut henkilövahingot	417	514	272	328

Kaupungin omistamat yhtiöt

Helsinki–Maaseutu-Liikenne Oy:n ja Suomen Turistiauto Oy:n osake-enemmistön Helsingin kaupunki osti v. 1973. Yhtiöt toimivat itsenäisinä osakeyhtiöinä, kuitenkin saman johdon alaisena lukuun ottamatta loppuvuotta. Em. yhtiöiden palveluksessa olevien henkilöiden palkkaus oli 1.4. lukien sama kuin liikennelaitoksella.

Kunnallisten liikennelaitosten yhteistoiminta

Helsingin, Tampereen ja Turun kunnallisten liikennelaitosten kesken harjoitettiin tehokasta yhteistoimintaa. V. 1970 perustettu Suomen paikallisliikenneliitto r.y. (Finlands Lokaltrafikförbund r.f.) antoi eri toimikuntineen selvät suuntaviivat yhteisten asioiden kehittämiseen.

Tampereella pidettiin lokakuussa paikallisliikennepäivä, johon osallistui Helsingin, Tampereen ja Turun kaupunkien virka- ja luottamusmiesten lisäksi myös valtiovallan sekä Ruotsin vastaavan järjestön edustajat.

Pohjoismainen yhteistyö

Oslossa pidettiin kesäkuussa kolmipäiväinen Pohjoismainen liikenneasiantuntijakokous, johon osallistui liikennelaitokselta sekä kaupungin muista hallintokunnista useita luottamus- ja virkamiehiä.

Kehittämistoiminta

Kehittämistoiminnasta mainittakoon khn 10.12.73 asettama Helsingin julkisen liikenteen rationalisointikomitea (HELIRA), joka paneutui kehittämiskohteiden määrittelyyn laitoksen avustaessa komitean työtä. Itse kehittämistyö jäi laitoksen tehtäväksi. Lautakunnan 10.12.1973 tekemä esitys liikennelaitoksen johtosäännön muuttamiseksi tähtäsi kehittämistoiminnan vaatimien organisatoristen ja henkilöstöresurssien aikaansaamiseen. Laitoksen kehittämistyö on pääasiallisesti määrätty eri osastojen ja toimistojen tehtäväksi. Sen sijaan pääasiallinen tutkimus, ohjeistointi ja konsultointi oli järjestelytoimiston tehtävänä. Näiden asioiden tärkeyden takia lautakunta ehdotti erillisen kehitysosaston muodostamista.

Henkilökunta

Henkilökunnan lukumäärä ja henkilökuntamuutokset edelliseen vuoteen verrattuna ilmenevät taulusta 1, s. 273.

Suunnittelu

Taloussuunnittelu

Talousarvion ja suoritebudjetoinnin alueella kehitettiin yhteistyössä kaupungin keskushallinnon rahoitusjohdon kanssa ns. operatiivinen laskentatoimi. Sen avulla talousarviokäsittelyn ja talousarvion toteuttamisen joka vaiheessa liikennesuoritteet ja laitoksen toiminnan rahoitus ovat keskenään tasapainossa. Samoin ovat laitoksen toiminnan erilaiset resurssit (henkilökunta ja kalusto) tasapainossa keskenään sekä liikennesuoritteiden kanssa. Tämä antaa pitävän pohjan em. rahoituspolitiikan suunnittelulle, toimeenpanolle ja valvonnalle. Taloussuunnittelualueen edustajat osallistuivat useiden joukkoliikenteen kehittämiseen tähtäävien toimikuntien työhön. Tärkeimpiä näistä oli Valtionrautateiden ja liikennelaitoksen välinen yhteistyöprojekti, jonka työn tuloksena syntynyt yhteistoimintasopimus hyväksyttiin kvstossa 27.11.

Teknillinen suunnittelu

Raitiovaunut

Nivelraitiovaunujen hankinnan ja valmistuksen valvonta, käyttökokeilujen suorittaminen sekä liikenteeseen otettujen vaunujen käyttökokemusten seuraaminen muodostivat merkittävän osan teknillistä suunnittelutoimintaa.

Autot

Johdinautojen ja dieselautojen hankinta- sekä käyttökustannusten suhteen suoritettiin vertailulaskelmia. Laadittiin uusitut rakennevaatimukset ja pyydettiin tarjoukset johdinautojen mahdollista hankkimista silmällä pitäen. Suomalaisen normilinja-auton kehittely oli huomattava työkohde. Vuoden aikana saatiin käyttöön uudentyyppinen kaupunkilinja-auto.

Katsastuskauden aikana sattunut energiakriisi ja siihen liittyvät energian säästämistoimenpiteet aiheuttivat suunnittelun ja ohjaavien toimenpiteiden kannalta runsaasti työtä.

Radiopuhelimet

Liikennelaitoksen korjaus- ja huoltotoiminnan käyttöön tarkoitettu 80 MHz:n radiopuhelinjärjestelmä uusittiin katsauskauden aikana.

Sähköasennukset ym.

Tärkeimpiä sähköasennussuunnittelukohteita olivat ammattikoulun muutoksen sähkötyöt, huoltohallien tasasuuntaajien hankinta, ratatoimistojen sähköasennustyöt Vallilassa, poliklinikan pikapuhelinlaitteiden hankinta sekä Varhan henkilöhakujärjestelmän hankinta ja asennus. Liikennehenkikökunnan linjallelähtö- ja linjaltatulovalvontaa silmällä pitäen hankittiin Vallilan ja Varhan varikoille sähkötoimisesti valvottavat *pihtihyllyt*.

Automaation kehittäminen

Automaation kehittämistä varten muodostettiin erillinen projektiorganisaatio, jonka pääkoordinointi ja sihteeritehtävät hoiti sähkötoimisto. Automaation kehittäminen kohdistuu liikenteen ohjaus- ja valvontajärjestelmän kehittämiseen, varikkojen työnohjausjärjestelmien kehittämiseen sekä henkilökunnan työajan valvonnan ja komennustoiminnan kehittämiseen teknillisiä apuvälineitä kuten radiopuhelimia ja pientietokonetta hyväksi käyttäen.

Liikennesuunnittelu

Linjastot

Pitkän aikavälin suunnittelussa keskityttiin linjaston kehittämissuunnitelmien laatimiseen nykytilanteesta lähinnä vuoden 1985 tilanteeseen. Kehittämissuunnitelmat laadittiin kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. Tarkoituksena oli tuottaa perustietoa kaupungin toiminta- ja taloussuunnittelun sekä kaavoituksen tarpeisiin.

Poikittaislinjat

Nykyhetken järjestelyissä kiinnitettiin erityistä huomiota uusien työpaikka- ja asuntoalueiden joukkoliikenteen hoitamiseen. Kertomusvuonna pyrittiin myös parantamaan poikittaisyhteyksiä mm. lisäämällä liikennettä ja suorittamalla reittitarkistuksia eräillä linjoilla.

Liikenteensuunnitteluohjelmisto

Liikennesuunnittelussa käytettävien ATK-menetelmien kehittämiseksi perustettiin tietokeskuksen, liikennelaitoksen sekä muiden liikennesuunnittelusta vastaavien hallintokuntien kanssa erityinen suunnitteluprojekti, jonka työn tuloksena hankittiin tietokeskukseen sen tulevalle laitteistolle soveltuva liikenteensuunnitteluohjelmisto, joka sisältää mm. monipuolisen joukkoliikenteen sijoitteluohjelman.

Suunnitteluyhteistyö

Yhteistyö pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) kanssa jatkui Pääkaupunkiseuden yhteistyövaltuuskunnan (YTV) julkisen liikenteen työryhmän ja sen sihteeristön puitteissa. YTV:n keskeisin tehtävä joukkoliikenteen alalla oli toteuttaa pääkaupunkiseudun joukkoliikennekokeilu. Helsingissä olivat kokeilukohteina joukkoliikenteen kaistat, joukkoliikenteen mukaan ajoitetut liikennevalot, liittymäjärjestelyt sekä pysäköintialueet raitiovaunulinjojen varsille. Liikennelaitoksen edustajat osallistuivat sekä kokeilukohteiden että tutkimusten suunnitteluun ja kokeilun seurantaan.

Liikenne

Yhteistariffiliikenne

Yhteistariffiliikenteen linja-auto- ja raitiolinjoilla tehtiin kaikkiaan 201.8 milj. matkaa. Tähän sisätyy myös arvioitu siirtomatkojen määrä. Kokonaismatkustajamäärän lisäys ed. vuoteen verrattuna oli n. 3.4 milj.

Vuoden aikana ajettiin koko yhteistariffiliikenteessä kaikkiaan 52.7 (ed. v. 51.8) milj. ajokilometriä. Matkustajamäärä ajettua kilometriä kohden oli raitioliikenteessä 8.92, liikennelaitoksen autoliikenteessä 3.65 ja yksityisten liikenteenharjoittajien linjoilla 2.15. Koko liikenteen keskimääräinen suhdeluku oli 3.83

Auto-liikenne

Autoliikenteen matkustajamäärä oli

	milj.
— liikennelaitoksen linjoilla	92.8
— yksityisten liikenteenharjoittajien linjoilla	42.4
yhteensä	135.2

Koko autoliikenteen matkustajamäärä kasvoi edellisestä vuodesta 1.1 milj:lla.

Ajokilometrejä kertyi	milj.km
— liikennelaitoksen autoliikenteessä	25.4
— yksityisillä liikenteenharjoittajilla	19.8
yhteensä	45.2

Lisäys ed. vuoteen verrattuna oli n. 443 000 km.

Liikennelaitoksen autolinjoilla oli kertomusvuoden alussa aikataulunmukaisessa liikenteessä 465 autovuoroa ja kesällä keskimäärin 380 vuoroa. Syysliikenteessä vuoromäärä jouduttiin henkilökuntapulan vuoksi supistamaan 460 vuoroon. Autolinjoilla jouduttiin vuoden aikana tekemään lukuisia ajoreittimuutoksia.

Raitio-liikenne

Raitioliikenteen matkojen kokonaismäärä oli 66.6 milj. eli n. 2.2 milj. matkaa ja n. 3.5 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ajokilometrejä kertyi kaikkiaan n. 7.46 milj.km eli n. 355 000 km ja n. 4.5 % vähemmän kuin ed. vuonna. Aikataulun mukaisesta liikenteestä jäi vuoden aikana ajamatta n. 290 000 (ed. v. 238 000) km. Ajokilometrimäärän supistaminen johtui pääasiallisesti kalustomuutoksista. Liikenteeseen tuli lisää 12 nivelvaunua linjoille 4 ja 10, minkä lisäksi suoritettiin joitakin liikenteen uudelleen järjestelyjä, jotka supistivat osaltaan kokonaiskilometrimäärää.

Raitiovaunuja oli liikenteessä ruuhka-aikoina seuraavasti:
- vuoden alussa 115 moottorivaunua ja 64 perävaunua
- kesällä 98 moottorivaunua ja 38 perävaunua
- vuoden lopussa 113 moottorivaunua ja 47 perävaunua.

Kertomusvuoden aikana ei raitioliikenteessä tehty linjamuutoksia.

Korkeasaaren liikenne

Moottorilautta »Korkeasaari—Högholmen» liikennöi aikana 1.5—29.9. aikataulun mukaisia vuoroja 2 476 ja ruuhka-aikana 131 ylimääräistä vuoroa eli yhteensä 2 607 vuoroa. Lisäksi yksityinen liikennöitsijä liikennöi samalla reitillä liikennelaitoksen tilauksesta aluksillaan M/S Standard II ja M/S Terhi yht. 406 edestakaista vuoroa. Matkojen kokonaismäärä (meno ja paluu laskettu eri matkoiksi) oli 652 736, joista 188 983 matkaa tehtiin lastenlipuilla. Edelliseen vuoteen verrattuna matkojen määrä väheni 27 %, mikä johtui Mustikkamaan ja Korkeasaaren välisen sillan valmistumisesta.

Suomenlinnan liikenne

Suomenlinnan Liikenne Oy hoiti liikenteen »Suomenlinna—Sveaborg» nimisellä moottorilautallaan. Helsingin kaupunki omisti yhtiön 800 osakkeesta 399 kpl. Em. alus suoritti kaikkiaan 6 107 vuoroa ja sen ollessa telakalla huhti- ja lokakuussa hoiti liikenteen M/S Korkeasaari ajaen yhteensä 748 vuoroa. Kesälomien aikana liikennöi yksityinen liikennöitsijä Suomenlinnan Liikenne Oy:n tilauksesta yhteensä 445 vuoroa. Matkoja myytiin yhteensä 460 455, josta lastenlippuja oli 43 058.

Muu vesiliikenne

Liikennelaitoksen hallinnassa ja julkisen vesiliikenteen käytössä olevilla kaupungin venelaitureilla suoritettiin useita käyttöturvallisuuden vaatimia pienehköjä korjauksia. Mustikkamaan ja Pohjoisrannan taksivenelaiturit peruskorjattiin.

Vesiliikennetoimisto

Vesiliikennetoimisto lakkautettiin 1.4. erillisenä toimistona ja liitettiin jaoksena liikennetoimistoon.

Liikennekalusto

Linja-autot

Linja-autojen kokonaismäärä väheni, sillä uusia autoja vastaanotettiin 30 ja käytöstä poistettiin 42. Tilausliikenteeseen tarkoitettuja matkailuautoja hankittiin yksi, joten niitä oli vuoden lopussa kolme. Laitoksella oli lisäksi kaksi vuokrattua linja-autoa.

Raitiovaunut

Uusia nivelraitiovaunuja vastaanotettiin vuoden aikana 18, joten niitä oli vuoden päättyessä 25. Täten voitiin poistaa 20 moottorivaunua ja 15 perävaunua.

Johdinautot

Johdinautoliikenne lopetettiin kesäkuussa toistaiseksi ja vanhoista johdinautoista poistettiin neljä sekä jätettiin seitsemän parempikuntoista johdinautoa rekisteröimättömänä.

Liikennekalusto kertomusvuoden lopussa:

	kpl
Diesellinja-autoja	630
Johdinautoja	7
Raitiovaunuja:	
— moottorivaunuja, 6-aks.	25
— moottorivaunuja, 4-aks.	110
— moottorivaunuja, 2-aks.	30
— perävaunuja, 4-aks.	30
— perävaunuja, 2-aks.	29
Aluksia:	
— moottorilautta »Korkeasaari—Högholmen»	1

Liikennekaluston kunnossapito

Linja-autojen huolto

Linja-autojen huolto ja korjaus tapahtui Koskelan, Ruskeasuon ja Vartiokylän varikoilla sekä Ruskeasuon korjaamolla. Kaikki varikot olivat myös kesäkauden täydessä toiminnassa. Edellisenä vuotena Koskelassa käyttöönotettua vuoroparijärjestelmää laajennettiin. Se otettiin käyttöön myös Varhassa ja Ruhassa.

Katsastukset

Katsastustoiminnan uudelleenjärjestely sekä Hakuninmaan uuden katsastusaseman käyttöönotto aiheuttivat sen, että syyskatsastukset jouduttiin suorittamaan em. katsastusasemalla entisestä käytännöstä poiketen. Autojen kuljettaminen Hakuninmaalle aiheutti lisäkustannuksia ja toiminta sitoi entistä enemmän autokantaa ja henkilökuntaa.

Uuden linja-autovarikon suunnittelutyöt aloitettiin ja sitä varten käynnistettiin nykyisillä varikoilla kokeilutoiminta. Sen avulla pyritään selvittämään ja uudelleensuunnittelemaan aikaisemmasta menettelytavasta poikkeava huolto-ohjelma paremman käyttöprosentin aikaansaamiseksi.

Raitiovaunujen huolto

Raitiovaunujen huolto- ja korjaustoiminta tapahtui Koskelan, Töölön ja Vallilan varikoilla sekä Töölön ja Vallilan raitiovaunukorjaamoilla. Vallilassa siirrettiin osa korjaustoiminnasta uuteen entisestä hallista rakennettuun korjaamoon. Korjaustoiminnan tehostamiseksi hankittiin uusia koneita ja kuljetuslaitteita. Töölön korjaamolla otettiin käyttöön uusi osien pesula. Nivelvaunujen

tarkastukset, koeajot, koulutus- ja huoltojärjestelyt sitoivat osan työvoimasta. 2-akselisia vaunuja romutettiin sitä mukaa kuin uusia vaunuja saatiin liikenteeseen. Johdinautoliikenteen lopussa 14.6. lopetettiin myös vaunujen korjaus- ja huoltotoiminta ja henkilökunta siirrettiin muihin tehtäviin.

Energian kulutus

Sähkö-energia

Liikennelaitoksen sähköenergian kulutus oli seuraava (milj. kWh):

Vuosi	Raitio-liikenne	Varikot	Vaihde-lämm.	Muu kulutus	Yht.
1970	23.9	5.9	0.9	0.5	31.2
1971	22.6	6.1	0.8	0.6	30.1
1972	21.2	6.1	0.7	0.7	28.7
1973	21.5	6.1	0.7	0.8	29.1
1974	21.8	5.4	0.7	0.7	28.6

Dieselöljy

Dieselöljyn kulutus:

	milj. litraa		milj. litraa
1970	9.9	1973	11.2
1971	10.7	1974	11.5
1972	11.0		

Lämmitysenergia

Liikennelaitoksen varikoiden lämmitysenergian kulutus oli kertomusvuonna 37 (ed. v. 46) milj. kilowattikuntia (kWh).

Radat ja väylät

Raitiovaunuliikenteen tehostaminen

Raitiovaunuliikenteen tehostamissuunnitelmia jatkettiin. Valmistuneessa raportissa pyrittiin arvioimaan raitioliikenteen tehostamisen tulevaisuudessa tuottama hyöty.

Läntisen Brahenkadun ja Etelärannan liikennejärjestelyjen yhteydessä suoritettiin tarpeelliset ratasuunnittelutyöt, jolloin raitiovaunut saivat omat kaistansa. Edellisten lisäksi raitiovaunut saivat omat kaistansa Runeberginkadulla välillä Töölöntori—Mannerheimintie, Unioninkadulla välillä Liisankatu—Siltavuorenranta sekä Viipurinkadulla välillä Savonkatu—Karjalankatu. Oman raitiovaunukaistan varaamisesta Aleksanterinkadulla välillä Fabianinkatu—Mannerheimintie sekä Sturenkadulla välillä Aleksis Kiven katu—Mäkelänkatu tehtiin päätökset. Toteutettujen ja päätösten mukaisten omien kaistojen osuus rataverkostosta oli 60 %.

Suoritetuista liikennejärjestelyistä mainittakoon Läntisen Brahenkadun ja Etelärannan ratamuutokset. Muita huomattavia ratatöitä olivat kiskotustyöt Hämeentiellä, Runeberginkadulla sekä Mannerheimintiellä.

Linja-autoliikenteen tehostaminen

Linja-autoille varattiin omat kaistat ruuhka-aikoina Kaisaniemen- ja Unioninkadulla välillä Pitkäsilta—Puutarhakatu molempiin suuntiin sekä välillä Puutarhakatu—Rautatientori ajosuunnassa keskustaan. Pääkaupunkiseudun joukkoliikennekokeilun johdosta Siltasaarenkadun ja Hämeentien linja-autokaistat välillä Pitkäsilta—Mäkelänkadun alku otettiin käyttöön arkisin klo 7—18 molemmissa ajosuunnissa. Pitkäsilta varattiin ruuhka-aikoina joukkoliikenteelle. Linja-autokaistat varattiin ruuhka-aikoina myös Mäkelänkadulla välillä Hämeentie—Tuusulantien alku.

Lauttasaaressa linja-autojen ajo-olosuhteiden parantamiseksi kiellettiin
- Katajaharjun liittymän suunnassa keskustaan ajettavan rampin käyttö muulta ajoneuvoliikenteeltä
- rajoitettiin läpiajoa Lauttasaarentiellä ruuhka-aikoina muilta ajoneuvoilta
- varattiin linja-autokaistat Lauttasaaren sillalla, Porkkalankadulla, Itämerenkadulla ja Mechelininkadulla.

Linja-autoille järjestettiin ajoyhteys Mechelininkadulta Pohjoista Rautatiekatua Runeberginkadulle.

Uusia sadekatoksia pystytettiin noin 120. *Sadekatokset*

Rakennustoiminta ja -suunnitelmat

Huomattavimmat rakennuskohteet olivat kertomusvuonna *Rakennuskohteet*
- ammattikoulun muutostöiden aloittaminen marraskuussa Ruhassa
- Koskelan C-rakennuksen sosiaalitilojen muutostyöt sekä B-rakennuksen vesikaton peruskorjaus n. 2800 m^2
- Eino Leinon kadulla valmistuneet vuoden alkupuoliskolla apulaisajomestarien, erikoisrahastajien ja löytötavaratoimiston tilat
- Vallilan välipihan ovimuutostyö sekä siihen liittyvä pihan holvin peruskorjaus vesieristyksineen
- Ruskeasuon ja Vartiokylän palavien nesteiden varastot.

Suunnittelukohteista mainittakoon mm. Ruskeasuon ammattikoulu ja Vartiokylän säilytyshalli. *Suunnittelukohteet*

Tiedotus-, markkinointi- ja suhdetoiminta

Liikennelaitoksen toistaiseksi suurin PR- ja tiedotuskampanja laitoksen tunnetuksi tekemiseksi järjestettiin 6.–12.5. Silloin vietettiin liikennelaitoksen viikkoa Aleksilla. Viikon aikana jaettiin tietoja mm. HKL:n toiminnasta ja kerrottiin liikennelaitoksen historiasta ja nykyisyydestä. Senaatintorilla oli opetusbussi ja HKL:n kalustonäyttely. Lisäksi liikennelaitoksen kuorot ja orkesterit esiintyivät viikon aikana eri yleisötilaisuuksissa. Viikko avajaiskulkueineen ja erilaisine ohjelmineen herätti suurta mielenkiintoa yleisön keskuudessa. *Tiedotus- ja PR-kampanja*

Keväällä valmistui liikennelaitoksen lyhytelokuva »Päivä Helsingin liikenteessä», jota näytettiin elokuvateatterissa alkufilminä ja esitettiin myös laitoksen vieraille, erilaisissa koulutustilaisuuksissa, kokouksissa ja kouluissa.

Liikennelaitoksen fyysisen yhtiökuvan puitesuunnitelma saatiin lähes kokonaan valmiiksi. Laitoksen liikemerkin lautakunta hyväksyi 5.11. *Markkinointi*

Markkinointitoimisto perustettiin ja siihen yhdistettiin lipunmyynti- ja neuvontatoiminta 1.1.

Laadittiin useita uusia esitteitä: mm. kertalipun myyntilaite-, pysäkkikilpi- ja vesiliikenne-esite sekä »Uudistuva liikennelaitos palveluksessanne» esite.

Matkailijoiden opastamiseksi neuvonta-auto oli kesällä Kauppatorilla, Rautatientorilla ja leirintäalueilla. Raitiolinjalla 3T oli kesäaikana nelikielinen pysäkki- ja nähtävyyskuulutus. *Matkustajien neuvonta ym.*

Matkustajille tärkeistä asioista ilmoitettiin sanomalehdissä, joissa olleisiin, aihetta antaneisiin kyselyihin myös vastattiin vakiintuneen käytännön mukaisesti. Lisäksi avustettiin muita joukkotiedotusvälineitä laitosta koskevan uutis- ja kuvamateriaalin hankinnassa. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin kolme.

Matkustajapalvelun parantamiseksi äänitettiin yhteensä 29 tiedotetta liikenneohjauskeskuksen ja

puhelinneuvonnan käyttöön.

Sisäinen tiedotustoiminta

Sisäisen tiedotustoimikunnan toimintaohjeiden tultua kaupunginhallituksessa hyväksytyiksi, ryhtyi neuvottelukunta hoitamaan näitä tehtäviä 1.11. lähtien.

Henkilöstö- ja tiedotuslehtiä ilmestyi yhteensä 63 numeroa.

Harrasteyms. toiminta

Henkilökunnan harrastetoimintaa tuettiin avustusmäärärahoja jakamalla sekä varaamalla harrastetiloja, ja vuoden aikana eläkkeelle siirtyneille järjestettiin perinteinen kahvitilaisuus.

Vierailijat

Laitokseen kävi tutustumassa ennätyksellinen määrä vieraita. Koti- ja ulkomaisia vierailuja tehtiin n. 30.

Museo

Museossa oli vuoden lopussa esineitä (työkaluja, konttorikoneita, kilpiä, matkalippuja ym.) vuodelta 1888 lähtien n. 830 kpl.

Valokuva-arkistossa oli n. 5 000 kuvaa, joista kuvasuurennoksia 93. Vallilan raitiovaunuhalleissa on 10 museovaunua. Muissa halleissa on kuusi museovaunua. Vuoden aikana museoon kävi tutustumassa n. 1 000 vierailijaa.

Terveydenhuolto- ja sosiaalitoiminta

Terveydenhoito

Henkilökunnan terveydenhuolto keskittyi vakiintuneeseen tapaan laitoksen poliklinikalle. Toiminta jakaantui ennaltaehkäisevään työterveyshuoltoon, sairauksien yleislääkäri- ja työterveyshoitajatasoiseen tutkimiseen ja hoitoon sekä terveyskasvatukseen ja -valistukseen.

Poliklinikan toimesta suoritettiin kertomusvuonna terveystarkastuksia yhteensä 2 778. Sairauden toteamiseksi ja hoitamiseksi oli käyntejä lääkärin vastaanotolla 18 783 sekä terveyshoitajan vastaanotolla 9 357. Ensiapukoulutusta annettiin 204 henkilölle ja työterveysoppia ja ergonomiaa luennoitiin ammattikoululaisille sekä autonkuljettajakurssilaisille.

Kuntotoiminta

Kuntotoimikunta järjesti 11 kuntotempausta, joihin osallistui yhteensä 614 henkilöä. Henkilökunnan keskuudessa aloitettiin vapaaehtoisuuteen perustuvat fyysisen kunnon testaukset, joita suoritettiin ergometripyörällä. Kuntoiluun liittyvää informaatiota jaettiin kuntotempauksien yhteydessä sekä laitoksen henkilöstö- ja tiedotuslehtien välityksellä. Kuntoilun edistämiseksi jatkettiin välinehankintoja. Yhteistoimintaa oli mm. urheilu- ja ulkoiluviraston, sydäntautiyhdistyksen ja laitoksen urheiluseuran kanssa.

Sosiaalitoiminta

Sosiaalitoiminnan painopiste oli asiakaspalvelussa yhteistyössä poliklinikan kanssa. Runsaalla kolmanneksella kävijöistä oli asuntovaikeuksia tai niistä välillisesti aiheutuvia ongelmia perhe-elämän alueella. Asuntoasioissa oltiin yhteydessä mm. kaupungin asunnonjakotoimikuntaan lähinnä antamalla kirjallisia lausuntoja hakijoiden asuntotilanteesta.

Muita vastaantotolla käyntien syitä olivat mm. mielenterveyteen liittyvät ongelmat, työvuoro- ja työaikakysymykset, uudelleensijoituskysymykset ja erilaiset työyhteisöön liittyvät sopeutumisvaikeudet.

Koulutustoiminta

Henkilöstökoulutusta annettiin liikennelaitoksen oman, henkilöasiainkeskuksen ja yksityisten koulutuselinten toimesta seuraavasti:

– liikennetoimiston 141 kurssia, joista oli 21 kuljettajakurssia, osanottajia 1 058

- ammattikoulun 9 kurssia, joista oli 8 kuljettaja- ja yksi tarkastajakurssi, osanottajia yht. 129
- ATK- ja asiakaspalvelukoulutusta sai 63 henkilöä
- teknillisen työnjohdon seminaareihin ja eri alojen opinto- ja neuvottelutilaisuuksiin osallistui 195 henkilöä
- uusien linja-autojen valmistajat antoivat tyyppikoulutusta 51 teknillisen osaston ja liikenneosaston henkilölle
- henkilöasiainkeskuksen koulutustilaisuuksiin osallistui 126 ja yksityisten koulutuselinten koulutustilaisuuksiin 125 henkilöä. Lukuihin sisältyi laitoksen työturvallisuuskoulutus.

Laitoksella kertyi kurssipäiviä kertomusvuonna kaikkiaan 13 642 (755 011) eli 1.8 % työpäivistä. Näihin lukuihin sisältyy peruskoulutukseen kuuluva kuljettajakoulutus, jonka osuus oli 5 210 kurssipäivää.

Liikennelaitoksen ammattikoulu

Kertomusvuosi oli ammattikoulun toinen varsinainen toimintavuosi. Ensimmäiset oppilaat valmistuivat 28.8. eri ammattialoille. Oppilaita oli vuoden lopussa 25.

Myös linja-autonkuljettajakoulutus aloitettiin. Kursseja järjestettiin kahdeksan, joilta valmistui kaikkiaan 125 uutta linja-autonkuljettajaa liikennelaitoksen, Suomen Turistiauto Oy:n ja Helsinki—Maaseutu-Liikenne Oy:n palvelukseen. Koulun toiminnasta laadittiin oma toimintakertomus.

Turvallisuustoiminta

Työturvallisuus

Työturvallisuustoimikunta piti vuoden aikana viisi varsinaista kokousta sekä yhden ylimääräisen kokouksen, jonka aiheena olivat vakavat raitiovaunujen yhteenajot. Toukokuussa toimikunta suoritti tutustumis- ja opintomatkan Turun kaupungin laitoksiin sekä osallistui palvelualojen työsuojeluseminaariin. Työturvallisuuselimet suorittivat omien toimialueittensa tarkastusten lisäksi ristiintarkastukset toisten elimien toimipaikoissa. Marraskuussa neuvoteltiin laitoksen ja valtion työsuojelutarkastajien kesken liikennelaitoksen työturvallisuustilanteesta.

Vuoden aikana sattui 562 työtapaturmaa, joista työmatkatapaturmien osuus oli n. 25 %.

Väestönsuojelu

Virasto- ja laitossuojeluhenkilöstön ensiapukoulutusta pidettiin jatkuvasti ajan tasalla. Eriasteisen ensiapukoulutuksen sai 87 henkilöä. Virasto- ja laitossuojelun eriasteisiin perus- sekä jatkokursseihin osallistui 37 henkilöä. Yleisen väestönsuojelun koulutustilaisuuksissa oli harjoitusvälineenä laitoksen linja-auto sairaslinja-autoksi muutettuna.

Palontorjunta

Linja-autoissa ja raitiovaunuissa sattui kaikkiaan yhdeksän tulipaloa. Liikennelaitoksen henkilökunta osallistui kahdeksan kertaa yksityisten henkilöiden ajoneuvoissa syttyneiden tulipalojen sammuttamiseen. Varikoilla ja korjaamoilla sattui kolme tulipaloa. Laitos sai marraskuussa uuden ja ajanmukaisen paloauton. Sillä oli 120 hälytystä.

Tuotantokomitea

Toimikausi oli komitean kaksivuotiskauden ensimmäinen. Kertomusvuonna pidettiin kymmenen kokousta. Tuotantokomitea tutustui Vakuutusyhtiöiden Yhteisvarasto Oy:öön, jossa esiteltiin yhtiön toimintaa, työmenetelmiä ja kokeita eri työkaluilla. Komitea kävi Turun kaupungin liikennelaitoksella sekä osallistui syksyllä kaupungin henkilöasiainkeskuksen järjestämiin kursseihin. Neuvottelukunnan ja tuotantokomitean yhteistoimintaa tehostettiin ja toiminta-alueita tutkittiin tarkoituksena poistaa päällekkäistoiminnot. Kokouksissa pidettiin runsaasti alustuksia, esitelmiä ja

selostuksia. Näitä esittelivät laitoksen alan asiantuntijat. Tuotantokomiteassa käsitellyt asiat olivat varsin laajamittaisia ja komitea otti kantaa ehdotuksiin, jotka ovat merkitseviä laitoksen kehitykselle.

Aloitetoiminta

Aloitetoimikunta käsitteli 32 aloitetta, joista neljä palkittiin. Palkkioina maksettiin yht. 600 mk.

Aloitteista oli 15 teknistä, 9 liikenteellistä, 7 sosiaalista ja yksi hallinnollinen aloite.

Palvelutoiminta

Huoltokonttoritoiminta

Huoltokonttori suoritti henkilökunnan toimeksiantoja 6 497 sekä edisti henkilökunnan talouden-hoitoa ottamalla vastaan ja hoitamalla jäsentensä rahavaroja. Lainoja myönnettiin 1 586 yhteismäärältään 1 843 350 markkaa.

Laitoksen apuna toimi huoltokonttorin hoitokunta. Jäsenmäärä oli vuoden lopussa 1 961.

Löytötavaratoimisto

Löytötavaratoimistoon otettiin talteen kertomusvuoden aikana yhteensä 12 473 esinettä, joista palautettiin takaisin omistajilleen 4 057.

Palvelupisteet

Palvelupisteitä oli seuraavasti:
- puhelinneuvonta (opastus, reitit, aikataulut, tariffit ym.)
- kolme myynti- ja neuvontatoimistoa
- kuusi tarkastusasemaa
- yhdeksän lippukassaa
- huoltokonttorin kaksi palvelupistettä
- museo

Talous

Käyttötulot

Käyttötulot olivat 241.1 mmk, josta kaupungin osuus alijäämän kattamiseksi oli 109.6 (ed. v. 85.5) mmk. Toiminnalliset tulot olivat siten 131.5 mmk eli 54.5 % kokonaistuloista. Vuoteen 1973 verrattuna toiminnalliset tulot lisääntyivät 19.3 mmk (17.2 %). Tariffi muuttui vuosilipun osalta 1.1., aikuisten sarjalipun, 30 päivän lipun, matkailijalipun ja kongressilipun osalta 1.2. sekä kertalippujen, lasten sarjalipun ja alennussarjalipun osalta 1.6. Tulojen lisäys johtui lähinnä näistä tariffinkorotuksista sekä matkojen lisääntymisestä 3.4 milj. matkalla (1.7 %).

Käyttömenot

Käyttömenot olivat myös 241.1 mmk. Vuoteen 1973 verrattuna menot lisääntyivät 43.4 mmk (21.9 %). Lisäys johtui kustannustason voimakkaasta noususta kertomusvuoden aikana, joista suurimmat olivat polttoaineiden hintojen nousu, henkilökustannusten lisäys sekä yhteistoimintasopimuksen määrittelemän yksityisten liikenteenharjoittajien takuutulon tarkistaminen. Laitoksen tuloslaskelma esitetään taulussa 2, s. 274.

Taulu 1. Henkilökunnan rakenne ja muutokset 1974

Toimintayksikkö	Virkasuhde				Työsopimussuhde				Kaikkiaan			Erotus vuoteen 1973 verrattuna
	Vakinaiset		Tilapäiset		Virkailijat		Työntekijät					
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	Yht.	
Toimitusjohtajat	1								1	–	1	
Osastopäälliköt	3								3	–	3	
Järjestelytoimisto			1			1			1	1	2	
Taloussuunnittelutoimisto					4	8			4	8	12	
Kassa- ja tilitoimisto		1	21	8	9	15			30	24	54	–5
Hankintatoimisto			11	12	8	16	22	5	41	33	74	+2
Henkilötoimisto				7	1	11			1	18	19	–33
Poliklinikka			2	3		8			2	11	13	+4
Tiedotustoimisto				1		8			–	9	9	
Kanslia	1		2	3	1	5			4	8	12	+1
Markkinointitoimisto				2	1	15			1	17	18	+15
PR-jaos						1			–	1	1	
Liikennesuunnittelutoimisto					5	10			5	10	15	+6
Aikataulutoimisto			2	1	5	7			7	8	15	
Liikennetoimisto			1 575	755	12	7		1	1 587	763	2 350	–143
Teknill.suunnittelutoimisto				1	10	2			10	3	13	
Sähkötoimisto			2		4	1			6	1	7	+1
Rv-teknillinen toimisto	1		14	2	20	3	238	29	273	34	307	–7
Autoteknillinen toimisto	1		5	6	48	6	350	26	404	38	442	–16
Ratatoimisto			2	1	23	3	146	4	171	8	179	–3
Turvallisuusjaos						1				1	1	–2
Koko henkilökunta	7	1	1 637	802	151	128	756	65	2 551	996	3 547	–180

Taulu 2. Liikennelaitoksen tuloslaskelma 1.1.–31.12.1974

Tuotot	mmk	mmk	mmk
Lipputuotot			
– raitio- ja autoliikenteestä	112,39		
– vesiliikenteestä	0,72	113,11	
Asuntokiinteistötuotot		0,33	
Muut varsinaisen toiminnan tuotot		2,93	116,37
Kaupungin alennuslippuavustus			12,09
Liikevaihto			128,46
Muuttuvat kulut:			
– liikennehenkilökunnan palkat	60,89		
– lautan liikennekustannukset	0,18	61,07	
– korjaus- ja huoltopalkat, liikenne		17,46	
– sosiaalikulut		25,51	
– tarvikkeet ja käyttövoima, liikenne		15,20	
– irtaimiston hankinta ja vieraat palvelukset		1,01	
– autoverot ja -vakuutukset		3,09	
– korvaus yksityisille liikenteenharjoittajille ja Suomenlinnan Liikenne Oy:lle		58,09	–181,43
Myyntikate			–52,97
Kiinteät kulut:			
– hallintopalkat	12,22		
– ratatoiminnan palkat	2,74	14,96	
– sosiaalikulut		5,88	
– tarvikkeet, ratatoiminta		1,04	
– irtaimiston hankinta		0,18	
– vieraat palvelukset		1,41	
– vuokrat		1,27	
– muut kiinteät kulut		17,28	–42,02
Käyttökate			–94,99
Poistot:			
– yhteisestä käyttöomaisuudesta		0,35	
– rv-liikenteen käyttöomaisuudesta		2,48	
– autoliikenteen käyttöomaisuudesta		7,93	
– asuntokiinteistöjen käyttöomaisuudesta		0,04	–10,80
Liikealijäämä			–105,79
Muut tuotot ja kulut:			
– korkotuotot		0,03	
– muut tuotot		2,96	+2,99
Korkokulut:			
– konttokuranttivelasta		1,05	
– pääomavelasta		5,78	
– muut korkokulut		0,02	–6,85
Kaupungin osuus alijäämän kattamiseksi			+109,65
			± 0

Taulu 3. Tulojen ja menojen suhteellinen jakautuminen tulo- ja menoryhmittäin

Tulot	1970 %	1971 %	1972 %	1973 %	1974 %
Raitioliikenne	20.8	17.8	15.8	49.3	46.8
Autoliikenne	34.4	27.4	23.6		
Vesiliikenne	0.4	0.3	0.4	0.3	0.3
Asuntokiinteistöt	0.3	0.2	0.2	0.2	0.1
Yhteiset tulot	7.3	9.4	9.6	2.2	2.3
Alennuslippuavustukset	4.1	4.5	3.8	4.8	5.0
Kaupungin osuus alijäämän kattamiseksi	32.7	40.4	46.6	43.2	45.5
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Menot	1970 %	1971 %	1972 %	1973 %	1974 %
Henkilömenot	55.9	52.8	50.8	43.4	40.9
Sosiaalimenot	14.6	13.4	15.0	14.0	13.8
Tarvikkeet ja käyttövoima	10.4	10.4	10.0	7.8	9.1
Irtamiston hankinta sekä vieraat palvelukset	1.9	8.7	11.7	24.2	25.6
Autoverot, vakuutukset, korot, poistot ja vuokrat	16.1	12.9	11.4	9.6	9.2
Muut menot	1.1	1.8	1.1	1.0	1.4
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

22. Metrotoimisto

Henkilökunta

Johto

Toimitusjohtajana toimi edelleen dipl.ins. Unto Valtanen, hallinnollisen osaston päällikkönä varat. Antti Kruus, suunnitteluosaston päällikkönä arkkit. Timo Niini, rakentamisosaston päällikkönä dipl.ins. Kalevi Arimo sekä kone- ja sähköosaston päällikkönä dipl.ins. Aarne Halonen.

Lukumäärä

Toimiston henkilökunta, johon kuului kertomusvuoden lopussa 110 (ed. v. 96) henkilöä, jakaantui osastoittain seuraavasti: esikuntaelimissä 9, hallinnollisella osastolla 31, suunnitteluosastolla 26, kone- ja sähköosastolla 28 ja rakennusosastolla 16 eli yht. toimiston palveluksessa oli 75 miehiä ja 35 naisia.

Vastuuhenkilöt

Talousarvion ja tilisäännön noudattamisohjeiden mukaisesti määrättiin kertomusvuonna vastuuhenkilöt, joille ensisijaisesti kuuluu vastuu määrärahojen riittävyydestä ja suoritetavoitteiden saavuttamisesta.

Koulutus

Kertomusvuonna järjestettiin pääasiallisesti omia sisäisiä koulutustilaisuuksia. Rakentamisosaston ja konsulttien yhteiset neuvottelupäivät järjestettiin Aulangolla ja aiheena oli pohjatekniikka. Koko toimiston sisäiset koulutuspäivät pidettiin kevätkaudella Aulangolla ja syyskaudella Tammisaaressa. Lisäksi järjestettiin tulokaskurssit uusille toimihenkilöille. Kaikille näille kursseille osallistui yht. 88 henkilöä.

Kaupungin henkilöasiainkeskuksen oman koulutuksen lisäksi toimisto käytti edellisten vuosien tapaan hyväkseen mm. Suomen Kaupunkiliiton, Insinöörijärjestöjen koulutuskeskuksen, Suomen Sähköurakoitsijaliiton ja TVL:n järjestämiä koulutustilaisuuksia. Aiheina olivat mm. rakennuslainuudistus, kallioluokitusjärjestelmät, kalliorakenteiden suunnittelu, hanke- ja esisuunnittelu, operaatiotutkimukset, elektroniset mittauslaitteet, teollisuusvalaistus, mikroprosessorit ja liikenteen ohjauksen erityiskysymykset. Näihin koulutustilaisuuksiin osallistui yht. n. 20 toimihenkilöä ja kurssipäiviä näille kertyi yht. n. 60.

Edellisten lisäksi osallistui väestönsuojelukoulutukseen toimistosta 12 henkilöä käymällä ensiavun peruskurssin, palo- ja pelastusosan perus- ja jatkokurssin tai suojeluvalvojan peruskurssin.

Omin koulutusvoimin hoidettiin metron koejunaan sekä radan automatiikkaan liittyvät erittäin vaativat koulutustilaisuudet. Tällä tavoin saatiin palvelukseen pätevää koeajohenkilökuntaa.

Virkamatkat

Virkamatkojen kohteena oli myös kertomusvuonna liikennesuunnittelun ja metroon liittyvän teknisen kehityksen seuraaminen. Lisäksi ulkomaisten toimeksiantojen valvonta sekä laite- ja kalustohankintojen valmistelu vaativat tarkastus- ja neuvottelumatkoja. Matkakohteina olivat Tukholma, Oslo, Rotterdam, Länsi-Berliini, Hampuri, Frankfurt, Köln, München, Osnabrück, Braunschweig, Pariisi, Lontoo, Moskova ja Leningrad.

Kirjeenvaihto ja lausunnot

Kirjaamossa kirjattiin kertomusvuonna saapuneeksi 1 664 ja lähteneeksi 590 lähetystä. Toimikunta antoi 27 ja toimisto 17 pääasiallisesti metroasioihin liittyvää lausuntoa.

Tiedotus- ja näyttelytoiminta

Julkinen sana

Metrotoimikunnan tekemistä päätöksistä sekä metron rakennustöiden ja suunnittelun edistymisestä tiedottaminen tapahtui kertomusvuonna pääasiassa julkisen sanan välityksellä.

Metroa käsiteltiin kertomusvuonna n. 280 sanomalehtiartikkelissa ja 14 aikakauslehtiartikkelissa. Yleisöä kiinnostavat lehtileikkeet olivat esillä näyttelyn lehtileiketaululla. Kaikki lehtileikkeet arkistoitiin.

Näyttelyt

Kertomusvuonna annettiin metroa koskevaa tietoutta myös suoraan kaupunkilaisille mm. näyttelyjä järjestämällä. Tulevaa Helsinkiä -näyttelyssä kävi kertomusvuonna 19 763 henkeä. Osa kävijöistä oli ulkomaalaisia vieraita, asiantuntijaryhmiä tai muuten metrosta kiinnostuneita ryhmiä, joille näytettiin metroa käsittelevä elokuva ja näyttely. Koeajo metrojunalla kuului useimpien ryhmien ohjelmaan.

Pysyvän metronäyttelyn ohessa järjestettiin kertomusvuonna erikoisnäyttelyjä, esim. Keskusta-asemien suunnittelua esittävä näyttely sekä »Mennään metrolla» -näyttely, jossa olivat esillä opastus- ja informaatiojärjestelmään sekä automaattiajoon ja -ohjaukseen liittyvät laitteet.

Kertomusvuonna perustettu näyttelytoimikunta kokoontui viisi kertaa. Toimikuntaan kuului edustaja jokaiselta metrotoimiston osastolta.

Suunnittelu ja rakentaminen

Kamppi—Puotinharju rataosuus

Tunneliasemat

Kamppi

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Kampin metroaseman luonnospiirustukset kertomusvuoden tammikuussa ja pääpiirustukset marraskuussa. Laiturihallin louhintaurakka-asiakirjat sekä aseman runkourakka-asiakirjat valmistuivat kertomusvuoden aikana. Aseman laajennuslouhinnan pääosa tehtiin Kamppi—Kaivokatu louhintaurakan yhteydessä.

Kaivokatu

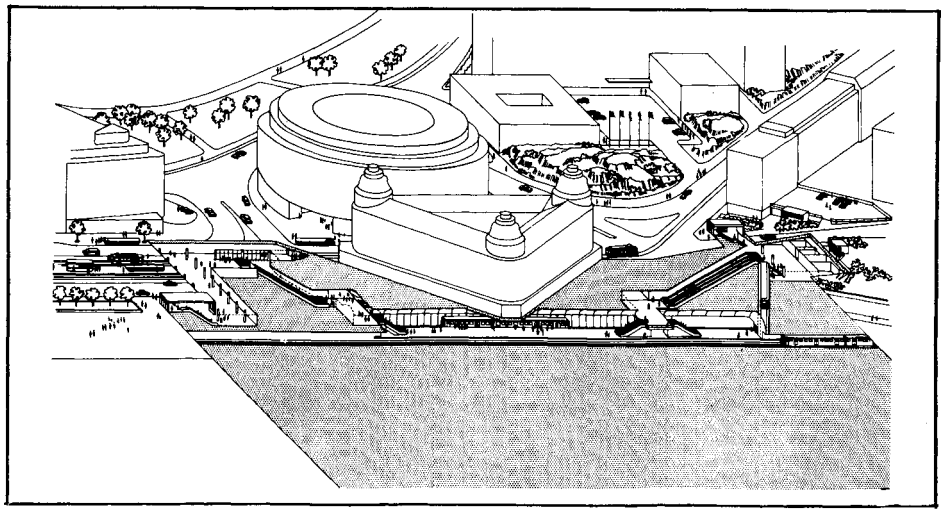
Kaivokadun metroaseman suunnittelussa oli käynnissä pääpiirustusvaihe. Kaupunginvaltuusto hyväksyi luonnospiirustukset kesäkuussa. Aseman lävistyslouhinta suoritettiin Kamppi—Kaivokatu louhintaurakan yhteydessä ja laadittiin aseman laajennuslouhintaurkka-asiakirjat.

Kluuvi

Metrotoimikunta hyväksyi Kluuvin aseman luonnospiirustukset kesäkuussa, mutta eri lautakuntien lausunnot saatiin vasta marraskuussa. Päättävien elinten käsittelyn viivästymisen johdosta jouduttiin jatkosuunnittelua hidastamaan. Kluuvin aseman laajennuslouhinta tehtiin pääpiirteissään Mikonkatu—Siltavuori louhintaurakan yhteydessä.

Hakaniemi

Hakaniemen metroaseman lävistyslouhinta tehtiin Junatie—Hakaniemi louhintaurakan yhteydessä. Pääpiirustus- ja urakkavaiheiden suunnittelutyö saatiin päätökseen kertomusvuoden aikana. Pääosa aseman urakka-asiakirjoista valmistui kertomusvuoden aikana. Sopimus Hakaniemen metroaseman rakentamisesta tehtiin vuoden viimeisellä neljänneksellä ja työt alkoivat kertomusvuoden lopussa. Aseman alueella olivat johtojen ja kaapeleiden siirtotyöt käynnissä koko kertomusvuoden ajan.

Hakaniemen metroasema. Havainnekuva ensimmäisestä rakennusvaiheesta.

Sörnäisten metroaseman suunnittelu oli keskeytyksissä, koska aseman asemakaavan muutoksesta tehty valitus oli käsittelyn alaisena. Suunnitelmia täydennettiin lähinnä louhinta- ja vahvistustöiden urakka-asiakirjojen osalta. Osa laajennuslouhinta- ja lujitustyöistä tehtiin Junatie—Hakaniemi louhintaurakan yhteydessä. *Sörnäinen*

Pinta-asemat

Kaupunginhallitus hyväksyi Kulosaaren, Hiihtäjäntien ja Siilitien metroasemien pääpiirustukset ja asemaympäristöjen työnaikaiset johtojensiirto- ja liikennejärjestelysuunnitelmat kertomusvuoden helmikuussa. Asemien urakkatarjousasiakirjat valmistuivat joulukuussa. Osa Hiihtäjäntien asemaympäristön johtojensiirtotöistä tehtiin jo kertomusvuoden aikana. *Kulosaari, Hiihtäjäntie, Siilitie*

Puotinharjun metroaseman luonnossuunnitelmat valmistuivat kertomusvuoden aikana ja eri lautakuntien lausunnot saatiin kertomusvuoden loppuun mennessä. *Puotinharju*

Tunnelirata

Metron ratatunneliosuudella suoritettiin koko kertomusvuoden ajan louhinta- ja lujitustöitä. Kamppi—Puotinharju metroradan tunneliosuutta varten louhittiin yhteensä n. 120 000 kiintokuutiometriä kalliota. Louhitun radan pituus oli kertomusvuoden lopussa n. 8 km. *Kamppi-Puotinharju*

Kamppi—Siltavuori ratatunneliosuuden yleissuunnitelmat tarkistettiin Kampin metroaseman länsipuolisen varajuna- ja kääntöraiteiston osalta. Maanalaista rakentamista koskevat asemakaavan lisämääräykset hyväksyttiin tältä osin kaupunginvaltuustossa kertomusvuoden lopussa. Urakka-asiakirjat valmistuivat kesällä. *Kamppi-Siltavuori*

Kertomusvuonna valmistuivat Kampin ja Kaivokadun metroasemien välisten ratatunnelien louhin-

ta- ja lujitustyöt sekä Junatie—Karhupuisto ratatunneliosuuden louhinnat. Kertomusvuoden lopussa olivat vielä käynnissä osuuden Mikonkatu—Siltavuori ratatunnelien louhinta- ja vahvistustyöt.

Hakaniemi-Karhupuisto - Asematunneli

Erillisinä urakoina teetettiin *Karhupuiston* puhallinkuilun rakennustyöt, Hakaniemi—Karhupuisto ratatunneliosuuden tiivistystöitä sekä ns. metrovaraustiloista tehtäviä tiivistystöitä Kaivokadun aseman kohdalla. Kertomusvuoden lopussa käynnistettiin Asematunnelin työkuilun rakennustyöt jatkossa tehtäviä tiivistystöitä varten.

Pintarata

Pintarataosuudella on rakentamisen painopiste kertomusvuonna ollut sillanrakennustöissä.

Junatie-Kulosaari

Rataosuudella Junatie—Kulosaari tehtiin radan alusrakenne ja verhoustöitä sekä rakennettiin koko toimintavuoden ajan Kulosaaren ja Junatien metrosiltoja.

Rataosuudella Kulosaari—Hiihtäjäntie saatiin valmiiksi Naurissalmen metro- ja katusillat, Kipparlahden metrosilta sekä niihin liittyvät rataosat. Hiihtäjäntien asemaseutua palveleva sadevesitunneli rakennettiin ja radan alusrakennetöitä tehtiin Hiihtäjäntien aseman kohdalla ja koko rataosuudella verhous- ja istutustöitä.

Varikon koetusraiteella aloitettiin radan alusrakennetyöt kesällä. Pääosa avoradan maarakennustöistä ja kalliotunnelin louhintatöistä saatiin valmiiksi kertomusvuoden loppuun mennessä.

Roihupelto-Puotinharju

Rataosan Roihupelto—Puotinharju suunnittelu alkoi kertomusvuoden lopussa. Tehtävään kuului koeradalta Puotinharjuun ulottuvien linjaraiteiden suunnittelu, Puotinharjun kääntöraiteiden sekä koeradan pehmeikkösillalta Puotinharjuun ulottuvien varikon syöttöraiteiden suunnittelu.

Varikko

Varikon toiminta- ja luonnossuunnittelua koskeva suunnittelusopimus allekirjoitettiin tammikuussa. Toimintasuunnitelmaraportti valmistui heinäkuussa ja alustavat luonnospiirustukset esitettiin joulukuussa.

Sähkönsyöttö, automatiikka ja turvalaitteet

Koerata

Kertomusvuoden aikana asennettiin koeradan asetinlaitteeseen vääränraiteen ajon edellyttämät releryhmät. Koeradan ATC-järjestelmä kokonaisuudessaan vastaanotettiin kesäkuussa. Koeradalle hankittiin kokeilua varten valvontatelevisiojärjestelmä liikenteen ohjausta varten ja automaattiohjauslaitteisto oli käytössä kesästä lähtien.

Ulkoalueen koko rataosuus

Kertomusvuoden aikana neuvoteltiin liikenteenohjauslaitteiden hankkimisesta ulkoalueen koko rataosuudelle automaattiajojärjestelmän toimivuuden testaamista varten nykyistä pidemmällä radalla. Sopimus allekirjoitettiin joulukuussa. Ulkoalueen asetinlaitteen hankinta-asiakirjojen laatiminen käynnistyi kertomusvuoden lopulla.

Sähkönsyöttöasemat

Kaavoittamattomalla alueella sijaitseville Kalasataman ja Siilitien sähkösyöttöasemille ryhdyttiin hankkimaan poikkeuslupaa kertomusvuonna. Rakennusten työpiirustusvaiheen edellyttämästä kojeistohankinnasta solmittiin sopimus lokakuussa ja kertomusvuoden lopulla allekirjoitettiin sopimus rakennusten lopullisesta suunnittelusta.

Varikko

Kamppi—Puotinharju rataosuuden sekä Roihupellon varikon *virtakiskolaitoksen* suunnittelusta tehtiin sopimus, johon sisältyi myös varikkoalueella mahdollisen *ilmajohdon* suunnittelu.

Asemat

Kertomusvuonna saatiin päätökseen jo usean vuoden jatkunut asemien sähkösuunnittelun koordinointi.

Sähkölaitehankintoihin liittyvien piirustusten ja luetteloiden sekä laitetunnusten yhdenmukaistamiseksi sekä laitteille asetettavien vaatimusten määrittämiseksi mm. varaosatarvetta silmälläpitäen solmittiin huhtikuussa sähkölaitteiden standardisointia koskeva suunnittelusopimus. *Standardisointi*

Liikkuva kalusto

Kertomusvuoden aikana laadittiin kuusivaunuisen metrojunan hankintaan liittyvät asiakirjat sekä käytiin asiaan kuuluvat tekniset neuvottelut. Junan hankintasopimus tehtiin joulukuussa. *Metrojuna*

Kaksivuoroista liikennettä jäljittelevä koeajotoiminta, automaattiajo mukaanluettuna, käynnistettiin syksyllä. Tarkoituksena oli ajaa ohjelman mukaisesti mahdollisimman paljon kilometrejä soveltamalla liikenteeseen liittyviä toimintoja. Ajomäärä kaksivuoroisen liikenteen aikana oli n. 1 300 km viikossa. Kertomusvuoden aikana ajettiin kahdella vaunuparilla yht. 31 828 km. Koeajojen aikana suoritettiin jatkuvasti vaunusarjan kehittelyyn liittyviä mittauksia ja tutkimuksia. Laitteiden toiminnasta sekä liikennöintiin liittyvistä tapahtumista tehtiin havaintoja, jotka kirjattiin päiväkirjaan. *Koeajo*

Tutkimukset ja selvitykset

Vuonna 1973 aloitettua Kamppi—Puotinharju metro-osuuden liikenteellisen toimintasuunnitelman tekoa jatkettiin. Kertomusvuonna koottiin ja selvitettiin metron toimintaan liittyviä periaatekysymyksiä, kuten mm. metrojunaliikennöintiä, liityntäliikennettä, matkustajapalvelua (lipunmyynti, tarkastus, järjestyksenpito, kaupalliset palvelut, palontorjunta, pelastuspalvelu), kunnossapitoa ja henkilöstösuunnitelmaa koskevia periaatteita. Työtä tehtiin yhteistyössä liikennelaitoksen, valtionrautateiden ja kaupunkisuunnitteluviraston kanssa. *Liikenteellinen toimintasuunnitelma*

Toimintasuunnitelmatyössä esiin tulleiden seikkojen pohjalta suoritettiin metro-osuuden toiminnallista tarkistustyötä ja laadittiin metron käyttökustannusmallit. Lisäksi tehtiin selvitys Kamppi—Puotinharju metro-osuuden käyttöönottovuoden siirtämisen taloudellisista vaikutuksista ja arvio perusverkon käyttökustannussäästöistä.

Liityntäliikenteen suunnittelu jatkui aikaisempina vuosina tehtyjen selvitysten perusteella toimiston omana työnä yhteistyössä muiden kaupungin liikennesuunnittelua suorittavien viranomaisten kanssa. Puotinharjun aseman liityntäliikenteen terminaalin suunnitelmaa jatkettiin sekä toimintaperiaatteiden että yksityiskohtien osalta. *Liityntäliikenne*

Toimistossa tehtiin vaiheittainrakentamisselvitykseen liittyvä tutkimus poistettavaksi esitettyjen asemien liikennepalvelujen hoitamista muun joukkoliikenteen avulla.

Opastus- ja informaatiojärjestelmän pääpiirustustasoinen yleissuunnittelu käynnistettiin kertomusvuoden loppupuolella. *Opastus- ja informaatiojärjestelmä*

Toimistossa jatkui metroasemien sisustus- ja muotoilukomponenttien suunnittelu. Kertomusvuonna valmistui toinen osa laajasta kehitystyöstä, jonka tarkoituksena oli luoda yhtenäinen suunnitelma metroasemien yleisötiloissa toistuvien kalusteiden, varusteiden ja muiden sisustuskomponenttien muotoilusta, hankinnasta ja ylläpidosta. *Metroasemat*

Kertomusvuoden aikana laadittiin ohje asemien LVI-suunnitelmien asiakirjoista ja niiden sisällöstä, tehtiin ohjelma LVI-varusteiden yksityiskohtaisesta standardisoimisesta sekä aloitettiin asemien taloteknisten laitteiden kaukokäytön-, valvonnan ja säädön suunnittelu. Lisäksi selvitettiin mm. maanalaisten tilojen, palosuojelun ja savunpoiston järjestämistä, ulkoasemien lämmitysjärjestelmän valintaa ja asemien sähköisen eristämisen suunnittelua LVI-putkistojen osalta. *LVI-varusteet*

Sisäasiainministeriön hyväksymät lopulliset tunneliasemien ratatunnelien ja liukuportaiden alapään väestönsuojaovien työpiirustukset valmistuivat kertomusvuoden lopussa. *Väestönsuojat*

Tasonvaihtolaitteet Koneellisiin tasonvaihtolaitteisiin liittyviä kysymyksiä tutkinut työryhmä esitteli työnsä tuloksia asemasuunnittelijoille. Liukuportaiden hankintaohjelman teknillinen erittely saatiin kertomusvuonna valmiiksi.

Pintamateriaalit *Pintamateriaalien* tutkimustulosten pohjalta toimikunta antoi uuden jatkosuunnitteluohjeen ja standardien laatiminen alkoi konsulttivoimin marraskuussa.

Pohjatutkimukset *Pohjatutkimukset* keskittyivät metron länsisektorin tutkimuksiin. Kamppi—Puotinharju osuudelle rakennettua pohjavesien *havaintokaivoverkostoa* täydennettiin ja suoritettiin jatkuvaa seurantaa pohjaveden pinnan muutoksista. Tällaisten muutosten aiheuttamia vaurioita ei kertomusvuonna ilmennyt.

Lippuhallit Lippuhallien rakennustöitä varten Sörnäisten ja Hakaniemen asemien alueella suoritettiin teräsponttien lyöntikoe menetelmän käyttökelpoisuuden ja työstä ympäristölle mahdollisesti aiheutuvien haittojen selvittämiseksi.

Jatkosuunnittelu

Puotinharju-Vesala Kertomusvuoden keväällä käynnistettiin Puotinharju—Vesala metro-osuuden jatkosuunnittelu. Sen yhteydessä selvitettiin alustavasti metroradan jatkeen liittämistä suunnitteilla olevaan VR:n Porvoon rataan. Suunnittelutyössä oltiin yhteydessä VR:n ja Vantaan kaupungin edustajiin.

Verkkosuunnittelu

Verkkosuunnittelun pääpaino oli metron rantalinjan Etelä-Espoon haaran esisuunnittelussa. Helsingin seudun tieneuvottelukunnan alaisen Helko-toimiston koordinoimana tehtiin yhteistyössä Espoon kaupunkisuunnitteluviraston kanssa osuuksien Munkkiniemi—Otaniemi ja Lauttasaari—Otaniemi esisuunnitelmat, jotka saatiin valmiiksi syyskuun lopulla.

Toimistossa tutkittiin Espoon kaupunginhallituksen valmistelemaa hankesuunnitelmaa Etelä-Espoon rautatieradasta. Helsingin kaupunginhallitukselle annetussa lausunnossa hanke todetaan epätarkoituksenmukaiseksi, metro palvelutasoltaan huomattavasti paremmaksi ja kustannuksiltaan tasavertaiseksi.

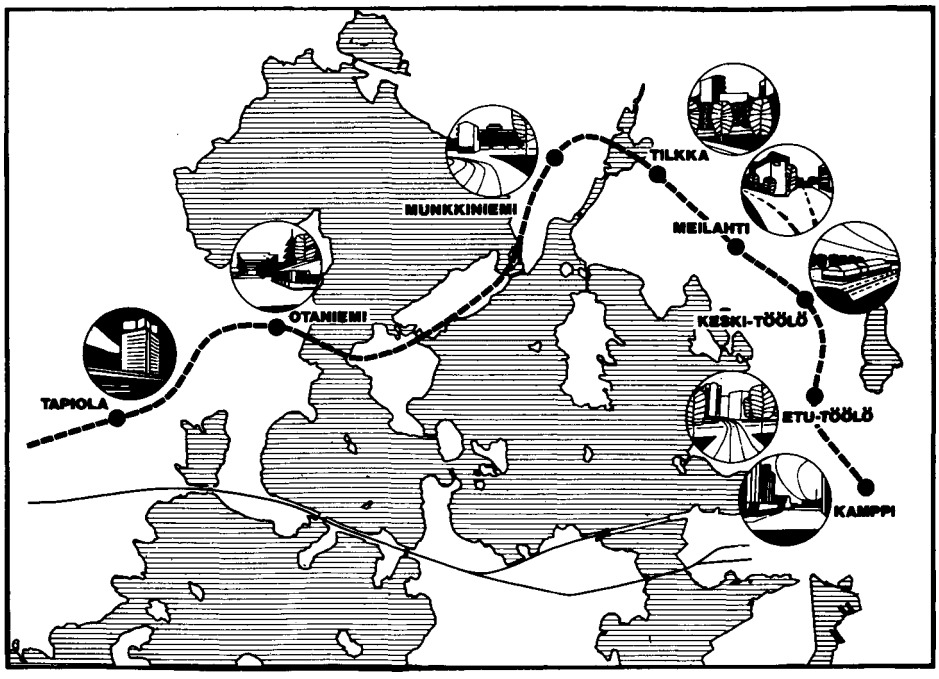
Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan lausuntopyyntöön raideliikenteen perusverkon päätännästä toimisto esitti, että pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen kehittämisen perustaksi pitäisi ottaa raideliikennejärjestelmä.

Julkista pintaliikennejärjestelmää kantakaupungissa ja Töölön sektorilla koskeva selvitys valmistui maaliskuussa.

Talous

Toimikunnan käytettävissä oli kertomusvuonna kaikkiaan 72 810 mmk ja vuoden nettomenot olivat 55 113 mmk. Hallintomenojen osuus oli 14 625 mmk ja metron rakentamismenojen osuus 40 488 mmk. Sopimuksiin oli vuoden vaihteessa sidottu 54 355 mmk.

Käyttösuunnitelmaan verrattuna menoerä »muut hallintomenot» osoitti 1 171 000 mk:n alitusta, josta 564 000 mk aiheutuu tutkimus- ja selvitystehtävien kustannusten alittumisesta. Koejunan kokeilutoimintaan käytettiin 273 000 mk eli 53.6 % ja Kamppi—Puotinharju metro-osuuden suunnitteluun ja rakentamiseen 40 488 000 mk, eli 11.0 % vähemmän kuin käyttösuunnitelmassa ennakoitiin.

Linjausvaihtoehto Munkkiniemen kautta

23. Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin toimisto

Toimisto

Henkilökunta

Kaupunginorkesterin intendenttinä toimi vuonna 1974 fil.lis. Reijo Jyrkiäinen, apul.intendenttinä 17.3. asti fil.tri. Seppo Heikinheimo ja 18.3. lähtien viransijaisena fil. maist. Helena Kuoppamäki, taloudenhoitajana Raija Hornamo sekä toimistoapulaisina Raija Liinamaa ja Hilkka Ahlroos. Lisäksi toimistossa oli vuoden päättyessä kaksi tstoapulaista.

Orkesterin kotimainen ja ulkomainen kirjeenvaihto käsitti 631 saapunutta ja 335 lähtenyttä kirjettä.

Toimitilat

Toimisto ja orkesterin nuotisto toimivat Finlandia-talolta vuokratuissa tiloissa.

Kaupunginorkesteri

Henkilökunta

Orkesterin johto ja jäsenistö

Orkesteri toimi 1974 ilman vakinaista johtajaa ja kaupunginhallitus myönsi lautakunnalle luvan saada jättää virka täyttämättä 31.7.1975 asti. Bournemouth Symphony Orchestran taiteellisena johtajana toimivan Paavo Berglundin kanssa tehtiin työsopimus, jonka mukaan hänet kiinnitettiin myös kaupunginorkesterin taiteelliseksi johtajaksi kolmivuotiskaudeksi 1.8.1975 - 31.7.1978. Ensimmäiseksi vierailujohtajaksi nimettiin kaudeksi 1974 - 75 Detroit Symphony Orchestran kapellimestari Paul Freeman, joka johti syyskaudella neljä konserttia. Vierailevana apulaisjohtajana toimi edelleen Pertti Pekkanen.

Orkesterista erosi 10 jäsentä, joista kolme siirtyi eläkkeelle ja seitsemän muiden työnantajien palvelukseen. Vuoden päättyessä oli virkoja 97, joista oli avoinna yhdeksän.

Valtuuskunta

Kaupunginorkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavan valtuuskunnan: puh.joht. Pekka Helasvuo, jäsenet Eija Hirvonen, Jorma Katrama ja Mauri Pietikäinen sekä varajäsen Matti Kuoppamäki. Orkesterin järjestysmiehenä toimi edelleen vaht.mest. Oiva Kainulainen.

Toiminta

Konserttien radiointi ja televisiointi

Orkesterin konserttien radiointia ja televisiointia koskeva uusi sopimus allekirjoitettiin lautakunnan ja orkesterin välillä kesäkuussa sekä lautakunnan ja Yleisradion välillä syyskuussa. Orkesterista riippumattomista syistä konserteista pystyttiin kuitenkin radioimaan vain yksi.

Levytykset YK: n päivän konserttiin sisältynyt José Mauricio Nunes-Garcian Requiem levytettiin Columbia-yhtiön Black Composers-sarjaa varten. Levytyksen johti Paul Freeman, solisteina olivat amerikkalaiset Doralene Davis, Betty Allen ja William Brown sekä Matti Tuloisela ja siinä avusti Baltimoressa toimiva Morgan State College Choir.

Yleisradion palkinnon v: n 1973 parhaana taidemusiikkilevynä sai Klamin Kalevala-sarjan ja Tšeremissiläisen fantasian sisältävä orkesterin lp-levy, johtajana Jorma Panula ja solistina Arto Noras. Joulukuussa ilmestyi orkesterin lp-levy, johon sisältyy Madetojan Sinfonia no 3 ja Huvinäytelmäalkusoitto, johtajana Jorma Panula.

Tiedotuslehdet Kaupunginorkesterin tiedotuslehti Concerton v: n 1974 vuosikertaan sisältyi viisi numeroa, ja syyskauden alusta alkoi kerran kuussa ilmestyä orkesterin sisäinen tiedotuslehti *Viidakkorumpu.*

Yhteissoittotunnit Orkesterilla oli kertomusvuonna yhteissoittotunteja seuraavasti (ed. v.):

	tunteja		tunteja keskim. viikossa	
- harjoitustunteja	693	(685)	17.8	(17.6)
- esitys- ja levytystunteja	134	(132)	3.4	(3.3)
yhteensä	827	(817)	21.2	(20.9)

Yhteissoittotuntien kokonaismäärästä orkesteri työskenteli muualla kuin konserttisalissa yht. 232 t (n. 28 %) ja siitä 171 t harjoitussaleissa ja 61 t Finlandia-talon ulkopuolella.

Konsertit ym. tilaisuudet *Musiikkilautakunta järjesti* kertomusvuonna yht. 53 (53) konserttia, joista oli orkesterin konsertteja 47 (42) ja muita 6 (11). Konsertit pidettiin Finlandia-talossa lukuunottamatta yhtä lähiökonserttia ja yhtä kulttuuritalossa pidettyä konserttia.

Orkesterin konserttien runkona olivat sinfoniakonserttisarjan 14 (15), suosikkiteosten sarjan 16 (17) ja pieni iltasoitto -sarjan 11 (3) konserttia.

Vierailuista mainittakoon Turun kaupunginorkesterin, Prahan konservatorion kamariorkesterin ja Morgan State College -Choirin vierailut.

Muut konsertit. Uutuutena järjestettiin yhteistyönä nuorisotoimiston kanssa uusien kykyjen esittelylle omistettu pop-konsertti. Lisäksi mainittakoon lähiökonsertti Kontulan yhteiskoulussa, Anton Heillerin urkuilta (radioitiin), kamarimusiikki-ilta, viihteellinen kävelykonsertti aulassa, jazz-konsertti, Garrick Ohlssonin pianoilta, Matteus-passio Suomen Laulun kanssa, vappumatineat ja Helsinki-päivän konsertti.

Muiden järjestämät tilaisuudet. Orkesteri vieraili Paavo Berglundin johdolla huhtikuussa Linzin Brucknerhaus'issa ja elokuussa Turun musiikkijuhlilla. Muista tilaisuuksista mainittakoon Puolan viikon avajaiskonsertti maaliskuussa, neljä konserttia juhlaviikoilla (vierailijoina Hollannin Bach-yhdistys ja Akademiska Kören Tukholmasta), SN-Seuran 30-vuotisjuhla sekä Laulu-Miesten 60-vuotisjuhlakonsertti.

Orkesterille kertyi esiintymisiä kaikkiaan 63 (54), joista televisioitiin kaksi ja radioitiin yksi esitys.

Kuulijamäärät. Orkesterin konserteissa ja muissa tilaisuuksissa oli kertomusvuonna ja edellisenä vuonna kuulijoita seuraavasti:

		1973	1974	Muutos + — %
- orkesterin konserteissa		58 801	67 091	+14.0
- lautakunnan muissa konserteissa		3 323	3 317	— 0.8
	yht.	62 124	70 408	+13.3
- muiden järjestämissä tilaisuuksissa, joissa orkesteri esiintyi		16 367	21 082	+28.8
	yht.	78 491	91 490	+16.6
- orkesterin harjoituksia seuranneita (eläkeläis- ja koululaisryhmät ym)		2 663	2 339	—12.1

Lippujenmyynti. Kertomusvuonna myytiin erilaisia lippuja ja annettiin vapaalippuja orkesterin kolmeen konserttisarjaan seuraavasti (ed. v.):

konserttisarja	konsert-teja	myyty		vapaa-lippuja	yhteensä	keskim. konsert-tia kohden	maksimi-määrästä %
		kausi-kortteja	kerta-lippuja				
- sinfoniat	14	13 730	6 188	1 600	21 518	1 536	89
- suosikkiteosten sarja	16	17 543	7 836	1 601	26 980	1 686	98
- pieni iltasoitto	11	4 120	8 104	1 230	13 454	1 223	71
yht.	41	35 393	22 128	4 431	61 952	1 511	88
	(31)	(32 774)	(15 406)	(1 668)	(49 848)	(1 608)	(94)

Kun kertomusvuonna oli konserttisarjoja kolme ja edellisenä vuonna vain kaksi, eivät lippujen yhteismäärät ole verrattavissa toisiinsa. Vapaalippujen määrän merkittävä lisäys johtui siitä, että orkesterin jäsenet saivat vapaakortin uuden »pieni iltasoitto» -sarjan konsertteihin.

Suosikkiteosten sarjan konserteissa olivat siis lähes kaikki paikat (1 718) varattuina.

Sinfoniakonserttisarjan ja suosikkiteosten sarjan lippujen hinnat olivat syyskaudella 13, 10 ja 6 mk, pienen iltasoiton sekä muiden konserttien liput 6 ja 3 mk.

Ohjelmisto ja esiintyjät. Orkesterin ja lautakunnan konserteissa sekä muiden järjestämissä tilaisuuksissa esitettiin — toisintoja lukuunottamatta yht. 205 eri teosta, joista oli kotimaisia 48 eli 23 %. Kantaesityksiä sisältyi ohjelmistoon kaksi: Nordgrenin The Turning Point ja Ringbomin laulusarja Kymmenkesäinen.

Merkittävimpiä esitettyjä teoksia olivat Mahlerin sinfonioiden sarjan päättäneet Sinfonia no 9 ja no 10 (Adagio-osa) sekä juhlaviikkojen kohokohdaksi muodostuneen no 8: n esitykset, joista vm. »Sinfonie der Tausend» kuultiin lähes 250 esiintyjän voimin ja ensi kertaa Suomessa. Muita huomattavia tapauksia olivat Debussyn lyyrisen draaman Pelléas et Mélisande, Prokofjevin Aleksanteri Nevskin, ensi kertaa Euroopassa kuullun Nunés-Garcian Requiemin sekä Sibeliuksen Kullervo-sinfonian esitykset.

Hankinnat

Kaupunginorkesterille hankittiin kertomusvuonna Ludvig-patarumpupari ym. lyömäsoittimia, sekä nuottimateriaalia. Teosten kestoajan mittaamista varten saatiin Heuer-kronometri ja toimistoon lasku- ja sähkökirjoituskone.

Talous

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin *menot* olivat kertomusvuonna 4 430 585 mk ja *tulot* 648 407 mk. Tulojen osuus kokonaismenoista oli n. 14.6 %. *Valtionavustus* kaupunginorkesterin toiminnan tukemiseen oli 90 000 mk.

24. Nuorisotoimisto

Henkilökunta

Toimiston palveluksessa oli kertomusvuonna 13 vakinaista virkailijaa: nuorisoasiamies, apulaisnuorisoasiamies, hallinnollinen sihteeri, nuorisoneuvoja, isännöitsijä, kerhotoiminnan ohjaaja, toimistonhoitaja, kirjaaja, kaksi apulaiskanslistia, vahtimestari-mekaanikko, kerho-ohjaaja ja askartelupajanhoitaja. Lisäksi henkilökuntaan kuului tp. apul.kanslisti sekä työsopimussuhteessa suunnittelija, erityisnuorisotyönohjaaja, liikennekouluttaja, vahtimestari, autonkuljettaja, toimistoapulainen ja kerhopaikoissa 121 eli yht. 127 henkilöä sekä tuntipalkkaisia työntekijöitä.

Toimipaikat

Nuorisolautakunnalla oli kertomusvuoden päättyessä käytössään 62 (ed. v. 61) toimipaikkaa, joiden yhteispinta-ala oli 18 019 (17 962) m^2 seuraavasti:

	lukumäärä	m^2
– järjestöjen käytössä oli toimipaikkoja	35	7 596
– avoimien ovien käytössä	10	4 824
– moottori- ja askartelupajojen käytössä	6	2 257
– kunnallisten kerhokeskusten käytössä	6	1 387
– kesätoimipaikkoja	3	1 155
– toimistotiloja	1	512
– varastotiloja	1	288
– jengityön käytössä toimistotiloja	(7)	(220)

Varsinaisten järjestötoimipaikkojen lisäksi järjestöillä oli mahdollisuus käyttää avoimien ovien toimipaikkojen tiloja. Huoneistoja käyttäneitä järjestöjä oli 1 001 (ed. v. 1 054), kävijöitä 436 701 (427 464) ja käyttötunteja 136 065 (126 755), ks. taulu 2, s. 00.

Vuoden aikana luovuttiin Hakaniemen kerhokeskuksesta 2 huonetta (yht. 73 m^2) ja saatiin käyttöön 1.4. Unioninkatu 43:n kerhokeskus (130 m^2).

Toiminta

Kirjeenvaihto ym.

Kertomusvuoden aikana saapui toimistoon kirjeitä yht. 2 373 ja laskuja 1 626. Kirjeitä lähetettiin 3 507, mihin sisältyi 1 551 suomen- ja 428 ruotsinkielistä kiertokirjettä. Muita lähetyksiä oli 12 994, joista 1 442 huoneistolaskua, 5 309 neuvontatoimiston korttia sekä 6 243 muuta kirjettä tai monistetta.

Leirialueet, kurssikeskus, kesäkodit

Nuorisolautakunta järjesti itse kesäleirejä 10—15 -vuotiaille pojille ja tytöille. Leirijaksoja oli kuusi, joista jokainen oli viikon pituinen. Leireihin osallistui 290 nuorta. Kaikkiaan vietettiin Bengtsårissa *Bengtsårin leirialue*

kertomusvuonna yht. 8 351 leirivuorokautta. Osanottajia oli 1 023 ja leirejä tai retkiä 42.

Meriharju

Meriharjun kesäkoti-kurssikeskus oli toiminnassa 1.1.—31.12.1974, jona aikana sitä käytti 90 eri järjestöä tai ryhmää ja 8 030 henkilöä. Käyttövuorokausia oli 245/365.

Vuorilahti

Kesäkoti oli toiminnassa 11.4.—3.11., jona aikana sitä käytti 66 järjestöä tai ryhmää ja 8 655 henkilöä. Käyttövuorokausia oli 187/208.

Askarteluneuvonta

Askarteluneuvontapisteessä oli vuoden aikana 45 pistekurssia 18:sta eri aiheesta, osallistujia yht. 349. Kurssien ulkopuolisia käyntejä oli 316 ja puhelintiedusteluja 217.

Kontulankaaren askarteluneuvonnassa pidettiin kursseja ohjaajille ja kerhoja nuorille 91 ja aiheita oli 16. Niihin osallistui 584 henkilöä ja kurssin ulkopuolisia käyntejä tehtiin 353. Puhelintiedusteluja oli 124.

Avoimien ovien kerhotoiminta

Mellunmäessä avattiin 1.1. uusi 760 m^2 käsittävä kerhohuoneisto, jossa on tilat sekä järjestötoimintaa, lasten päiväkerhotoimintaa (7—10 v.), esikerhotoimintaa (11—13 v.) että avoimien ovien kerhotoimintaa (14—20 v.) varten. Avoimien ovien kerhoja oli toiminnassa kaikkiaan 10, joissa kaikissa oli myös esikerhotoimintaa. Mellunmäen lisäksi oli Kettu-kerhossa lasten päiväkerhotoimintaa. (ks. taulu 1, s. 293).

Kesäajan, kolme kuukautta, olivat Hertto-, Lautta- ja Malmikerho suljettuina.

Toiminnan laajentaminen oli ratkaisevasti kiinni työvoimasta, koska varsinkin koulutetusta työvoimasta oli erittäin suuri pula.

Avoimien ovien kerhotoiminnan yhteisistä toimintamuodoista ja tapahtumista mainittakoon:

- taidetapahtumien toteuttajana ja suunnittelijana koko vuoden toiminut nuorisoparlamentti (20 nuorta)
- nuorten kuvaamataidon kilpailu, johon osallistui n. 300 työtä, joista palkitut lähes 60 työtä kiersivät kaikissa kerhoissa
- yhteistoiminnassa musiikkilautakunnan kanssa järjestetty uusien yhtyeiden esiinmarssikonsertti Finlandia-talossa
- Linnanmäen huvipuistossa vietetty avoimien ovien päivä, jolloin kerhoista valitut ohjelmaryhmät esiintyivät ja tekivät tunnetuksi työmuotoa
- taidetapahtuma Kettu-kerhossa, jossa esiintyi kaikkiaan 154 nuorta 39:llä ohjelmanumerolla
- taidetapahtuman juliste- ja kunniakirjojen suunnittelukilpailu
- kaikkia kerhoja koskevana järjestetyt ompelu- ja kutomakurssit sekä nuorisotoimiston järjestämät muut eri alojen kurssit.

Lisäksi mm. valmisteltiin opintokerhotoimintaa, järjestettiin valtakunnallisella raittiusviikolla kerhoilla viisi suurempaa raittiustilaisuutta, osallistuttiin Helsinki-päivän viettoon järjestämällä viisi tilaisuutta, tehtiin teatterivierailuja, järjestettiin kerhojen väliset jalkapallo-, lentopallo-, pöytätennis- ja biljardikilpailut sekä kerhojen väliset kaukalopallon sarjaottelut. Kerhoissa vieraili ryhmiä sekä kotimaasta että useista eri maista eri puolilta maailmaa.

Erityisnuorisotyö

Toiminta-alueet ja työntekijät

Erityisnuorisotyöntekijöiden toiminta-alueina olivat keskusta, Herttoniemi, Kontula, Vesala, Jakomäki sekä Maunula.

Erityisnuorisotyönohjaajan lisäksi kokopäivätoimisia erityisnuorisotyöntekijöitä oli viisi, joista yksi ruotsinkielisiä nuoria varten. Puolipäivätoimisia työntekijöitä, joista toinen toimi mustalaistyössä, oli kaksi sekä yksi vakituinen tuntityöntekijä.

Työmuodot

Työn painopiste oli edelleen välittävässä toiminnassa ts. nuorten ohjaamisessa eteenpäin apua saamaan, mutta kaupungin taloalueilla alettiin entistä suunnitelmallisemmin keskittää työtä korttelikeskeiseksi pitämällä korttelikerhoja ja aktivoimalla asukkaita tiedotusten, erilaisten tapahtumien järjestämisen sekä kotikäyntien muodossa. Toiminnan tavoitteena oli ongelmien ennalta ehkäisy.

Kolmantena työmuotona mainittakoon tukihenkilötyyppinen työ niiden nuorten kohdalla, jotka olivat jo joutuneet vaikeuksiin. Etenkin Maunulassa tämä osoittautui käyttökelpoiseksi työmuodoksi enimmäkseen avioeroperheistä peräisin olleiden huumenuorten suhteen, joilta puuttuivat kiinteät, turvalliset ihmissuhteet.

Välittävä toiminta

Välittävä toiminta: (ongelmat, joiden perusteella ohjattu eteenpäin)

— taloudelliset	11	— seksuaaliongelmat	1
— päihteet	89	— rikokset	11
— kouluvaikeudet	18	— moniongelmainen	42
— työttömyys	7	— vieraantuminen	10
— kontaktivaikeudet	3	— kotikäynnit	234
— kotivaikeudet	9		

Mustalaistyö Vesala-Kontula -alueella

Työmuotoina käytettiin terveysneuvontaa, yleistä perheasioiden neuvontaa sekä käytännön apua esim. lasten saattamista neuvola- ja seimitoiminnan piiriin sekä aikuisten ohjaamista erinäisissä terveyspalvelu- ja varallisuuskysymyksissä. Työtä tehtiin läheisessä yhteistyössä lastensuojeluviraston kanssa.

Kunnallinen nuorisokerhotoiminta

Kunnallisten kerhokeskusten käytössä oli kertomusvuonna viisi toimipaikkaa, joissa järjestettiin toimintaa seuraavasti:

kerhokeskus	kerholaisten määrä	erilaisia tilaisuuksia	kävijämäärä	kesäleirivuorokausia	talvileirivuorokausia
Käpylä	176	865	8 513	147	200
Mäkelä	181	411	3 267	—	—
Vallila	116	712	6 443	54	—
Vesala	226	512	6 605	40	160
Pihlajisto[1)]	219	405	11 366	—	—

1) Tehtiin 19 retkeä.

Koulutustoiminta

Kurssit

Sekä kevät- että syyskaudella järjestettiin nuorisotyön perus- ja jatkokurssit sekä seuraavat erikoiskurssit: askartelu-, merenkulku-, nukketeatteri- ja sienikurssit. Lisäksi oli kerhonhoitajien askartelu-, elokuvakoneiden käyttö- ja luovan yhteistoiminnan kurssit. Edelleen järjestettiin yksi ruotsinkielinen nuoriso-ohjaajien peruskurssi.

Liikenne- ja moottoripyöräkoulutus

Moottorihalli-, askartelupaja- sekä liikennekoulutukseen liittyvä toiminta kertomusvuonna käy selville taulusta 3, s. 296.

Askarteluneuvonta

Askarteluneuvontapisteessä oli kertomusvuoden aikana 45 pistekurssia 18:sta eri aiheesta ja niissä oli kävijöitä 349. Kurssien ulkopuolisia käyntejä oli 316 ja puhelintiedusteluja 217.

Kontulankaaren askarteluneuvonnassa pidettiin kursseja ohjaajille ja kerhoja nuorille kaikkiaan 91 ja aiheita oli 16. Niihin osallistui 584 henkilöä. Kurssin ulkopuolisia käyntejä tehtiin 353 ja puhelintiedusteluja oli 124.

Opastus- ja tiedotustoiminta

Kaupunkiin muuttaneille nuorille lähetettiin 5 298 opastustoimiston korttia. Tiedotuspaketteja lähetettiin yksityisille henkilöille 561, kouluille, työpaikkoihin, laitoksiin ja asuntoloihin n. 2 500 kpl. Puhelintiedusteluja oli n. 1 400. Nuorisotoimiston esitteitä painettiin kertomusvuonna seuraavasti:

	kpl
– Ung i Helsingfors	2 000
– toimipaikkaluettelo	10 000
– moottorihalliesite	10 000
– puhelinkortti	20 000
– neliväriesite	20 000
– opastustoimiston kortit	5 000
– opintokurssiluettelo	1 000
– jengityöntekijäin kortit	

Toimiston mainos oli elokuvateattereissa koko vuoden ajan kesäkuukausia lukuunottamatta ja tiedotusmateriaalia jaettiin mm. B-Messuhallissa Helsingin NMKY:n järjestämissä Nappula-stadi-tapahtumissa yht. n. 12 000 kävijälle sekä Pirkkolan Urheilupuistossa urheilupäivänä ja Laajasalopäivän yhteydessä Laajasalossa. Lisäksi esitteitä jaettiin kaikkiin terveyskeskuksiin sekä postitettiin kaikkiin Helsingissä toimiviin ammatillisiin kouluihin. Pienempiä määriä esitteitä jaettiin muille kouluille, työpaikkoihin, kursseilla, asuntoloihin jne. Myös kaupunginkirjaston tiedotushyllyillä oli nuorisotoimiston esitteitä saatavana, samoin Kallion virastotalon neuvontapisteessä, matkailutoimistossa jne. Nuorisotoimiston materiaalia lähetettiin myös muihin kuntiin. Nuorisotoimiston sisäinen tiedotuslehti ilmestyi 14 kertaa.

Koti- ja ulkomaiset vierailut

Kertomusvuoden aikana nuorisotoimisto sai vieraita Japanista, Englannista, Saksasta, Ruotsista, Norjasta ja Tanskasta. Lukuisista kotimaisista vierailuista mainittakoon Tampereen, Joensuun ja Jyväskylän nuorisolautakuntien edustajien sekä Närpiön nuorisosihteerin ja järjestötyöntekijän käynnit.

Lainavarasto

Nuorisotoimiston lainavarastossa oli lainattavissa yht. 1 230 välinettä, joita lainattiin seuraavasti:

	lukumäärä	lainauspäiviä
– telttoja	328	10 964
– kenttäkeittiöitä	21	1 261
– keittiövälineitä	60	1 011
– työkaluja	8	–
– teknillisiä välineitä	134	8 487
– muita välineitä	679	311
yhteensä	1 230	22 034

Talous

Nuorisotoimiston tulot olivat kertomusvuonna 303 679,46 mk ja menot 5 599 088,94 mk sekä avustuksia oli 311 200 mk.

Taulu 1. Avoimien ovien kerhotoiminta v. 1974

Kerhon nimi	Jäsenet			Toiminta														
	ikä			pienryhmät				tilaisuudet				kurssit				kerho		
	7–14v.	14–20	keskim.	lukumäärä	kävijöitä	kokouksia	osanottajia	ohjelmaa	tanssia	erik. tap.	kävijöitä	lukumäärä	kävijöitä	kokouksia	osanottajia	avoinna iltaa	kävijöitä yht.	kävijöitä keskim. illassa
Haaga-kerho	50	221	17.2	8	1 595	88	18	5	20	28	866	1	221	38	6	216	18 386	85
Hertto-kerho	40	110	16.6	3	341	57	6	11	5	18	453	2	287	32	9	180	10 045	56
Jakomäki-kerho	70	330	15.9	15	3 070	556	6	10	46	30	1 545	–	–	–	–	237	22 394	95
Kettu-kerho	174	429	16.8	12	4 576	672	7	40	39	29	1 726	4	196	14	14	233	30 937	133
Kontu-kerho	121	198	15.5	6	5 883	233	25	24	15	39	1 175	2	290	8	36	228	25 088	110
Lautta-kerho	40	246	16.9	5	767	95	8	12	5	14	468	1	13	1	13	180	12 593	70
Malmi-kerho	36	110	16.6	12	610	80	8	154	2	30	579	1	12	1	12	175	9 323	53
Maunu-kerho	118	233	16.3	9	10 300	547	19	29	28	24	863	–	–	–	–	219	24 458	112
Mellu-kerho	391	459	16.4	14	14 523	691	21	16	33	16	548	4	249	19	13	238	26 852	113
Mylly-kerho	200	650	16.3	6	1 723	310	6	14	18	48	1 938	3	110	6	18	237	27 526	116
Yhteensä	1 240	2 986	16.4	90	43 388	3 329	124	315	211	276	10 161	18	1 378	119	121	2 143	207 602	943

Taulu 2. Kerhokeskusten käyttö vuosina 1973 ja 1974

Kerhon nimi	Pinta-ala m^2	Huone-luku	Käyttäneitä yhteisöjä		Osanottajia		Varatut tunnit		Käytetyt tunnit		Päiväkäyttö	
			vak.	tp.	1974	1973	1974	1973	1974	1973	1974	1973
											tuntia	
Hakaniemi	385	8	33	46	23 653	26 957	12 834	14 267	10 649	11 800	6 807	7 264
Herttoniemi[1]	557	5	3	12	4 281	3 003	1 533	820	660	552	497	375
Humalisto	253	6	3	32	4 272	3 402	7 788	5 003	7 760	4 986	6 695	3 231
Jakomäki[1]	394	4	3	1	1 972	2 584	177	875	137	856	20	769
Jokiniemi	110	2	5	5	2 273	2 579	805	862	441	538	21	26
Kaarela	166	2	13	11	7 381	7 533	1 544	1 600	1 312	1 262	253	387
Kankare[3]	206	4	11	4	10 313	10 781	4 891	3 903	2 628	1 716	1 586	457
Kannelmäki	72	2	7	3	6 268	861	1 041	861	700	751	24	7
Kasperi	177	3	13	1	13 848	12 523	4 838	4 914	4 165	3 808	3 153	2 121
Kettula[1][3]	825	10	5	6	4 306	3 853	3 357	1 032	1 969	893	1 455	426
Kirkkomäki	95	3	10	2	13 930	14 482	6 436	6 565	5 697	5 957	4 477	4 636
Klaarantien väestönsuoja[4]	238	1	1	Ilmailuyhdistys								
Kontula[3][5]	270	5	20	12	22 151	25 443	6 180	6 093	4 478	4 375	2 292	2 596
Korkeavuoren musiikkikellari	450	7	40	15	8 051	8 059	16 321	13 199	8 760	8 410	1 962	1 987
Kruunuhaka[3]	197	4	4	1	5 481	4 130	1 414	1 035	1 318	1 003	226	95
Kulosaari	514	5	16	46	11 390	10 161	3 493	3 809	2 404	3 221	730	1 148
Kumianpää	160	2	8	5	5 878	4 868	1 337	1 146	758	924	494	217
Kyläneva	223	2	11	3	10 930	13 654	2 940	2 643	2 435	2 125	1 379	1 129
Käpyrinne	207	4	10	14	10 086	12 659	7 115	7 707	3 730	3 939	1 554	2 046
Lauttasaari[1]	191	2	4	2	5 623	4 968	1 253	1 573	1 217	1 185	935	1 029
Malmi[1]	342	5	1	2	1 944	1 954	54	49	49	45	42	42
Maunula	69	1	7	2	4 735	6 164	1 375	1 345	1 003	1 078	600	626
Meilahti	98	2	2	—	2 746	2 264	4 205	2 672	4 151	2 558	2 570	1 707
Mellunmäki[1]	761	8	4	7	3 182	90	810	9	495	9	311	—
Munkkiniemi	188	1	13	10	7 664	6 729	2 053	2 090	1 525	1 411	901	702
Munkkiniemen väestönsuoja[4]	200	1	1	Ilmailuyhdistys								
Munkkivuori	660	5	24	29	33 934	33 314	9 716	8 022	7 506	5 878	4 597	3 117
Myllypuro[1][5]	330	4	5	2	7 395	8 610	2 121	2 313	2 019	2 275	1 775	1 985
Mäyrälinna	73	2	7	5	1 867	1 763	824	532	515	414	48	9
Pakkala[2]	277	3	6	4	9 920	3 897	5 502	1 735	5 330	1 668	4 717	1 471
Pihlajamäki[5]	200	3	9	4	34 357	32 042	6 969	6 779	6 584	6 246	5 732	5 414
Pihlajisto[2]	280	4	6	—	3 938	1 497	2 161	1 027	1 383	640	976	318
Pohjois-Haaga[1]	489	6	12	11	12 282	17 721	1 008	4 440	827	4 208	226	3 431

Kerhon nimi	Pinta-ala m^2	Huone-luku	Käyttäneitä yhteisöjä		Osanottajia		Varatut tunnit		Käytetyt tunnit		Päiväkäyttö	
			vak.	tp.	1974	1973	1974	1973	1974	1973	1974 tuntia	1973
Punavuori	254	7	19	11	11 227	11 215	4 820	4 167	2 574	2 377	384	345
Puotila	170	3	7	1	18 472	19 941	7 857	8 476	7 671	8 444	5 392	6 405
Puotinharju	84	1	7	4	5 975	6 371	1 431	1 310	783	770	471	477
Rintti	308	4	8	12	20 190	18 849	11 427	11 184	9 708	9 572	8 358	8 127
Roihuvuori	73	2	7	5	1 846	2 968	961	1 065	764	935	190	173
Stadion	150	1	8	37	5 721	5 347	848	979	691	777	235	394
Suomenlinna	140	2	1	1	3 168	2 539	1 030	1 580	1 018	1 576	128	228
Suursuo[1)3)]	745	8	4	15	6 376	6 265	916	724	658	593	345	379
Töölö	471	15	35	128	29 062	25 937	12 619	12 049	7 407	7 135	2 192	2 450
Unioninkatu[6)]	130	8	5	3	2 973	–	2 250	–	1 097	–	464	–
Vesala[2)3)]	330	5	3	5	10 726	12 608	4 205	4 160	4 092	3 793	4 000	3 609
Vilhovuori	222	4	20	24	13 432	13 468	5 826	4 498	5 099	3 916	3 585	2 541
Vuorenpeikko	386	4	16	1	11 482	13 411	3 584	2 753	1 898	2 136	342	363
Yhteensä	13 120	190	457	544	436 701	427 464	179 869	161 865	136 065	126 755	83 141	74 259

[1)] näihin lukuihin ei sisälly nuorisokahvilatoimintaa, [2)] kunnallista kerhotoimintaa, [3)] jengityötoimintaa, [4)] ilmailuyhdistys, [5)] kansakoulu, [6)] alkoi 1.4.

Taulu 3. Moottorihalli-, askartelupaja- sekä liikennekoulutukseen liittyvä toiminta v. 1974

Toimipaikka	Kursseja		Viihde-tilaisuuksia		Valistus-tilaisuuksia		Vierailuja		Kilpailu-tilaisuuksia		Retkiä		Ohjattu vapaa-aika		Yhteensä osanottajia
	kpl	osan-ott.	kpl	osan-ott.	kpl	osan-ott.	kpl	osan-ott.	kpl	osan-ott.	kpl	osan-ott.	uusia jäseniä	osan-ottajia	
Moottoripyöräkoulu	3	20													20
Moottorirata	14	330	1	120	43	860	3	25	1	18	2	35		1 328	2 716
Pakkalan moottorihalli			10	320	8	240	6	85			11	140	174	4 839	5 624
Kyläsaaren askartelupaja	2	36	5	310	8	270	5	40	2	80	10	350	250	7 964	9 050
Vuosaaren moottorihalli	2	55	11	614	8	460	6	105	2	50	13	410	279	5 686	7 380
Vesalan askartelupaja	1	28	4	320	7	580	11	159	2	85	3	180	250	7 320	8 672
Motorppa, Vuosaari					4	420							182	5 280	5 700
Pakkalan kerhot					7	280					14	165	105	3 458	3 903
Vuosaaren nappulakerho					5	75					12	160	86	1 005	1 240
Vesalan nappulakerho					6	180					8	320	108	1 330	1 830
Koulut, järjestöt ja erilaiset yhteisöt	2	130	2	160	23	805			4	280	2	145			1 520
Yhteensä	24	599	33	1 844	119	4 170	31	414	11	513	75	1 905	1 434	38 210	47 655

Eri toimintoihin osallistumis- ja käyntikertojen määrä noin 46 000
Tyttöjen osuus kokonaismäärästä noin 17 %.

25. Oikeusaputoimisto

Henkilökunta

Oikeusaputoimisto

Oikeusavustajana toimi kertomusvuonna varat. Severi Korpela 30.11. saakka, minkä jälkeen viransijaisena oli varat. Antero Ahola. Henkilökuntaan kuului lisäksi kertomusvuoden päättyessä 12 henkilöä seuraavasti: kolme apul.oikeusavustajaa, kaksi notaaria (joista toinen tp.), toimistonhoitaja, kirjaaja (tp.), kaksi kanslistia (tp), apul.kanslisti, toimistoapul. (tp.) ja vahtimestari (tp.). Lisäksi toimistossa oli harjoittelijoina Helsingin sihteeriopiston ja Helsingin kaupungin toimistokoulun oppilaita.

Virkaholhous

Virkaholhoustehtävissä oli kahdeksan henkilöä: kaksi virkaholhoojaa, kaksi toimistosihteeriä, toimistonhoitaja, kanslisti ja kaksi toimistoapulaista.

Toiminta

Varsinaiset oikeusapuasiat

Asioiden lukumäärä

Rekisteröityjä asioita oli 6 582 (ed. v. 5 875), ks. myös taulu 1, s. 4. Uusissa asioissa ryhdyttiin erityisiin toimenpiteisiin 1 824 (1 978) tapauksessa, muissa annettiin neuvontaa. Asiakaskäyntejä oli kaikkiaan 11 129 (11 010).

Asioiden määrä lisääntyi siis edellisestä vuodesta n. 12 % ja asiakaskäynnit lisääntyivät n. 1 %. Uusia muihin toimenpiteisiin kuin neuvontaan johtaneita asioita oli n. 8 % vähemmän kuin v. 1973.

Suurin lisäys tapahtui avioero-, perintö- ja vuokra-asioissa sekä velvoiteoikeudellisissa asioissa.

Suurin asiaryhmä oli edelleen avioerot 1 336 (1 134), joista käytiin oikeutta 383 (362) tapauksessa. Asumuseroasioita oli 797 (806), joista käytiin oikeutta 177 (177) tapauksessa. Muita suuria ryhmiä olivat 1 178 (976) perintöoikeudellista asiaa ja 714 (557) vuokra-asiaa. Työ- ja palkkariitoja rekisteröitiin 222 (206). Niissä käytiin oikeutta 11 (12) jutussa. Asia sovittiin asianosaisten kesken 58 (54) tapauksessa. Muista 173 (140) riitaisesta tapauksesta osa sovittiin ilman, että sovinnon tuloksesta olisi toimistolle nimenomaisesti ilmoitettu ja osassa todettiin asiakkaan olleen väärässä tai jutun muuten olleen toivoton.

Elatusapumaksut

Avioliittolain mukaiseen elatusvelvollisuuteen perustuvia elatusapumaksuja tuomittiin toimiston asiakkaille 126 685 (108 045) mk kuukaudessa.

Palkkasaatavat

Palkkasaatavia tuomittiin maksettavaksi 24 099 (9 477) mk, palkkasaatavia, jotka maksettiin neuvottelun tuloksena ilman oikeudenkäyntiä, oli 21 338 (19 537) mk ja muita saatavia tuomittiin maksettavaksi 16 452 (6 669) mk.

Kirjeenvaihto ym.

Kirjeenvaihtoa ja muita kirjallisia tehtäviä oli seuraavasti:

	v. 1974	v. 1973
– kirjeitä ja postikortteja	2 884	3 467
– maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksia	470	505
– haastehakemuksia	627	670
– muita kirjelmiä eri tuomioistuimille ja virastoille sekä erilaisia asiakirjoja	684	773
yhteensä	4 665	5 415

Oikeudenkäynnit

Päätökseen saatetuista 728 (719) oikeudenkäynnistä voitettiin kokonaan tai osaksi 684 (684) ja hävittiin 44 (35). Muut ovat jääneet eri syistä sikseen.

Esiintymisiä oli alioikeudessa 1 291 (1 392), joista Helsingin raastuvanoikeudessa 1 277 (1 366) sekä Espoon ja Vantaan kihlakunnanoikeudessa yht. 14 (25).

Helsingin hovioikeudessa hoidettiin 74 (64) juttua ja korkeimmassa oikeudessa 10 (7) juttua.

Maksuton oikeudenkäynti

Maksuttoman oikeudenkäynnin hakemuksia tehtiin 470 (505), joista kymmenen oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä. Hakemuksista hyväksyttiin 410 (439) ja hylättiin 47 (50). Eri syistä peruutettuja oli 13 ja v:lle 1975 siirtyi 12.

Asiakkaat

Asiakaskäyntejä oli 11 129 (11 010), jotka jakautuivat kuukausittain seuraavasti:

	vastaanotto-päiviä	käyntejä		vastaanotto-päiviä	käyntejä
– tammikuu	23	1 154	– elokuu	22	890
– helmikuu	20	1 004	– syyskuu	21	931
– maaliskuu	21	947	– lokakuu	23	1 026
– huhtikuu	21	864	– marraskuu	22	1 067
– toukokuu	23	969	– joulukuu	18	619
– kesäkuu	19	763			
– heinäkuu	23	895	yhteensä	256	11 129

Käyntejä oli päivää kohden keskim. 43.4 (43.2). Suurin kävijämäärä yhtenä päivänä oli 115 (117) ja pienin 4 (17).

Asiakkaat jakautuivat eri sosiaaliryhmiin seuraavasti:

sosiaaliryhmä[1]		asiakkaita	näistä naisia
I	= johtavassa asemassa olevat ym.	233	123
II	= pienyritt., työnjoht., ylempi tstohenkilöstö ym.	1 002	641
III	= ammattityöntek., alempi tstohenk., ym.	3 496	2 482
IV	= apu- ja sekatyöntek.	1 851	1 461
yhteensä		6 582	4 707

[1] Helsingin kaupungin tilastotoimiston käyttämä sosiaaliryhmitys.

Virkaholhous

Kertomusvuonna kirjattiin uusia holhoustoimia 144 (ed. v. 139). Vuoden aikana päättyi kuoleman johdosta 55 (88) holhoustointa, toisen holhoukseen siirtyi 9 (5) sekä holhouksesta vapautui 6 (11) holhottavaa. Vuoden päättyessä oli holhouksia yht. 1 622. Oikeudenkäyntejä oli holhottien asioissa 49 (29) ja erityistä tehtävää varten määrättyjä uskotun miehen toimia 60 (45). Asiakaskäyntejä tehtiin päivittäin keskimäärin 25 (23).

Holhottien tilinpidossa tehtiin 57 556 kirjausvientiä ja omaisuuden säilyttämistä varten oli vuokrattuna varastotilaa talosta Väinölänkatu 5 sekä lämmitettyä autotallitilaa talosta Vuolukiventie 1.

Talous

Toimiston menot olivat kertomusvuonna 948 464 (738 975) mk ja tulot 355 756 (256 390) mk.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain mukaan toimiston lakimiehille ja notaareille tuomittiin asianajopalkkioita 213 661 (140 913) mk ja asiakkaiden vastapuolilta perittiin korvauksia 685 (545) mk. Holhouspalkkiota saatiin 135 004 (114 560) mk ja muita tuloja (sairausvakuutuspäivärahoja ym.) 6 406 (372) mk.

Taulu 1. Rekisteröidyt asiat, toimenpiteet ja tulokset eri asioissa vuonna 1974

Asian laatu	Rekisteröityjä asioita yhteensä	Laadittu hakemuksia, kirjelmiä ja asiakirjoja	Sovittuja	Voitettu oikeudenkäynnissä	Hävitty oikeudenkäynnissä	Jätetty eri syistä sikseen	Jätetty eri tuomioistuimeen ja virastoihin	Siirtyy seuraavaan vuoteen
Asumuseroja	797	286	8	175	2	40	3	63
Avioeroja	1 336	629	6	372	17	54	9	173
Osituksia	163	27	7	5	–	3	1	14
Elatusapuja	287	94	12	43	9	6	14	26
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	273	77	5	26	5	6	4	19
Holhousasioita	79	29	–	3	–	3	3	2
Perintö- ja testamenttiasioita	1 178	227	16	4	2	9	44	10
Vuokra-asioita	714	110	11	20	2	7	28	8
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	191	15	2	2	–	5	4	7
Työ- ja palkka-asioita	222	17	58	10	1	35	2	15
Muita velvoiteoikeuteen kuuluvia asioita	437	39	48	11	3	17	5	22
Sosiaalihuoltoa ja -vakuutusta koskevia asioita	153	69	2	1	–	1	37	1
Veroasioita	183	102	–	2	–	–	23	–
Eläkeasioita	105	14	2	–	–	–	13	–
Liikennerikkomuksia	51	2	1	1	–	–	–	2
Muita rikosasioita	131	9	3	2	–	1	1	2
Täytäntöönpano- ja ulosottoasioita	71	12	1	–	–	2	5	3
Konkurssiasioita	24	11	–	4	–	–	2	–
Sekalaisia asioita	187	12	23	3	1	4	2	7
Yhteensä	6 582	1 781	205	684	42	193	200	374

26. Oppisopimustoimisto

Henkilökunta

Kertomusvuonna kuului toimiston henkilökuntaan koulutustarkastaja, toimistonhoitaja ja toimistoapulainen.

Toiminta

Oppisopimukset ja ammattitutkinnot

Vuoden 1974 aikana solmittiin suunnilleen saman verran oppisopimuksia kuin edellisenäkin vuonna. Erityisesti konttorityöntekijän oppisopimusten lisäys oli huomattava. Voimassa olevien oppisopimusten kokonaismäärä väheni kuitenkin mm. siksi, että oppilaiden koulutusajat jatkuvasti lyhenivät ja yhä uusia työpaikkoja siirtyi kaupungin hallinnollisten rajojen ulkopuolelle. Oppisopimuksia purettiin kertomusvuonna myös normaalia enemmän.

Kertomusvuonna voimassa olleiden oppisopimusten ja suoritettujen ammattitutkintojen määrät käyvät selville ammattialoittain seuraavasta taulukosta:

Ammattiala [1]	Voimassa olevia oppisopimuksia 31.12. 1974	Rekisteröityjä oppisopimuksia v. 1974	Ammattiala [1]	Voimassa olevia oppisopimuksia 31.12. 1974	Rekisteröityjä oppisopimuksia v. 1974
Valokuvaaja (14/68)	2	—	Jalkineenkorjaaja	2	2
Instrumenttias. (23/68)	—	—	Auton sähköasentaja	1	—
Leipuri	14	9	Auton yleisasentaja	5	2
Kondiittori	14	3	Viilaaja	1	1
Asemoija	43	25	Koneenasentaja	5	4
Graaf. kuvankorjaaja	16	3	Työkaluntekijä	8	3
Graaf. valokuvaaja	35	20	Sorvaaja	9	4
Kemigrafisyövyttäjä	1	—	Keittäjä-kylmäkkö	108	47
Kirjansitoja	4	4	Tarjoilija	16	6
Kohopainaja	9	5	Myyjä	42	16
Kopioija	15	7	Konttorityöntekijä	69	45
Käsinlatoja	39	14	Vähittäiskaup.somistaja	3	3
Offsetpainaja	75	49	Rakennusmaalari	3	1
Tiikelipainaja	—	—	Puhelinkojeasentaja	2	2
Syväpainaja	13	6	Puhelinkeskusasentaja	7	7
Syväpainosyövyttäjä	3	1	Konepuuseppä	1	—
Valolatoja	13	11	Radio- ja TV-asentaja	3	2
Kultaseppä	3	1	Sähköasentaja	18	5
Kampaaja	2	1	Voimajohtoasentaja	2	—
			yht.	606	309

1) Ammattialojen (= oppiohjelmien) kohdalla noudatettava samaa järjestystä kuin 27.02.1974 laaditussa oppiohjelmaluettelossa.

Oppisopimusoppilaiden työnopetukseh valvonnassa ja koulutuskorvausten laskennassa käytettyä atk-menetelmää kehitettiin edelleen. Lisäksi toimisto avusti eräitä keskustoimikuntia ammattitutkintojen järjestelyissä.

Kurssitoiminta

Ammattienedistämislaitos, *E-instituutti, Helsingin Hotelli- ja ravintolakoulu, Valkeakosken ammattikoulu, Käpylän ammattikoulu* sekä *ammattioppilaitosten kurssitoimisto* järjestivät oppisopimusoppilaille tietopuolista koulutusta oppisopimustoimiston huolehtiessa oppilaiden kursseille kutsumisesta. Yhteistyössä henkilöasiainkeskuksen koulutusosaston kanssa järjestettiin yksi työnopettajille tarkoitettu peruskurssi (25 henkeä) ja yksi työnopetuksen jatkokurssi (19 henkeä).

Tiedotustoiminta

Toimisto jakoi oppisopimuskoulutusta koskevaa tiedotusmateriaalia sekä suoritti oppilasneuvontaa. Koulutustarkastaja luennoi lisäksi erilaisissa tilaisuuksissa ja kursseilla oppisopimuskoulutuksesta sekä osallistui eräiden keskustoimikuntien työskentelyyn.

Talous

Menot ja tulot

Vuosi*menot* olivat yhteensä 133 620 mk ja pääasiassa valtionapuina saadut *tulot* yhteensä 30 182 mk, mitkä vastaavat n. 170 mk: n nettomenoja kutakin vuoden lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden.

Valtionapu

Kaupungin talousarvion ulkopuolella välitettiin yhteensä 371 110 mk ammattikasvatushallituksen myöntämiä valtionapuja oppisopimusoppilaita kouluttaville työnantajille. Tämä merkitsi kutakin v. 1974 lopussa voimassa ollutta oppisopimusta kohden n. 610 markan koulutuskorvausta.

27. Palkkalautakunnan toimisto

Henkilökunta

V. 1974 palkkalautakunnan toimistoon kuului yhteensä 19 vakinaista ja neljä tilapäistä virkaa sekä 10 työsopimussuhteista tointa. Toimistoa johti toimistopääll. Erkki Salmio. *Lukumäärä*

Toimistohenkilökunnassa tapahtui kertomusvuonna seuraavat muutokset: *Vaihtuvuus*
toimistosta *erosi* kahdeksan henkilöä: ts. palkkausteknikko, ts. käsittelijä, tp. kanslisti, tstoapulainen, apul.kirjaaja ja kaksi tp. puolipäivätstoapulaista. Lisäksi yksi tstoesimies siirtyi eläkkeelle.

Toimistoon *valittiin* 19 viran- tai toimenhaltijaa:
kolme sihteeriä, sekä yksi tp. ja yksi ts. sihteeri, ts. palkkausteknikko, kaksi tstoesimiestä, tstonhoitaja, kaksi kanslistia, yksi ts. kanslisti, neljä tstoapulaista, yksi tp. ja yksi ts. puolipäivätstoapulainen ja vahtimestari.

Toimitilat

Toimisto työskenteli kertomusvuoden aikana Lasipalatsissa samoissa huonetiloissa kuin edellisenäkin vuonna.

Palkkalautakunnan toimisto

Toiminta

Käsitellyt asiat

Toimiston käsittelemät asiat jakaantuivat toimintayksiköille, jotka hoitivat melko itsenäisesti virkasuhde-, työsuhde-, eläke- ja ikälisä-, tutkimus- ja tilasto-, luontoissuoritus-, sairausvakuutus- ja leski- ja orpoeläkekassa-asioita sekä kansliatehtäviä. *Työnjako*

Toimiston diaariin merkittiin kertomusvuoden aikana yht. 3 603 asiaa, joista oli kaupunginhallituksen lausuntopyyntöjä 302. Toimiston lähettämien diaariin vietyjen kirjeiden lukumäärä oli 712. Lautakunnan pöytäkirjoihin merkittiin 2 746 ja toimistopäällikön päätösluetteloon 567 pykälää. Käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli todellisuudessa kuitenkin esitettyä huomattavasti suurempi, sillä mm. ikälisä-, sairausvakuutus- ja vuokra-asuntojen vuokra-asioita ei merkitty diaariin. Lisäksi yhteen pöytäkirjapykälään saattoi sisältyä useiden henkilöiden ikälisä- ym. päätöksiä. Hautausavustusanomuksia käsiteltiin 386, yhteismäärältään 703 172 mk. *Asioiden lukumäärä*

Virka- ja työsuhdeasiat

Toimisto antoi kertomusvuoden kuluessa lukuisia lausuntoja ja tietoja viranhaltijain ja työntekijäin palkkauksesta ja palvelusehdoista sekä niitä koskevien määräysten tulkinnasta. Virastoille ja laitoksille virka- ja työehtosopimusasioissa annetun asiantuntija-avun lisäksi käytettiin palkkalautakunnan toimiston henkilökuntaa runsaasti myös kaupungin järjestämien koulutustilaisuuksien opetusvoimana. Työmarkkinakentän lisääntynyt koulutustarve ja sen myötä syntynyt koulutustilai- *Palvelut, koulutustoiminta ym.*

suuksien lukumäärän kasvu ovat seurausta uudesta n. neljä vuotta käytössä olleesta kunnallisesta sopimusjärjestelmästä.

Osallistuminen kunnallisten järjestöjen ja elinten työskentelyyn

Toimisto otti osaa myös kunnallisten keskusjärjestöjen, kunnallisen sopimusvaltuuskunnan, sairaalaliiton ja kunnallisen eläkelaitoksen työskentelyyn. Osallistuminen näissä elimissä käsiteltävien asioiden valmisteluun ja niitä koskeviin eri tasoisiin neuvotteluihin vaati huomattavasti toimiston henkilökunnan työaikaa.

Palkkalautakunnan toimistossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana yht. 906 virkavapausesitystä ja -anomusta, jotka jakaantuivat perusteen mukaan seuraavasti:

Virkavapauden ja työloman myöntäminen

Palkatonta virkavapautta koskevat esitykset ja anomukset

	kpl
— toisen viran hoitamista varten	228
— jatkokoulutuskursseja ym. opintoja varten	83
— yksityisasioista varten	150
— ulkomaisia opintomatkoja varten	2
— kunnallisen eläkelaitoksen myöntämää työkyvyttömyyseläkettä varten	31
— muihin tarkoituksiin	18
yht.	512

Palkkaetuja virkavapauden ajalta myönnettiin seuraaviin tarkoituksiin:

	kpl
— osallistuminen ulkom. kongressiin tsm.	54
— ulkomainen opintomatka	25
— täydennysoppijaksot	40
— luottamusmieskurssit	71
— erilaiset jatko- yms. kurssit ja opintopäivät	86
— kotimaiset kongressit, kokoukset yms.	27
— osallistuminen urheilukilpailuihin	39
— käräjien seuraaminen ja toimittaminen	6
— väestönsuojelukoulutus	19
— muihin tarkoituksiin	27
yht.	394

Palkallisia työlomia myönnettiin 82.

Palkka- ym. neuvottelut

Viranhaltijain, toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkaus- ja muita palvelusehtoja ym. koskevia neuvotteluja käytiin yhteensä 144.

Toimisto lähetti kertomusvuoden aikana virastoille ja laitoksille useita työehtosopimusten tulkintaa koskevia kiertokirjeitä.

Eläke- ja ikälisäasiat

Vuoden aikana myönnettiin 471 *eläkettä* sekä leskieläkkeitä ja kasvatusavustuksia yht. 126.

Ikälisiä koskevia päätöksiä tehtiin yht. 4 187. Palveluaika-anomuksia käsiteltiin kaikkiaan 445.

Sairausvakuutusasiat

Toimistossa käsiteltiin kertomusvuoden aikana 9 456 päiväraha- ja 2 535 jatkopäivärahahakemusta. Äitiysrahahakemuksia oli 583 ja jatkohakemuksia 866. Sairausvakuutustoimikunta hylkäsi 529 anomusta, joista palkkalautakunnan toimisto teki 28 valitusta. Sairausvakuutustoimistoilta saatiin päivärahoina ja äitiysrahoina yht. 7 297 325 mk. Vastaavasti kaupunki suoritti v. 1974 sairausvakuutusmaksuina 13 939 107 mk.

Luontoissuoritusasiat

Luontoissuoritusasioita koskevia anomuksia ja esityksiä käsiteltiin toimistossa kertomusvuoden aikana 658, joista asuntoasioita oli 483, puhelinasioita 152 ja muita 23. Tehdyt esitykset koskivat eräissä tapauksissa useita henkilöitä.

Muut asiat

Määräraha-esitykset

Sairaussijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin toimistossa 82 arvoltaan yht. 1 348 043 mk.

Viransijaismäärärahoja koskevia esityksiä käsiteltiin 60, vastaten 93 680 mk.

Ikälisien maksamista varten tehtyjä lisämäärärahaesityksiä käsiteltiin toimistossa 4, joiden arvo oli yhteensä 317 795 mk.

Palkanlisien myöntäminen

Konekirjoitus- ym. lisiä myönnettiin toimistopäällikön päätösluettelon mukaan 131, eli yht. 95 024 mk.

Virkakortisto

Kortistoon merkittiin perustettuja virkoja yhteensä 441 ja siitä poistettiin lakkautettuja virkoja 249.

Urakkahinnoittelukysymyksiä käsittelevä neuvottelukunta

Neuvottelukunnan puh.johtajana toimi tstopääll. Erkki Salmio sekä jäseninä työpääll. Juha Komsi, osastopääll. Helge Henriksson, toimistopääll. Pentti Roukka, apul.katurakennuspääll. Seppo Hirvonen ja palkkausins. Kyösti Suikkanen. Neuvottelukunnan sihteerinä toimi palkkaustekn. Osmo Rytkölä.

28. Palolaitos

Yleiskatsaus

Organisaation kehittäminen

Huolimatta palolainsäädännön tarkistamistyön pitkittymisestä kehitettiin v. 1974 palolaitoksen organisaatiota ottaen huomioon mm. palolautakunnan v. 1971 hyväksymät yleiset kehittämistavoitteet. Eräänä osatavoitteena oli päällystön asteittainen siirtäminen päivävalvelukseen. Tätä varten perustettiin vuorotyössä olevien palomestareiden työajan lyhentämisen takia päiväpalvelukseen kaksi uutta palomestarin virkaa velvollisuuksin osallistua päivystykseen palopäällikön määräämällä tavalla.

Hälytyskeskukseen perustettiin kuusi uutta virkaa, joista kolme hälyttäjän ja kolme hätäkeskuksen hoitajan virkaa.

Vanhentuneen johtosäännön asettamista rajoituksista huolimatta palolaitoksen järjestysmuotoa on pyritty asteittain kehittämään. Osastojen organisaatiota ja toimintaa tehostettiin sisäisillä uudelleenjärjestelyillä. Palonehkäisyosaston kohdalla tässä ei kuitenkaan onnistuttu, vaikka palolautakunta teki myös kertomusvuonna useita tätä koskevia esityksiä. Ongelmana oli lähinnä henkilöstön kelpoisuusehtojen ja palkkauksen välinen ristiriita.

Rakennustoiminta

Palolaitoksen uudisrakennusohjelmaan liittyen valmistui toimintavuoden alussa uusi Suomenlinnan paloasema, jonka virallinen avaus tapahtui palolaitoksen vuosipäivänä 1.10. Paloasemalla on tilat yhdelle paloautolle ja sairasautolle miehistöineen. Avauspäivään mennessä oli paloasema vastaanottanut toimintavuonna yli 100 hälytystehtävää, mikä osaltaan osoittaa aseman tarpeelliseksi saarella.

Herttoniemen paloaseman yhteyteen rakennettiin kevyt tilapäinen sairasautovarikko, jonne sijoitettiin päivittäisestä käytöstä poistetut, mutta varavalmiuteen kelpaavat sairasautot. Järjestely paransi sairaankuljetustoimen *katastrofivalmiutta.* Keskuspaloaseman (Kallio) rakennustyöt jatkuivat toimintavuonna suunnitelmien mukaan ja *Erottajan paloaseman* saneerausta koskeva suunnittelu eteni pääpiirustusvaiheeseen.

Koulutustoiminta

Palolaitoksen uusittu *peruskoulutusjärjestelmä* käsitti kertomusvuonna kaksi palotoimen peruskurssia. Vuoden alussa valmistuivat ensimmäiset kahden vuoden perusteellisen koulutuksen saaneet uudet palomiehet. Kyseessä olevan ensimmäisen palotoimen peruskurssin päättäjäistilaisuus pidettiin koulutuskeskuksessa Haagan paloasemalla 31.1. Kurssinsa päättäneet palomiesoppilaat nimitettiin samalla palomiehen virkoihin.

Kuvaustoiminta

Palolaitoksen kuvaustoimintaa jatkettiin kertomusvuonna entiseen tapaan eli päivystävän palomestarin kuljettajan toimesta. Kuvauskohteet määriteltiin toimintaohjeella, jonka lisäksi päivystävä palomestari voi määrätä suoritettavaksi valokuvauksia tarpeen mukaan ja kuvat arkistoidaan erityisen kuvausryhmän toimesta. Palo- ja onnettomuustapauksissa otettuja kuvia on käytetty menestyksellisesti sekä palonsyyn- että rikostutkinnassa. Kuvia luovutettiin toistaiseksi vain virkakäyttöön ja koulutustoimintaan.

Työsuojelu Työturvallisuutta tehostettiin kertomusvuonna merkittävästi hankkimalla alan valtakunnalliset määräykset täyttävä sammutusvarustus sammutusosaston koko henkilöstölle samoin kuin sopimuspalokuntien hälytysosastoille.

Henkilökunta

Vaihtuvuus *Palolautakunta täytti* kertomusvuoden aikana 17 virkaa: tp. koulutuspäällikön, tp. sairaankuljetuspäällikön, kaksi palokersantin, paloinsinöörin, korjausmestarin, kaksi tp. apul.palotarkastajan, kaksi paloesimiehen, kaksi tp. palomestarin, apul.palomestarin, kaksi toimistoapulaisen, kirjanpitäjän sekä tp. laitosmiehen virat.

Palopäällikkö nimitti kertomusvuonna virkoihin 14 palokorpraalia (ylipalomies) ja 30 palomiestä, *valitsi* työsopimussuhteeseen palotoimen peruskurssille 22 palomiesoppilasta sekä *palkkasi* työsopimussuhteeseen 9 henkilöä: autokorjaamon huoltomiehen, 2 lähettiä, puusepän, 2 puhelunvälittäjää, vahtimest.-lämmittäjän, tstoapulaisen ja -virkailijan. Lisäksi palopäällikkö *palkkasi* hätäkeskuksen hoitajan tp. virkoihin 3 henkilöä ja hälyttäjän tp. virkoihin 3 henkilöä sekä tp. palomiehen määräaikaisvirkaan, 44 palomiesoppilasta, viisi ts. sairaankuljtettajaa, tp. toimistoapulaisen ja 16 tuntipalkkaista ts. sammutusmiestä Suomenlinnan palolaitokseen.

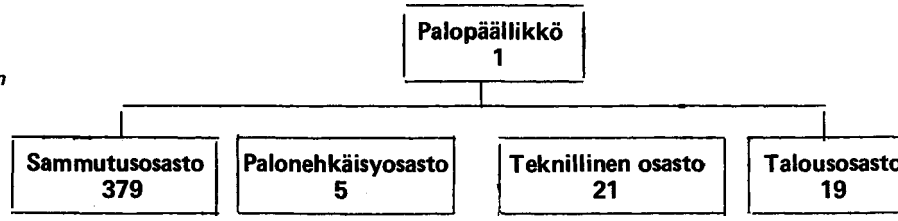
Paloesimiehen tehtäviin Suomenlinnan paloasemalle palopäällikkö määräsi eri pituisiksi ajanjaksoiksi kahdeksan laitoksen ylipalomiestä.

Palolaitoksen *palveluksesta erosi* kertomusvuonna 14 henkilöä: paloinsinööri, paloteknikko, ylipalomies, 4 palomiestä, sairaankuljettaja, hätäkeskuksen hoitaja, puhelunvälittäjä, 2 tstoapulaista, kirjanpitäjä ja lähetti.

Kertomusvuoden aikana palolaitoksen henkilökunnasta *kuoli* kaksi henkilöä, *eläkkeelle siirtyi 15* henkilöä: 7 palokorpraalia, 2 palokersanttia, korjausmestari, 2 ruiskumestaria, puuseppä ja 2 ylipalomiestä.

Henkilökuntaan kuului kaikkiaan 404 miestä ja 21 naista, eli yht. 425 henkilöä, jotka jakautuvat eri osastoille seuraavasti:

Henkilökunta osastoittain

Sammutusosastoon on tässä luettu kuuluvaksi palomiesoppilaiden lisäksi neljä työsopimussuhteista sairaankuljettajaa ja talousosastoon palkkiovirkainen kapellimestari.

Tapaturmat Kertomusvuoden aikana sattui sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä 21 ja harjoituksissa työpalveluksessa 87 tapaturmaa, joiden aiheuttamat työpäivämenetykset olivat yht. 1 214 päivää. Teknillisen osaston henkilökunnan keskuudessa sattui 5 tapaturmaa ja palonehkäisyosastolla yksi tapaturma aiheuttaen yht. 33 työpäivän menetystä. Talousosaston henkilökunnan keskuudessa sattunut yksi tapaturma ei aiheuttanut työstä poissaoloa. Tapaturmakorvauksia suoritettiin yht. 54 509 mk.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille sairauslomaa 662 kertaa; sairauspäiviä oli yhteensä 5 601. Työsopimussuhteessa olevien vastaavat luvut olivat 51 ja 491 sekä palomiesoppilaiden 66 ja 431.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava:

Henkilökuntaryhmä	Sairaus-tapauksia	Sairauspäiviä keskim. vuodessa sairaustapausta kohti	henkilöä kohti
Viranhaltijat			
- päällystö	19	7.32	6.95
- alipäällystö	59	7.08	19.90
- miehistö	586	8.38	19.04
- talous- ja huolto henkilökunta	24	10.20	10.65
Työsopimussuhteessa olevat	108	8.39	12.76

Koulutus

Koulutuskeskuksessa jatkui opetus toisella *palotoimen peruskurssilla* koko kertomusvuoden ajan. Kolmas palotoimen peruskurssi aloitettiin 15.1. ja sen oppilasmäärä oli 22.

Kertomusvuoden aikana palolaitoksen henkilökunta toimi *opetustyössä* koulutuskeskuksen kursseilla yli 2800 tuntia. Ammattikasvatushallitus myönsi koulutuskeskuksen järjestämille kahdelle palotoimen peruskurssille *valtionavustusta* yhteensä 60 730 mk. Koulutuskeskuksen toimintaa johti edelleen koulutuspääll. Bo Winqvist. Koulutuskeskuksen vastuuhenkilön apulaisena ja sijaisena toimi palomest. Jouko Järvinen.

Koulutuspäällikkö osallistui maanpuolustuskursseille, kaksi palokorpraalia suoritti Valtion palo-opiston palomiesluokan ja neljä sairaanhoito-oppilaitoksen sairaankuljetuskurssin. Lisäksi kaksi henkilöä osallistui Valtion palo-opistossa järjestetyille happilaitteiden huoltokoulutuspäiville ja kaksi suoritti siellä palomestariluokan ensimmäisen jakson. Edelleen oli laitoksessa 12 osanottajaa Helsingin kaupungin henkilöasiainkeskuksen järjestämillä eri alojen kursseilla.

Kalusto

Pelastusautot

Vuosina 1971-1973 pyrittiin uusimaan erityisesti sairasautokalustoa. Kertomusvuonna aloitettiin sen sijaan sammutus- ja pelastuskaluston uusinta. Niinpä vuoden aikana otettiin käyttöön kolmas pelastusauto, joka on varustettu 163 hevosvoimaisella keskimoottorilla ja automaattivaihteistolla. Käsityökalujen sekä omalla polttomoottorilla toimivien välineiden lisäksi miehistö voi käyttää myös sähköllä ja paineilmalla toimivaa pelastuskalustoa. Autossa on oma kiinteä sähkögeneraattori ja paineilmakompressori. Pelastusauton kalustolla on mahdollista myös valaista onnettomuusalue tehokkaasti pimeänä aikana.

Sammutusautot

Varsinaisia sammutusautoja hankittiin kaksi, joiden välineistöön kuuluu sammutus-, pelastus- ja raivauskalustoa sekä hengityssuojaimet koko miehistölle. Erityistä huomiota on kiinnitetty järeään sammutuskalustoon. Sammutusautot on varustettu mm. siirrettävillä vesi- ja vaahtotykeillä, joiden läpivirtausteho on 2 000 l/min.

Sairasautot

Kertomusvuonna hankittiin myös yksi lääkintöhallituksen sairasautojen mittoja ja varusteita koskevan ohjeen vaatimukset täyttävä sairasauto. Paloasemien ym. moottoriajoneuvotilanne v. 1974 selviää jäljempänä esitetystä taulusta.

Ruiskuveneet ym.

Keväällä uusittiin ruiskuveneen moottorit dieselkäyttöisiksi sekä samalla myös veneen palopumput. Henkilökuljetuksia varten hankittiin yksi miehistöauto ja kalustokorjaamolle uusi huoltoauto.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen, sammutus- ja pelastusalusten sekä moottoriruiskujen lukumäärä ja sijoitus vuoden lopussa ilmenevät seuraavasta taulukosta.

Paloasemien ym. moottoriajoneuvot v. 1974.

Sijoituspaikka	Johtoautoja	Sammutus/pelastusautoja	Pelastusautoja	Säiliöautoja	Vaahtoautoja	Letkuautoja	Konetikasautoja	Nostolava-autioja	Pelastussukeltaja-autoja	Sairasautoja	Vesi/öljyvaiinkoautoja	Henkilöautoja	Kuorma- ja pakettiautoja	Traktoreita	Yhteensä	Sammutus- ja pelastusaluksia	Moottoriruiskuja
Sammutusosasto																	
Keskuspaloasema		1			2	1	1	1	1	1	1				8		3
Erottajan paloasema	3	2					1			6		2	1	1	17	3	4
Suomenlinnan paloas.		1								1					2		2
Haagan paloasema		2	2			1	1			1		2		1	10		6
Meilahden lääkäri-ambulanssiasema										1[x]					1		
Käpylän paloasema		1								1			1		3		3
Malmin paloasema		1								1					2		
Herttoniemen paloas.		1		1						1					3		2
Liikennelaitoksen raitiovaunukorjaamo			1							1					1		
Varalla ja koulutus-käytössä		7	1	1						4					14		
Teknillinen osasto										1[x]		1	2		3		86
Yhteensä	3	16	4	2	2	2	3	1	1	18	1	5	4	2	64	3	106

x) Lääkäriambulanssi

Palolaitoksella oli siis 31 varsinaista sammutus- ja pelastusautoa.

Moottori-ruiskut ja pumput

Moottoriruiskuista oli *kaasuturbiinipumppu* teholtaan 2 200 l/min., 15 ruiskua teholtaan 2 000 l/min., kaksi 1 500 l/min., neljä 1 400 l/min., kolme 1 000 l/min., 63 800 l/min., kaksi 600 l/min., neljä 500 l/min. ja kuusi 230 l/min.

Ruiskuveneen pumppujen teho oli yhteensä 7 000 l/min. Veneessä oli lisäksi *vaahtosammutus-laitteet.* Hyökkäysveneessä oli yksi kannettava *moottoriruisku teholtaan* 2 000 l/min. sekä yksi pienoisruisku teholtaan 500 l/min.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteenlaskettu vesiteho oli 164 530 l/min.

Letkut

Käyttökelvotonta letkua poistettiin 864 metriä. Letkuvarastossa oli vuoden lopulla yhteensä 88 090 metriä paloletkua, josta 51 435 metriä oli 3" liittimellä varustettua pääjohtoa sekä 36 460 metriä 2" liittimellä varustettua työjohtoa.

Palopostit ja vedenottopaikat

Kertomusvuoden aikana valmistui kaupungin vesijohtoverkostoon 96 uutta palopostia, joita oli vuoden lopussa kaikkiaan 6 264. Esikaupunkialueilla oli lisäksi *palokaivoja ja -altaita.*

Sammutus-, avunanto-, pelastus- ja sairaankuljetustoimi

Onnettomuudet

Kertomusvuonna sattuneista pahimmista onnettomuuksista mainittakoon
- Merihaan rakennustyömaan hissionnettomuus, jossa 4 miestä sai surmansa;
- Kyläsaaren jätteidenpolttolaitoksen rakennustyömaalla tapahtunut räjähdys, jossa 4 miestä sai surmansa ja 4 loukkaantui, ja jolloin vaarallisen sortuman raivaustyö työllisti palolaitoksen yksiköt usean tunnin ajaksi;
- kolmen linja-auton yhteenajo Sörnäisten Rantatien ja Vilhonvuorenkadun risteyksessä, jolloin palolaitoksen sairasautot kuljettivat 29 loukkaantunutta eri sairaaloihin;

Suurpalot

Vuoden aikana syttyneistä tulipaloista mainittakoon
- varastopalo Sörnäisten rantatie 27:ssä, joka aiheutti runsaan savunmuodostuksen ja pahan liikenneruuhkan, sammutustyön kestäessä useita tunteja;
- kerrostalojen ullakkopalot Myllypurossa Yläkiventie 8:ssa, ja 2:ssa jolloin molempien talojen ullakot tuhoutuivat täysin, joskin henkilövahingoilta säästyttiin;
- Laajasalossa paloi omakotitalo, joka oli täysin tulessa palokunnan saapuessa paikalle ja sisällä olleet viisi henkilöä olivat menehtyneet;
- Ruoholahden varastoalueella tuhoutui lähes täydellisesti Renlund Oy:n varastorakennus, jolloin paloalueella sai surmansa yksi mieshenkilö ja palovahingot nousivat n. 10 milj. markkaan;
- Salmisaaressa Porkkalankatu 7:n palossa tuhoutui Mahogany Oy:n n. 100 metriä pitkästä saha- ja varastorakennuksesta puolet, mikä aiheutti n. 5-7 milj. mk:n vahingot;
- räjähdysmäisessä asuntopalossa Lapilahdenkatu 1:ssä asunnossa olleet 4 henkeä menehtyivät, mutta palokunta sai pelastetuksi asunnosta yhden lapsen.

Meripelastus

Kahden moottoriveneen ajettua karille sakeassa sumussa Suomenlinnan lähistöllä Palolaitoksen raskas ruiskuvene ja hyökkäysvene pelastivat 108 henkilöä ja luotsasivat moottoriveneet rantaan.

Hälytykset

Kertomusvuoden aikana palokunta sai yht. 2 510 hälytystä, jotka jakautuivat seuraavasti:

	Hälytyksen syy	Lukumäärä
1.	tulipalo	760
2.	nokipalo	12
3.	savu t. kaasu	12
4.	erehdys	209
5.	automaatt. häl.laitt. vast.ottokeskukseen tulleet vikahälytykset	
	- vika häl.laitt.	141
	- linjavika	75
	- vahinko	64
6.	ilkivalta	145
7.	avustaminen liikenne-onnettokuuksissa	264
8.	sammakkomies-avustus	77
9.	muut avustukset	732
10.	lainaukset	19
11.	ei lähtöä	-
		Yht. 2 510

Kertomusvuoden *tulipaloista* johtuvat hälytykset suoritettiin 716 tapauksessa puhelimitse tai Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen kautta. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 19 ja suullisesti 25 kertaa.

Kertomusvuonna sattuneesta 760 tulipalosta oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla kaikkiaan 69.3 %, keskikok. 9.1 %, suuria tulipaloja 2.6 % ja autopaloja 9.5 %. Palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan paikalle tuloa oli 9.5 %. Eniten tulipaloja sattui huhti-, touko- ja kesäkuussa (102,150, 102)sekä vähiten elokuussa (29). Muina kuukausina palokunta hälytettiin 38-54 kertaa. Tulipaloista sattui 443 kello 06-18 ja 317 kello 18-06 välisenä aikana.

Kertomusvuonna sattuneiden tulipalojen jakautuminen syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan selviää liitteestä sivu 318.

Avunanto- ja pelastustyö

Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 1 744 tapauksessa, joihin sisältyi myös vedenpumppaus, tikapuu- tai muu avustus sekä kaluston lainaus. Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 77 kertaa.

Kertomusvuoden aikana oli Suomenlinnan palopäivystäjällä 7 palohälytystä, 3 pelastushälytystä, 110 sairaankuljetusta, 5 ensiaputoimintaa sekä 6 ovenavausta. Toiminnasta pidettiin erillistä hälytyspäiväkirjaa.

Piirroksesta 1 (sivu 317) käy selville hälytystoiminnan laajuus vuosina 1964—1974.

Sairaankuljetustoiminta

Palolaitoksen *sairaankuljetuskeskus* sai kertomusvuoden aikana 25 091 eri asteista sairaankuljetuspyyntöä, jotka johtivat sairasauton lähettämiseen tilauskohteeseen.

Palolaitoksen sairaankuljetusyksikkö lähetettiin paikalle 22 529:ssä tapauksessa ja kuljetuspyyntö ohjattiin tai välitettiin muille sairaankuljetustoimintaa harjoittaville 2 562:ssa tapauksessa.

Sairaankuljetuslähtöjä oli kertomusvuonna vähemmän kuin v. 1973, kun taas välitettyjen ja muille ohjattujen tai välitettyjen kuljetuspyyntöjen määrä lisääntyi 411:llä. Kuljetuspyynnöistä oli kiireellisiä 94.3 %. Myös kuljetuspyynnöt tai kuljetukset, joista ei suoritettu laskutusta lisääntyivät tuntuvasti niiden osuuden ollessa 29.2 % (ed.v. 19.6 %).

Sairasautojen yhteinen ajokilometrimäärä oli 281 750. Päivittäisessä hälytysvalmiudessa oli keskimäärin 5-10 sairaankuljetusyksikköä. Sairasautojen kokonaismäärä oli 18, joista kaksi lääkäriambulanssia.

Palolaitoksen kaikki päivittäisessä käytössä olevat sairasautot täyttävät varustukseltaan lääkintöhallituksen 8.5.1974 antamat ohjeet sairaankuljetusajoneuvon mitoista ja varustuksesta.

Lääkäriambulanssitoiminta

Normaalin sairaankuljetustoiminnan lisäksi jatkettiin *lääkäriambulanssikokeilua* yhteistyössä Helsingin Yliopistollisen Keskussairaalaliiton kanssa. Lääkäriambulanssilla oli kertomusvuonna 2 407 lähtöä (ed. v. 1 543).

Lääkäriautotoiminta

Palolaitos ja terveydenhoitovirasto kokeilivat yhteistoiminnassa ns. lääkäriautotoimintaa. Tällöin palolaitoksen hälytysajoneuvolla kuljetettiin päivystävä lääkäri kotikäynnille lääkäripäivystykseen tulleiden tilausten perusteella. Auto oli varustettu radiopuhelimella ja sen kuljettajina toimivat palolaitoksen palomies-sairaankuljettajat. Viikon jokaisena päivänä päivystettiin 12 tuntia ja kotikäyntejä tehtiin 2 669 (kesäkuusta joulukuuhun), jolloin ajokilometrejä kertyi yhteensä 5 014. Joitakin kertoja lääkäripäivystysauto hälytettiin myös onnettomuuspaikalle lääkäriambulanssin ollessa samanaikaisesti toisessa tehtävässä.

Sairaankuljetushälytyksiä tehtiin v. 1974 eri kuukausina seuraavasti:

kuukausi	hälytyksiä kaikkiaan	joista kiireellisiä %	muille välitettyjä ja ohjattuja hälytyksiä
tammikuu	1992	92.7	287
helmikuu	1703	92.7	261
maaliskuu	1912	90.9	239
huhtikuu	1818	91.7	185
toukokuu	2044	93.6	136
kesäkuu	1910	96.6	118
heinäkuu	1719	93.9	157
elokuu	1998	93.5	227
syyskuu	1686	96.7	230
lokakuu	1853	96.5	230
marraskuu	1944	95.0	239
joulukuu	1950	94.3	253
yhteensä	22 529	94.3	2 562

Sairaankuljetuslähdöt ja hälytykset jakaantuivat paloasemien kesken seuraavasti:

Erottajan paloasema	8175
Keskuspaloasema	4030
Haagan paloasema	2847
Lääkäriambulanssiasema	2407
Herttoniemen paloasema	2075
Käpylän paloasema	1670
Malmin paloasema	1215
Suomenlinnan vartioasema	110
Yhteensä	22 529

Sivulla 317 oleva piirros 2 esittää sairaankuljetusyksiköiden hälytysmäärien vaihteluja vuosina 1964-1974.

Palovahingot

Tulen välittömästi uhkaaman *irtaimen omaisuuden* arvo oli 262 864 000 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 998 513 000 mk eli yhteensä 1 261 377 000 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 8 196 898 markkaan ja kiinteistön osalta 3 838 782 markkaan eli yhteensä 12 035 680 markkaan, joka oli 0.9 % uhatun omaisuuden arvosta. Luvut ovat vuodelta 1973.

Palovahinkojen korvausprosentit v. 1962-1973 ovat olleet seuraavat:

1962	0.4	1968	0.4
1963	0.6	1969	0.46
1964	1.0	1970	0.4
1965	0.5	1971	0.4
1966	0.5	1972	0.5
1967	0.4	1973	0.9

Kertomusvuonna sattuneissa *tulipaloissa kuoli* 14 ihmistä sekä tuhoutui 7 rakennusta kokonaan ja 8 osittain.

Palonehkäisytoiminta

Palonehkäisyosaston toimintaa on vaikeuttanut jatkuvat ja yhä lisääntyvä henkilökunnan puute. Sammutusosastolta saatu tilapäinen apu ei riittävästi korvannut puuttuvaa ammattitaitoista palotarkastushenkilöstöä.

Rakennuspiirustusten tarkastus

Palotarkastaja tai apulaispalotarkastaja osallistui viikoittain rakennustarkastustoimikunnan kokouksiin. Tämän lisäksi kaikista suuremmista rakennusprojekteista neuvoteltiin useamman kerran palotarkastajan kanssa. Uudisrakennusten lopputarkastuksissa palolaitoksen edustaja ei ollut mukana.

Lausunnot

Lausuntoja annettiin palonehkäisyyn liittyvissä asioissa: kaupunginhallitukselle 22, Helsingin maistraatille 63, Rakennusvirastolle 27, Rakennustarkastusvirastolle 4, Terveydenhoitovirastolle 4, Urheilu- ja ulkoiluvirastolle 1, Sähkölaitokselle 4, Metrotoimistolle 1, Palolautakunnalle 24 sekä muille yhteensä 14.

Palotarkastukset ja valistustoiminta

Lakisääteinen, yleinen palotarkastus suoritettiin asuinkiinteistössä II, V, VII ja VIII nuohouspiirien alueilla 7.1.-31.5. välisenä aikana. Tarkastuksen kohteina oli 5 900 kiinteistöä. Tarkastushenkilöstön vähälukuisuudesta johtuen tarkastuksia ehdittiin suorittaa vain noin 1 100 asuinkiinteistössä.

Rakennuskohteiden tarkastus, joka koski yksinomaan teollisuus- ja virastotaloja, kouluja, sairaaloita sekä muita kuin asuinkiinteistöjä koko kaupungin alueella suoritettiin 9.9.-31.12. välisenä aikana, 2 600 erikoiskohteesta tarkastettiin noin 1 200 kohdetta. Saarilla ja ranta-alueen kesähuvila-alueilla suoritettiin yleinen palotarkastus 1.7.-24.7. välisenä aikana ja tarkastuksen kohteena oli noin 200 asuinkiinteistöä. Uudisrakennustyömailla todettujen puutteellisuuksien johdosta annettiin 670 kirjallista korjausmääräystä. *Pyydettyjä tarkastuksia* suoritettiin 1 540.

Tavarataloissa, alennushalleissa, suurmyymälöissä sekä ravitsemus- ja majoitusliikkeissä suoritettiin lukuisia *ylimääräisiä järjestystarkastuksia*. Ennen vappua ja juhannusta, jolloin erilaiset ilotulitusvälineiden myynti on hyvin vilkasta, sekä jouluruuhkan aikana tarkastustoiminta keskitettiin tavarataloihin, alennushalleihin ja suurmyymälöihin.

Lisäksi suoritettiin öljylämmityslaitoksien, palavien nesteiden varastojen, ruiskumaalaamoiden ja nestekaasulaitosten *katsastuksia* yhteensä 366 kappaletta, joista kaupungille katsastusmaksuina kertyi 16 070 mk.

Vuoden aikana pidettiin palotoimen peruskursseilla, sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä, kursseilla ja Valtion palo-opistossa *oppitunteja* ja *valistustilaisuuksia* palo- ja henkilöturvallisuudesta.

Nuohoustoimi

Nuohouspiirien lukumäärä oli 9. Kussakin piirissä toimi nuohoojamestari ja hänen sijaisenaan ja apunaan etumies. Piireissä oli 9 nuohoojamestarin lisäksi 26 nuohoojaa ja 12 oppilasta. Tilapäistä työvoimaa käytettiin 342 työpäivää. Nuohous suoritettiin kaupungin *palojärjestyksen mukaisesti* jokaisessa piirissä. Erikoiskohteissa suoritettiin lisäksi pyynnöstä nuohousta erikoisopimuksen mukaan.

Piirinuohoojamestarit osallistuivat nuohouspiireissään *yleiseen palotarkastukseen* yhteensä 105 päivää eli keskimäärin 11.5 päivää piiriä kohden. *Palotarkastajan määräämiä* tarkastuksia oli yhteensä 143. *Pyydettyjä tarkastuksia* oli 621 eli keskimäärin 70 tarkastusta piiriä kohden. Tarkastusten perusteella kirjoitettiin usein tulisijoja, savuhormeja ja ilmahormeja koskevia lausuntoja. Lisäksi piirinuohoojamestarit suorittivat kukin vuorollaan *nokipalopäivystystä,* joista kertyi 40.5 vuorokautta piirinuohoojamestaria kohden.

Ilmanvaihtohormistoissa sattui kertomusvuonna yht. 11 hormipaloa. Viimeisenä kymmenvuotiskautena on nokipalojen lukumäärä vaihdellut seuraavasti:

1965	31	1970	16
1966	29	1971	17
1967	19	1972	20
1968	14	1973	19
1969	20	1974	18

Piirinuohousmestarien nuohousluettelot tarkastettiin palotarkastajan toimesta 12 kertaa.

Talous ja yleinen hallinto

Menot

Palolaitoksen käyttötalousarvion mukaiset menot olivat kertomusvuonna yhteensä 18.46 mmk, josta palkkamenojen osuus oli 15.96 mmk. Rakennusmenoja oli 5.13 mmk ja irtaimen omaisuuden perushankintojen kustannukset nousivat 0.41 mmk:aan.

Tulot

Tulojen yhteismäärä oli kertomusvuonna 896 999 (ed. v. 810 193) mk eli 10.7 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Tulot kertyivät eri tulolähteistä seuraavasti:

	mk
- varsinaiset sairaankuljetukset	491 826
- luontoisetukorvaukset	36 876
- vuokrat	96 368
- kaluston lainaus ja avunantotehtävät ym.	238 029

Valtionavustuksia saatiin 33 900 mk.

Avustukset

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoisille palokunnille ja Suomen Meripelastusseuralle yhteensä 114 186 mk ja vapaaehtoisten palokuntien kilpailutoiminnan tukemiseen 1 166 mk eli yhteensä 115 352 mk.

Rahastot

Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 17 593 mk. Tuloja kertyi sairaankuljetusmaksuista 15 293 mk ja korkotuloja 17 572 mk sekä pääoman indeksihyvitystä ym. 1 768 mk eli tuloja yhteensä 34 633 mk, jolloin se vuoden lopussa nousi 191 131 mk:aan. Käyttämättömiä varoja eli säästö vuodelle 1975 oli vuoden lopulla 23 033 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston pääoma oli vuoden alussa 18 906 mk ja käyttövaroja 5 925 mk. Korkotuloja kertyi kertomusvuoden aikana 2 166 mk ja sairaankuljetusmaksuja 2 549 mk sekä pääoman indeksihyvitystä ym. 192 mk eli tuloja yhteensä 4 907 mk. Käyttövaroja siirrettiin pääomaan 50 % eli 2 454 mk, menot olivat 2 700 mk. Vuoden lopulla oli pääoman määrä 21 359 mk ja vuodelle 1975 jäi käyttövaroja 5 679.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 10 000 mk:n suuruisesta *lahjoituksesta* perustetusta stipendirahastosta oli v:n 1974 alussa jäljellä 56 mk. Rahastolla ei ollut menoja kertomusvuonna, mutta korkotuloja oli 5 mk, joten rahaston varat vuoden lopussa olivat 61 mk.

Varapalokunnat

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 16 *vapaaehtoista palokuntaa ja Suomen Meripelastusseura,* joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 207 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 19, vesisäiliöitä 16, joiden yhteinen tilavuus oli 32 000 litraa, 3" letkua 3 225 m, 11/2" letkua 5 390 m.

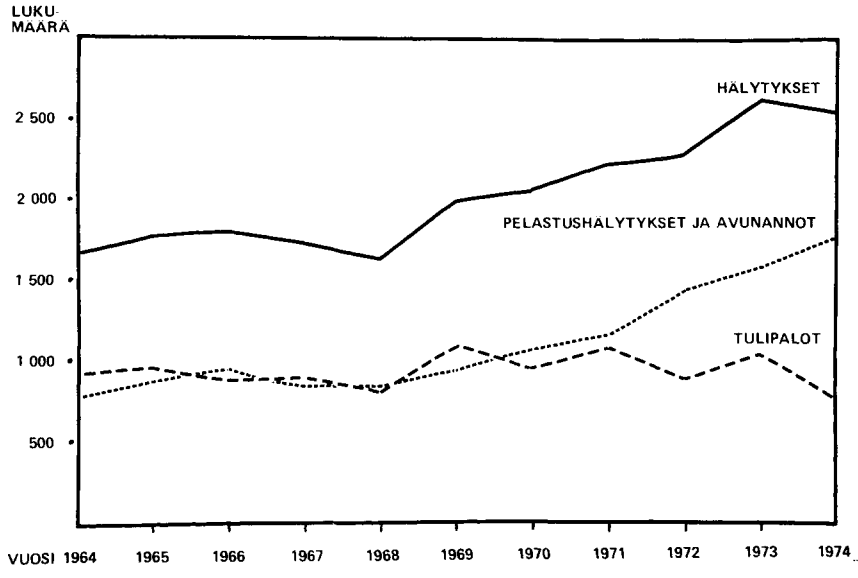
Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi *tehdaspalokunta*, yksi *laitospalokunta* ja *telakkapalokunta.*

Palotoiminta

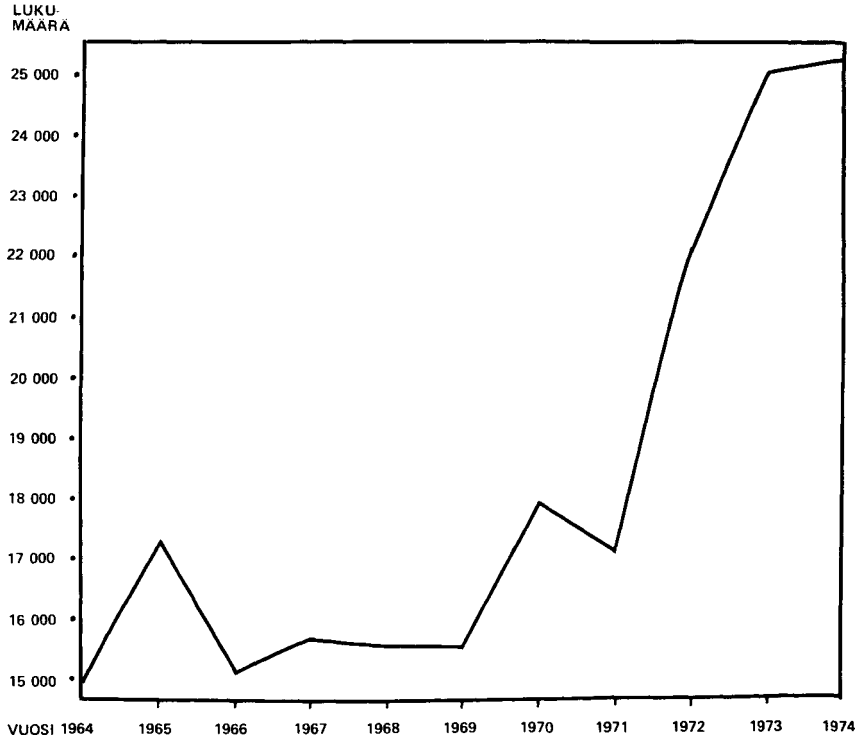
Varapalokunnilla oli palotoimintaa kertomusvuoden aikana seuraavasti:

varapalokunta		hälytyksiä	varapalokunta		hälytyksiä
Degerön	VPK	7	Pitäjänmäen	VPK	2
Haagan	VPK	8	Puistolan	VPK	19
Helsingin	VPK	15	Pukinmäen	VPK	9
Karjalaisten	VPK	11	Tammisalon	VPK	4
Lauttasaaren	VPK	9	Tapanilan	VPK	7
Malmin	VPK	9	Vanhan-Käpylän	VPK	1
Marjaniemen	VPK	17	Vartiokylän	VPK	11
Oulunkylän	VPK	6			
Pakinkylän	VPK	5			Yht. 140

Piirros 1. Hälytystoiminta 1964 – 1974

Piirros 2. Sairaankuljetusyksikköjen hälytykset vuosina 1964 – 1974

Tulipalojen syttymispaikat ja -syyt v. 1974 — *Platser och orsaker*

Syttymispaikka Brandplats Location of fires	Syttymissyy - Brandorsak - Causes of fires									
	Viallinen tulisija tai savujohto Felaktig eldstad eller rökkanal Defective fireplace or chimney	Tulisijan tai savuhormin liikakuumeneminen Överhettad eldstad eller rökkanal Fireplace or chimney overheated	Savupiipusta tullut kipinä Gnista från skorsten A spark from chimney	Tulisijasta lentänyt kipinä Gnista från eldstad A spark from fireplace	Kuuma tuhka tai esine Het aska eller uppvärmt föremål Hot ashes or object	Salama	Sähkölaitteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av elapparatur Careless handling of electric appliances	Muut sähköstä aiheutuvat syyt Övriga av elektricitet förorsakade bränder Other causes due to electricity	Palavien nesteiden huolimaton käsittely Vårdslös hantering av brännbara vätskor Carelessness with inflammable liquids	Tulitikkujen huolimaton käsittely Vårdslös hantering av tändstickor Careless handling of matches
Asuinhuone - Bostadsrum - Living accommodation	—	—	—	—	—	—	2	3	4	2
Asuinrakennus - Bostadshus - Residential building	—	1	—	—	—	—		6	1	—
Auto ym. moott.ajoneuvo - Bil e.a. motorfordon - Car or other motor vehicle	—	—	—	—	—	—	1	53	4	—
Autotalli - Garage - Garage	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Halkopino - Vedtrave Wood pile	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hissi + moott. - Hiss - Lift or its engine	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto - Hotell, sjukhus mm. allmön lokal - Hotel, hospital etc. public premises	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—
Kaatopaikka - Avstjälpingsplats - Dump	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kellari - Källare - Basement	—	1	—	—	—	—	—	2	—	1
Keittiö, keittokomero - Kök, kokvrå - Kitchen, kitchenette	1	4	—	—	—	—	6	2	1	1
Kioski, putka - Kiosk, cell - Kiosk, jail	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Laiva, moottorivene - Fartyg, motorbåt - Ship, motorboat	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1
Lautatarha - Brädgård - Lumber yard	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Liikehuone - Affärsrum - Business premises	—	—	—	—	—	1	1	3	—	—
Metsä - Skog - Woods	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muuntaja - Transformator - Transformer	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Neonvalomainos - Neonljusreklam - Neon lights	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—
Nurmikko, maasto - Gräsmatta, markbrand - Lawn, terrain	—	1	—	—	4	—	—	1	2	9
Pannuhuone - Panrum - Boiler room	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Parakki - Barack - Barracks	—	1	—	—	—	—	2	1	1	—
Pesutupa - Tvättstuga - Laundry room	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pölyhormi - Dammhorn - Dust flue	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Raitiovaunu - Spårvagn - Tram	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—
Rakennustyömaa - Byggnadsarbete - Construction site	—	2	—	—	1	—	4	6	—	1
Rautatievaunu - Järnvägsvagn - Railway carriage or waggon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roskakuilu - Förvaringsrum för sopor - Garbage chute	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Roskalaatikko - Soplår - Dust bin	—	—	—	—	2	—	—	—	—	5
Sauna - Bastu - Sauna bath	—	4	—	—	—	—	—	1	—	—
Sähköpylväs, mittari - Elstolpe - Pylon	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Tehdaslaitos - Fabrik - Factory	—	3	1	—	1	—	1	3	3	—
Tervapata - Tjärgryta - Tarpot	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
Työhuone - Arbetsrum - Workshop	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Ullakko - Vind - Attick	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vaja tai ulkorakennus - Skjul eller uthus byggnad - Outbuilding	—	—	—	—	1	—	—	4	1	—
Varasto - Lager - Store	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
Yhteensä - Summa - Total	1	21	1	—	11	1	19	100	18	20

av bränderna år 1974 *Locations and causes of fires in 1974*

Syttymissyy - Brandorsak - Causes of fires														
Tupakointi Rökning Smoking	Muu tulen huolimaton käsittely Övrig vårdslös hantering av eld Other carelessness with fire	Räjähdys Explosion Explosion	Itsesytytys Självantändning Spontaneous combustion	Hitsaus Svetsning Welding	Tehdastoiminnasta aiheutunut kipinä tai kaasunmuodostus yms. Vid fabrikationen uppkommen gnista eller gasbildning mm. A spark from machinery or gas due to a manufacturing process	Koneenosien liikakuumeneminen Överhettade maskindelar Parts of engines overheated	Lasten aiheuttamat Av barn förorsakade bränder Caused by children	Tuho- ja murhapoltto Pyroman- och mordbränder Arson	Juopuneen tai mielisairaan aiheuttama Av alkoholpåverkade eller sinnessjuka förorsakade bränder Caused by a drunken or insane person	Poliisi tutkii asiaa Polisen undersöker saken Under police investigations	Syy tuntematon Orsaken okänd Unknown or undetermined	Kulotuksesta	Muu tunnettu syy	Yhteensä Summa Total
15	8	—	—	5	—	—	5	2	2	3	2	—	1	54
5	5	—	—	8	—	—	2	7	1	6	1	—	—	43
10	2	—	—	3	—	5	2	2	2	—	6	—	—	90
2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2
—	1	—		1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
3	1	—		1	—	—	2	—	—	1		—	—	11
—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5
4	6	—	—	4	—	—	4	2	3	—	4	—	1	32
—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	19
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
1	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	2	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
4	1	—	—	2	—	—	—	1	—	1	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
83	76	—	2	3	—	—	24	3	16	—	18	—	—	242
—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1	2	—	—	—	—	—	2	—	4	1	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	14	3	—	8	1	—	—	—	—	—	2	—	—	42
	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	6
19	17	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	—	47
—	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	10	4	3	—	—	—	—	1	—	1	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3
1	3	—		—	—	2	1			1		—	—	8
2	4	1	1	—	—	—	6	3	3	2	2	1	—	31
1	2	1	—	4	—	—	—	2	—	—	6	—	—	18
154	154	5	4	56	5	10	52	23	35	15	52	1	3	761

Sammandrag

Trots det, att justeringsarbetet av brandlagstiftningen förlängdes utvecklades ytterligare brandverkets organisation under verksamhetsåret. Som riktlinjer har hållits de av brandnämnden år 1971 utsatta målsättningarna för utvecklandet av brandverket. Sålunda gjordes framsteg bla. med att överflytta befälet i dagstjänst genom att grunda två nya brandmästartjänster. Därtill effektiverades avdelningarnas organisation och verksamhet med interna förnyelser och genom att grunda bla. sex nya tjänster till alarmcentralen. På den förebyggande brandsäkerhetsavdelningen ernådde man dock inte målsättningen närmast på grund av de olägenheter som rådde mellan kompetenskraven och ifrågavarande tjänsters löner.

Byggnadsverksamhet

Vid verksamhetsårets början färdigblev Sveaborgs brandstation, vilken ingick i brandverkets nybyggnadsprogram och i vilken det finns utrymme för en brand- och sjukbil med manskap. För att förbättra sjuktransportens katastrofberedskap byggdes i samband med Hettonäs brandstation en sjukbildepå, var man kan placera till reservberedskap dugliga sjukbilar. Byggnadsarbetena på centralbrandstationi i Berghäll fortlöpte enligt planeringen och i planerandet av skillnadens brandstations sanering ernådde man huvudritningsskedet.

Utbildning

Under verksamhetsåret anordnades trå grundkurser i branväsendet. Vid årets början utdemitterade brandmannaelever från brandverkets utbildningscentral utnämndes vid demitteringen till brandmannatjänster.

Personal

I brandverkets tjänst var under verksamhetsåret förutom brandchefen 424 (f. år 419) personer, av vilka 379 (376) var verksamma på släckningsavdelningen, 5 (5) på förebyggande brandsäkerhetsavdelningen, på tekniska avdelningen 21 (18) och ekonomieavdelningen 19 (20).

Redskap och apparatur

Då man under åren 1971—1973 fäste speciellt uppmärksamhet vid sjukbilredskapens anskaffning, påbörjade man däremot under verksamhetsåret förnyandet av släcknings- och räddningsredskapet. Under det gångna året tog man i användning en räddningsbil försedd med den mest tidsenliga tekniska apparatur samt bla. två släckningsbilar försedda med transportabla vatten- och skumkanoner genomströmningseffekt 2 000 l/min). Därtill anskaffades en sjukbil som fyller de av medicinalstyrelsen uppsatta normerna, samt en manskapsbil och för reparationsverkstaden en ny servicebil. Vid utgången av verksamhetsåret hade brandkåren bla. 34 (f. år 31) släcknings- och räddningsbilar, 18 (17) sjukbilar, 3 (3) släcknings- och räddningsbåtar. Motorsprutornas antal var 106 (106).

Till stadens vattenledningsnät anslöts under år 1974 96 (f. år 110) nya brandposter vilka det vid årets slut inalles fanns 6 264 (6 168). I förstadsorterna fanns det därtill brandbrunner och -bassänger.

Verksamhet

Brandkåren alarmerades under verksamhetsåret inalles 2 510 (f. år 2 592) gånger. Månatligen gjordes 150—301 alarm. Mera än i medeltal utfördes alarm under april—juli perioden och den livligaste månaden var maj samt lugnaste februari. Av de under versamhetsåret inträffade 760 (f. år 1 018) eldsvådorna voro 19 (30) stora eller ca. 3 % även som föregående år. Undsättnings- och räddningsalarmens antal var 1 744 (2 207), var även ingår pumpnings samt steg— o.a. undsättning. Räddningsdykarna alarmerades 77 (68) gånger.

Brandverkets sjuktransportenheter alarmerades under verksamhetsåret 22 529 (f. år 22 873) gånger. Därtill förmedlades till grannkommunerna och privata sjuktransportenheter sammanlagt 2 562 alarm.

Förutom den normala sjuktransporten fortsattes provkörningen med läkarambulansen samt avprovades även den s.k. läkartransportveksamheten. Läkarambulansen alarmerades under det gångna året 2 407 (f. år 1 543) gånger. Läkarbilen hade dejour under alla dagar i veckan 12 timmar och dejourhavande läkare transporterades på hembesök under perioden juni—december 2 669 gånger.

Summary

In spite of the long drawn-out process of reconsidering fire legislation, the organization of the fire department was further developed during the year under review, with the general goals of development approved by the fire board in 1971 as the guideline. Thus the transfer of offices to the day shift was encouraged by founding two new posts of chief officer. In addition, the organization and operations of the departments were made more efficient with new internal arrangements and by founding six new posts at the alarm center. The fire prevention department did not, however, reach its goal, mostly due to a dispute about qualifications and pay.

Construction

At the beginning of the year under review the new fire station on Suomenlinna was completed as part of the fire department's new construction program. The station has room for one fire truck, one ambulance and the necessary staff. In order to improve ambulance readiness in time of catastrophes, an ambulance depot was built at the Herttoniemi fire station to hold ambulances suitable for auxiliary service. Construction on the main fire station in Kallio proceeded according to plan and the main draft stage was reached in the plans to renovate the Erottaja fire station.

Training

Two basic courses in firefighting were arranged during the year under review. The first students to receive thorough two-year training graduated at the beginning of the year and were appointed to their posts as firemen at the same time.

Personnel

During the year under review the fire department employed 424 persons (419 in the previous year) in addition to the fire chief. 379 (376) worked in the extinguishing department, 5(5) in the fire prevention department, 21 (18) in the technical department, and 19 (20) in the financial department.

Equipment

While special attention was paid in 1971—73 to acquisitions of ambulances, during the year under review the renewal of extinguishing and rescue equipment was begun. During the year a third modernly equipped resque vehicle was put into service along with two extinguishing trucks equipped with portable water and foam cannons (discharge output 2 000 l/m). Other acquisitions were one ambulance meeting the standards of the National Board of Health, a staff vehicle, and a new maintenance car for the equipment repair shop. At the end of the year under review the fire department had 32 (31 in previous year) extinguishing and rescue trucks, 18 (17) ambulances, 3 (3) extinguishing and rescue vessels and 106 (106) motor fire engines.

During the year 96 (110 in previous year) new fire hydrants were connected to the City water mains, compared with a total of 6.264 (6.168) at the end of the year. Suburbs also had fire wells and basins.

Operations

During the year under review the fire department was summoned 2 510 times (2 592 in previous year). The monthly number of alarms was 150—301. More alarms on average were made in April—July, the busiest month was May, and the quietest February. Of the 760 (1 018) fires which started in the year under review, 19 (30) i.e. 3 %, were large fires, as in the previous year. Aid was given and resque work performed 1 744 (2 207) times, which included pumping water, ladder and other aid. Frogmen were called out 77 (68) times.

The fire department's ambulance unit was sent out 22 529 times (22 873). 2 562 alarms were referred to neighboring municipalities and private ambulances.

In addition to normal ambulance operations, the trials with a doctor in the ambulance continued, and a new »doctor's car» trial was introduced. The doctor-staffed ambulance was sent out 2 407 times (1 543). The »doctor's car» was on duty 12 hours each day and doctors were taken on house calls 2 669 times in June—December.

29. Puutavarakeskus

Puutavarajaosto

Kokoonpano ja kokoukset

Puutavarajaostoon ovat v. 1974 kuuluneet puheenjohtajana teollisuustointa johtava apul.kaup.johtaja Gunnar Smeds sekä jäseninä dipl.ins. Terttu Raveala, toimitsija Pentti Kauhanen, tarkastaja Ensio Syrjänen ja metsänhoit. Pentti Lindström.

Asiantuntijoina ovat jaoston kokoukseen osallistuneet kaupungininsinööri Anttila sekä kaupunginmetsänhoitaja Pitkäniemi. Jaoston sihteerinä toimi varat. Tauno Lehtinen. Jaosto kokoontui kertomusvuonna 3 kertaa ja pöytäkirjapykäliä oli 20.

Käsitellyt asiat

Jaostossa kertomusvuonna käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat: kaupungin v. 1975 talousarvioon otettavat polttoainehinnat, v. 1975 talousarvioehdotus, puutavarakeskuksen palveluksessa oleville henkilöille oman moottoriajoneuvon käytöstä suoritettava korvaus, v. 1974 talousarvioon merkityn määrärahan ylittämistä koskeva esitys, rakennusvirastolle kertomusvuonna myydylle sahatavaralle annettava alennus sekä esitys puutavarakeskuksen toiminhenkilöiden palkkojen kuoppakorotuksista.

Puutavarakeskus

Yleistä

Kertomusvuosi oli puutavarakeskukselle poikkeuksellisen hyvä. Oman käytön ylittävä tuotanto myytiin vuoden 1973 lopulla kohonneisiin hintoihin ja varastot pysyivät kertomusvuoden lopulle saakka pieninä. Myös kotimaan kysyntä oli alkuvuodesta hyvä, mutta loppuvuotta kohden tilanne huononi. Sahatavaran vientikysyntä oli jo edellisen vuoden lopulla jyrkästi vähentynyt ja loppui vuoden vaihteessa käytännöllisesti katsoen kokonaan. Kauppoja siirrettiin ja tavaran noutamista pitkitettiin. Puutavarakeskuksellakin oli vuoden lopulla seuraavaan vuoteen siirtyneitä kauppoja, joten sahatavaravarasto kasvoi. Täten taloudelliselta tulokseltaan poikkeuksellisen hyvä vuosi päättyi jyrkkään laskuun. Sahatavarakauppoja ei seuraavalle vuodelle tehty nimeksikään eikä minkäänlaista hintatasoa päässyt muodostumaan. Kertomusvuosi päättyi antamatta minkäänlaista ennustetta seuraavan vuoden toimintaan.

Tukkien hankintavuosi 1973–74 oli korkeasuhdanneaikaa. Leimikoita oli runsaasti, mutta kysyntä ylitti silti tarjonnan. Kantohinnat nousivat jatkuvasti. Tukkien keskihinta sahalla nousi 92.1 % ja kantohinta 110.5 % edelliseen hankintavuoteen verrattuna. Uuden hankintavuoden, 1974–75, alkaessa sahateollisuuden näkymät olivat huonot. Tukkien huippuun nousseissa hinnoissa ei ollut

nostamisen varaa, joten ne pysyivät suurin piirtein tasolla, johon olivat edellisellä hankintakaudella nousseet. Tukkien pienen tarjonnan takia ostomäärä jäi pieneksi, eikä ilmeisesti täytä vuoden sahaustarvetta. Kuitupuun voimakas hintojen nousu oli osaltaan vaikuttamassa tukkitarjonnan pienuuteen. Tukkien keskimääräinen hinta sahalla nousi n. 10 % edellisen hankintavuoden keskihinnasta lähinnä siksi, että edellisen vuoden keskihintaan vaikuttivat huomattavasti hankinnan alussa ostetut halvat leimikot.

Halkojen käyttö, teko ja tarjonta vähentyi edelleen. Valmiin halon hinta tienvarressa oli vuoden lopulla 70,– mk/pm^3.

Varsinkin metsätöissä työvoiman saanti vaikeutui edelleen. Sahalla nostettiin työehtosopimuksen mukaisesti palkkoja 1.4. lukien 55 p/t ja 1.9. lukien 20 p/t. Liukumat mukaan luettuna urakkapalkat nousivat vuoden aikana 26.3 %.

Henkilökunta

Puutavarakeskuksen henkilökuntaan kuului kertomusvuonna 24 henkilöä seuraavasti:
- päätoimistossa: toimitusjohtaja, metsänhoitaja, kirjanpitäjä ja toimistovirkailija
- halkotarhassa: työnjohtaja ja toimistonhoitaja
- Heinolassa: toimistonhoitaja, kolme toimistoapulaista ja kaksi teknikkoa
- hankintatehtävissä: kaksi piirityönjohtajaa, kuljetusteknikko ja 9 metsätyönjohtajaa.

Toiminta

Saha

Kertomusvuonna hankittiin ja käytettiin puutavaraa seuraavasti:

		m^3	m^3
Tukit	– vuoden alussa keskeneräisiä hankintoja		73 432
	– vuoden aikana ostettu		62 426
			135 858
	– vuoden aikana sahattu	68 298	
	– vuoden aikana erikoispuihin	6 784	
	– vuoden aikana myyty	1 311	
	– mittaero	4 000	80 393
	varasto vuoden lopussa: sahalla	3 516	
	keskener. hank.	51 949	55 465

Hankintavuoden 1973–74 tukkien keskihinta sahalla kuorimattomana ilman korkoja ja poistoja oli 138,63 (vuosina 1972–73 n. 72,18) mk/m^3. Pystymetsien keskimääräinen kantohinta oli 111,35 (v. 1972–73 n. 52,90) mk/m^3. Nousu edellisestä vuodesta 110,5 %.

Sahaus

Työntekijöitä oli sahalla keskim. 75. Työtuntimäärä oli kertomusvuonna 138 662, jolloin käytettiin 4.3 (ed. v. 4.1) t/m^3. Kuljetustehtävissä oli lisäksi 8 autoa ja 11 miestä. Kausiluontoisissa metsätöissä oli yht. 340 miestä, jotka tekivät 13 996 työpäivää.

Sahan käyntiaika oli 1 752 (ed. v. 1 932) t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 19.5 (19.0) m^3/t. Kesäloma-ajan 15.7.–14.8. saha seisoi, jolloin suoritettiin vuosikorjaukset.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 32 633 (35 612) m^3, josta höylättiin 1 825 (1 209) m^3. Tukkeja käytettiin 2.1 (ed. v. 2.3) m^3/m^3.

Sahatavaravarasto kertomusvuoden aikana:

	m^3
— sahatavaravarasto vuoden alussa	3 578
— sahattu	32 633
— vaihtotavaraa	160
	36 371
— lähetetty	26 802
sahatavaravarasto vuoden lopussa	9 569

sahalta toimitettiin kertomusvuonna puutavaraa:

— kaupungin laitoksille	7 595
— ulosvientilaivaukseen	16 883
— kotimaan myyntiin	2 324
yhteensä	26 802

Hinnasto

Laskutushinnasto laadittiin kaupungin laitoksille vuoden alun vientihintojen pohjalta. Kun Suomen Sahat r.y:n hinnasto N:o 24 lokakuussa ilmestyi, se osoittautui käytössä olleen hinnaston mukaiseksi. Vuoden lopulla hyvitettiin rakennusvirastoa 30 % vuoden sahatavaran kokonaislaskutuksesta.

Myynti

Teollisuushaketta toimitettiin 45 869 m^3 ja sahanpurua ja kuorta 25 224 m^3. Tehdspuu Oy:lle myytiin pääasiassa tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 6 072 m^3.

Energian käyttö

Sähkövoimaa käytettiin 1 293 440 (ed. v. 1 320 480) kWh, josta maksettiin 14,58 (10,1) p/kWh.

Tapaturmia

Tapaturmia sattui sahalla ja kuljetuksissa 27 (20), joiden takia menetettiin 352 (178) työpäivää, mikä oli 1.9 % tehdyistä työpäivistä. Sairausajan palkkaa maksettiin 806 (484) pv:ltä 45 723 (27 944) mk, mikä oli 1.9 % maksetuista palkoista vuosilomapalkkoineen.

Tuotantokustannukset ja myyntihinnat

Kustannukset olivat sahalla 90,05 (58,25) mk/m^3, josta palkat tekivät 45,83 (37,20) mk/m^3. Palkkoihin on otettu mukaan vuosiloma- ja sairausajanpalkat, jotka tekivät 7,10 (4,05) mk/m^3.

Hake myytiin Tehdaspuu Oy:lle, hinta oli tammikuun alussa 33 mk, huhtikuun 45,80 ja syyskuun 25. pnä 52,35 mk/m^3. Puru myytiin Kaukas Ab:lle hintaan 13,25 mk/m^3 tehtaalle toimitettuna. Myydyn sahatavaran keskihinta oli 490,69 (258,88) mk/m^3.

Hankinnat

Kaupunginvaltuuston myöntämillä määrärahoilla hankittiin kuivaamokuormien rimoituslaitos sekä puutavaran ajoon täydellä perävaunulla varustettu kuorma-auto.

Erikoispuu

Erikoispuuta käsiteltiin vuoden aikana seuraavasti:

	m^3	m^3
— varasto vuoden alussa		9 038
— vuoden aikana hankittu	6 784	
	1 815	8 599
		17 637
— vuoden aikana luovutettu		7 122
varasto vuoden lopussa		10 515

Erikoispuuta toimitettiin

— hirsiä	27 730	jm
— parruja	9 490	»
— paaluja	3 090	kpl
— pylväitä	7 565	»
— rata- ja vaihdepölkkyjä	4 822	»

Halot

Halkovarasto, hankinnat ja jakelu

	m^3	m^3
— vuoden alussa varastossa Helsingissä		1 947
— vuoden alussa varastossa maaseudulla		7 162
varastossa oli vuoden alussa		9 109
— vuoden aikana ostettu	3 903	
— mittavoitto	290	4 193
		13 302
— vuoden aikana jaettu		6 242
varasto vuoden lopulla Helsingissä	1 983	
varasto vuoden lopulla maaseudulla	5 077	7 060

Metsäosastolta ostettiin kuluneena vuonna halkoa 2 109 m^3.

Halkojakelu	m^3
— kaupungin omille laitoksille	2 718
— huoltovirastolle	2 997
— muu jakelu	527
	6 242

Kokonaismäärästä (6 242 m^3) toimitettiin pilkottuna 5 689 m^3.

30. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä

Alkoholijuomien kulutus kasvoi edelleen v. 1974 aikana osoittaen 15.4 %: n lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Kulutus keskimäärin asukasta kohden (100 %: ksi alkoholiksi muunnettuna)nousi 6.4 (ed. v. 5.6) l: aan. Pääasiallinen lisäys kohdistui nytkin väkeviin juomiin ja viineihin mallasjuomien osuuden jäädessä suunnilleen ennalleen.

Lisääntynyt kulutus ja sen aiheuttamat haitat ilmenivät tilastoissa selvästi. Kertomusvuonna suoritettiin 71 356 juopumuspidätystä,eli n. 18% enemmän kuin edellisenä vuonna. Rikoksia alkoholi- ja keskiolutlakeja vastaan tehtiin 6 242 (7 510), alkoholin vaikutuksen alaisina tehtyjä tappoja, murhia sekä tapon tai murhan yrityksiä oli 48 (65), pahoinpitelyjä 1 035 (1 187) sekä muita yksilöön kohdistuneita rikoksia 124 (157). Rattijuoppoustapauksia oli 1 659 (1 363).

Henkilökunta ja toimitilat

Henkilökuntaan kuului toimistopääll. Mauno M. Merilinnan lisäksi kuusi vak. viranhaltijaa. Kertomusvuonna erosi yksi henkilö virastaan ja yksi nimitettiin virkaan.

Lautakunnan toimisto ja kokoushuoneisto sijaitsivat elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24. A.

Toiminta

Raittiustyön taloudellinen tukeminen

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston toiminta perustui kertomusvuonna 8.1. hyväksyttyyn valistustyötä koskevaan työ- ja taloussuunnitelmaan, jota toteutettiin tukemalla ja tehostamalla raittiustyötä monin erilaisin tavoin. Päätöksellään 4.4. lautakunta jakoi 63 raittiustyötä tekevälle keskusliitolle, piirijärjestölle, yhdistykselle ja raittiusjaostolle yhteensä 188 000 mk, minkä lisäksi jaettiin pieniä avustuksia raittiuskeskusjärjestöjen kurssien helsinkiläisille osanottajille.

Raittiustyön toiminnallinen tukeminen

Edelleen tuettiin raittiustyötä tekevien järjestöjen toimintaa jakamalla niiden käytettäväksi erilaista *tiedotus- ja valistusaineistoa,* levittämällä järjestöjen jäsenille tarkoitettua *tiedotuslehteä,* avustamalla piirijärjestöjen toiminnanohjaajien palkkausta piireille myönnetyillä *erillisavustuksilla,* toimeenpanemalla järjestöjen toimihenkilöille kurssi- ja neuvottelutilaisuuksia sekä osallistumalla erilaisin toimenpitein yhdistysten toiminnan kehittämiseen.

Raittiustilaisuudet

Useiden kampanjoiden ja tilaisuuksien lisäksi lautakunta ja sen toimisto osallistuivat 18. - 25.7. Finlandia-talossa ja suomalaisessa kauppakorkeakoulussa pidettyyn IOGT-maailmankongressin ja - seminaarin järjestelytoimiin. Tämä tilaisuus oli varsin merkittävä kansainvälinen tapahtuma, johon otti osaa sekä ulkomailta että kotimaasta yhteensä 1 400 henkilöä.

Toimisto osallistui myös entiseen tapaan raittiusviikon 27.10.-3.11. järjestelyihin Helsingissä, työväen raittiuspäivän 7.4. tilaisuuksien ja yleismainonnan kustantamiseen sekä yhteistyössä Helsingfors Ungdomsrådetin kanssa »Ihminen puhtaaksi - aineet pois» -kampanjaan ruotsinkielisten koululaisten keskuudessa ja Helsingin Etran kanssa »Irti tupakasta» -seminaarin toimeenpanoon. Toimisto oli myös yhteistoiminnassa nuorisotoimiston, Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton sekä raittiuspiirijärjestöjen yhteistoimikunnan kanssa.

Neuvottelu-, puhe- ym. tilaisuudet

Neuvottelutilaisuuksia järjestöjen toimihenkilöille, jäsenille ja viranomaisten edustajille järjestettiin 6 (ed. v. 6), joissa oli osanottajia yhteensä 120 (144). *Puheita, esitelmiä ja alustuksia* (lukuunottamatta omaa kurssitoimintaa) pidettiin ulkopuolisten luennoitsijoiden sekä viranhaltijain toimesta 71 (110).

Valistustilaisuudet ja raittiusviikko

Ohjelmallisia valistustilaisuuksia ja yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa pidettyjä raittiusviikon tilaisuuksia oli yhteensä 27 (26) ja osanottajia oli kaikkiaan 3 630 (2 880). Yksin tai yhteistoiminnassa piirijärjestöjen kanssa pidettiin 6 (8) kurssia 220 (577) osanottajalle. Lisäksi järjestettiin eräissä teollisuuslaitoksissa lähinnä tupakoinnin vastustamista koskevia ohjaus- ja neuvottelutilaisuuksia, joihin osallistui satoja henkilöitä, sekä tuettiin tuoremehukursseja Malmin tuoremehuasemalla.

Kilpailut

Erilaisia *kilpailuja* järjestettiin seuraavasti:
- kaupungintuntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille
- veikkaustietokilpailuja varhaisnuorisojärjestöjen kerhoilijoille
- taitokilpailu liikennepartiolaisille

Kilpailuihin osallistui kaikkiaan 740 (593) henkilöä.

Valistusmateriaali ja -välineistö

Kertomusvuoden aikana hankittiin 8 uutta elokuvakopiota sekä uusittiin eräitä käytössä kuluneita, aiemmin hankittuja kopioita. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävissä 148 lyhytelokuvakopiota, 84 kuultokuvasarjaa, 6 16 mm:n elokuvaesityskonetta, kaksi rainaheitintä, kuultokuvaheitin, kaksi valkokangasta, elokuvanauhojen korjauspöytä lisälaitteineen sekä esitysteline.

Välineistöä lainattiin eri tilaisuuksiin seuraavasti:

	lainauspäiviä
- elokuvakoneita	476
- elokuvakopioita	5 776
- kuultokuvasarjoja	1 023
- kuultokuva- ja rainaheittimiä	83
- valkokankaita	76

Opetuselokuva

V. 1973 lopulla ryhdyttiin yhteistyössä eräiden suurimpien kaupunkien raittiuslautakuntien kanssa valmistuttamaan tupakka-aiheista »Masan tupakkalasku» -nimistä *opetuselokuvaa,* joka valmistui kertomusvuoden keväällä.

Toimintaa selostavat esitteet ym.

Lisäksi valmistettiin valistus- ja tiedotustoimintaa varten »tupakkatarroja», kirjeensulkijamerkkejä sekä lautakunnan ja sen toimiston toimintaa selostavaa esitettä yht. 47 000 kpl.

Valistustoiminta kouluissa

Helsingin kouluissa annettiin 33 300 oppilaalle 1 111 t asennekasvatusta alkoholi- ja muita päihdeaineita käsittelevissä kysymyksissä, ja kertomusvuoden keväällä saatiin valmiiksi v. 1973 suoritettu kyselytutkimus oppikoululaisten tupakoinnista.

Julkaisut

Järjestöjen kustantamia kuukausi- ja aikakausjulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalisiin laitoksiin, kouluihin jne. yhteensä 1 559 vuosikertaa. Myös muita alan ammattijulkaisuja hankittiin toimiston käytettäväksi yht. 16 635 kpl.

Yhteisjulkaisu »Korkki» ilmestyi vuoden aikana kuutena painoksena yhteensä 25 000 kpl. Toimittaminen ja jakelu suoritettiin toimistossa sekä painokset jaettiin ilmaisjakeluna raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille, laitoksille ja järjestöille.

Vierailijat

Ruotsalainen SARA-ohjelmaryhmä vieraili vuoden alussa Uudenmaan läänin ruotsinkielisissä oppi- ja kansakouluissa esittäen raittiusaiheisen musikaalishown sekä myös helsinkiläisissä kouluissa, jolloin toiminnan järjestelyistä vastasivat Helsingfors Ungdomsråd sekä raittiuslautakunnan toimisto. Esityksiä seurasi n. 3 000 oppilasta.

Talous

Kaupungin talousarvioon oli raittiuslautakunnan tileille merkitty yhteensä 325 996 (ed. v. 286 285) mk sekä avustuksia varten 188 000 (170 000) mk. Kaikkiaan lautakunta ja sen toimisto käyttivät omaan toimintaansa ja avustuksiin 505 496 mk.

31. Rakennustarkastusvirasto

Yleistä

Rakennustarkastusviraston päätehtävänä on maistraatin alaisena suoritettava rakennusvalvonta, joka käsittää lupamenettelyn, rakennustyön suorituksen valvonnan ja jatkuvan valvonnan. Virasto huolehtii kaikkien lupahakemusten valmistelusta. Rakennusluvat sekä maistraatin luvat myöntää maistraatti ja rakennustarkastajan luvat rakennustarkastaja. Rakennusvalvontaan kuuluu myös ohjeiden antaminen suunnittelijoille, rakennuttajille ja rakentajille (neuvonta), erilaisten lausuntojen antaminen sekä yleisvalvonta, jonka tarkoituksena on mm. luvattoman rakentamisen estäminen. Kiinteästi rakennusvalvontaan liittyviä sivutehtäviä ovat mm. poikkeuslupahakemusten valmistelu, rakennustyötä varten tapahtuvaa katualueen aitaamista koskeva lupamenettely ja asuntotuotantolain tarkoittama valvonta kerrostalorakentamisen osalta.

Rakennusvalvonta perustuu 1.7.1959 voimaan tulleeseen rakennuslakiin ja -asetukseen myöhemmin tehtyine muutoksineen ja täydennyksineen sekä 13.8.1963 vahvistettuun Helsingin kaupungin rakennusjärjestykseen. Lisäksi rakennusvalvontaan sisältyy monien muiden säännösten, kuten asuntotuotanto- ja väestönsuojelulain tarkoittama valvonta.

Organisaatio ja henkilökunta

Organisaatio

Tehtäviensä suorittamista varten virasto käsitti kertomusvuonna neljä osastoa: kanslia-, rakennuslupa-, tarkastus- ja valvontaosasto. Lisäksi tarkastustoimikunta ja julkisivutoimikunta toimivat viraston sisäisinä asiantuntijaeliminä lupamenettelyissä. Osastojaon apuna oli aluejako.

Henkilökunta

Lukumäärä

Viraston päällikkönä toimi rakennustarkastaja, arkkit. Aulis Salo. Kertomusvuoden päättyessä viraston palveluksessa oli kaikkiaan 79 henkilöä, joista 53 virkasuhteista ja 26 työsuhteista. Henkilövaihdoksia tapahtui vuoden aikana lähinnä toimistohenkilökunnan kohdalla. Hakijoiden puutteen vuoksi olivat koko vuoden ajan täyttämättä kansliaosastolla insinöörin ja rakennusmestarin toimet, tarkastusosastolla kaksi rakennusmestarin virkaa sekä valvontaosastolla yksi tp. valvontainsinöörin virka ja kaksi rakennusmestarin virkaa.

Koulutus

Virastossa pidettiin 31 osastopäälliköiden kokousta, joissa selvitettiin hallinnollisia ja viraston toiminnan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Henkilökuntaa koulutettiin kaikilla osastoilla mm. siten, että osastopäälliköt pitivät osastoillaan henkilökunnan neuvottelutilaisuuksia.

Ammattitaitonsa säilyttämiseksi ja kehittämiseksi viraston henkilökunta osallistui erilaisiin koulutustilaisuuksiin seuraavasti:

henkilöstöasiainkeskuksen järjestämä koulutus

- johdon atk-seminaariin Hyvinkäällä osallistui kaksi ja johdon jatkoseminaariin Aulangolla yksi henkilö, sekä henkilöstöhallinnon kehittämisseminaariin, koulutusasiamiesten seminaariin, kun-

nallishallinnon kurssiin, projektikurssiin ja sisäisen tiedotustoiminnan kurssiin kuhunkin yksi henkilö sekä kokous- ja neuvottelutaidon kurssiin kolme henkilöä.

ulkopuolisten järjestämät koulutus- ym. tilaisuudet

Toimistohenkilökunta osallistui erilaisiin henkilöstöasiainkeskuksen järjestämiin kursseihin.

- Suomen Kaupunkiliiton järjestämiin luento- ja neuvottelupäiviin Aulangolla osallistui seitsemän henkilöä sekä Rakennustarkastusyhdistys r.y:n Mikkelissä järjestämiin neuvottelupäiviin kymmenen henkilöä ja Suomen Rakennusliikkeiden Liitto r.y:n ym. järjestämiin Rakennuspäiviin Helsingissä kymmenen henkilöä
- lisäksi 13 henkilöä osallistui eri yhdistysten ym. järjestämiin koulutustilaisuuksiin sekä neuvottelu- ym. päiviin.

Virkamatkat

Kertomusvuonna teki yksi henkilö virkamatkan Faluniin, kaksi Bergeniin ja yksi henkilö Lontooseen.

Toiminta

Rakentaminen ja sen valvonta

Yleistä

Myönnettyjen rakennuslupien mukaan rakentaminen väheni kertomusvuonna Helsingissä edelliseen vuoteen verrattuna asuinrakennustoiminnan supistuessa selvästi enemmän kuin rakennustoiminta yleensä, (ks. liite 1, taulut A–B, s. 344).Valmistuneiden rakennusten määrä oli sen sijaan huomattavasti suurempi kuin edellisenä vuonna, mikä oli seurausta mm. vuosina 1972 ja 1973 myönnettyjen rakennuslupien käsittämästä ennätyksellisen suuresta rakennus-m^3 -määrästä ja rakentamiselle myönteisestä taloudellisesta tilanteesta, (ks. liite 1, taulut C–D, s. 344-345). Kaikkien valmistuneiden rakennusten yhteinen rakennus-m^3-määrä oli kertomusvuonna n. 50.8 % suurempi kuin edellisenä vuonna (liite 1, taulut E ja F s. 346).

Rakennustoiminnan kehitys Helsingissä vuodesta 1945 lähtien esitetään kuvissa 1 ja 2, s. 347. Lisäksi on kuvissa 3 ja 4, s. 348, näytetty kertomusvuonna myönnettyihin rakennuslupiin sisältyneiden rakennusten ja valmistuneiden rakennusten tilavuus kuukausittain. Rakennuslupia on myönnetty eniten elokuussa, rakennus-m^3 mukaan n. 21.8 % vastaavasta koko vuoden tilavuudesta. Rakennuslupiin sisältyneiden rakennusten yhteinen tilavuus oli vuoden alkupuoliskolla n. 48.1 % (ed. v.n. 41.1 %) ja loppupuoliskolla n. 51.9 % (n. 58.9 %) koko vuoden vastaavasta luvusta. Rakennuksia on valmistunut eniten lokakuussa. Tällöin valmistuneiden rakennusten tilavuus oli yht. n. 29.4 % vastaavasta koko vuoden tilavuudesta. Rakennuksia valmistui vuoden alkupuoliskolla n. 37.2 % (41.6 %) ja loppupuoliskolla n. 62.8 % (n. 58.4 %) koko vuonna valmistuneista rakennuksista.

Lupahakemusten käsittely

Hakemusten lukumäärä

Kertomusvuonna haetut ja käsitellyt luvat:

luparyhmä	lukumäärä 1973 kpl	1974 kpl	muutos ± %
Haetut luvat			
– rakennusluvat	718	533	–25.8
– maistraatin luvat	1 438	1 598	+11.1
– rakennustarkastajien luvat	754	547	–27.5

luparyhmä	lukumäärä 1973 kpl	1974 kpl	muutos ± %
– kaikki haetut luvat	2 910	2 678	– 8.0
Myönnetyt luvat			
– rakennusluvat	601	529	–12.0
– maistraatin luvat	1 189	1 413	+18.8
– rakennustarkastajan luvat	591	554	– 6.3
– kaikki myönnetyt luvat	2 381	2 496	+ 4.8
Evätyt hakemukset			
– rakennusluvat	4	5	+25.0
– maistraatin luvat	9	10	+11.1
– rakennustarkastajan luvat	14	9	–35.7
– kaikki evätyt hakemukset	27	24	–11.1
Palautetut hakemukset			
– rakennusluvat	43	56	+30.2
– maistraatin luvat	96	84	–12.5
– rakennustarkastajan luvat	83	39	–53.0
– kaikki palaut. hakemukset	222	179	–19.4
Alustavat hakemukset	148	132	–10.8
Myönnetyt aitausluvat	192	220	+14.6

Haettujen lupien määrän suhteellisen vähäiseen supistumiseen (–8 %) sekä toisaalta myönnettyjen lupien määrän kasvuun (+4.8 %) edelliseen vuoteen verrattuna oli lähinnä syynä maistraatin lupien eli muutoslupien lisääntyminen. Kaikista lupahakemuksista evättiin n. 0.9 % ja palautettiin n. 6.7 % (hakijan itsensä peruuttamat + viraston toimesta palautetut hakemukset). Käsiteltyjä hakemuksia (= myönnetyt + evätyt + palautetut yht.) oli kertomusvuonna 2 699 (ed. v. 2 630). Myönnettyjen rakennuslupien, maistraatin lupien sekä rakennustarkastajan lupien määrä vuosina 1964–1974 esitetään kuvassa 5, s. 349.

Piirustusten tarkastaminen

Kertomusvuonna tarkastettiin erilaisia erikoispiirustuksia 16.6 % vähemmän kuin edellisenä vuonna, mikä ilmenee seuraavista luvuista:

piirustuslaji	1973 kpl	1974 kpl	muutos ± %
– työpiirustukset	1 640	1 559	– 4.9
– rakennepiirustukset	22 433	18 168	–19.0
– ilmanvaihtopiirustukset	2 330	2 292	– 1.6
kaikki piirustukset	26 403	22 019	–16.6

Pidetyt katselmukset

Kertomusvuonna ja ed. vuonna pidettiin erilaisia katselmuksia seuraavasti:

katselmuslaji	1973	1974	muutos ± %
alustavat katselmukset	3	4	+33.3
rakennuspaikalla käynnit			
– lupahakemusten johdosta	408	424	+ 3.9
– rakenn. purkam. johd.	89	74	−16.9
– rak.työn aloitt. johd.	817	870	+ 6.5
pohjakatselmukset	1 216	1 110	− 8.7
rakennekatselmukset	3 070	3 193	+ 4.0
hormikatselmukset	1 666	2 114	+26.9
loppukatselmukset	2 057	2 534	+23.2
RakJ 80 §:n nojalla pidetyt (kiinteistöittäin)	266	203	−23.7
asuntotuotantolain edellyttämät tarkastukset	697	569	−18.4
muut katselmukset	1 577	1 666	+ 5.6
kaikki katselmukset	11 866	12 761	+ 7.5

Kaikkien katselmusten yhteismäärä lisääntyi 7.5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Varsin huomattava lisäys oli todettavissa hormikatselmusten (+ 26.9 %) ja loppukatselmusten (+ 23.2 %) kohdalla, mikä oli yhteydessä aikaisemmin todettuun kertomusvuonna valmistuneiden rakennusten suureen määrään.

Vuosina 1964—1974 pidettyjen katselmusten määrät esitetään kuvassa 6, s. 00.

Lisäksi rakennusvalvontaan kuului erilaisia työmaatarkastuksia ja käyntejä valmiissa kiinteistöissä, joita ei rekisteröity erillisinä toimenpiteinä.

Työvaihetarkastelu

Työvaihetilanne

Työvaihetilannetta kertomusvuoden päättyessä koko kaupungin alueella kuvaavat seuraavat numerotiedot:

rakennus/asuntotiedot	1973	1974	muutos ± %
Rakennukset			
aloittamatta			
– lukumäärä	303	255	−15.8
– tilavuus m^3	1 196 493	1 516 758	+26.8
– kerrosala m^2	292 973	328 791	+12.2
perustustyö			
– lukumäärä	143	150	+ 4.9
– tilavuus m^3	1 588 571	1 318 631	−17.0
– kerrosala m^2	270 812	262 580	− 3.0
runkotyö			
– lukumäärä	141	120	−14.9
– tilavuus m^3	1 031 085	1 228 005	+19.1
– kerrosala m^2	230 732	221 656	− 3.9
sisätyö			
– lukumäärä	319	225	−29.5
– tilavuus m^3	2 656 498	1 800 160	−32.2

	1973	1974	muutos ± %
– kerrosala m^2	485 238	347 800	–28.3
rakenteilla yhteensä			
– lukumäärä	603	495	–17.9
– tilavuus m^3	5 276 154	4 346 796	–17.6
– kerrosala m^2	986 782	832 036	–15.7
Asunnot			
aloittamatta			
– lukumäärä	1 531	1 211	–20.9
– pinta-ala m^2	102 366	81 714	–20.2
perustustyö			
– lukumäärä	1 269	872	–31.3
– pinta-ala m^2	76 464	61 752	–19.2
runkotyö			
– lukumäärä	1 392	1 020	–26.7
– pinta-ala m^2	89 953	67 662	–24.8
sisätyö			
– lukumäärä	3 239	2 086	–35.6
– pinta-ala m^2	204 290	127 488	–37.6
rakenteilla yhteensä			
– lukumäärä	5 900	3 978	–32.6
– pinta-ala m^2	370 707	256 902	–30.7

Aloittamatta olleiden rakennusten määrä oli pienempi kuin edellisenä vuonna, mutta näiden rakennusten yhteistilavuus ja kerrosala osoittivat lisäystä. Sen sijaan kaikkien rakenteilla olleiden rakennusten sekä lukumäärä, tilavuus että kerrosala supistuivat ed. vuoteen verrattuna.

Rakentamisen painopisteet kaupunginosittain kertomusvuoden päättyessä: *Rakentamisen painopiste*

rakennusten tilavuuden mukaan (m^3)

perustustyö	runkotyö	sisätyö
Pasila	Sörnäinen	Pasila
668 570	284 893	504 763
Oulunkylä	Pasila	Etelä-Kaarela
112 225	196 576	253 461
Malmi	Länsisatama	Sörnäinen
70 850	144 048	124 186

rakennusten lukumäärän mukaan (kpl)

perustustyö	runkotyö	sisätyö
Vartiokylä	Tapaninkylä	Tapaninkylä Suurmetsä
19	17	26
Mellunkylä	Pakila	
18	12	

perustustyö	runkotyö	sisätyö
Oulunkylä	Suurmetsä	Pakila
Suurmetsä	Vartiokylä	
Laajasalo	Mellunkylä	
12	9	19

Suurimmat rakennukset

Suurimmat kertomusvuoden lopulla rakenteilla olleet uudisrakennukset olivat rakennushallituksen rakennuttama Pasilan virastokeskus Pasilassa Asemapäällikönkadun ja Ratapihantien varrella (432 000 m^3), Osuuskunta Suomen Messujen ja Helsingin Ravirata Oy:n näyttelyrakennus Pasilassa Rautatieläisenkadun varrella (368 203 m^3) ja rakennushallituksen rakennuttama Valtion Painatuskeskus Etelä-Kaarelassa Kuninkaantammentien varrella (160 000 m^3).

Helsingin kaupungin harjoittama rakennustoiminta

Rakennusluvat

Kaupungin harjoittama rakennustoiminta lisääntyi myönnettyjen lupien perusteella rakennus-m^3-määrän mukaan arvosteltuna sekä määrällisesti että suhteessa kaikkiin rakennuslupiin huomattavasti edelliseen vuoteen verrattuna. Kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston asuinrakennustoiminta sen sijaan väheni hieman määrällisesti. Toisaalta asuinrakennustoiminnan osuus kaikista asuinrakennuksille myönnetyistä luvista lisääntyi n. 35.1 %, mikä osoittaa kaupungin harjoittaman asuinrakennustoiminnan vähentyneen kertomusvuonna suhteellisesti vähemmän kuin mitä asuinrakennustoiminta myönnettyjen rakennuslupien perusteella yleensä supistui edelliseen vuoteen verrattuna.

Kaupungin kertomusvuonna ja edellisenä vuonna harjoittamaa rakennustoimintaa kuvaavat seuraavat numerotiedot:

myönnetyt rakennusluvat

	1973	1974	muutos ± %
Kaikki rakennukset			
– rakennusluvat kpl	52	52	± 0
– tilavuus m^3	391 391	542 776	+38.7
– osuus kaikista myönnetyistä luvista % m^3:stä	9.9	15.1	+52.5
Kiinteistöviraston asuntotuotantotoiston rakennuttamat asuinrakennukset			
– tilavuus m^3	188 986	180 509	– 4.5
– osuus kaikista kaupungille myönnetyistä luvista % m^3:stä	48.3	33.3	–31.1
– osuus kaikista asuinrakennuksille myönnetyistä luvista % m^3:stä	13.1	17.7	+35.1

Kaupungille myönnettyihin rakennuslupiin sisältyneet suurimmat rakennukset olivat sähkölaitoksen rakennuttama voimalaitosrakennus Sörnäisissä Parrukadun varrella (152 200 m^3) ja metrotoimiston rakennuttama Hakaniemen metroasema (86 000 m^3). Myönnettyihin rakennuslupiin sisältyneen suurimman asuinrakennuskohteen muodostivat kiinteistöviraston asuntotuotantotoimiston rakennuttamat rakennukset Pasilassa Pakkamestarinkadun varrella (yht. 61 576 m^3).

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen

Valvonta

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen kuului sekä varsinaisen rakennusvalvonnan että asuntotuotantolaista johtuvan erityisvalvonnan piiriin, joista viimeksi mainittu kuului kerrostalojen osalta rakennustarkastusvirastolle.

Rakentaminen

Asuntotuotantolain alainen rakentaminen kertomusvuonna ja ed. vuonna, kerrostalot

kiinteistö/asuntotiedot	1973	1974	muutos ± %
Kiinteistöt			
Aloitetut			
– lukumäärä	8	6	–25.0
– tilavuus m^3	265 204	191 762	–27.7
Valmistuneet			
– lukumäärä	16	11	–31.3
– tilavuus m^3	437 784	362 661	–17.2
– osuus kaikista valmistuneista asuinrakennuksista % m^3:stä	34.1	22.8	–33.1
Asunnot			
Aloitetut			
– lukumäärä	1 106	702	–36.5
– pinta-ala m^2	62 903	40 917	–35.0
– keskipinta-ala m^2	56.9	58.3	+ 2.5
Valmistuneet			
– lukumäärä	1 800	1 499	–16.7
– pinta-ala m^2	101 911	83 994	–17.6
– keskipinta-ala m^2	56.6	56.0	– 1.1

Aloitettujen samoin kuin valmistuneiden asuntotuotantolain alaisten kiinteistöjen ja niihin kuuluvien asuntojen määrä väheni edelliseen vuoteen verrattuna. Myös valmistuneiden kiinteistöjen osuus kaikista valmistuneista asuinrakennuksista supistui huomattavasti.

Tarkastukset

Asuntotuotantolain mukaisia tarkastuksia pidettiin kertomusvuonna 569 (697), joista lopputarkastuksia oli 59 (54), jälkitarkastuksia henkilökohtaisesti lisälainoitetuissa asunnoissa 43 (35) ja muita rakennustyönaikaisia tarkastuksia 467 (608). Tarkastusten perusteella annettiin asuntolainoitetuista kiinteistöistä rakennustyötä koskevia todistuksia asuntohallitukselle 80 (101) ja henkilökohtaisesti lisälainoitetuista asunnoista kiinteistöviraston asuntolainatoimistolle 107 (112) eli yht. 187 (213). Erilaisia huomautuksia annettiin tarkastusten yhteydessä yht. kuusi (15). Lopputarkastusmuistioita asuntohallitukselle laadittiin kaikkiaan 49 (23).

Rakentaminen poikkeusluvilla

Poikkeuslupahakemukset

Rakennustarkastusvirastoon jätettiin kertomusvuoden aikana 250 (248) sisäasiainministeriölle osoitettua poikkeuslupahakemusta.

Myönnetyt rakennusluvat

Sisäasiainministeriön poikkeuslupien perusteella myönnetyt rakennusluvat:

lupakohde	1973	1974	muutos ± %
Uudis- ja lisärakennusluvat			
– omakotitalot	31	33	+ 6.5
– muut asuinrakennukset	30	52	+73.3
– muut kuin asuinrak.	38	33	–13.2
Yhteensä	99	118	+19.2
– tilavuus m^3	1 577 189	1 765 355	+11.9
Tilap. rakennuksen paikallaan pysyttäminen	6	4	–33.3
Kaikki rakennusluvat yht.	105	122	+16.2

Rakennuslupien yhteismäärä samoin kuin lupiin kuuluneiden rakennusten yhteinen tilavuus lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna. Suurin suhteellinen lisäys poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien lukumäärässä tapahtui muiden kuin omakotityyppisten asuinrakennusten kohdalla. Sen sijaan muiden kuin asuinrakennusten osalta oli lupien määrässä todettavissa vähennystä.

Poikkeuslupien perusteella myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus oli kertomusvuonna yht. n. 49.0 % (n. 39.8 %) kaikista myönnetyistä luvista. Sisäasiainministeriön myöntämien poikkeuslupien perusteella tapahtunut rakentaminen lisääntyi siis edelliseen vuoteen verrattuna, mutta oli kuitenkin sekä suhteellisesti että määrällisesti vähäisempää kuin v. 1972. Lisäksi myös maistraatilla oli oikeus eräissä tapauksissa poikkeuksen myöntämiseen rakennuskiellosta, joten rakennuskieltoalueilla tapahtunut rakentaminen oli jonkin verran suurempaa kuin mitä edellä esitetyt luvut osoittavat.

Muu toiminta

Yleistä

Viraston muu toiminta liittyi osittain rakentamiseen, osittain jatkuvaan valvontaan. Viimeksi mainittuun kuuluivat myös mm. HKRJ 80 §:n tarkoittamat katselmukset, jotka on esitetty rakennustoiminnan yhteydessä sivulla 0.

Päätökset, määräykset, ilmoitukset

Muulle toiminnalle muodostivat pohjan mm. luetellut päätökset, määräykset ja ilmoitukset:

asiaryhmä	1973	1974
– rauenneet ja vanhentuneet luvat	542	591
– LH:n ja KHO:n rakennusasioissa tekemät päätökset	19	23
– maistraatin rakennusasioissa tekemät muut kuin lupapäätökset	189	145
– lupapäätöksissä asetetut määräaikaisehdot	296	233
– HKRJ 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annetut määräykset	121	78
– rakennustarkastusviraston muulloin antamat määräykset	473	291
– kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston ilmoitukset rakennusten virheellisestä sijoittamisesta	36	24
kaikki yhteensä	1 676	1 385

Valvontatoimenpiteet

Suoritetut muuhun toimintaan liittyvät valvontatoimenpiteet

valvottu asiaryhmä	1973	1974
– katumaan aitaamisluvat	190	206
– rauenneet ja vanhentuneet luvat	476	435
– LH:n ja KHO:n rakennusasioissa tekemät päätökset	7	4
– maistraatin rakennusasioissa tekemät muut kuin lupapäätökset	78	91
– lupapäätöksissä asetetut määräaikaisehdot	61	78
– loppukatselmuksissa annetut määräykset jatkuvan valvonnan yhteydessä	12	3
– HKRJ 80 §:n mukaisissa katselmuksissa annetut määräykset	164	137
– muut rakennustarkastusviraston antamat määräykset	369	364
– rakennusten virheelliset sijoittamiset	35	18
kaikki yhteensä	1 392	1 336

Kirjeenvaihto ym.

Rakennustarkastajan muissa kuin lupa-asioissa tekemiä päätöksiä oli 153 (140). Virastoon saapui 149 (184) ja virastosta lähti 1 214 (1 560) kirjettä.

Lausunnot

Virasto hankki, antoi ja siltä pyydettiin kertomusvuonna ja ed. vuonna lausuntoja seuraavasti:

viraston hankkimat lausunnot

lausunnon antaja	1973	1974
— julkisivutoimikunta	643	600
— tarkastustoimikunta	837	834
— kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosasto	204	216
— terveyslautakunta ja -virasto	65	60
— palolautakunta ja -laitos	5	2
— väestönsuojelulautakunta ja -toimisto	65	64
— rakennuskulttuuritoimikunta	1	—
— muu viranomainen	21	18
kaikki yhteensä	1 841	1 794

virastolta pyydetyt lausunnot

lausunnon pyytäjä/asia	1973	1974
— maistraatti/muut kuin lupahakemusta koskevat asiat	293	253
— muut (virastot, viranomaiset, yksityiset)	163	188
kaikki yhteensä	456	441

viraston antamat lausunnot

lausunnon saaja/asia	1973	1974
— maistraatti/käsiteltäväksi alistetut rakennustarkastajan päätökset	28	5
— maistraatti/pyynnöstä muut kuin lupahakemusta kosk. asiat	326	358
— maistraatti/vastaavat työnjohtajat	1 321	1 244
— maistraatti/vaikeiden rakennustöiden johtajat	10	6
— asuntohallitus, rahalaitokset ja kiinteistövir. asuntolainatsto	228	187
— muut (virastot, viranomaiset, yksityiset)	59	41
— veronhuojennuslausunnot	2	—
kaikki yhteensä	1 974	1 841

Aloite-esitykset

Virasto teki kertomusvuonna ja edellisenä vuonna aloite-esityksiä seuraavasti:

aloitteen vastaanottaja/aihe	1973	1974
— maistraatti/RakJ 80 §:n nojalla pidetyt katselmukset	4	5
— maistraatti/muun valvonnan yhteydessä todetut virheet	44	95
— maistraatti/hallinnolliset esitykset	63	18
— kaupunginhallitus	14	9
— muut virastot ja viranomaiset	92	36
kaikki yhteensä	217	163

Tutkimukset ja selvitykset

Rakennustarkastusviraston toimesta tai tilauksesta tehtiin kertomusvuonna mm. seuraavat tutkimukset ja selvitykset:

- viraston keskusrekisterin atk-sovellutus, esitutkimusraportti
- perusselvitys rakennustarkastajan ohjeen laatimiseksi Paloheinän alueen rakentamista varten
- selvitys kadun kalusteista, lähinnä luvanvaraisen kalustuksen määrittäminen
- kilpikaava (koko kaupungin kattava), lähinnä rakennuksiin kiinnitettävien kilpien käytön määrittäminen
- virastografiikan suunnittelu
- Suomenlinnan linnoituspiirin ulkopuolelle jääneiden saarien aluetarkastus
- yksityinen rakennustoiminta Suomenlinnan linnoituspiiriin kuuluvilla saarilla
- käyttötarkoitustutkimus Katajanokan alueella, asuintalojen käyttötarkoituksen muuttaminen

Toimikunnat

Julkisivutoimikunta

Julkisivutoimikunta piti kertomusvuonna 62 kokousta, joissa käsiteltiin asioita seuraavasti:

hakemus- tai muu asiaryhmä	käsiteltyjä asioita	käsittelykertoja abs.	%	toistuvuuskerroin	hakemusten kokonaismäärästä käsitelty %
lupahakemukset					
– rakennusluvat	122	268	44.7	2.2	22.9
– maistraatin luvat	29	38	6.3	1.3	1.8
– rak.tarkastajan luvat	48	56	9.3	1.2	8.8
– alustavat hakemukset	87	136	22.7	1.6	65.9
hakemukset yht.	286	498	83.0	1.7	10.2
lausunnot	38	102	17.0	2.7	
kaikki yhteensä	324	600	100.0	1.9	

Toimikunnan kertomusvuonna käsittelemien asioiden kokonaismäärä (600) oli 6.7 % pienempi kuin edellisenä vuonna, mutta toistuvuuskerroin eli käsittelykertojen lukumäärän suhde käsiteltyjen asioiden lukumäärään oli selvästi kasvanut. Merkillepantavaa oli, että rakennustarkastajan lupahakemusten osuus käsiteltyjen asioiden kokonaismäärästä oli supistunut edellisen vuoden 22.7 %:sta 9.3 %:ksi ja lausuntojen osuus oli vastaavasti kasvanut 17.0 %:ksi (ed. v. 8.9 %).

Asuntotuotannon ja sille kaavoitettujen alueiden laatu olivat kertomusvuonna jatkuvasti lisääntyneen huolen aiheena. Varsinkin asuntohallituksen lainoittamissa kohteissa käytännöksi omaksutun kaavoitus- ja toteutusmenettelyn todettiin raskauttavan rakentamisen suunnittelua.

Julkisivutoimikunta antoi lausuntonsa ja hyväksyi omasta puolestaan kertomusvuonna laaditut Pukinmäen ja Paloheinän alueita koskevat rakennustarkastajan ohjeet.

Tarkastustoimikunta

Tarkastustoimikunta piti kertomusvuonna 50 kokousta, joissa käsiteltiin asioita seuraavasti:

hakemus- tai muu asiaryhmä	käsiteltyjä asioita	käsittelykertoja lukum.	%	toistuvuus-kerroin	käsitelty asiaryhmän kokonais-määrästä %
– rakennusluvat	201	317	38.0	1.6	37.7
– maistraatin luvat	269	353	42.3	1.3	16.8
– alustavat hakemukset	90	114	13.7	1.3	68.2
hakemukset yht.	560	784	94.0	1.4	24.8
työpiirustukset	17	18	2.2	1.1	1.2
lausunnot	25	32	3.8	1.3	
kaikki yhteensä	602	834	100.0	1.4	

Asioiden käsittelykertoja oli kaikkiaan 834 (ed. v. 837) eli lähes saman verran kuin edellisenä vuonna. Myös kaikkien käsiteltyjen asioiden toistuvuuskerroin pysyi miltei entisenään. Rakennuslupahakemusten samoin kuin lausuntojen osuus kaikista käsittelykerroista pieneni jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna, kun taas maistraatin lupahakemusten osuus 42.3 (ed. v. 36.9) % kasvoi vastaavasti. Myös alustavien hakemusten ja työpiirustusten suhteelliset osuudet kasvoivat hieman.

Huomattavia käsiteltyjä rakennuskohteita olivat mm. Merihaan alue, metroasemat, Hankkijan alue Oulunkylässä, Itä-Pasilan alue sekä Kannelmäen asuntoalue, joissa rakentaminen edelleen jatkuu. Uusista kohteista mainittakoon Suomenlinna, jota koskevia suunnitelmia käsiteltiin ensi kertaa toimikunnassa sekä eräät vanhojen rakennusten säilyttämis- ja lisärakennussuunnitelmat, kuten Laineen perikunnan talo Annankatu 27, Eduskuntatalo ja Eteläesplanadi 8. Lisäksi toimikunta antoi edellisten vuosien tapaan lausuntoja eräistä rakennustapaan ja rakennusoikeuteen liittyvistä periaatteellisista kysymyksistä.

Neuvontatyö ja asiantuntija-avun antaminen

Viraston henkilökunta harjoitti suunnittelijoihin, rakentajiin, rakennuttajiin ja kiinteistöjen omistajiin kohdistuvaa neuvontatyötä. Lisäksi viraston toimesta jaettiin korvauksetta erilaisia rakennustarkastajan ohjeita, joista seuraavat laadittiin kertomusvuoden aikana:

- ohje Pukinmäen kerrostaloalueiden rakentamista varten
- ohje Paloheinän omakoti-, rivitalo- tai muiden kytkettyjen rakennusten korttelien (A_{OR}) rakentamista varten.

Ohjeita pidettiin tarpeellisina poikkeuksellisissa asemakaava- ja ympäristöolosuhteissa tapahtuvaa rakentamista varten. Pukinmäellä tyypillisen huvilayhdyskunnan muuttaminen tiiviiksi kerrostaloalueeksi katsottiin edellyttävän tavanomaista korkeampaa arkkitehtonista laatua uudisrakentamiselta, mikä hävittää tieltään ympäristölle leimaa antavan viherelementin, kuten puukujat, kuusiaidat ym. istutukset. Myös Paloheinän rintamamiespalsta-alueelle sallitulla lisärakentamisoikeudella on ilmeisesti rakennettua ympäristöä oleellisesti muuttava vaikutus. Ohjeella pyrittiin osoittamaan tavoitteita, joita ympäristöön sopeutuvalle uudisrakentamiselle on asetettava.

Paitsi edellä mainittua neuvontatyötä viraston toimesta annettiin asiantuntija-apua siten, että monet virkamiehet osallistuivat rakennustarkastustoimen asiantuntijoina Helsingin kaupungin, valtion ja seurakuntien asettamien toimikuntien työskentelyyn (ks. liite 3, s. 350). Aikaisemmin mainittujen ohjeiden lisäksi on annettu myös eräitä henkilökuntaohjeita.

Toimintaan vaikuttaneita tekijöitä

Rakennustoiminnan laajuus

Viraston toiminta on suuressa määrin riippuvainen kulloinkin tapahtuvan rakennustoiminnan laajuudesta, joskaan se ei kuitenkaan vaikuta merkittävästi esim. valmiisiin kiinteistöihin kohdistuvan valvonnan määrään.

Kertomusvuonna lupavaiheessa suoritettava uudisrakentamisen valvonta väheni, kun sen sijaan rakennustyöaikainen valvonta lisääntyi ja samalla katselmusten määrä kasvoi 7.5 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lupavaiheessa suoritettava työ ei kuitenkaan kokonaisuutena supistunut, sillä käsiteltyjen lupahakemusten määrä oli 2.6 % suurempi kuin edellisenä vuonna (ks. s. 348 ja 349). Kuvista 5 ja 6, s. 349 voidaan todeta rakennustoiminnasta virastolle aiheutuneen työmäärän pysyneen viime vuosina suhteellisen vakaana, lukuun ottamatta rakennustyön suorituksen valvontaa, jonka (ks. kuva 6, s. 349) voidaan todeta huomattavasti lisääntyneen edellisiin vuosiin verrattuna lähinnä valmistuneiden rakennusten suuren määrän takia. Uudisrakennuskohteiden keskimääräinen tilavuus oli myönnettyä lupaa kohden n. 6 810 (ed. v. n. 6 590) m^3 eli 3.3 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Rakennustoiminnan kokonaiskehitystä koskevien ennusteiden puuttuminen vaikeuttaa rakennustarkastusviraston taloussuunnitelmien laatimista. Viraston toimesta ei kuitenkaan ole mahdollista laatia ennusteita, koska rakennustoimintaa säätelee varsin oleellisesti yleinen taloudellinen kehitys. Merkille pantavaa on rakennustoiminnan jatkuva määrällinen supistuminen vuodesta 1961 lähtien lukuun ottamatta vuosia 1970—72 (ks. kuvat 1 ja 2, s. 347).

Säännökset ja niiden muutokset

Rakennustarkastusviraston toimintaa, työtapoja ja työmäärää säätelevät lisäksi varsin oleellisesti mm. voimassa olevat säännökset, joiden hajanaisuus ja puutteellisuus on jatkuvasti haitannut rakennusvalvontatoimintaa. Välttämätön säännösten ja ohjeiden sekä niiden muutosten jatkuva seuraaminen ja sen ohella henkilökunnan ja asiakkaiden informointi vaativat merkittävän työpanoksen. Kertomusvuonna tapahtuneet rakennusvalvontaan liittyvien säännösten, ohjeiden ja normien muutokset esitetään liitteessä 4, s. 352).

Muita toimintaan vaikuttaneita tekijöitä

Viraston työskentelyä haittasi edelleen kertomusvuonna toiminnan sijoittuminen neljään eri toimipaikkaan. Lisäksi toimintaa vaikeutti työvoiman puute, kun eräitä tärkeitä virkoja ei saatu koko vuoden aikana täytetyksi. Myös yleisen työvoimapulan ja osaltaan myös palkkauksen jälkeenjääneisyyden johdosta toimistohenkilökunnan vaihtuvuus oli melkoista. Täystyöllistetty henkilökunta sai lisäksi jatkuvasti erilaisia lisätehtäviä. Merkille pantavaa oli myös, että viraston päätyöllistäjä rakennustoiminta oli hiljentymisestään huolimatta myönnettyihin rakennuslupiin sisältyneen rakennus-m^3-määrän mukaan kuitenkin n. 18 % suunnitteluperusteena pidettyä kymmenen vuoden keskiarvoa laajempaa.

Talous

Viraston tulot olivat kertomusvuonna kaikkiaan 3 290 170 mk, josta oli rakennusvalvontamaksuja 2 416 488 mk (73.4 %), katumaan aitauksesta 859 435 mk (26.1 %) ja muita tuloja 14 247 mk (0.5 %). Viraston menot olivat yht 3 813 159 mk. Tulot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 51.5 % ja menot 20.2 %. Tuloilla peitettiin 86.3 % viraston kaikista menoista ja 100.1 % menoista, joihin ei ole laskettu mukaan eläkkeitä.

Taloussuunnitelman mukaan viraston tuloilla on suunniteltu katettavaksi n. 62 % viraston kaikista menoista, eli 75 % menoista, joihin ei ole luettu eläkkeitä. Kymmenen vuoden keskiarvona määritelty tulotavoite vastaa rakennustoiminnan valvonnan osuutta. Tavoite ylitettiin kertomusvuonna huomattavasti pääasiassa siksi, että rakennuslupia myönnettiin rakennus-m^3-määrän mukaan keskimääräistä enemmän. Toisaalta myös aitauslupien osuus lisääntyi merkittävästi.

Uudenmaan lääninhallitus vahvisti 11.3. rakennustyön valvonnasta suoritettavien maksujen korotukset, joita alettiin periä 1.4. alkaen. Keskimääräistä vilkaamman rakennustoiminnan ja ajan tasalla olleiden rakennusvalvontamaksujen ansiosta saavutettiin niin hyvä taloudellinen lopputulos, että virasto pystyi tuloillaan kattamaan kaikki menonsa eläkkeitä lukuun ottamatta.

Liite 1

Tilastotietoja rakennustoiminnasta v. 1974

A. Rakennukset rakennuslupien mukaan 1974

kuukausi	rakennusten luku	tilavuus kaikkiaan m^3	siitä as.rak. tilav. m^3	kerrosala m^2
tammikuu	47	320 374	176 609	79 953
helmikuu	35	285 062	107 436	60 061
maaliskuu	21	163 204	38 739	38 021
huhtikuu	48	331 421	140 492	68 348
toukokuu	49	380 301	35 279	56 212
kesäkuu	35	253 000	52 481	43 312
tammikuu–kesäkuu	235	1 733 362	551 036	345 907
heinäkuu	52	203 962	77 455	45 285
elokuu	48	783 443	61 606	136 411
syyskuu	49	196 134	87 170	47 328
lokakuu	65	304 615	131 760	73 587
marraskuu	30	91 542	50 384	22 910
joulukuu	49	287 217	62 904	53 815
heinä–joulukuu	293	1 866 913	471 279	379 336
koko vuosi yhteensä	528	3 600 275	1 022 315	725 243

B. Asunnot ja muut tilat rakennuslupien mukaan

kuukausi	asuntojen luku	asuinhuoneiden luku	asuntojen pinta-ala m^2	muiden kuin as. pinta-ala m^2
tammikuu	663	2 057	41 365	40 167
helmikuu	400	1 198	23 450	38 286
maaliskuu	117	323	7 998	33 176
huhtikuu	420	1 326	27 455	46 827
toukokuu	91	360	7 456	53 273
kesäkuu	144	559	11 724	33 875
tammi–kesäkuu	1 835	5 823	119 448	245 604
heinäkuu	236	910	18 485	27 190
elokuu	182	684	13 737	139 247
syyskuu	271	947	19 813	31 003
lokakuu	497	1 578	32 746	41 733
marraskuu	167	550	11 310	11 199
joulukuu	210	719	14 986	38 379
heinä–joulukuu	1 563	5 388	111 077	288 751
koko vuosi yhteensä	3 398	11 211	230 525	534 355

C. Valmistuneet rakennukset 1974

kuukausi	rakennusten luku	tilavuus kaikkiaan m^3	siitä as.rak. tilav. m^3	kerrosala m^2
tammikuu	46	203 060	64 082	51 739
helmikuu	42	249 446	141 077	58 502
maaliskuu	60	467 017	110 370	75 654
huhtikuu	52	265 565	166 663	63 704
toukokuu	38	126 304	82 744	33 096
kesäkuu	52	186 933	112 111	47 222
tammi–kesäkuu	290	1 498 325	677 047	329 917
heinäkuu	56	254 277	146 528	63 226
elokuu	46	151 582	38 086	34 777
syyskuu	50	335 018	150 471	81 235
lokakuu	70	1 183 190	246 265	164 168
marraskuu	50	412 734	208 806	95 951
joulukuu	47	193 646	121 402	41 858
heinä–joulukuu	319	2 530 447	911 558	481 215
koko vuosi yhteensä	609	4 028 772	1 588 605	811 132

D. Valmistuneet asunnot ja muut tilat 1974

kuukausi	asuntojen luku	asuinhuoneiden luku	asuntojen pinta-ala m^2	muiden kuin as. pinta-ala m^2
tammikuu	231	712	14 640	36 033
helmikuu	444	1 621	32 568	26 917
maaliskuu	336	1 268	25 280	58 539
huhtikuu	565	2 052	39 457	34 340
toukokuu	287	980	19 130	13 386
kesäkuu	436	1 398	27 389	17 681
tammi–kesäkuu	2 299	8 031	158 464	186 896
heinäkuu	522	1 629	32 369	30 340
elokuu	95	403	8 485	29 738
syyskuu	585	1 786	35 686	53 898
lokakuu	946	2 779	55 828	107 583
marraskuu	729	1 987	41 535	61 975
joulukuu	391	1 254	25 150	21 143
heinä–joulukuu	3 268	9 838	199 053	304 677
koko vuosi yhteensä	5 567	17 869	357 517	491 573

Liite 1 jatk.

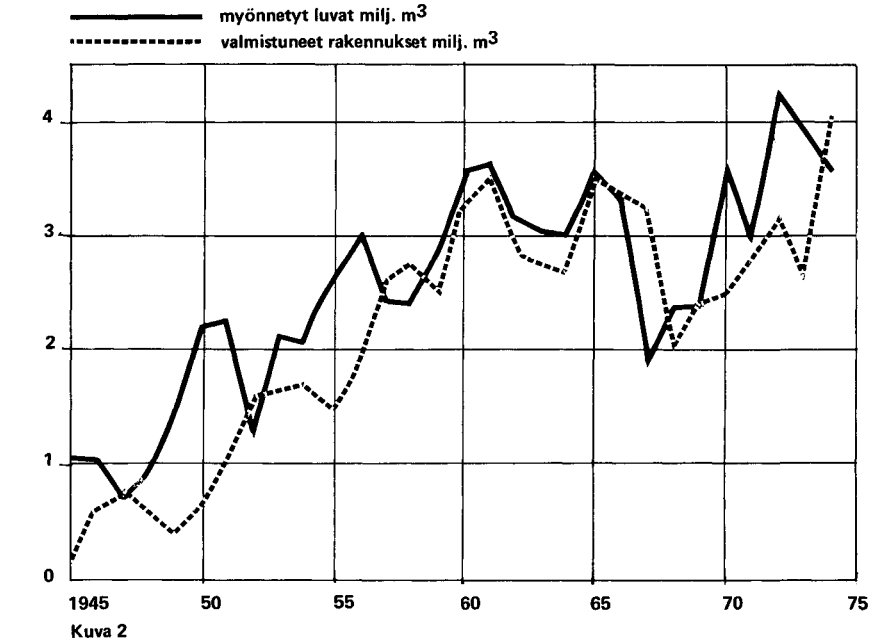
E. Rakennustoiminnan kehittyminen rakennuslupien mukaan

rakennus/tilatiedot	1973	1974	lisäys/ vähenn. %
Rakennukset			
kaikki rakennukset			
– lukumäärä kpl	585	528	– 9.7
– tilavuus m^3	3 959 901	3 600 275	– 9.1
– kerrosala m^2	822 465	725 243	–11.8
asuinrakennukset			
– tilavuus m^3	1 438 068	1 022 315	–28.9
– osuus kaikista % m^3:stä	36.3	28.4	–21.8
Asunnot			
– lukumäärä kpl	4 859	3 398	–30.1
– huoneluku kpl	15 492	11 211	–27.6
– huoneita/huoneisto kpl	3.19	3.30	+ 3.5
– kokonaispinta-ala m^2	311 023	230 525	–25.9
– keskipinta-ala m^2	64.0	67.8	+ 5.9
Muut huoneistot m^2	536 056	534 355	– 0.3

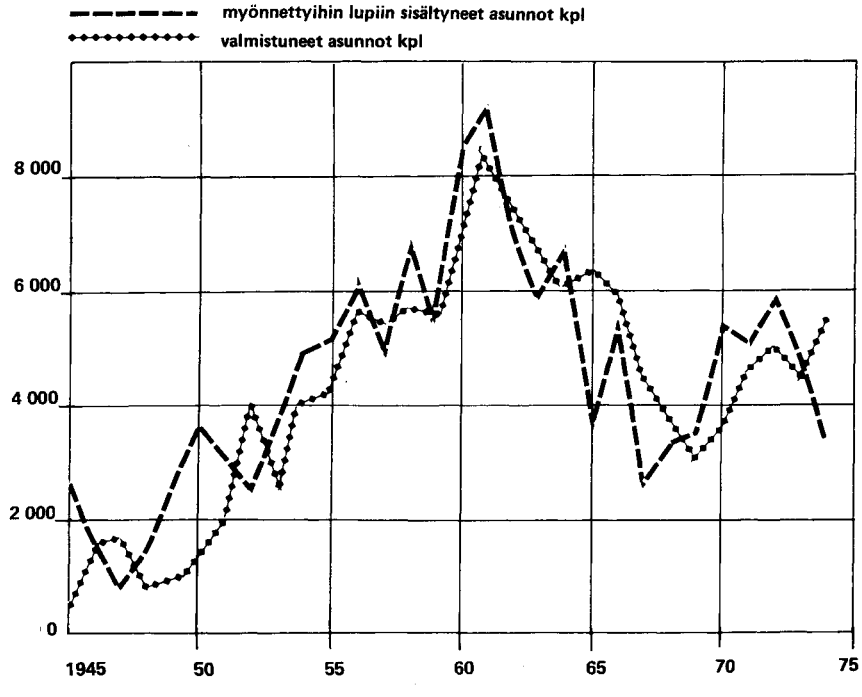
F. Rakennustoiminnan kehittyminen valmistuneiden rakennusten mukaan

rakennus/tilatiedot	1973	1974	lisäys/ vähenn. %
Rakennukset			
kaikki rakennukset			
– lukumäärä kpl	500	609	+21.8
– tilavuus m^3	2 671 739	4 028 772	+50.8
– kerrosala m^2	608 505	811 132	+33.3
asuinrakennukset			
– tilavuus m^3	1 283 068	1 588 605	+23.8
– osuus kaikista % m^3:stä	48.0	39.4	–17.9
Asunnot			
– lukumäärä kpl	4 429	5 567	+25.7
– huoneluku kpl	14 547	17 869	+22.8
– huoneita/huoneisto kpl	3.29	3.21	– 2.4
– kokonaispinta-ala m^2	287 991	357 517	+24.1
– keskipinta-ala m^2	65.0	64.2	– 1.2
Muut huoneistot m^2	339 586	491 573	+44.8

Kuva 1
Rakennustoiminta Helsingissä vuosina 1945–74

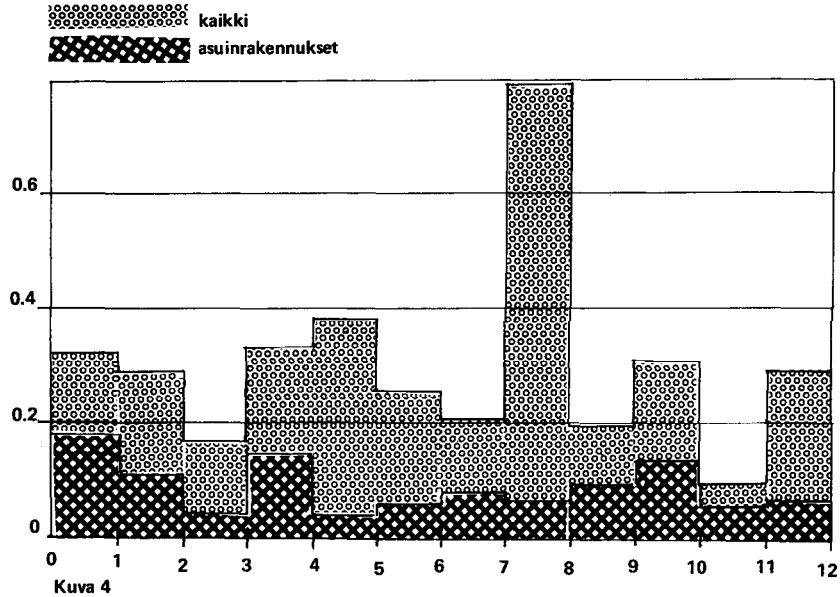

Kuva 2
Asuntojen rakentaminen Helsingissä vuosina 1945–74

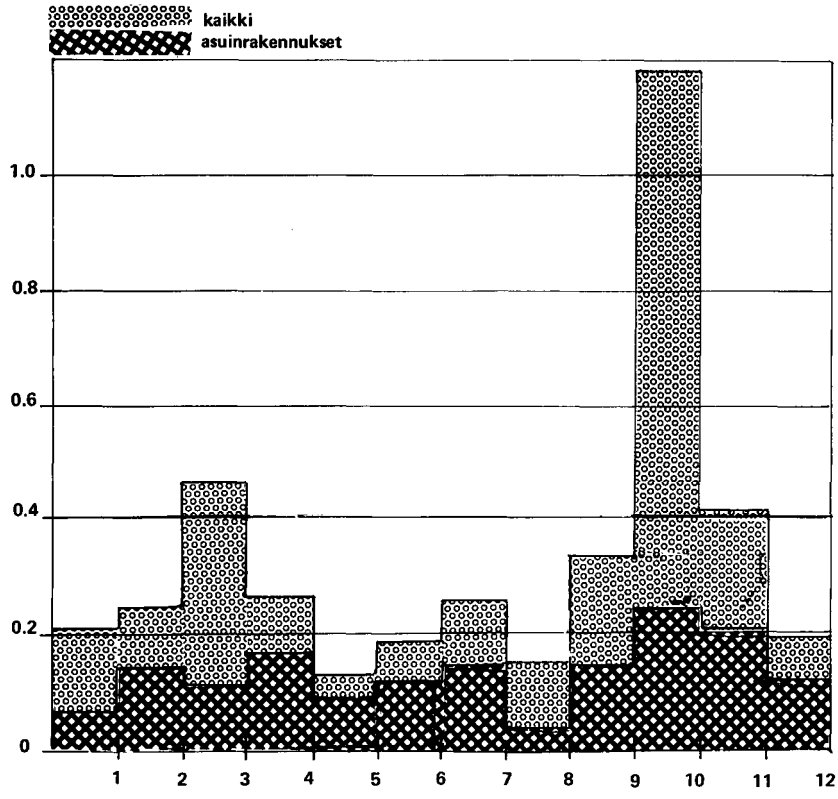

Liite 2 jatk.

Kuva 3
Vuonna 1974 myönnettyjen rakennuslupien mukaisten rakennusten tilavuus milj. m^3 kuukausittain

Kuva 4
Vuonna 1974 valmistuneiden rakennusten tilavuus milj. m^3 kuukausittain

Liite 2

Kuva 5

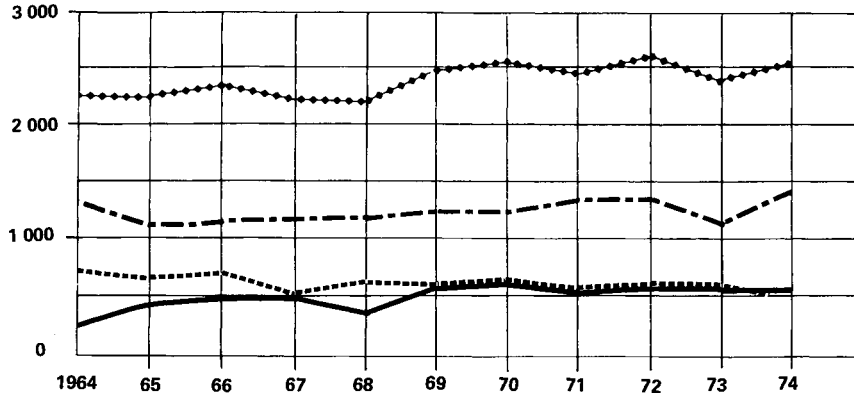
Myönnetyt luvat kpl vuosina 1964–74

kaikki luvat

muutosluvat

rakennusluvat

rakennustarkastajan luvat

Kuva 6

Pidetyt katselmukset kpl vuosina 1964–74

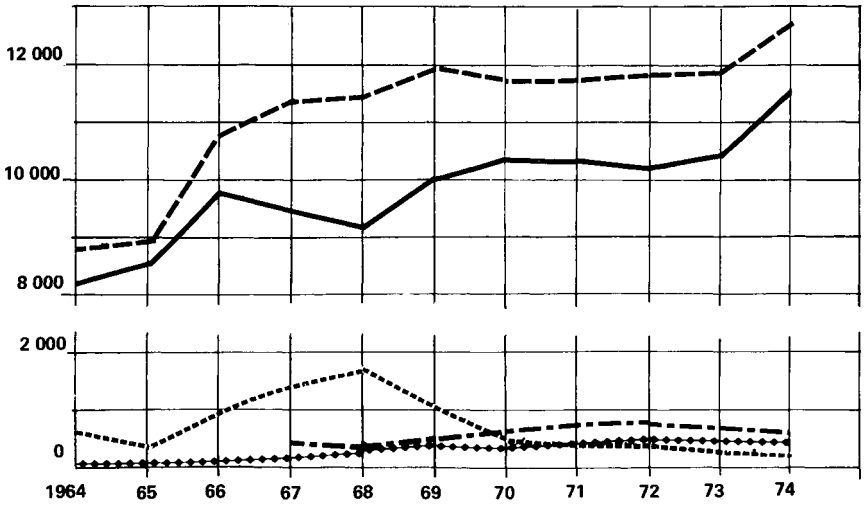
kaikki yhteensä

rakennustyön johdosta yleensä

lupahakemusten johdosta (ryhmään kuuluvia rakennuspaikalla käyntejä ei ole tilastoitu vuosina 1964–1965)

asuntotuotantolain perusteella (toiminta alkanut vuonna 1967)

valmiissa kiinteistöissä HKRJ:n 80 §:n nojalla (luku on kiinteistöjen luku)

Liite 3

Osallistuminen rakennustarkastustoimen asiantuntijana Helsingin kaupungin, valtion ja seurakuntien asettamien toimikuntien työskentelyyn

Rakennustarkastaja Aulis Salo
- jäsenenä palolautakunnassa, asuntotuotantokomiteassa, eräissä kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovissa johtokunnissa, khn asettamassa rakennusjärjestyksen uudistamiskomiteassa ja piilokonttoristumiskomiteassa
- varapuh.johtajana rakennuskulttuuritoimikunnassa

Kansliaosasto: osastopäällikkö Eeva Hämäläinen
- sihteerinä sisäasiainministeriön asettamassa erityisrasitustoimikunnassa
- jäsenenä Kaupunkiliiton vanhojen kaupunkien erityisrasitusten poistamisesta annettujen lakiesitysten edellyttämien virasto- tai toimisto-organisaatioiden johtosääntöjen ja muiden tarvittavien säännösten valmistelemista varten asettamassa toimikunnassa

Tekn.sihteeri Aulis Samuelsson
- jäsenenä khn asettamassa piirustusten mikrofilmaustoimikunnassa

Rakennuslupaosasto: yliarkkitehti Arvid Ekelund
- jäsenenä khn asettamassa ympäristönsuojelutoimikunnassa ja sen öljyvahinkojen torjuntatyöjaoksessa, sisäasiainministeriön rakennusteknillisessä neuvottelukunnassa, sisäasiainministeriön rakentamismääräystoimikunnassa sekä pohjoismaisen rakennusmääräyskomitean akustisessa jaostossa

Julkis.tark. Olli Penttilä
- sihteerinä rakennuskulttuuritoimikunnassa
- projektihenkilönä MaTaPuPu-projektissa
- jäsenenä Haaga—Vantaa-projektin neuvottelukunnassa, Länsi-Pasilan maankäyttöjaoksessa ja Länsi-Pasilan kaupunkikuvallista esisuunnittelua valvovassa työryhmässä

Arkkitehti Marja Heikkilä-Kauppinen
- projektihenkilönä MaTaPuPu-projektissa ja Itäkeskus-projektissa
- jäsenenä Malmin aluekeskuksen suunnittelua ohjaavassa työryhmässä

Arkkitehti Mauno Nousiainen
- jäsenenä Haaga—Vantaa-projektin neuvottelukunnassa

Tark. arkkitehti Seppo Pitkänen
- projektihenkilönä projektissa metrotoimisto/rakennustarkastusvirasto

Tark. insinööri Heikki Rissanen
- jäsenenä sisäasiainministeriön rakentamismääräystoimikunnan keskusilmanvaihtolaitosten paloturvallisuusmääräyksiä laativassa jaostossa ja sisäasiainministeriön rakentamismääräystoimikunnan rakennuksien ilmanvaihtomääräyksiä laativassa jaostossa

Tarkastusosasto: yli-insinööri Olavi Törmänen
- jäsenenä Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen betoniteknillisen laboratorion neuvottelukunnassa

Valvontaosasto: valv.insinööri Kaj Lindholm
- jäsenenä eräissä kaupungin kiinteistöyhtiöiden hallintoa valvovissa johtokunnissa

Tutkija Jorma Lampikoski
- jäsenenä rakentamisohjelmatoimikunnan saneeraussihteeristössä

Näkökantoja säännösten ja ohjeiden muutoksista 1974

1.11.1973 voimaan tulleilla *lailla rakennuslain muuttamisesta* (n:o 588/73) ja sitä täydentävällä *rakennusasetuksen muutoksella* (n:o 791/73) oli merkittävä vaikutus rakennusvalvontatoimintaan. Lisäksi sisäasiainministeriö antoi näitä *säännöksiä täydentäviä 17.1. päivättyjä kiertokirjeita*. Muutokset sisälsivät varsin monia rakennusvalvonnassa huomioon otettavia seikkoja, joista osaa käsiteltiin em. kiertokirjeissä. Virasto ei pidä mielekkäänä, että uusien säännösten mukaan asumista varten paikallaan pidettävät asuntovaunut ja -laivat ym. tulevat maistraatin luvan alaisiksi ja siten niiden valvonnan antaminen rakennusvalvontaviranomaisille. Mielekkäältä ei myöskään tunnu lämmitysöljysäiliöiden saattaminen rakennusvalvonnan piiriin säännösten määräämällä tarkkuudella ja laajuudessa, koska laitteiden valvonta kuuluu eräiden erityissäännösten nojalla myös paloviranomaisille.

Em. säännösten mukainen RakL 5 §:n tarkoittama naapurien kuuleminen taaja-asutuskieltotapauksissa on tulkittu käytännössä miltei ehdottomana vaatimuksena, paitsi tapauksissa, joissa naapureilla on ollut tilaisuus esittää mielipiteensä asemakaavaehdotuksesta ja rakennussuunnitelma on ollut valtuuston hyväksymän asemakaavan mukainen. Kuulemismenettely on hidastanut poikkeuslupahakemusten käsittelyä ja siten vaikeuttanut koko rakennuslupaprosessia, joten oikeusvarmuuden lisääminen on tapahtunut joustavuuden kustannuksella. 4.1. annettu *laki jakolain muuttamisesta* (n:o 31/74) sen sijaan nopeutti tietyin edellytyksin rakennuskiellon poistumista tekemällä mahdolliseksi tilan tai alueen merkitsemisen tontiksi tonttirekisteriin tontinmittausta suorittamatta. RakL 42 §:n rakennuskielto on voimassa mm. tontilla, jota ei ole hyväksytty tonttirekisteriin. Tällöin ei siis ole tarkoituksenmukaista hakea poikkeuslupaa, vaan mieluummin olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin ko. rakennuspaikan merkitsemiseksi tonttirekisteriin, koska tällainen toimenpide on em. lain muutoksella huomattavasti yksinkertaistunut.

Kauppa- ja teollisuusministeriön sähköllä toimivia hissejä ja muita niihin verrattavia siirtolaitteita koskeva päätös (n:o 386/20.5.74) on rakennustarkastustoiminnan kannalta myönteinen. Sen mukaan hissitilat tarkastetaan rakennustarkastusviranomaisten toimesta samoin kuin muutkin rakennuksen tilat, eikä enää vaadita erillisiä todistuksia hissitilojen osalta.

Asuntohallituksen energiakriisin johdosta asuntolainoitettavien kiinteistöjen suunnitteluohjeisiin ja määräyksiin tekemien muutosten ja täydennysten päätarkoituksena oli vaatimus energiahuollon keskittämisestä, mutta niihin sisältyi myös eräitä rakennusten yksityiskohtia koskevia ohjeita. Määräykset tulivat voimaan suosituksen luonteisina välittömästi ja ehdottomina 30.4. jälkeen kunnallisille viranomaisille jätettyjen hakemusten osalta.

Sisäasiainministeriön päätöksellä (n:o 240/74) toimivallan siirtämisestä lääninhallituksille eräissä kaavoitus- ja rakennusasioissa voi (vaikka se ei koskekaan Helsinkiä) olla koko maan rakennusvalvontatoiminnan yhtenäisyyttä ajatellen myös haittavaikutuksia mm. tulkintamahdollisuuksien lisääntymisen takia.

Sisäasiainministeriö päätti 16.1. myös eräiden asemakaavan ja rantakaavan muutosten hyväksymistä koskevien päätösten alistamisvelvollisuuden poistamisesta. Päätös koskee mm. Helsingin kaupunkia ja tarkoituksena oli nopeuttaa sellaisten asema-, rakennus- tai rantakaavan muutosten käsittelyä, joita ei ole pidettävä olennaisina kunnassa, jonka kaavoitustoimi on riittävän kehittynyt. Sinänsä positiivinen päätös osoittaa kuitenkin, että ministeriön vahvistettavaksi alistettavat asemakaavat sisältävät liian lukuisia ja yksityiskohtaisia määräyksiä, jotka aiheuttavat kaavan nopeaa vanhenemista ja muuttamistarvetta.

Liite 4

Rakennusvalvontaan liittyvien säännösten, ohjeiden ja normien muutoksia vuonna 1974

(luettelossa noudatetaan rakennustarkastusviraston säännöskansiojärjestelmän mukaista järjestystä)

	n:o	annettu v. 1974
Rakennuslaki ja -asetus		
— laki rakennuslain muuttamisesta	530	20.6.
Rakennuslain ja -asetuksen nojalla annettuja säännöksiä		
— Helsingin kaupungille rakennustyön valvonnasta suoritettavat maksut		11.3.
Erikoissäännöksiä ja niiden nojalla annettuja ohjeita		
— asetus öljylämmityslaitoksista annetun asetuksen muuttamisesta	473	14.6.
— kauppa- ja teollisuusministeriön päätös		
- sähköturvallisuusmääräyksistä	205	28.2.
- sähkölaitoksen rakentamisesta, korjaamisesta ja suunnittelemisesta sekä näitä töitä johtavan henkilön pätevyysvaatimuksista	206	28.2.
- sähköllä toimivista hisseistä ja niihin verrattavista siirtolaitteista	386	20.5.
— laki asuntotuotantolain muuttamisesta	824	8.11.
— muutoksia ja täydennyksiä asuntolainoitettavien kiinteistöjen suunnitteluohjeisiin ja määräyksiin		tammikuussa
— asetus Suomenlinnan linnoituksesta ja linnoituspiiristä annetun asetuksen muuttamisesta	478	14.6.
— laki kaavoitusalueiden jakolain muuttamisesta	31	4.1.
— asetus kaavoitusalueiden jakoasetuksen muuttamisesta	225	15.3.
— valtioneuvoston päätös		
- kansakoulurakennusten ja peruskoulurakennusten piirustusten, työselitysten ja normaalihintojen perusteista	233	14.3.
- kirjastorakennusten ja -huoneistojen piirustusten, työselitysten ja normaalihintojen perusteista	345	2.5.
— laki eräistä talonrakennustöistä eräissä kunnissa vuodelta 1974 suoritettavasta investointiverosta	766/30	30.9.
Rakennusvalvontaa koskevia ohjeita		
— sisäasiainministeriön kiertokirjeet		
- asuntovaunun ja -laivan sekä muun liikuteltavan laitteen pitäminen paikallaan asumista varten	31/501	17.1.
- tonttikohtaiset leikkipaikat ja oleskelualueet	98/501	17.1.
- nestemäisten polttoaineiden varastojen ja säiliöiden rakentaminen	96/501	17.1.
- naapurien kuuleminen poikkeuslupamenettelyssä ja RakL 132 §:n 2 momentin mukaisessa rakennuslupamenettelyssä	97/501	17.1.
- liikuntaesteisten huomioon ottaminen yleisön käyttöön tarkoitettuja tiloja rakennettaessa	99/501	17.1.
- loma-asutuksen vesi- ja jätehuoltoa koskeva opas		21.2.
- energiatilanteen vuoksi kaavoituksessa ja rakentamisen ohjauksessa huomioon otettavista näkökohdista	3896/501	31.12.

	n:o	Liite 4 annettu v. 1974 jatk.
Rakennushallinto-organisatorisia ym. säännöksiä		
— lääninoikeuslaki	1021	31.12.
— sisäasiainministeriön päätös		
- eräiden asemakaavan ja rantakaavan muutoksen hyväksymistä koskevien päätösten alistamisvelvollisuuden poistamista koskevassa asiassa	4593/501/73	16.1.
- päätös toimivallan siirtämisestä lääninhallituksille eräissä kaavoitus- ja rakennusasioissa	240	21.3.

32. Rakennusvirasto

Yleistä

Kaupungininsinöörinä toimi v. 1974 aikana edelleen dipl.ins. Martti Y. Anttila ja rakennuttajapäällikkönä dipl.ins. Jouko T. Rantanen.

Viraston kannalta oli merkittävä tapaus kertomusvuoden aikana oman työterveysaseman saaminen. Työterveydenhuoltolääkärinä toimi 1.4. lähtien lääket.lis. Gustav Wickström.

Rakennusviraston työmaiden suurimpia ja järkyttävimpiä onnettomuuksia oli Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen laajennustyömaalla 17.1. tapahtunut metaanikaasun räjähtäminen, jolloin neljä työntekijää sai surmansa ja neljä loukkaantui.

Hallinnollinen osasto

Henkilökunta ja organisaatio

Henkilökunnan lukumäärä

Osaston päällikkönä toimi kertomusvuonna lainop.kand. Olavi Juuti 1.11. saakka, jolloin hän siirtyi eläkkeelle. Henkilökuntaan kuului lisäksi vuoden päättyessä 27 (ed. v. 27) vakinaista ja 6 (8) tilapäistä viranhaltijaa sekä 60 (52) työsopimussuhteista toimihenkilöä.

Organisaatio

Osastoon kuului kolme toimistoa:
- kansliatoimisto, päällikkönä varat. Aimo Himberg
- henkilöasiaintoimisto, päällikkönä dipl.ins. Valmu ranta
- palkanlaskentatoimisto, päällikkönä Eero Haapakylä.

Työsuojelupäällikkönä toimi 13.5. lähtien dipl.ins. Hannu Mäkinen, sekä työterveysdenhuoltolääkärinä 1.4. lähtien lääket.lis. Gustav Wickström.

Toiminta

Kansliatoimisto

Tehtävät

Toimiston tehtäviin kuuluivat erilaiset yleisten töiden lautakunnan ja rakennusviraston hallintoon liittyvät työt ja keskitetty tiedotustoiminta sekä ylimääräisenä tehtävänä konserttitalon rakennustoimikunnan kansliatehtävät.

Kertomusvuonna lähetettiin 1 650 kirjettä ja virastoon saapui n. 1 300 kirjettä. Diaariin merkittiin uusia asioita 3 938.

Henkilöasiaintoimisto

Koulutustoiminta

Henkilökunnan koulutus käsitti virastotalossa ja työmaille tapahtunutta neuvontaa ja koulutusta sekä erilaisia kursseja, joille henkilökunta osallistui seuraavasti:

	henkilöstö-asiainkeskuksen kurssit	ulkop. »maksulliset kurssit»	väestönsuojelukeskuksen kurssit	viraston sis. koulutustilaisuudet	yhteensä
— ins., arkkit., rak.mest. ja vastaavat	92	180	117	135	524
— tstohenkilökunta	38	15	5	16	74
— tuntipalkkaiset	6	31	164	79	280
koko virasto	136	226	286	230	878
kurssien lukumäärä	58	135	30	12	235

Työturvallisuustoiminta

Kertomusvuoden aikana pitivät viraston työturvallisuustoimikunta ja osastojen työturvallisuustoimikunnat kukin neljä kokousta. Työturvallisuutta pyrittiin edistämään mm. työmaatarkastuksilla, suorittamalla työhygienisiä mittauksia, antamalla neuvoja ja ohjeita sekä tekemällä esityksiä työolosuhteiden parantamiseksi. Lisäksi järjestettiin vastaaville mestareille ja työnjohtajille kaksi päivän mittaista kurssia ajankohtaisista työsuojeluasioista.

Työtapaturmat

Kertomusvuoden aikana sattui 745 työtapaturmaa, joista 42 kuukausipalkkaisille ja 703 tuntityöntekijöille. Tuntityöntekijöille sattui työtapaturmia eri osastoilla seuraavasti:

	1973 lukum.	1973 henkilökunnasta %	1974 lukum.	1974 henkilökunnasta %	työmatkatapaturmia
— konevarikko	55	23.8	63	27.8	4
— hankintatoimisto	9	19.6	11	25.0	1
— talonrakennusosasto	199	36.1	196	39.2	14
— katurakennusosasto	176	23.8	160	23.6	11
— puhtaanapito-osasto	189	25.3	199	26.8	21
— puisto-osasto	92	29.4	74	24.3	10
tapaturmia yhteensä	720	27.4	703	28.2	61

Työterveyshuolto

Työterveysasemalla oli kertomusvuonna 1 810 kävijää, joista työhöntulotarkastuksissa 201, määräaikaistarkastuksissa 107, terveystarkastuksissa 415, sairauden takia 77 ja tapaturmien takia 6 sekä loput muista syistä. Lisäksi vuoden aikana kirjattiin mm. 2 732 laboratoriotoimenpidettä, 2 353 pienoisröntgentutkimusta, 706 kuulo- ja 48 näköseulontatutkimuksia, 684 keuhkojen toimintatutkimusta, 378 rokotusta sekä 2 633 muuta erilaista toimenpidettä. Edelleen suoritettiin 30 työpaikkatarkastuskäyntiä. Puhelinpalvelua annettiin 818 kertaa sekä AA-asiakkaita oli 39.

Koulutus

Koulutustoiminnasta mainittakoon työterveyshuollon peruskurssi ja ergonomiakurssi, jotka kumpikin käsittivät 40 t, sekä kaksipäiväiset terveyspäivät ja »päihdeongelma työelämässä» seminaari. Lisäksi pidettiin viisi luentoa sekä 50 neuvottelua ja kokousta.

Sairauspoissaolot

Viraston henkilökunnan sairauspoissaolot sekä tapaturman aiheuttamat poissaolot käyvät selville seuraavasta taulusta:

	henk. kuntaa keskim.	sairastuneet lukum.	henk. kunnasta %	menetettyjä työpäiviä lukum.	henk. kohden	tapaturman uhrit lukum.	henk. kunnasta %	menetettyjä työpäiviä lukum.	henk. kohden
tuntipalkkaiset työntekijät									
— talousos.	271	209	77.1	4 173	15.4	42	15.5	417	1.5
— talonrak.os.	500	435	87.0	10 924	21.8	140	28.0	2 373	4.8
— katurak.os.	678	519	76.6	13 550	20.0	132	19.5	2 064	3.0
— puht.pito-os.	742	577	77.8	12 444	145	19.5	2 188	2.9	
— puisto-os.	304	265	87.2	4 361	14.3	62	20.4	941	3.1
yhteensä	2 495	2 005	80.4	45 452	18.2	521	20.9	7 983	3.2
kk-palkkaiset									
— koko virasto	853	579	67.9	6 122	7.2	25	2.9	289	0.3

Menetettyjen työpäivien perusteella laskien (vuosi = 228 työpäivää) työntekijöistä oli jatkuvasti poissa keskimäärin 9.4 % sekä viranheltijoista ja toimihenkilöistä 3.3 %.

Sairausvakuutuspäivärahoja kertyi virastolle vuoden aikana yht. 1 228 225 mk eli 16.9 (ed. v. 19.7) % kaikista Helsingin kaupungille tulleista sairausvakuutusmaksuista.

Hautausavustus

Kertomusvuoden aikana anottiin hautausavustusta 14 työsuhteessa kuolleen henkilön oikeudenomistajille.

Ansiomerkit

Kertomusvuonna myönnettiin Helsinki-mitali kuudelle palveluksessa olevalle sekä Kaupunkiliiton ansiomerkki 71 eläkkeelle siirtyneelle henkilölle.

Talousosasto

Henkilökunta ja organisaatio

Osaston päällikkönä toimi dipl.ins. Eero Puomi. Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden päättyessä 54 (54) vakinaista ja — (3) tilapäistä viranhaltijaa , 54 (54) työsopimussuhteista toimihenkilöä sekä 272 (267) työntekijää.

Osasto jakautui toimistoihin ja jaoksiin seuraavasti:
- kassa- ja tilitoimisto, päällikkönä hall.op.kand. Eino Elomaa: maksuliike-, kirjanpito- ja suunnittelujaos
- ,hankintatoimisto, pääkkikkönä ekon. Leo Molander
- konevarikko, päällikkönä ins. Erkki Katajisto: konejaos, moottoriajoneuvokorjaamo, konevarasto ja toimisto.

Toiminta

Kassa- ja tilitoimisto

Aikaisemmin suoritettu jaostojaon täsmentäminen osoittautui toiminnan kannalta tarkoituksenmu-

kaiseksi.

Maksuliikejaos

Jaos huolehti viraston varsinaisista kassapalvelutehtävistä sekä siirtomääräysten ja laskujen tarkastuksesta. Saatavien perimiseen liittyvien tehtävien lisäksi maksettiin jaoksen toimesta myös rakennusviraston ja satamarakennusosaston työntekijöiden tuntipalkat.

Kirjanpitojaos

Kirjanpitotehtävät hoidettiin automaattisin tietojenkäsittelymenetelmin. Taloussuunnitelmat laadittiin osastojen ehdotusten perusteella pääasiallisesti jaoksen henkilöstön ryhmätyönä.

Suunnittelujaos

Tavanomaisten suunnittelutehtävien lisäksi avustettiin eri osastojen sisäiseen laskentaan liittyvien erityissovellutusten kehittämistyötä sekä kehitettiin edelleen eri osastoilla toimivien ATK-yhdyshenkilöiden pysyvän yhteistyöryhmän toimintaa.

Tilitositteita kertyi vuoden aikana seuraavasti:

	v. 1974 kpl	v. 1973 kpl
– maksumääräyksiä	64 276	62 436
– tulotositteita	12 237	11 422
– kassatositteita	14 638	15 967
– muistiotositteita	5 530	5 229
yhteensä	96 681	95 054

Rakennusvirasto toimi itsenäisenä kassavirastona ja kassan vaihto oli kertomusvuonna 13 144 889 (16 605 620) mk.

Menot

Määrärahojen käytön sekä kaupungin muille virastoille ja laitoksille sekä yksityisille suoritettujen töiden markkamääräiset arvot olivat seuraavat:

	v. 1974 mk	v. 1973 mk
– toimintavuoden määrärahojen käyttö	286 163 448	209 269 973
– ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	75 987 891	76 771 372
– työllisyysmäärärahojen käyttö	–	40 455
– kaup. muille virastoille ja laitoksille suoritetut työt	25 615 384	27 184 246
– ulkopuolisille suoritetut työt	15 151 779	13 158 135
yhteensä	402 918 502	326 424 181

Rakennusviraston käyttötulot olivat kertomusvuonna yht. 70 055 634 (ed. v. 41 443 292) mk.

Käyttömenoista katettiin omilla käyttötuloilla 47.7 ja verovaroilla 52.3 %. Pääomamenot koostuivat kertomusvuonna seuraavasti:

	%		%
– kadut, tiet ja sillat	37.5	– puistot, leikkikentät	2.3
– talonrakennustoiminta	35.0	– muut	2.5
– viemärit	17.7		
– väestönsuojat	5.0		100.0

Hankintatoimisto

Kertomusvuonna tapahtuneet varaston arvon muutokset: *Varasto*

mk	
varaston arvo vuoden lopussa	2 000 056
— vuoden aikana ostetun tavaran arvo	+29 914 510
— vuoden aikana käytetyn tavaran arvo	−27 304 952
varaston arvo vuoden lopulla	4 609 614

Pääasiallisimmat tavarahankinnat tehtiin kertomusvuoden aikana lähinnä seuraavilta hankkijoilta: Helsingin Soramyynti, Helsingin Tonni-Sora, Karjaan Sementtituotetehdas, Kesko Oy, Lohjan Kalkkitehdas OY Rudus, Mercantile Oy, Paraisten Kalkki Oy, Radi-Betoni Oy, Rauta- ja Metallivalimo Suomi, Renlund Oy ja SOK. *Hankinnat*

Sahatun puutavaran hankinnat kaupungin puutavarakeskukselta olivat kolmen viimeisen vuoden ajalta seuraavat:

Vuosi	m^3
1972	5 066 980
1973	5 624 930
1974	6 908 780

Tavaratoimitukset rakennusviraston työmaille ja kaupungin muille laitoksille jakautuivat markkamääräisesti seuraavasti:

	mk		mk
— hankintatoimisto	341 280	— puisto-osasto	979 562
— konevarikko	131 825	— satamalaitos	695 460
— talorakennusosasto	7 804 490	— muut kaup. laitokset	1 801 188
— katurakennusosasto	13 909 655		
— puhtaanapito-osasto	1 641 492	yhteensä	27 304 952

Kaupungin eri laitoksille ja virastoille hoidettiin hankinnat hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara toimitettiin liikkeestä suoraan asianomaiselle laitokselle tai virastolle. Samanlaista menettelyä käytettiin osaksi myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa.

Toimiston suorittamien aine- ja kulutustarvike- sekä kone- ja kalustohankintojen kokonaisarvo oli 48 188 346 mk.

Toimistolla oli kertomusvuonna vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista 58 291 mk sekä suoritetuista kuljetuksista 508 218 mk. *Tulot*

Konevarikko

Konekorjaamo suoritti vuoden aikana varikon omien koneiden korjausten lisäksi myös konepaja-, pelti- ja puutöitä kaupungin muille laitoksille tarjous- ja laskutustöinä. Lisäksi korjaamon sähkötyöryhmä huolehti rakennusviraston sähkölaitteiden huollosta ja korjauksista sekä teki asennustöitä katu- ja talorakennusosaston alaisilla työmailla. *Konekorjaamo*

Moottoriajoneuvokorjaamo huolehti palo- ja liikennelaitoksen autoja lukuunottamatta kaikkien kaupungin omistamien autojen korjauksista, hoiti erilaisten koneistojen ja yleistraktorikoneistojen huollon sekä suoritti työvälineiden muutostöitä. Työnumeroita otettiin 10 079 työlle. *Moottoriajoneuvokorjaamo*

Konevarasto valvoi koneiden käyttöä ja varastointia, vuokrasi viraston työosastojen käyttöön sekä *Konevarasto*

omia että yksityisten koneita ja laitteita. Omia koneita vuokrattiin 2 612 ja vieraita 288 kertaa. Varikon työkoneiden vuokratulot olivat kertomusvuonna yht. 8 563 419 mk. Konevarikon omalle virastolle ja kaupungin eri laitoksille vuoden aikana suorittamien töiden arvo oli yht. 8 568 323 mk.

Toimisto Konevarikolla oli lisäksi toimistotehtäviä varten oma toimisto.

Taloussuunnitteluosasto

Henkilökunta ja organisaatio

Osaston päällikkönä toimi kaup.arkkit. Sakari Siitonen ja henkilökuntaan kuului seitsemän vakinaista viranhaltijaa ja 64 työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä. Osastossa oli 25 arkkitehtiä, 6 sisustusarkkitehtiä, 4 rakennusarkkitehtiä, 7 dipl.insinööriä, 7 rakennusinsinööriä ja 7 teknikkoa, ja se jakautui toimistoihin seuraavasti:

- esisuunnittelutoimisto, päällikkönä ap.kaup.arkkit. Mikko Karjanoja
- arkkitehtitoimisto, päällikkönä ap.kaup.arkkit. Ossi Leppämäki
- rakennesuunnittelutoimisto, päällikkönä dipl.ins. Aatos Saario

Toiminta

Esisuunnittelutoimisto

Yleisjaos Yleisjaos osallistui osastonsa talosuunnittelu- ja toimintasuunnitelman laatimisen lisäksi rakennuttajapäällikön käynnistämään ns. TAKO-ryhmän toimintaan. Lisäksi se antoi lausuntoja koko toimiston toimintaa koskevissa asioissa.

Aluejaokset Aluejaokset (yleis- ja kantakaupunkijaos sekä läntisten, pohjoisten ja itäisten kaup.osien jaokset) johtivat alueidensa hankkeiden esisuunnittelua. Näitä olivat Pohjois-Haagan, Pohjois-Jakomäen, Suutarilan ja Kannelmäen yhteishankkeet sekä Puistolan ala-asteen koulun, Oikokatu 7:n ja Kristianinkatu 12:n perusparannukset.

Jaokset avustivat hallintokuntia hankesuunnittelussa tekemällä aloitteita yhteishankkeista ja vaikuttamalla kaavoitustyöhön yleisten rakennusten tonttien osalta. Esisuunnittelutoimisto osallistui myös Itäkeskuksen monitoimitalon ja pääkirjaston perustamissuunnitelmien sekä Myllypuron uimahallin esisuunnitelman laatimiseen.

Henkilökunta jakautui alueittain, mutta osittain myös hallintokunnittain. Tämän vuoksi katsottiin tarpeelliseksi laatia hallintokuntakohtaiset yleiset suunnitteluohjeet, joista oli valmistumassa peruskoulurakennusten suunnitteluohje.

Arkkitehtitoimisto

Toimiston tehtävät jakautuivat viiden jaoksen kesken. Opetus- ja urheilutoimen tehtävät hoidettiin toimistopäällikön johdolla. Huomattavan suuria rakennussuunnitelmia oli tekeillä 70, joista 37 kohdetta oli toimiston omana tehtävänä ja 30 annettiin yksityisten arkkitehtitoimistojen tehtäväksi sekä kolme ns. KVR-hanketta.

Tärkeimmistä vireillä olleista suunnittelutöistä mainittakoon seuraavat rakennuskohteet:

- yleisen kunnallishallinnon rakennukset: Finlandia-talon kongressisiipi, Hietaniemen virastotalo, Meilahden taidekokoelmarakennus, kolmen paloaseman muutos-, lisä- ja perusparannustyöt, Viikin ja Lauttasaaren puhdistamojen ja Kyläsaaren jätteenpolttolaitoksen laajennustyöt, Herttoniemen poliisiasema ja kirjastokeskus, Esplanaadikappelin ja Pakin talon aittojen restaurointi sekä Pohjois-Haagan, Kannelmäen ja Malminkartanon rautatieasemat *Yleissuunnittelujaos*
- sairaalatoimen rakennukset: Nikkilän, Röykän, Auroran lastenpsykiatrian, Marian, Lauttasaaren, Kivelän ja Laakson sairaaloiden perusparannus-, muutos-, laajennus- tai uudisrakennustyöt *Sairaalasuunnittelujaos*
- huolto- ja lastensuojelutoimet: Roihuvuoren, Kontulan ja Koskelan vanhustentalot, asunnottomien miesalkoholistien ensisuoja, Koskelan sairaskoti, Killinmäen keskuslaitos ja Tervalammen henkilökunnan asuintalo sekä Sofianlehdon vastaanottokodin perusparannus- ja muutostyöt *Sosiaalitoimen rakennusten suunnittelujaos*
- lasten päivähoitotoimi: Roihuvuoren II, Koulutanhuan, Vesalan, Sepänmäen, Leppäsuon, Lauttasaaren II, Pajalahden, Kontulan III ja IV, Itä-Pakilan, Myllypuron II, Koskelan II, Konalan, Vuosaaren II, Mellunmäen, Paloheinän II ja Tapaninvainion II lasten päiväkodit sekä Vuosaaren, Kontulan, Myllypuron ja Jakomäen leikkikenttärakennukset *Lasten päiväkotien suunnittelujaos*
- opetus- ja urheilutoimet: Sepänmäen, Jakomäen, Itä-Pakilan, Koskelan, Pihlajiston ja Keinutien kansakoulut sekä Herttoniemen ammattikoulu, Laajasalon kirjasto- ja nuorisotalo, Talin urheilupuiston jalkapallohalli, Oulunkylän urheilupuiston huoltorakennus sekä Pirkkolan jäähalli *Työstopäällikön johdolla*
- korjaus- ja perusparannustyöt: lausuntoja annettiin 272 ja lopullisia suunnitelmia laadittiin 66, joista huomattavimpia muutostöitä olivat Helsinginkatu 24, Hietaniemenkatu 4, Kunnallisko-dintie 4, Sofianlehdonkatu 8, Sofiankatu 4 ja Aleksanterinkatu 1. *Korjaustöiden suunnittelujaos*

Rakennussuunnittelutoimisto

Toimistoon kuului kolme jaosta: ennakkosuunnittelu- ja valvontajaos, rakennussuunnittelujaos sekä väestönsuojelujaos.

Toimisto hoiti omana työnä 70 kohteen rakennesuunnittelun, joista suuri osa oli pieniä korjaus- ja perusparannustöitä, sekä 26 ulkopuolisen suunnittelutyön valvonnan. Omia kartoitus-, pohjantutkimus- ja rakennusten mittaustehtäviä oli yht. 25. Eri työvaiheissa olevista 18 yleisistä tai yhteisistä väestönsuojista valmistui kertomusvuonna Myllypuron suoja ja rakenteilla olivat Tähtitorninvuoren, Dagmarinkadun, Arkadianmäen ja Itä-Pasilan väestönsuojat. Lisäksi valmistuivat konsulttityönä tehdyt Länsi-Pasilan VSS-selvitys sekä Kampin kalliosuojaselvityksen II vaihe.

Talorakennusosasto

Henkilökunta ja organisaatio

Osaston päällikkönä toimi talorak.pääll. Lasse Juvonen ja henkilökuntaan kuului kertomusvuoden lopussa 30 vak. viranhaltijaa ja 100 työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä, joista 7 dipl.insinööriä, 17 opistoinsinööriä ja 67 teknikkoa. *Henkilökunnan lukumäärä*

Osaston toimijako oli seuraava:

- uudisrakennustoimisto, päällikkönä dipl.ins. Erkki Raimovaara
- korjaustoimisto, päällikkönä ins. Klas-Erik Blomquist
- koneteknillinen toimisto, päällikkönä dipl.ins. Jaakko Koskinen

Lisäksi oli talorakennus- ja talosuunnitteluosastolla yhteinen kirjaamo, laskentajaos ja kirjanpitojaos.

Osaston työmailla oli kertomusvuoden alussa 924 ja vuoden päättyessä 1 104 työntekijää (urakoitsijatyöt mukaan lukien).

Toiminta

Uudisrakennus- ja korjaustoimisto

Uudisrakennustyöt

Rakennustoimintaan vaikutti alkuvuodesta vallinnut yleinen korkeasuhdanne. Osastolla oli vaikeuksia teknillisen työnjohtohenkilökunnan saamisessa, joten toiminnan tehokkuus kärsi. Osasto käynnisti yhdessä talosuunnitteluosaston kanssa talorakennustoimintaa koskevan tuotantoteknisen suunnittelun ja toiminnan ohjausmenettelyn kehittämisyhteistyön. Samoin osasto osallistui koko viraston laskentatoimen kehittämishankkeeseen.

Uudisrakennushankkeet toteutettiin joko omaa työvoimaa tai urakoitsijaliikkeitä käyttäen.

Korjaustyöt

Korjaustoimisto suoritti kaupungin kiinteistöjen perusparannus- ja vuosikorjaustyöt suurimmaksi osaksi omaa työvoimaa käyttäen.

Määrärahojen käyttö työkohteittain

Talorakennusosaston työkohteisiin käytettiin määrärahoja kertomusvuonna ja edellisenä vuonna hallintohaaroittain seuraavasti:

	1974 mk	1973 mk
Yleisen kunnallishallinnon rakennukset	21 944 980	9 635 339
Oikeus- ja järjestystoimen rakennukset	—	313 440
Palotoimen rakennukset	7 025 091	5 871 390
Terveydenhoidon rakennukset	117 233	—
Sairaalatoimen rakennukset	6 860 407	6 869 498
Lasten päivähoitorakennukset	5 708 795	2 298 547
Lastensuojelutoimen rakennukset	280 123	916 796
Huoltotoimen rakennukset	13 688 366	10 361 249
Kansakoulujen rakennukset	4 007 797	2 225 768
Ammattioppilaitosten rakennukset	191 216	469 624
Työväenopistojen rakennukset	11 608	—
Kirjastorakennukset	1 349 528	137 246
Museorakennukset	15 536	62 905
Nuorisotoimen rakennukset	12 475	14 162
Erinäiset rakennukset	13 608 672	12 102 522
Urheilu- ja retkeilytoimen rakennukset	807 856	821 476
Väestönsuojat	10 939 441	6 086 999
Eri laitosten laskutetut vuosikorjaukset	7 022 994	3 594 821
Eri laitosten laskutetut peruskorjaukset	10 687 382	2 699 754
Yhteensä	104 279 500	64 481 536

Tärkeimmät kertomusvuoden aikana valmistuneet kohteet ja vuoden lopussa käynnissä olleet kohteet selviävät seuraavista luetteloista:

Rakenteilla olleet työt

Kertomusvuoden alkaessa tekeillä olleet uudisrakennus- ja saneeraustyöt

	m^3
Urakalla	
Finlandia-talo II rakennusvaihe	26 330
Kontulan vanhustenhuollon asuinrakennus	11 790
Pirkkolan jäähalli	45 380
Tervalammen työlaitos, asuinrakennus	1 170
Jakomäen kansakoulun lisärakennus	3 600

(Jatkuu)

	m^3	m^3	m^3
Esplanadikappelin saneeraus	5 700		
Nikkilän sairaala, rakennus 10 saneeraus	19 540		
Mellunmäen lastentalo	3 980		
Kontulan III lasten päiväkoti	3 890		
Sepänmäen lasten päiväkoti	1 071		
Vesalan lasten päiväkoti	1 071		
Koskelan korttelikoulu ja LPK	7 800		
Vuosaaren leikkikenttärakennus	545		
Kannelmäen asema	1 650		
Pohjois-Haagan asema	5 650		139 167
Väestönsuojat			
— Dagmarinkadun väestönsuoja	55 000		
— Tähtitorninvuoren väestönsuoja	30 000		
— Eduskuntatalon väestönsuoja	7 000		
— Itä-Pasilan väestönsuoja	70 000		
yhteensä	162 000		
Osaston omana työnä			
Kontulan vanhustenhuollon keskus		40 100	
Virastotalo, Hietaniemenkatu 9		26 190	
Jätteenpolttolaitoksen laajennus		36 360	
Kallion paloaseman laajennus		52 800	
Maaliikennekeskus		38 745	
Vesiensuojelu- ja tielaboratorio		17 950	
Kirvesmiehenkatu 2, muutostyö		7 950	
Koulutanhuan lasten päiväkoti		4 125	
Laajasalon kirjasto		10 000	
I linja 1:n saneeraus		19 630	253 850
yhteensä			393 017

Kertomusvuonna valmistuneet rakennuskohteet			*Valmistuneet rakennuskohteet*
Urakalla:			
Roihuvuoren vanhusten asuinrakennus		13 600	
Talin jalkapallohalli		76 300	
Pajalahden lasten päiväkoti		3 400	
Etelä-Jakomäen tilap. LKP		1 071	
tilapäiset kansakoulut		5 265	99 636
Osaston omana työnä:			
HKR:n läntinen tukikohta		23 270	
Marian sairaalan Lauttasaaren hoito-osasto		13 425	
Tahvonlahden lastentalo		3 540	
Kaupunginpuutarha, kasvihuone		3 960	
Auroran sairaalan keittiö		4 800	48 995
yhteensä			148 631

	m^3
Väestönsuojat:	
– Myllypuron kalliosuoja	34 400

Koneteknillinen toimisto

Asiantuntija-apu

Toimisto antoi asiantuntija-apua kaupungin eri laitoksille ja hallintokunnille alaansa kuuluvissa kysymyksissä sekä valvoi omien työkohteiden lisäksi myös muiden kaupungin omistamien kiinteistöjen LVI-, säätö- ja sähkölaitteiden hoitoa ja kuntoa liikelaitoksien hallinnassa olevia kiinteistöjä lukuunottamatta.

Valvontatehtävät

Eri hallintokuntien KVR-urakoissa, kuten esim. Helsingin veroviraston, Kontulan kirjasto- ja nuorisotalon sekä Mellunmäen lasten päiväkodin urakoissa, toimisto hoiti kaupungin puolesta työnaikaiset valvontatehtävät.

Suunnittelu

Uudisrakennusten suunnittelutehtävät hoidettiin pääasiassa yksityisten suunnittelutoimistojen avulla.

Katurakennusosasto

Henkilökunta ja organisaatio

Johto

Osaston päällikkönä toimi dipl.ins. Seppo Hirvonen ja toimistojen päällikköinä seuraavat:
- hallintotoimiston dipl.ins. Olavi Enqvist
- suunnittelutoimiston dipl.ins. Risto Nurmisalo
- rakennustoimiston ja kunnossapitotoimiston dipl.ins. Esko Komonen
- puhdistamotoimiston dipl.ins. Jorma Niemelä

Henkilökunnan lukumäärä

Henkilökunnan määrä kertomusvuoden lopussa

	Kuukausipalkalla		Tuntipalkalla		Yhteensä
	M	N	M	N	
Osastopäällikkö ja hallintotoimisto	6	17	–	–	23
Suunnittelutoimisto	50	15	57	–	122
Rakentamistoimisto	72	–	327	31	430
Kunnossapitotoimisto	32	2	122	6	162
Puhdistamotoimisto	90	24	70	20	204
Yhteensä	250	58	576	57	941

Koulutus

Osaston henkilökunnasta osallistui koulutukseen 113 henkilöä, joista kaupungin järjestämille kursseille 25, työturvallisuuskursseille 21 ja eri järjestöjen järjestämille maksullisille kursseille 67 henkilöä. Osanottomaksut jälkimmäisille kursseille olivat 21 018 mk.

Toiminta

Tilaustyöt

Osasto suoritti korvausta vastaan tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille sekä yksityisille. Kokonaislaskutus oli kertomusvuonna 12.0 (ed. v. 14.7) milj.mk, josta kaupungin muiden

laitosten ja osastoiden osuus oli 9.4 milj.mk ja yksityisten osuus 2.6 milj.mk. Tilauksia oli kaikkiaan n. 1 700 kpl.

Kirjeenvaihto, luvat, lausunnot ym.

Kirjelmiä, lupia ja lausuntoja käsiteltiin seuraavasti:

	1973 kpl	1974 kpl
saapuneita laskuja käsiteltiin	16 840	16 428
laskuja lähetettiin	1 600	1 700
urakkasopimuksia	38	30
hankintatilauksia	429	436
kirjaamoon saapuneita kirjeitä	3 943	3 920
kirjaamosta lähteneitä kirjeitä	1 825	1 763
kaivulupia	733	824
viemärikorkeusilmoituksia	1 013	1 065
viemäripiirustuksia tarkastettiin	268	241
viemäriliitoksia annettiin	878	847

Suunnittelu

Kertomusvuoden aikana laadittiin suunnittelutoimistossa katujen, liikenneväylien, siltojen, viemäreiden ym. (konsulttien laatimat mukaan luettuina) piirustuksia yhteensä 800 kpl.

Katujen, teiden ja viemärien suunnittelu

Kantakaupunki

Kantakaupungin alueella olivat suurimmat suunnittelukohteet Itäväylän länsipään ja Sörnäisten rantatien, Savonkadun, Viipurinkadun ja Teollisuuskadun liikennejärjestelyt, Aleksanterinkadun muuttaminen jalankulkukaduksi välillä Mannerheimintie—Fabianinkatu sekä muut ajankohtaiset liikennejärjestelysuunnitelmat.

Katu- ja viemärisuunnittelukohteista oli huomattavin Pasila-projektin kunnallisteknillisen suunnittelun koordinointi sekä kokoojaviemäreistä kantakaupungin ranta-alueiden mereen laskevien viemäreiden kääntäminen puhdistamoon. Suunnittelun eri vaiheissa olivat lisäksi Kaivopuiston—Eteläsataman ja Laivasillankadun—Tähtitorninvuoren sekä Katajanokan, Ruoholahden ja Kampin kokoojaviemärit.

Läntiset ja pohjoiset esikaupunkialueet

Eliel Saarisentien ja Kehä I:n suunnittelua jatkettiin sekä aloitettiin Valtatie no 2 tiesuunnitelman laatiminen yhteistoiminnassa tie- ja vesirakennushallituksen kanssa ja saatettiin loppuun Tuusulantien ja Asesepäntien liittymän rakennussuunnitelmat. Katu- ja viemärisuunnittelun kannalta merkittävin kohde oli Haaga—Vantaan projektialue.

Itäiset esikaupunkialueet

Katu- ja viemäritöiden suurimmat kohteet olivat Puistolan asemanseudun, Suurmetsän ja Ala-Malmin alueilla sekä kaavoitukseen liittyvä yleissuunnittelu ns. MaTaPuPu-projektialueella. Viikintie rakennussuunnittelu aloitettiin Hämeentie—Pihlajamäki ja Tattariharjuntie Itäkatu—Radanvarsitie välillä.

Liikenneväylien suunnittelu käsitti Itäväylän rakennussuunnittelua Kulosaaressa sekä katu- ja viemärisuunnitelmia Kulosaaren, Laajasalon, Vuosaaren ja metroasemien alueilla. Itäkeskuksen suunnitteluun ja kaavoitukseen liittyvät selvitystyöt aloitettiin.

Siltojen suunnittelu

Osasto suunnitteli seuraavat sillat:
- Merihaan jalankulkusilta
- Pirkkolantien jalankulkusilta
- Viikintien jalankulkusilta
- Kaupinmäenpolun alikäytävä Lassilassa
- Puntaritien alikäytävä Lassilassa
- Ratapihantien alikäytävä Pasilassa
- Asesepäntien alikäytävä Metsälässä
- Lauttasaaren—Kaskisaaren välinen jalankulkusilta

Kertomusvuonna valmistuneet sillat:
- Rautatiesilta Valtatie n:o 3:n yli Haagassa
- Koskelantien risteyssilta Koskelassa
- Hopeasalmentien uusi silta sekä Metrotunneli Kulosaaressa
- Haagan risteyssilta Valtatie n:o 3:n yli
- Haagan risteyssilta Nuijamiestentien yli
- Puntartien alikäytävä Lassilassa
- Metsämäen alikäytävä n:o 6 Käpylässä
- Korkeasaaren silta Mustikkamaa—Korkeasaari
- Laajasuontien jalankulkusilta Valtatie n:o 3:n yli
- Santavuorentien jalankulkusilta Valtatie n:o 3:n yli
- Keravanjoen jalankulkusilta Siltamäessä
- Suurmetsäntien jalankulkusilta Jakomäessä
- Väliaikainen jalankulkusilta Muurimestarintien yli Keskuspuiston kohdalla
- Rakenteellisia jalankulkutasoja Itä-Pasilassa: mm. Sähköttäjänkadun jalankulkusilta Asemapäällikönkadun yli ja Resiinakujan jalankulkusilta Ratamestarinkadun yli

Kaikki valmistuneet ajoneuvoliikenteen sillat, Metrotunneli, alikäytävät, Itä-Pasilan jalankulkutasot sekä Laajasuontien ja Santavuorentien jalankulkusillat ovat teräsbetonia, muut jalankulkusillat ovat kantavilta osiltaan terästä, kannet puuta.

Valmistuneiden siltojen kustannukset olivat yhteensä 17.8 milj.mk.

Lisäksi maksoi kaupunki kertomusvuonna valmistuneista tie- ja vesirakennuslaitoksen rakennuttamista Valtatie n:o 3:n silloista n. 7.2 milj.mk sekä VR:n rakennuttamista Martinlaakson radan silloista n. 17 milj.mk.

Uudisrakennustyöt

Kadut, liikenneväylät, tiet ja rautatiet

Suurimpia kadunrakennuskohteita olivat Pasilan, Haagan ja Vuosaaren kadut sekä suurimmat liikenneväylähkohteet Itäväylän Kulosaaren ja Vartiokylän kohdilla, Nuijamiestentie—Nurmijärventie ja Vihdintie.

Uusia katujen, liikenneväylien ym. yleisten alueiden rakentamiseen käytettiin kertomusvuonna yht. 61.38 (ed. v. 49.05) milj.mk ja Martinlaakson radan rakentamiseen 18.75 (15.89) milj.mk.

Kertomusvuonna rakennettiin katuja seuraavasti:

Työpiiri	Rakennetun kadun tai kadunosan pituus m	Rakennettu katuala, m^2 Ajorata pääll.	Pyörätie pääll.	Jalkakäytävä pääll.	Yhteensä pääll.
Läntinen	4 675	68 259	–	20 568	88 827
Malmin	5 002	65 011	2 163	8 668	75 842
Herttoniemen	4 201	28 735	4 285	22 579	55 599
Herttoniemen aluerakentajat	360	3 290	–	1 950	5 240
Katujen kunnossapito	281	5 216	1 360	4 181	10 757
Yhteensä	14 519	170 511	7 808	57 946	236 265

Katujen, teiden, liikenneväylien, jalankulkuteiden, jalkakäytävien ja yleisten paikkojen pituus ja pinta-ala v. 1878–1974

Vuosi	Pituus (m)	Pinta-ala (m^2)	Vuosi	Pituus (m)	Pinta-ala (m^2)
1878	27 748	538 615	1960	399 005	4 923 020
1880	32 390	602 121	1965	542 802	6 568 803
1890	43 260	866 554	1966	577 175	6 896 331
1900	50 502	994 592	1967	611 813	7 233 613
1910	85 186	1 764 644	1968	644 867	7 636 177
1920	144 712	2 219 715	1969	687 374	8 077 612
1930	168 447	2 706 698	1970	716 398	8 371 127
1940	216 539	3 368 960	1971	736 663	8 675 052
1945	299 471	3 474 332	1972	769 342	9 044 222
1950	283 840	3 797 176	1973	787 866	9 291 481
1955	333 057	4 142 820	1974	802 385	9 527 746

Viemärit

Kertomusvuonna rakennettujen uusien viemäreiden yhteispituus oli 46 134 jm, josta katurakennusosaston rakentamaa 38 926 jm ja aluerakentajien rakentamaa 7 208 jm. Viemäreistä oli muoviputkea 1 605 jm. Tarkastuskaivoja rakennettiin yhteensä 911 ja sadekaivoja 450 sekä uusittiin viemäreitä yht. 1 842 jm.

Suurimmat viemärinrakennuskohteet olivat Suutarilan, Puistolan asemanseudun, Tapaninkylän, Suurmetsän, Malmin ja Haagan viemärit sekä kokoojaviemäritunneli Konala–Pasila.

Uusien viemäreiden ja pumppaamojen suunnittelu- ja rakentamiskustannukset olivat yhteensä 32.01 (32.16) milj.mk. Lisäksi viemärien uusimiseen käytettiin 2,17 milj.mk (1,64) milj.mk.

Viemärien yhteispituuden kasvaminen v. 1880–1974

Vuosi	Pituus (m)	Vuosi	Pituus (m)
1880	26 880	1960	373 817
1890	32 180	1965	573 960
1900	38 854	1966	650 093
1910	69 271	1967	715 921
1920	93 331	1968	812 878
1930	121 877	1969	877 063
1940	185 746	1970	923 827
1945	201 563	1971	977 145
1950	248 588	1972	1 011 962
1955	278 906	1973	1 053 566
		1974	1 099 700

Jätevedenpuhdistamot ja -pumppaamot

Rakennustyöt

Vuoden 1974 aikana käytettiin jäteveden puhdistus- ja poistojärjestelyihin rahaa 6.1 milj.mk. Tämän lisäksi viemäreiden rakentamismäärärahoista käytettiin 1,0 milj.mk pumppaamoiden rakentamiseen.

Vuoden aikana valmistuivat Talin puhdistamon lietteenkuivauslaitos ja kloorittamo sekä Herttoniemen puhdistamon uusi esikäsittelyosasto. Lisäksi suoritettiin runsaasti uusimis- ja kunnostustöitä eri puhdistamoilla.

Samoin valmistuivat vuoden aikana Hanasaaren, Keravanjoen ja Rastilan pumppaamot.

Käyttö ja hoito

Puhdistamoiden ja pumppaamoiden käyttö- ja hoitokustannukset olivat ilman kuukausipalkkaisen henkilökunnan palkkoja yhteensä 11,3 milj.mk.

Vuoden lopussa oli käytössä kaikkiaan 39 jätevedenpumppaamoa ja 10 biologista jätevedenpuhdistamoa.

Haudutettua lietettä syntyi noin 300 000 m^3 joka kuivattiin keskimäärin 10—25 %:seksi. Noin puolet lietteestä ajettiin kuivattuna kaatopaikoille tai niitä vastaaviin sijoituskohteisiin, pelloille ajettiin noin 1/5 ja loput puistotyömaille, tieluiskiin yms. hyötykäyttöön . Puhdistamoiden toimintaa kuvaavia tietoja esitetään taulussa 1, sivu 377.

Suunnittelu

Vuoden aikana valmistui useita puhdistamojen täydennys-, uusimis- ja korjaussuunnitelmia, jatkettiin Lauttasaaren ja Viikin puhdistamoiden laajentamisen sekä Munkkisaaren esikäsittelyrakennuksen uusimisen suunnittelua. Samoin on jatkunut jätevesien poistotunnelijärjestelmän suunnittelu. Lisäksi on suunniteltu uusia jätevedenpumppaamoita.

Jätevedet

Yhteistyö muiden kuntien kanssa

Vantaan kaupungin kanssa tehtiin lisäsopimus vuosiksi 1974—76 (2.5 milj.m^3/v) koskien sen jätevesien johtamista Helsingin kaupungin viemäriverkkoon ja edelleen Viikin jätepuhdistamoon. Sopimuksen mukaisesti tuli Vantaan kaupungin maksettavaksi sen ja Keravan kaupungin osuutena Suutarilan, Siltamäen, Pukinmäen ja Vartiokylänlahden pumppaamoiden sekä Viikin ja Vuosaaren puhdistamoiden käyttö- ja hoitokustannuksista 1,2 milj.mk sekä lisäsopimuksen määräämänä osuutena 0,19 milj.mk Viikin puhdistamon pääomakustannuksia.

Jätevesimaksu

Kertomusvuoden puolesta välistä lähtien päästiin keräämään ensimmäisen kerran jätevesimaksua viemärilaitoksen pääoma- ja käyttömenojen kattamiseksi. Normaali taksa oli 80 p/m^3. Jätevesimaksun tuotto oli kertomusvuonna n. 12,5 milj.mk ja maksun perimiskustannukset 0.9 milj.mk.

Vesiensuojelulaboratorio

Puhdistamotoimiston vesiensuojelulavoratorio suoritti kertomusvuonna n. 33 600 analyysiä kemian laboratoriossa, 8 300 analyysiä mikrobiologian laboratoriossa sekä 640 analyysiä planktonlaboratoriossa. Ulkopuolisilta laboratorioilta tilattiin mm. C^{14}-aktiivisuuden mittauksia (3200 kpl) sekä maa- ja lieteanalyysejä. Laboratorion käyttömenot olivat 466 000 mk. Lisäksi käytettiin laitehankintoihin 51 000 mk.

Jäteveden puhdistusmenetelmien kehittämistutkimuksista mainittakoon Kyläsaaren ja Viikin puhdistamoilla käynnissä olevat fosforinpoistokokeilut sekä vesilaitoslietteen ja jäteveden yhteiskäsittely- ja mädätyskokeilut. Lietetutkimuksissa suoritettiin eri saostuskemikaalien vertailuja sekä kokeiltiin ylijäämälietteen erilliskäsittelyä separoimalla. Lietteen ja eri täytemateriaalien yhteiskompostointia kokeiltiin puolimittakaavassa sekä jatkettiin maaperän lietesiedon mittaamiseen tähtääviä kasvinviljelykokeita sekä astia- että kenttäkokeina.

Helsingin ja Espoon merialueiden tilan seurantatutkimuksia jatkettiin. Phjaeläimistön kartoitustutkimusta jatkettiin ja uutena velvoitustutkimuksena käynnistettiin rantaveden kasviyhdyskuntiin kohdistuva kartoitustutkimus konsulttivoimin. Vastaanottovesistön rehevöitymismekanismeihin ja mm. typen sidontaan kohdistuvaa komivuotista tutkimusta jatkettiin. Helsingin itäisen ydinvoimalan sijoittamiseen liittyvät hydrologiset selvitykset vietiin loppuun.

Mittaus- ja tutkimustoiminta

Suunnittelutoimiston mittausjaos suorittaa maaperätutkimuksia ja tutkimusmittauksia suunnittelutoimiston muiden jaosten toimeksiannosta sekä työmaamittauksia rakentamistoimiston toimeksiannosta. Mittausten ja maaperätutkimusten kustannukset olivat 1,3 milj.mk.

Tielaboratorio

Tielaboratorion tutkimukset kohdistuvat pääasiassa kestopäällysteiden valvontaan sekä kiviaines- ja maalajitutkimuksiin. Näytteet ja niistä tehdyt määritykset jakautuvat seuraavasti:

	näytteet kpl	määritykset kpl
— asfalttipäällysteet	750	2 930
— kiviainekset ja maalajit	105	116
Yhteensä	855	3 046

Tielaboratorion kustannukset ilman palkkoja olivat 26 148 mk.

Kunnossapitotyöt ja liikennejärjestelyt

Katujen kunnossapito- ja päällystystyöt

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat seuraavat:

	mk
— päällystetyt kadut	2 664 819
— soratiet	423 605
— paikallistiet	148 330
— sillat	168 870

Katujen päällysteiden uusimiskustannukset olivat 2 766 362 mk ja katunimikilpikustannukset 85 206 mk.

Pääosa päällystystpöistä suoritettiin osaston tilauksien mukaan urakoitsijoiden toimesta. Omana työnä suoritettiin ajoratojen paikkausta kylmällä bitumiemulsiomassalla (Korsal-massa) 1 406 tn ja valuasfaltilla 1 522 tn. Lisäksi käytettiin Korsal-massaa 2 260 tn katurakennusosaston ja kaupungin muiden laitosten suorittamien kaivantojen väliaikaiseen päällystykseen. Urakoitsijoiden toimesta suoritettiin paikkausta etupäässä talvi- ja kevätkaudella valuasfaltilla yht. 1 199 tn.

Eri päällystelajien jakauma oli seuraava:

Ajoradat:	m^2
— valuasfalttipäällysteet	115 000
— asfalttibetonipäällysteet	300 000
— kantavan kerroksen bitumisorapäällysteet	270 000
Jalkakäytävät:	
— valuasfalttipäällysteet	3 300
— asfalttibetonipäällysteet	54 000

Pihat ja hallit:	
— asfalttibetonipäällysteet	37 000
— bitumisorapäällysteet	35 000
Yhteensä	814 300
Asfalttipäällysteiden jyrsintää suoritettiin	66 000

Liikennejärjestelyt

Kaupunginhallituksen ja kaupunkisuunnittelulautakunnan määräyksestä tehtiin lukuisia liikennejärjestelyjä. Niiden kokonaiskustannukset olivat 3 553 978 mk.

Suurimpia liikennejärjestelyjä olivat Tuusulantien ja läntisen suunnan joukkoliikennekokeilun järjestelyt.

Ajoratamerkinta-, liikennemerkki- ja suojakaidetöitä tehtiin seuraavasti:

— kaistaviivoja maalattu	84 415 jm	— uusia liikennemerkkejä asenn.	1 151 kpl
— kaistaviivoja tehty massasta	5 242 »	— liikennemerkkejä uusittu	2 187 »
— paikoitusviivoja maalattu	1 650 »	— liikennemerkkitankoja oikaistu	14 333 »
— reunaviivoja maalattu	63 680 »	— liikennemerkkejä poistettu	202 »
— reunaviivoja tehty massasta	1 772 »	— liikennemerkkitankoja uusittu	1 847 »
— seebrasuojateitä maalattu	6 077 »	— liikennemerkkejä puhdistettu	18 369 »
— seebrasuojateitä tehty massasta	24 860 »	— joukkoliikenneportaaleja	108 »
— ajoratamerkintämaalia käytetty	7 378 »	— uutta suojakaidetta tehty	613 »
— ajoratamerkintämassaa käytetty	134 120 »	— suojakaidetta korjattu	1 312 »

Puhtaanapito-osasto

Henkilökunta

Organisaatio ja henkilökunta

Osaston päällikkönä toimi puht.pitopääll. Heikki Saarento. Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden lopussa 24 (ed. v. 24) vakinaista ja 5 (5) tilap. viranhaltijaa sekä 65 (63) työsopimussuht. toimihenkilöä. Koko henkilökunnan lukumäärä vaihteli viikottain ollen pienimmillään syyskuussa (708) ja korkeimmillaan (873) tammikuussa.

Toiminta

Kalusto

Ajoneuvot ja työkoneet

Osaston pysyvässä käytössä oli kertomusvuonna kaupungin omistamia moottoriajoneuvoja ja tärkeimpiä työkoneita seuraavasti:

		ed. v.
— kuorma- ja erikoisautoja	107	(98)
— pakettiautoja	11	(14)
— kasteluautoja	2	(3)
— lakaisukoneita, isoja	19	(17)
— lakaisukoneita, pieniä		(2)
— lakaisuimuri	1	(1)
— tiehöyliä	17	(18)
— traktoreita, kumipyöräisiä	140	(132)

– hiekanlevitt. autoihin	55	(52)
– hiekanlevitt. traktoreihin	15	(15)

Kiinteistöpuhtaanapito

Jätteiden käsittely

Kaatopaikat

Jätteiden kaatopaikkoja oli osaston toimesta järjestetty Iso-Huopalahteen ja Vuosaareen, joista Vuosaaren kaatopaikka suljettiin loppuvuodesta taloudellisista syistä. Kaatopaikat hoidettiin ns. valvotun kaatopaikan työmenetelmällä. Työ oli kokonaan koneellistettu traktorin ollessa päätyövälineenä. Toimintavuotena kaatopaikoilla käytettiin erityisiä kaatopaikkakoneita tavanomaisten telaketjutraktorien rinnalla. Jätteet peitettiin päivittäin.

Ison-Huopalahden kaatopaikan pintakerroksiin otettiin vastaan myös mädätettyä viemärilietettä. Kaatopaikan hyväksytyn yleissuunnitelman mukaan paikalle rakennetaan n. 18 m korkea mäki ja alue varataan virkistystarkoituksiin.

Jätteenpolttolaitos

Kyläsaaren jätteenpolttolaitos oli toiminnassa kolmannentoista täyden toimintavuotensa ja pystyi polttamaan noin 35 % hävitettävästä polttokelpoisesta jätemäärästä.

V. 1969 laajennettiin laitoksen höyrykattiloita, jolloin niiden teho nousi n. kaksinkertaiseksi. Tehon nousun ansiosta laitoksen tuotanto voitiin pitää häiriöiden sattuessakin tasaisena eikä täydellisiä toimituskatkoja päässyt syntymään. Vuoden alussa sattunut rajähdysonnettomuus aiheutti sen, ettei polttolaitos päässyt toimimaan odotetussa laajuudessa vielä v. 1974 aikana.

Jätemäärät

Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotujen jätteiden määrä ym. selviää tauluista 2, 3 ja 4, s. 378 sekä kuvasta 1, s. 381.

Kuljetus

Kiinteistöjätteiden ja käymälälannan kuljetuksessa oli 56 osaston omaa ja vakinaisemmin 5 yksityisautoa. Jäteastioiden konepesua erityisautoilla jatkettiin säännöllisenä tyhjennykseen liittyvänä palvelumuotona.

Osaston toimesta korjattiin pois ja hävitettiin 251 eläinraatoa.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolilla kaupungin liitosalueilla sijaitseville yksityistalouksille ja vedenjakelupaikoille yhteensä 18 586 m^3.

Jätteiden noutopaikkoja oli seuraavasti:

	kpl
– kaup. omist. kiinteistöjä	873
– kaup. omist. rakennustyömaita	140
– muiden omist. kiinteistöjä	12 812
– muiden omist. rakennustyömaita	174
– kaup. yleisiä käymälöitä	15
– kaup. yleisiä vedenheittopaikkoja	13

Hajoituskaivojen tyhjennys suoritettiin 707, sadevesikaivojen 213 ja makkiastioiden 1 404 talossa.

Katupuhtaanapito

Piirijako

Katupuhtaanapidon piirijako oli muutoin entinen mutta työkonepiirien luku nostettiin neljästä viideksi. Lumenkaatopaikkojen hoito oli omana piirinään ja varsinainen katupuhtaanapitopiirien määrä oli edelleen 15.

Autojen ja työkoneiden käytön tehostamiseksi ne keskitettiin pääasiassa työkonepiireihin, jotka tekivät työtä pääväylien hoidon lisäksi myös tilausten mukaan eri katupuhtaanapitopiireissä. Lakaisukoneet keskitettiin kokonaan työkonepiireihin, joiden työt järjestettiin kaksivuorotyön puitteisiin myös kesäaikana.

Puhtaanapitosopimukset

Rakennusjärjestyksen muutoksen tehtyä v. 1969 katujen ja ajoratojen auraussopimuksen tarpeettomiksi tilaustyötä tehtiin talvisin vain katujen jalkakäytävillä sekä yksityisillä teillä.

Talvipuhtaanapitosopimuksia oli kertomusvuonna 1 492 ja kesäpuhtaanapitosopimuksia 101 kiinteistön kanssa. Lakaisukonesopimuksia oli 12 (uusi toimintamuoto).

Edellisten lisäksi hoidettiin 639 kaupungin ja 273 valtion, seurakuntien ja lähetystöjen kiinteistön katuosuuksien puhtaanapito kautta vuoden.

Rakennusjärjestyksen perusteella puhtaanapito-osasto hoiti Eiran ja Kaivopuiston kaupunginosien katupuhtaanapidon kokonnan ympäri vuoden laskutyönä siten, että kokonaiskustannukset jaettiin tasan kaupungin ja tontinomistajien kesken kunkin hallitseman tontin tai vastaavan maa-alueen pinta-alojen suhteessa. Rakennusjärjestyksen muutos koski myös tämän alueen ajoratoja.

Aurattava alue

Puhtaanapito-osaston aurattavaa aluetta on katujen, teiden ja yleisten paikkojen osalla 9.5 milj.m^2 sekä satama-alueella 1.0 milj.m^2 eli yhteensä 10.5 milj.m^2, joka 10 m levyiseksi kaduksi laskettuna on n. 1 050 km. Kun tähän lisätään 150 km tienhoitokuntien yksityisteitä, saadaan yhteensä n. 1 200 km.

Lumenkaatopaikat

Lumenkaatopaikkoina, joita oli eri puolilla kaupunkia yht. 20, on entistä enemmän pyritty käyttämään jätevedenpuhdistamojen purkujohdon suualueita, jotta lumi on saatu sulaan veteen ilman kasan muodostusta. Vuoden kuluessa valmistui lumenkaatopaikka Kyläsaaren puhdistamon yhteyteen. Kaatopaikoille tuodut lumimäärät ilmenevät taulusta 5, s. 379.

Lakaisujätteet

Katujen lakaisujätteitä kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yht. 93 000 m^3. Luvussa ovat mukana myös yleisiltä rannoilta puhtaanapitoveneillä kerätyt tantaroskat. Töiden rationalisoimiseksi katuroskia kuljetettiin kiinteistöjätteen erikoisautoilla mm. toreilta ja satamista, joihin sijoitettiin tarvittava määrä vaihtolavoja. Näin kuljetettujen jätteiden määrä oli 43 000 m^3

Hiekoitus

Määrärahojen niukkuuden ja puutteellisen kaluston takia työn laatutaso jouduttiin pitämään aikaisempia vuosia alhaisempana. Hiekoitushiekka oli varastoitu viiteen kallioon louhittuun hiekkasiiloon, nimittäin Alpilassa, Taivaskalliossa, Herttoniemessä, Pajamäessä ja Munkkisaaressa. Hiekkaa käytettiin yht. 42 500 tn.

Puisto-osasto

Henkilökunta

Osaston päällikkönä toimi kaup.puutarhuri Jonne Törmä ja ap.kaup.puutarhurina Pekka Jyränkö. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 14 (ed. v. 16) vak. viranhaltijaa ja 33 (29) työsopimussuhteista toimihenkilöä. Lisäksi oli työntekijöitä, joiden luku vaihteli työn kausiluonteisuuden takia vuodenajoittain ollen pienimmillään tammikuussa 164 (140) ja suurimmillaan kesäkuussa 407 (468) henkilöä.

Toiminta

Luistinradat ja kelkkamäet

Talvella kunnostettiin ja hoidettiin 84 kelkkamäkeä ja 45 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli n. 67 610 m^2 ja joista iltaisin oli valaistu 16.

Puistot

Suunnitelmat

Suunnittelutoimistossa laadittiin 55 puisto- ja puutarhasuunnitelmaa, joista muiden laitosten ja rakennusviraston eri osastojen tilauksia 21.

Esisuunnittelua tehtiin Ha-Va-, Itäkeskus-, Kamppi- ja MaTaPuPu-projektien osalta.

Kunnossapito

Puistojen kunnossapitoa varten oli kaupunki jaettu 15 kunnossapitopiiriin. Kunnossapitokohteita oli vuoden lopussa seuraavasti:

	Kohteiden luku	ha
– yleisiä puistoja	743	640
– eräittein kaupungin laitosten puistoja	230	99
– sopimusten perusteella hoidettuja puistoja	12	3
Yhteensä	985	742

Heinänsiementä käytettiin 10 000 kg, ryhmäruusuja istutettiin 9 925 kpl sekä erilaisia yksivuotisia koristekasveja n. 64 400 kpl. Sipulikasveja kukki puistoissa 38 890 kpl.

Uusia puistoja, tiekaistoja ja liikennejakajia rakennettiin seuraavasti (tilaustyöt mukaan luettuna):

	m^2		m^2
Keskusta ja kantakaupunki			
– Kamppi	2 271	– Pakila	1 855
– Katajanokka	3 917	– Viikki	98
– Alppiharju	5 398	– Pukinmäki	5 620
– Ruskeasuo	4 075	– Malmi	21 899
– Pasila	15 217	– Tapaninkylä	1 645
– Laakso	20 000	– Suutarila	40 022
		– Suurmetsä	2 792
Esikaupungit		– Herttoniemi	17 068
– Oulunkylä	15 930	– Vartiokylä	9 813
– Haaga	67 858	– Pitäjänmäki	1 345
– Munkkiniemi	32 031	– Mellunkylä	38 270
– Lauttasaari	6 030	– Laajasalo	23 467
– Konala	4 517	– Vuosaari	15 482
– Etelä-Kaarela	29 522		
		Yhteensä	386 142

Vanhojen puistojen perusparannuksia suoritettiin seuraavasti:

	m²		m²
Keskusta ja kantakaupunki		— Konala	1 780
— Kruunuhaka	533	— Viikki	110
— Kamppi	2 207	— Pukinmäki	1 100
— Kaivopuisto	1 664	— Malmi	1 242
— Etu-Töölö	4 120	— Suurmetsä	670
— Taka-Töölö	4 007	— Herttoniemi	358
— Ruskeasuo	325	— Pitäjänmäki	6 338
		— Mellunkylä	50
Esikaupungit		— Vuosaari	3 061
— Oulunkylä	14 839		
— Haaga	7 595		
— Munkkiniemi	1 780	Yhteensä	51 808

Suoja-aidat

Panssariverkkoaitaa rakennettiin Intiankadun-, Kylänevan-, Lapinmäen-, Pasilan- ja Valpurin leikkipuistoihin, Lauttasaaren liikennepuistoon sekä Alppirinteen-, Franzeninkadun- sekä Onnenpuistoon yhteensä 1 429 jm.

Koira-aitausta rakennettiin Taliin yhteensä 103 jm ja suojakaidetta Arkadian-, Kaisaniemen-, Pihlajiston- ja Työmiehen puistoihin yhteensä 85 jm.

Taimisto

Taimistosta istutettiin kasveja puistoihin:

	kpl
Lehtipuita	1 635
Havupuita	345
Pensaita	5 809
Perennoja	200
Köynnöksiä	162
Yhteensä	8 151

Ulkopuolisista taimistoista ostettiin istutuksiin:

	kpl
Lehtipuita	5 310
Havupuita	11 625
Pensaita	39 146
Perennoja	2 427
Köynnöksiä	264
Yhteensä	58 772

Jatkokasvatukseen istutettiin 320 lehtipuuta.

Kasvihuoneet ja lavatarha

Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin n. 87 693 kpl ryhmäkasveja. Kaupunginpuutarha suoritti erilaisia koristeluja 239 kertaa.

Osaston talous

Käyttömenot olivat kertomusvuonna 10 596 754 mk ja tulot 531 326 mk.

Puisto-osasto suoritti erilaisia puistonhoito- ja rakennustöitä eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille laskutuksen mukaan yht. 2 431 950 mk:n arvosta.

Uusien puistojen ja leikkikenttien rakentamiseen käytettiin ed. vuodelta siirtyneitä määrärahoja 656 666 mk ja kertomusvuoden määrärahoja 4 191 608 mk eli yhteensä 4 848 274 mk.

Järjestelytoimisto

Henkilökunta

Toimiston päällikkönä toimi kertomusvuonna dipl.ins. Vesa Venermo ja henkilökuntaan kuului 1 (ed. v. 1) vak. ja 1 (0) tilap. viranhaltija sekä 7 (5) työsopimussuhteista toimihenkilöä.

Toiminta

Kertomusvuonna laadittiin ensimmäisen kerran rationalisoinnin keskipitkän tähtäimen suunnitelma (KTS). KTS:ään otettiin mukaan vain sellaiset kehittämistehtävät, jotka toteutetaan erillisinä projekteina.

Hallinnon rationalisointi

Hallinnollisella osastolla käynnistettiin toimintavuoden aikana yleistutkimus, jonka tarkoituksena on lähinnä työmentelmiä ja työnkulkuja parantamalla ja työnjakoa sekä organisaatiota täsmentämällä ja kehittämällä kehittää osaston toimintaa. Tutkimuksen perusteella toteutettiin vuoden aikana seuraavia muutoksia:

- virastolle laadittiin järjestelmällistä konekirjoitusta ja asiakirjastandardeja koskevat yleisohjeet
- poistettiin turhaa konekirjoitustyötä siirtymällä käyttämään hyväksi entistä enemmän monistustekniikkaa
- eräiden asiapapereiden kulkua yksinkertaistettiin poistamalla niiden kirjaaminen pääkirjaamossa
- suurin osa ehdotettujen muutosten toteuttamisesta siirtyi kuitenkin vuoden 1975 puolelle.

Laskentatoimen kehittäminen

Edellisten vuosien tapaan järjestelytoimisto osallistui laskentatoimen kehittämistyöhön. Tähän liittyen voidaan todeta, että katurakennus- ja puisto-osaston uusi kustannuslaskentajärjestelmä saatiin lähes valmiiksi.

Lomakesuunnittelun uusista lomakkeita mainittakoon mm. toimen/virankuvauslomake, joka on jo käytössä eräillä osastoilla. Toimisto avusti myös toimenkuvausten laadinnassa.

Viraston sisäiseen koulutustoimintaan järjestelytoimisto osallistui mm. järjestämällä yhteistoiminnassa osastojen kanssa »ATK:n perusteet»-kurssin.

Muista tehtävistä mainittakoon mm. osallistuminen puhtaanapito- ja konevarikkojaostojen toimintaan, osallistuminen puhtaanapito- ja konevarikkojaostojen toimintaan, osallistuminen viraston toimitilojen hankesuunnitteluun sekä monistamon ja virastotalon autopaikoituksen uudelleen järjestelyt.

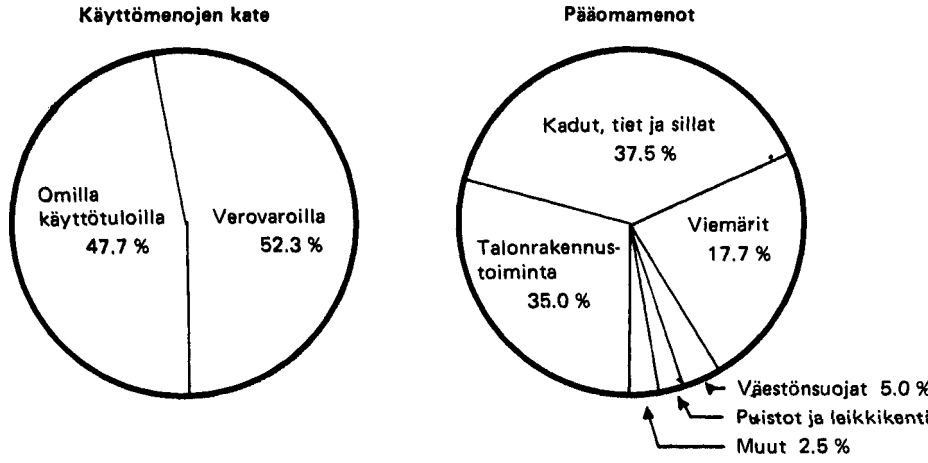
Tuotannon rationalisoinnissa oli pääpaino työnsuunnittelumenetelmien kehittelyssä, taloudellisuusstandardien täydentämisessä ja karkeuttamisessa sekä suoritenimikkeistön laadinnassa. Katurakennusosastolla valmistuivat kertomusvuonna työnsuunnitteluohjeet ja suoritenimikkeistö (Katu -74). Puisto-osastolla käynnistyi työnsuunnitteluohjeiden laadinta ja taloudellisuusstandardien laadintatyö jatkui. Uudisrakennuksen suoritenimikkeistö valmistui ja suoritetiin puistopisteytyksen tarkis-

tus vuodelle 1975. Talorakennusosastolla osallistuttiin TA-KO-ryhmän työskentelyyn. Kertomusvuonna annettiin kahdeksasta aloitteesta lausunnot.

Viraston talous

Rakennusviraston menot olivat kertomusvuonna 402 918 502 (ed. v. 326 424 181) mk ja tulot 70 055 634 (41 443 292) mk (ks. taulut 6 ja 7 s. 380–381).

Rakennusviraston käyttömenojen kate ja pääomamenot vuonna 1974

Taulu 1. Puhdistamojen toiminta v. 1974

Puhdistamo	Hertto-niemi	Kulo-saari	Kylä-saari	Laaja-salo	Lautta-saari	Munkki-saari	Raja-saari	Tali	Viikki	Vuo-saari	Laitokset yhteensä
Laitokseen tuleve vesimäärä milj.m^3	10.6	0.4	27.7	1.2	3.6	6.3	10.2	13.6	18.3	6.5	98.4
Biologisesti käsitelty vesimäärä milj.m^3	8.6	0.4	27.3	1.2	2.6	4.8	9.4	12.0	14.5	6.5	87.3
% koko määrästä	81.1	100.0	98.6	100.0	72.2	76.2	92.2	88.2	79.2	100.0	88.7
Mekaanisesti selkeytetty vesimäärä milj.m^3	2.0	–	0.4	–	1.0	1.5	0.8	1.6	2.0	–	9.3
% koko määrästä	18.9	–	1.4	–	27.8	23.8	7.8	11.8	10.9	–	9.5
Käsittelemätön veden määrä milj.m^3	–	–	–	–	–	–	–	–	1.8	–	1.8
% kokonaisvesimäärästä	–	–	–	–	–	–	–	–	9.9	–	1.8
Vesien BHK_7-keskiarvot (mg/l)											
Laitokseen tuleva vesi	413	292	240	231	307	316	231	272	159	272	258
Mekaanisesti selkeytetty vesi	137	120	77	100	103	147	101	110	84	200	106
Biologisesti käsitelty vesi	21	7	9	25	14	12	11	18	16	28	15
Laitoksesta poistuva vesi	39	7	10	25	38	35	33	29	20	28	24
Puhdistamossa poistettu BHK_7-määrä (ton)	3 981	88	6 393	260	961	1 767	2 028	3 289	2 546	1 582	22 895
Mereen laskettu BHK_7-määrä (ton)	417	3	262	31	135	222	338	395	372	179	2 354
Puhdistamon teho BHK_7:n suhteen	90.5	96.7	96.1	89.4	87.7	88.8	85.7	89.3	87.3	89.8	90.7

Taulu 2. Eri jätteenhävityspaikkoihin tuotu jätemäärä v. 1974

Paikka	Omat autot m^3	Vieraat autot m^3	Yhteensä m^3
Kyläsaari	422 690	722 080	1 144 770
Iso-Huopalahti	259 436	1 417 417	1 676 853
Vuosaari	80 630	770 670	851 300
Maantäyttöpaikat	27 440	–	27 440
Yhteensä	790 196	2 910 167	3 700 363

Taulu 3. Osaston toimesta kuljetetut jätemäärät v. 1974

Jätteiden laatu	Viety kaatopaikoille m^3	Viety jätteen-polttolaitokseen m^3	Yhteensä m^3
Talous-, asuma- ja teollisuusjätettä	342 749	422 690	765 439
Tuhkaa	7 336	–	7 336
Makkilantaa	2 727	4 570	7 297
Hajoituskaivosakkaa	28 515	–	28 515
Yhteensä	381 327	427 260	808 587

Taulu 4. Jätteenkuljetuksen toimintokohtaiset suoritteet vv 1972–1974

Kuljetusmuoto	Yks.	Ajanjakso			Vuosittainen kasvuprosentti	
		1972	1973	1974	72–73	73–74
Jätesäkit	kpl	273 279	324 895	353 000	+18.9	+ 8.6
3 hl jäteastiat	kpl	195 055	204 025	187 400	+ 4.6	– 8.9
6 hl jäteastiat	kpl	526 754	626 856	805 900	+19.0	+28.5
Irtojäte, konekuorm.	m^3	83 059	74 934	90 000	– 9.8	+20.1
Irtojäte, käsinkuorm.	m^3	10 497	6 731	5 500	–35.9	–22.3
Vaihtolavat	kpl	16 665	18 233	12 700	+ 9.4	–43.5
Jätettä yhteensä	m^3	662 103	733 805	763 516	+10.8	+ 4.0

Taulu 5. Lumenkaatopaikkojen toiminnan vertailutilasto talvikaudelta 1973—1974

Lumen vastaanottopaikkoja		Lumimäärät				Kustannukset mk					
Sijainti	Vastaan-otto-aika	Kuormien luku n.	m^3 n.	Maks. krm/vrk n.	pvm	Palkat	Konekust.	Hinaaja	Yhteensä	mk/m^3 n.	Työn-tekijä-määrä
Rajasaari	7—16	15 500	139 500	711	21.01.	19 472	584		20 056	—,14	3
Hernesaari	00—24	29 100	261 900	1 500	20.12.	13 753	10 408		24 161	—,09	2
Lauttasaari	»	9 000	81 000	720	22.01.	5 700	22 586		28 286	—,35	1
Herttoniemen öljys.	»	9 100	81 900	620	18.01.	7 906	9 044		16 950	—,21	1
Katajanokka	7—16	2 000	18 000	154	18.01.	16 508	292	1 105	17 905	—,99	3
Myllypuro	00—24	1 400	12 600			651	1 158		1 809	—,14	—
Iso-Huopalahti	7—16	2 300	20 700			541	1 340		1 881	—,09	—
Hakaniemenranta	00—24	31 400	282 600	2 130	19.01.	13 726	2 300	6 853	22 879	—,08	2
Siltavuorenranta	»	13 300	119 700	1 050	20.12.	8 796	1 231	6 853	16 880	—,14	2
Jätkäsaari	»	21 200	190 800	1 040	17.01.	11 325	17 695	2 220	31 240	—,16	2
Tali puhd.	»	18 100	162 900	720	22.12.	8 034	370		8 404	—,05	1
Pikku Huopal.	»	1 500	13 500			5 785	3 901		9 686	—,72	1
Hertton. hypp.	»	600	5 400			640	2 432		3 072	—,57	—
Maununneva	»	4 500	40 500			6 537	6 010		12 547	—,31	1
Oulunkylä	»	6 500	58 500			2 861	11 956		14 817	—,25	1
Kivikko, Malmi	»	4 500	40 500			607	3 567		4 174	—,10	—
Siltamäki	»	2 800	25 200			563	3 711		4 274	—,17	—
Viikki	»	11 000	99 000	105	06.02.	5 782	467		6 249	—,06	1
		183 800	1 654 200			129 187	99 052	17 031	245 270	—,15	21

Taulu 6. Rakennusviraston menot vuosina 1965–1974 [1]

Vuosi	Tilivuoden määrärahojen käyttö	Ed. vuosien siirtomäärärahojen käyttö	Työllisyystyöt	Kaupungin muille hallintokunnille suoritetut työt	Yksityisille suoritetut työt	Menot yhteensä		Muuntokerroin	Kaupungin asukasluku	Menot asukasta kohden
						Todelliset	Muunnettuina			
1900	9 493	5 645	–	–	–	15 138	9 308 053	614.88	79 126	117
1920	284 910	50 138	331	23 868	37 513	396 760	17 937 519	45.21	152 200	117
1938	1 276 792	205 075	33 662	331 393	234 550	2 081 472	99 411 102	47.76	246 784	402
1950	21 895 835	7 798 908	114 540	5 442 233	1 971 170	37 222 686	159 685 322	4.29	368 519	433
1960	46 992 571	19 868 316	2 586 150	16 213 211	9 123 211	94 783 674	236 011 348	2.49	448 315	526
1965	104 096 275	62 692 704	6 016 993	24 072 402	9 423 511	206 301 885	431 170 939	2.09	494 796	871
1966	168 267 387	41 963 944	8 518 025	26 281 927	7 539 240	252 570 523	517 769 572	2.05	507 283	1 020
1967	144 236 048	61 271 585	11 207 448	27 881 276	7 058 845	251 655 202	500 793 851	1.99	516 472	969
1968	151 090 266	54 494 085	16 985 112	29 751 306	6 627 509	258 948 278	466 106 900	1.80	522 307	892
1969	164 192 859	57 446 405	6 762 869	19 158 546	8 474 539	256 035 218	442 940 927	1.73	525 628	842
1970	167 649 060	56 698 295	2 075 952	17 181 711	7 929 099	251 534 117	417 546 634	1.66	523 677	797
1971	170 171 109	77 399 421	129 735	17 601 471	8 419 567	273 721 303	432 479 658	1.58	522 235	828
1972	167 924 490	83 206 655	58 445	22 701 039	10 858 631	284 749 260	415 733 919	1.46	520 042	799
1973	209 269 973	76 771 372	40 455	27 184 246	13 158 135	326 424 181	404 765 984	1.24	515 520	785
1974	286 163 448	75 987 891	–	25 615 384	15 151 779	402 918 502	402 918 502	1.00	510 205	789

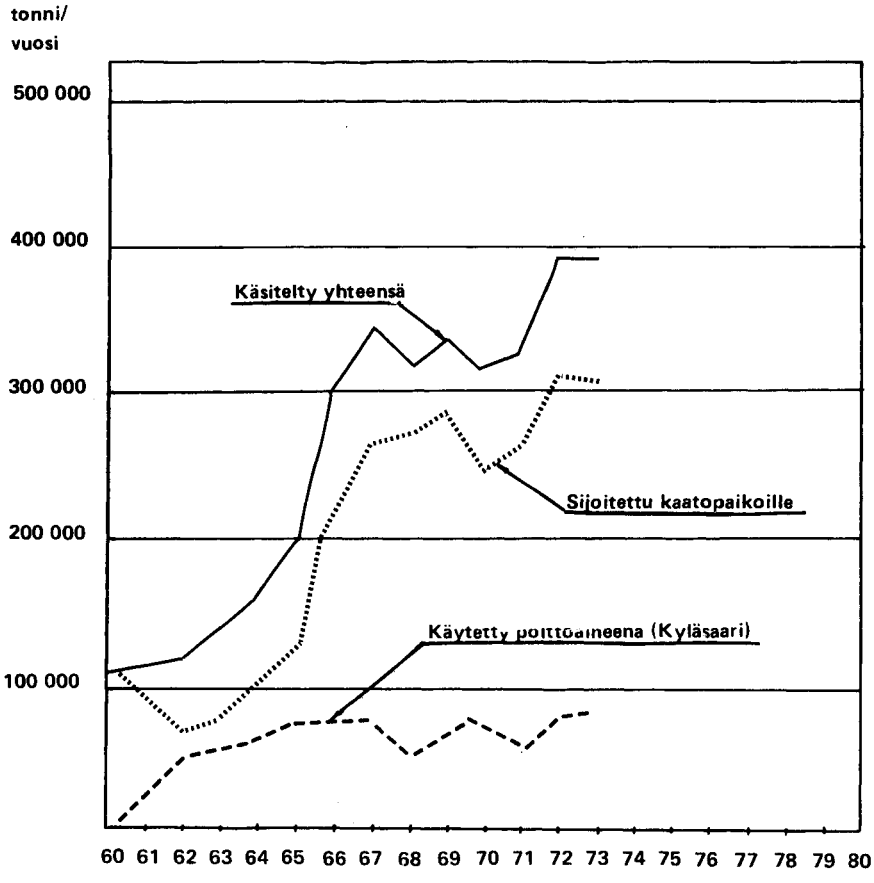
[1] Menot todellisina sekä muunnettuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat» jossa vuosi 1913 = 100 mukaan.

Taulu 7. Rakennusviraston tulot vuosina 1965–1974 [1)]

Vuosi	Todelliset	Muunneltuina	Muuntokerroin	Vuotuinen lisäys (+) Vuotuinen vähennys (–) %
1965	23 462 369	49 036 351	2.09	+20.9
1966	25 577 901	52 434 697	2.05	+ 6.5
1967	25 593 187	50 930 442	1.99	– 2.3
1968	26 263 815	47 274 867	1.80	– 7.9
1969	26 535 379	45 906 205	1.73	– 2.5
1970	28 041 978	46 549 683	1.66	+ 1.7
1971	34 828 872	55 029 617	1.58	+18.3
1972	34 664 214	50 609 752	1.46	– 7.8
1973	41 443 292	51 389 682	1.24	+ 2.2
1974	70 055 634	70 055 634	1.00	+36.3

1) Tulot todellisina sekä muunneltuina virallisen indeksisarjan »Tukkuhinnat, kaikki tavarat» jossa vuosi 1913 = 100 mukaan.

Kuva 1. Helsingissä käsitellyt kaupunkijätemäärät 1960 – 1980

33. Revisiovirasto

Yleistä

Taloudellinen tilanne

Vuosi 1974 oli revisioviraston 63. toimintavuosi, jolle oli leimaa antavana kiristynyt taloudellinen tilanne. Edellisen vuoden lopulla tapahtunut energiahintojen nousu heijastui kertomusvuoden aikana muihin raaka-aine- ja valmistehintoihin aiheuttaen voimakkaan inflaatiokehityksen. Tukkuhintaindeksi nousi vuoden aikana 20.4 % ja elinkustannusindeksi 16.8 %.

Johtosäännön uudistaminen

Revisioviraston johtosääntö, jonka kaupunginvaltuusto vahvisti 10.10.1956 ja jota on osittain muutettu 15.3.1961 ja 18.4.1962, ei enää vastaa nykyisiä olosuhteita tarkastustoimen alalla. Tämän johdosta kaupunginreviisori päätti 14.6. asettaa toimikunnan uudistamaan viraston johtosääntöä ja nimesi puheenjohtajaksi apul.kaup.reviisori Lassi Lappalaisen sekä jäseniksi reviisori Sirkka Keskitalon, apul.reviisori Sirkka Kuitusen ja laskentatarkk. Terttu Tulennon sekä sihteeriksi vs. kustannustutkija Urpo Sallaksen. Toimikunta laati ehdotuksen uudeksi johtosäännöksi ja esitys ehtihenkilökunnan luettavaksi ja tarkastettavaksi vielä kertomusvuoden aikana, mutta lopulliseen muotoonsa se valmistuu v. 1975.

Henkilökunta

Muutokset

Revisiovirastoon nimitettiin kertomusvuonna yksi laskentatarkaaja sekä viransijaisiksi ap.reviisori, laskentatarkkaaja ja toimistoapulainen. Palveluksesta erosi kolme laskentatarkaajaa ja vs. tstoapulainen.

Koulutus

Henkilökuntaopas

Uuden henkilökunnan työhönperehdyttämistä varten laadittiin virastossa henkilökuntaopas »Tervetuloa revisiovirastoon». Oppaassa annetaan tietoja Helsingin kaupungin hallinnosta, revisioviraston organisaatiosta, vuosilomista, sairauslomista, eläkkeistä, koulutuksesta ym.

Koulutustilaisuudet

Kaupunginkanslian järjestämille virastopäälliköiden neuvottelupäiville osallistui kaksi henkilöä, henkilöasiainkeskuksen 6 kurssiin oli osanottajia 8, väestönsuojelukeskuksen ensiapukurssin suoritti yksi henkilö ja muissa virastojen, yritysten tai järjestöjen koulutusluonteisissa tilaisuuksissa oli osanottajia kaikkiaan 28.

Edellä mainittuihin kursseihin ym. käytettiin yhteensä 106 työpäivää.

Lehtitilaukset

Virastoon tilattiin muutamia koti- ja ulkomaisia ammattilehtiä, joista viraston tarkastava henkilökunta voi seurata revisioalan kehitystä. Yli kaksi vuotta vanhat aikakauslehdet luovutettiin Kauppakorkeakoulun kirjastolle.

Organisaatio

Tarkastusryhmät

Revisioviraston tarkastava henkilökunta jaettiin kuuteen tarkastusryhmään, joista ensimmäistä johti apulaiskaupunginreviisori ja muita reviisorit. Tarkastustehtävien suorittamisessa reviisoreja avustivat apulaisreviisorit ja tarpeellinen määrä laskentatarkkaajia. Ryhmien toiminta-alueet jakautuivat seuraavasti:

I tarkastusryhmä: Yleishallinto lukuunottamatta palkkalautakuntaa, kaavoitus, metrotoimisto, hankintakeskus, tietokeskus, tilastotoimisto, rahoitusmenot ja -tulot.

II tarkastusryhmä: Järjestystoimi, lasten päivähoitotoimi ja sivistystoimi.

III tarkastusryhmä: Palkkalautakunta, terveydenhuolto ja sosiaalitoimi lukuunottamatta lasten päivähoitotointa.

IV tarkastusryhmä: Yleiset työt ja kiinteistöt.

V tarkastusryhmä: Satamalaitos, liikennelaitos, teurastamolaitos, elintarvikekeskus ja keskuspesula.

VI tarkastusryhmä: Sähkölaitos, vesilaitos, kaasulaitos ja puutavarakeskus.

Jokaiselle tarkastusryhmälle kuului myös pääomamenojen ja -tulojen tarkastus siltä osin kuin määrärahojen käyttö ja tulojen perintä oli uskottu tarkastusalueen elimille.

Toimitilat

Revisioviraston johtosäännön 15 §:n mukaan on tarkastustehtävät, mikäli mahdollista, suoritettava sen laitoksen huoneistossa, missä tarkastuksen alainen aineisto säilytetään. Tämän vuoksi on virastolla pysyvät toimitilat rahatoimistossa, sairaalavirastossa, rakennusvirastossa, sähkölaitoksella, vesilaitoksella ja liikennelaitoksella.

Toiminta

Työn ohjaus ja suunnittelu

Kaupunginreviisorin johdolla pidettiin kertomusvuoden aikana 10 kokousta, joissa käsiteltiin revisiotoiminnassa esiintyneitä periaatekysymyksiä, erikoistapauksia, tarkastusmenetelmiä ja tarkastustyön suunnittelua.

Reviisorit ja apulaisreviisorit kävivät kaupunginreviisorin luona 49 kertaa esittelemässä ryhmänsä työskentelyä ja sen lisäksi neuvottelemassa erilaisista esiintulleista kysymyksistä ja menetelmistä päivittäin.

Kaupunginreviisori antoi henkilökunnalle 26 sisäistä kirjallista tiedotusta, jotka sisälsivät kurssitoimintaa, työselostuksia, tarkastusryhmien esittelyaikoja, reviisorien kokouksia ja henkilökuntaa yleisesti koskevia tiedotuksia. Kaupunginreviisorin päätösluettelon pykäliä oli 64.

Revisioviraston henkilökunta antoi opastusta virastoissa ja laitoksissa kirjanpitoa, tilitystä, varain-

hoitoa ja sisäistä kontrollia koskevissa kysymyksissä. Tämä tehtävä oli erittäin tärkeä revisiovirasto n toiminnassa.

Kirjallisten tarkastushavaintojen käsittely

Johtosäännön edellyttämät kirjalliset raportit johtivat kertomusvuonna seuraaviin toimenpiteisiin:

Reviisorien antamia asiakirjoja	Yht. kpl	Neuvotellen selvitetty	Lähetetty ao. tiedoksi ja toimenpiteitä varten	Pyydetty lausuntoa saatu	Pyydetty lausuntoa ei saatu
— kirjelmiä ja muistioita	92	39	30	22	1
— erilaisia selvityksiä	2	2	—	—	—
Yhteensä	94	41	30	22	1
V. 1973	81	55	19	7	—

Revisiovirastoon saapui kertomusvuonna erilaisia asiakirjoja 24 535 (ed. v. 24 627) kpl.

Saapuvien ja lähtevien kirjelmien diaariin merkittiin vuoden aikana 900 (910) ja sisäisien diaariin 172 (175) asiakirjaa.

Seurattavat asiakirjat

Revisiovirastoon tuli kertomusvuonna ja (ed. vuonna) tarkastettavista virastoista, laitoksista, lauta- ja toimikunnista ym. esityslistoja ja pöytäkirjoja sekä muita asiakirjoja seuraavat määrät:

	v. 1973	v. 1974	muutos 1973—74 %
— esityslistojen sivuja	54 357	51 528	− 5.2
— pöytäkirjojen pykäliä	53 341	50 244	− 5.8
— päätösluetteloiden pykäliä	9 882	13 284	+34.4

Suoritettuja tarkastustehtäviä

Johtosäännön mukaiset tehtävät

Viraston toimesta tarkastettiin kertomusvuonna:

- kaupungin tilinpäätös sekä kaupungin kassa- ja tilivirastoissa tehdyt tilinpäätökset v:lta 1973 sekä v. 1974 tilien avaus
- kaikkien virastojen ja laitosten meno- ja tulotositteita tarkastettiin eri tarkoituksiin sovelletuin tilastollisin otantamenetelmin. Koko kaupungin puitteissa käsiteltiin 1 860 933 (ed. v. 1 887 746) tositetta. Supistuminen aiheutui lähinnä siitä, että rahatoimiston huoltokassaosaston tositteiden määrä oli 63 465 eli 28.2 % pienempi kuin edellisenä vuonna
- tulojen kanto ja tilitys
- valtionapujen tarkastus
- kiinteä ja irtain omaisuus
- sitoumukset, vakuudet, antolainat ja muut saatavat

— pankkitilit ja kassat.

Tarkastettujen kassojen lukumäärä oli 834 (ed. v. 787). Kassoissa säilytettävien varojen enimmäismääriä jouduttiin inflaation vuoksi korottamaan n. 50—100 %.

Rahatoimiston tili-ilmoitusten mukaan oli tilivirastojen kassoissa kertomusvuoden aikana keskim. kuukaudessa rahaa 323 545 mk ja alitilittäjien ennakkokassoissa 913 093 mk.

Virastolta pyydetyt lausunnot

Kertomusvuonna (ja ed. v.) pyydettiin revisiovirastolta kirjallisia lausuntoja, jotka koskivat erilaisia asioita seuraavasti:

	1973 kpl	1974 kpl
— talousarviota, kassojen suuruutta, varojen arvostusta, lainoja, avustuksia ym.	27	33
— tilinpitoa	4	—
— poistoja ja myyntejä	88	90
— omaisuuden turvaamista	—	4
— sisäistä kontrollia	1	1
— perintää ja maksuja	10	10
— hankintaa ja varastohallintoa	7	5
— sisäistä hallintoa	4	22
— kuntalaisten kanteluja	—	1
— kaupungin ja valtion välisiä kustannusten jakoa koskevia tilityksiä	84	76
yhteensä	225	242

Tarkastus- ja tutustumiskäynnit

Kaupunginreviisori suoritti joko vuositilintarkastajien tai reviisorien kanssa tarkastus- ja tutustumiskäyntejä eri virastoihin ja laitoksiin sekä osallistui erilaisiin kaupungin raha-asioita koskeviin selvityksiin ja tutkimuksiin.

Viraston tekemät tärkeimmät muistiot

Kertomusvuoden aikana virastossa tehdyt tärkeimmät tarkastukset, selvitykset ja tutkimukset koskivat mm. seuraavia asioita:

Yleistä

— palkat: normaalipalkoista poikkeavat asiat
— laitosten tietojärjestelmien dokumentoinnille tilintarkastuksen kannalta asetettavien vähimmäisvaatimusten laatiminen
— v. 1974 määrärahoilla tilisäännön ja talousarvion periaatteiden vastaisesti maksetut vuoden 1973 menot
— virastojen ja laitosten kuljettajallisten henkilöautojen käytön keskittäminen

- irtaimistoluetteloinnin kehittäminen
- tilastojen laadinta ja hyväksikäyttö eräissä virastoissa ja laitoksissa
- luontoissuoritussäännön mukaiset vastikkeet
- vartiointisopimukset
- yritysten tai järjestöjen kustantamat virkamatkat
- valtionapuhakemusten aiheuttamat kustannukset virastoissa ja laitoksissa.

Yleishallinto

- kaupunginkanslian autojen ajokirjat
- kunnallisen alkoholitarkastajan apulaisen ravintolatarkastusmenot
- rahatoimiston holvikassan laina-asiakirjat ja eräät arvopaperit
- rahatoimiston Maunulan Pienasunnot Oy:n puolesta suorittamat maksut
- v. 1973 lunastetut ja mitätöidyt obligaatiokupongit
- kassanhoitajille erhelaskujen vuoksi vuonna 1973 aiheutuneiden vahinkojen korvaaminen
- Engel-julkaisun painatuskulut ja myyntitulot
- palkkalautakunnan toimiston myöntämät hautausavustukset
- palkkalautakunnan osalta kaupungin varoilla tilattavat lehdet
- koiraverojäämät ja koiraveron valvonta
- äyrimäärien virhearviointi
- kaupungin omistamista kiinteistöyhtiöistä perityt osinkotulot.

Järjestystoimi

- poliisilaitoksen v. 1973 tilitys
- palolaitoksen laskutus ja tulonkanto, eräiden menojen virheellinen kirjaaminen v. 1973 sekä virka- ja päivystyspuhelimista perityt vastikkeet
- väestönsuojelukeskuksen perimät vuokrat.

Terveydenhuolto

- terveyslautakunnan kaupungin varoilla tilaamat lehdet
- terveydenhoitoviraston menettely vuosilomakorvauksen maksamisessa palvelussuhdelajin muuttuessa
- terveysolojen valvontaosaston laivakatsastuksen hoito
- liikennelaitoksen lippujen luovuttaminen viranhaltijoille ja toimihenkilöille virkatehtäviä varten
- v. 1973 rotanmyrkkysyöttien käteismyynti
- terveydellisten tutkimusten laboratorion tarkastustodistukset sekä tulojen kanto
- sairaalain käteisvarojen tarve, kamreerin sekä talouspäälliköiden käteiskassojen tarkastusvelvollisuus
- vähäisten ja epävarmojen saatavien poistomenettely ilman ulosottoon lähettämistä
- v. 1973 käyttötalousmenojen valtionosuuksien tilitykset sekä aikaisempien vuosien suoritukset
- perushakinta- ja korjausmenojen valtionosuustilitykset ja suoritukset.

Kaavoitus ja yleiset työt

- rakennusviraston autonkuljettajien ylitöitä
- yleiskustannuslisän määräämiseksi tehdyt laskelmat rakennusvirastossa
- Va-Ho Oy:n toiminta ja kirjanpito
- rakennusviraston saatavien perimisjärjestelmä
- henkilöautojen käyttötarve rakennusvirastossa
- toiminnan kannattavuus konevarikon katetuottolaskelmien perusteella
- moottoriajoneuvokorjaamon töiden laskutuksen kestoaika
- Esplanadin Kappelin kustannusarvioitten muutokset
- Finlandia-talon lisärakennuksen ja Lauttasaaren hoito-osaston kustannukset.

- Mellunmäen lastentarhan urakkasopimus
- terveydenhoitoviraston desinfioimislaitoksen saunan muutostyöt
- Martinlaakson radan siltarakennustöiden, Kivihaan sillan ja Nurmijärventien rakennuskustannukset.

Kiinteistöt

- asuntotontin vuokraaminen Munkkiniemestä
- Kiinteistö Kuortaneenkatu 5:n hankinta, peruskorjaussuunnitelmat ja tuleva käyttö
- erikoistarkoituksiin myydyt tontit
- henkilöauton hankkiminen pysäköinninvalvontatoimiston käyttöön
- siirtolapuutarhojen vuokrat
- talo-osaston tappiolliset käteisvuokrakohteet ja urakat
- työpaikkaterveydenhuollon tilitykset vuodelta 1973
- sairaaloiden hoitopaikkojen lukumäärän kehitys vv. 1968–1973
- sydänambulanssitoiminnan aiheuttama virkojen lisäys sekä v. 1973 välittömät menot sairaaloissa
- eräiden kojeiden hankinta, käyttö ja lainaaminen Laakson ja Marian sairaaloiden laboratoriossa
- liinavaatepoistot kaikissa sairaaloissa
- sairaalamaksujäämien perintä ja poistot
- Kivelä–Hesperian sairaaloiden leipomotuotteiden myyntitulot sekä Ruokapalvelun laskutus
- Nikkilän sairaalan eräiden osastojen liinavaatevarastot sekä potilaiden arvo-omaisuuden kirjanpito ja säilytys.

Sosiaalitoimi

- lasten päivähoitotoimiston leikkikenttätoiminta
- lastensuojeluviraston osalta yhdistyksille ja säätiöille myönnettyjen avustusten käyttöä koskevat valvontakertomukset
- eräiden yksityisten lastensuojelulaitosten hoitomaksujen korotusesitys ja lisämäärärahan tarve
- lastensuojeluviraston väestöasiaintoimiston lapsilisäsysteemin kontrollit sekä nuorten työkodin työaineiden varastokirjanpidon järjestäminen
- Hoitokoti Teinilän vajaakäyttö
- yksityisille lastenhoitoyhdistyksille myönnettyjen lainojen lainaehtojen noudattaminen sekä lainaehdoissa varattujen hoitopaikkojen käyttö
- lastensuojeluviraston ja huoltoviraston aterialipputilitykset
- kasvatusneuvolajaoston osalta kaupungin varoilla tilattavat lehdet
- Koskelan sairaskodin huoltolaitosten potilaslaskutukseen ja maksun perintään liittyvien tehtävien helpottaminen.

Sivistystoimi

- suomenkielisten kansakoulujen v. 1973 vaateavustukset
- Kampin ammattikoulun tulonkanto ja tilitykset rahatoimistoon
- suomenkielisen ja ruotsinkielisen työväenopiston jäsen- ja opintomaksut
- ruotsinkielisen työväenopiston oppilasyhdistys Kamratförbundetin kirjanpito ja tilinpäätös
- oppi- ja koulukirjastokirjojen v. 1973 hankkimiskustannukset ja saadut alennukset
- kaupunginorkesterin perimät taksat ja konserttimatkasta Linziin aiheutuneet kustannukset
- Finlandia-talon perimät vuokrat sekä talon laskutus ulkoasiainministeriölle ETYK:in johdosta
- urheilu- ja ulkoiluvirasto: virka- ja päivystyspuhelimista perityt vastikkeet, tarkastuskäynnit Pirttimäen, Luukkaan ja Salmin ulkoilualueille, Kotiluotoon, Vasikkasaareen ja Pihlajasaareen, Luukkaan ulkoilualueen kahvilahuoneiston vuokraus, eläinaiheisen kirjallisuuden esittelypaikan saaminen Korkeasaareen ja Korkeasaaren kehittäminen
- vesilaitos: autonkuljettajien ylityöt, laitoksella asuvien pyykkitupa- ja mankelimaksut ja ATK-kustannukset vesilaskutuksen ja palkkojen osalta

- kaasulaitos: korjausten laskutusasiat ja opetuskeittiön kustannukset
- Naurissalmen ja Korkeasaaren siltojen rakennuskustannukset
- liikennelaitos: avoinna olevat virat, raitiovaunujen vaurioiden korvaaminen vakuutusrahastosta, kaupunkilinja-auton korien hinnankorotusperusteet, lipunmyyntitulojen perusteella suoritettu sekä liikennelaitoksen linjakohtaisesti suorittama matkustajamäärien laskenta, ulkopuolisten lipunmyyntipaikkojen lipputulot ja jakelukustannukset, eläkeanomukset ja liikennehenkilökunnan eläkejakautuma, yksityisille liikenteenharjoittajille suoritetut ajokilometrit ja maksetut korvaukset kuukausiraporttien perusteella, linjavuorojen määrä ja jakaantuminen ruuhka- ja normaaliaikoina, matkalippuhen luottomyynnin laskutus, uuden toimistotietokoneen hankinta, nivelraitiovaunuhankintojen ulkomaisten tarvikkeiden hinnankorotuslaskut, liikemerkin suunnittelu ja sen käyttö, 30-päivän- ja vuosilippujen myynnin tarkistus, materiaalilaskenta perustietorekisterin liikkumattomien varastotarvikkeiden osalta
- tietokeskus: suoritteiden laskutus ja materiaali- ja kustannuslaskennan ohjelmakäsikirjat.

Tarkastushavaintoja

Virastoissa ja laitoksissa tarkastettiin kertomusvuoden aikana mm. seuraavia kohteita, joista esitettiin tarkastushavaintoja:

- luontoisetusäännön mukaisten vastikkeiden periminen
- maksujen ja taksojen tarkistus
- liikkennelaitoksen lippujen luovuttaminen viranhaltijoille ja toimihenkilöille virkatehtäviä varten
- palolaitoksen laskut
- terveydenhoidon ed. v. valtionapujen tarkastus v. 1974
- laivakatsastuksen hoito terveydenhoitoviraston terveysolojen valvontaosastolla
- terveydellisten tutkimusten laboratorion 90-vuotispäivän juhlistaminen
- kaupungille varattujen hoitopaikkojen käyttö yksityisissä lastenkodeissa
- työväenopiston opistolayhdistysten avustukset ja niiden tarkastaminen
- alkoholilain 98 §:n mukainen valtionavustus
- rakennusviraston ATK:lla hoidettujen laskentajärjestelmien dokumentoinnin tarkastus
- liikennelaitoksen menojen kattaminen toiminnallisilla tuloilla ja lippujen hinta
- tietokeskuksen systeemityöosaston ohjelmakäsikirjojen tarkastus.

Talous

Viraston menot olivat kertomusvuonna 1.8 (ed. v. 1.6) mmk eli 16.2 % suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Kaupungin käyttömenot olivat kertomusvuonna 2 238.5 (1 803.9) mmk eli 24.1 % enemmän kuin v. 1973. Kokonaismenot 2 843.5 (2 307.2) mmk osoittivat vastaavasti 23.2 %:n lisäystä.

Revisioviraston menot olivat 0.082 (ed. v. 0.087) % kaupungin käyttömenoista.

34. Satamalaitos

Henkilökunta

Satamajohtajana toimi v. 1974 varat., merikapt. Keijo Tarnanen ja osastopäällikkönä kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamaliikenneosastolla merikapt. Eino Vihko, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastoimistoimen joht. Veikko Mielonen, nosturiosastolla nosturi-ins. Veikko Heinonen ja satamarakennusosastolla satamarak. pääll. Veli Rahikainen.

Satamalaitoksen palveluksessa oli 31.12. 1974 henkilökuntaa eri osastoilla seuraavasti:

		työsuhteessa		
	virka-suhteessa	kuukausi-palkkaisia	tunti-palkkaisia	yhteensä
- kansliaosasto[1)]	8	4	–	12
- kassa- ja tiliosasto	44	10	–	54
- satamaliikenneosasto	49	9	–	58
- varastoimis- ja laiturihuolto-osasto	236	104	–	340
- nosturiosasto	229	1	–	230
- satamarakennusosasto	42	50	235	327
yhteensä	608	178	235	1 021

1) Satamajohtaja sekä tutkimus- ja suunnitteluelin mukaanluettuina

Henkilökunnasta oli miehiä 888 ja naisia 133.

Taloudellinen kehitys

Kansainvälinen taloudellinen tilanne heikkeni jyrkästi v. 1974. Raaka-aineiden ja varsinkin öljyn hintojen nousu rajoitti kysynnän kasvua syventäen edellisenä vuonna alkanutta suhdannelaskua. Inflaatio oli teollisuusmaissa nopeampaa kuin koskaan toisen maailmansodan jälkeen. Tunnusomaista ulkomaankauppamme kehitykselle olivat tuonti- ja vientihintojen voimakas nousu sekä tuontiylijäämän kasvu.

Taloudellisen tilanteen huononeminen tärkeimmissä vientimaissamme heikensi niiden tuonnin kasvua ja merkitsi vientikaupallemme markkinoiden kiristymistä. Erikoisesti mekaanisen puunjalostusteollisuuden ja paperiteollisuuden vienti vaikeutui huomattavasti.

Suomessa suhdannetaantuma oli metsäsektoria lukuunottamatta verraten lievä ja teollisuustuotantomme kasvu oli korkeimpia länsimaissa. Teollisuuden raaka-aineiden tuontitarve kasvoi ja tuotannollisen tuonnin määrä kohosi edeltäviä vuosia korkeammaksi. Kansantulon nousun myötä vilkastui myös Helsingin sataman vaikutusalueelle sijoittuneen tukkukaupan tuontitoiminta.

Satamatiedot

Satamalaitoksella oli kertomusvuonna vesialueita 3 535 ha ja maa-alueita 325 ha. Varastorakennusten yhteispinta-ala oli 210 580 m^2 sekä varastokenttiä oli yht. 283 790 m^2 ja vapaavarastolauetta 83 780 m^2, josta katettua 33 400 m^2. Laitureita oli kaikkiaan 8 755 m.

Alusliikenne

Sataman alusliikenne käsitti kertomusvuonna 5 998 (ed. v. 6 222) alusta, joista runsaat 60 % liikennöi ulkomaisessa liikenteessä. Alusten vetoisuus oli n. 7.8 milj. (ed. v. n. 7.9 milj.) nettorek.tn. Alusliikenne väljeni siis hieman sekä määrällisesti että nettovetoisuudeltaan edelliseen vuoteen verrattuna.

Helsingin sataman alusliikenteen kehitys vuosina 1964 – 1974 (NRT = nettorekisteritonni)

	ulkomainen liikenne		rannikkoliikenne		koko alusliikenne	
vuosi	aluksia	vetoisuus NRT	aluksia	vetoisuus NRT	aluksia	vetoisuus NRT
1964	4 028	3 954 293	3 624	463 495	7 652	4 417 788
1965	4 036	4 126 082	3 247	492 307	7 283	4 618 389
1966	3 806	4 452 488	3 833	561 248	7 639	5 013 736
1967	3 589	4 602 869	3 836	640 105	7 425	5 242 974
1968	3 415	4 411 283	3 053	646 093	6 468	5 057 376
1969	3 522	4 143 855	3 074	786 653	6 596	4 930 508
1970	3 566	4 164 073	3 141	882 010	6 707	5 046 083
1971	3 426	4 061 654	2 911	813 189	6 337	4 874 843
1972	3 597	5 344 670	2 689	823 787	6 286	6 186 457
1973	3 857	7 197 338	2 765	711 000	6 622	7 908 338
1974	3 682	7 137 276	2 316	669 613	5 998	7 806 889

Ulkomaisen liikenteen aluksista oli kertomusvuonna n. puolet suomalaisia ja kolmannes helsinkiläisiä aluksia.

Tavaraliikenne

Helsingin sataman kokonaistavaraliikenne käsitti kertomusvuonna 6 689 620 tn, eli n. 5 % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen liikenne

Ulkomainen tavaraliikenne v. 1973 ja 1974:

	1973 tonnia	1974 tonnia	%
- tuonti	3 026 660	3 510 324	+ 16.0
- vienti	1 189 440	1 027 530	– 15.8
yht.	4 216 100	4 537 854	+ 7.6

Koko maan meritse kuljetettu tuonti kasvoi 3.7 % ja vienti väheni 10.6 %. Helsingin sataman tuonnin prosentuaalinen osuus koko maan meritse tuodusta tavaramäärästä oli 13.9 % ja viennin osuus vastaavasti 9 %.

Helsingin sataman tavaraliikenteen tuontivoittoisuus korostui kertomusvuonna. Viennin osuus oli tuonnista vain 29 % (ed. v. 39 %).

Rannikko-liikenne

Rannikkoliikenne vuosina 1973 ja 1974:

tavara-liikenne	1973 tonnia	1974 tonnia	muutos %
- tuonti	2 124 777	2 130 841	+ 0.3
- vienti	22 140	20 925	− 5.8
yht.	2 146 917	2 151 766	+ 0.2

Helsingin sataman rannikkoliikenteen kuljettama kokonaistonnimäärä oli kertomusvuonna lähes yhtä suuri kuin edellisenäkin vuonna, vaikka tuonti supistuikin n. 6 %.

Liitetauluissa 1-3 esitetään tietoja tavaraliikenteestä kuljetusmuodoittain, liikennesuunnittain sekä tavaralajeittain.

Matkustajaliikenne

Matkustajien lukumäärä

Matkailua kaikkialla maailmassa kohdanneen taantuman, yleisen kustannustason nousun sekä epäsuotuisten sääolosuhteiden seurauksena matkustajaliikenteen kasvu hidastui kertomusvuonna edellisten vuosien nopeaan kehitykseen verrattuna. Matkustajien kokonaismäärä oli 925 974 (ed. v. 900 032) matkustajaa eli kasvu oli n. 3 %.

Helsingin sataman matkustajaliikenne suuntautui kertomusvuonna eri maihin seuraavasti:

	matkustajia	%
- Ruotsi	529 112	57.1
- Tanska	38 057	4.1
- Saksan Liittotasavalta	142 119	15.4
- Neuvostoliitto	181 850	19.6
- Puola	25 861	2.8
- Iso-Britania	4 692	0.5
- Muut maat	4 283	0.5
yhteensä	925 974	100.0

Neuvostoliittoon ja Puolaan suuntautuva liikenne kasvoi eniten vuoteen 1973 verrattuna, Ruotsin ja Tanskan liikenne sen sijaan supistui hieman. Risteilyaluksia kävi Helsingissä 48.

Helsingin sataman matkustajaliikenne vuosina 1964 – 1974:

vuosi	matkustajia	muutos ed. vuoteen verrattuna %	vuosi	matkustajia	muutos ed. vuoteen verrattuna %
1964	183 264		1970	342 679	6.4
1965	237 720	29.7	1971	355 992	3.9
1966	306 324	28.9	1972	560 060	57.3
1967	343 690	12.2	1973	900 032	60.7
1968	320 792	− 7.1	1974	925 974	2.8
1969	322 163	0.4			

Satamaliikennetoiminta

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana kävi Helsingin satamassa 2 316 rannikkoalusta, yhteensä 669 613 nr. tonnia sekä 3 682 ulkomaan liikenteen alusta tilavuudeltaan 7 137 276 nr.tonnia eli yhteensä 5 998 alusta vastaten 7 806 889 nr.tonnia. Tämän lisäksi liikennöi 32 kpl (1 210 nr. tonnia) sellaisia matkustaja- ja hinaaja-aluksia, jotka päivittäin kävivät satamassa ja viikottain suorittivat satamamaksunsa.

Veden kulutus

Vesimittareiden mukaan vesiposteista otettiin vettä 126 338 m^3, josta 153 528 m^3 myytiin aluksille ja 2 726 m^3 annettiin maksutta sota-aluksille ym:lle. »Turso» käytti vettä 450 tonnia.

Jäänmurtajat

Vuoden aikana oli *satamajäänmurtaja »Turso»* kulussa 38 tuntia ja kulki tänä aikana 312 meripeninkulmaa käyttäen 53.8 tonnia polttoöljyä ja 308 kg erilaisia koneöljyjä.

Laivastovierailut

Kesällä kävi Helsingin satamassa vierailulla Hollannin, Ruotsin ja Puolan laivasto-osastot, Italian valtion omistama koulupurjehdusalus sekä USA:n Mainen osavaltion omistama kauppa-alusten päällystön koulutusalus.

Kompassejaan tarkastamassa kävi kaikkiaan 12 alusta.

Matkustajien kuljetukseen satama-alueella hyväksyttiin purjehduskautena 24 moottorivenettä.

Meriliikenne jatkui esteittä koko talven.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Tavaroiden varastointi

Yleiseen talletusvarastoon varastoitujen tavaroiden määrä oli kertomusvuonna 29 879 (ed. v. 25 256) tn.

Yleisen talletusvaraston tavaranvaihto vuosina 1973 ja 1974:

	1973		1974	
tavaraa vuoden alussa	2 998	tonnia	7 940	tonnia
tavaraa otettu	15 099	»	13 591	»
yhteensä	18 097	»	21 531	»
tavaraa annettu	10 157	»	16 288	»
tavaraa vuoden lopussa	7 940	»	5 243	»

Yleiseen talletusvarastoon otettuja tavaraeriä oli 2 150 (1 798) kpl ja sieltä annettuja tavaraeriä 5 408 (5 524) kpl.

Tullaamaton tuontitavara

Maan muista satamista saapui tullaamatonta tuontitavaraa kertomusvuonna 23 217 (19 805) tn, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen varastoihin.

Vapaavarasto

Vapaavaraston tavaranvaihto pysyi suunnilleen ennallaan eli 22 190 (ed. v. 22 859) tn.

Vapaavaraston tavaranvaihto vuosina 1973 ja 1974:

	1973		1974	
tavaraa vuoden alussa	10 591	tonnia	12 072	tonnia
tavaraa otettu	37 170	»	36 799	»
yhteensä	47 761	»	48 871	»
tavaraa annettu	35 689	»	35 391	»
tavaraa vuoden lopussa	12 072	»	13 480	»

Vapaavarastoon otettiin kertomusvuonna 5 426 (ed. v. 4 035) tavaraerää ja sieltä annettiin 15 107 (12 060) tavaraerää.

Laiturihuollon kautta saapui yksikkötavaraa aluksilla 451 584 (ed. v. 478 374) tn ja maitse oli 23 214 (19 805) tn. Lisäksi laiturihuollon kautta saapui 1 396 (ed. v. 1 296) konttia 14 350 (12 280) suurlavaa ja lauttavaunua. *Laiturihuoltotoiminta*

Nosturiosaston toiminta

Koneelliset tavaransiirtolaitteet

Nostureita poistettiin Katajanokalta 4 ja Jätkäsaaren laiturilta 2, joten niitä oli kertomusvuoden lopussa Sörnäisten satamassa 11, Katajanokalla 24, matkustajalaitureilla 2, Jätkäsaaressa 5 ja Saukossa 5, yhteensä 67 kpl, eli kuusi vähemmän kuin edellisenä vuonna. *Nosturit*

Nosturien käyttötunteja oli 60 656 eli 5.6 % vähemmän kuin v. 1973.

Satamalaitoksen nostureilla purettiin: Saukon hiilisatamassa 84 667 (59 337) tn ja Sörnäisten satamassa 16 896 (17 089) tn hiiltä sekä muuta joukkotavaraa Saukossa 1 660 (3 705) tn ja Sörnäisissä 46 230 (30 191) tn.

Saukon hiilisatamassa kuormattiin hiiltä ja koksia 15 804 (13 691) tn ja *konttinosturilla* käsiteltiin 13 617 (13 511) konttia.

Haarukkatrukkeja oli kertomusvuoden lopussa yhteensä 81 kpl, joista polttomoottorikäyttöisiä 64 ja sähkökäyttöisiä 17 kpl ja ne olivat käytössä 110 789 (ed. v. 114 420) tuntia eli 3.2 % vähemmän kuin v. 1973. *Haarukkatrukit*

Sähkölaitteet

Nosturiosaston hoidossa oli vuoden lopussa 16 muuntamoa, joissa oli kaikkiaan 25 muuntajaa yhteisteholtaan 12 800 kVa. Sähkövirtaa jaettiin muuntamoiden kautta 10 055 (11 482) MWh eli /h vähennystä oli edelliseen vuoteen verrattuna 12.4 %. *Muuntamot*

Satamarakennustoiminta

Satamarakennustyöt

Satamien kunnossapitoon käytettiin yhteensä 5 241 416 mk. Kohteina olivat rakennukset sekä muut kiinteät laitteet kuten laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, pelastusvälineet, railoaidat sekä väylämerkit. *Kunnossapitotyöt*

Satamien uudisrakennustöihin käytetyt rahamäärät jakaantuivat seuraavasti: *Uudisrakennustyöt*

	mk
- laiturit	4 321 753
- väylät	191 764
- rautatiet ja ratapihat	823 410
- kadut, kentät ja viemärit	4 690 472
- rakennukset	3 963 682
yhteensä	13 991 081

Katajanokalle rakennettiin ponttoonikalustosta lautta-alusten lastausramppi. Sompasaareen valmistui lauttapaikka 1A, joka on tihtaalirakenteinen ja varustettu koneellisella laituriläpällä. Länsisatamaan valmistui 4 lauttapaikan ruoppaus- ja pohjantäyttöä (ruoppausta 175 640 m^3 ja hiekkatäyttöä 101 599 m^3). Jätkäsaarenlaiturin peruskorjaus aloitettiin 112 m pituudelta, Eteläsatamasta purettiin edellisenä vuonna vuokraponttooneista rakennettu peräporttipaikka ja Sörnäisten satamasta purettiin vanhat puiset pistolaiturit.

Uutta rautatierataa rakennettiin Sompasaaressa 90 m ja Länsisatamassa 350 m.

Katuja ja kenttiä rakennettiin seuraavasti:

- Länsisatamassa	sepelöitiin	97 600 m^2,	josta oli päällystettyä	38 347 m^2
- Eteläsatamassa	»	600 »	»	588 »
- Katajanokalla	»	1 256 »	»	1 200 »
- Sörnäisten satamassa	»	29 000 »	»	21 577 »
		128 456 m^2		61 712 m^2

Täyttömaata ja -kiveä vastaanotettiin n. 500 000 m^3.

Länsisatamaan rakennettiin ruokalarakennus 270 m^2 sekä purettiin vanha ruokala »Puukenkä». Olympialaiturin matkustajasiltojen rakennustyöt aloitettiin, Katajanokan varastorakennus K5:een rakennettiin väliaikainen matkustajaterminaali ja rakennukset K8 sekä asema liitettiin kaukolämpöön.

Yleiset työt

Kunnossapito työt

Töihin käytettiin yhteensä 596 307 mk. Kunnossa pidettävät kohteet olivat yleisten varasto- ja teollisuusalueiden sillat, kadut, viemärit, rautatiet, viemärien suistot, lumenkaatopaikat, pesulautat ja öljyn poistaminen merestä. Suomenlinnan jäätietä ei leudon talven vuoksi avattu.

Uudisrakennukset

Katujen, rautateiden, aallonmurtajien ja siltojen sekä rantojen järjestelyihin käytettiin yhteensä 2 222 812 mk. Päällystystöitä tehtiin 1 600 m^2 ja Merihaan rantamuuria valmistui 100m. Vene satamatöitä tehtiin Vattukarilla (HSK), Valassaaressa (BS), Pyysaaressa (TPS) ja Sirpalesaaressa (SPS) sekä saatiin valmiiksi Seurasaaren sillat.

Laskutyönä suoritetut työt

Naurissalmen *metrosilta* valmistui. Hakaniemen torilla suoritettiin metrotoimistolle koepaalutus sekä aloitettiin kaapelien siirtotyöt. *Rakennusvirastolle* tehtiin Pitkänsillanrannan vahvistustyö sekä Malurinkartanon aseman kallionvahvistustyö.

Taloudellinen tulos

Tulot ja menot

Satamalaitoksen talous kehittyi positiivisesti lähinnä yksikkötavaraliikenteen kasvun ansiosta. Kertomusvuoden tulot olivat 69 167 152 (ed. v. 60 091 002) mk ja menot 67 182 599 (58 590 836) mk, joten ylijäämä oli siis 1 984 553 mk.

Ylitysoikeuksia ja määrärahansiirtoja tarvittiin nosturiosaston, varastoimis- ja laiturihuolto-osaston sekä satamarakennusosaston menojen katteeksi. Talousarvioon verrattuna muodostui menovajausta n. 0.5 mmk ja ylituloja n. 1.2 mmk. Menojen määrä ilman yleiskustannuksia oli 5 184 111 mk ja tulojen yleiskustannuksineen 5 393 328 mk.

Menojen koostumus

Käyttömenoista koostui 42.6 % henkilökuntakustannuksista, 35.2 % pääomakustannuksista ja 22.2 % muista menoista. Henkilökuntakustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli sama kuin ed. vuonna. Absoluuttinen kasvu oli ed. vuoteen verrattuna 14.9 %. Muiden menojen osuus kokonaiskustannuksista kasvoi lähinnä energian hintojen nousun takia. Vastaavasti pääomakustannusten osuus pienentyi vuoteen 1973 verrattuna. Pääomakustannukset laskettiin viimeisen kerran tarkistamattomista pääoma-arvoista. Kokonaismenojen kasvu oli 14.7 %. Menojen ryhmittely ilmenee liitetaulukosta 4.

Tulojen kehitystä kertomusvuonna voidaan pitää suhteellisen hyvänä kokonaiskasvun ollessa 15.1 %.

Erimaksujen laskutus

Yksikkötavaraliikenteen suotuisan kehityksen johdosta liikennemaksujen laskutus kohosi 29.6 mmk:aan, mikä merkitsee 2.8 mmk lisäystä edellisestä vuodesta. Eri maksulajien tuotot ilmenevät liitetaulukosta 4, josta voidaan todeta kaikkien maksujen tuoton kasvaneen.

Liikenne- ja satamamaksuja kertyi seuraavasti:

Liikennemaksuja			*Satamamaksuja*		
- tuontiliikennemaksuja	25 404 489	mk	- ulkomaan liikenne	3 337 929	mk
- vientiliikennemaksuja	2 481 303	»	- kotimaan liikenne	155 035	»
- kotimaanliikennemaksuja	1 772 945	»	- jäämaksut	301 886	»
yhteensä	29 658 737	»	yhteensä	3 794 850	mk

Muilta kaupungeilta saatuja 30 %:n liikennemaksutilityksiä oli yht. 754 213 mk ja lähetettyjä tilityksiä yht. 1 152 631 mk.

Satamamaksupalautuksia myönnettiin kertomusvuonna 1 075 159 mk. *Tuulaakituloutus* oli yht. 5 743 287 mk ja palautus 46 520 mk.

Sataman käyttöomaisuus

Käyttöomaisuuden uudelleenarvostuksen mukainen omaisuusarvon lisäys oli 188 218 794 mk, mistä Kh:n päätöksen 11.2. 1974 mukaan merkittiin v. 1974 tilinpäätökseen 1/3 eli 62 739 598 mk.

käyttöomaisuus vuoden alussa		248 347 270 mk
1/3 lisäys		62 739 598 »
Pääoman lisäys		18 193 581 »
	yhteensä	329 280 450 mk
poistot		7 046 200 »
käyttöomaisuus vuoden lopussa		322 234 250 mk

Korkoja maksettiin käyttöoamisuudesta kertomusvuonna 14 900 836 mk.

Taulu 1. Yksikkötavaran tuonti ja vienti kuljetusmuodoittain (1 000 tonnia)

Vuosi	Kuljetusmuoto						
	Konventionaalinen		Ro-Ro		Lo-Lo		Yht.
	1 000 tn	%-osuus	1 000 tn	%-osuus	1 000 tn	%-osuus	1 000 tn
Tuonti:							
1970	1 213	78.7	146	9.5	18	1.2	1 547
1971	985	71.9	191	13.9	96	7.0	1 372
1973	740	46.4	770	47.9	90	5.7	1 600
1974	564	36.2	928	59.6	66	4.2	1 558
Vienti:							
1973	510	42.5	640	53.3	50	4.2	1 200
1974	383	37.6	602	59.2	33	3.2	1 018

Konttien ja suurlavojen tuontiliikenne

Vuosi	Kontit/kpl	Lauttavaunut ja suurlavat/kpl
1971	11 215	11 031
1972	13 668	16 280
1973	16 149	25 081
1974	20 859	34 546

Konttien vienti/kpl

1971	9 733
1972	8 692
1973	11 713
1974	16 008

Taulu 2. Yksikkötavaran tuonti liikennesuunnittain vuosina 1973 ja 1974

	1973 tn	1974 tn
Länsi — Saksa	422 377	527 657
Englanti & Irlanti	190 948	207 037
Alankomaat	147 559	205 335
Ruotsi	167 078	180 721
Välimeren rannikko	127 189	113 079
Itä–Saksa & Puola	84 774	85 579
Muut manner–Euroopan satamat	64 841	79 469
Tanska	54 577	58 907
Etelä–Amerikka	41 041	38 932
Pohjois–Amerikka	41 983	38 810
Afrikka	13 883	29 124
Norja	27 078	26 398
Muut satamat	6 021	3 058
	1 389 349	1 594 106

Taulu 3. Tavaraliikenne

3.1 Ulkomainen tavaraliikenne vuosina 1973 ja 1974 tavaralajeittain

Tuonti			Vienti		
Tavaralaji	tonnimäärä		Tavaralaji	tonnimäärä	
	1973	1974		1973	1974
Kappaletavara	659 846	792 681	Kappaletavara	240 096	207 620
Metalli ja met.tuotteet	334 158	439 807	Sahaamaton puutavara	15 399	29 344
Kivihiili ja koksi	790 405	882 967	Sahattu puutavara	186 564	141 090
Vilja ja viljatuotteet	12 889	52 996	Paperi ja kartonki	434 881	379 651
Lannoitteet	7 094	3 057	Puuhioke ja selluloosa	5 633	5 856
Kivennäisöljyt	619 750	703 197	Vaneri	76 728	46 735
Muu tavara	602 518	635 619	Muu tavara	230 139	217 234
Yhteensä	3 026 660	3 510 324	Yhteensä	1 189 440	1 027 530

3.2 Rannikkoliikenne jakautui vuosina 1973 ja 1974 seuraavasti:

Tuonti			Vienti		
Tavaralaji	tonnimäärä		Tavaralaji	tonnimäärä	
	1973	1974		1973	1974
Hiekka	693 677	821 683	Öljyt	–	15 326
Kalkki ja sementti	197 527	245 284	Koksi	21 940	4 249
Öljyt	1 216 442	1 043 176	Muu tavara	200	1 350
Vilja	347	–			
Kalat	23	–			
Kuona	–	18 850			
Muu tavara	16 761	1 848			
Yhteensä	2 124 777	2 130 841	Yhteensä	22 140	20 925

Taulu 4. Tulot ja menot

Tulolaskelma

Tulolaji	1973	%	1974	%	Muutos %
Liikennemaksut	26 846 415	46.5	29 658 737	45.3	+ 10.5
Satamamaksut	3 506 814	6.1	3 794 849	5.8	+ 8.2
Hinausmaksut	14 170	–	–	–	–
Vesimaksut	484 471	0.8	588 031	0.9	+ 21.4
Kiinnitys- ja luotsausmaksut	607 039	1.0	711 212	1.1	+ 17.2
Tavaran siirto	6 852 434	11.9	7 782 957	11.9	+ 13.6
Sähkön jakelu	355 666	0.6	373 681	0.6	+ 5.1
Laiturihuoltotulot	3 235 198	5.6	5 316 088	8.1	+ 64.3
Laituri- ja aluevuokrat	6 195 352	10.7	6 891 030	10.5	+ 11.3
Varastosuojamaksut	2 400 493	4.2	3 341 591	5.1	+ 39.2
Yleinen talletusvarasto	619 476	1.1	980 256	1.5	+ 58.3
Vapaavarasto	1 678 470	22.9	2 366 411	3.6	+ 41.0
Huoneistovuokrat	1 571 424	2.7	1 593 572	2.5	+ 1.4
Yleiskustannuserät	2 726 624	4.7	1 262 349	1.9	– 53.7
Muut tulot	700 520	1.2	770 044	1.2	+ 9.9
Yhteensä	57 794 566	100.0	65 430 808	100.0	+ 13.2
Sivutoiminta	2 296 436		3 736 344		

Menolaskelma

Menolaji	1973	%	1974	%	Muutos %
Palkkamenot	18 080 633	32.8	20 524 305	32.5	+ 13.5
Sosiaalikustannukset	5 365 358	9.7	6 403 512	10.1	+ 19.4
Muut menot	10 752 117	19.5	13 994 744	22.2	+ 30.2
Pääomakustannukset	20 892 728	37.9	22 260 038	35.2	+ 6.6
Yhteensä	55 090 836	100.0	63 182 599	100.0	+ 14.7
Sivutoiminta	3 500 000		4 000 000		
Yhteensä	58 590 836		67 182 599		+ 14.7
Ylijäämä	1 500 166		1 984 553		

35. Sähkölaitos

Yleistä

Energiakriisin vaikutukset

Polttoaineiden hintakehitys

Syksyllä 1973 puhjennut yleismaailmallinen energiakriisi ilmeni maassamme tuontipolttoaineiden hintatason voimakkaana nousuna, joskaan varsinaista energian puutetta ei päässyt syntymään. Polttoöljyjen hinnat saavuttivat huippunsa kertomusvuoden tammikuussa, jolloin raskaan polttoöljyn hinta maassamme oli n. 5-kertainen ja kevyen polttoöljyn hinta n. 3-kertainen edellisen vuoden tammikuun hintoihin verrattuna. Vuoden aikana öljyjen hintoja alennettiin kolme kertaa, niin että vuoden lopulla raskaan öljyn hinta oli enää n. 2.8-kertainen ja kevyen öljyn hinta n. 1.9-kertainen v. 1973 alun hintoihin verrattuna.

Sähkölaitoksen pääpolttoaineen, kivihiilen hintakehitys oli jossain määrin toisenlainen. Syntyneessä tilanteessa suomalaiset hiilen suurostajat joutuivat luopumaan pitkäaikaisiin hankintasopimuksiin sisältyvistä hitaasti vaikuttavista hinnantarkistusehdoista ja siirtymään kertomusvuoden alusta lukien nejännesvuosittain tapahtuvaan hinnoitteluun. Tällöin kivihiilen hinta nousi vuosien 1973 ja 1974 vaihteessa n. 2-kertaiseksi sekä edelleen neljännesvuosittain ollen kertomusvuoden viimeisellä neljänneksellä n. 2.7-kertainen edellisen vuoden loppupuolen hintaan verrattuna.

Sähkön ja kaukolämmön myyntihinnat

Polttoaineiden hinnannousu synnytti välittömästi paineen sähkön ja kaukolämmön myyntihintojen korottamiseksi. Valtioneuvosto oikeutti sähkön tukkumyyjät toimeenpanemaan sähkön tukkuhinnan huomattavan korotuksen jo 1.2. lukien, mutta lykkäsi sen sijaan päätöksen tekemisen sähkön jakeluhintojen osalta toistaiseksi. Hintasulun takia vasta aivan maaliskuun lopussa valtioneuvosto antoi elinkeinohallitukselle sähkön jakeluhintojen korotuksia koskevat yleisohjeensa, joiden mukaan sähkön jakeluhintojen korotus oli toteutettava kahdessa vaiheessa. Ensimmäinen korotus saatiin toteuttaa suurjännitemyynnin osalta huhtikuun ja pienjännitemyynnin osalta toukokuun alusta lukien ja toinen korotus elokuun alusta lukien.

Sähkölaitoksen esittämä sähkön hinnan korotus keskim. 4 pennillä kWh:lta siirtyi huhtikuun ja toukokuun alkuun ja saatiin toteuttaa yhdellä kertaa. Kesän kuluessa sähkölaitos katsoi, että uusi sähkön hinnan korotusesitys mm. sen toteuttamiseen liittyvien laskutusteknillisten vaikeuksien ja siitä aiheutuvien lisäkustannusten vuoksi ei enää ollut aiheellinen.

Kaukolämmön hinta

Kaukolämmön hinnan korottaminen siirtyi Helsingissä vieläkin myöhemmäksi, koska kuluttajien kanssa tehtyjen lämmönmyyntisopimusten ehtojen mukaan voitiin kaukolämpötariffien kulutusmaksut nostaa vasta heinäkuun alusta lukien vuoden alkupuoliskolla laitokselle hankittujen polttoöljyjen hintatasoa vastaaviksi. Tariffien perusmaksuja tosin korotettiin jo toukokuun alusta lukien, mutta tällä oli suhteellisen pieni vaikutus kaukolämmön kokonaishintaan.

Energian säästökampanja

Energiakriisin johdosta valtioneuvosto antoi joulukuussa 1973 energian säästämistä ja sen käytön rajoittamista koskevia määräyksiä sisältävän päätöksen sekä joukon suosituksia energian käytön supistamiseksi. Kuluttajia velvoittavat määräykset olivat kertomusvuonna voimassa 31.5. saakka. Näiden valtiovallan toimenpiteiden sekä laajalla rintamalla aloitetun energiansäästökampanjan vaikutukset alkoivat jo heti vuoden alussa tuntua sähkön ja kaukolämmön myyntimäärien vähenemisenä. Kansantaloudellisista syistä sähkölaitos suhtautui myönteisesti kampanjaan ja opasti omia asiakkaitaan säästämään energiaa, vaikka kulutuksen pieneneminen heikensikin laitoksen taloudellista tulosta.

Tilastotietoja myös Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja sähkölaitoksen erillisessä toimintakertomuksessa.

Kertomusvuoden syyskaudella ei energian käyttöä rajoittavia määräyksiä enää uudelleen saatettu voimaan. Kauppa- ja teollisuusministeriö antoi sen sijaan uudet suositukset energiansäästötoimenpiteiksi, ja säätökampanja jatkui edelleen laajalla rintamalla.

Energian säästö

Energian säästötoimenpiteiden, talvikuukausien ja loppuvuoden poikkeuksellisen lämpimyyden sekä sähkön ja kaukolämmön myyntihintojen korotusten johdosta sähkön toimitus Helsingin alueelle pieneni 4.8 % edellisestä vuodesta. Edellisen kerran sähkönkulutus Helsingissä aleni vuosina 1947 ja 1948, jolloin maassamme oli vaikea sähköpula ja sähköä säännösteltiin. Kaukolämmön myynti pieneni 9.0 % siitä huolimatta, että 400 uuden kuluttajan aiheuttama liittymistehon kasvu oli kertomusvuoden aikana 12.1 %. Kaukolämpöenergiaa säästyi yht. n. 21 % aikaisempaan kulutustasoon verrattuna.

Henkilökunta

Lukumäärä

Laitoksen palveluksessa oli kertomusvuoden lopussa 1 912 henkilöä, joista kuukausipalkkaisia 1 092 ja tuntipalkkaisia 820. Palkat sosiaalikustannuksineen olivat 66,6 Mmk eli 20.0 % kokonaiskuluista.

Rakennemuutokset

Laitoksen henkilöstömäärä kasvoi vuodesta 1965 lähtien 10.6 %. Samana aikana on sähkön määrällinen myynti jakelualueelle kasvanut 85 % ja kaukolämmön myynti 129 %. Vaikka henkilöstömäärän kehityksessä on tapahtunut suhteellisen vähäisiä muutoksia, henkilöstön rakenne on oleellisesti muuttunut. Kuukausipalkkaisen henkilöstön suhteellinen osuus on huomattavasti kasvanut erityisesti työsopimussuhteisten henkilöiden osalta kun taas tuntipalkkaisen henkilöstön määrä on alentunut. Eri henkilöstöryhmien suhteellisissa määrissä on myös tapahtunut selviä muutoksia.

Henkilökunta ammattiryhmittäin:

	1965	1970	1974
Diplomi-insinöörit	48	45	40
Muun korkeakoulututkinnon suorittaneet	18	25	44
Insinöörit	48	57	66
Teknikot	213	225	241
Muu tekninen henkilöstö	167	199	262
Toimistohenkilöstö	242	264	298
Muut kuukausipalkkaiset	101	85	141
Kuukausipalkkaiset yht.	837	900	1 092
Tuntipalkkaiset yht.	892	760	820
Henkilöstö yhteensä	1 729	1 660	1 912

Organisaatio

Sähkölaitoksen organisaatiokaavio esitetään sivulla 407.

Toiminta

Sähkön ja lämmön hankinta

Sähkön kulutus

Sähkön varsinainen kulutus, joka vielä edellisenä vuonna kasvoi 7.0 %, alkoi heti kertomusvuoden alusta vähetä ja oli koko vuoden osalta 4.8 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Kun myynti jakelualueen ulkopuolelle kuitenkin lisääntyi 37 % edellisestä vuodesta, pieneni kokonaishankinta vain 3.9 % ja oli 2 000 GWh. Syynä kulutuksen pienenemiseen olivat valtiovallan toimesta annetut energian säästämismääräykset ja -ohjeet, myyntihintojen nousu sekä vuoden lämpimyys.

Sähkön hankinta-lähteet

Sähkön kokonaishankinnasta oli omien voimalaitosten osuus 82 % ja omien voimalaitosten käyttöä vastaavan korvausenergian osuus 4 %. Omista vesivoimaosuuksista saatu sähköenergiamäärä kasvoi vuoden jälkipuoliskon runsaiden sateiden ansiosta 21 % edellisestä vuodesta, ja sen osuus sähkön kokonaishankinnasta oli 12 %. Varsinaisen ostosähkön osuus supistui voimakkaasti ja oli vain 2 % kokonaishankinnasta.

Sähkön hankinta vuosina 1973 ja 1974 selviää taulusta 1 A, s. 408.

Voimalaitosten teho

Suurin sähkökuormitus jakelualueella oli 385 MW eli 2 MW pienempi kuin edellisenä vuonna. Käytettävissä oleva omien voimalaitosten koneteho oli vuoden päättyessä 533 MW, minkä lisäksi omien vesivoimaosuuksien nettoteho Helsinkiin siirrettynä oli 30 MW.

Varatehon tilaus Imatran Voima Oy:ltä päättyi Kellosaaren 2. koneiston ja Hanasaaren 3. koneiston valmistuttua perusvaratehon osalta 30.4. ja lisävaratehon osalta 30.9. Latvasähkön tilausteho oli edelleen 10 MW ja Kemijoen vesiosuuksien siirtoteho 20 MW. Tapiolan sähköalaitos Oy ja Otaniemen hoitokunta ostivat sähkölaitokselta säännöllistä tehoa 2 MW ja varatehoa 6.5 MW. Karjaanjoen vesivoimalaitoksille toimitettiin korvaussähköä 1.5 MW teholla kaupungin vesilaitoksen laskuun.

Lämmön hankinta

Kaukolämmön kokonaishankinnasta oli vastapainetuotannon osuus 74 %, kun se edellisenä vuonna oli ollut 64 %. Osuuden nousu johtuu Hanasaaren 3. koneiston käyttöönotosta kertomusvuoden aikana. Kaukolämmön tarvetta kuvaava kaikkien verkkojen yhteenlaskettu liittymisteho oli vuoden lopussa 1 314 MW. Liittymistehon kasvu edellisestä vuodesta oli 12.1 %. Kantakaupungin ja Myllypuron vesikaukolämpöverkkojen suurin yhteenlaskettu päiväjakson keskiteho oli 707 MW eli liittymistehon kasvusta huolimatta 22 % pienempi kuin edellisenä vuonna.

Kaukolämmön hankinta vuosina 1973 ja 1974 selviää talusta 1 B, s. 408.

Sähkön myynti

Polttoaineiden hinnoissa tapahtuneen jyrkän nousun takia sähkölaitos esitti helmikuussa sähkön hintaa korotettavaksi keskimäärin 4 penniä kWh:lta eli 37 %. Korotuksen täytäntöönpano kuitenkin siirtyi suurjännitetariffien osalta huhtikuun alkuun sekä pienjännitetariffien ja erikoishintojen osalta toukokuun alkuun. Pelkästään yösähkön hintoja korotettiin heinäkuun alusta toistamiseen siten, että korotus oli varaavan sähkölämmityksen osalta keskimäärin 31 %, vakioaikaisen yökulutuksen osalta 29 % ja rakennustyömaiden sähkölämmityksen osalta 46 %.

Vuoden alusta käyttöönotetun uuden tariffijärjestelmän mukaisesti kaikilla pääkaupunkiseudun sähkölaitoksilla oli käytännöllisesti katsoen samat sähkönmyyntitariffit ja maksut. Elokuun alusta kuitenkin Espoon Sähkö Oy ja Vantaan Sähkölaitos Oy joutuivat nostamaan tariffiensa energia-

maksut Helsingin maksuja korkeammiksi.

Varsinaisille kuluttajille myydyn sähkön määrä väheni 3.4 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lämmityssähkön myynti kasvoi kuitenkin 12 % edellisestä vuodesta. Kulutuksen pieneneminen oli seurausta valtioneuvoston antamista energian käytön rajoittamista koskevista määräyksistä ja suosituksista sekä poikkeuksellisen suurista sähkön hinnan korotuksista.

Kuluttajavalistus

Sähkölaitos pyrki omalta osaltaan ohjaamaan kuluttajiaan tarkoituksenmukaisempaan ja taloudellisempaan energiankäyttöön järjestämällä kaikkiaan 175 opetus- ja luentotilaisuutta näyttely- ja havainto-opetustiloissaan.

Sähkön myynti jakelualueelle kuluttajaryhmittäin esitetään taulussa 2 A,s. 408 jasähkönkuluttajien lukumäärät kuluttajaryhmittäin taulussa 2 B, s. 409.

Voimalaitokset

Hanasaari

Hanasaari B:n ensimmäinen koneisto tahdistettiin ensi kerran verkkoon 19.1. Kaupalliseen käyttöön koneisto siirtyi 1.7. lukien, ja sen vastaanottokokeita suoritettiin joulukuussa. Voimalaitokseen valmistui vuoden alussa myös 50 MW apukattila, joka on tarkoitettu höyrykaukolämmön tuotannossa huippu- ja varalaitokseksi.

Toisen koneiston rakennus- ja laitesuunnittelutyöt sekä hankintatoimenpiteiden hoitaminen jatkuivat koko vuoden. Toisen vaiheen rakennusurakkasopimus allekirjoitettiin 10.6. ja viimeistenkin laiteosien hankinnat saatettiin alulle vuoden lopulla.

Kellosaari

Kellosaaren toinen kaasuturbiinikoneisto tuli kaupalliseen käyttöön 18.2. Ensimmäisen koneiston vastaanottokokeiden yhteydessä tapahtui toukokuun lopulla roottorivaurio, jonka seurauksena koneistoon tehtiin useita korjauksia ja parannuksia. Koneiston uusintavastaanottokokeet suoritettiin hankkijan kustannuksella lokakuussa. Kellosaaren öljylaiturin valvontarakennus valmistui ja vastaanotettiin heinäkuun lopussa.

Suvilahti

Suvilahden vuonna 1909 käyttöön otettu voimalaitos pysäytettiin 8.7., jolloin sen viimeiset kuusi 28 MW tehoista kattilaa sekä 30 MW ja 10 MW tehoiset turbogeneraattorit jäivät lopullisesti pois tuotannosta.

Sähköasemat ja kaukokäyttö

Rakentaminen, suunnittelu, hankinnat ym.

Suvilahden uusi sähköasema valmistui lokakuun alussa. Yksi 110/30 kV päämuuntaja siirrettiin vanhalta sähköasemalta uudelle, osa vanhasta 110 kV kytkinlaitoksesta purettiin ja huoltorakennuksessa sijainnut 10 kV kytkinlaitos otettiin pois käytöstä.

Viikinmäen uuden 110/20 kV sähköaseman rakennustyöt jatkuivat koko vuoden. Asemarakennuksen rakennusteknilliset työt valmistuivat lokakuussa ja 20 kV kytkinlaitoksen asennustyö valmistui marraskuussa, mutta 110 kV ulkokytkinlaitoksen laiteasennukset jatkuivat vielä seuraavan vuoden puolelle.

Myllypuron sähköasemalle tulevan 110 kV kytkinlaitoksen suunnittelutyö aloitettiin ja aseman II vaiheen rakentamisesta tehtiin periaate-esitys, jonka teollisuuslaitosten lautakunta hyväksyi lokakuussa.

Keskusvalvomossa otettiin käyttöön uusi verkkokäskyjärjestelmän pääohjauskoje. Kaukokäyttö-

asennukset Suvilahden uuden sähköaseman ja itäisen aluevalvomon välillä tapahtuvaa tietojen siirtoa varten saatiin valmiiksi.

Sähkötalon puhelinvaihteen toisen toimituserän, joka käsittää 600 alaliittymää, toimittamisesta sovittiin hankkijain kanssa. Selvitystyö laitoksen autoradiopuhelinjärjestelmän muuttamisesta Posti- ja lennätinhallituksen uusien määräysten mukaiseksi valmistui.

Kiinteistöt

Rakennus-, muutos- ja korjaustyöt, suunnittelu

Sähkölaitoksen vanhan toimitalon muutos- ja korjaustöiden viimeinen rakennusvaihe valmistui huhtikuussa ja luovutettiin poliisilaitoksen käyttöön. Piha-alueen ja vesikaton korjaustyöt valmistuivat vuoden loppuun mennessä.

Kantakaupungin piirikeskuksen suunnittelutyöt ja urakkakilpailun valmistelu jatkui koko vuoden. Sisäasiainministeriön poikkeuslupa rakennushankkeelle saatiin heinäkuussa ja rakennuslupa lokakuussa. Kun vuodelle 1975 vahvistetussa talousarviossa tälle hankkeelle ei myönnetty määrärahoja, jouduttiin urakkakilpailu keskeyttämään ja hankkeen toteuttamista lykkäämään ainakin yhdellä vuodella.

Annalan keskusvaraston rakennustyöt entisen korjauspajan tilojen muuttamiseksi autohuoltamotiloiksi käynnistyivät lokakuussa.

Viikinmäen asuinrakennuksen rakentamista koskevat urakkatarjoukset saatiin vuoden lopulla ja niiden käsittely jatkui yli vuodenvaihteen.

Sähköverkot ja ulkovalaistus

Johtojen siirto ja vahvistaminen

110 kV avojohtoa Pitäjänmäki—Vanhakaupunki siirrettiin tietöiden vuoksi noin kahden kilometrin matkalla välillä Haaga—Metsälä. Pitäjänmäki—Tammisto johdolla suoritettiin vahvistustöitä välillä Malminkartano—Tammisto.

Kaapelityöt

10 kV alueen huomattavin työkohde oli Suomenlinnan merikaapeliyhteyden rakentaminen siihen liittyvine rantatöineen. Muita tämän alueen huomattavia kaapelointikohteita olivat Suvilahti, Merihaka, Brahenkatu—Helsinginkatu sekä Hämeentie. Liikenteenohjausvalokaapelointien yhteydessä vahvistettiin ja täydennettiin jakeluverkkoa mm. välillä Meilahti—Munkkiniemi sekä Kalliossa ja Sörnäisissä.

20 kV alueella suoritettiin kaapelointeja mm. Itä-Pasilassa, Kannelmäessä, Käpylässä, Suurmetsässä ja Myllypurossa. Avojohtoverkkoa rakennettiin mm. Suutarilassa, Tapanilassa, Puistolassa ja Herttoniemessä.

Muuntamot

Vuoden aikana valmistui 59 kellarimuuntamoa, 5 pylväsmuuntamoa ja 20 tilapäistä muuntamoa. Suurjännitekuluttajia liitettiin verkkoon 27.

Merkittävimpiä ulkovalaistuksen rakennuskohteita olivat Itä-Pasila ja Ruskeasuo.

Kaukolämmitystoiminta

Kuluttajat ja kulutus

Kaukolämmön kuluttajien kokonaismäärä oli vuoden lopussa 2 971. Vesikaukolämmityksen pääverkkoon liitettiin 415 kuluttajaa, joista höyrykaukolämmityksestä siirrettyjä oli 10 ja aluelämmi-

tyksestä siirrettyjä 34 kuluttajaa. Myllypuron vesikaukolämpöverkkoon liitettiin viisi ja aluelämmitykseen 24 uutta kuluttajaa. Kuluttajien lukumäärän kokonaislisäys oli näin ollen 400. Oman jakelualueen kuluttajille myyty lämpömäärä väheni 9 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kaukolämpöenergian kokonaissäästöksi vesikaukolämmityksen pääverkossa normaalivuoteen verrattuna arvioitiin 21 %, josta normaalia lämpimämmän vuoden osuus oli n. 7 %, jolloin energiasäästötoimenpiteiden aiheuttamaksi säästöksi jää 14 %.

Hinnan korotukset

Vuoden 1973 loppupuolella tapahtunut öljyn hinnankorotus aiheutti jo kertomusvuoden alussa keskimäärin n. 16 % suuruisen nousun kaukolämmön kulutusmaksuihin. Öljyn hintaa vastaavalle tasolle kulutusmaksut nousivat kuitenkin vasta heinäkuun alusta, jolloin nousu oli keskim. n. 115 %. Kaukolämmön perusmaksuja korotettiin 50 % toukokuun alusta lähtien sekä liittymismaksuja myös 50 %. Puolet tästä korotuksesta tuli voimaan kesäkuun alusta ja toinen puoli joulukuun alusta.

Toiminnan laajeneminen

Kaukolämpöverkkojen kokonaispituus kasvoi 39 km. Tärkeimmät rakennuskohteet olivat Lauttasaaressa, Munkkivuoressa ja Pohjois-Haagassa. Näillä alueilla toimineet alueverkot liitettiin pääverkkoon. Aluelämmitystoiminta aloitettiin entisten aluelämmityskohteiden lisäksi Hakuninmaalla ja Pihlajamäessä. Aluelämmitykseen kuului vuoden lopussa 21 erillistä verkkoa ja toiminnassa oli 32 siirrettävää lämpökeskusta yhteiseltä teholtaan 120 MW.

Ruskeasuon huippulämpökeskuksen kattilat, yhteiseltä teholtaan 280 MW vastaanotettiin kesäkuussa. Lisäksi Hanasaaren voimalaitoksen kolmas rakennusvaihe, jonka kaukolämpöteho on 180 MW, saatiin kaupalliseen käyttöön heinäkuun alusta.

Vuoden huippupakkaspäivänä 31.12. oli vuorokausikeskiteho vesikaukolämmityksen pääverkossa 53 % ja Myllypuron vesikaukolämpöverkossa 62 % liittymistehojen summasta.

Eräitä kaukolämmön tunnuslukuja

		1974	1973	Muutos %
Putkijohdot	km	276.3	237.3	16.4
Kuluttajien lukumäärä		2 971	2 571	15.6
Liittymisteho	MW	1 314	1 172	12.1
Liitettyjen rakennusten tilavuus	10^6m^3	56	50.2	11.6
Lämmön toimitus omalla jakelualueella	GWh	2 907	3 193	–9.0

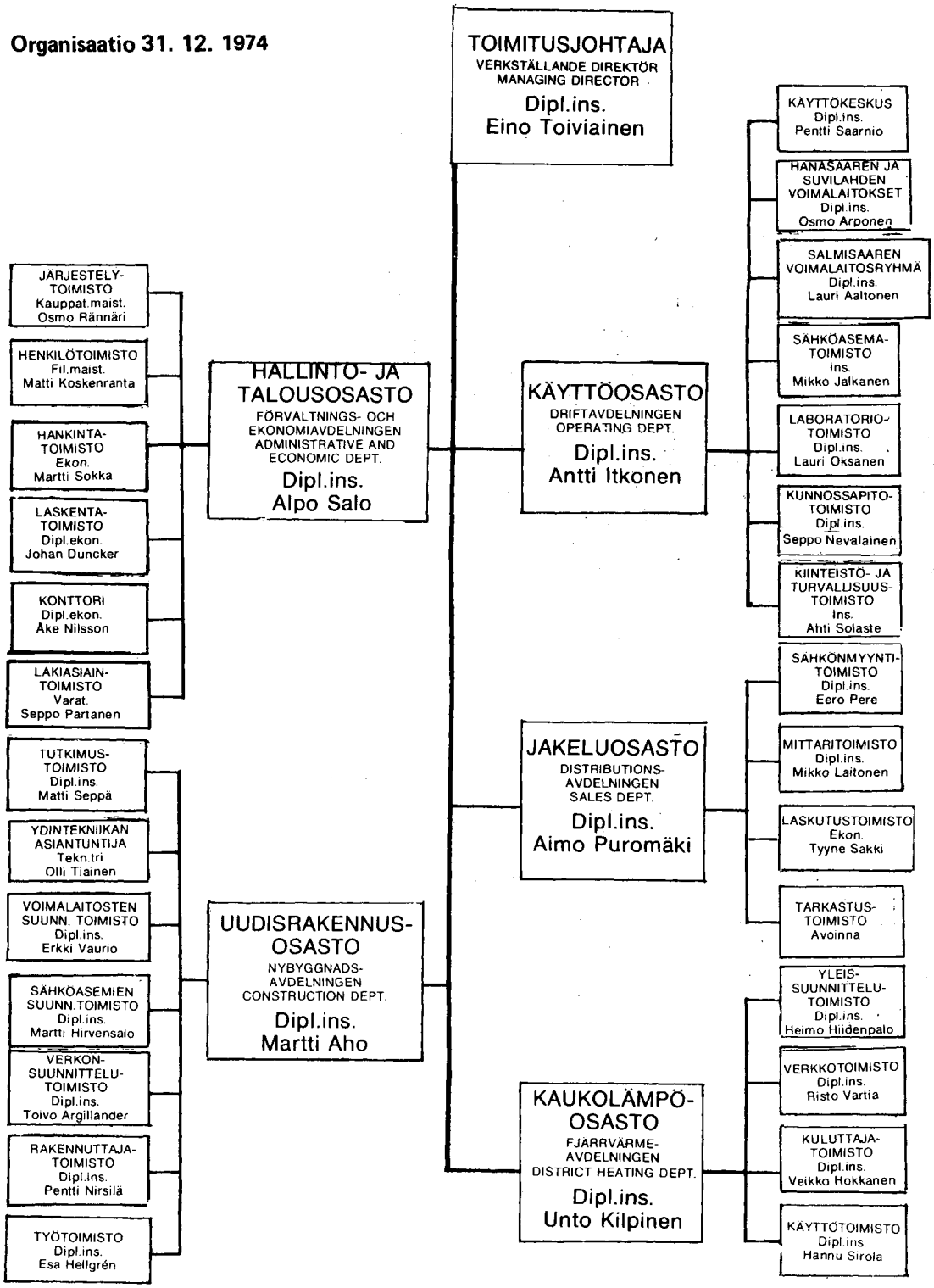
Talous

Voimalaitospolttoaineiden hintojen voimakkaan nousun johdosta kasvoivat kokonaiskustannukset edellisestä vuodesta 44 %. Myyntihintojen korotuksen seurauksena nousivat sähkön myyntitulot 26 % ja lämmön myyntitulot 67 % sekä kokonaistuotot 34 % edelliseen vuoteen verrattuna. Liikevaihto oli 341,5 mmk. Ylijäämäksi jäi 9.5 mmk, mikä on 3 % liikevaihdosta ja 2 % laitoksen käyttöomaisuuteen sijoitetusta pääomasta. Käyttöomaisuuden tuotto, johon kuuluvat ylijäämä ja kustannuksiin sisältyvä 6 % laskentakorko, oli 8 %.

Investoinnit olivat 127 (ed. v. 130) mmk. Muuta käyttöomaisuuden lisäystä oli 1.3 mmk, joten käyttöomaisuuden bruttolisäykseksi muodostui 128.3 mmk. Tämän rahoittamiseksi kertyi ylijäämän 9.5 mmk, lisäksi käyttöomaisuuden laskennallista korkoa 35 mmk sekä poistoja 39.8 mmk eli yhteensä 84.3 mmk. Rahoitusalijäämäksi jäi näin ollen 44 mmk. Käyttöomaisuuden arvo oli vuoden päättyessä 773.2 mmk.

Taloudellista toimintaa kuvaavia lukuja v:ilta 1970–1974 on esitetty taulussa 3, s. 409.

Organisaatio 31. 12. 1974

33b: 12

Taulu 1. Sähkön ja kaukolämmön hankinta vuosina 1974 ja 1973

		1974 GWh		1973 GWh		Muutos ± %
A. Sähkönhankinta						
Vesivoimaosuudet			237		197	+21
Lämmitysvoimalaitokset			1 668		1 635	+ 2
— kehitetty vastapainesähkö		935		848		+10
— kehitetty lauhdutussähkö		646		740		−13
— korvaussähkö		87		47		+84
Kaasuturbiinisähkö			57		47	+21
Varsinainen osto			38		140	−73
Yhteensä hankittu			2 000		2 019	− 1
Pätötehohuippu	MW		385		387	− 1
Loistehohuippu	MVAr		169		170	− 1
B. Kaukolämmön hankinta						
Lämmitysvoimalaitokset			2 609		2 440	+ 7
— vastapainelämpö		2 383		2 204		+ 8
— vastapainekorvaus		0		0		—
— reduktiolämpö		226		236		− 4
Lämpökeskukset			507		886	−43
Ostettu			119		116	+ 3
Yhteensä			3 235		3 442	− 6
Vesikaukolämmityksen huippukuormitus	MW		735		894	−18
Höyrykaukolämmityksen huippukuormitus	MW		84		85	− 1

Taulu 2 A. Sähkön myynti jakelualueelle kuluttajaryhmittäin

Kuluttajaryhmät	Energia/MWh		Osuus %
	1974	1973	1974
Yksityinen kulutus			
— asuinhuoneistot	379 471	360 583	24.2
— asuinkiinteistöt	135 983	155 996	8.7
Jalostus			
— teollisuus	386 319	392 094	24.6
— rakennustoiminta	26 347	32 163	1.7
Palvelu			
— liike-elämä	362 108	374 132	23.1
— kuljetus	111 744	119 885	7.1
Julkinen talous			
— hallinto	117 035	133 695	7.5
— yhdyskuntahuolto[1)]	50 867	56 509	3.2
Yhteensä	1 569 874	1 625 057	100.0

[1)] Ei sisällä sähkölaitoksen omaan toimintaan käytettyä energiaa

Taulu 2 B. Sähkönkuluttajien lukumäärä jakelualueella kuluttajaryhmittäin

Kuluttajaryhmät	Kpl		Osuus %
	1974	1973	1974
Yksityiset kuluttajat			
– asuinhuoneistot	197 986	193 452	89.2
– asuinkiinteistöt	5 574	5 593	2.5
Jalostus			
– teollisuus	1 766	1 825	0.8
– rakennustoiminta	460	426	0.2
Palvelu			
– liike-elämä	12 692	12 092	5.7
– kuljetus	1 873	1 700	0.8
Julkinen kulutus			
– hallinto	1 827	1 785	0.8
– yhdyskuntahuolto[1)]	56	50	0.0
Yhteensä	222 234	216 923	100.0

Taulu 3. Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	mmk				
	1974	1973	1972	1971	1970
Tuotot					
– Sähkönmyynti	215,5	171,3	146,8	133,2	132,2
– Lämmönmyynti	100,3	60,2	56,1	35,1	30,2
– Liittymismaksut	12,3	9,2	8,9	6,4	6,1
– Muut tuotot	13,5	13,7	13,1	8,8	7,1
– Luottotappiot	–0,1	–0,1	–0,1	–0,1	–0,1
Liikevaihto	341,5	254,3	224,8	183,4	175,5
Kulut					
– Energian osto	26,4	24,7	27,5	17,7	11,6
– Voimalaitospolttoaineet	133,8	70,4	56,5	56,2	41,8
– Henkilöstökulut	66,6	50,7	41,7	36,6	34,9
– Poistot	39,8	33,5	31,4	28,2	32,1
– Korot	43,1	34,4	28,4	23,3	20,2
– Muut kulut	22,6	17,6	14,6	5,0	3,3
Kulut yhteensä	332,3	231,3	200,1	167,0	143,9
Muut tuotot	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Ylijäämä	**9,5**	**23,2**	**24,8**	**16,5**	**31,7**
Investoinnit					
– Tuontantolaitokset	66,2	80,5	57,5	15,0	15,5
– Sähköverkot ja -asemat	30,1	25,8	23,3	15,2	12,8
– Lämpöverkot	22,6	11,8	8,4	7,1	5,7
– Muut kiinteistöt	1,5	5,2	13,7	11,9	4,7
– Kuluttajalaitteet ja kalusto	3,2	3,5	2,2	1,8	1,8
– Ulkovalaistus	3,4	3,2	3,3	3,1	3,2
Yhteensä	127,0	130,0	108,4	54,1	43,7

36. Teurastamolaitos

Yleistä

Tuotanto

Lihan tuotos koko maassa v. 1974 oli 255 milj. kg, mikä merkitsi 20.9 milj. kg:n eli 8.9 %:n lisäystä edelliseen vuoteen verrattuna. Tuotoksesta oli naudanlihaa 46.4 %, sianlihaa 49.1 % ja muuta lihaa 4.2 %.

Vienti
Tuonti

Maasta *vietiin* lihaa 17.4 milj. kg, josta sikaa 7.7 mllj. kg ja muuta lihaa ja lihatuotteita 13.9 milj. kg. Maahan *tuotiin* lihaa 0.8 milj. kg.

Helsingin kaupungin teurastamolaitoksella teurastettiin kertomusvuonna 86 807 teuraseläintä, eli 15 982 vähemmän kuin v. 1973. Täten myös yhteiskilomäärä 8 806 817 jäi vastaavasti 1 270 540 kg, eli 12.61 % edellistä vuotta pienemmäksi.

Toiminta

Teurastamon toimintaa haittasi koko vuoden pula työvoimasta, jonka vuoksi teuraiden vastaanottoa oli rajoitettava. Toiminta lihan tukkumyyntihallissa, vihannestukkukeskuksessa ja kalatukkukeskuksessa jatkui kuitenkin vilkkaana. Syväjäädyttämön laajennustyöt saatiin valmiiksi kertomusvuonna.

Kantaomaisuus

Vuoden alussa oli kantaomaisuus 16 044 770 mk. Pääomarahoja käytettiin 1 023 337 mk, poistot olivat 324 377 mk, joten kantaomaisuus kasvoi tältä osalta 698 960 mk. Uusien arvostusohjeiden mukainen korotus oli 11 605 020 mk, ollen kantaomaisuus vuoden lopussa 28 348 750 mk.

Teurastamolaitos maksoi pääomalle korkoa 3.7 % eli 596 690 mk.

Henkilökunta

Teurastamolaitoksen henkilökuntaan kuului kertomusvuoden lopussa 98 henkilöä. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 17, sopimuspalkalla 36 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 45. Eläkkeelle siirtyi neljä teurastajaa, joista kaksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä:

Sonneja	13 739
Lehmiä	13 242
Hiehoja ja isoja vasikoita	866
Pikkuvasikoita	1 330
Lampaita ja vuohia	2 093
Sikoja yli 50 kg	54 173
Sikoja alle 50 kg	1 035
Hevosia ja hirviä	329
Yhteensä	86 807

Edellä luetellut ruhot vastasivat 8 806 817 kg lihaa, josta 43.1 % nautakarjaa, 0.3 % lampaan, 55.5 % sian ja porsaan sekä 1.1 % hevosen lihaa.

Teurastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o 1.

Teurastusosastoilla hylättiin kertomusvuoden aikana lihaa 46 058 kg ja elimiä 135 673 kg, joten hylätyn lihan kokonaismäärä oli 181 731 kg.

Teuraseläimet tuotiin teurastamolaitokselle maateitse.

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin kertomusvuonna 55 023 kg lihaa. Eri eläinten ruhoja tarkastettiin seuraavasti:

sonneja	87
lehmiä	182
hiehoja ja isoja vasikoita	118
pikkuvasikoita	1 447
lampaita ja vuohia	209
sikoja ja porsaita	88
hevosia	21
villisikoja ja hirviä	33
Yht.	2 185

Tarkastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi taulukosta n:o 2.

Lihantarkastamossa hylättiin vuoden 1974 aikana lihaa 28 729 kg ja elimiä 2 753 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 31 482 kg.

Laboratorio

Erilaiset tutkimukset

Laboratoriossa tehtiin kertomusvuonna 104 täydellistä bakteriologista tutkimusta, 1 251 keittokoetta ja pH-määritystä, 1 130 mikroskooppista ja 55 316 trikiiniskooppista tutkimusta.

Täydelliseen *bakteriologiseen tutkimukseeen* otettiin 0.12 % kaikista tarkastetuista ruhoista, joita tuli 58 teurastamolta ja 46 lihantarkastamolta. Tutkituista ruhoista hylättiin 92, eli 88 %. Hylkäämisperusteena olivat bakteeripitoisuus 69, vieras haju ja korkea pH-arvo 2 sekä kahden tai useamman edellä mainitun syyn perusteella 21 tapauksessa. Ainoastaan keittokoe ja pH-määritys tehtiin 1 103 ruhosta, mikä oli 1.2 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Näistä oli 852 teurastamolta ja 251 lihantarkastamolta. Vieraan hajun ja korkean pH-arvon perusteella hylättiin 134 ruhoa, eli 10.7 % tutkimukseen otetuista.

Ilman laboratoriotutkimusta hylättiin suoraan 278 ruhoa, eli 0.3 % kaikista tarkastetuista ruhoista.

Trikiinien varalta tutkittiin kaikki teurastetut ja tarkastetut siat ja porsaat, yhteensä 55 316 ruhoa. Näissä ei todettu trikiinejä. Lisäksi tutkittiin 10 villisikaa, joissa ei myöskään todettu trikiinejä. Tuberkuloositutkimuksia tehtiin 1 130 siasta. Mikroskooppisesti haponkestäviä sauvoja todettiin 1 076 näytteessä.

Hygienian valvominen

Hygienian valvomiseksi otettiin erilaisia pintanäytteitä yhteensä 800 kpl. Antibioottien varalta tutkittiin kaikki täydelliseen bakteriologiseen tutkimukseen otetut 104 eläintä sekä lisäksi keittokokeiden yhteydessä 44 eläintä. Antibiootteja todettiin 3 lehmässä ja leukoosia yhdessä lehmässä, yhdessä hiehossa, yhdessä pikkuvasikassa sekä yhdessä siassa.

Sairasteurastamossa teurastettiin vuoden kuluessa 174 lehmää tai sonnia, 13 hiehoa, 3 vasikkaa, 13 pikkuvasikkaa, 121 sikaa, yksi porsas, 10 hevosta ja yksi hirvi.

Eläinlääkärien koulutus ym.

Laboratoriossa suoritti vuoden aikana 5 eläinlääkäriä lihantarkastukseen, 11 eläinlääkäriä elintarvikehygienian loppututkintoon sekä 2 trikiiniharjoittelijaa trikiinitarkastukseen liittyvän harjoittelun.

Näytteiden luovutus

Teurastamolaitokselta luovutettiin vuoden kuluessa eri tutkimus- ja opetuslaitoksille *näytteitä* yhteensä 153 kertaa. Näytteet käsittivät eri eläinten lihaa ja elimiä sekä verta.

Näytteitä hakeneet laitokset olivat seuraavat: Valtion eläinlääketieteellinen laitos 56 kertaa, Kansan terveyslaboratorio 40, Lääketehdas Orion 34, Lääketehdas Medica, Helsingin Yliopiston patologian, hammas- ja silmäklinikan ja lääkekemian laitokset yhteensä 5, Helsingin yliopistollinen keskussairaala 3, Suomen Punaisen Ristin veripalvelu ja Helsingin kaupungin maidontarkastamo 15 kertaa.

Tarkastuseläinlääkärin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät talukoista n:o 6 ja 7.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kertomusvuonna tulleet lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi taulukosta n:o 3.

Käyttöosasto

Höyryn kulutus

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 25 463 tonnia 619 767 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 24.34 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastusosasto 8 465 tn, syväjäädyttämö 3 735 tn, vihannestukkukeskus 249 tn, sivutoiminta 11 204 tn, hallinto 1 245 tn, ja maidontarkastamo 565 tn. Höyryn Gcal nousi vuoden alussa 18.40 mk:sta 45.80 mk:aan.

Veden kulutus

Vedenkulutus oli kaikkiaan 318 130 m^3 ja jakautui seuraavasti: lämmin vesi 64 560 m^3, hallinto 1 930 m^3, teurastusosasto 77 224 m^3, syväjäädyttämö 67 571 m^3, vihannestukkukeskus 3 937 m^3 kalatukkukeskus 21 033 m^3 ja sivutoiminta 81 875 m^3. Veden hinta oli 60 p/m^3 21.2. ja 1.7. lukien 70 p/m^3.

Sähkön kulutus

Sähkövirtaa ostettiin sähkölaitokselta 10 000 voltin suurjännitteisenä ja muunnettiin se teurastamolaitoksen omilla muuntoasemilla 380/220 volttiin. Vuoden kuluessa ostettiin sähkövirtaa 5 609 010 kWh 658 044 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 11.73 p.

Sähkön kulutus jakautui seuraavasti: teurastusosasto 800 046 kWh, syväjäädyttämö 2 133 456 kWh, sivutoiminta 1 813 438 kWh, vihannestukkukeskus 533 364 kWh, hallinto 53 336 kWh ja kalatukkukeskus 275 370 kWh.

Syväjäädyttämön konehuoneessa olevat 15 ammoniakkikompressoria käyttivät vuoden aikana sähkövirtaa yhteensä 2 062 200 kWh.

Veden, höyryn ja sähkön kulutus ja hinta eri vuosina ilmenee seuraavasta taulukosta:

Vuosi	Vesi m^3	mk	Höyry tn	mk	Sähkö kWh	mk
1970	308 021	138 609	26 178	228 246	4 072 010	274 488
1971	315 088	150 330	26 534	259 325	4 306 460	306 708
1972	302 991	151 496	25 872	356 375	4 599 410	346 116
1973	337 496	188 755	27 590	381 019	5 315 620	449 155
1974	318 130	206 639	25 463	619 767	5 609 010	658 044

Syväjäädyttämö

Pakkasvarastojen vuokraus

Syväjäädyttämön kaikki pakkastilat olivat vuokrattuina läpi vuoden, samaten ullakot ja osittain myös aulat. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin säilytettäväksi otetut tavaramäärät kuukausittain käyvät ilmi taulukosta n:o 4.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan kuuluivat kertomusvuonna teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Antti Rentola puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana kontt.pääll. Bengt Krook.

Ostoasiakkaiden edustajana oli kauppias Lauri Vuorinen varalla johtaja U. Sorsakivi sekä rouva Etel Luoto varalla Lea Ahonen. Myyntiasiakkaiden edustajana kauppapuutarhurit Risto Pirinen ja Harri Sulin.

Kalatukkukeskus

Kalan tuonti

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa kalatukkukeskukselle annettujen ilmoitusten mukaan kaikkiaan 8 848 273 kg, joka jakautuu säilöntä- ja kuljetustavan mukaan seuraavasti:

	kg	kg
tuoretta ja jäädytettyä kalaa		
- vesitse	1 735 885	
- autoilla	6 926 520	
- rautateitse	143 922	8 806 327
suolattua kalaa		
- autoilla		11 467
savustettua kalaa		
- autoilla		30 479
	Yhteensä	8 848 273

Kalan tuonti Helsinkiin lähetyspaikkakunnittain selviää taulukosta n:o 5.

Hallinto ja sivutoiminta

Talous

Teurastamolaitoksen tulot ja menot ilmenevät taulukosta n:o 8, *omaisuus- ja tulotaseet* taulukoista n:o 9 ja 10.

1. Teurastusosastolla v:n 1974 eri kuukausina teurastetut ja tarkastetut eläinten ruhot

Kuukausi	Sonneja	Lehmiä	Hiehoja ja isoja vasikoita	Pikku-vasi-koita	Lam-paita	Sikoja yli 50 kg	Sikoja alle 50 kg	Hevosia (hirviä)	Yhteensä kpl	Yhteensä kg
Tammikuu	1 101	1 829	85	110	54	4 520	142	19	7 860	855 744
Helmikuu	1 120	1 155	64	111	95	4 880	128	21	7 574	779 353
Maaliskuu	1 248	1 132	40	78	154	4 376	93	26	7 147	716 533
Huhtikuu	1 418	1 165	43	105	203	6 530	167	33	9 664	951 820
Toukokuu	1 464	1 064	39	182	88	4 981	132	34	7 984	792 635
Kesäkuu	1 024	898	60	125	56	4 481	65	31	6 740	681 051
Heinäkuu	1 253	764	39	112	224	5 818	67	15	8 292	804 159
Elokuu	831	811	103	58	303	3 109	35	22	5 272	525 261
Syyskuu	989	715	80	91	282	3 178	30	27	5 392	538 733
Lokakuu	1 389	1 408	141	142	359	4 412	64	46	7 961	829 204
Marraskuu	1 102	1 196	102	108	224	4 022	64	29	6 847	705 710
Joulukuu	800	1 105	70	108	51	3 866	48	26	6 074	626 614
Yhteensä	13 739	13 242	866	1 330	2 093	54 173	1 035	329	86 807	8 806 817

2. Lihantarkastamossa v:n 1973 eri kuukausina tarkastetut eläinten ruhot

Kuukausi	Sonneja	Lehmiä	Hiehoja ja isoja vasikoita	Pikku-vasi-koita	Lam-paita	Sikoja yli 50 kg	Sikoja alle 50 kg	Hirviä ja villi-sikoja	Hevosia	Yhteensä kpl	Yhteensä kg
Tammikuu	7	19	11	138	9	14	1		4	203	3 872
Helmikuu	6	16	12	104	16	13	-	1	2	170	4 943
Maaliskuu	4	11	10	167	19	8	2		5	226	4 751
Huhtikuu	8	20	12	180	22	12	2		4	260	7 322
Toukokuu	20	15	8	146	15	1	2			207	3 159
Kesäkuu	10	24	13	104	8	3				162	6 895
Heinäkuu	7	17	6	80	12	4	1	1		128	2 045
Elokuu	5	12	7	88	14	7	3	2	2	140	4 903
Syyskuu	5	13	17	116	22	5	4	1	1	184	3 611
Lokakuu	4	8	4	106	34	9	1		4	170	4 468
Marraskuu	7	16	8	120	24	6	2		4	187	3 860
Joulukuu	4	11	10	98	14	6	3		2	148	5 194
Yhteensä	87	182	118	1 447	209	88	21	5	28	2 185	55 023

3. Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen kuukausittain tulleet lihamäärät v. 1974

Kuukausi	Teurastamossa teurastettu ja tarkastettu lihaa kg	Tarkastamossa tarkastettua kg	Muualla tarkastettua kg	Tukkuhallissa myyty lihaa ym. lihatuotteita kg
Tammikuu	855 744	3 872	569 680	1 429 296
Helmikuu	779 353	4 943	530 152	1 314 448
Maaliskuu	716 533	4 751	439 657	1 160 941
Huhtikuu	951 820	7 322	562 545	1 521 687
Toukokuu	792 635	3 159	583 280	1 379 074
Kesäkuu	681 051	6 895	398 645	1 086 591
Heinäkuu	804 159	2 045	389 207	1 195 411
Elokuu	525 261	4 903	482 648	1 012 812
Syyskuu	538 733	3 611	596 999	1 139 343
Lokakuu	829 204	4 468	725 986	1 559 658
Marraskuu	705 710	3 860	659 854	1 369 424
Joulukuu	626 614	5 194	602 753	1 234 561
Yhteensä	8 806 817	55 023	6 541 406	15 403 246

4. Syväjäädyttämön pakkasvarastoihin kuukausittain säilytettäväksi tuodut elintarvike-erät v. 1974

Kuukausi	Kalaa kg	Lihaa kg	Vihanneksia, marjoja kg	Siipikarjaa ym. kg	Rehua kg	Yhteensä kg
Tammikuu	99 400	301 091	21 943	32 478	-	454 912
Helmikuu	111 215	463 044	13 541	22 869	138 110	748 779
Maaliskuu	90 127	662 371	12 702	44 766	621 630	1 431 596
Huhtikuu	111 635	461 415	12 398	32 400	744 193	1 362 041
Toukokuu	160 145	324 429	5 289	31 849	670 388	1 192 100
Kesäkuu	77 189	393 958	8 694	37 719	495 974	1 013 534
Heinäkuu	71 929	532 554	7 870	41 852	437 923	1 092 128
Elokuuu	89 674	253 441	8 064	83 935	474 903	910 017
Syyskuu	131 012	510 226	32 220	45 131	500 375	1 218 964
Lokakuu	125 432	676 340	37 883	54 994	686 265	1 580 914
Marraskuu	112 340	479 425	37 406	31 511	601 275	1 261 957
Joulukuu	101 437	376 897	7 218	40 050	447 360	972 962
Koko vuosi	1 281 535	5 435 191	205 228	499 554	5 818 396	13 239 904

5. Kalan tuonti Helsinkiin lähetyspaikkakunnittain v. 1974 (1000.0 kg:na)

Kalalaadut	Helsinki-Hanko	Helsinki-Kotka	Hanko-Turku	Kristiina-Tornio	Pori	Ahvenanmaa	Kuopio-Kajaani	Tampere-Hämeenlinna	Norja	Tanska	Kanada	NL	Peru	Puola	Islanti	Yhteensä kg
Silakka	2 406.3	1 490.1	547.2	4.9	7.3	212.4		0.2								4 668.4
» suolattuna	1.4	2.1				7.5										11.0
» savustettuna	2.6	1.0	26.9													30.5
Haukia	32.8	14.5	145.6	14.9	1.1	170.4										379.3
Ahvenia	8.0	4.9	159.2	9.6	1.7	139.4				0.5						323.3
Kuhaa	7.6	11.9	113.2	2.0		4.4		0.8		10.8						150.7
Lahnaa	22.2	15.2	46.7	11.8		35.3				1.1						132.3
Säynävää	4.3	3.0	19.7	0.7	0.5	27.2										55.4
Lohia	50.7	12.0	46.7	44.0	16.3	165.8		0.2		39.2						374.9
» jäässä									54.2		100.0	38.5				192.7
Siikoja	0.9	1.0	14.2	156.2	6.2	34.3										212.8
» jäässä											192.8					192.8
Tarskaa	2.1	1.3	0.9			3.9										8.2
» kuivattuna									20.0							20.0
Silakkaa	27.2	8.4	35.5	10.4	0.3	17.7										99.5
Silliä, suolattuna									200.0	5.0					385.0	590.0
Muuta kalaa	1.8	3.6	33.1	31.1	74.7	11.9	90.8	6.8	118.4	204.7		60.0	2.0	125.6		764.5
» suolattuna							0.7									0.7
Kalafile									485.0	115.4				40.0		640.4
Yhteensä	2 567.9	1 569.0	1 188.9	285.6	108.1	830.2	91.5	8.0	877.6	376.7	292.8	98.5	2.0	165.6	385.0	8 847.4

6. Hylkäämiset ryhmiteltynä niiden syyn ja kohteiden mukaan

Hylkäämisen syyt	Lehmiä ja sonneja				Nuorta karjaa				Vasikoita				Pikku-vasikoita				Lampaita ja vuohia				Sikoja				Porsaita				Hevosia			
	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu
	Kappaletta								LIHANTARKASTAMO																							
1. Abscessus—Märkäpesäkkeet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	—	-	-	-	-	-	-	-	-	—	-	-	-	-	-	—	-	-	-	-
2. Acaetonaemia—Asetonitauti	7	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	—	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Antibiotica, chemoterapeutica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	—	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Artritis, bursitis—Nivel- tai limapussin tulehdus	1	3	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
5. Ascariasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Contusiones, fracturae, haemorrhagiae—Ruhjevammat, luunmurtumat, verenvuodot	4	40	1	-	-	2	-	-	-	4	-	-	1	11	-	-	-	1	-	-	2	4	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-
7. Cysticercus bovis—Matorakkulat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	—	-	-	-	-	—	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	—
8. Degeneratio—Lihasrappeutuma	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-	1	-	14	8	3	-	-	-	-	-	1	2	-	-
9. Distomatosis—Maksamadot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Enteritis—Suolistotulehdus	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	15	3	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11. Erysipelas suis—Sikaruusu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
12. Icterus—Keltatauti	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13. Kachexia—Näivettyminen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
14. Leukosis—Leukoosi	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Mastitis—Utaretulehdus	3	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16. Meteorismus—Puhaltuminen	15	9	-	1	2	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	3	1	-	2
17. Metritis—Kohtutulehdus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Nephritis—Munuaistulehdus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19. Peritonitis, pericarditis, pneumonia traumatica—Vatsa- ja rintakalvon tulehdus (terävät esineet)	4	8	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	2	1	-
20. Pneumonia, bronchopneumonia—Porsassyskä	4	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	1	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21. Pneumonia, pleuritis, pericarditis suis—Sian keuhko- ja sydänpussitu tulehdus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22. Pyemia, septicaemia—Märkä- ja verenmyrkytys	6	-	-	4	-	-	-	-	2	-	-	1	12	-	-	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23. Rhinitis atroficans suis—Porassyskä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24. Salmonellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Sukupuolihaju	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27. Tumores—Kasvaimet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28. Pilaantuminen, likaantuminen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Kehittymättömyys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30. Rehu-, kalttausvesi, veriaspiratio	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31. Vieras haju, väri, maku	15	9	-	-	2	2	-	1	4	-	-	-	9	2	-	-	5	-	-	-	12	1	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-
32. Aliae causae—Muut syyt	11	23	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	6	2	-	3	2	-	-	-	10	1	-	1	1	-	-	-	1	3	-	-
Yhteensä	79	107	1	15	5	7	2	1	11	7	-	2	77	25	9	22	8	1	1	-	42	26	9	1	7	1	-	3	8	15	1	2

7. Hylkäämiset ryhmiteltynä niiden syyn ja kohteiden mukaan

Hylkäämisen syyt	Lehmiä ja sonneja				Nuorta karjaa				Vasikoita				Pikku-vasikoita				Lampaita ja vuohia			Sikoja				Porsaita			Hevosia		
	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Bakteriologisesti tutkittu	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain	Kokoruhoja elimineen	Ruhoja osittain	Elimiä kokonaan tai osittain
	Kappaletta				TEURASTUSOSASTOT																									
1. Abscessus—Märkäpesäkkeet	-	16	34	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	4	563	20	-	4	63	1	-	-	-
2. Acaetonaemia—Asetonitauti	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Antibiotica, chemoterapeutica	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Artritis, bursitis—Nivel- tai limapussin tulehdus	1	100	-	-	-	12	-	1	-	3	-	-	1	3	-	-	-	-	-	3	870	-	2	4	82	-	-	3	-
5. Ascariasis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	2	2 355	-	-	-	-	-	-	-
6. Contusiones, fracturae, haemorrhagiae —Ruhjevammat, luunmurtumat, verenvuodot	-	648	-	-	-	79	-	-	1	15	-	-	-	5	-	-	-	2	-	1	1 367	-	-	-	92	-	1	12	-
7. Cysticercus bovis—Matorakkulat	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
8. Degeneratio—Lihasrappeutumat	1	9	227	-	2	-	7	-	1	-	10	-	1	1	1	-	-	-	-	19	108	228	-	2	-	-	-	-	1
9. Distomatosis—Maksamadot	-	-	910	-	-	-	4	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Enteritis—Suolistotulehdus	-	3	-	-	3	-	-	3	4	1	-	1	12	1	2	8	-	-	-	8	11	31	1	13	2	-	-	-	-
11. Erysipelas suis—Sikaruusu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-
12. Icterus—Keltatauti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
13. Kachexia—Näivettyminen	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	7	-	-	-	9	-	-	32	-	-	-	7	-	-	-	-	-
14. Leucosis—Leukoosi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15. Mastitis—Utaretulehdus	4	34	936	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	684	-	-	-	-	-	-	-
16. Meteorismus—Puhaltuminen	1	6	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-
17. Metritis—Kohtutulehdus	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18. Nephritis—Munuaistulehdus	3	13	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	9	3	-	-	2	-	-	-	-
19. Peritonitis, pericarditis, pneumonia, traumatica—Vatsa- ja rintakalvon tulehdus (terävät esineet)	8	49	40	2	-	4	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-		1	5	3	35	1	-	-	-	-	1	1
20. Pneumonia, bronchopneumonia—Porsasyskä	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-3	- 3	8 366	3	3	1	30	-	-	-
21. Pneumonia, pleuritis, pericarditis suis—Sian keuhko- ja sydänpussitulehdus	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	18	-	-	2	-	-	-	-
22. Pyemia, septicaemia—Märkä- ja verenmyrkytys	6	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	3	-	-	-	15	-	-	11	-	-	-	-	-	-
23. Rhinitis atroficans suis—Porsasyskä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24. Salmonellosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25. Sukupuolihaju	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26. Tuberculosis	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	3	321	-	-	-	-	-	-	-
27. Tumores—Kasvaimet	1	7	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-
28. Pilaantuminen, likaantuminen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29. Kehittymättömyys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
30. Rehu-, kalttausvesi-, veriaspiratio	-	-	3 527	-	-	-	1 157	-	-	-	264	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54 173	-	-	-	804	-	-	-
31. Vieras haju, väri, maku	7	18	-	1	-	-	-	-	3	1	2	-	5	1	-	-	14	2	-	56	12	10	1	19	4	-	-	-	-
32. Aliae causae—muut syyt	7	6	84	-	-	2	2	-	2	-	7	-	-	1	3	-	-	-	-	16	34	466	-	6	2	-	-	2	6
33. Eczema, lantahaut.	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	239	66	-	-	4	-	-	-	-
34. Tub. muutokset	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	312	827	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	47	912	5 765	13	6	97	1 172	4	15	20	294	1	32	13	7	11	24	7	11	204	3 540	67 606	27	59	254	835	1	20	9

8. Menojen ja tulojen yhdistelmä vuodelta 1974

	Menot		Tulot		Tulos	
	Talousarvio	Menot	Talousarvio	Tulot	Talousarvio	Liike
Yleinen teurastamo	3 184 000	3 316 597	2 917 000	2 543 581	− 506 016	− 773 016
Syväjäädyttämö	1 685 000	1 878 851	1 880 000	2 181 426	+ 107 575	+ 302 575
Vihannestukkukeskus	310 000	366 853	325 000	372 587	− 9 266	+ 5 734
Kalatukkukeskus	325 000	398 179	325 000	360 856	− 37 323	− 37 323
Sivutoiminta	670 000	866 890	840 000	1 002 925	− 33 966	+ 136 034
Yhteensä, mk	6 174 000	6 827 370	6 287 000	6 461 375	− 478 995	− 365 995

9. Omaisuustase 31. 12. 1974

Aktiivat	mk	mk	*Passiivat*	mk	mk
Rahoitusomaisuus			Vieras pääoma		
Rahat ja pankkisaamiset		87 004			
Saamiset			Tilivelat		
Tulojäämät	496 317 84		Menojäämät	79 766 26	
Muut saamiset	4 178 46	500 496	Muut tilivelat	89 958 84	169 725
Kantaomaisuus			Siirtyvät erät		
Arvopaperit		19 200	Ennakkotulot		14 271
Irtain käyttöomaisuus		104 620	Huostassa olevat pääomat		356
Rakennukset ja kiinteät laitteet		14 932 460			
Tonttialueet		13 292 470	Laskennalliset velat		
			Kaupungin keskuskassa		769 143
Tilikauden alijäämä		365 995	Kantapääoma		28 348 750
	Yhteensä	29 302 245		Yhteensä	29 302 245

10. Tulostase 31.12. 1974

Kustannukset		mk	*Tuotot*	mk
Palkkakustannukset		2 468 194	Teurastustoiminta	1 460 408
Sosiaalikustannukset		799 698	Vuokrat	3 292 093
Kiinteistökustannukset		833 023	Muut tuotot	1 708 873
Käyttökustannukset		1 257 473	Tilikauden alijäämä	365 995
Käyttöomaisuuden korot ja poistot				
Korot	962 686 20			
Poistot	324 377 08	1 287 063		
Sekalaiset kustannukset		181 918		
	Yhteensä	6 827 369		Yhteensä 6 827 369

37. Tietokeskus

Yleistä

Asiakkaat ja toimeksiannot

Tietokeskuksen asiakkaina olivat kertomusvuonna kaupungin virastot ja laitokset osastoineen sekä 45 ulkopuolista kuntaa ja 13 muuta yhteisöä tai yritystä. Asiakkaiden kokonaismäärä oli 210, joilta saatiin yht. 1 183 (ed. v. 910) toimeksiantoa, jos eri toimeksiannoiksi ei lasketa jatkuvien tehtävien eri suorituskertoja.

Keskuksen toimintaa kuvaavia lukuja esitetään taulussa 1, s. 0.

Organisaatio

Tietokeskuksen väliaikaisesta hallintoyksiköstä muodostettiin 1.1. hallinto-osasto. Samasta ajankohdasta alkaen muutettiin tietokeskuksen kuntasuunnittelurekisteritoimisto rekisteriosastoksi ja tietojenkäsittelykeskuksen suunnitteluosasto systeemityöosastoksi. Edellisen kertomusvuoden aikana oli perustettu kehittämisosasto ja käyttöosasto, joten osastoja oli yht. viisi.

Henkilökunta

Lukumäärä

Vakinaisen henkilökunnan määrä oli vuoden alkaessa 107 ja päättyessä 122, josta hallintotehtävissä 17, kehittämisosastossa 7, rekisteriosastossa 23, systeemityöosastossa 35 ja käyttöosastossa 40.

Kertomusvuoden aikana erosi palveluksesta 28 ja palvelukseen otettiin 43. Palvelukseen tulleista viisi erosi saman vuoden kuluessa. Vaihtuvuus oli 1.1. tilanteesta laskettuna 26.2 %. Suurin vaihtuvuus oli käyttöosastolla (31.5 %) ja systeemityöosastolla (26.7 %).

Toimitilat

Toimitiloja oli käytettävissä Nokiantie 4:ssä 1 500 m^2, Lemuntie 4:ssä 464 m^2 ja Hämeentie 29:ssä 468 m^2 eli yhteensä 2 432 m^2.

Kertomusvuonna laadittiin tilankäyttösuunnitelmat Pohjoinen Hesperiankatu 15:stä tietokeskukselle tuleviin tiloihin.

Tietokonelaitteistot

Tietokeskuksen tietokonelaitteistona oli Oy Datasaab—Valmet Ab:ltä vuokrattu Datasaab D22. Laitteistoon kuului

- keskusyksikkö, 64 KS
- 3 levy-yksikköä, á 27 milj. merkkiä
- 6 magneettinauhayksikköä, 64 K-merkkiä/s
- rivikirjoitin, 1250 r/min.
- rivikirjoitin, 600 r/min.
- kortinlukija, 1500 korttia/min.
- reikänauhanlukija, 2000 merkkiä/s
- kortinlävistin, 100—300 korttia/min. sekä
  - ohjauskirjoitin, 12 merkkiä/s.

Tietokeskus osti edellä mainitun laitteiston 1.7.

Toiminta

Kehittämistoiminta

ATK:n hyväksikäytön tehostaminen

Atk:n hyväksikäytön kehittämis- ja tehostamismahdollisuuksia kartoittavat esitutkimukset muodostivat kehittämisosaston merkittävän työkentän kertomusvuonna. Esitutkimuksista laajimpiin atk-sovellutuksiin johtavina mainittakoon sosiaalitoimen, koulutoimen ja rakennustarkastusviraston tutkimukset, jotka valmistuivat kertomusvuoden lopussa. Kehittämisosasto osallistui edelleen laajojen tietorekisterisovellutusten kehittämiseen yhteistyössä YTV:n, tilastokeskuksen ja maanmittaushallituksen kanssa. Pääkaupunkiseudun tietorekisterin perustamissuunnitelma saatiin valmiiksi maaliskuussa, mutta neuvottelut toteuttamissopimuksesta jatkuvat v. 1975 puolelle.

Liikennesuunnitteluohjelmisto

Teknis-matemaattisten tehtävien alueella laajin työ oli liikennesuunnitteluohjelmiston kehittäminen yhteistyössä kaupunkisuunnitteluviraston, liikennelaitoksen, metrotoimiston ja Helkon kanssa. Työ alkoi kertomusvuoden keväällä ja valmistuu v. 1976. Muista tehtävistä mainittakoon esitutkimuksiin pohjautuva valmistelutyö teknisen laskennan ja tilastotieteen sekä operaatiotutkimuksen ohjelmatuotteiden hankkimiseksi tietokeskukseen. Ohjelmat saadaan käyttövalmiuteen pääosin keväällä 1975.

Keskuksen sisäiset kehittämistehtävät

Tietokeskuksen sisäisistä kehittämistehtävistä laajimpia olivat tietokeskuksen käsikirjojen valmistelu, uuden tietokoneen asennukseen liittyvät valmistelevat tehtävät sekä graafisen tulostuksen ja tiedontallennuksen tutkimukset. Kehittämisosasto osallistui myös atk-koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen hallitnokunnille.

Rekisteritoiminta

Kuntasuunnittelurekisteri

Rekisteriosaston toimintaan vaikutti merkittävimmin kuntasuunnittelurekisterin hyväksikäytön voimakas kasvu, rekisterin palvelumahdollisuuksien kehittäminen sekä rekisterin markkinointi.

Suoritetuista rekisterin palvelumahdollisuuksien ja -valmiuden kehittämiseen tähtäävistä toimenpiteistä mainittakoon

- asemakaavarekisterin perustamistöiden loppuunsaattaminen myös kantakaupungin rakennus-

kieltoalueen osalta
- asuntokohtaisten tietojen saattaminen ajantasalle suorittamalla erityinen »asuntolaskenta 74»
- yhteyksien luominen sekä tietojen yhdistäminen kuntasuunnittelurekisteriin valtakunnallisista keskusrekistereistä väestö- ja verotustietojen osalta.

Kuntasuunnittelurekisteriä käytettiin hyväksi myös erilaisissa, hallintoa palvelevissa tarpeissa ja rekisterihankkeissa. Esimerkkeinä tämäntyyppisistä rekisterin käyttösovellutuksista mainittakoon:

- Helsingin kaupungin omistaman kiinteän käyttöomaisuuden uudelleenarvostuksen toteutus käyttäen hyväksi kuntasuunnittelurekisterin tietoja
- kiinteän käyttöomaisuuden rekisterisysteemin perustaminen uudelleenarvostuksen yhteydessä syntyneen rekisterin sekä kuntasuunnittelurekisterin pohjalta. Tehtävään on kuulunut edelleen yhteitoiminnan suunnittelu kiinteistöviraston ja tietokeskuksen kesken rekisterien ylläpidon osalta sekä talousarvion ja tilinpäätöksen laadintaa palvelevien tulostusrutiinien rakentaminen
- yhteyksien rakentaminen eräiden muiden hallintokuntien rekisterien sekä kuntasuunnittelurekisterin välille, esim. vesi- ja jätevesilaskutusrekisterit.

Edelleen rekisteriosasto osallistui sellaisten selvitysten ja esitutkimusten suorittamiseen, joiden yhteydessä on oletettu syntyvän uusia yleiskäyttöisiä rekistereitä. Esimerkkeinä mainittakoon tällaisista pääkaupunkiseudun tietorekisterihanke sekä rakennustarkastusviraston keskusrekisterin ja koulutoimen esitutkimukset.

Maanmittaushallituksen valtakunnallisen kiinteistörekisterin perustamistehtävään rekisteri otti osaa toimimalla tonttikirjakiinteistöjen rekisteröinnin sekä kuntasuunnittelun tietotarpeiden asiantuntijana. Tätä tehtävää osasto piti laajakantoisimpana asiantuntijakonsultointina toiminnassaan.

Systeemityö

Systeemityöosaston henkilöistä pääosa suoritti käytössä olevien atk-systeemien ylläpitotehtäviä ja osa kaupungin tietojenkäsittelyn kehittämisprojekteissa atk-suunnittelu- ja ohjelmointitehtäviä. Näiden lisäksi osastolla suoritettiin systeemityömenetelmien ja yleisohjelmistojen tutkimus- ja kehittämistyötä.

Projektiluonteisista tehtävistä valmistui toimintavuoden aikana jätevesilaskutussyteemi, jonka atk-suunnittelu ja ohjelmointi suoritettiin pääosin osastolla. Helsingin kaupungin henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmään tähtäävässä projektissa oli myös osastolta edustus. Tämä projekti jatkuu v. 1975. Em. projektien lisäksi osaston henkilöitä oli toimintavuoden aikana mukana suorittamassa sosiaalitoimen esitutkimusta sekä aloittamassa puhtaanapito-osaston asiakastietopalvelusysteemin suunnittelua.

Systeemityöosaston kokonaiskapasiteetti oli 8 083 miestyöpäivää (ks. taulut 2 ja 3, s. 0).

Käyttötoiminta

Tietokonetyypit

Toimintavuonna käyttöosaston toiminta jakaantui toisaalta vanhojen sovellutusten hoitamiseen D22-tietokoneella ja toisaalta uuden laitteiston vastaanottamisen suunnitteluun ja vastaanottamista edeltäviin tehtäviin. D22-laitteistolla suoritettavat ajot olivat eräajotyyppisiä kuten v. 1973. D22-tietokoneen kokonaiskäyttö oli toimintavuonna 7 245 tuntia (taulukko 4), mikä on noin 1 000 tuntia enemmän kuin edellisenä vuonna. Laskentaperusteissa on kuitenkin tapahtunut muutos, mistä johtuen käytön todellinen lisäys saattaa olla mainittua jonkin verran pienempi (ks. taulu 4, s. 0).

S/370-laitteiston vastaanoton ja käyttöönoton valmisteluun on kuulunut:
- tilojen korjaus konesalin osalta paloturvallisuus-, ilmastointi- yms. laitteineen
- työmenetelmien ja standardien kehittäminen
- henkilökunnan täydentäminen ja kouluttaminen.

Lävistystyön osalta aloitettiin entistä laajempi ulkopuolisten toimistojen käyttö. Syynä oli kuormituksen tasoitustarve ja henkilökuntapula.

Talous

Tietojenkäsittely- ja tietopalvelutoiminta oli toistaiseksi alijäämäistä, mitä osoittavat seuraavat tietojenkäsittelykeskusta ja kuntasuunnittelureksteritoimistoa koskevat yhdistetyt tilinpäätösluvut vuosilta 1970–1973 sekä tietokeskusta koskevat luvut vuosilta 1973–1974.

	1970	1971	1972	1973	1974
	1 000 mk:na				
Menot	4 543	4 796	4 931	5 821	7 814
Tulot	2 540	3 144	4 098	4 442	6 050
Nettomenot	2 003	1 652	833	1 379	1 764

Kertomusvuoden talousarviossa oli nettomenoiksi merkitty 1 420 000 mk. Todelliset nettomenot olivat kuitenkin 344 000 mk suuremmat, mikä pääasiassa johtui Datasaab D22-tietokonelaitteiston kauppahinnan osasuorituksesta.

Kertomusvuoden tulot ja menot toiminnoittain:

Tulot	1 000 mk		**Menot**	1 000 mk
palvelutoiminnasta				
– kehittämistoiminta	255		– hallinto ja ym.	
– rekisteritoiminta	376		yhteiset kustannukset	1 260
– systeemityö	1 474		– kehittämistoiminta	394
– käyttötoiminta	3 931	6 036	– rekisteritoiminta	877
muut tulot		14	– systeemityö	1 520
			– käyttö	3 763
yhteensä		6 050	yhteensä	7 814

Kaupungin virastoista ja laitoksista suurimmat asiakkaat ja niiden osuudet tietokeskuksen tuloista olivat seuraavat:

	1975 %	1976 %
– sähkölaitos	27.9	27.8
– rakennusvirasto	17.8	21.9
– liikennelaitos	9.3	7.4
– sairaalavirasto laitoksineen	7.1	7.3
– vesilaitos	3.3	4.1

Ulkopuolisten asiakkaiden osuus oli tuotoista 6.1 (ed. v. 3.0) %. Suurin palvelujen käyttäjä oli Vantaan kaupunki, jonka osuus 3.4 (2.2) % tietokeskuksen kokonaistuotoista.

Taulu 1. Tietokeskuksen toimintaa v. 1973–1974 kuvaavia lukuja

	1973	1974	Kasvu-%
	milj. mk		
Tulot	4.4	6.0	36.4
Menot	5.8	7.8	34.5
Palkkamenot sosiaalimaksuineen	3.2	4.5	40.6
Muut menot	2.6	3.3	26.9
	lukumäärä		
Asiakkaat	205	210	2.4
Toimeksiannot	910	1 183	30.0
Henkilökunta	107	122	14.0

Taulu 2. Systeemityöosaston kapasiteetin jakaantuminen toiminnoittain vuonna 1974

Toiminto	Miestyöpäiviä	Osuus %:ia koko kapasiteetista
Suunnittelu	2 552	31.6
Ohjelmointi	2 206	27.3
Menetelmien kehittäminen	235	2.9
Vuosilomat, kurssit yms.	3 090	38.2
Yhteensä	8 083	100.0

Taulu 3. Systeemityöosaston työmäärän jakaantuminen vuosilomia, kursseja yms. lukuunottamatta sovellutusalueittain v. 1974 (työpäivinä)

Työlaji	Palkat ja eläkkeet	Mat.laskenta, kust.lask., kirjanpito	Laskutus ja maksatus	Erikois-tehtävät	Projektit	Yhteensä
Suunnittelu	722	543	658	304	325	2 552
Ohjelmointi	651	462	554	312	227	2 206
Yhteensä	1 373	1 005	1 212	616	552	4 758
Koko kapasiteetista %	28.9	21.1	25.5	12.9	11.6	100

Taulu 4. D22-tietokoneen kokonaiskäytön jakaantuminen sovellutusalueittain vuonna 1974

Sovellutusalue	Käyttötunnit	%
Kuukausipalkat	821	11.33
Tuntipalkat	602	8.30
Materiaalilaskenta	400	5.52
Kustannuslaskenta	426	5.87
Laskutukset	2 543	35.12
Maksut	198	2.73
Rekisterisovellutukset	532	7.34
Muut tehtävät	1 723	23.79
Yhteensä	7 245	100.00

38. Tilastotoimisto

Yleistä

Toiminnan suunnittelua haittasi edelleen kysymys tilastotoimiston tulevaisuudesta. Ratkaisuvallan siirtämistoimikunta käsitteli tietokeskuksen johtosääntöehdotusta, jonka mukaan oli mahdollista tilastotoimiston liittäminen tietokeskukseen erillisenä osastona.

Pyrkimyksiin lakkauttaa tilastotoimisto itsenäisenä virastona on luettava ilmeisesti myös vuoden 1973 tilintarkastajien kertomukseen sisältyvä esitys toimiston toiminnan muuttamisesta asiakasläheisemmäksi keskittymällä kaupungin toimintaa kuvaavien tietojen keräämiseen ja rekisteröintiin samoin kuin kaupunginhallituksen antama selitys, että ensimmäisenä toimenpiteenä tietojen keruun ja käsittelyn yhteinäistämiseksi on toteutettu kiinteistörekisterin liittäminen tietokeskukseen. Tilastoneuvottelukunta yhtyi yksimielisesti tilastotoimiston esittämään kantaan, että asiakkaiden kannalta ei ole edullista keskittyä yksinomaan kaupungin toimintaa kuvaavien tietojen keräämiseen ja rekisteröintiin, vaan perustarpeeseen kuuluvat myös koko kaupungin elämää kuvaavat tiedot, kuten esim. väestöä, rakennustoimintaa ja taloudellisia oloja kuvaavat tiedot.

Helsingin seudun yhteiskuntatutkimuksen neuvottelukunnan (HESYN) toimisto siirrettiin tilastotoimiston alaisuudesta itsenäiseksi toimistoksi kaupunginkanslian alaisuuteen.

Tilastoneuvottelukunta

Neuvottelukunnan kokoonpanoa muutettiin siten, että kanslianeuvos Gunnar Modeenin, yleiskaavapäällikkö Jaakko Kaikkosen ja organisaatiopääll. Pertti Forsströmin tilalle valittiin vuosijäseniksi osastopääll. Georg Luther, arkkit. Veikko Heino ja johtava tutkija Eero Holstila. 28.10. lähtien valittiin arkkit. Heinon tilalle toimistopääll. Raimo Kostiainen. Neuvottelukunta kokoontui kertomusvuonna kaksi kertaa ja pöytäkirjaan kertyi 11 pykälää. Neuvottelukunta esitti kaupunginhallitukselle ATK-elimen asettamista tilastotoimistoon ja työryhmän asettamista kaupungin julkaisutoiminnan ohjeitten laatimista varten sekä antoi lausuntonsa vuositilintarkastajien tilastojen laatimista koskevista huomautuksista.

Henkilökunta

Vaihtuvuus

Kertomusvuonna toteutetusta kahdesta laajasta palkkojen kuoppakorotuksesta huolimatta henkilökuntatilanne oli varsin vaikea. Palkkarintamalla vallinneen yleisen levottomuuden vuoksi henkilökunnan vaihtuvuus oli poikkeuksellisen vilkasta.

Virasta erosi vuoden aikana yksitoista henkilöä: vt. aktuaari, vt. kirjasto- ja arkistoamanuenssi sekä yhdeksän toimistoapulaista. Palvelukseen otettiin kolmetoista henkilöä: vt. aktuaari, vt. kirjasto- ja arkistoamanuenssi sekä 11 toimistoapulaista.

Koulutus

Henkilökunta suoritti kertomusvuonna kaupungin järjestämiä kursseja ym. seuraavasti:

- ATK-kurssin suoritti viisi, kunnallishallinnon kurssin neljä ja johtamistaidon peruskurssin kaksi henkilöä sekä kokous- ja neuvottelutaidon seminaarin, koulutusasiamiesten seminaarin, sisäisen tiedotustoiminnan kurssin, luottamusmieskurssin, työnopetuskurssin, toimistotekniikan kurssin sekä lomakepiirtäjäkurssin kunkin yksi henkilö.

Toimistopäällikkö Karl-Erik Forsberg osallistui Suomen valtuuskunnan jäsenenä Maailman väestökonferenssiin Bukarestissa sekä tilastomiesten kansainvälisen yhdistyksen (IAMS) kokoukseen Zürichissä. Yliaktuaari Åke Saxe'n osallistui Saksan tilastoviikon kokouksiin Dortmundissa. Lisäksi toimistopäällikkö Forsberg ja aktuaari Sarin osallistuivat Porin kaupungin ja Suomen Kaupunkiliiton järjestämiin tutkimuspäiviin ja aktuaari Kirsti Lappalainen Helsingin seudun kesäyliopiston järjestämään seminaariin »Pääkaupunki kasvaa».

Toiminta

Yhteistyöryhmät

Tilastotoimiston henkilökunta osallistui kertomusvuonna toimiston ulkopuolisiin projekteihin, työryhmiin ym. seuraavasti:

- koulutoimen ATK-esitutkimukseen, joka valmistui kertomusvuonna, osallistuivat tstopääll. Forsberg ja aktuaari Lappalainen
- hoitolaitosten potilastilastoinnin ATK-sovellutusta suunnittelevassa työryhmässä oli aktuaari Anneli Pulkkinen ja avohuollon vastaavassa työryhmässä yliaktuaari Osmo Viitaila
- tietokeskuksen kanssa yhteisessä väestötilaston uudistamisen toteuttamista valmistelevassa ryhmässä tilastotoimistoa edusti yliaktuaari Saxe n ja toimiston tilastojen ATK:hon siirtämistä käsittelevässä ryhmässä yliaktuaari Osmo Viitaila
- HESYN'in tilastoryhmässä, joka esitti kertomusvuonna välimietintönsä, edustivat Helsinkiä yliaktuaarit Lassi Kivekäs ja Åke Saxén
- kaupunginjohtajan asettaman julkaisutoiminnan koordinointia käsittelevän työryhmän puheenjohtajana toimi tstopääll. Forsberg
- kaupunginjohtajan asettaman kunnalliskertomuksen ja vuosikertomusten uudistamistyöryhmän jäseninä olivat tstopääll. Forsberg ja aktuaari Maija Krisé
- kuntasuunnitteluryhmän asumisväljyyden analysointia ja ennusteiden laatimista varten asettaman ryhmän puheenjohtajana toimi tstopääll. Forsberg.

Tutkimustoiminta

Kertomusvuonna valmistuivat seuraavat tutkimukset ja selvitykset, joiden tulokset julkaistiin tilastotoimiston kuukausijulkaisussa (suluissa julkaisun n:o):

- Vallilan ammattikoulun käyneiden sijoittuminen työmarkkinoille (3/74)
- kaupungin tulot ja menot 1960–1972 (3/74)
- lasten kesän- ja vapaa-ajanvietto (4/74)
- pendelitutkimus (4/74)
- au-äititutkimus (7–8/74)
- kotioloissaan asuvien vanhusten ateria- ym. palvelujen tarve Läntisessä kantakaupungissa (11/74)
- nuorisotutkimuksen asunto-oloja valaiseva osa (12/74)
- asuntojen poistumatutkimus (alustava raportti)

Ennakkotietoja moniongelmaperhetutkimuksesta voitiin antaa niitä tarvitseville virastoille. Toimisto sai tehtäväkseen tutkia Haagan ammattikoulun entisten oppilaiden sijoittumista työmarkkinoille.

Tilastotuotanto

Neuvotteluja lisätietojen saamisesta tilastokeskuksen toimesta suoritettavan v. 1975 elinkeinotutkimuksen yhteydessä jatkettiin kaupungin virastojen kanssa. Asia kariutui kuitenkin tietokeskuksen yhdessä Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan kanssa tekemien suunnittelmien takia.

Väestö- ja väestönmuutostilojen muuttuminen v. 1975 aiheutti tilastokeskuksen kanssa tehdyn sopimuksen irtisanomisen. Tilastokeskuksen, tietokeskuksen ja väestörekisterikeskuksen kanssa käydyissä neuvotteluissa päätettiin selvittää mahdollisuudet saada tietoja suoraan väestörekisterikeskuksesta ATK-muodossa.

Julkaisutoiminta

Julkaisujen painatus

Julkaisujen painattaminen vaikeutui kertomusvuonna. Kirjapainot olivat haluttomia ottamaan vastaan vaativia tilastojulkaisuja ja myös painatuskustannukset kohosivat tuntuvasti. Tämän vuoksi toimisto ryhtyi tutkimaan mahdollisuuksia offset-kirjoitukseen siirtymiseksi ja oman kirjoitusyksikön perustamiseksi. Tilastotoimiston, hankintakeskuksen ja tietokeskuksen mm. käytyä tutustumassa Tukholmassa toteutettuihin menetelmiin, tilastotoimistoon tilattiin IBM:n Composer-kone.

Julkaisut

Kertomusvuonna valmistuivat seuraavat julkaisut:

- Opetuslaitokset 1971 (2.1.)
- Tilastollinen vuosikirja 1973 (20.5.)
- Kunnaliskalenteri 1974 (5.6.)
- Kommunalkalender 1974 (5.6.)
- Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta 1971 (4.6.)
- Kunnallinen asetuskokoelma 1973 (5.8.)
- Kommunal författningssamling 1973 (6.9.)
- Ulkomaan kauppa ja merenkulku 1972 (22.1.)
- Helsingin kaupungin virastot ja laitokset (6.11.)
- Terveyden- ja sairaanhoito 1973 (14.11.)
- Terveyden- ja sairaanhoito 1970–1971, jälkimmäinen osa (2.12.).

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä» ilmestyi 12 vihkoa, joista yksi kaksoisnumero. Yhteinen sivumäärä oli 540 (ed.v. 444). Irtolehtijärjestelmää noudattaen julkaistiin edelleen Helsingin kaupungin säädöskokoelma, v. 1970 väestölaskentatiedot sekä »Virastojen ja laitosten asiahakemista».

Reikäkorttiyksikkö

Kertomusvuonna (ja ed. v.) oli yksikön koneiden kurmitus seuraava:

	% käytettävissä olleesta virka-ajasta	
	1973	1974
– lajittelijat (2)	44	41
– taulukointikone (tabulaattori)	58	54
– toisintokone (repro)	13	15

Kertatietojen anto

Kertatietoina annettiin sekä ulkomaille että kotimaahan Helsingin kaupunkia koskevaa erilaista aineistoa kuten tietoja opetustoimesta, kulttuurielämästä, koulusuunnittelusta, tilastotyön järjestelystä, kielirakenteen ennusteista, kunnallisen säädöskokoelman toimitusperiaatteista ym.

Kirjasto

Kirjaston nidosten lukumäärä lisääntyi kertomusvuonna 1 124 (ed. v. 1 258) kappaleella, johon sisältyy julkaisujen vaihtosopimuksen perusteella vastaanotettuja, lahjaksi saatuja sekä ostamalla hankittuja julkaisuja. Kirjastosta lainattiin kuittia vastaan 521 teosta ja 67 arkistoasiakirjaa (ed. v. 812 ja 96). Tutkijain lukusalikäyntejä oli 146 (176).

Lähetysten lukumäärä oli 15 166 (10 756).

Talous

Tilastotoimiston vuosien 1971–1974 menot ja tulot ilmenevät seuraavasta taulusta:

	1971	1972	1973	1974	Muutos edelliseltä vuodelta 1972	1973	1974
	1 000 mk				%		
Menot	1 952	2 051	2 373	2 746	+ 5.1	+15.7	+15.7
– henkilömenot	1 222	1 395	1 565	1 810	+14.2	+12.2	+15.6
– huoneistomenot	201	205	210	217	+ 1.7	+ 2.5	+ 3.3
– painatuskustannukset	292	293	364	491	+ 0.2	+24.2	+34.9
– muut menot	237	159	234	228	–32.9	+47.2	– 2.6
Tulot	13	16	18	22	+23.9	+13.6	+20.1
– toimintatulot	8	7	11	12	– 9.6	+56.1	+ 7.3
– muut tulot	5	9	7	10	+74.7	–19.7	+38.0

39. Ulosottovirasto

Organisaatio ja henkilökunta

Johto

Virastopäällikkönä toimi v. 1974 johtava kaupunginvouti, varat. Erkki Hara, ja hänellä oli toimistossaan yksi vakinainen viranhaltija. Virastossa oli edelleen 14 vakinaista ulosottomiehen virkaa.

Virasto jakautui osastoihin seuraavasti:
- yksityisoikeudellisten saatavien osasto: os.pääll. varat. Aarne Kesänen
- verosaatavain osasto: os.pääll. varat. Unto Eronen
- rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto: os.pääll. varat. Kurt Lindqvist
- esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto: os.pääll. varat. Erkki Heikintalo
- keskusosasto: os.pääll. varat. Per-Erik Gustafs, jonka kuoltua 24.6. virkaa ei kertomusvuoden aikana täytetty.

Henkilökunnan lukumäärä

Viraston palveluksessa oli vuoden päättyessä kaikkiaan 217 henkilöä, jotka jakautuivat osastoittain palvelussuhteen mukaan seuraavasti:

31.12.1974	vakinaisia	tilapäisiä	toimia	yhteensä
Johtava kaup.vouti ja hänen toimistonsa	2	–	–	2
I Yksit.oik.saatavain osasto	10	1	2	13
II Verosaatavain osasto	35	4	5	44
III Rikostuomioiden täyt.pano-osasto	15	4	2	21
IV Esikaupunki- ja palkanulosmittausos.	38	17	15	70
Keskusosasto	41	3	23	67
Yhteensä	141	29	47	217

Vaihtuvuus

Kertomusvuoden aikana erosi viraston palveluksesta seitsemän, eläkkeelle siirtyi kuusi ja kuoli kaksi henkilöä. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilökunnan lukumäärä kasvoi yhdellä.

Toimitilat

Viraston käytössä kertomusvuonna olleiden toimitilojen yhteispinta-ala oli n. 3 418 m^2.

Toiminta

Keskusosasto

Yksityisoikeudelliset asiat ja saatavat

Kertomusvuonna saapui keskusosastolle postitse tai jätettiin viraston toimistoon yht. 18 558 (ed. v. 18 703) asiaa, joissa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen, aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka osamaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että ensiksi mainitun osalle tuli 11 707 (11 628) asiaa eli 63.1 (62.2) % koko määrästä ja viimeksi mainitun osaston osalle 6 851 (7 075) eli 36.9 (37.8) %. Edellä mainituissa

asioissa tilittivät sanotut osastot kaskusosastolle 38 723 (39 358) erässä yht. 12 362 934 (11 017 844) mk. Keskusosasto tilitti yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yht. 12 321 809 (11 861 602) mk.

Julkisoikeudelliset asiat ja saatavat

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus saa tapahtua ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskusosastolle seuraavasti:

Helsingin verovirastolta:	
— veroja ja niiden ennakkoja	38 424
eri toimeksiantajilta	
— Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	75 856
muilta paikkakunnilta	
— julkisoikeudellisia saamisia, sakkoja ja korvauksia lukuun ottamatta	29 378
Yhteensä	143 658

Viraston perittäväksi jätettiin siis kertomusvuonna yht. 143 658 (ed. v. 159 425) julkisoikeudellista saamista (sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia lukuunottamatta) yhteismäärältään 146 221 048 (125 153 507) mk.

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postisiirron välityksin julkisoikeudellisten saamisten suorituksia seuraavasti:

	maksueriä	mk
— Helsingin kaupungille	8 717	465 276
— valtiolle	50 933	33 866 158
— Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita julkisoikeudellisia saamisia	26 475	9 190 999
— muiden paikkakuntien toimeksiantajille	19 076	5 040 203
Yhteensä	105 201	48 562 636

Edellä mainitusta 105 201 (ed. v. 108 591) erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 25 188 (26 064) erää ja ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 17 652 (24 058) erää sekä Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista ennakonpalautuksista 7 983 (7 291) erää. Viraston toimistoon maksettiin 4 410 (4 612) ja postin välityksellä saapui 49 968 (46 566) erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 69 835 (72 931) ja osasuorituksia 35 366 (35 660).

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja ja maksuja perittiin kertomusvuonna yht. 86 125 (88 160) erässä veronlisäyksineen 43 522 433 (37 835 777) mk eli 2 035 (3 057) erää vähemmän mutta rahassa 5 686 657 (2 214 323) mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneiden, muita julkisoikeudellisia saamisia kuin sakkoja ja valtiolle tuomittuja korvauksia käsittävien toimeksiantojen lukumäärä väheni kertomusvuonna 15 767 (12 343) kappaleella mutta markkamäärä nousi 21 067 542 mk:lla (7 901 225) edelliseen vuoteen verrattuna.

Perimisesteet

Varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden perimisesteiden vuoksi taikka peruutettuina palautettiin keskusosastolle

	perimiskortteja		mk	
	1973	1974	1973	1974
— Valtion verojen jäämäluettelonotteita	24 213	25 921	43 335 050	61 032 483
— Helsingin kaupungin perimisasiakirjoja	2 861	3 730	211 199	236 706
— Helsingissä maksuunpantuja muita veroja ja maksuja	23 354	26 786	6 490 475	16 083 058
— maaseudulta saapuneita toimeksiantoja	11 180	12 823	6 851 475	10 340 654
Yhteensä	61 608	69 260	56 888 199	87 692 901
— Toisille paikkakunnille siirrettiin perittäväksi	10 239	11 257	9 366 439	14 148 766
Kaikkiaan	71 847	80 517	66 254 638	101 841 667

Keskusosasto käsitteli siis kertomusvuonna ja ed. vuonna verojen ja maksujen tilitysasioita seuraavasti:

	maksueriä		mk	
	1973	1974	1973	1974
— vastaanotti tilityksiä	108 591	105 201	42 028 647	48 562 636
— palautti tai siirsi muualle perittäväksi	71 847	80 517	66 254 638	101 841 667
käsitteli yhteensä	180 438	185 718	108 283 286	150 404 303

Kaikki estetodistuksin palautetut jäämäluettelonotteet jakautuivat perimisesteiden mukaan seuraavasti: varattomuus 29.2 (ed. v. 31.9) %, osoitteen tuntemattomuus 23.2 (20.7) %, sekalaiset esteet 13.9 (11.7) % ja peruutettu 19.8 (18.4) %, sekä siirretty muualle perittäväksi 13.9 (14.3) %.

Sakot ja valtion korvausasiat

Sakko- ja valtion korvausasioita saapui keskusosastolle 33 459 (25 858), joista 21 699 (16 032) toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 11 760 (9 826) esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Ensiksi mainittu osasto tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia 7 264 (7 370) erässä yht. 1 526 647 (608 840) mk ja viimeksi mainittu osasto 6 172 (6 885) erässä 727 426 (541 629) mk, joten sakkoja ja korvauksia kertyi kertomusvuoden aikana 13 436 (14 255) erässä yht. 2 254 073 (1 150 470) mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yht. 2 604 (2 382), joista 1 630 (1 449) toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 974 (933) esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle kertomusvuoden aikana 10 571 (11 237) ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 5 008 (4 651), jotka kaikki toimitettiin edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Kertomusvuoden (ja ed. vuoden) aikana virastosta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen osalle seuraavasti:

	1973	1974
— yksityisoikeudellisten saatavain osasto	574	535
— verosaatavain osasto	555	535
— rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	3 341	3 801
— esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	5 355	4 785
— keskusosasto	86 680	102 291
— ulosottoapulaisten lähetykset	209 942	214 389
Yhteensä	306 447	326 336

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto

Kertomusvuonna osasto sai täytäntöön pantavaksi kaikkiaan 11 707 (ed. v. 11 628) asiaa, mikä oli 63.1 (62.2) % virastoon saapuneiden yksityisoikeudellisten asiain määrästä. Osaston toimesta suoritettiin 323 (304) häätöä ja pakkohuutokauppoja toimitettiin 31 (33).

Verosaatavain osasto

Julkisoikeudelliset saamiset

Osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamisia seuraavasti:

	maksueriä		mk	
	1973	1974	1973	1974
– valtion kantamia varsinaisia veroja	27 975	26 481	19 085 575	20 513 908
– kaupungin saamisia	4 593	5 119	194 115	211 514
– Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	14 976	14 627	4 617 439	5 806 901
– muilta paikkakunnilta	13 666	12 719	3 056 758	3 692 871

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto

Sakot ja valtion korvausasiat

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna (ja ed. vuonna) uusia sakkoja ja valtion korvausasioita seuraavasti:

	1973	1974
– Uudenmaan lääninhallitukselta	12 370	17 127
– Muilta lääninhallituksilta	3 662	4 572
yhteensä	16 032	21 699

Sakkoja ja korvauksia perittiin seuraavasti:

	maksueriä		mk	
	1973	1974	1973	1974
– Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	5 964	5 622	489 840	1 365 127
– muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 406	1 642	119 000	161 520
yhteensä	7 370	7 264	608 840	1 526 647

Näihin lukuihin sisältyy myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakko- ja rangaistusluettelon otteet

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 4 228 (ed. v. 2 542) sekä palautettiin varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella Uudenmaan lääninhallitukselle 5 386 (5 222) ja muille lääninhallituksille 2 012 (1 706).

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 1 630 (ed. v. 1 449), 552 (451) tuomittua saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään, lääninhallituksille palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 1 066 (913) luettelonotetta ja täytäntöön panematta oli vuoden päättyessä 12 (85) vapausrangaistusta.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto

Osastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 6 851 (ed. v. 7 075), mikä oli 36.9 (37.8) % virastoon saapuneista yksityisoikeudellisista asioista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 12 (26) ja häätöjä toimitettiin 381 (334).

Veroja ja muita julkisoikeudellisia saamisia perittiin osaston toimesta seuraavasti:

	maksueriä		mk	
	1973	1974	1973	1974
– valtion kantamia varsinaisia veroja	24 564	24 452	11 462 098	13 352 250
– kaupungin saamisia	3 415	3 598	206 906	253 762
– Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	12 637	11 848	2 269 644	3 384 098
– muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	6 765	6 357	1 136 112	1 347 332
yhteensä	47 381	46 255	15 074 760	18 337 442

Edellä olevan lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 17 652 (24 058) erässä.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita seuraavasti:

	1973	1974
– Uudenmaan lääninhallitukselta	8 309	9 639
– muilta lääninhallituksilta	1 517	2 121
yhteensä	9 826	11 760

Sakkoja ja korvauksia perittiin

	maksueriä		mk	
	1973	1974	1973	1974
– Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita	5 837	5 066	438 913	466 208
– muilta lääninhallituksilta saapuneita	1 048	1 106	102 716	261 218
yhteensä	6 885	6 172	541 629	727 426

Näihin lukuihin sisältyi myös osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien nojalla perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 187 (ed. v. 149).

Varattomuuden, tuntamattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita seuraavasti:

	1973	1974
– Uudenmaan lääninhallitukselle	3 251	2 924
– muille lääninhallituksille	554	656
yhteensä	3 805	3 580

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 974 (ed. v. 933), joista pantiin täytäntöön 423 (411) ja

palautettiin osoitteen puuttumisen tai muun syyn perusteella 551 (502), joten kertomusvuodelta ei jäänyt asioita täytäntöön panematta (ed. v. 20). Toimitettavia haasteita saapui osastolle 10 571 (11 237) ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 5 008 (4 651).

Viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 63 194 392 (54 204 709) mk eli siis n. 16.6 (−3.4) % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Perinnän kokonaistulos jakaantui eri osastojen osalle seuraavasti:

	1974 mk	1973 mk
Yksityisoikeudellisten saatavain osasto	8 654 054	7 712 490
Verosaatavain osasto	30 225 195	26 953 887
Rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto	1 541 656	615 646
Esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto	22 773 487	18 922 685

Veronkuittauslain ja -asetuksen säännöksiä sovellettiin kertomusvuonna seuraavasti:

- verosaatavain osaston toimesta kuitattiin Helsingin veroviraston toimeksiantoja 4 003 (4 168) kpl yhteismäärältään 1 015 715 (1 104 165) mk ja muilta paikkakunnilta tulleita toimeksiantoja 676 (662) määrältään 133 307 (120 349) mk
- esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston osalta kuitattiin Helsingin veroviraston toimeksiantoja 2 634 (2 967) yhteismäärältään 688 358 (618 572) mk ja muilta paikkakunnilta tulleita 375 (409) määrältään 75 450 (78 203) mk
- kuittausmenetelmän kokonaistulos oli siis kertomusvuonna 7 688 (ed. v. 8 206) toimeksiantoa määrältään 1 912 831 (1 921 289) mk. Näitä lukuja ei ole otettu huomioon edellä olevissa tilastotiedoissa, koska varat eivät ole kulkeneet viraston kirjanpidon kautta.

Talous

Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yht. 6 224 089 (ed. v. 5 320 123) mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotusten ym. aiheuttamia menoja varten 499 112 (377 454) mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 6 723 201 (5 697 577) mk. Tästä määrästä käytettiin 6 519 526 (5 543 564) mk ja käyttämättä jäi näin ollen 203 676 (154 013) mk.

40. Urheilu- ja ulkoiluvirasto

Virastopäällikkönä toimi v. 1974 voim.opett. Esko Palmio 30.11. saakka ja 1.12. lukien voim.-opett. Esko Numminen.

Kansliatoimisto

Henkilökunta

Toimiston päällikkönä toimi siht. varat. Helena Rantanen sekä talouspäällikkönä ekon. Pekka Helle. *Lukumäärä*

Kertomusvuoden päättyessä oli toimistossa lisäksi 10 vakinaista viranhaltijaa sekä viisi työsuhteessa olevaa kuukausipalkkaista toimihenkilöä.

Sairauslomakortiston mukaan myönnettiin 15 (11) viranhaltijalle sairauslomaa yht. 240 (308) päivää ja 245 (242) työntekijälle yht. 2 999 (3 924) päivää. Kertomusvuoden aikana sattui 63 (42) tapaturmaa, joista aiheutuneet 984 (663) lomapäivää eivät sisälly edellä mainittuihin lukuihin. *Sairaus-lomat*

Toiminta

Toimiston pitämään diaariin kirjattiin kertomusvuonna 2 674 (ed.v. 2 447) saapunutta ja 480 (397) lähtenyttä kirjettä.

Kansliatoimistossa tarkastettujen asiakirjojen mukaan ajoivat viraston 22 (20) autoa yht. 423 717 (383 850) km ja 26 (17) virkatehtävissä oman auton käyttämiseen oikeutettua viranhaltijaa tai työntekijää suorittivat virka-ajoa 78 781 (70 605) km. *Virka-ajat*

Ohjaustoimisto

Henkilökunta

Kertomusvuonna oli ohjaustoimiston palveluksessa 18 päätoimista henkilöä, kausi- ja kurssiohjaajia oli opetustehtävissä lisäksi vuoden aikana 70. Toimistopäällikkönä toimi voim.opett. Aino Numminen.

Toiminta

Ohjaustoiminnan päälinjat

Ohjaustoimintaa järjestettiin maksullisesti kausi- ja kurssiluonteisena eri toimintamuodoissa nuorisolle, työikäisille ja 60 v. täyttäneille. Painopiste oli edelleen kuntoliikunnassa, jota järjestettiin henkilökohtaisen fyysisen kunnon perusteella kuntosaleissa sekä kuntovoimistelu- ja ryhmäharjoitteluna. Myös kurssimuotoista ohjausta annettiin eri liikuntamuotojen peruskursseina.

Erityisryhmissä järjestettiin ohjaustoimintaa koululaisten ryhtiliikuntaryhmille, kehitysvammaisille ja psyykkisen kuntoutuksen piirissä oleville.

Ohjaustoiminnan eri palveluissa oli kertomusvuoden kuluessa n. 20 000 osanottajaa ja vuoden kokonaiskävijämäärä oli n. 180 000.

Toimintamuodot

Kunto-ryhmä-toiminta

Ohjelma sisälsi säännöllistä ohjattua harjoittelua kaksi kertaa viikossa. Palvelujaksot jaettiin kolmeen erilliseen kauteen: kevät-, kesä- ja syyskausi. Kausimaksu osanottajalta oli 20 mk. Toimintaa kuvaavat seuraavat luvut:

	opetus-ryhmiä	osan-ottajia	ohjaus-kertoja
– naisten kuntovoimistelu	54	2 415	1 228
– miesten kuntoryhmä	20	318	435
yhteensä	74	2 733	1 663

Ilmoitettujen osanottajien lisäksi ryhmiin osallistuivat kuntosaleissa järjestettyyn toimintaan osallistuneet naiset ja miehet yht. 4 018 henkilöä.

Kunto-sali-toiminta

Ohjelma käsitti alkutestauksen jälkeen laaditun yksilöllisen viikottaisen harjoitustuntiohjelman kuntosalissa, ryhmävoimistelun ja ulkoharjoituksen. Palvelukausijaksoja oli vuodessa kaksi, syys- ja kevätkausi. Toimintaa kuvaa seuraava taulu:

kuntosali	osanottajia yhteensä	ohjauskertoja
-- Jakomäki	129	182
– Stadion	911	798
– Yrjönkatu 21	900	644
– Kontula	884	612
– Pirkkola	654	488
– Koskela	201	169
– Siltamäki	339	337
yhteensä	4 018 (ed.v. 4 729)	3 230

Kunto- ja liikuntapalvelu 60-vuotta täyttäneille

60 v. täyttäneille järjestetty ohjattu kuntotoiminta käsitti kuntovoimistelua (3 kausijaksoa), erillisiä eläkeläisten uintivuoroja ja ohjattuja lentopallo- ja tanssitilaisuuksia. Kesäkautena ohjaustoimintaa järjestettiin myös huoltoviraston vanhusten virkistyskeskuksissa Tarvossa, Meilahdessa ja Pihlajasaaressa. Ohjaajina toimivat päätoimiset liikunnanohjaajat. Osallistujilta vaadittiin lääkärintarkastus ennen harjoitteluun osallistumista.

60 v. täyttäneiden erillisillä uintivuoroilla Urheilutalon, Yrjönkadun ja Koskelan kuntokeskuksen uimahalleissa kävi kertomusvuoden aikana 17 192 eläkeläistä. Käyttövuorot järjestettiin osittain samanaikaisesti lasten ja vanhusten uimaopetusvuorojen kanssa.

Erityis-ryhmät

Liikuntapalvelua sai 27 *erityisryhmää* 9 toimintakohteessa ja osanottajia oli kaikkiaan 415, joista koululaisia 256, kehitysvammaisia 99, psyykkisen kuntoutuksen tarvitsijoita 40 ja invalidija 20.

Talvikauden kurssi- ja ohjaustoiminta

Pujottelun peruskursseja järjestettiin talven heikkojan sääolosuhteiden vallitessa koulunuorisolle urheiluloman aikana Salmen ulkoilualueen koulutusrinteessä. Niihin otti osaa yht. 40 oppilasta, jotka suorittivat 8 opetustuntia käsittävän kurssin.

Aikuisille järjestettiin pujottelun peruskursseja Herttoniemen, Meilahden ja Pihlajamäen koulutusrinteissä. Osanottajia aikuisten pujottelukursseilla oli 47.

Taitoluistelukurssit sijoitettiin Pirkkolan tekojääradalle joulu- ja hiihtolomajaksoihin.

Pikaluistelun ohjauksen hoiti »Helsingin Luistinkiitäjät» Pirkkolan radalla ja »Helsingin Työväen Luistelijat» Kallion luistinradalla. Mäenlaskun ohjauksesta vastasi »Helsingin Hiihtoseura», joka hoiti myös mäkien kunnostuksen.

Talvikauden toiminta

Talvikauden toimintaa kuvaavat seuraavat luvut:

	kurssi- tai ohjauspaikkoja	kurssien luku	ohjauskertoja	osanottajia
kurssit				
– pujottelu	4	6	48	114
– taitoluistelu	1	2	10	58

	ohjauspaikkoja	ohjauskertoja	osanottajia
avoin toiminta			
– mäenlasku	6	144	594
– pikaluistelu	2	26	120

Ohjauskertoja kertyi kertomusvuoden ja ed. vuoden aikana seuraavasti:

	1973	1974
– pujottelussa	32	48
– taitoluistelussa	10	10
– mäenlaskussa	102	144
– pikaluistelussa	23	26

Ohjattu retkeily

Kertomusvuoden aikana järjestettiin 19 (ed. v. 23) opastettua kuntoretkeä. Yhteenlaskettu osanottajamäärä oli 2 817 (4 260). Retkien järjestäjinä toimivat Helsingin Latu, Helsingin Matkailuyhdistys, Helsingin Työväen Retkeilijät ja Laajasalon Työväen Reippailijat.

Kesäkauden toiminta

Tantsut. Kesäkauden aikana järjestettiin 6 (ed. v. 7) tantsutilaisuutta yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja 7 kansantanssijärjestön kanssa. Osanottajia oli yht. 2 850 (5 400). Tantsujen ohjelmaan kuului kansantanssiesityksiä, soittokunnan ja kuoron konsertteja, yleisön ohjattuja tansseja, leikkejä, kilpailuja ja yhteislauluja.

Uimakurssitoiminta. Keväällä ja kesällä annettiin uimaopetusta lähinnä uimahalleissa ja allasuimaloissa. Tällöin järjestettiin kansakoulujen I-luokkien oppilaille laaja kurssitoiminta. Kurssimaksu oli 5 mk. Kursseja pidettiin aikana 16.4.–17.8. Yrjönkadun, Pirkkolan, Kontulan, Siltamäen, Topeliuksenkadun, Helsinginkadun ja Jakomäen Yhteiskoulun uimahalleissa sekä Uimastadionilla ja Kumpulan uimalassa yht. 124. Halliuimakursseilla oli osanottajia 1 770. Ohjaajina toimivat ohjaustoimiston päätoimiset liikunnanohjaajat

Koeluonteisena järjestettiin yhteistoiminnassa Helsingin Työväen Uimarien kanssa 8–12 vuotiaille tytöille ja pojille Kumpulan uimalassa uinnin valmennuskoulu. Oppilaita oli koulutuksessa 87 ja

opetus tapahtui viidessä opetusryhmässä.

Lapsille järjestettiin 129 (ed. v. 177) uimakurssia, joilla oli yht. 1 857 (2 169) uimaoppilasta.

Aikuisille järjestettiin yht. 42 uimakurssia Pirkkolan, Yrjönkadun, Helsinginkadun ja Kontulan uimahalleissa sekä Kumpulan uimalassa ja Uimastadionilla. Osanottajia oli kaikkiaan 555 (660).

Nuorison urheilu- ja palloilukoulut. Kesäkuun aikana järjestettiin urheilun ja palloilun opetusta 7—16-vuotiaille entiseen tapaan yhteistoiminnassa piirijärjestöjen kanssa. Osanottomaksu oli 2 mk. Koulutustoimintaa järjestettiin kesäkuussa 10 eri kohteessa: Siltamäen, Käpylän, Talin ja Pirkkolan urheilupuistoissa, Töölön pallokentällä sekä Laajasalon, Vuosaaren, Vartiokylän, Kontulan ja Jakomäen urheilukentillä.

Urheilu- ja palloilukoulut toimivat päivittäin klo 10—14, osanottajia oli 825 ja ohjaustunteja 846.

Taitovoimistelukoulu. Töölön Pallokentän ulkoharjoituspaikalla toimi elokuun aikana voimistelukoulu. Osanottajia oli 51.

Tenniskurssit. Tenniskursseja järjestettiin seitsemällä kentällä: Pirkkolan, Vuosaaren, Kontulan, Laajasalon, Lauttasaaren, Konalan ja Mustikkamaan ulkokentillä. Kursseja oli yht. 41 (ed. v. 56) ja osanottajia 641 (812). Kurssimaksu oli peruskurssilta 35 mk, jatkokurssilta 65 mk ja nuorisokurssilta 5 mk.

Rentoutuskurssit. Koeluonteisesti järjestettiin kaksi rentoutuskurssia, joilla oli 23 osanottajaa.

Nuorten leiritoiminta. Helsinkiläiset urheilua ja muuta liikuntatoimintaa harjoittavat piiri- ja perusjärjestöt järjestivät aikaisempaan tapaan kesäleirejä nuorisojäsenilleen. Kaupunki tuki leirejä avustuksin ja valvoi tarkastuksin niiden tasoa.

Leirejä oli kertomusvuonna 28 (21) ja osanottajia yhteensä 841 (738). Leiritarkastuksia pidettiin kahdeksan.

Tiedotus-, julkaisu- ja suhdetoiminta

Ohjaustoimisto hoiti kertomusvuonna urheilu- ja ulkoiluviraston informaatiotoimintaa pääasiassa entisen muodoin.

Liikuntapalveluasema suoritti käytännöllistä tiedotustoimintaa ja esitteiden jakamista sekä henkilökohtaista tiedotuspalvelua Yrjönkadun uimahallin tiloissa ja antoi tietoja viraston palveluista ja toimi kausi- ja kurssipalvelujen myynti- ja vastaanottoasemana.

Lisäksi annettiin tietoja urheilu-, ulkoilu- ja liikuntakysymyksissä sekä jaettiin esitteitä myös järjestöjen, urheiluopistojen, yksityisten ja yhteisöjen palveluista. Liikuntapalveluasema hoiti vuoden aikana yht. n. 20 000 puhelu- ja asiakaskäyntikontaktia ja sen hoitajana toimi tiedotusneuvoja.

Tiedotteet ym. Erilaisia viraston laitoksia, urheilu- ja ulkoilualueita, ohjattua toimintaa ja tempauksia esitteleviä taitelehtisiä, tiedotekortteja, karttoja ja ohjelmia toimitettiin ja jaettiin yleisölle suomen- ja ruotsinkielisinä 286 000 (517 400) kpl.

Lehdistön käyttö ja valistustilaisuudet. Sanomalehdistön välityksellä informoitiin yleisöä maksullisin ilmoituksin ja ajankohtaisin uutisin. Tietoja urheilutoimen palveluista välitettiin eri julkaisuihin, mm. Helsinkiläisen oppaaseen, joka jaettiin kaikkiin talouksiin. Ohjaustoimisto järjesti informaatiotilaisuuksia mm. eri kunto- ja kurssiryhmille ja näiden ohjaajille ja kävi järjestöjen sekä liike- ja oppilaitosten tilaisuuksissa selostamassa urheilu- ja ulkoiluviraston palveluja ja toimintaa.

Sisäistä tiedotustoimintaa pyrittiin entisestään tehostamaan. Henkilöstötiedotteena ilmestyi vuo-

den lopussa tiedotuslehti UU-UU-VEE 1 000 kpl:n painoksena.

Ohjaustoimisto suoritti lautakunnan toimesta *järjestöille myönnettyjen määrärahojen* esittelyvalmistelut. *Toiminnan tukeminen*

Vanhuksiin kohdistuvan liikuntapalvelun kehittämistä varten jatkettiin tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää ohjatun liikunnan vaikutusta vanhusten terveyteen. Tutkimusryhmässä, jota johtaa Helsingin yliopiston Kansanterveystieteen laitos, ovat ohjaustoimiston lisäksi edustettuina kaupungin terveyskeskus ja huoltovirasto. *Tutkimustoiminta*

Teknillinen toimisto

Henkilökunta

Toimiston henkilökuntaan kuului insinööri, kaksi rak.mestaria sekä apul.kanslisti. Toinen rak.mestarin virka oli avoinna 6.5. lukien.

Toimiston päällikkönä toimi 16.3. lukien ins. Erkki Iivanainen. Aikana 1.1.–15.3. virkaa hoiti viransijaisena rak.mest. Veijo Luukkala.

Toiminta

Toimistosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 10 tarjouspyyntöä yht. 59 toiminimelle. Tehtyjä piirustuksia merkittiin diaariin 20 ja työtilauksia tehtiin 38. Saatujen tarjousten perusteella tehtiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 urakkasopimusta. Tilausten pohjalta hoidettiin ja valvottiin 31 työtä laskutusmäärältään n. 3 600 000 mk. Valvottavana olleissa työkohteissa pidettiin kaikkiaan seitsemän työmaakokousta. Toimisto osallistui lisäksi viraston eri osastojen omalla työvoimalla suorittamien kunnossapito- ja perusparannustöiden tekniseen neuvontaan ja avustamiseen.

Urheiluosasto

Henkilökunta

Osastossa oli kertomusvuoden lopussa 11 viranhaltijaa. Osastopäällikön virka oli avoinna. Työsuhteisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan heinäkuussa (367) ja alimmillaan marraskuussa (215).

Osaston päällikkönä toimi voim.opett. Esko Numminen ja 1.12. lukien viransijaisena voim.opett. Leo Liusvaara. Lisäksi osaston henkilökuntaan kuului 12 (ed. v. 12) viranhaltijaa sekä 215–367 (233–392) työsuhteessa ollutta henkilöä.

Urheilulaitokset ja niiden käyttö

Urheiluosasto kunnosti kertomusvuoden aikana kenttiä ja muita ulkourheilulaitoksia seuraavasti: *Ulkourheilulaitokset*

– yleisurheilukenttiä	15
– jalkapallokenttiä	
– ruohopintaisia	30
– hiekkapintaisia	38
– pesäpallokenttiä	11
– koripallokenttiä	28
– lentopallokenttiä	63
– palloilukenttiä, korttelikenttiä	17
– tenniskenttiä	
– massapintaisia	25.5
– asfalttipintaisia	35
– ratsastuskenttiä	3
– pyöräilyratoja	1
– jousiammuntaratoja	1
– hyppyrimäkiä	
– kiinteitä	10
– putkirakenteisia	2
– pujottelurinteitä	4
– kelkkamäkiä	–
– luistinratoja	88
– Uuv:n kunnostamia	58
– » » (pinta-ala 35 ha)	
– jääkiekkokaukaloita	29
– viitoitettuja hiihtolatuja	280 km
– ulkoiluteitä	50 »
– siitä valaistua	28 »
– kuntoratoja	12
– maauimaloita	2
– uimarantoja	17
– uimalammikoita	1
– voimistelualueita	1

Ulkourheilulaitosten arvioitu *kokonaiskäyttö* kertomusvuoden ja ed. vuoden aikana:

	käyttökertoja 1973	1974
kesäkautena		
– kentät	2 020 000	2 554 000
– uimalat	895 000	557 000
talvikautena		
– luistinradat	2 486 000	1 276 000

Ulkourheilulaitosten *varauksia* tehtiin kilpailu- ja näytöstilaisuuksia varten kertomusvuoden aikana 7 044 (7 666).

Maauimaloiden kävijämäärä oli kertomusvuonna 262 888 (ed. v. 400 168).

Ulkourheilulaitosten käyttöä kuvaavat seuraavat luvut:

	kesäkäyttö kilpailuja	yleisöä	talvikäyttö kilpailuja	yleisöä
– pääsymaksullisia	136	63 857	6	1 329
– pääsymaksuttomia	5 508	319 211	1 373	49 417
– varattuja harjoitustunteja (niiden käyttäjiä)	25 093	(183 659)	2 263	(35 535)

Sisäurheilutilat

Kertomusvuoden aikana tapahtui sisäurheilutilojen kohdalla seuraavat muutokset:
- C-messuhallin monivuotinen urheilukäyttö päättyi 15.4.
- Talin uuden pallohallin toiminta alkoi 14.10.
- Pirkkolan jäähallin jäänkäyttö alkoi 25.10.

Muita tiloja käytettiin samoin kuin edellisinä vuosina.

Eri tiloja käytettiin seuraavasti:

	harjoitus-tunteja	kilpai-luja	harjoittelijoita ja kilpailijoita
– C-messuhalli	1 090	102	12 020
– Kumpulan uimala	2 203	–	11 854
– Pirkkolan urheilupuisto			
– jäähalli	640	93	18 837
– pallohalli	2 268	298	32 041
– uimahalli	220	29	325 419[1)]
– voimailusali	480	–	3 730
– Ruskeasuon urheiluhallit	12 700	803	99 475
– Stadionin itäsivun salit	8 009	26	114 287
– Soutustadion	1 900	–	2 301
– Talin pallohalli	631	2	11 105
– Yrjönkatu 21 b			
– uimahalli	808	–	150 997[1)]
– urheiluhalli	3 253	–	36 256
yhteensä	34 202	1 353	818 322

[1)]Kokonaiskäyttö

Rakennustyöt

Uudisrakennustyöt

Kertomusvuonna valmistui Pirkkolan urheilupuiston jäähalli ja Oulunkylän tekojääradan peruspa-rannustyöt. Talin jalkapallohallin ja pukusuojan sekä Tahvonlahden kentän rakentamista jatkettiin.

Peruspa-rannus-työt

Valaistuksen rakentaminen suoritettiin Eläintarhan, Lauttasaaren, Jakomäen ja Pihlajamäen kunto-radoilla ja Etelä-Haagan ja Mellunmäen lähiökentillä sekä Laajasalon, Vuosaaren ja Myllypuron urheilupuistoihin rakennettiin kuntoradat. Lisäksi Laajasalon ja Siltamäen urheilupuistoissa asfal-toitiin jääkiekko-tenniskenttä ja rakennettiin aita sekä uusittiin Uimastadionilla toisen tunneliosan putkikannakkeet.

Ulkoiluosasto

Henkilökunta

Kertomusvuoden päättyessä oli osaston palveluksessa 11 (ed. v. 13) viranhaltijaa. Avoinna oli kaksi ulkoilualueen isännän virkaa (Lauttasaari ja Seurasaari). Työsuhteista henkilökuntaa oli eniten heinäkuussa, eli 195 (233) henkilöä, ja vähiten marraskuussa eli 86 (74) henkilöä. Kertomusvuoden ajan toimi osastopäällikön vs:n valtiot.maist. Tapani Mattila.

Ulkoilualueet ja -puistot

Osaston hoidossa olevat alueet

Ulkoiluosaston hoidossa oli kertomusvuoden päättyessä kaikkiaan 11 ulkoilualuetta ja 15 ulkoilu-puistoa. Ulkoilualueista Nuuksionpää laajeni 52 ha:n verran kaupungin omistukseen hankitun Sau-konnoron alueen tultua liitetyksi siihen. Kaikkien ulkoilualueiden yhteispinta-ala oli 4 861 ha ja

ulkoilupuistojen 545 ha eli molemmat yht. laskettuna oli osaston hoidossa virkistysalueita kaikkiaan 5 406 (5 354) ha.

Kävijämäärät

Eri ulkoilualueilla päivittäin suoritettuun kulkuneuvojen laskentaan sekä eräiden liikennöitsijöiden antamiin ilmoituksiin samoin kuin muutamissa tapauksissa suoritettuun kävijälaskentaan perustuvat arvioidut kävijämääräluvut olivat kertomuvuoden ja edellisen vuoden aikana seuraavat (Bengtsåria lukuunottamatta):

	1974	1973
– Elisaari	5 000	4 000
– Karjakaivo	3 000	5 000
– Kauhala	2 000	2 000
– Kaunissaari	35 000	46 000
– Luukkaa	210 000	310 000
– Lähteelä	26 000	31 000
– Nuuksionpää	12 000	20 000
– Pirttimäki	44 000	35 000
– Salmi	46 000	65 000
– Vaakkoi	3 000	5 000

Ulkoilupuistojen kävijämäärät arvioitiin kertomusvuoden aikana seuraavan suuruisiksi:

– Kallahti	25 000	– Seurasaari	530 000
– Kivinokka	60 000	– Tullisaari	60 000
– Lauttasaari	110 000	– Uutela	85 000
– Mustikkamaa	810 000	– Varsasaari	15 000
– Pihlajasaari	40 000	– Varis-Pitkäluoto	1 000
– Rastila	110 000	– Vasikkaluoto	3 000
– Satamasaari	15 000	– Vasikkasaari	11 000

Luettelosta puuttuu Tervasaari, joka oli varsin vilkkaasti päivittäisessä ulkoilukäytössä, mutta jossa kävijämäärien arviointia ei suoritettu. Suurin kävijämäärälisäys edelliseen vuoteen verrattuna oli Mustikkamaalla, jonka talvikäyttö lisääntyi sinne rakennettujen jääkiekko- ja luistelukenttien takia moninkertaiseksi ja sillan valmistuttua mudostui Korkeasaareen suuntautuvan liikenteen läpikulkualueeksi.

Erittäin sateisen kesän takia jäivät kävijämäärät eräillä kaukana kaupungista sijaitsevilla ulkoilualueilla poikkeuksellisen alhaisiksi. Epäedulliset sääolosuhteet eivät sen sijaan samassa määrin vaikuttaneet ulkoilupuistojen ja muiden lähivirkistysalueiden käyttöön.

Salmen pujottelurinteen hiihtohissejä käytettiin kertomusvuonna 63 350 (35 668) kertaa aikuisten nousuun ja 50 512 (40 860) kertaa lasten nousuun eli nousukertoja oli yht. 113 862 (76 528).

Kaikissa ulkoilukohteissa, joissa laskentaa suoritettiin, kävi kertomusvuoden aikana yht. n. 2 260 000 henkilöä ja n. 245 000 moottoriajoneuvoa. Helsinkiläisille varatuilla telttailualueilla laskettiin telttailukauden aikana olleen yht. 60 000 telttaa.

Kesämaja-alueet

Ulkoilupuistoissa oli yksityisten omistamia kesämajoja 1970–1974 seuraavasti.

	1974	1973
– yksityisten omistamat	1 093	1 107
– yhteisöjen omistamat	332	332
yhteensä	1 425	1 439

Saunojen käyttö

Eri ulkoilualueilla olevia saunoja käytettiin kertomusvuoden aikana seuraavasti:

	kylpijää
– Elisaari	172
– Kattila	391
– Kaunissaari	949
– Kotiluoto	388
– Luukkaa	8 165
– Nuuksionpää	1 701
– Pirttimäki	2 470
– Rastila	1 104
– Salmi	3 663
yhteensä	19 003
	(ed.v. 25 004)

Rakennus- ja korjaustyöt

Ulkoilualueet

Ulkoiluosaston hoidossa olevilla alueilla suoritetuista uudisrakennus-, perusparannus- ja muista korjaustöistä mainittakoon

- Bengtsår: päälaiturin peruskorjaus ja leirilaiturin kansirakenteen uusiminen
- Elisaari: isännän asunnon rakennustyön loppuunsaattaminen maastotöiden osalta
- Kaunissaari: aallonmurtajatyön jatkaminen
- Kallahti: henkilökunnan asuinrakennuksen peruskorjaus
- Lauttasaari: isännän asunnon peruskorjaus ja Humauksen uimalaiturin sekä pukusuojan korjaustöiden loppuunsaattaminen
- Luukkaa: ulkoilumajan keittiön korjaustöiden loppuunsaattaminen ja henkilökunnan asuntojen peruskorjaustöiden aloittaminen
- Lähteelä: isännän asunnon rakennustöiden aloittaminen, ulkoilupolun rakentaminen rantaan ja porakaivon teko
- Mustikkamaa: ulkoilupolun rakennustyön loppuunsaattaminen ja Honkaluodon sillan pengerrystyön aloittaminen
- Nuuksionpää: Kattilan torpan kunnostustöiden jatkaminen
- Pihlajasaari: vesijohto- ja sähköistämistöiden jatkaminen saaressa, rantakioskin peruskorjaus ja ns. Elannon huvilan korjaus
- Pirttimäki: pienen saunan sisätilojen peruskorjaus, ravintolatilojen korjausten loppuunsaattaminen
- Rastila: huoltorakennuksen lattioiden korjaus, matkailuperävaunualueen töiden loppuunsaattaminen, puiden ja pensaiden perusistutus
- Salmi: matkailuvaunualueen töiden jatkaminen, henkilökunnan sosiaalitilojen rakentaminen ja ulkoilupolkuverkon rakennustöiden jatkaminen
- Seurasaari: tulosillan uusimistöiden jatkaminen ja maanparannustöiden aloittaminen
- Tervasaari: koirien jaloittelualueen aidan rakentaminen.

Venesatamat

Uudisrakennustöitä jatkettiin mm. Pajalahden, Lemislahden, Strömsinlahden, Pyysaaren ja Vartiokylänlahden venesatamissa sekä suoritettiin Vattuniemenkarin venesatama-alueen valaistustyöt. Ruoppaustöitä tehtiin mm. Pajalahden, Marjaniemen ja Honkaluodon laiturialueilla. Urakoitsijalla teetettiin 10 kpl uusia teräsbetonisia venelaituriponttooneja, joiden avulla lisättiin venepaikkojen määrää eri venesatamissa.

Kaupungin venepaikkoja *vuokrattiin* kertomusvuoden aikana seuraavasti:

vuokrattu	peräkiinnikkeiset paikat	peräkiinnikkeettömät paikat	yhteensä
– yksityisille	1 278	350	1 628
– veneyhteisöille	3 430	729	4 159
– venehuoltamoille	23	–	23
– poliisille	16	–	16
– kaupungin muille virastoille ja laitoksille	5	13	18
yhteensä	4 752	1 092	5 844

Vuokraamattomia venepaikkoja oli 254, joten venepaikkoja oli kaikkiaan 6 098 (ed. v. 5 893).

Kalastus ja merilinnustus sekä riistanhoito

Pyydyslupien myynti

Kaupungin vesillä kalastamiseen oikeuttavia pyydyslupia myytiin kertomusvuoden ja edellisen vuoden aikana seuraavasti:

	1974	1973
– uistinlupia	3 382	3 268
– verkkolupia	3 211	2 775
– koukkulupia	440	330
– pitkäsiimalupia	285	295
– rysälupia	53	48
– katiskalupia	176	175
– troolilupia	–	–
yhteensä	7 547	6 891

Kalojen istutus

Kaupungin merialueelle istutettiin kertomusvuoden aikana kaikkiaan 17 700 kpl 2–3 vuotiaita meritaimenia. Tästä määrästä oli merkittyjä 1 500.

Merilinnustus

Vuokrasopimuksen perusteella yhdeksän helsinkiläistä metsästysseuraa harjoitti merilintujen syysmetsästystä eräillä urheilu- ja ulkoilulautakunnan hallinnossa olevilla ulkoluodoilla. Poikkeuksellisen huonot säät haittasivat merilinnustusta, joten saaliit jäivät vähäisiksi.

Valvonta

Kertomusvuoden aikana suoritettiin osaston toimesta kalastuksen ja merilinnustuksen valvontaa kaupungin omistamilla alueilla yhteistoiminnassa merivartioston, poliisin ja eräiden kalastusseurojen kanssa. Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 230 kalastajan ja metsästäjän luvat. Kahdeksan erilaista pyydystä takavarikoitiin, minkä lisäksi perittiin lunastussakkoja luvattomasti pyyntiin asetetuista pyydyksistä.

Riistan ruokinta

Fasaanien ja muiden lintujen ruokintaan käytettiin vuoden aikana rehuviljaa kaikkiaan 550 kg. Riistanruokintapaikkoja oli käytössä 17.

Matkailijapalvelu

Rastilan ja Tullisaaren leirintäalueilla kävi yhteensä 11 020 suomalaista ja 27 422 ulkomaalaista leirintämatkailijaa eli kaikkiaan 38 442 henkilöä, mikä oli 3.1 % enemmän kuin edellisellä leirintäkaudella.

Molemmilla leirintäalueilla tapahtui yht. 92 413 yöpymistä, mikä oli 10.1 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ulkomaalaisten matkailijoiden osalta vähennys oli 7.1 % ja kotimaisten osalta 16.8 %. Kaikista yöpymisistä oli ulkomaalaisten osuus 71.1 %.

Ulkomaalaiset viipyivät Rastilassa keskimäärin 2.8 (ed. v. 3.0) vrk ja Tullisaaressa 1.7 (2.4) vrk henkeä kohti. Kotimaisten leirintämatkailijoiden kohdalla vastaavat luvut olivat 2.7 (3.3) vrk ja 1.9 (2.3) vrk.

Helsingin kaupungin leirintäalueilla tapahtuneita yöpymisiä oli kaikkiaan 92 413 (102 833).

Suomen Retkeilymajajärjestölle vuokratussa Stadionin retkeilymajassa yöpyi kertomusvuoden aikana 11 244 (12 645) kotimaista ja 18 966 (19 700) ulkomaalaista vierasta eli yht. 30 210 (32 345) yöpymistä.

Virkistys- ja viihdytystoiminta

Suurperheisten lomanvieton järjestäminen

Urheilu- ja ulkoilulautakunnan toimesta myönnettiin 160 suuriperheiselle ja vähävaraiselle helsinkiläiselle perheenhuoltajalle sekä heidän 138 nuorimmalle lapselleen ilmainen 14 vrk:n pituinen loma Lomaliiton, Virkamiesliiton, Svenska Semesterförbundetin ja Lasten Kesän lomakodeissa. Loman käytti 160 perheenhuoltajaa ja 128 lasta. Perheenhuoltajien lomapäiviä kertyi yht. 2 212 (2 047) ja lasten 1 792 (1 575).

Konsertit, teatterit, retket

Kesäkuukausina järjestettiin kaupungin eri puistoissa, vanhainkodeissa, sairaaloissa jne. yht. 116 konserttia, joihin osallistui kaikkiaan kahdeksan soittokuntaa (yht. 26 esiintymistä) ja 16 kuoroa (yht. 90 esiintymistä).

Kaupungissa toimiviin *kesäteattereihin* järjestettiin kolme vapaanäytöstä.

Opastettuja kotiseuturetkiä tehtiin Suomenlinnaan, Vanhankaupungin tekniseen museoon ja kaupunginmuseoon. Juhannusaattona järjestettiin perinteelliset *kokonpolttamistilaisuudet* Hietarannassa, Kaivopuiston rannassa ja Tervasaaressa.

Tiedotus- ja julkaisutoiminta

Helsinkiläisille tarjoutuvista ulkoilu-, veneily-, virkistyskalastus- ym. vapaa-ajanviettomahdollisuuksista ulkona luonnossa tiedotettiin asukkaille mm. lehdistön ja yleisradion välityksellä sekä esitelmien, keskustelu- ja tiedotustilaisuuksien, viraston neuvontapalvelun ja yleisölle vapaasti jaettujen esitelehtisten ja karttojen avulla.

Eläintarhaosasto

Henkilökunta

Henkilökuntaan kuului kertomusvuoden aikana yhdeksän viranhaltijaa ja 52 pysyvästi palkattua työntekijää. Tilapäisen henkilökunnan määrä oli korkeimmillaan 57 henkeä, mihin sisältyivät myös eläintenhoitotehtävissä välttämättömät kesälomasijaiset.

Osaston päällikkönä toimi fil.tri Ilkka Koivisto.

Korkeasaaren eläintarha

Kävijämäärät

Kertomusvuoden aikana saavutettiin jälleen uusi kävijäennätys. Tähän vaikutti osaltaan Korkeasaaren ja Mustikkamaan välisen sillan valmistuminen. Tosin toimintavuotena jäi vielä osa kävijöistä tilastoimatta, koska pääsylippujen myynti voitiin aloittaa sillalla vasta 27.4.

Maksaneita kävijöitä oli seuraavasti:

	aikuisia	lapsia	yhteensä
– Korkeasaaren lautalla	219 403	89 946	309 349
– moottoriveneellä	67 380	48 032	115 412
– siltaa käyttäen	128 498	80 806	209 304
yhteensä	415 281	218 784	634 065 (534 973)

Tämän lisäksi Korkeasaaressa kävi huomattava määrä alle 4-vuotiaita lapsia, joiden lukumäärä ei sisälly tilastoihin. Heidän osuutensa oli n. 15 %. Lisäksi tilastoista puuttuvat Korkeasaaressa talvella vierailleet, jotka tulivat jään yli tai sillan kautta ennen 27.4. ja heitä lienee ollut n. 40 000.

Eläinkanta

Kertomusvuoden päättyessä Korkeasaaren eläinkanta käsitti n. 220 eläinlajia ja 1 400 eläinyksilöä. *Uusia eläinhankitoja* ei sanottavasti tehty, koska uusia tiloja ei voitu rakentaa ja nykysisissä tiloissa ollut eläinkanta pysyi vakaana tai lisääntyi niin, että eläimiä voitiin toimittaa muihinkin eläintarhoihin. Karanteenitilojen puuttuminen oli myös tuonnin esteenä.

Ulkomaille toimitettiin kertomusvuoden aikana 42 kookasta eläintä ja 55 tunturisopulia. Arvokkaimmat näistä olivat kolme lumileopardia.

Kertomusvuonna *syntyi* 139 nisäkästä ja 67 lintua. Näistä olivat arvokkaimmat kahdeksan lumileopardia, joiden määrä oli yli puolet koko maailman eläintarhoissa syntyneistä ja eloon jääneistä lumileopardeista.

Kuolleista eläimistä oli kaksi pikkupandaa arvokkaimmat. Nämä eläimet olivat saapuessaan epätyydyttävässä kunnossa eikä niiden kuntoa saatu nousemaan. Osa kuolleista eläimistä jouduttiin lopettamaan tilanpuutteen takia.

Eläinten terveydentila oli erinomainen, mikä johtui ennen muuta tehostuneesta terveydenhoidosta.

Rakennustyöt

Korkeasaaren viemäriverkon uusiminen, jota saneerausohjelma eläintilojen tasovaatimusten ja yleisen ympäristöhygienian vuoksi edellytti, aloitettiin kertomusvuonna ja teknisistä syistä uusittiin samalla myös huonokuntoinen vesijohtoverkko. Samassa yhteydessä asennettiin lisäksi kaukolämpöjohdot, joiden työt päästiin varsinaisesti aloittamaan vasta kertomusvuoden lopulla, joten pääosa työstä siirtyi seuraavaan vuoteen.

Talous

Menot

Käyttömenot olivat kokonaisuudessaan 16 093 282 mk, josta 2 079 644 mk tuli lautakunnan ja viraston, 7 038 023 mk urheiluosaston, 3 903 955 mk ulkoiluosaston ja 3 071 660 mk eläintarhaosaston osalle.

Avustusten määrä oli 872 500 mk.

Muista menoista oli 6 640 059 mk kiinteistöjen hoitoa ja kunnossapitoa sekä 6 050 160 mk pääomakustannuksia.

Urheilutoimen uudisrakennustöihin käytettiin 4 736 362 mk, josta 3 256 773 mk urheilun, 1 030 155 mk ulkoilun ja 449 434 mk eläintarhan osalle.

Perusparannustöihin käytettiin 1 184 080 mk, josta tuli 730 622 mk urheilun, 341 531 mk ulkoilun ja 111 927 mk eläintarhan osalle.

Tulot

Kokonaistulot olivat 7 116 928 mk, mikä koostui seuraavasti: urheiluohjauksesta 388 180 mk, urheilulaitoksista 3 633 752 mk, ulkoilusta 1 652 815 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 1 442 181 mk.

41. Vesilaitos

Yleistä

Vuoden 1974 aikana korkeasuhdanne kääntyi laskuun, joskin hintojen ja palkkojen nousu jatkui edelleen voimakkaana.

Aikaisempina vuosina vedentuotanto lisääntyi nopeasti, esim. v. 1972 6.0 % ja v. 1973 6.4 %. Kertomusvuonna tapahtui tässä suhteessa muutos, sillä vettä valmistettiin 84.2 milj.m^3 eli 4.9 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vuoden alkupuoliskolla tosin tuotanto nousi, mutta kesällä suunta kääntyi laskuun. Eräänä syynä tähän oli sateinen ja pilvinen kesä, joka pudotti vedenkulutusta edelliseen kauniiseen kesään verrattuna noin 3–4 milj.m^3. Lisäksi vuoden loppupuoliskolla ryhdyttiin perimään jätevesimaksua, joka aiheutti vedenkäytössä säästämistä ja siten veden myynnin vähenemistä.

Vettä myytiin kertomusvuonna 67.9 milj.m^3, josta muille kunnille 5.5 milj.m^3. Veden hinta oli vuoden alussa 60 p/m^3, mutta nousi maaliskuun alusta lukien 70 p/m^3:iin. Veden hinta kuului hintasäännöstelyn piiriin koko vuoden ajan.

Kertomusvuonna uudistettiin Espoon ja Vantaan kanssa v. 1970 tehty vesilaitossopimus. Sopimuksen mukaan nostetaan vesilaitoksen vedenpuhdistustehoa pääasiassa Pitkäkosken laitoksella n. 1 000 l/s Espoon ja Vantaan tarpeita varten. Mainitut kaupungit rahoittavat tarvittavat investoinnit.

Rakennusviraston kanssa sovittiin, että vesilaitos suorittaa jätevesimaksun perimisen vesilaskutuksen yhteydessä samoihin mittauksiin perustuen.

Veden myynti supistui kertomusvuonna poikkeuksellisesti jätevesilaskutuksen käyttöönoton ja vuoden runsassateisuuden vuoksi.

Henkilökunta

Lukumäärä ja vaihtuvuus

Laitoksen henkilökuntaan kuului vuoden 1974 lopussa 492 (ed.v. 504) henkilöä. Vuoden aikana vakituiseen palvelussuhteeseen tuli 46 henkilöä, erosi 40 henkilöä ja kuoli kolme henkilöä. Eläkkeelle jäi vuoden 1974 aikana 13 henkilöä. Laitoksen organisaatiossa ei tapahtunut muutoksia.

Koulutus

Muun sisäisen koulutustoiminnan lisäksi järjestettiin uudelle henkilökunnalle ensimmäistä kertaa tulokaskurssit. Henkilökunnan koulutus laitoksen ulkopuolella tapahtui kaupungin ja ulkopuolisten järjestämillä kursseilla tavalliseen tapaan.

Terveystarkastukset

Kertomusvuonna suoritettiin terveysasemalla kaikki määräaikaiset terveystarkastukset laitoksen työntekijöille samoin kuin uuden henkilökunnan työhöntulotarkastukset.

Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu vesilaitoksen erillisessä toimintakertomuksessa.

Sisäinen tiedotustoiminta

Toimitusjohtaja nimesi vesilaitokselle 14.10. tiedotustoimikunnan, johon kuuluu kaksi työnantajan, kaksi työnjohdon ja neljä muun henkilökunnan edustajaa eli yht. kahdeksan jäsentä. Sihteerinä oli kuluneena vuonna tiedotussihteeri.

Laitoksen henkilökuntalehti Putkiposti ilmestyi viisi kertaa ja tiedotuslehti Pikaliitin 22 kertaa kertomusvuonna. Lisäksi laitos tuki henkilökunnan harrastetoimintaa.

Toiminta

Veden hankinta

Vesitilanne

Kertomusvuosi oli yleisesti ottaen erittäin runsasvetinen. Vuoden alkupuolella virtaamat olivat leudon talven vuoksi tavallista suurempia, mutta kevättulvan huippu oli lähes normaali. Kesälläkin vesistöjen veden määrä oli runsas, mutta syksy ja vuoden loppu olivat poikkeuksellisen runsasvetisiä. Pitkään jatkuneiden sateiden vuoksi kasvoivat jokien virtaamat ja veden tulo järviin syys—lokakuun vaihteessa, ja tulvatilanne kesti miltei koko loppuvuoden. Talvihuipun syntymisen joulukuun lopulla aiheuttivat lumien sulaminen ja samanaikainen vesisade.

Vuoden sademäärä 856 mm ja keskivirtaama (MQ) Vantaanjoessa 27.2 m^3/s olivat paljon yli vuosijakson 1931—60 keskimääräisten arvojen (663 mm ja 15.1 m^3/s). Lumipeitteen vesiarvon maksimi 133 mm oli yli normaalin (106 mm) ja kevättulvan huippuvirtaama jokisuussa 149 m^3/s lähellä normaalia.

Vantaanjoen ja Hiidenveden säännöstely

Huolimatta runsaista juoksutuksista nousivat säännösteltyjen järvien vedenkorkeudet ylärajoihin saakka saavuttaen joulukuun lopulla poikkeuksellisia huippukorkeuksia. Niinpä Hiidenvedessä oli vedenkorkeus lähes puoli metriä yli keskimääräisen kevättulvakorkeuden, mutta heti vuoden loppupäivinä alkoivat korkeudet aleta.

Hiidenvedestä pumputtiin kertomusvuonna vettä varsin vähän eli kesä-, heinä- ja syyskuussa yhteensä vain 2.3 (ed. v. 13.7) milj.m^3, mikä oli n. 2.5 % koko vuoden raakavesimäärästä.

Vesistöalueiden kunnossapito, tutkimus ja suunnittelu

Hiidenveden alueella Väänteenjoen padolla parannettiin veneenvetotietä, pumppuasemalle asennettiin uusi 0.6 m^3/s:n tehoinen pumppu, sekä Vantaanjoen alueella Tuusulanjärven, Salmijärven ja Valkjärven padoilla ja Vantaanjoen alajuoksulla tehtiin erilaisia parannus- ja kunnossapitotöitä.

Kytäjärven säännöstelypadon peruskorjaukseen liittyvä tutkimus- ja suunnittelutyö saatiin valmiiksi. Vesistöalueilla tehtiin eräitä hydrologisia tutkimuksia.

Hiidenvesi-suunnitelman katselmuksen toinen vaihe suoritettiin loppuun ja toimitusmiehet jättivät lausuntonsa vesioikeuden käsiteltäväksi. Vesioikeus teki elokuussa tarkastuskäyntejä ranta-alueille.

Vesijohtoveden valmistus

Vedenpuhdistus ja pohjavesilaitokset

Puhdistuslaitoksen toiminta oli normaalia. Poikkeuksena oli vain raakavedessä kesän alkuvaiheessa kummallakin puhdistuslaitoksella esiintynyt muutaman päivän kestänyt levien ja sädesienien aiheuttama maku- ja hajuhäiriö.

Pitkäkosken laitokselle otettiin raakavesi koko vuoden Silvolan tekoaltaasta. Pumppuamon korjaus- ja muutostöiden vuoksi Vanhankaupungin laitokselle jouduttiin ottamaan n. 53 % raakavedestä

suoraan Vantaanjoesta.

Laitosten kuormitus oli miltei yhtä suuri: Vanhankaupungin laitoksella puhdistettiin 40 017 000 m^3 eli 47.5 % juomavedestä ja Pitkäkosken laitoksella 43 896 000 m^3 eli 52.1 %. Pohjavesilaitosten osuudeksi jäi 285 000 m^3 eli 0.4 %. Kokonaispumppuaminen oli 83 198 000 m^3, mikä on 4.9 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Keskim. vuorokausipumppuaminen oli 230 700 m^3/vrk pienimmän ollessa 154 200 m^3/vrk ja suurimman 280 200 m^3/vrk.

Veden valmistus ja käyttö kertomusvuonna ja edellisenä vuonna:

	1973 1000 m^3	1974 1000 m^3	Muutos 1000 m^3	%
Pintavettä käsitelty yhteensä	82 561	85 425	−4 136	−4.6
Vettä käytetty valmistukseen	1 549	1 512	−37	−2.4
Puhdistettua vettä valmistettu	88 012	83 913	−4 099	−4.7
Pohjavettä pumputtu	543	285	−258	−47.5
Vedenkulutus yhteensä	88 555	84 198	−4 357	−4.9
Vesijohtovettä myyty	80 037	73 411	−6 626	−8.3
— varsinaisille kuluttajille	75 106	67 911	−7 195	−9.6
— muille kunnille	4 931	5 500	+569	+11.5
— Espoo	320	581	+261	+8.2
— Vantaa	4 611	4 918	+307	+6.7

Kemikaalien kulutus

Runsaiden sateiden takia nousi raakaveden kaliumpermanganaatin kulutuksena mitattavien lika-aineiden pitoisuus edelliseen vuoteen verrattuna, joten sekä Vanhankaupungin että Pitkäkosken vedenpuhdistuslaitoksilla jouduttiin saostuksessa käyttämään alumiinisulfaattia entistä runsaammin eli Vanhassakaupungissa 71.0 (63.8) g/m^3 ja Pitkäkoskella 66.4 (56.8) g/m^3.

Vanhankaupungin laitoksen osalta kemikaalien kulutusta lisäsi myös se, että käytetystä raakavedestä oli 53 % Silvolan tekoaltaan veteen verrattuna huonompilaatuista Vantaanjoen vettä, joka vaati enemmän alumiinisulfaattia. Lisäksi kloorin tarve oli siellä suurempi (11.3 g/m^3) kuin Pitkäkoskella (9.5 g/m^3). Yhdessä nämä happamasti reagoivat kemikaalit puolestaan johtivat Vanhankaupungin laitoksella Pitkäkosken laitosta suurempaan kalkin kulutukseen (28.7 g/m^3 ja 23.5 g/m^3). Puhdistuslaitosten yhteinen kulutus kloorin ja kalkin osalta vesimääräyksikköä kohti laskettuna väheni jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna.

Energian kulutus ja tuotanto

Sähköenergiaa kulutettiin koko laitoksella yht. 31 333 000 kWh, josta 29 940 000 kWh oli ostettua ja 1 393 000 kWh vesilaitoksen itse tuottamaa energiaa. Puhdistus- ja pohjavesilaitoksilla käytettiin energiaa yhteensä 28 193 000 kWh ja laitoksen muu energiankulutus oli 3 140 000 kWh. Vesijohtoverkkoon pumpattua vesiyksikköä kohti energian kulutus oli 0.37 (0.41) kWh/m^3. Ominaiskulutuksen pieneneminen johtui paitsi energiansäästötoimenpiteistä myös pumppauksen vähenemisestä Hiidenvedellä.

Vedentutkimustoiminta

Veden hankinta vesistöt

Toiminta keskittyi Vantaanjoen vesistön alueelle suoritettuun raakaveden laadun valvontaan ja raakavesilähteenä ajoittain käytetyn Hiidenveden ja sen vesistön latvajärvien tutkimiseen. Havaintokohtia näissä vesitöissä oli yht. n. 60 ja määrityksiä tehtiin n. 20 300. Kesäaikana tarvittiin lisäksi erikoistutkimuksia vedenpuhdistusta uhkaavien levähäiriöiden torjumiseksi sekä vedenpuhdistuk-

Yhteishankintasopimus

Elintarvikekeskuksen käyttämät raaka-aineet hankittiin yhteishankintasopimusten mukaisesti. Sopimusten ulkopuolella olevat raaka-aineet, kuten liha- ja tuoretavarat, hankittiin tuotantolaitoksilta ja tukkuliikkeiltä. Tavaroitten hankinta ja toimitukset tehtiin valmistusohjelman mukaisesti, joten varaston toiminta liittyi kiinteästi tehtaan ja ruokaloiden toimintaan. *Keskus- ja lihavaraston käsittelemän tavaran arvo* oli kertomusvuonna 4.16 milj. mk ja *varaston arvo* vuoden lopussa 355 638 mk. Varaston kiertonopeus oli 16.

Kuljetukset

Keskuksella oli tuotteiden *jakelua* varten neljä pakettiautoa ja yksi kuorma-auto sekä lisäksi yksi pakettiauto KTK:sta. Kuljetukset hoidettiin ennakolta suunnitellun reittijaon mukaisesti, mutta järjestelyssä oli kuitenkin suurimpana vaikeutena kuljetustarpeen ruuhkautuminen aamutunteihin. Omien autojen ajossaoloaika oli yhteensä 6 445 tuntia ja ajettu matka 74 662 km.

Ruokatehtaan kunnossapitotöiden hoitaminen kuului kuljetuselimen tehtäväkenttään.

Toimisto

Toimiston tehtäviin kuului lautakunta-asioiden ja keskuksen laskentatoimen, henkilöstö- ja palkkausasioiden sekä muiden toimistopalvelujen hoitaminen. Keskuksen talousarvio oli laadittu kustannuspaikkakohtaisesti ja tuloslaskelmat sekä raportit laadittiin vastuualuekohtaisesti. Laskentatoimen ja toimistotehtävien kehittäminen jatkui edelleen kertomusvuonna.

Esitykset, selvitykset, lausunnot

Kertomusvuonna annettiin lukuisia esityksiä, selvityksiä ja lausuntoja, jotka koskivat mm. ruokaloiden kunnostamista, keittiölaitteita jne.

Tulot ja menot

Laitoksen *tulot* olivat 8 440 109 mk ja *menot* 9 336 051 mk. Alijäämä oli siis 895 942 mk. Luontoissuoritussäännön mukaan hinnoittelun ulkopuolelle jäävät menot muodostivat 63 (76) % keskuksen alijäämästä. Muu alijäämä johtui ruokaloiden sellaisista jakelukustannuksista, joita palkkalautakunnan vahvistamat hinnat eivät riittäneet peittämään.

Toimipaikkaruokailun alijäämä oli kertomusvuonna yhteensä 1.24 (ed. v. -,97) mk ruoka-annosta kohden.

Elintarvikekeskuksen tuotantokomitea

Tuotantokomiteoista annetun lain mukaisesti valittiin elintarvikekeskuksen tuotantokomiteaan vuosiksi 1974—1975 jäseniä ja vastaava määrä varajäseniä seuraavasti:

- työnantajan edustajia	3
- työntekijäin »	5
- toimihenkilöiden edustajia	2

Tuotankomitealla oli kertomusvuonna kuusi kokousta, joissa käsitellyistä asioista mainittakoon:

- laitoksen toimintakertomus ja tilipäätös
- työturvallisuustoiminta
- kaupungin henkilökuntaruokailun kehitysnäkymät
- sisäisen tiedotustoiminnan järjestely
- työvoiman hankintaan ja pysyvyyteen liittyvät kysymykset
- vapaa-aika toiminta

sessa syntyneiden vaaratilanteiden ja niiden syiden selvittämiseksi. Raakaveteen kohdistuvien esikäsittelyjen koetoiminta tähtäsi pysyvästi parempaan vesijohtoveden laatuun kaikissa olosuhteissa.

Vesijohtoveden valvonta ja laadun tarkkailu

Vedenpuhdistuksen käyttötarkkailuna seurattiin päivittäin raakaveden ja laitoksilta lähtevän veden fysikaalis-kemiallista, bakteriologista ja esteettistä laatua.

Vesijohtoveden laatua tarkkailtiin terveydenhoitolain mukaisesti. Päivittäin työviikon aikana jakeluverkon eri alueilta otetuista näytteistä tehtiin lääkintöhallituksen valvontamääräysten mukainen fysikaalis-kemiallinen ja bakteriologinen tutkimus. Näistä näytteistä tutkittiin myös johtoveden esteettisiä ominaisuuksia määrittämällä haju- ja makukynnysarvot sekä suorittamalla suora mikroskooppinen tutkimus.

Mahdollisten vesijohtoveteen hajua ja makua antavien orgaanisten aineiden määriä ja koostumuksia sekä mahdollisten vaarallisten raskasmetallien esiintymistä tutkittiin monin analyyttisin menetelmin. Vesijohtoverkon puhdistusmenetelmien selvittämiseksi tehtiin huuhtelukokeita. Tavoitteena oli vähentää veden samentumista erikoisesti äkillisten virtausmuutosten aikana sekä muutoinkin verkon laita-alueilla.

Vedenhankintasuunnitelmat

Vedenhankintasuunnitelmiin liittyvien tutkimusten tärkeimmät kohteet olivat Päijänteen Asikkalanselältä käyttöön otettavan raakaveden laadun perusteellinen tutkimus, vesijohtovedeksi puhdistamisen eri vaihtoehtojen kokeileminen sekä vedenottoon liittyvien yksityiskohtien selvittelyt.

Päijänne-tunnelia toteuttava Pääkaupunkiseudun Vesi Oy suoritti vaativat määritykset vesilaitoksen korkeatasoisilla analysointilaitteilla. Vaajakoskella, Janakan vesilaitoksella saatiin päätökseen Päijänteen vedenlaatutyypin lähes vuoden pituinen otsonointipuhdistuksen ensimmäinen kokeilujakso.

Veden myynti

Helsingin kaupungin alueella myytiin vettä 67 911 000 m^3 ja kolmisopimuskunnille, Espoolle ja Vantaalle yht. 5 500 000 m^3, mikä oli 7,5 % laitoksen vedenmyynnistä.

Laskutetun myynnin lisäksi puhdistuslaitoksilta toimitettuun vesimäärään sisältyi mm. tulipalojen sammutukseen ja kadunrakennustöihin käytetty vesi sekä vesijohtoverkon vuotojen yhteydessä hukkaan mennyt vesi. Laskutetun myynnin ja pumppuamisen poikkeuksellisen suuri ero johtui laskutusviiveestä, jonka aiheutti jätevesilaskutuksen käynnistämisen takia tehdyt mittarinluenta- ja laskutusjärjestelmämuutokset.

Veden kuluttajien määrä lisääntyi 580:lla, joten vuoden lopussa kuluttajia oli yht. 15 698. Lisäys johtui lähinnä kaupungin pohjoisten ja itäisten alueiden omakotitalojen liittymisestä vesijohtoverkkoon.

Veden jakelu

Vesijohtoverkko

Vesijohtoverkon kokonaispituus oli kertomusvuoden lopussa 893 325 m, josta pääjohtoja 97 014 m eli n. 11 % kaikista johdoista ja jakelujohtoja 796 311 m.

Osa pääjohdoista on sijoitettu kalliotunneleihin, joita on yht. n. 12 km ja pisimmät niistä muodostavat yhdeksän kilometrin pituisen yhtenäisen kalliotunnelin.

Pieni osa jakelujohdoista eli n. 13.5 km on erikoisrakenteisia merenalaisia johtoja. Ne ovat materiaaliltaan etupäässä teräsputkea ja sijaitsevat lähinnä mantereen ja saarien välisissä salmissa.

Helsingin, Espoon ja Vantaan vedenhankinnan yhteistoimintasopimukseen perustuen on mainituilla kunnilla jonkin verran yhteisiä pääjohtoja raja-alueilla.

Kertomusvuoden aikana rakennettiin uutta vesijohtoverkkoa 19 564 m. Kun käytöstä poistettiin samanaikaisesti 2 090 m, oli vesijohtoverkon nettolisäys 17 474 m.

Merkittävimmät pääjohtotyöt olivat Roihuvuoren tulevan säiliön läheisyyteen Mekaanikonkadulle rakennettu pääjohto ja Malmi-Puistola alueelle rakennetut pääjohdot yht. 1 126 m sekä eräät moottoriteiden ja metron rakentamisen yhteydessä tapahtuneet muutostyöt.

Jakelujohtoja rakennettiin pääasiassa seuraavissa kohteissa: Laajasalossa, Vuosaaressa, Malmilla, Suutarilassa, Tapaninkylässä, Suurmetsässä ja Kannelmäessä.

Tonttijohtoja rakennettiin 469 kpl ja niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 16 849 kpl. Palosammutusta varten rakennettiin uusia palojohtoja 14 kpl ja niiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 248 kpl.

Vuoden aikana muovijohdot valtasivat pysyvän sijan tonttijohtomateriaalina. Rakennetuista tonttijohdoista oli n. kolmasosa muovijohtoja.

Palopostit ja sulkuventtiilit

Vesijohtoverkon paloposteja oli vuoden lopussa 6 264 ja sulkuventtiilejä 8 702. Edellisiä rakennettiin toimintavuoden aikana 104 ja jälkimmäisiä 220. Yleisiä vesiposteja oli käytössä 208.

Vesijohtoverkon suunnittelu

Vesijohtoverkon suunnittelu keskittyi pääjohtojen osalta Malmin-Tapaninkylän ja Haagan—Vantaan alueille sekä jakelujohtojen osalta näiden lisäksi lähinnä Suutarilaan, Puistolaan ja Vartioharjun ja Yliskylän alueille. Kaavarunkotöihin liittyviä alustavia suunnitelmia laadittiin mm. Kampin, Pukinmäen ja Itäkeskuksen alueille. Vedenjakeluun liittyvä yleissuunnittelu kohdistui lähinnä koillisten esikaupunkialueiden vesisäiliö- ja pääjohtovaihtoehtojen sekä Roihuvuoren vesisäiliön rakentamisen ajoituksen selvittelyihin.

Vesijohtoverkon vuodot

Kertomusvuoden aikana tapahtui jakeluverkossa yhteensä 141 vuotoa eli yksi vuoto 6 350 metriä kohti, mitä voidaan pitää normaalina. Tonttijohtovuotoja oli 74 eli yksi vuoto 228 tonttijohtoa kohti. Vuodot eivät aiheuttaneet laajempia jakeluhäiriöitä ja ne korjattiin yleensä saman vuorokauden kuluessa.

Tarkastustoiminta

Tarkastustoimisto tarkasti ja hyväksyi kertomusvuonna yht. 1 032 (ed. v. 892) kiinteistön vesijohto- ja viemäripiirustukset. Viemäriverkkoon liitettyjen laitteiden lukumäärä piirustuksissa oli yht. 40 024 (48 612) kpl. Vesijohto- ja viemäriasennustöiden tarkastuskäyntejä tehtiin 3 735 (3 623) ja kiinteistöjen vesijohdoissa ja viemäreissä sattuneista vuodoista tai muista häiriöistä aiheutuneita tarkastuksia yhdeksän. Vesijohto-, viemärilaitteita ja -tarvikkeita koskevia tyyppihyväksymislausuntoja annettiin 47.

Kaupungin vesijohto- ja viemäriverkkoon liitettävien kiinteistöjen vesijohto- ja viemäritöitä suorittamaan oikeutettuina urakoitsijoina oli vuoden lopussa yht. 117 (110) toiminimeä.

Sisäjohtotoimisto

Sisäjohtotoimiston huomattavimmat työkohteet olivat kertomusvuoden aikana Hietaniemenkadun virastotalo, Ensilinja 9 sekä Kyläsaaren vesilaboratorion viipaleparakki. Vesilaboratorion asennustyöt aloitettiin aivan kertomusvuoden lopussa. Korjaustyötilauksia oli kertomusvuoden aikana 1 160.

Rakennustoiminta

Pitkäkoski

Pitkäkosken vedenottamon käyttötehoa lisättiin ja varmistettiin kunnostamalla vedenottorakenteita. Ottamolla suoritettiin lisäksi kolmisopimuskuntien vesilaitossopimuksessa sovitun vedenpuhdistustehon lisäyksen edellyttämiä rakennustöitä sekä putkistojen ja kojeistojen asennuksia. Lisäksi rakennettiin vanhan ja uuden vedenpuhdistuslaitososan välille suodatetun veden yhdysjohdot.

Vanhakaupunki

Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksella kunnostettiin kallioon louhittu tila varavoimakonehuoneeksi sekä muutettiin entinen potkuripumppuasema henkilökunnan sauna- ja varastotiloiksi. Siltasaaren välipumppuasema valmistui käyttöönotettavaksi kertomusvuoden syksyllä.

Suunnittelu

Vuoden aikana jatkettiin vedenpuhdistuslaitosten peruskorjaukseen ja nykyisen käyttötehon varmistamiseen liittyviä suunnittelutöitä. Suunnittelun painopiste siirtyi kuitenkin jo kolmisopimuskuntien vesilaitossopimuksen edellyttämien rakennus- ja koneteknisten töiden suunnitteluun.

Kolmisopimuskuntien yhteistoiminta

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunginhallitukset allekirjoittivat 19.6. uuden, v. 1970 tehdystä sopimuksesta muutetun vesilaitossopimuksen ja siihen liittyvän syöttöjohtosopimuksen. Muutokset koskevat lähinnä puhdistuslaitostehon rakentamisohjelmaa ja rahoitusta sekä laitosmyynnin vedenhinnan laskentaperusteita. Uuden sopimuksen mukaan ensi vaiheessa lisätään yhteislaitoksen rakentamisen sijasta Helsingin puhdistuslaitosten tehoa 1 000 l/s, jonka Espoo ja Vantaa rahoittivat. Laitosmyynnin vedenhinnassa otetaan huomioon Helsingin kaupungin voimassa olevat korkotavoitteet sekä käyttöomaisuuden pääoma-arvon pitäminen ajan tasalla. Tehonlisäystyöt aloitettiin vuoden loppupuolella Pitkäkosken vedenottamolla.

Kolmisopimuskuntien yhteinen syöttöjohto Pitkäkoski—Konala otettiin kokonaisuudessaan käyttöön helmikuussa, kun sen kautta alkoi vedenlaitosmyynti Espoon kaupungille. Vastaavasti tällöin rajamyynti Otaniemen kautta Tapiolaan päättyi. Syöttöjohdon pituus on 4.6 km ja sen kokonaiskustannuksiksi muodostui n. 4.5 milj.mk, josta Helsingin osuus on 1.5, Espoon 2.3 ja Vantaan 0.7 milj.mk.

Talous

Kokonaiskustannukset kasvoivat kertomusvuonna edellisen vuoden arvosta 14.4 %. Tulojen kasvu oli 10.7 %. Kokonaismenojen määrä oli 59.1 milj.mk ja kokonaistulojen 59.2 milj.mk, joten ylijäämä oli 0.1 milj.mk.

Kokonaiskustannuksista oli kiinteiden pääomakustannusten osuus 46.6 (50.6) %, palkkojen 22.9 (22.3) %, kemikaalien ja sähkön 12.3 (11.2) % sekä muiden kustannusten 18.2 (15.9) %.

Kertomusvuoden alussa käyttöomaisuuden arvo oli 267.1 milj.mk. Käyttömenojen kustannuksiin sisältyvä käyttöomaisuuden korko oli 6 %:n mukaan laskettuna 16.0 milj.mk. Koska laitoksen nettotulo oli alle 0.1 % voidaan todeta, että laitos tuotti n. 6.0 % koron sijoitetulle pääomalle.

42. Väestönsuojelukeskus

Henkilökunta

Lukumäärä

V. 1974 toimi väestönsuojelukeskuksen päällikkönä ev.luutn. evp. Olavi Kettunen, suunnittelu- ja koulutustoimiston päällikkönä ev.luutn. evp. Aulis Salovaara, suojarakennetoimiston ins. Anssi Pulkkanen ja hallinnollisen toimiston hall.sihteeri Paavo Yliluoma.

Henkilöstön kokonaisvahvuus oli kertomusvuoden lopulla 38, joista 12 viranhaltijaa ja 26 työsuhteista toimihenkilöä.

Koulutus

Suunnittelija ja kortistonhoitaja osallistuivat kunnallishallinnon kurssiin, kaksi työnjohtajaa sähköasennusmestarien ja yliasentajien luentopäiviin, kaksi suojanhoitajaa työsuojelukursseihin sekä yksi suojanhoitaja suoritti öljynpoltinkurssin ja kylmäkoneasentajan peruskurssin täydennyskursseineen. Viisi henkilöä suoritti lisäksi ensiapukurssin.

Opintomatkat

Kouluttajan johdolla teki 13 henkilöä opintomatkan Tukholmaan tutustuakseen kalliosuojien hoitoon.

Kertomusvuonna oli henkilökunnalla sairauden tai tapaturman aiheuttamia poissaoloja seuraavasti:

	viranhaltijat	ts. toimihenkilöt
— sairastuneita	9	17
— sairauspäiviä keskim. tapausta kohden	12	51
— tapaturmia	1	3
— poissaolopäiviä keskim. tapausta kohden	12	71

Toiminta

Hallinnollinen toiminta

Viraston diaariin merkittiin kertomusvuonna 1 435 kirjettä, joista hallinnollisia asioita oli 839, suunnittelu- ja koulutusasioita 515 ja rakenteellisen suojelun asioita 81. Lisäksi tehtiin kuusi kalliosuojien vuokrasopimusta sekä lähetettiin rahatoimistolle 183 maksuosoitusluetteloa, 1 067 laskua ja 52 palkanmaksukehotusta.

Suunnittelutoiminta

Suunnittelu

Pysyväisohjeet

Sisäasiainministeriö jakoi kertomusvuoden aikana seuraavat pysyväisohjeet:
- väestönsuojelun viestiliikenneohje
- myrkkytaisteluaineet, niiden vaikutukset ja suojautumisen perusteet
- ohje teollisuuslaitosten ja liikeyritysten suojelun järjestelyistä

Näiden ohjeiden perusteella laadittiin kertomusvounna kaupungin suojelusuunnitelmaan kuuluvina osina huoltosuunnitelma ja rakenteellisen suojelun suunnitelma, jotka lautakunta hyväksyi.

Rak.viranomaisten tehtävät ja vastuu

Kaupunginhallitus asetti 25.3. komitean laatimaan selvityksen rakennustoimen viranomaisten tehtävistä ja vastuusta väestönsuojelussa. Keskuksen edustajina komiteassa olivat väestönsuojelupäällikkö ja suunnittelupäällikkö. Mietintö luovutettiin valmistuttuaan kaupunginhallitukselle.

Kalliosuojien henkilöorganisaatio

Sisäasiainministeriön ohjeiden puuttuessa keskus suunnitteli kalliosuojissa tarvittavan henkilöorganisaation tehtävineen sekä lähetti laatimansa ehdotuksen sisäasiainministeriölle.

Suojelusuunnitelmat

Kertomusvuonna antoi keskus kehotuksen muille kuin kaupungin omistamille, suunnitteluvelvollisille virastoille, laitoksille, teollisuuslaitoksille ja liikeyrityksille laatia suojelusuunnitelmat uusien ohjeiden mukaisesti.

Suojelupiirien toimistot

Lisäksi tehtiin kertomusvuonna päätös, että suojelupiirien toimistojen henkilöstöä täydennetään tarpeen vaatiessa sotilaspiirin reservistä valituilla vapaaehtoisilla.

Väestönsuojelumateriaali

Kertomusvuoden väestönsuojelumateriaalihankinnoista oli merkittävin 3 000 suojanaamarin ja suodattimen hankinta arvoltaan 224 464 mk. Läntisen ja itäisen ensiapuaseman varustamista varten v. 1971 varattu 210 000 mk:n siirtomääräraha käytettiin loppuun. Ensiapuasemien materiaalista ja välineistöstä jäi puuttumaan lähinnä kirurgiseen toimintaan liittyviä lääkintävälineitä sekä muuta erilaista materiaalia n. 300 000 mk:n arvosta.

Edellisenä vuonna aloitettu katastrofiosaston varustaminen saatettiin loppuun. Osaston materiaali ryhmitettiin ja järjestettiin ensiapukomppanian osalta Valpurinpuiston kalliosuojaan ja pelastuskomppanian osalta Erottajan kalliosuojaan valmiusvaatimuksia vastaavaksi. Suunnitelmien mukaista materiaalin varastoinnin kehittämistyötä ja määräysten mukaisia huoltotoimenpiteitä jatkettiin.

Viesti- ja hälytystoiminta

Radio- ja kaiutinverkko

Kiinteän radioverkon täydentämistä jatkettiin asentamalla valmiiksi kaupunginkanslian ja -hallituksen radioasema käyttölaitteineen. Lisäksi rakennettiin eräisiin suojelulohkojen sijoituspaikkoihin antennilaitteet ja väestönsuojelukeskuksen koulutuspaikkaan sisäinen kaiutinverkko, jota voidaan käyttää koulutus- ja harjoitustilaisuuksissa mm. tilannekuvausten antamiseen.

Huolto- ja korjaustoiminta

Normaaliajan huolto- ja korjaustoiminnan tehostamiseksi otettiin kertomusvuoden aikana käyttöön osa ns. muodostelmaverkon radiokalustosta sijoittamalla sitä toimistoon, suojahoidon tukikohtaan sekä työnjohtoportaan ajoneuvoihin. Toimenpide edistää myös kaluston kunnossapysymisen valvontaa.

Suurtehohälytinasemat

Kertomusvuoden aikana saatettiin loppuun Muurimestarintien, Strömbergintien ja Perustien suurtehohälytinasemien laiteasennukset, joten kahdeksan suunnitellusta yhdestätoista asemasta on valmistunut. Vuosaaren vesitornin alaosaan rakennetun laitesuojan valmistuttua kiinnitettiin suurtehohälyttimen sireenipää vesitornin katolle tehtyyn jalustaan. Kunnantielle tulevaa hälytinasemaa varten tilattiin 20 metrin terästorni, joka toimitettiin kertomusvuoden lopulla pystytyspaikalle. Lisäksi otettiin vastaan edellisenä vuonna tilatut 12 paineilmasäiliötä vielä puuttuvan kolmen hälytinaseman rakentamista varten.

Koulutustoiminta

Väestönsuojelukeskuksen järjestämä koulutus ym.

Yleinen väestönsuojelu

Yleisen väestönsuojelun kursseja pidettiin 42, jotka kestivät yht. 284 tuntia. Osanottajia oli kaikkiaan 779, joista kunnalliselta 648 (83 %) ja vapaaehtoiselta sektorilta 131 (17 %). Osallistuneista oli miehiä 83 % ja ensikertalaisia 32 % (ks. taulu 1 A, s. 462).

Alueväestönsuojelukeskuksen henkilöstön koulutusta jatkettiin toimistoittain pidettävillä perehdyttämiskursseilla. Tilanteen pohjalta vietiin läpi lääkintätoimiston kurssi ja yhteinen palotoimiston sekä pelastus- ja suojarakennetoimiston kurssi. Näillä kursseilla saatettiin loppuun toimistoittain järjestetty harjoitussarja.

Toimintavalmiuskoulutuksessa järjestettiin perustajavirastojen suojelujohtajille ja heidän apulaisilleen sekä kortistonhoitajille opetustilaisuus henkilösijoitusten yhtenäistämiseksi sekä perehdytettiin normaaliajan katastrofiorganisaatioon kuuluvien 29. Pelastuskomppanian ja 29. Ensiapukomppanian johtajat, alijohtajat ja hälyttäjät perustamistoimintaan ja valmiusvarastoihin Erottajan ja Valpurinpuiston kalliosuojissa.

Peruskoulutuksen Valtion väestönsuojelukoulussa suorittaneet suojeluosastojen komppanianpäälliköt perehdytettiin väestönsuojelun johtamisjärjestelyihin Helsingissä. Näihin tilaisuuksiin osallistuivat myös tuhoalueiden ja suojeluosastojen johtajat apulaisineen. Syksyllä pidettiin lisäksi tälle johtajistoryhmälle informointitilaisuus ajankohtaisista kysymyksistä. Muodostelmien johtajistoa koulutettiin lisäksi sekä kunnallisella että vapaaehtoisella sektorilla joukkueen johtajien päivä- ja iltakursseilla.

Puhdistuskoulutus sammutus- ja ensiapumuodostelmien ryhmänjohtajille aloitettiin syyskaudella uutena koulutusaiheena.

Evakuoinnin suoritushenkilöstökiintiön koulutus saatettiin päätökseen kertomusvuoden aikana.

Yleisen väestönsuojan valvojan ja hoitohenkilöstön kursseilla perehdytettiin kalliosuojien organisaatioon sijoitettu henkilöstö ao. suojissa teknillisiin laitteisiin ja niiden käyttöön.

Opetustilaisuuksia järjestettiin kymmenessä kalliosuojassa. Kaupungin muista virastoista oppilaiksi määrättyjen lisäksi näihin tilaisuuksiin osallistui väestönsuojelukeskuksen omaa suojanhoitohenkilökuntaa.

Virasto- ja laitossuojelun kurssit

Virasto- ja laitossuojelun kursseja pidettiin 48 (696), joilla oli osanottajina yht. 1 013, joista 507 miestä ja ensikertalaisia yht. 714. Kurssit käsittivät peruskursseja (=yleinen osa, palo- ja pelastusosa ja ensiapu I), jatkokursseja (ensiapu II), suojeluvalvojakursseja ja suojelujohtajan peruskurssin (ks. taulu 1 B, s. 462).

Kurssitoiminnan kehitys

Viimeksi kuluneena seitsemänä vuotena järjestettiin kursseja ja niillä oli osanottajia seuraavasti:

vuosi	yleinen väestönsuojelu		virasto- ja laitossuojelu+ensiapu		yhteensä	
	kursseja vuodessa	osanottajia	kursseja vuodessa	osanottajia	kursseja vuodessa	osanottajia
1968	33	524	38	1 115	71	1 639
1969	26	584	37	1 054	63	1 638
1970	23	753	48	1 041	71	1 794
1971	29	701	58	1 371	87	2 072
1972	22	736	52	1 104	74	1 840
1973	24	712	44	998	68	1 710
1974	42	779	48	1 013	90	1 792
yhteensä	199	4 789	325	7 696	524	12 485

Muu väestönsuojelukoulutus

Valtion väestönsuojelukoulu

Valtion väestönsuojelukoulussa järjestettiin kertomusvuonna kolmessa erässä 21.–25.4., 5.–9.5. ja 19.–23.5. toimintaharjoitus, johon osallistui SluOs 29:n henkilöstö.

Lisäksi osallistui eri kursseihin 2 henkilöä kunnalliselta ja 11 henkilöä vapaaehtoiselta sektorilta.

Hgin väestönsuojeluyhdistyksen koulutustilaisuudet

Yhdistys järjesti yht. 92 yleistä kurssia tai opetustilaisuutta, joihin osallistui yht. 2 008 henkilöä sekä 56 teollisuuden tai liikeyristysten kurssia tai opetustilaisuutta, joihin osallistui 1 047 henkilöä (ks. taulu 2, s. 463).

SPR:n koulutustilaisuudet

Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiriin Helsingissä järjestämä ensiapukoulutus käsitti kertomusvuonna 392 kurssia, joista 287 ensiapu I, II ja III kurssia, osanottajia oli kaikkiaan 7 377 (ks. taulu 3, s. 463).

Valistustoiminta

Turvallisuutta ja väestönsuojelua koskevan opetuksen tehostamiseksi on sisäasiainministeriön toimesta valmistettu »Suojele itseäsi ja muita» opetusohjelma. Kaupunginhallitus oikeutti virastot ja laitokset järjestämään ohjelman sisältämää koulutusta tai hankkimaan ohjelmaan liittyviä kirjoja sekä antoi väestönsuojelukeskuksen tehtäväksi hoitaa keskitetysti hankittujen opetusohjelmapakettien lainaamisen.

Rakenteellinen suojelu

Suojapaikkojen lukumäärä

Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa olevissa kalliosuojissa oli vuoden lopulla 60 475 suojapaikkaa yleisölle ja 2 264 suojapaikkaa vss-organisaatiolle.

Kertomusvuoden aikana valmistui Myllypuron asuntoalueen yhteinen väestönsuoja, jossa on suojapaikkoja 7 161 sekä Vuosaaren suurtehohälyttimen laitesuoja, jossa on neljän hengen suojapaikat. Suojapaikkojen määrä lisääntyi täten 7 165:lla.

Suojien rakentaminen ja suunnittelu

Tähtitorninvuoren uuden kalliosuojan sisustustyöt aloitettiin. Uusia rakennuskohteita olivat Dagmarinkadun, Arkadianmäen ja Itä-Pasilan kalliosuojat sekä Kunnantien ensiapuasema, joiden louhintatyöt olivat kertomusvuonna käynnissä.

Kertomusvuonna saatiin valmiiksi Kontulan asuntoalueen yhteisen väestönsuojan luonnospiirustukset ja Maunulan kalliosuojan luonnossuunnitelmat. Lisäksi olivat suunnitteilla Jakomäen ja Mellunmäen yhteiset kalliosuojat.

Talokohtaisten väestönsuojien tarkastaminen

1.6. alkaen väestönsuojelukeskukseen palkattiin talokohtaisten väestösuojien tarkastaja. Kertomusvuoden aikana tarkastettiin 453 väestönsuojaa, joista n. 30 %:ssa oli pienehköjä puutteita ja korjattavia kohteita. N. 3 %:ssa tarkastetuista kohteista todettiin huomattavia rakenteellisia virheitä ja puutteita, joista ilmoitettiin rakennustarkastusvirastolle tarvittavia jatkotoimenpiteitä varten. Tarkastuksen yhteydessä suoritettiin myös piirustusten ja suojaluettelojen vertailua vallitsevaan tilanteeseen, jolloin piirustuksia täydennettiin. Tarkastuksissa löytyi 15 sellaista suojaa, joista väestönsuojelukeskuksella ei ollut tietoa.

Muut tehtävät

Kertomusvuonna valmistui kaupungin suojelusuunnitelman osasuunnitelma »rakenteellisen suojelun suunnitelma».

Kalliosuojaryhmiin määrättyjen henkilöiden jatkokoulutusta jatkettiin lähinnä koneiden ja laitteiden käsittelyharjoituksena.

Muusta rakenteelliseen suojeluun liittyvästä toiminnasta mainittakoon lisäksi muille virastoille,

erityisesti rakennustarkastusvirastolle, annetut lausunnot sekä talokohtaisten suojien rakentajille annettu neuvonta.

Tiedotus- ja yhteistoiminta

Helsingin kaupungin väestönsuojelujärjestelyjä ja valmiutta pyrittiin jatkuvasti tekemään tunnetuksi mm. järjestämällä tutustumis- ja esittelytilaisuuksia. Kaupungin hallintoelimille järjestettyjen tutustumiskäyntien lisäksi järjestettiin yht. 16 tilaisuutta monille ulkopuolisille yhteisöille ja kursseille, ulkomaalaisille väestönsuojelualan johtohenkilöille sekä muille alasta kiinnostuneille ryhmille. Tutustumiskäynnin tehneistä mainittakoon järjestys- ja turvallisuusasiain neuvottelukunta, kolme maanpuolustuskorkeakoulukurssia, Ruotsin maanpuolustuskorkeakoulu, Itävallan väestönsuojeluliiton puheenjohtaja seurueineen, Yhdysvaltain väestönsuojeluviraston johtaja seurueineen, Ruotsin siviilipuolustushallituksen edustajia, Sveitsin ystävät Suomessa ry:n sveitsiläisiä vieraita, Turun väestönsuojelulautakunta, kaksi sotakorkeakoulun opintosuuntaa, Helsingin sotilaspiirin johto, osa turvallisuus- ja väestönsuojelualan henkilöstöä sekä teollisuus- ja liikeyritysten suojelujohtajista.

Julkisen sanan edustajille annettiin haastatteluja ja informaatiota. Lehdistössä julkaistiin kertomusvuonna Helsingin väestönsuojelua koskevia artikkeleita 13 eri asiasta.

Talous

Väestönsuojelukeskuksen tulot olivat kertomusvuonna 2 160 842 mk ja menot 7 430 910 mk. Määrärahoja oli kaikkiaan 9 170 720 mk, joista siirrettiin seur. vuodelle 1 682 458 mk, joten käyttämättä jäi 57 352 mk.

Taulu 1. Väestönsuojelukeskuksen koulutustoiminta

A. Yleisen väestönsuojelun koulutuksen osanottajamäärät v. 1974

Koulutuskohde	Kunnallinen sektori			Vapaaehtoinen sektori			Kaikki yhteensä
	Miehiä	Naisia	Yht.	Miehiä	Naisia	Yht.	
Väestönsuojelukeskus	91	7	98				98
Toimintavalmius	46	12	58	20	13	33	91
Muodostelmien johtajisto	100		100	68		68	168
Pelastus	12		12				12
Sammutus	74		74				74
Ensiapu	28		28				28
Tiedustelu	15	1	16	13	17	30	46
Puhdistus	13		13				13
Viesti		20	20				20
Evakuointi	62	61	123				123
Väestönsuojat	106		106				106
Yhteensä v. 1974	547	101	648	101	30	131	779

B. Virasto- ja laitossuojelun kurssit v. 1974

Kurssi	Kurssin lukumäärä	Tuntia a'	Tunteja yht.	Osanottajia
Peruskurssin yleinen osa	10	10	100	338
Peruskurssin palo- ja pelastusosa	4	15	60	71
Peruskurssi, ensiapu I	18	15	270	297
Jatkokurssi, ensiapu II	9	15	135	174
Ensiapu III	1	50	50	17
Suojeluvalvojakurssi	5	9	45	96
Suojelujohtajan peruskurssi	1	36	36	20
Yhteensä	48	150	696	1 013

Lisäksi järjesti valtion väestönsuojelukoulu viisi kurssia, joihin osallistui sekä väestönsuojelukeskuksen että eri virastojen henkilöstöä.

Taulu 2. Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen koulutustoiminta v. 1974

A. Väestöön kohdistuva koulutus

	Kurssien luku	Osanottajia
– väestönsuojelun peruskursseja	45	1 096
– erikois- ja jatkokursseja	16	196
Yhteensä	61	1 292
B. Teollisuuden ja liikeyritysten koulutus		
– työpaikkasuojelun peruskursseja	6	152
– erikois- ja jatkokursseja	12	723
– esitelmä- ja luentotilaisuuksia	38	172
Yhteensä	56	1 047

Esitelmä- ja informaatiotilaisuuksia yhdistys järjesti edellisten lisäksi 31, joihin osallistui yht. 716 henkilöä.

Pelastuskoiraosasto järjesti 41 noin kahden tunnin harjoitusta, joihin osallistui keskimäärin 4–5 koiraa ohjaajineen. Koulutusta annettiin 40 eri koiralle. Pelastuskoirista suoritti loppukokeen 5, peruskokeen 3 ja sopivuuskokeen 9 koiraa.

Taulu 3. Suomen Punaisen Ristin järjestämä koulutus

Helsingin ja Uudenmaan piirin Helsingissä suorittama ensiapu- ja kotisairaanhoitokoulutus

Kurssi	Tuntia a'	Kursseja	Osanottajia
– ea-aakkoset	4–6	88	2 076
– ea I	16	229	3 795
– ea II	14	57	874
– ea III	50	1	29
– kotisairaanhoito	16	5	83
– ea- jatkokoulutusta ryhmissä	19	12	480
yhteensä		392	7 337

Taulu 4. Talokohtaiset väestönsuojat Helsingissä 31.12.1974 (myönnettyjen rakennuslupien perusteella)

Lohkon n:o	Ennen 1959 rakennetut		K ja S6-lk		A ja S3-lk		B-lk		C-lk		S1-lk		Yhteensä	
	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk	Vsjat kpl	Henk
11	5	2 632	–	–	1	900	3	721	10	1 006	8	947	27	6 206
12	10	1 017	–	–	–	–	1	300	43	3 566	6	681	60	5 564
13	1	60	3	2 680	–	–	3	837	44	4 912	5	505	56	8 994
14	11	2 016	–	–	1	789	10	2 584	37	4 294	7	978	66	10 661
15	2	94	–	–	–	–	1	233	1	93	–	–	4	420
16	9	1 289	2	2 100	1	129	7	1 968	20	1 116	3	266	42	6 868
I Slup	38	7 108	5	4 780	3	1 818	25	6 643	155	14 987	29	3 377	255	38 713
21	3	492	–	–	–	–	3	708	2	142	1	150	9	1 492
22	1	76	–	–	1	300	9	2 353	6	507	1	142	18	3 378
23	–	–	–	–	–	–	2	384	2	169	–	–	4	553
24	1	79	1	1 000	–	–	4	1 095	14	1 333	1	36	21	3 543
25	6	168	1	6 200	–	–	–	–	17	1 523	2	224	26	8 115
II Slup	11	815	2	7 200	1	300	18	4 540	41	3 674	5	552	78	17 081
31	15	1 695	–	–	–	–	1	300	44	4 125	3	345	63	6 465
32	4	1 239	–	–	–	–	7	1 878	20	1 966	4	600	35	5 683
33	4	607	–	–	2	176	4	1 208	19	1 774	12	1 551	41	5 316
34	14	788	2	970	–	–	1	293	36	3 124	–	–	53	5 175
35	11	1 412	1	445	–	–	7	1 715	28	2 713	7	803	54	7 088
36	25	1 201	2	800	–	–	2	455	22	1 705	5	360	56	4 521
37	–	–	–	–	2	1 000	–	–	–	–	3	450	5	1 450
III Slup	73	6 942	5	2 215	4	1 176	22	5 849	169	15 407	34	4 109	307	35 698
41	1	155	–	–	–	–	12	2 906	46	5 294	23	2 599	82	10 954
42	–	–	–	–	–	–	–	–	22	1 649	2	100	24	1 749
43	2	334	–	–	–	–	3	824	42	3 746	8	850	55	5 754
44	57	3 838	–	–	–	–	2	468	33	2 906	3	318	95	7 530
45	59	3 933	–	–	–	–	2	408	10	765	3	309	74	5 415
IV Slup	119	8 260	–	–	–	–	19	4 606	153	14 360	39	4 176	330	31 402

51	36	2 127	–	–	–	–	1	183	37	2 406	10	601	84	5 317
52	53	4 432	1	870	–	–	4	1 178	6	612	–	–	64	7 092
53	75	3 593	–	–	–	–	5	1 165	150	10 288	9	428	239	15 474
54	18	1 936	–	–	–	–	7	2 037	55	4 966	24	3 190	104	12 129
55	34	2 763	1	150	–	–	8	2 067	9	948	11	1 520	63	7 448
56	4	84	–	–	–	–	1	182	71	6 307	30	3 284	106	9 857
57	20	1 608	–	–	–	–	1	380	29	2 790	24	3 257	74	8 035
V Slup	240	16 543	2	1 020	–	–	27	7 192	357	28 317	108	12 280	734	65 352
61	6	1 597	–	–	1	1 400	2	386	22	2 313	14	1 548	45	7 244
62	8	1 536	2	430	–	–	–	–	11	1 002	4	548	25	3 516
63	8	538	–	–	–	–	3	742	46	3 962	4	232	61	5 474
64	8	520	–	–	–	–	1	187	72	5 257	23	2 764	104	8 728
65	2	222	–	–	–	–	–	–	17	1 187	1	26	20	1 435
VI Slup	32	4 413	2	430	1	1 400	6	1 315	168	13 721	46	5 118	255	26 397
71	–	–	1	1 500	–	–	7	1 594	24	2 633	15	1 899	47	7 626
72	2	173	–	–	–	–	–	–	58	5 129	15	1 510	75	6 812
73	–	–	–	–	–	–	–	–	29	2 995	12	1 350	41	4 345
74	–	–	–	–	–	–	–	–	6	578	13	1 845	19	2 423
75	–	–	–	–	–	–	1	300	2	67	8	877	11	1 244
VII Slup	2	173	1	1 500	–	–	8	1 894	119	11 402	63	7 481	193	22 450
81	–	–	–	–	–	–	1	313	4	477	–	–	5	790
82	–	–	–	–	–	–	1	170	89	8 272	2	90	92	8 532
83	–	–	–	–	–	–	4	1 058	36	4 285	7	755	47	6 098
84	2	186	–	–	–	–	4	854	19	2 011	14	1 730	39	4 781
85	–	–	1	2 000	–	–	11	2 593	63	7 257	3	384	78	12 234
VIII Slup	2	186	1	2 000	–	–	21	4 988	211	22 302	26	2 959	261	32 435
91	37	1 900	–	–	–	–	3	833	48	3 693	1	20	89	6 446
92	2	356	–	–	–	–	6	1 378	54	4 720	32	3 720	94	10 174
93	16	914	–	–	–	–	1	180	53	3 628	5	359	75	5 081
IX Slup	55	3 170	–	–	–	–	10	2 391	155	12 041	38	4 099	258	21 701
101	–	–	–	–	–	–	2	662	1	30	–	–	3	692
111	–	–	–	–	–	–	–	–	2	140	5	623	7	763
Yht	572	47 610	18	19 145	9	4 694	158	4 080	1 531	136 381	393	44 774	2 681	292 684
Vuoden 1974 lisäys			1	2 000	2	1 000			1	125	104	9 014	108	12 139
Erotus 1973 korjattuihin lukuihin													85	11 044

Taulu 5. Helsingin kaupungin väestönsuojelulautakunnan hallinnossa ja rakenteilla olevat yleiset ja yhteiset sekä vss-organisaation kalliosuojat 31.12.1974

Kalliosuoja	Käyttö	Suojelulohko	Kokonaisala m^2	Painesuojattuala m^2	Suojahuoneala m^2	Henkilömäärä		Toimintayksiköt[2]
						Yleisölle	Toimintahenk	
A Uudet kalliosuojat								
Eläintarhantie	yl				1 615	2 320		Laitossuojelu
	yht	31	5 678	4 835	1 200	2 000	45	SluLTsto, EaP
Erottaja	yl				4 826	8 095		SluPTsto, SluLTsto
	yht	12–13	8 843	8 043	452	753	201	Häl, Pol, SamK, TiedR, PeJ, EaP (Iva)
Floorantie	yl				331	550		
	yht	62	1 350	900	330	490	33	SluLTsto, EaP
Graniittitie	yht	71	2 935	2 243	1 516	2 300	82	SluPTsto, SluLTsto EaP, TiedR, PeJ
Kanavapuisto	yl	15	5 067	4 380	2 751	3 700	95	SluLTsto, EaP, Kkans
Karstulantie	yht	35	1 697	1 207	727	1 110	33	SluLTsto, EaP
Kastelholmantie	yht	82	3 922	3 400	1 770	2 700	33	EaP
Kulosaari	yht	42	4 126	3 253	2 814	4 000	82	SluPTsto, SluLTsto EaP, PeJ, TiedR
Liusketie	yht	71	2 668	2 038	1 380	2 170	11	–
Myllypuro	yht	81	10 748	6 992	4 975	7 100	61	Säteilytutk lab, SluLTsto
Niemenmäki	yht	52	2 915	2 164	1 509	2 300	41	SluLTsto, EaP, PeJ
Pergerpuisto	yl	32	11 374	8 874	5 870	9 152	32	EaP (2)
Valpurinpuisto	yl	24	5 630	4 055	2 900	4 500	18	EaP
Vesala	yht	83	1 811	1 362	823	1 225	31	EaP, SluLTsto
Lehtisaari[1]	yht	51	1 952	1 421	1 037	1 600	17	EaP
yhteensä			70 716	55 167	36 826	56 055	815	

B Vanhat kalliosuojat								
Katri Valan puisto	yl	33	2 438	2 223	1 425	1 550	107	SluPTsto, SluLTsto, EaP, PeJ, TiedR, Suojanh. tukikohta
Klaarantie	yl	91	310	294	197	250	51	SluPTsto, TiedR, PeJ
Laajalahdentie	yl	51	373	293	188	240	30	SluLTsto, EaP
Siltavuorenranta	yl	16	461	425	331	500	30	SluLTsto, EaP
Sinebrychoff	yl	12	308	282	205	250	25	SluLTsto, EaP
Temppeliaukio	yl	21	793	665	495	450	80	SluPTsto, SluLTsto, EaP, PeJ, TiedR
Tiilimäki	yl	51	271	241	180	250	8	
Vallilanpuisto	yl	35	959	739	604	930	17	EaP
yhteensä			5 913	5 162	3 625	4 420	348	
Yleiset suojat yhteensä					21 918	32 737		
Yhteiset suojat yhteensä					14 908	27 738		
A + B yhteensä			76 629	60 329	36 826	60 475	1 163	
C Vss-organisaation sairaaloiden ym. kalliosuojat, ns. laitesuojat								
Arhotie	vss	82	276	244	138		70	SluPTsto, SluLTsto, TiedR, PeJ, Häl
Diakonissalaitos	vss	31/32	950	830	583		300	Sairaala
Gunillanpolku	vss	41	50	35	30		4	Häl
Koskelantie	vss	61	1 275	1 053	562		143	VssK, Häl
Kustaankartano	vss	28	244	244	178		64	SluPTsto, SluLTsto, TiedR, PeJ
Laivurinrinne	vss	13	417	287	220		–	PLH
Muurimestarintie	vss	65	179	104	54		20	SluLTsto, Häl
Naulakalliontie	vss	84	893	860	570		205	EaAs
Perustie	vss	51	53	42	10		4	Häl
Sorvaajankatu	vss	43	1 692	1 020	108		33	SluLtsto, EaP, Häl
Strömbergintie	vss	54	932	897	650		254	SluPTsto, SluLTsto, Häl, EaAs, TiedR

Kalliosuoja	Käyttö	Suojelu-lohko	Kokonais-ala m^2	Paine-suojat-tuala m^2	Suojahuo-neala m^2	Henkilömäärä		Toimintayksiköt[2]
						Yleisölle	Toiminta-henk	
Vuosaari	vss	85	62	56	20		4	
yhteensä			7 023	5 672	3 123		1 101	
A, B ja C yhteensä			83 652	66 001	39 949	60 475	2 264	
D Rakenteilla								
Arkadianmäki	yht	21	1 443	1 250	800+200	800		
Dagmarinkatu	yl	21	9 610	8 080	6 480	6 000		
Itä-Pasila	yht	37	17 887	13 745	10 717	11 150		
Kunnantie	vss	72	1 400	1 277	883	–		
Tähtitorninvuori I	yl	13	5 942	4 622	3 300	5 150		
Yhteensä			36 282	28 974	22 380	23 100		

1) Lehtisaaren kalliosuojasta on kaupungin osuus 25 %. Tähän on kuitenkin merkitty koko suoja (ei esiinny talokohtaisten suojien luettelossa)

2) Mainittujen yksiköiden lisäksi kuuluu jokaiseen suojaan kalliosuojahenkilöstö, joka sisältyy esitettyyn henkilövahvuuteen.

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

Helsingin kaupungin tilasto.
II—III Ulkomaan kauppa ja merenkulku.
Suomenkielinen teksti, taulut myös ruotsiksi ja englanniksi.
36.1975

VI Opetuslaitokset.
Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot, taulut ja tiivistelmät myös englanniksi.
42.1974

Erikoistutkimukset.
8. Yleinen väestölaskenta Helsingissä vuonna 1970 (irtolehtikokoelma). Suomen- ja ruotsinkielinen.
9. Helsingin asuntokanta ja ammatissa toimiva väestö 1.1.1976. Otantatutkimukseen perustuvia ennakkotietoja tilastokeskuksen Asunto- ja elinkeinotutkimuksesta. Suomenkielinen.
10. Asunto- ja elinkeinotutkimuksen ennakkotietoja Helsingistä II 1.1.1976. Suomenkielinen.

Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.
Suomen- ja ruotsinkielinen, otsikot ja sisällysluettelo myös englanniksi.
65.1976

Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.
Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, englanninkieliset tiivistelmät.
28.1977

Helsingin kaupungin tilastollisia selvityksiä.
A. Terveydenhuolto.
Suomenkielinen teksti, otsikot ja taulut myös ruotsiksi ja englanniksi.
4—5.1975—1976

Helsingin kaupungin kunnalliskertomus.
Suomen- ja ruotsinkielinen.
1976

Helsingin kaupungin vuosikertomus.
A. Keskushallintoelinten päätökset.
Suomenkielinen.
1976

B. Hallintokuntien toimintakertomukset.
Suomenkielinen.
1976

Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.
Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset.
40.1977

Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.
Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset.
54.1976

Helsingin kaupungin säädöskokoelma.
Suomen- ja ruotsinkieliset laitokset. Irtolehtijärjestelmä.